

OBSAH

Slovo od autora: Ako ti môže tento komentár pomôcť?	4
Ako správne čítať Bibliu? Osobné hľadanie overiteľnej pravdy	6
Kľúčový úvodný článok	12
Úvod do starozmluvného proroctva	16
Úvod do Zjavenia.....	20
Komentár:	
Zjavenie 1:1-20	29
Zjavenie 2-3	47
Zjavenie 4 a 5	77
Zjavenie 6:1-7:17	90
Zjavenie 8:1-9:21.....	102
Zjavenie 10:1-11:19	110
Zjavenie 12-14	122
Zjavenie 15-16.....	148
Zjavenie 17-18	160
Zjavenie 19.....	171
Zjavenie 20	183
Zjavenie 21-22	192
Dodatok 1 - Stručné definície gréckych gramatických výrazov	208
Dodatok 2 – Textová kritika	215
Dodatok 3 – Doktrinálne vyhlásenie	218

PREHLAD ZVLÁŠTNÝCH TÉM V ZJAVENÍ

Skorý príchod	31
Cirkev (<i>Ekklesia</i>)	32
Siedmi duchovia	33
Prvorodený	33
Kresťanstvo je kolektívne	34
Amen	35
Príchod na oblakoch	35
Božie mená.....	37
Kde sú mŕtvi	43
Vytrvalosť/pokračovanie	53
Grécke výrazy pre „skúšanie“ a ich konotácie	55
Ženy v Biblii	62
Srdce.....	64
Vyznanie	68
Arche	71
Bohatstvo	72
Svätí	84
Výkupné/vykúpiť	86
Vládnutie v Kráľovstve Božom	88
Mince používané v Palestíne v Ježišovej dobe	89
Pečať	97
Číslo dvanásť	98
Tajomstvo	114
Štyridsaťdva mesiacov	116
Satan	125
Vojna v nebi	128
Osobné zlo	130
Ľudská vláda	133
Bezúhonní, nevinní, bez viny, bez výčitky	142
Sláva	152
Novozmluvné proroctvo	153
Oheň	156
Zničiť, zruinovať, skaziť (<i>phtheiro</i>).....	173
Spravodlivosť	177
Hebrejské a grécke pozadie výrazu <i>logos</i>	180
Ježiš Nazaretský	204
Trojica	205
Maranatha	206

Slovo od autora: Ako ti môže tento komentár pomôcť?

Výklad Biblie je racionálny a duchovný proces, ktorý sa snaží porozumieť inšpirovanému biblickému autorovi takým spôsobom, aby posolstvo od Boha bolo zrozumiteľné a aplikovateľné v dnešnej situácii.

Duchovný aspekt tohto procesu je kľúčový, ale ťažko definovateľný. Zahŕňa podriadenosť a otvorenosť pred Bohom. Musí obsahovať (1) hlad po Ňom, (2) po poznaní Jeho a (3) službe Jemu. Tento proces zahŕňa modlitbu, vyznávanie a ochotu meniť svoj životný štýl. Duch je kľúčový pri procese výkladu. Ostáva tajomstvom, prečo úprimní, zbožní kresťania rozumejú Bibliu rôzne.

Racionálny aspekt výkladu sa dá opísať jednoduchšie. Musíme byť dôslední a spravodliví k textu; nie ovplyvnení našimi osobnými či denominačnými predsudkami. Všetci sme historicky podmienení. Nikto z nás nie je objektívny, neutrálny interpret. Tento komentár je založený na opatrnom racionálnom procese, ktorý stojí na troch interpretačných princípoch, ktoré nám môžu pomôcť prekonať naše predsudky.

Prvý princíp

Prvým princípom je všímať si historickú situáciu, v ktorej bola biblická kniha napísaná a konkrétnu historickú udalosť, ktorá vyvolala jej napísanie. Pôvodný autor mal určitý zámer, posolstvo, ktoré chcel komunikovať. Text nám nemôže hovoriť nič, čo nikdy nehovoril pôvodnému, inšpirovanému autorovi. Kľúčový je jeho zámer – nie naše historické, emocionálne, kultúrne, osobné, či denominačné potreby. Aplikácia je neoddeliteľnou súčasťou výkladu, ale aplikácii musí vždy predchádzať správny výklad. Musíme zdôrazniť, že každý biblický text má jeden a iba jeden zmysel. Je to ten zmysel, ktorý sa pokúšal komunikovať svojim súčasným adresátom biblický autor vedený Duchom. Tento jeden zmysel môže mať viacero možných aplikácií v rôznych kultúrach a situáciách. Tieto aplikácie musia mať priamu väzbu na centrálnu pravdu pôvodného autora. Preto je tento študijný komentár navrhnutý tak, aby ťa uviedol do každej knihy Biblie.

Druhý princíp

Druhým princípom je identifikovať literárne celky. Každá kniha Biblie je celistvým dokumentom. Interpreti nemajú právo izolovať jeden aspekt pravdy tým, že vylúčia iný. Preto sa musíme pokúšať porozumieť cieľu celej biblickej knihy predtým, než vykladáme jednotlivé literárne celky. Jednotlivé časti – kapitoly, odseky alebo verše – nemôžu hovoriť nič, čo nehovorí celok. Výklad musí smerovať od deduktívneho prístupu k celku, k induktívnemu prístupu k častiam. Preto je tento študijný komentár navrhnutý tak, aby pomohol študentovi analyzovať štruktúru každého literárneho celku po odstavcoch. Rozdelenie na odstavce a kapitoly nie je inšpirované, ale pomáha nám identifikovať myšlienkové celky.

Vykladať na úrovni odstavcov – nie na úrovni viet, klauzúl, fráz, či slov – je kľúčové pri sledovaní pôvodného zámeru biblického autora. Odstavce sú založené na jednotnej téme, často nazývanej tematická veta. Každé slovo, fráza, klauzula a veta v danom odstavci sa nejakým spôsobom vzťahuje k tejto jednotnej téme. Buď ju obmedzuje, rozširuje, vysvetľuje alebo spochybňuje. Skutočným kľúčom k správneému výkladu je sledovať myšlienky pôvodného autora odstavec po odstavci naprieč jednotlivými literárnymi celkami, ktoré spolu tvoria biblickú knihu. Tento študijný komentár je zostavený tak, aby v tom pomohol študentovi tým, že porovnáva niekoľko moderných anglických prekladov. Tieto preklady boli vybraté kvôli rôznej prekladovej teórii:

1. *The United Bible Society's Greek text* je 4. revidované vydanie (UBS⁴). Tento text bol rozdelený na odstavce modernými textovými vedcami.
2. *The New King James Version* (NKJV) je doslovný preklad postavený na tradičných gréckych rukopisoch známych ako Textus Receptus. Odstavce v tomto preklade sú väčšinou dlhšie ako v iných prekladoch. Tieto dlhšie odstavce pomáhajú študentovi vidieť jednotiace témy.
3. *The New Revised Standard Version* (NRSV) je mierne pozmenený doslovný preklad. Tvorí polcestu k nasledujúcim dvom prekladom. Jeho delenie na odstavce je dosť užitočné pri identifikácii tém.
4. *The Today's English Version* (TEV) je preklad typu dynamický ekvivalent, vydaný Spojenou Biblickou Spoločnosťou (United Bible Society). Snaží sa preložiť Bibliu takým spôsobom, aby čitateľ, ktorý hovorí dnešným jazykom mohol porozumieť zmyslu gréckeho textu. Často, zvlášť v evanjeliách, delí odstavce podľa rečníka a nie podľa témy, podobne ako NIV. Pre vykladača to nie je veľmi užitočné. Je zaujímavé si všimnúť, že aj keď UBS⁴ a TEV boli vydané tým istým vydavateľom, ich delenie na odstavce sa líši.
5. *The Jerusalem Bible* (JB) je preklad typu dynamický ekvivalent, postavený na francúzskom katolíckom preklade. Je veľmi užitočný pri porovnávaní odstavcov z európskej perspektívy.
6. Naším základným textom je *New American Standard Bible*, ktorý bol upravený r. 1995 a je doslovným prekladom. Naše poznámky k veršom (komentár) vychádzajú práve z tohto delenia.

Tretí princíp

Tretím princípom je čítať Bibliu v rôznych prekladoch, aby sme pochopili čo najširší možný význam (sémantické pole), ktoré biblické slová či frázy môžu mať. Často môžeme jednej gréckej fráze alebo slovu porozumieť viacerými spôsobmi. Rôzne preklady nám ukazujú na túto šírku a môžu nám pomôcť pri objasnení rôznych variantov gréckych rukopisov. Nejde tu o ovplyvňovanie doktrín, ale o pomoc a priblíženie sa k pôvodnému textu, zapísanému inšpirovaným autorom.

Tento komentár ponúka študentovi možnosť, rýchlo si overiť svoj výklad. Nemá zámer byť definitívnym, ale skôr informatívnym a podnetným. Poznanie iných možných výkladov by nám malo pomôcť nebyť tak úzkoprými, dogmatickými a denominačnými. Vykladači potrebujú vidieť viacej možností výkladu, aby porozumeli, že staroveké texty nie sú vždy jednoznačné. Je šokujúce, že kresťania, ktorí vyhlasujú Bibliu za svoj zdroj pravdy, sa dokážu zhodnúť iba na niekoľkých málo veciach.

Tieto princípy mi pomohli prekonať veľkú časť mojej historickej podmienenosti tým, že ma prinútili vysporiadať sa s pôvodným textom. Mojou nádejou je, že budú požehnaním aj pre vás.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27. jún 1996

Ako správne čítať Bibliu?

Osobné hľadanie overiteľnej pravdy

Môžeme poznať pravdu? Kde ju nájdeme? Môžeme ju logicky overiť? Existuje najvyššia autorita? Existujú absolútne platné pravdy, ktoré riadia náš život a svet? Má život zmysel? Kam smerujeme? Tieto otázky – otázky, o ktorých premýšľa každý racionálny človek – prenasledujú ľudský intelekt od samého začiatku (Kaz 1:13-18; 3:9-11). Pamätám si, keď som hľadal niečo, čo bolo zjednocujúcim stredom môjho života. V Krista som uveril ešte v mladom veku – hlavne na základe svedectva ľudí v mojej rodine. Keď som vyrastal, spolu so mnou narastali aj otázky o sebe samom a o mojom svete. Jednoduché kultúrne a náboženské frázy nedávali nijaký zmysel skúsenostiam, ktoré som zažil alebo o ktorých som čítal. Bol to čas zmätku, hľadania, túžob, a často aj pocitu beznádeje, keď som stál tvárou v tvár necitlivému a tvrdému svetu, v ktorom som žil.

Mnohí hlásali, že poznajú odpovede na tieto základné otázky, no po určitom skúmaní a uvažovaní som zistil, že ich odpovede boli založené na (1) osobnej filozofii, (2) starovekých mýtoch, (3) osobných skúsenostiach alebo (4) psychologických predstavách. Potreboval som určitý stupeň overenia, nejaký dôkaz, nejakú logiku, na ktorej by som mohol postaviť svoj pohľad na svet, svoj zjednocujúci stred a dôvod, prečo žiť.

Našiel som to vo svojom štúdiu Biblie. Začal som hľadať dôkaz jej dôveryhodnosti, ktorý som našiel v (1) historickej dôveryhodnosti Biblie potvrdzovanej archeológiou, (2) naplnení SZ prorociev, (3) jednotnosti biblickej zvesti, hoci vznikala počas 1600-ročného obdobia a (4) osobných svedectvách ľudí, ktorých životy boli premieňané pod vplyvom Biblie. Kresťanstvo ako jednotný systém viery a presvedčení dokáže odpovedať na komplexné, zložité otázky ľudského bytia. Neposkytuje len racionálny rámec, ale biblická viera prináša aj emocionálnu radosť a stabilitu.

Myslel som si, že som našiel zjednocujúci stred pre svoj život – Krista; tak, ako som ho pochopil cez Písmo. Bola to silná skúsenosť, emocionálne uvoľnenie. No stále si pamätám na šok a bolesť, keď mi začalo dochádzať, koľko rôznych výkladov tejto knihy existuje a je podporovaných dokonca aj rovnakými cirkvami a myšlienkovými školami. Potvrdzovanie inšpirácie a dôveryhodnosti Biblie nebol koniec, ale len začiatok. Ako môžem overiť alebo odmietnuť rôzne a rozporuplné interpretácie mnohých zložitých oddielov v Písme, keďže ich autori hlásajú ich autoritu a dôveryhodnosť?

Táto úloha sa stala mojím životným cieľom a cestou viery. Vedel som, že moja viera v Krista mi priniesla veľký pokoj a radosť. Moja myseľ túžila po nejakých absolútnych pravdách uprostred (1) relativity mojej kultúry (postmodernizmu), (2) dogmatizmu konfliktných náboženských systémov (svetové náboženstvá) a (3) denominačnej arogancie. Vo svojom hľadaní opodstatnených prístupov k výkladu starovekej literatúry som bol prekvapený, keď som objavil svoje vlastné historické, kultúrne, denominačné a skúsenostné predsudky. Často som čítal Bibliu len preto, aby som si znovu potvrdil svoje vlastné názory. Používal som ju ako zdroj dogmy, aby som útočil na iných, kým som sa znovu uisťoval vo svojich vlastných neistotách a nedostatočnosti. Aké to bolo pre mňa bolestivé, keď som si to uvedomil!

Hoci nikdy nedokážem byť celkom objektívny, môžem sa stať lepším čitateľom Biblie. Môžem ohraničiť svoje predsudky tým, že ich rozpoznam a uznám ich prítomnosť. Ešte som sa od nich celkom neoslobodil, no konfrontujem svoje vlastné slabosti. Vykladateľ je často najhorším nepriateľom dobrého čítania Biblie!

Uvediem niekoľko predpokladov, ktoré používam pri mojom štúdiu Biblie, aby si ich aj ty, čitateľ, mohol skúmať spolu so mnou:

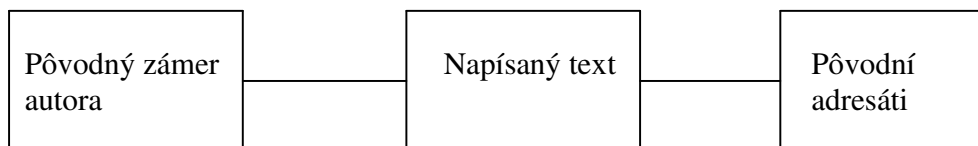
I. Predpoklady

- A. Verím, že Biblia je jedinečným, inšpirovaným seba-zjavením jediného pravého Boha. Preto musí byť interpretovaná (vykladaná) vo svetle pôvodného zámeru jej autora (Duch Svätý), zámeru, ktorý bol vyjadrený skrze ľudského pisateľa v konkrétnych historických podmienkach (pomeroch).
- B. Verím, že Biblia bola napísaná pre bežného človeka – pre všetkých ľudí. Boh sa prispôbil, aby k nám hovoril jasne, v rámci historického a kultúrneho kontextu. Boh neskrýva pravdu – On chce, aby sme ju rozumeli. Preto Písmo musí byť vykladané vo svetle doby, v ktorej vzniklo, nie našej doby. Biblia by nemala pre nás znamenať niečo, čo neznamenala pre ľudí, ktorí ju čítali, či počúvali pôvodne. Je zrozumiteľná priemernej mysli človeka a používa normálnu ľudskú komunikáciu, formy a techniky.
- C. Verím, že Biblia má jednotné poslanstvo a zámer. Neprotirečí si, aj keď obsahuje ťažké a paradoxné pasáže. Takže najlepším výkladom Biblie je Biblia sama.
- D. Verím, že všetky pasáže (okrem prorociev) majú jeden a len jeden zmysel, založený na zámere pôvodného, inšpirovaného autora. Aj keď si nikdy nemôžeme byť absolútne istí zámerom pôvodného autora, mnohé náznaky nám ukazujú správny smer:
 1. žáner (literárny typ), ktorý si autor vybral na vyjadrenie poslanstva
 2. historické pomery a/alebo konkrétne udalosti, ktoré inšpirovali písanie
 3. literárny kontext celej knihy, ako aj každého literárneho celku
 4. štruktúra (osnova) literárnych celkov a ich vzťah k hlavnému poslanstvu
 5. konkrétne gramatické tvary, ktorými autor komunikuje poslanstvo
 6. slová, ktoré pisateľ vybral, aby vyjadril poslanstvo
 7. paralelné, podobné miesta Písma.

Štúdium každej z týchto oblastí sa stáva predmetom nášho štúdia daného oddielu. Skôr, než vysvetlím svoju metodológiu pre správne čítanie Biblie, načrtnem niektoré z nevhodných spôsobov, ktoré sa dnes používajú a ktoré spôsobili množstvo rozmanitých výkladov, v dôsledku čoho by sme sa im mali vyhýbať:

II. Nesprávne metódy

- A. Ignorovanie literárneho kontextu biblických kníh a používanie každej vety, frázy, či dokonca jednotlivých slov ako výrokov pravdy, ktorá vôbec nesúvisí s autorovým zámerom alebo so širším kontextom. Toto sa často nazýva "proof-texting" (dokazovanie z textu; obhajovanie nejakej myšlienky na základe veršikov vytrhnutých z kontextu).
- B. Ignorovanie historického pozadia kníh nahradzovaním predpokladaného historického pozadia, ktoré má len veľmi malú, alebo vôbec nijakú podporu samotného textu.
- C. Ignorovanie historického pozadia kníh a ich čítanie ako miestnych, ranných novín, ktoré boli napísané v prvom rade jednotlivým moderným kresťanom.
- D. Ignorovanie historického pozadia kníh alegorizáciou textu do filozofickej/teologickej zvesti, ktorá vôbec nesúvisí s jej pôvodnými poslucháčmi a pôvodným zámerom autora.
- E. Ignorovanie pôvodnej zvesti nahradzovaním vlastného systému teológie, obľúbenej doktríny alebo súčasnými otázkami, ktoré vôbec nesúvisia s pôvodným zámerom autora a určenou zvesťou. Tento fenomén sa často vyskytuje vtedy, keď je na začiatku prejavu prečítaný text z Biblie, no tento slúži len ako prostriedok k ustanoveniu rečnickej autority. Často sa o tom hovorí ako o „reakcii čitateľa“ (výklad „čo text znamená pre mňa“).

V minulosti sa na jeden z troch komponentov sústreďovali rôzne techniky čítania. No pre skutočné potvrdenie jedinečnej inšpirovanosti Biblie je vhodnejší upravený diagram:

V pravdivom interpretačnom procese musia byť začlenené všetky tri komponenty. Za účelom overenia sa môj výklad sústreďuje na prvé dva komponenty: pôvodného autora a text. Pravdepodobne reagujem na zneužitia, ktoré som pozoroval: (1) alegorizácia alebo spiritualizácia textov a (2) výklad „reakcie čitateľa“ („čo to znamená pre mňa“). Zneužívanie sa môže objaviť v každom štádiu. Neustále musíme kontrolovať svoje motívy, predsudky, techniky a aplikácie. No ako ich máme kontrolovať, ak neexistujú nijaké hranice pre výklady, nijaké vymedzenia, nijaké kritériá? V tomto bode mi určité kritériá poskytuje autorov zámer a štruktúra textu a tak mi pomáhajú vymedziť rozsah možných platných výkladov.

Aké sú vo svetle týchto nevhodných čitateľských techník niektoré možné prístupy k správne čítaniu Biblie a výkladu, ktoré ponúkajú určitý stupeň overenia a dôslednosti?

III. Možné prístupy k správneému čítaniu Biblie

V tomto bode nehovorím o jedinečných technikách výkladu konkrétnych žánrov, ale o všeobecných hermeneutických princípoch, platných pre všetky typy biblických textov. Dobrá kniha pre konkrétne prístupy k žánrom je *Jak čítať Bibliu s porozumením (How To Read The Bible For All Its Worth)* od Gordona Fee a Douglasa Stuarda, v češtine vydaná vo vydavateľstve Návrat (dá sa kúpiť napr. cez www.portalibri.sk).

Moja metodológia sa sústreďuje najprv na čitateľa, aby dovolil Svätému Duchu osvetliť Bibliu prostredníctvom štyroch osobných cyklov čítania. To spôsobuje, že Duch, text a čitateľ sú prvoradí, nie druhoradí. Takisto to ochraňuje čitateľa pred prílišným ovplyvnením komentátormi. Počul som, ako niekto povedal: „Biblia vrhá na komentáre veľa svetla“. Toto nemá byť znevažovanie študijných pomôcok, ale skôr prosba pre vhodné načasovanie ich používania.

Svoj výklad musíme byť schopní obhájiť na základe samotného textu. Nasledujúcich šesť oblastí nám určitým spôsobom zaručuje overenie nášho výkladu:

1. autorovo pôvodné
 - a. historické zasadenie
 - b. literárny kontext
2. pôvodný autorov výber
 - a. gramatických štruktúr (syntax)
 - b. používaných slov vtedajšej doby
 - c. žánru
3. naše chápanie prislúchajúcich
 - a. relevantných paralelných oddielov.

Potrebuje byť schopní objasňovať dôvody a logiku našich výkladov. Biblia je náš jediný zdroj viery a praxe. Je smutné, že kresťania sa často nezhodujú v tom, čo Biblia učí alebo potvrdzuje. Je ničivé hlásať inšpiráciu Biblie a potom sa ako veriaci nedokázať zhodnúť v tom, čo učí a čo vyžaduje!

Štyri cykly čítania sú zostavené tak, aby poskytli nasledujúce výkladové pochopenie:

A. Prvý cyklus čítania

1. Prečítajte celú knihu na jedno posedenie. Prečítajte ju ešte raz v inom preklade; je lepšie, ak druhý preklad vychádza z inej prekladateľskej teórie:
 - a. doslovný preklad (NKJV, NASB, NRSV; *Roháčkov*)
 - b. dynamický ekvivalent (TEV, JB; *ekumenický*)
 - c. parafrázovaný preklad (Living Bible, Amplified Bible; *Nádej pre každého*)
2. Hľadajte hlavný zámer celého spisu. Identifikujte jeho tému.
3. Identifikujte (ak je to možné) literárny celok, kapitolu, odstavec alebo vetu, ktorá jasne vyjadruje tento hlavný zámer alebo tému.
4. Identifikujte prevládajúci literárny žáner:
 - a. SZ
 - (1) hebrejské rozprávania
 - (2) hebrejská poézia (literatúra múdrosti, žalmy)
 - (3) hebrejské proroctvá (próza, poézia)
 - (4) právne zákony
 - b. NZ
 - (1) rozprávania (evanjeliá, Skutky)
 - (2) podobenstvá (evanjeliá)
 - (3) listy/epištoly
 - (4) apokalyptická literatúra

B. Druhý cyklus čítania

1. Znovu prečítajte celú knihu a snažte sa identifikovať hlavné témy alebo predmety.
2. Načrtnite hlavné témy a stručne uveďte ich obsah jednoduchou vetou.
3. Pomocou študijných pomôcok si skontrolujte svoje vyjadrenie zámeru, aj širšiu osnovu.

C. Tretí cyklus čítania

1. Znovu si prečítajte celú knihu a snažte sa identifikovať historické pozadie a konkrétnu príležitosť, prečo bola napísaná a to na základe samotnej biblickej knihy.
2. Uveďte historické zložky, ktoré sú v tejto biblickej knihe spomenuté:
 - a. autor
 - b. datovanie
 - c. adresáti
 - d. konkrétny dôvod pre jej napísanie

- e. aspekty kultúrneho zasadenia, ktoré súvisia s dôvodom na jej napísanie
 - f. odkazy na historické udalosti a osobnosti
3. Rozšírite svoju osnovu na úroveň odstavcov pre tú časť biblickej knihy, ktorú vykladáte. Vždy identifikujte a načrtnite literárny celok. Môže to byť niekoľko kapitol alebo odsekov. Toto vám umožní sledovať pôvodnú autorovu logiku a rozvrhnutie textu.
 4. Pomocou študijných pomôcok skontrolujte svoje určenie historického zasadenia.

D. Štvrtý cyklus čítania

1. Znovu prečítajte konkrétny literárny celok v niekoľkých prekladoch
 - a. doslovný preklad (NKJV, NASB, NRSV; *Roháčkov*)
 - b. dynamický ekvivalent (TEV, JB; *ekumenický*)
 - c. parafrázovaný preklad (Living Bible, Amplified Bible; *Nádej pre každého*)
2. Vyhľadajte literárne alebo gramatické štruktúry
 - a. opakujúce sa frázy, Ef 1:6,12,13
 - b. opakujúce sa gramatické štruktúry, Rim 8:31
 - c. kontrastné koncepty
3. Uveďte nasledujúce zložky
 - a. dôležité výrazy
 - b. neobyčajné výrazy
 - c. dôležité gramatické štruktúry
 - d. zvlášť zložité slová, frázy alebo vety
4. Hľadajte dôležité paralelné oddiely
 - a. hľadajte najjasnejšie vyučujúce oddiely o vašej téme používajúc
 - (1) knihy „systematickej teológie“
 - (2) Biblie s odkazmi
 - (3) konkordancie
 - b. hľadajte možné paradoxné dvojice v rámci svojej témy. Veľa biblických právd je prítomných v dialektických dvojiciach; veľa denominačných konfliktov vychádza z „textového dôkazu“ polovice biblickej dialektickej dvojice. Celá Biblia je inšpirovaná a my sa musíme usilovať nájsť jej kompletnú zvesť, aby sme poskytli biblickú vyrovnanosť pre náš výklad.
 - c. Hľadajte paralely v rámci tej istej knihy, u toho istého autora alebo v tom istom žánre; Biblia je svoj najlepší vykladač, pretože má jedného autora – Ducha.
5. Použite študijné pomôcky, aby ste mohli skontrolovať svoje pozorovania historického pozadia a jednotlivé možnosti
 - a. študijné Biblie
 - b. biblické encyklopédie, príručky a slovníky
 - c. biblické úvody (úvod do SZ, úvod do NZ, úvody ku knihám)
 - d. biblické komentáre (v tomto bode vášho štúdia dovoľte komunite veriacich – minulej aj prítomnej, aby vám pomohla a opravila vaše osobné štúdium)

IV. Aplikácia biblického výkladu

V tomto bode sa obraciame k aplikácii. Venovali ste čas tomu, aby ste pochopili text v jeho pôvodnom zasadení; teraz ho musíte aplikovať do svojho života, svojej kultúry. Biblickú autoritu definujem ako „pochopenie toho, čo pôvodný autor Biblie hovoril svojej dobe a aplikovanie tejto pravdy do našej doby“.

Aplikácia musí sledovať výklad pôvodného záujmu autora v čase, aj v logike. Nemôžeme aplikovať biblický text do našej doby, kým nevieme, čo hovoril v dobe, v ktorej bol napísaný. Biblický text by nikdy nemal znamenať niečo, čo nikdy predtým neznamenal!

Vaša podrobná osnova až do úrovne odstavcov (prečítanie tretieho cyklu) bude vašim sprievodcom. Aplikácia by sa mala diať na úrovni odstavcov, nie slov. Slová majú význam len v kontexte; frázy majú význam len v kontexte; vety majú význam len v kontexte. Jediná inšpirovaná osoba v procese výkladu je pôvodný autor. My nasledujeme jeho vedenie, „osvietení“ Svätým Duchom. No osvietenie nie je inšpirácia. Ak chceme povedať: „tako hovorí Pán“, musím sa držať pôvodného zámeru autora. Aplikácia musí súvisieť so všeobecným zámerom celého spisu, konkrétnym literárnym celkom a rozvojom myšlienok na úrovni odseku.

Nedovoľme, aby Bibliu vykladali otázky dnešnej doby; dovoľme, aby hovorila samotná Biblia! Niekedy bude dôležité, aby sme z textu vyvodzovali princípy. Je to opodstatnené vtedy, ak daný text podporuje určitý princíp. Nanešťastie je to tak, že často sú naše princípy práve iba „našími“ princípmi a nie princípmi, ktoré sa dajú vyvodiť z textu.

Pri aplikovaní Biblie je dôležité pamätať, že pre konkrétny biblický text (okrem prorocstva) je platný jeden a len jeden jediný význam. Tento význam súvisí so zámerom pôvodného autora, ktorý adresoval krízu alebo potrebu svojej doby. Z tohto jedného významu sa dá vyvodiť veľa možných aplikácií. Aplikácia bude založená na potrebách adresátov, no musí súvisieť s posolstvom pôvodného autora.

V. Duchovný aspekt výkladu

Doteraz som hovoril o logickom a textovom procese, ktorý je súčasťou výkladu a aplikácie. Teraz mi dovoľte stručne hovoriť o duchovnom aspekte výkladu. Veľmi mi pomáha nasledujúci kontrolný zoznam:

- A. Modlitba za pomoc Ducha (1Kor 1:26-2:16)
- B. Modlitba za osobné odpustenie a očistenie od vedomého hriechu (1J 1:9)
- C. Modlitba za väčšiu túžbu poznať Boha (Ž 19:7-14; 42:1nn; 119:1nn)
- D. Okamžité aplikovanie nových pohľadov do svojho vlastného života.
- E. Postoj pokory a učenlivosti.

Je veľmi ťažké udržať rovnováhu medzi logickým procesom a duchovným vedením Svätého Ducha. Nasledujúce citáty mi pomohli vyvážiť tie dve veci:

- A. Od Jamesa W. Sira: *Scripture Twisting*, s. 17-18: „Osvietenie prichádza do mysli Božích ľudí – nie len k duchovnej elite. V biblickom kresťanstve neexistuje žiadne vyučovanie od guru, žiadni osvietenci, žiadni ľudia, cez ktorých musí prísť všetok správny výklad. Ako teda Svätý Duch dáva zvláštne dary múdrosti, poznania a duchovného rozlišovania, On ich neprideľuje iba takýmto obdareným kresťanom, aby boli jedinými autoritatívnymi vykladačmi Jeho Slova. Je na každom z Jeho ľudí, aby sa učil, súdil a rozlišoval na základe Biblie, ktorá je autoritou dokonca aj pre tých, ktorým dal Boh zvláštne schopnosti. Aby som to zhrnul – predpoklad, na ktorom staviam celú túto knihu je, že Biblia je Božím skutočným zjavením celému ľudstvu, že je našou najvyššou autoritou vo všetkých záležitostiach, o ktorých hovorí, že nie je úplným tajomstvom, ale môže byť primerane pochopená obyčajnými ľuďmi v každej kultúre“.
- B. O Kierkegaardovi od Bernarda Ramma v *Protestant Biblical Interpretation*, s. 75. Podľa Kierkegaarda, gramatické, lexikálne (slovné) a historické štúdium Biblie bolo nevyhnutné, no predchádzalo skutočnému čítaniu Biblie. „Ak chceme čítať Bibliu ako Božie slovo, musíme ju čítať so srdcom v ústach, na špičkách, s dychtivým očakávaním, v rozhovore s Bohom. Čítať Bibliu bezmyšlienkovite alebo bezstarostne alebo akademicky alebo profesionálne, je nečítať ju ako Božie Slovo. Keď ju niekto číta tak, ako sa číta zaľubený list, potom ju číta ako Slovo Božie“.
- C. H. H. Rowley v *The Relevance of the Bible*, s. 19: „Nijaké číro intelektuálne chápanie Biblie, akokoľvek kompletne, nemôže obsiahnuť všetky jej poklady. Neopovrhujem takým chápaním, lebo je podstatné pre úplné pochopenie. No musí viesť k duchovnému porozumeniu duchovných pokladov tejto knihy, ak má byť kompletne. A pre toto duchovné chápanie je potrebné niečo viac, než len intelektuálna ostražitosť. Duchovné veci sa rozlišujú duchovne a študent Biblie potrebuje postoj duchovného vnímania, túžbu nájsť Boha, aby sa mu mohol poddať, ak sa má posunúť za svoje vedecké štúdium do bohatšieho dedičstva tejto najväčšej zo všetkých kníh“.

VI. Metóda tohto komentára

Tento študijný komentár je upravený tak, aby pomohol vašim výkladovým postupom nasledujúcimi spôsobmi:

- A. Každú knihu uvádza stručná historická osnova. Po prečítaní tretieho cyklu si túto informáciu skontrolujte.
- B. Na začiatku každej kapitoly sa nachádza prehľad kontextu. Toto vám pomôže vidieť, ako je štruktúrovaný každý literárny celok.
- C. Na začiatku každej kapitoly alebo hlavného literárneho celku je uvedené rozdelenie odstavcov a ich nadpisy z niekoľkých moderných prekladov:
 - 1. grécky text spojených biblických spoločností, revidované 4. vydanie (UBS⁴)
 - 2. New American Standard Bible, aktualizovaný v r. 1995 (NASB)
 - 3. New King James Version (NKJV)
 - 4. New Revised Standard Version (NRSV)
 - 5. Today's English Version (TEV)
 - 6. Jerusalem Bible (JB)

Rozdelenia odsekov nie sú inšpirované. Musia vyplývať z kontextu. Porovnaním niekoľkých moderných prekladov s odlišnými prekladovými teóriami a teologickými pohľadmi môžeme analyzovať predpokladanú štruktúru myslenia pôvodného autora. Každý odsek obsahuje jednu hlavnú pravdu. Nazýva sa to „tematická veta“ alebo „hlavná myšlienka textu“. Táto zjednocujúca myšlienka je kľúčom k správne historickému,

gramatickému výkladu. Nikto by nikdy nemal vykladať, kázať alebo vyučovať menej než jeden odsek! Tiež pamätajte, že každý odsek súvisí s okolitými odsekmi. Preto je taká dôležitá osnova celej knihy na úrovni odstavcov. Musíme byť schopní nasledovať logický prúd predmetu, o ktorom hovorí pôvodný inšpirovaný autor.

D. Bobove poznámky pozostávajú z výkladového prístupu jednotlivých veršov v ich poradí. Toto nás núti sledovať pôvodné myslenie autora. Poznámky poskytujú informácie z niekoľkých oblastí:

1. literárny kontext
2. historický, kultúrny prehľad
3. gramatické informácie
4. štúdium slov
5. dôležité paralelné oddiely

E. Na určitých miestach bude v komentári text New American Standard Version (aktualizovaný v r. 1995) rozšírený prekladmi niekoľkých ďalších moderných verzií:

1. New King James Version (NKJV), ktorý nasleduje textové rukopisy „Textus Receptus“
2. New Revised Standard Version (NRSV), ktorý je doslovnou revíziou Revised Standard Version z Národnej rady cirkví (National Council of Churches)
3. Today's English Version (TEV), ktorý je dynamickým ekvivalentným prekladom Americkej biblickej spoločnosti
4. Jerusalem Bible (JB), ktorý je anglickým prekladom založeným na francúzskom katolíckom dynamickom preklade.

F. Pre tých, ktorí neovládajú gréčtinu, môže byť pri identifikovaní problémov v texte užitočné porovnanie anglických prekladov:

1. varianty rukopisov
2. alternatívne významy slov
3. gramaticky zložité texty a štruktúry
4. nejednoznačné texty

Hoci anglické preklady nemôžu tieto problémy vyriešiť, sústreďujú sa na ne ako na miesta pre hlbšie a dôkladnejšie štúdium.

G. V závere každej kapitoly sú uvedené dôležité diskusné otázky, ktoré sa pokúšajú zamerať na hlavné výkladové okruhy danej kapitoly.

KĽÚČOVÝ ÚVODNÝ ČLÁNOK

„Prečo majú kresťania tak veľa dogmatických výkladov Zjavenia?“

Počas rokov môjho štúdia eschatológie som zistil, že väčšina kresťanov nemá alebo nechce mať rozvinutú, systematizovanú chronológiu posledných časov. Sú ale istí kresťania, ktorí sa zameriavajú alebo uprednostňujú túto oblasť kresťanstva z teologických, psychologických, alebo denominačných dôvodov. Títo kresťania sa zdajú byť posadnutí tým ako to všetko skončí a nejakým im uniká zmysel naliehavosti evanjelia! Veriaci nemôžu vplývať na Božiu eschatologickú agendu, ale môžu byť účastní evanjeliového poverenia (Mt 28:19-20; Lk 24:47; Sk 1:8). Väčšina veriacich verí v druhý príchod Krista a v konečné naplnenie Božích zaslúbení. Interpretáčnne problémy povstávajúce z toho ako porozumieť tomuto časnému vyvrcholeniu vychádzajú z viacerých biblických paradoxov.

1. Napätie medzi starozmluvnými prorockými modelmi a novozmluvnými apoštolskými modelmi
 2. Napätie medzi biblickým monoteizmom (jeden Boh pre všetkých) a vyvolením Izraela (zvláštneho ľudu)
 3. Napätie medzi podmieneným aspektom biblických zmlúv a zaslúbení („ak... potom“) a bezpodmienečnou vernosťou Božou v spasení skazeného sveta
 4. Napätie medzi blízko-východnými literárnymi žánrami a modernými západnými literárnymi modelmi
 5. Napätie medzi Kráľovstvom Božím ako prítomným, avšak budúcim
 6. Napätie medzi vierou v približujúci sa príchod Krista a vierou, že niektoré udalosti sa musia prv udiat
- Priblížme si tieto napätia po jednom.

PRVÉ NAPÄTIE (sz rasové, národnostné a geografické kategórie vs. všetci veriaci po celom svete)

SZ proroci predpovedajú obnovenie židovského kráľovstva v Palestíne s centrom v Jeruzaleme, kde sa všetky národy Zeme zhromaždia a budú slúžiť Dávidovskému vládcovi, ale ani Ježiš ani nz apoštoli sa nikdy nezameriavali na tieto témy. Nie je SZ inšpirovaná (Mt 5:17-19)? Vynechali nz autori kľúčové udalosti posledných časov?

Je viacero zdrojov informácií o konci sveta:

1. SZ proroci (Izaiáš, Micheáš, Malachiáš)
2. SZ apokalyptickí autori (Ez 37-39; Dan 7-12; Zach)
3. Intertestamentálni, nekanonickí, židovskí apokalyptickí autori (napr. 1Enoch, na ktorého odkazuje Júdov list)
4. Ježiš osobne (Mt 24; Mk 13; Luk 21)
5. Pavlove spisy (1Kor 15; 2Kor 5; 1Tes 4-5; 2Tes 2)
6. Jánove spisy (1Jánov a Zjavenie).

Učia tieto dokumenty jasnú agendu posledných časov (udalosti, chronológiu, osoby)? Ak nie, prečo? Nie sú všetci inšpirovaní (okrem židovských intertestamentálnych spisov)?

Duch zjavil pravdy sz autorom v termínoch a kategóriách, ktorým mohli porozumieť. Avšak cez progresívne zjavenie Duch rozšíril tieto sz eschatologické koncepty do univerzálnej sféry („tajomstvo Krista,“ porov. Ef 2:11-3:13. Vid' Zvláštnu Tému v 10:7). Tu je niekoľko vhodných príkladov:

1. Mesto Jeruzalem je v SZ použité ako metafora pre Boží ľud (Sion), ale je premietnuté do NZ ako výraz, ktorý vyjadruje Božie prijatie všetkých veriacich, čo činia pokánie (nový Jeruzalem v Zjavení 21-22). Teologická expanzia ozajstného, fyzického mesta do nového Božieho ľudu (veriaci Židia a pohania) je predzvedená v Božom zaslúbení o vykúpení skazeného ľudstva v 1M 3:15, ešte predtým ako existovali akýkoľvek Židia alebo židovské hlavné mesto. Dokonca aj Abrahámové povolanie (1M 12:1-3) obsiahlo pohanov (1M 12:3, 2M 19:5).
2. V SZ sú nepriateľmi Božieho ľudu okolité národy starovekého Blízkeho Východu, ale v NZ boli rozšírení na všetkých neveriacich, pod vplyvom Satana proti-Bohu zameraných ľudí. Bitka sa presunula z geografického, regionálneho konfliktu do celosvetového kozmického konfliktu (porov. Kološanom).
3. Zaslúbenie územia, ktoré je tak ústredné v SZ (patriarchálne zaslúbenia v 1M 12:7, 13:15, 15:7,15, 17:8) sa teraz rozšírilo na celú Zem. Nový Jeruzalem zostupuje do obnovenej Zeme, nie výlučne na Blízky Východ (Zj 21-22).
4. Niektoré iné príklady rozšírených sz prorockých konceptov sú:
 - a. Semeno Abrahámové je teraz duchovne obrezané (Rim 2:28-29).
 - b. Zmluvný ľud teraz obsahuje pohanov (Hoz 1:10, 2:23, citované v Rim 9:24-26, tiež 3M 26:12, 2M 29:45 citované v 2Kor 6:16-18 a 2M 19:5, 5M 14:2 citované v Tit 2:14).
 - c. Ježiš je teraz chrámom (Mt 26:61, 27:40, Jn 2:19-21) a skrze Neho aj miestny zbor (1Kor 3:15) alebo jednotliví veriaci (1Kor 6:19).
 - d. Dokonca Izrael a jeho charakteristické opisné sz frázy teraz odkazujú na celý Boží ľud („Izrael“ - Rim 9:6, Gal 6:16, „kráľovské kňazstvo“ - 1Pet 2:5, 9-10, Zj 1:6).

Prorocký model bol naplnený, rozšírený a teraz je obsiahlejší. Ježiš a apoštolskí pisatelia nereprezentujú posledné časy tým istým spôsobom ako sz proroci (Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Moderní vykladači, ktorí sa pokúšajú urobiť sz model doslovným alebo normatívnym, skresľujú Zjavenie do veľmi židovskej knihy a nanucujú význam do rozdrobených nejednoznačných fráz Ježiša a Pavla! NZ nepopiera sz prorokov, ale poukazuje na ich konečné univerzálne vyústenie. Ježišovu alebo Pavlovu eschatológiu nevieme zatriediť do žiadneho organizovaného, logického systému. Ich zámer bol primárne spásonosný alebo pastorálny.

Avšak aj v NZ je napätie. Neexistuje žiadna jasná logická systematizácia eschatologických udalostí. V mnohých ohľadoch Zjavenie prekvapivo používa sz zmienky v opisoch konca, namiesto Ježišových vyučovaní (Mt 24, Mk 13)! Nasleduje literárny žáner iniciovaný Ezechielom, Danielom a Zachariášom, vyvíjajúci sa však počas intertestamentálnej doby (židovská apokalyptická literatúra). Toto mohol byť Jánov spôsob premostenia Starej a Novej Zmluvy. Ukazuje odveký vzorec ľudskej vzbury a Božieho rozhodnutia zachrániť človeka! Musíme si však všimnúť, že hoci Zjavenie používa sz jazyk, osoby a udalosti, stavia ich do svetla Rímskej ríše prvého storočia.

DRUHÉ NAPÄTIE (monoteizmus vs. vyvolený ľud)

Biblický dôraz je na Boha jediného, osobného, duchovného, stvoriteľa-vykupiteľa (2M 8:10, Iz 44:24, 45:5-7, 14, 18, 21-22, 46:9, Jer 10:6-7). Jedinečnosť SZ v jej dobe bol monoteizmus. Všetky okolité národy boli polyteistické. Božia jedinečnosť je srdcom sz zjavenia (5M 6:4). Stvorenstvo je scénou pre Boží zámer spoločenstva medzi Bohom a človekom stvoreným na Jeho obraz (1M 1:26-27). Avšak človek sa vzbúril, zhrešiac tak proti Božej láske, vodcovstvu a zámeru (1M 3). Božia láska a zámer boli tak silné a isté, že On sľúbil že vykúpi skazené ľudstvo (1M 3:15)!

Napätie rastie, keď si Boh vyberá jedného muža, jednu rodinu, jeden národ, aby zasiahol zvyšok ľudstva. Božie vyvolenie Abraháma a Židov ako kráľovské kňazstvo (2M 19:4-6) spôsobilo pýchu namiesto služby, výlučnosť namiesto prístupnosti. Božie povolanie Abraháma obsahovalo zámerné pozhnanie celého ľudstva (1M 12:3). Musíme si zapamätať a zdôrazňovať, že sz vyvolenie bola služba, nie spása. Celý Izrael nemal nikdy v poriadku vzťah s Bohom, nikdy nebol večne spasený len vďaka svojmu dedičnému právu (Jn 8:31-59, Mt 3:9), ale na základe osobnej viery a poslušnosti (1M 15:6, citované v Rim 4). Izrael stratil svoje poslanie (Cirkev je teraz kráľovským kňazstvom, Zj 1:6, 2Pet 2:5), obrátil poverenie na výsadu, službu na zvláštne privilégium! Boh si vyvolil jedného aby boli vyvolení všetci!

TRETIE NAPÄTIE (podmienečné zmluvy vs. bezpodmienečné zmluvy)

Existuje teologické napätie alebo paradox medzi podmienečnými a bezpodmienečnými zmluvami. Je zaiste pravda, že Boží spásonosný zámer/plán je bezpodmienečný (2M 15:12-21). Avšak splnomocnená ľudská odpoveď je vždy podmienečná!

Vzorec „ak... potom“ sa objavuje aj v SZ aj v NZ. Boh je verný, ľudstvo je neverné. Toto napätie spôsobilo mnohý zmätok. Vykladači mali tendenciu zamerať sa iba na jeden z koncov dilemy - Božiu vernosť alebo ľudské úsilie, Božiu zvrchovanosť alebo ľudskú slobodnú vôľu. Obe sú biblické a nevyhnutné.

Toto súvisí s eschatológiou, Božími sz zaslúbeniami Izraelu. Ak to Boh sľúbi, tak je to neochvejné! Boh je viazaný svojimi zaslúbeniami; ide o Jeho vlastnú reputáciu (Ez 36:22-38). Bezpodmienečné a podmienečné zmluvy sa stretávajú v Kristovi (Iz 53), nie v Izraeli! Božia dokonalá vernosť spočíva v spáse všetkých, ktorí budú činiť pokánie a uveria, nie v tom, že kto bol ich otec/matka! Kristus, nie Izrael, je kľúč ku všetkým Božím zaslúbeniam a zmluvám. Ak v Biblii existuje teologická vsuvka, nie je v Cirkvi ale v Izraeli (Sk 7, Gal 3).

Celosvetové poverenie hlásania evanjelia prešlo na Cirkev (Mt 28:19-20, Lk 24:47, Sk 1:8). Stále je to podmienečná zmluva! Toto neznačí, že Boh úplne odvrhol Židov (Rim 9-11). Možno že je ešte miesto a zámer pre veriaci Izrael v posledných časoch (Zach 12:10).

ŠTVRTÉ NAPÄTIE (Blízko-východné literárne modely vs. západné modely).

Žáner je kľúčový prvok v správnej interpretácii Biblie. Cirkev sa rozvíjala v západnom (Gréckom) kultúrnom prostredí. Východná literatúra je oveľa viac obrazná, metaforická a symbolická ako moderné literárne modely západnej kultúry. Zamiera sa na ľudí, stretnutia a udalosti viac ako na výstižné propozíčné pravdy (definície). Kresťania boli vinní z toho, že používali svoje dejiny a literárne modely pri interpretácii biblického proroctva (SZ aj NZ). Každá generácia a geografická komunita používala svoju kultúru, históriu a literárnosť vo výklade Zjavenia. Všetci sa mýlili! Je arogantné myslieť si, že moderná západná kultúra je centrom biblického proroctva!

Žáner, v ktorom sa pôvodný, inšpirovaný autor rozhodol písať, je literárna zmluva s čitateľom. Kniha Zjavenia nie je historické rozprávanie (príbeh). Je to kombinácia listu (kapitoly 1-3), proroctva a hlavne apokalyptickej literatúry. Je nesprávne nútiť Bibliu aby vypovedala viac ako bolo mienené pôvodným autorom, takisto ako nútiť ju povedať menej ako autor mienil! Arogancia vykladačov a dogmatizmus sú dokonca ešte menej prípustné pri knihe akou je Zjavenie.

Cirkev sa nikdy nezhodla na vhodnej interpretácii Zjavenia. Môj zámer je počuť a jednať s celou Bibliou, nie s vybranými časťami. Biblické východné myslenie prezentuje pravdu v napätím naplnených pároch. Náš západný trend k propozicnej pravde nie je úplne neprijateľný, ale nevyvážený! Myslím, že je možné odstrániť aspoň niečo z omylov v interpretácii Zjavenia tým, že si všimneme jej meniaci sa zámer pre nasledujúce generácie veriacich. Väčšine vykladačov je jasné, že Zjavenie musí byť vykladané vo svetle svojej vlastnej doby a žánru. Historický prístup k Zjaveniu musí jednať s tým, čomu by prví čitatelia mali a mohli porozumieť. V mnohých ohľadoch moderní vykladači stratili význam mnohých symbolov v tejto knihe. Pôvodný, počiatkový zmysel tejto knihy bol viesť k povzbudeniu prenasledovaných veriacich. Ukazoval Božiu vládu nad dejinami (tak ako pri sz prorokoch); potvrdil, že dejiny sa hýbu k stanovenému koncu, súdu alebo požehnaní (tak ako pri sz prorokoch). V židovských apokalyptických termínoch prvého storočia potvrdzuje Božiu lásku, prítomnosť, moc a zvrchovanosť!

Týmito istými teologickými spôsobmi Zjavenie funguje v každej generácii veriacich. Opisuje kozmický zápas medzi dobrom a zlom. Detaily z prvého storočia sa nám mohli stratiť, ale mocné, potešujúce pravdy iste nie. Keď sa moderní západní vykladači snažia násilu vtláčať detaily Zjavenia to svojich súčasných dejín, vzorec nesprávnej interpretácie pokračuje!

Je dosť možné, že detaily tejto knihy sa opäť stanú zdrvivúco doslovné (ako SZ vo vzťahu k narodeniu, životu a smrti Ježiša Krista) pre poslednú generáciu veriacich, keď budú čeliť masívnemu útoku bezbožného vodcu (2Tes 2) a kultúry. Nikto nemôže poznať tieto doslovné naplnenia Zjavenia až kým sa Ježišove slová nestanú historicky evidentnými. Tipovanie, špekulácia a dogmatizmus sú nevhodné. Apokalyptická literatúra dovoľuje túto flexibilitu. Vďaka Bohu za obrazy a symboly, ktoré prevyšujú historický príbeh! Boh má moc; Boh vládne; Boh prichádza!

Väčšina moderných komentárov míňa pointu tohto žánru. Moderní západní vykladači často radšej hľadajú jasný logický teologický systém, ako by mali prijať ambivalentný (dvoznačný), symbolický, dramatický žáner židovskej apokalyptiky. Túto pravdu dobre vyjadril Ralph P. Martin vo svojom článku „Approaches to New Testament Exegesis“ (Prístupy k nz exegéze), v knihe *New Testament Interpretation*, ktorú editoval I. Howard Marshall:

„Pokiaľ nerozoznáme dramatickú kvalitu tohto spisu a nespoznáme v ňom jazyk, ktorý bol použitý ako prostriedok na vyjadrenie náboženskej pravdy, budeme sa žalostne mýliť v našom pochopení Apokalypsy. Budeme sa chybné pokúšať interpretovať jej vízie, ako keby bola knihou doslovnej prózy zameranej na opis udalostí v empirickej a datovateľnej histórii. Pokúšať sa o takéto smer vedie k všemožným problémom výkladu. Čo je ešte horšie, vedie to k skresleniu pôvodného významu apokalyptiky a tak sa stráca veľká hodnota tejto časti Novej Zmluvy, ktorá je dramatickým tvrdením v mýticko-poetickom jazyku o Božej zvrchovanosti v Kristovi a paradoxe Jeho vlády, ktorá spája lásku a moc (5:5,6, Lev je Baránok)“ (s.235) .

W. Randolph Tate v jeho knihe *Biblical Interpretation* povedal:

„Žiaden iný biblický žáner nebol tak vrelo čítaný s tak depresívnymi výsledkami ako apokalypsa, obzvlášť knihy Daniel a Zjavenie. Tento žáner si vytrpel katastrofálnu históriu dezinterpretácií vďaka základnému nepochopeniu jeho literárnych foriem, štruktúry a zámeru. Nakoľko tvrdí že zjavuje to, čo sa má zakrátko stať, apokalypsa bola vnímaná ako „automapa“ do tajov budúcnosti. Tragický omyl tohto pohľadu je predpoklad, že referenčný rámec tejto knihy je čitateľova súčasnosť, namiesto autorovej. Tento pomýlený prístup k apokalypse (obzvlášť k Zjaveniu) berie dielo samotné ako keby to bol kryptogram, podľa ktorého môžu byť súčasné udalosti použité pri interpretácii symbolu v texte... Po prvé, vykladač musí rozoznať, že apokalyptika komunikuje svoje posolstvo cez symbolizmus. Vykladať symbol doslovne keď je metaforický, jednoducho znamená dezinterpretovať ho. Problém nespočíva v tom, či sú udalosti v apokalyptike historické. Udalosti môžu byť historické; mohli sa už alebo sa môžu skutočne stať, ale autor prezentuje udalosti a komunikuje význam cez obrazy a archetypy“ (s.137).

Z *Dictionary of Biblical Imagery*, editoval Ryken, Wilhost a Longman III:

„Dnešní čitatelia sú často frustrovaní a lámu si hlavu nad týmto žánrom. Neočakávaná obraznosť a skúsenosti „mimo tohto sveta“ nám pripadajú čudné a iné ako väčšina Písma. Povrchný prístup k tejto literatúre vedie mnohých čitateľov k všemožnému snaženiu sa určiť „čo sa kedy stane“ a tak im uniká zámer apokalyptického posolstva“ (s.35).

PIATE NAPÄTIE (Kráľovstvo Božie - prítomné, avšak budúce)

Kráľovstvo Božie je prítomné, avšak budúce. Tento teologický paradox sa stáva kľúčovým, keď ide o eschatológiu. Ak niekto očakáva doslovné naplnenie sz prorociev Izraelu, tak sa Kráľovstvo stáva hlavne obnovením Izraela v geografickej lokalite a teologickej nadradenosti! Toto by muselo nevyhnutne znamenať, že Cirkev je vytrhnutá v piatej kapitole a zostávajúce kapitoly sa týkajú Izraela (ale všimnite si Zj 22:16).

Avšak, ak je stredobodom kráľovstvo inaugurované Mesiášom prisľúbeným v SZ, tak je prítomné s Kristovým prvým príchodom a vtedy sa centrom záujmu stáva vtelenie, život, učenie, smrť a zmŕtvychvstanie Krista. Teologický dôraz je tak na súčasné spasenie. Kráľovstvo prišlo a SZ je naplnená v Kristovej ponuke spásy pre všetkých, nie v Jeho tisícročnej vláde nad niektorými!

Je iste pravda, že Biblia hovorí o oboch Kristových príchodoch, ale kde je položený dôraz? Zdá sa mi, že väčšina sz prorociev je zameraných na prvý príchod, ustanovenie Mesiánskeho Kráľovstva (Dan 2). V mnohých ohľadoch je to analógia k večnej Božej vláde (Dan 7). V SZ je centrom večná Božia vláda, avšak mechanizmus uplatnenia tejto vlády je služba Mesiáša (1Kor 15:26-27). Nie je otázkou, ktorý príchod je pravdivý; oba sú, ale ktorý je zdôraznený? Musím povedať, že niektorí vykladači sa tak zamerali na tisícročnú vládu Mesiáša (Zj 20), že im ušiel celý biblický dôraz na večnú Otcovu vládu. Kristova vláda je úvodná udalosť. Tak ako dva príchody Krista neboli zjavné v SZ, nie je ani dočasná Mesiášova vláda!

Kľúčom k Ježišovmu kázaniu a vyučovaniu je Kráľovstvo Božie. Je prítomné (v spasení a službe), aj budúce (širitelnosť a moc). Ak sa Zjavenie zameriava na Mesiánsku tisícročnú vládu (Zj 20), je to v zmysle úvodnom, nie ultimátnom (Zj 21-22). Zo SZ nie je zjavné, že by bola dočasná vláda nevyhnutná; faktom je, že Mesiánska vláda v Danielovi 7 je večná, nie tisícročná.

ŠIESTE NAPĀTIE (približujúci sa príchod Kristov vs. oddialená *parúzia*)

Väčšina veriacich bola vyučovaná, že Ježiš príde skoro, prekvapivo a neočakávane (Mt 10:23, 24:27,34,44, Mk 9:1, 13:30, Zj 1:1,3, 2:16, 3:11, 22:7,10,12,20). Ale každá očakávajúca generácia doposiaľ sa mýlila! Blízkosť (okamžitosť) Ježišovho návratu je mocná zaslúbená nádej každej generácie, ale je realitou iba pre jednu (a to prenasledovanú). Veriaci musia žiť, ako keby mal prísť zajtra, ale aj plánovať a naplniť Veľké Poverenie (Mt 28:19-20) ak sa Jeho príchod oddiali.

Niektoré pasáže v evanjeliách (Mk 13:10, Lk 17:2, 18:8) a v 1 a 2 Tesaloničanom sú založené na oddialenom Druhom príchode (*parúzia*). Je viacero historických udalostí, ktoré sa najprv musia udiať:

1. Evanjelizácia celého sveta (Mt 24:14, Mk 13:10)
2. Zjavenie „človeka neprávosti“ (Mt 24:15, 2Tes 2, Zj 13)
3. Veľké prenasledovanie (Mt 24:21,24, Zj 13)

Je tam zámerná dvojzmyselnosť/nejednoznačnosť (Mt 24:42-51, Mk 13:32-36)! Žite každý deň, ako keby mal byť posledný, ale plánujte a pripravujte sa na budúcu službu!

KONZISTENCIA A VYVĀŽENOSŤ

Musím povedať, že všetky rozličné školy modernej eschatologickej interpretácie obsahujú polopravdy. Dobré vysvetlia a interpretujú niektoré texty. Problém spočíva v konzistencii a vyvážení. Často je tam sada predpokladov, ktoré používajú biblický text na vyplňanie prednastavenej teologickej kostry. Biblia nezjavuje logickú, chronologickú, systematickú eschatológiu. Je ako rodinný album. Obrázky sú pravdivé, ale nie vždy v správnom poradí, v kontexte, v logickej sekvencii. Niektoré obrázky vypadli z albumu a neskoršie generácie členov rodiny presne nevedia ako ich vložiť späť. Kľúč k vhodnej interpretácii Zjavenia je zámer autora tak ako ho vyjavuje jeho voľba literárneho žánru. Väčšina vykladačov sa pokúša preniesť správne exegetické nástroje a postupy z iných žánrov v NZ do interpretácie Zjavenia. Zameriavajú sa tak na SZ namiesto toho, aby dovolili Ježišovmu a Pavlovmu učeniu aby stanovilo teologickú štruktúru a nechali Zjavenie aby pôsobilo ilustratívne.

Musím sa priznať, že pristupujem k tomuto komentáru s istou bázňou a obavou, nie pre kliatbu v Zj 22:18-19, ale pre hladinu kontroverzie, ktorú interpretácia tejto knihy spôsobila a pôsobí ďalej medzi Božím ľudom. Milujem Božie zjavenie. Je pravdivé, aj keď všetci ľudia sú klamári (Rim 3:4)! Prosím, používajte tento komentár ako stimul pre ďalšie myslenie, nie ako definitívu; ako ukazovateľ smeru a nie cestovnú mapu; ako „čo ak“ a nie „takto hovorí Pán“. Stretol som sa tvárou v tvár so svojimi nedostatkami, zaujatosťou a teologickými predsudkami. Takisto som videl aj tie, ktorými disponujú iní vykladači. Takmer to vyznie tak, že ľudia nájdu v Zjavení to čo očakávajú, že tam nájdu. Tento žáner je veľmi náchylný k zneužitiu! Avšak, je v Biblii so zámerom. Jeho umiestnenie ako záverečné „slovo“ nie je náhodné. Má poslanstvo od Boha k Jeho deťom z každej jednej generácie. Boh chce, aby sme rozumeli! Podajme si teda ruky, nezakladajme tábory; zhodnime sa na tom, čo je jasné a hlavné, nie na všetkom čo môže byť, mohlo byť, mohlo by byť. Boh nám všetkým pomáha!

Použite tento priestor na spísanie vašich vlastných predpokladov ohľadom výkladu Zjavenia. Všetci prinášame svoje zaujatosti do interpretácie tejto knihy. Ich identifikácia nám pomôže premôcť ich vplyv a obmedziť náš dogmatizmus.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

ÚVOD DO STAROZMLUVNÉHO PROROCTVA

1 ÚVOD

A. Úvodné výpovede

Komunita veriacich sa nezhoduje na tom ako interpretovať proroctvo. Ostatné pravdy boli uznané do ortodoxnej viery počas storočí, až na túto.

Je viacero dobre zadaných období SZ proroctva

- a) Pred-monarchiálne (pred kráľom Saulom)
 - Jednotlivci zvaní proroci:
 - a) Abrahám – 1M 20:7
 - b) Mojžiš- 4M. 12:6-8; 5M 18:15; 34:10
 - c) Áron – 2M 7:1 (Mojžišov hovorca)
 - d) Mária – 2M 15:20
 - e) Médad and Eldád – 4M 11:24-30
 - f) Debora - Sud 4:4
 - g) Nemenovaný („muž prorok“) - Sud 6:7-10
 - h) Samuel - 1Sam 3:20
 - Odkazy na prorokov ako skupinu - 1Sam 10:5-13; 19:20; 1Kr 20:35,41; 22:6,10-13; 2Kr 2:3,7; 4:1,38; 5:22; 6:1, atď.
 - Mesiáš zvaný prorok – 5M 18:15-18
- b) Nepíšuci monarchiálni proroci (posolstvá adresovali kráľovi)
 - a) Gád - 1Sam. 7:2; 12:25; 2Sam. 24:11; 1Kron. 29:29
 - b) Nátan - 2Sam. 7:2; 12:25; 1Kr 1:22
 - c) Achijáš – 1Kr 11:29
 - d) Jehu – 1Kr 16:1,7,12
 - e) Nemenovaní („proroci Hospodinovi“) – 1Kr 18:4,13; 20:13,22
 - f) Elijáš – 1Kr 18; 2Kr 2
 - g) Micheáš – 1Kr 22
 - h) Elizeus - 2Kgs. 2:8,13
- c) Klasickí píšuci proroci (prihovárali sa k národu, ako aj ku kráľovi): Izaiáš - Malachiáš (okrem Daniela)

B. Biblická terminológia

- a) *Ro'eh* = videc, 1Sam. 9:9. Tento odkaz ukazuje prechod k slovu *Nabi*, ktoré znamená „prorok“ a pochádza z koreňa „volať“. *Ro'eh* pochádza zo všeobecného hebrejského výrazu „vidieť“. Takýto človek rozumel Božím cestám a plánom a vyhľadávali ho, aby sa uistili o Božej vôli v rôznych ohľadoch.
- b) *hozeh* = videc, 2Sam. 24:11. V princípe ide o synonymum slova *ro'eh*. Pochádza zo zriedkavejšie vyskytujúceho sa hebrejského slova „vidieť“. Jeho participium je často použité pri zmienke o prorokoch.
- c) *Nabi'* = prorok, pochádza z Akkadského slovesa *nabu* = „volať“ a Arabského *naba'a* = „oznámiť“. Toto je najbežnejší sz výraz na označenie proroka. Je použitý viac ako 300 krát. Presná etymológia nie je jasná, ale „volať“ nám v súčasnosti pripadá ako najlepšia možnosť. Pravdepodobne najlepšie porozumenie spočíva v Yahweho opise Mojžišovho vzťahu k Faraónovi skrze Árona (2M 4:10-16; 7:1; 5M 5:5). Prorok je niekto kto hovorí za Boha k Jeho ľudu (Am 3:8; Jer 1:7,17; Ez 3:4).
- d) Všetky tri výrazy sú použité pre prorocký úrad v 1Kron. 29:29; Samuel – *Ro'eh*; Nátan - *Nabi'*; a Gád - *Hozeh*.
- e) Fráza '*iš ha 'elohim*, „muž Boží“ je takisto širšie označenie pre Božieho hovorcu. V SZ sa nachádza 76 krát označujúc proroka.
- f) Slovo „prorok“ (angl. *prophet*) je gréckeho pôvodu. Pochádza z (1) *pro* = „pred“ alebo „pre/za (niekoho)“; (2) *phemi* = „hovoriť“.

2 DEFINÍCIA PROROCTVA

- a. Termín „proroctvo“ mal širšie sémantické zázemie v hebrejčine ako v slovenčine (orig. angličtine). Židia označili historické knihy od Jozuu po Kráľovské (okrem Rút) ako „prední proroci.“ Aj Abrahám (1M 20:7; Ž 105:5) aj Mojžiš (5M 18:18) sú označení ako proroci (taktiež Mária, 2M 15:20). Dávajme si teda pozor na predpokladanú slovenskú (orig. anglickú) definíciu!
- b. „Profetizmus (proročnosť) môže byť legitímne zadefinovaná ako také porozumenie dejín, ktoré akceptuje význam iba v zmysle Božieho záujmu, Božieho zámeru a Božej účasti“ (*Interpreter's Dictionary of the Bible*, vol. 3, s. 896).
- c. „Prorok nie je ani filozof ani systematický teológ, ale zmluvný sprostredkovateľ, ktorý prináša Slovo Božie Jeho ľudu, aby formoval ich budúcnosť reformovaním ich prítomnosti“ („Prophets and Prophecy“, *Encyclopedia Judaica*, vol. 13, s. 1152).

3 ZÁMER PROROCTVA

- a. Proroctvo je spôsob, akým Boh hovorí k svojmu ľudu, dávajúc vedenie v ich súčasnej situácii a nádej v Jeho vládu nad ich životmi a udalosťami vo svete. Ich poslanstvo bolo v princípe spoločné. Bolo mienené na napomínanie, povzbudzovanie, vzbudenie viery a informovanie Božieho ľudu o Ňom samom a Jeho plánoch. Bolo často použité na jasné zjavenie Božej voľby svojho hovorcu (5M 13:1-3; 18:20-22). Toto, ultimátne vzaté, malo odkazovať na Mesiáša.
- b. Prorok často použil súdobú historickú alebo teologickú krízu, aby ju premietol do eschatologického scenára. Tento (teologický) pohľad na históriu cez posledné časy je unikátny pre Izrael a jeho zmysel pre Božie vyvolenie a zmluvné zaľúbenia.
- c. Zdá sa, že úrad proroka vyvažuje (Jer 18:8) a prerastá úrad Veľkňaza ako spôsob poznávania Božej vôle. Urím a Tumím presahujú do verbálneho poslanstva od Božieho hovorcu. Úrad proroka podľa všetkého vymizol z Izraela po Malachiášovi (alebo po spísaní Kronických kníh). Neobjavuje sa 400 rokov až do dní Jána Krstiteľa. Je neisté aký je vzťah medzi nz „darom proroctva“ a SZ. Novozmluvní proroci (Sk 11:27-28; 13:1; 14:29,32,37; 15:32; 1Kor 12:10,28-29; Ef. 4:11) neprinášajú nové zjavenie, ale predpovedajú a vypovedajú Božiu vôľu v súčasných situáciách.
- d. Proroctvo vo svojej podstate nie je výlučne ani primárne prediktívne. Predpoveď je jeden spôsob potvrdenia proročského úradu a jeho poslanstva, ale musíme si uvedomiť, že „... menej ako 2% sz proroctiev sa týka Mesiáša. Menej ako 5% konkrétne opisuje novozmluvnú dobu. Menej ako 1% sa zaujíma o to čo má ešte prísť“ (Fee & Stuart, *How to Read the Bible For All It's Worth*, p. 166).
- e. Proroci reprezentujú Boha pred ľuďmi, zatiaľ čo kňazi reprezentujú ľudí pred Bohom. Toto je všeobecný výrok. Existujú výnimky ako Habakuk, ktorý Bohu adresoval otázky.
- f. Jeden z dôvodov, prečo je náročné pochopiť prorokov je, že nevieme ako boli ich knihy zostavené. Nie sú chronologické. Pôsobia skôr tematicky, ale nie vždy tak ako by čitateľ očakával. Často tam nenájdme žiadne historické prostredie, časový rámec, alebo jasné rozdelenie samotných výpovedí; je náročné (1) prečítať tieto knihy na jedno posedenie;(2) zostaviť ich tematické osnovy; a (3) s istotou určiť centrálnu pravdu alebo autorov zámer v každej prorockej výpovedi.

4 CHARAKTERISTICKÉ ČRTY PROROCTVA

- a. V SZ sa javí istý vývoj v poňatí proroka a proroctva. V ranom Izraeli sa vyvinulo spoločenstvo prorokov, ktoré bolo vedené charizmatickým vodcom ako napríklad Eliáš alebo Elizeus. Niekedy je na označenie tejto skupiny použitá fráza „synovia prorokov“ (2Kr 2). Občas boli títo proroci charakterizovaní extatickými prejavmi (1Sam 10:10-13; 19:18-24).
- b. Toto obdobie sa však rýchlo zmenilo na dobu jednotlivých prorokov. Boli tam proroci, ktorí patrili ku kráľovi a žili v paláci (Gád, Nátan). Taktiež tam boli proroci, ktorí boli nezávislí, niekedy bez postavenia a uznania Izraelskej spoločnosti (Ámos). Boli to muži aj ženy (2Kr 22:14).

- c. Prorok často zjavoval budúcnosť, podmienenú okamžitou odozvou adresovanej osoby alebo ľudu. Často bola úloha proroka predostrieť Boží univerzálny plán pre Jeho stvorenie, ktorý nie je závislý na ľudskej odozve. Tento univerzálny eschatologický plán je jedinečný pre Izraelských prorokov v starovekom Blízkom Východe. Predpoveď a vernosť Zmluve sú dvojitým centrom záujmu prorockých posolstiev (Fee a Stuart, s.150). Toto naznačuje, že cieľ prorockej služby bol primárne skupinový. Zvyčajne, nie však výlučne, adresujú posolstvá Izraelskému národu.

Väčšina prorockého materiálu bola podaná ústne. Neskôr ho skombinovali tematicky alebo chronologicky, alebo podľa vzorov blízko-východnej literatúry, ktorý sa nezachoval. Nakoľko šlo o ústne podanie, nebolo to štruktúrované ako písaná próza. Toto spôsobuje, že prorocké knihy je náročne prečítať celé naraz a porozumieť im bez poznania konkrétneho historického kontextu.

Proroci používali viacero vzorov na to, aby odovzdali svoje posolstvá:

- 1 Súdna scéna – Boh vezme svoj ľud na súd; často ide o rozvodové konanie, keď Yahweh odvrhne svoju manželku (Izrael) pre jej neveru (Hozeáš 4; Micheáš 6).
- 2 Pohrebný žalospiev – zvláštna metrika v tomto druhu posolstva a jeho charakteristické „beda“ ho oddeľuje ako zvláštnu formu (Izaiáš 5; Habakuk 2).
- 3 Prehlásenie zmluvného požehnania – podmienená podstata zmluvy je zdôraznená pozitívnymi aj negatívnymi dôsledkami, ktoré sú predstreté do budúcnosti (5M 27-28).

5 BIBLICKÉ PODMIENKY PRE OVERENIE PRAVÉHO PROROKA

- a) 5Mojžišova 13:1-5 (predpovede/znamenia)
- b) 5Mojžišova 18:9-22 (falošní proroci/praví proroci)
- c) Muži ako aj ženy sú povolani a označovaní ako proroci a prorokyne
 - Mária – 2M 15
 - Debora - Sudcov 4:4-6
 - Chulda - 2 Kráľov 22:14-20; 2 Kronická 34:22-28

V okolitých kultúrach a národch boli proroci overiteľní veštbami. V Izraeli boli overovaní

- Teologickým testom – použitie mena Yahweh
- Historickým testom – presné predpovede

6 UŽITOČNÝ NÁVOD PRE INTERPRETÁCIU PROROCTVA

- a) Nájdite zámer pôvodného proroka (editora) uvedením si historickej situácie a literárneho kontextu každej prorockej výpovede. Zvyčajne pôjde o istý druh porušenia Mojžišovej Zmluvy.
- b) Čítajte a vykladajte celé proroctvo, nie iba jeho časť; vyznačte osnovu podľa jeho obsahu. Všimnite si ako sa vzťahuje k okolitým proroctvám. Pokúste sa o osnovu celej knihy (podľa literárnych jednotiek až do úrovne odstavca).
- c) Počítajte s doslovným výkladom pasáže, až kým niečo v texte samotnom nepoukáže na obraznosť; až potom sa pokúste o preloženie obrazného jazyka do prózy.
- d) Analyzujte symbolickú činnosť vo svetle historického kontextu a paralelných pasáží. Zaiste majte na pamäti, že ide o blízko-východnú literatúru, nie západnú alebo modernú literatúru
- e) Buďte opatrní pri predpovediach
 - Sú mienené výlučne pre čas kedy boli napísané?
 - Boli následne naplnené v dejinách Izraela?
 - Sú to stále budúce udalosti?
 - Majú naplnenie v súčasnosti, avšak aj v budúcnosti?
 - Dovoľte biblickým, nie moderným autorom, aby vám dali odpovede.

Zvláštnu pozornosť venujte otázkam:

- Je predpoveď kvalifikovaná podmienenou odozvou?
- Je isté, komu je proroctvo adresované (a prečo)?
- Existuje možnosť biblicky aj/alebo historicky, viacnásobného naplnenia?
- NZ inšpirovaní autori boli schopní vidieť Mesiáša na mnohých miestach v SZ, ktoré nie sú zjavné nám. Zdá sa, že používali typológiu alebo hru so slovíčkami. Nakoľko my nie sme inšpirovaní, radšej nechajme tento prístup pre nich.

7 UŽITOČNÉ KNIHY

Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic, D. Brent Sandy

A Guide to Biblical Prophecy, Carl E. Armerding a W. Ward Gasque

How to Read the Bible for All Its Worth, Gordon Fee a Douglas Stuart (Návrat Domu: *Jak číst Bibli s porozuměním*)

My Servants the Prophets, Edward J. Young

The Expositor's Bible Commentary, vol. 6, „Isaiah - Ezekiel“, Zondervan

The Prophecies of Isaiah, J. A. Alexander, 1976, Zondervan

Exposition of Isaiah, H. C. Leupold, 1971, Baker

A Study Guide Commentary, „Isaiah“, D. David Garland, 1978, Zondervan

ÚVOD DO ZJAVENIA

ÚVODNÉ OTÁZKY

A. Počas väčšiny môjho dospelého akademického/teologického života som predpokladal, že tí čo veria v Bibliu ju berú „doslovne“ (a to je zaiste pravda pre historické príbehy). Avšak, stáva sa mi viac a viac jasné, že brat' proroctvo, poéziu, podobenstvá a apokalyptickú literatúru doslovne, znamená minúť pointu inšpirovaného textu. Autorov zámer, nie doslovnosť, je kľúč k správne porozumeniu Biblie. Donútiť Bibliu aby povedala viac (doktrínálne konkrétnejšie) je nebezpečné a zvádza k interpretácii, kvôli ktorej povie Biblia menej ako pôvodný autor skutočne mienil. Zamerat' sa musíme na širší kontext, historické prostredie a zámer, ktorý autor vyjadril v samotnom texte, vrátane voľbou žánra. Žáner je literárna zmluva medzi autorom a čitateľom. Minúť túto stopu iste vedie k dezinterpretácii!

Kniha Zjavenia je iste pravdivá, nie je to však historické rozprávanie, nie je mienená pre doslovné čítanie. Samotný žáner na nás kričí túto realitu, keď sme ochotní počúvať. To neznamená, že Zjavenie nie je inšpirované, alebo nie je pravdivé; je však obrazné, kryptické, symbolické, metaforické a imaginatívne. Židia a kresťania v prvom storočí poznali tento žáner, my nie! Kresťanská symbolika v *Pánovi prsteňov* a *Narnii* by mohli byť možné paralely.

B. Zjavenie je unikátny židovský žáner, apokalypsa. Bolo často použité v časoch plných napätia na vyjadrenie presvedčenia, že Boh mal svojou pod kontrolou dejiny priniesie svojmu ľudu vyslobodenie. Tento typ literatúry je charakteristický:

1. Silným zmyslom pre univerzálnu Božiu zvrchovanosť (monoteizmus vs. determinizmus)
2. Zápasom medzi dobrom a zlom, týmto zlým vekom a vekom spravodlivosti, ktorý príde (dualizmus)
3. Použitím tajných kódových výrazov (zvyčajne zo SZ alebo intertestamentálnej židovskej apokalyptickej literatúry)
4. Použitím farieb, čísel, zvierat, niekedy zvierat/ľudí
5. Použitím anjelského sprostredkovania cez vízie a sny, ale zvyčajne cez anjelské sprostredkovanie a interpretáciu
6. Primárnym dôrazom na skoré, prichádzajúce, vrcholiace udalosti posledných časov (nový vek)
7. Použitím pevnej sady symbolov, nie reality, na komunikovanie Božích posolstiev o posledných časoch
8. Niektoré príklady tohto žánru sú
 - a) Stará Zmluva
 - Izaiáš 13-14; 24-27; 56-66
 - Ezechiel 1; 26-28; 33-48
 - Daniel 7-12
 - Joel 2:28-3:21
 - Zechariáš 1-6, 12-14
 - b) Nová Zmluva
 - Matúš 24, Marek 13, Lukáš 21, a 1 Korint'anom 15 (do istej miery)
 - 2 Tesaloničanom 2 (do značnej miery)
 - Zjavenie (kapitoly 4-22)
 - c) Daniel 7-12 a Zjavenie 4-22 sú klasické príklady tohto žánru v Biblii
9. Nekanonické (vzaté z D. S. Russell, *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, s. 37-38)
 - 1Enoch, 2Enoch (Tajnosti Enochove)
 - Kniha Jubileí
 - Sibylline proroctvá III, IV, V
 - Testament dvanástich patriarchov
 - Žalmy Šalamúnove
 - Predzvest' Mojžišova
 - Umučenie Izaiáša
 - Apokalypsa Mojžišova (Život Adama a Evy)
 - Apokalypsa Abrahámová
 - Testament Abrahámov
 - 2Ezdráš (4Ezdráš)
 - 2 a 3Baruch

10. V tomto žánre je viditeľný zmysel pre dualitu. Vidí realitu ako sériu dualizmov, kontrastov, alebo napätí (tak bežné pre Jánove spisy) medzi:

- Nebom - zemou
- Zlým vekom (zlí ľudia a zlí anjeli) – nový vekom spravodlivosti (zbožní ľudia a zbožní anjeli)
- Súčasná existencia – budúca existencia

Všetky tieto dualizmy sa hýbu v ústrety vyvrcholeniu, ktoré prinesie Boh. Toto nie je svet, ktorý Boh zamýšľal, ale pokračuje vo svojom pláne, pracuje a premieta svoju vôľu obnoviť intímne spoločenstvo začaté v Edene. Kristova udalosť je ako rozvodie Božieho plánu, ale dva príchody priniesli so sebou súčasné dualizmy.

C. Tieto apokalyptické diela neboli nikdy prezentované ústne; boli vždy napísané. Sú to vysoko štruktúrované literárne diela. Štruktúra je kľúčová k správnej interpretácii. Hlavná časť plánovanej štruktúry knihy Zjavenia je sedem literárnych jednotiek, ktoré do istej miery spolu fungujú paralelne (napr. Sedem pečatí, sedem trúb a sedem čiaš). S každým cyklom vzrastá súd: pečate- 1/4 zničenie; trúby- 1/3 zničenie; čaše- úplné zničenie. V každej literárnej jednotke sa objaví Kristov druhý príchod alebo iná eschatologická udalosť (1) šiesta pečať, 6:12-17; (2) siedma trúba, 11:15-18; anjel posledného súdu v 14:14-20; (3) siedma čaša, 16:17-21 a opäť v 19:11-21 a ešte znova v 22:6-16 (všimnite si taktiež trojitý titul pre Boha v 1:4,8 a Krista v 1:17,18, „ktorý bol, ktorý je a ktorý príde,“ všimnite si, že budúci aspekt je vynechaný v 11:17 a 16:5, čo značí, že budúcnosť už prišla [resp. druhý príchod]). Toto ukazuje, že kniha Zjavenia nie je chronologická postupnosť, ale dráma vo viacerých dejstvách, ktoré predvídajú to isté časové obdobie v progresívne násilných SZ motívoch (viď James Blevins, *Revelation as Drama* a „The Genre of Revelation“ v *Review and Expositor*, Sept. 1980, s. 393-408).

V knihe je sedem literárnych celkov s prológom a epilógom

1. Prológ, 1:1-8
2. Kapitoly 1-3 (Kristus a sedem zborov)
3. Kapitoly 4-8:1 (nebo a sedem pečatí [2:1-17 prestávka medzi 6. a 7. pečaťou])
4. Kapitoly 8:2-11 (seden anjelov s trúbami [10:1-11:13 prestávka medzi 6. a 7. trúbou])
5. Kapitoly 12-14 (dve komunity a ich vodcovia)
6. Kapitoly 15-16 (sedem anjelov s čašami)
7. Kapitoly 17-19 (Babylon a jeho odsúdenie)
8. Kapitoly 20-22 (súd a nové nebo a nová zem)
9. Epilóg, 22:6-21

Iný autor, ktorý tiež veril v teóriu rekapitulácie bol William Hendriksen. Vo svojej knihe, *More Than Conquerors*, podáva osnovu knihy nasledovne:

1. Kapitoly 1-3 (Kristus uprostred siedmich svietnikov)
2. Kapitoly 4-7 (Kniha so siedmimi pečatami)
3. Kapitoly 8-11 (sedem trúb súdu)
4. Kapitoly 12-14 (žena s ľudským dieťaťom sú prenasledovaní Drakom a Jeho pomocníkmi [Šelma a Nevieстка])
5. Kapitoly 15-16 (Sedem Čiaš Hnevu)
6. Kapitoly 17-19 (pád Veľkej neviestky a Šeliem)
7. Kapitoly 20-22 (súd nad Drakom (Satanom) nasledovaný Novým Nebom a Zemou, Novým Jeruzalemom), s. 28

V *More Than Conquerors*, William Hendriksen hovorí, že Zjavenie má sedem častí: 1-3; 4-7; 8-11; 12-14; 15-16; 20-22 pričom každá z nich je paralelná a pokrýva obdobie medzi Kristovým prvým príchodom a Jeho druhým príchodom. Každá z nich končí istým aspektom, ktorý súvisí so súdom a Druhým príchodom (s. 22-31).

Hoci s istotou súhlasím s dramatickým paralelizmom pečatí, trúb a čiaš a takisto ma veľmi upútava poňatie 17-19 ako paralely k 20-22 (v 19:11-21 je jeden druhý príchod, zatiaľ čo v 22:6-16 je ďalší), nedokážem vidieť, kde každá z týchto častí končí *Parúziou*, obzvlášť kapitoly 1-3, ak by sme nevideli aspekt súdu ako eschatologickú udalosť (2:5,7,11,16-17,25-26; 3:5,10,12,18-21). Táto sedem-násobná rekapitulácia sa však pre mňa viac a viac stáva možnosťou porozumenia štruktúry celej knihy.

D. Je zjavné, že číslo „sedem“ hrá dôležitú úlohu v štruktúre tejto knihy z toho, ako to ukazuje sedem zborov, sedem pečatí a sedem čiaš. Niektoré príklady „siedmich“ sú:

1. 7 blahoslavenstiev, 1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14
2. 7 svietnikov, 1:12
3. 7 duchov Božích, 1:4; 3:1; 4:5; 5:6
4. 7 hviezd, 1:16,20; 2:1
5. 7 ohnivých lúč, 4:5
6. 7 pečatí na zvitku, 5:1
7. 7 rohov, 7 očí baránka, 5:6

8. 7 atribútov uctievaného Ježiša, 5:12
9. 7 prírodných znamení, 6:12-14
10. 7 druhov ľudí, 6:15
11. 7 atribútov uctievaného Boha, 7:12
12. 7 anjelov pred Bohom, 8:2,6
13. 7 trúb držaných siedmimi anjelmi, 8:6 (15:1,6,7,8; 17:1; 21:9)
14. 7 znamení, 12:1,3; 13:13,14; 15:1; 16:14; 19:20
15. 7 hláv, 7 diadémov červeného draka, 12:3
16. 7 hláv morskej šelmy, 13:1; 17:3,7
17. 7 anjelov, 14:6-20
18. 7 pliaň, 15:1; 21:9
19. 7 pahorkov, 17:9
20. 7 kráľov 17:10
21. 7 vecí, ktoré už viac nie sú v kapitolách 21-22 (21:1,4[štyri krát]; 21:25; 22:3)

E. Interpretácia tejto knihy je najcitlivejšia na teologické zaujatosti. Predpoklady čitateľa vedú výklad nejednoznačných detailov. Tieto teologické predpoklady fungujú na viacerých úrovniach

1. Pôvod symbolov
 - a) SZ zmienky, narážky (alúzie)
 - SZ motívy ako stvorenie, pád, potopa, exodus, obnovený Jeruzalem
 - stovky zmienok (nie priamych citácií) z prorokov
 - b) Intertestamentálna židovská literatúra (1Enoch, 2Baruch, Sibylline Proroctvá, 2Ezdráš)
 - c) Grécko-Rímsky svet v prvom storočí n.l.
 - d) Staroveké Blízko-východné kozmologické záznamy o stvorení (obzvlášť Zj 12)
2. Časový rámec knihy
 - a) prvé storočie
 - b) každé storočie
 - c) posledná generácia
3. Systematické teologické rámce (viď definície na s.14, „Historical Theories of Interpretation,“ C; dobré zhrnutie, *Four Views on the Book of Revelation*, ed. C. Marvin Pate)
 - a) préterizmus
 - b) historicizmus
 - c) futurizmus
 - d) idealizmus
4. Teologické pozície na základe 20.kapitoly (viď tabuľku na s.193; dobré zhrnutia: (1) *The Meaning of the Millennium: Four Views*, ed. Robert G. Clouse and *Three Views of the Millennium and Beyond*, ed. Darrell L. Bock)
 - a) a milennializmus
 - b) post milennializmus
 - c) pre milennializmus
 - d) dispnacionálny pre-milennializmus

Ako má vykladač postupovať vo svetle hermeneutickej divergencie (rôzne prístupy k interpretácii) a nevhodného dogmatizmu (postoj „všetko rozumiem“)?

- Priznajme, že moderní západní kresťania nerozumejú tomuto žánru a nerozoznávajú historické narážky, ktorým by kresťania v prvom storočí okamžite porozumeli.
- Priznajme, že každá generácia kresťanov tlačila Zjavenie do jej vlastného historického rozpoloženia a doposiaľ sa všetci z nich mýlili.
- Čítajme Bibliu, než začneme čítať teologické systémy. Hľadajte literárny kontext každej vízie/proroctva a vypovedzte ich hlavnú myšlienku v jednej deklaratívnej vete. Hlavná myšlienka bude rovnaká pre každú generáciu veriacich, zatiaľ čo špecifické detaily sú možno relevantné iba pre jednu a to prvú/poslednú generáciu veriacich. Detaily môžu byť pádne, ale história, nie teológia zjaví ich zámer.
- Nezabudnime, že táto kniha je primárne slovo potešenia a povzbudenia k vernosti uprostred prenasledovania veriacich neveriacimi. Táto kniha nie je mienená, aby zodpovedala zvedavosti každej generácie veriacich, ani aby zosnovala detailný plán udalostí posledných časov.

- Môžeme smelo prehlásiť, že smerovanie skazenej ľudskej spoločnosti je v rozpore s kráľovstvom Božím. Na prvý pohľad by sa zdalo, že svet vyhral (ako na Kalvárii), ale počkať; Boh je zvrchovaný, On má pod kontrolou dejiny, život aj smrť. Jeho ľud je v Ňom víťazný!

F. Napriek ťažkostiam a nejednoznačnosti výkladu, má táto kniha svoje poslanstvo a je to inšpirované slovo od Boha pre Jeho ľud v každom veku. Oplatí sa dať si námahu navyše, ktorí si táto jedinečná kniha vyžaduje. Jej strategická pozícia v NZ kánone hovorí o jej poslanstve „uholného kameňa“. Alan Johnson, *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 12, hovorí: „Je naozaj možné, že s výnimkou evanjelií obsahuje Apokalypsa najhlbšie a najmocnejšie vyučovanie kresťanskej doktríny a učeníctva, ktoré nenájdeme nikde inde v Svätom Písme. Ani fanazimus tých, ktorí upreli svoju pozornosť viac na proroctvo ako na Krista, ani interpretačná diverzita by nás nemali znechutiť od nasledovania kresťanskej pravdy, ktorá sa nachádza v tejto úžasnej knihe“ (p. 399).

Zapamätajte si, toto sú naozaj posledné Ježišove slová pre Jeho Cirkev! Moderná Cirkev si nemôže dovoliť ich ignorovať alebo bagatelizovať! Sú tu, aby pripravovali veriacich na prenasledovanie a konflikt vo svetle Božej zvrchovanosti (monoteizmus), realitu toho Zlého (limitovaný dualizmus), pokračujúce následky pádu (ľudská vzburá) a Božie zaslúbenie vykúpiť ľudstvo (bezpodmienečná zmluva, 1M 3:15; 12:1-3; 2M. 19:5-6; Jn 3:16; 2Kor. 5:21).

AUTOR

A. Vnútrotný dôkaz autorstva apoštola Jána

1. Autor sa štyrikrát nazval menom Ján (1:1,4,9; 22:8)
2. Taktiež sa pomenoval ako
 - Služobník (1:1; 22:6)
 - Brat a účastník súženia (1:9)
 - Prorok (22:9) a nazval svoju knihu ako proroctvo (1:3; 22:7,10,18,19)
3. Pozná SZ (nepoužíva LXX, ale Targumim), taktiež putovanie po púšti, Svätostánok a súčasné obrady v Synagóge.

B. Vonkajší dôkaz autorstva apoštola Jána z raných kresťanských autorov

1. Ján apoštol, syn Zebedeov

- a) Justín Martýr (Rím r. 110-165 n.l.) v *Dialógu s Tryphom* 81.4
- b) Irenaeus (Lyons r. 120-202 n.l.) v *Proti Heréziám* IV.14.2; 17.6; 21.3; V.16.1; 28.2; 30.3; 34.6; 35.2
- c) Tertulián (Sev. Afrika r. 145-220 n.l.) v *Proti Praxeovi* 27
- d) Origen (Alexandria r. 181-252 n.l.) v
 1. *O duši*, L:8:1
 2. *Proti Markiónovi*, II:5
 3. *Proti heretikom*, III:14, 25
 4. *Proti Celsovi*, VI:6, 32; VIII:17
- e) Muratoriho Kánon (Rím r. 180-200 n.l.)

2. Iní kandidáti

- a) Ján Marek – prvá zmienka je od Dyonýza, biskupa v Alexandrii (r. 247-264 n.l.), ktorý odmietol Jánovo autorstvo ale stále považoval knihu za kanonickú. Založil svoje tvrdenie na slovnej zásobe a štýle ako aj anonymnej podstate iných Jánových spisov. Usvedčil Eusébia z Cézarey.
- b) Ján starší – toto tvrdenie pochádza z citátu v Eusébiovi od Papiasa (*Eccl. His.* 3.39.1-7). Avšak Papiasov citát pravdepodobne skôr referoval týmto označením na apoštola Jána ako na iného autora.
- c) Ján Kristiteľ - (s neskoršími úpravami) bol navrhnutý J. Massyngberde Fordom v *Anchor Bible commentary*, na základe Krstiteľovho použitia slova „baránok“ pre Ježiša. Jediný ďalší výskyt tohto slova je v knihe Zjavenia.

C. Dionýz, biskup v Alexandrii (r. 247-264 n.l.). Origenov žiak, bol prvý, ktorý vyjadril pochybnosti (jeho kniha sa stratila, ale citoval ho Eusebius z Cezarey, ktorý s nim súhlasil) o autorstve apoštola Jána na základe týchto faktorov

- a) Apoštol Ján sa neopisuje ako Ján ani vo svojich listoch, ani v evanjeliu, ale Zjavenie je od „Jána“
- b) Štruktúra Zjavenia je iná ako v evanjeliu a listoch
- c) Slovná zásoba je iná ako v evanjeliu a v listoch
- d) Gramatický štýl Zjavenia je nižšej kvality ako v evanjeliu a listoch

D. Pravdepodobne najvážnejšie spochybnenie Jánovho autorstva pochádza od R. H. Charlesa v *Saint John*, Vol. I p. xxxixff.

E. Väčšina moderných učencov odmieta tradičné autorstvo mnohých z kníh. Dobrým príkladom tohto trendu vzťahujúceho sa aj na autorstvo Zjavenia môže byť aj Raymond E. Brown, renomovaný katolícky Jánovský učenec. Úvodný zväzok Anchor Bible Commentary series hovorí: „napísané žido-kresťanským prorokom menom Ján, ktorý nebol ani Ján, syn Zebedeov, ani autor Jánovho evanjelia a listov“ (p. 774).

F. Autorstvo je neisté v mnohých ohľadoch. Existujú výrazné paralely s ostatnými Jánovými spismi ako aj výrazné rozdiely. Kľúč k pochopeniu tejto knihy nie je jej ľudský autor, ale jej Božský autor! Autor sám veril, že bol inšpirovaný prorok (1:3; 22:7,10,18,19).

DÁTUM

A. Dátum je vnútorne naviazaný na autorstvo a interpretačnú perspektívu (Historické Teórie C.)

B. Niekoľko možných dátumov

1. Tradičný dátum je počas Domiciánovej vlády (r. 81-96 n.l.) a zapadá do vnútorného dôkazu prenasledovania
 - a) Irenaeus (citovaný Eusebiom) v *Proti Heréziám*, 5.30.3. „Toto (prenasledovanie) nebolo vidno dávno, takmer v našej generácii, ku koncu vlády Domiciána“
 - b) Klement Alexandrijský
 - c) Origen Alexandrijský
 - d) Eusebius z Cezarey, *Cirkevné Dejiny*, iii.23.1
 - e) Viktorinus, *Apocalypsa* x.11
 - f) Hieronymus
2. Epifanius, spisovateľ tretieho storočia, v *Haer*, 51.12, 32, hovorí, že Ján napísal Zjavenie po jeho prepustení z ostrova Patmos počas Claudovej vlády (r. 41-54 n.l.).
3. Iní predpokladali, že to bolo počas Nerovej vlády (r. 54-68 n.l.) pre:
 - a) Zjavné pozadie prenasledovania kvôli kultu Cisára
 - b) *Cisár Nero*, napísané v Hebrejčine sa rovná číslu šelmy, 666
 - c) Ak majú preteristi pravdu v tom, že Jánovo Zjavenie hovorí o zničení Jeruzalema, tak na to aby kniha mohla byť prorockou, musela byť napísaná pre r. 70 n.l.

ADRESÁTI

A. Z 1:4 je zjavné, že pôvodným adresátom bolo sedem zborov v rímskej provincii Ázia. Tieto zbory sú adresované v poradí, ktorý naznačuje cestovnú trasu nositeľa listu.

B. Posolstvo Zjavenia sa unikátne vzťahuje na všetky zbory a veriacich, ktorí zažívajú prenasledovanie od skazeného svetového systému.

C. Ako kanonický záver NZ je táto kniha zvesťou o veľkom vyvrhnutí všetkým veriacim všetkých vekov.

PRÍLEŽITOSŤ

A. Situácia spočívala v prenasledovaní spôsobenom odľukou miestnych zborov od legálnej ochrany, ktorú Rím priznal Judaizmu. Toto rozdelenie prišlo do oficiálnej platnosti okolo r. 70 n.l., keď rabíni z Jamnie uzákoniли prísahu, ktorá požadovala od členov všetkých synagóg, aby prekliali Ježiša Nazaretského.

B. Rímske dokumenty ukazujú, že kult cisára sa stal hlavným kameňom úrazu pre Cirkev od Nerovej vlády (r. 54-68 n.l.) po Domiciánovu (r. 81-96 n.l.). Avšak neexistuje žiadna dokumentácia prenasledovania kresťanov v celej ríši. Zjavenie očividne poukazuje na rozvoj miestneho kultu cisára vo východných provinciách Rímskej ríše („Biblical Archaeology Review“, Máj/Jún 1993 s. 29-37).

SYNTAX

A. V Gréckom texte je mnoho gramatických problémov.

B. Niekoľko možných dôvodov týchto problémov

1. Jánove aramejské myšlienkové procesy.
2. Na Patmose nemal žiadneho pisára, ktorý by pre neho zapisoval.
3. Nadšenie z vízie bolo neudržateľné.
4. Sú zámerné pre svoj účinok.
5. Žáner (apokalypsa) je veľmi obrazný.

C. Podobné gramatické nepravidelnosti sa nachádzajú aj v iných židovských apokalyptických spisoch. Zjavenie teda nie je napísané úbohým gramatickým štýlom, ale v žánri s gramatickými odlišnosťami.

KANONICKOSŤ

A. Kniha bola už skoro odmietnutá Východnou Cirkvou; neobjavuje sa ani v Pešite (Sýrsky preklad z piateho storočia).

B. V rannom štvrtom storočí, Eusebius, nasledujúc Dionýza Alexandrijského v neskorom treťom storočí, povedal, že Zjavenie nenapísal Ján. Zaradil ho medzi sporné knihy, ale evidoval ho vo svojom kanonickom zozname (*Cirkevné Dejiny*, III.24.18; III.25.4; a III.39.6).

C. Koncil v Laodicey (okolo r.360 n.l.) vynechal Zjavenie zo zoznamu kanonických kníh. Hieronymus ho vylúčil z kánonu, ale koncil v Kartágu (r.397) knihu zaradil do kánonu. Zjavenie bolo priznané do kánonu ako kompromis medzi západnými a východnými zbormi a tak bolo aj Zjavenie aj List Židom prijaté do nz kánonu.

D. Mali by sme uznať, že je to predpoklad viery kresťanov, že Svätý Duch viedol historický proces vývoja biblického kánonu.

E. Dvaja významní teológovia protestantskej Reformácie odmietli jeho miesto v kresťanskom učení

- Martin Luther ju označil ako ani prorockú ani apoštolskú, v podstate odmietajúc jej inšpiráciu.
- Ján Kalvín, ktorý napísal komentár na každú NZ knihu okrem Zjavenia, v podstate odmietol jej relevanciu.

HISTORICKÉ TEÓRIE INTERPRETÁCIE

A. Zjavenie bolo notoricky náročné na interpretáciu; žiadny dogmatizmus teda nie je prípustný!

B. Symboly sú použité zo:

1. Starozmluvných apokalyptických pasáží v
 - Danielovi
 - Ezechielovi
 - Zachriášovi
 - Izaiášovi
2. Intertestamentálnej židovskej apokalyptickej literatúry
3. Grécko-Rímskeho historického rozpoloženia v prvom storočí (obzvlášť Zj 17)
3. Starovekých Blízko Východných záznamov o stvorení (obzvlášť Zj 12)

C. Vo všeobecnosti existujú štyri interpretačné prístupy alebo predpoklady

1. PRETERIZMUS – táto skupina vidí knihu ako primárne alebo výlučne súvisiacu so zbormi v rímskej provincii Ázia v prvom storočí. Všetky detaily a proroctvá boli vyplnené v prvom storočí (viď John L Bray, *Matthew 24 Fulfilled*).

2. HISTORICIZMUS – táto skupina vidí knihu ako prehľad dejín, primárne Západnej civilizácie a v istom zmysle Rímsko Katolíckej Cirkvi. Často používajú listy siedmim zborom v 2. a 3. kapitole ako opis istých časových období. Niektorí ich vidia časovo súbežne, iní sekvenčne chronologicky.
3. FUTURIZMUS – táto skupina vidí knihu ako odkazujúcu na udalosti tesne pred a tesne po *Parúzii* (viď *Progressive Dispensationalism*, Craig A. Blaising a Darrell L Bock).
4. IDEALIZMUS – táto skupina vidí knihu len ako symbol zápasu dobra a zla, ktorý nemá žiadne historické odkazy (viď Ray Summers, *Worthy Is the Lamb*; William Hendriksen, *More Than Conquerors*).

Všetky tieto prístupy majú istú relevanciu, ale nepochopili zámernú nejednoznačnosť Jánovho výberu žánru a obraznosti. Problém je vo vyvážení, nie v tom, ktorý z nich je správny.

ZÁMER KNIHY

A. Zámer Zjavenia je ukázať Božiu zvrchovanosť v dejinách a jeho sľúb, že vyvrcholenie všetkých vecí bude v Ňom. Verní zotrávajú vo viere a v nádeji uprostred prenasledovania a útlaku od tohto skazeného svetového systému. Dôraz tejto knihy je prenasledovanie (kult cisára vo východných provinciách) a vernosť (falošní učitelia a kompromis s kultúrou) veriacich v prvom storočí a v každom storočí (2:10). Nezabudnite, proroci hovorili o budúcnosti, aby reformovali prítomnosť. Zjavenie nie je o tom ako to skončí, ale aké to je. Vo svojom článku v *Expositors Bible Commentary*, Vol. I s titulom, „The Eschatology of the Bible,“ Robert L. Sancy povedal: „Biblickí proroci sa primárne nezaujímali o čas a chronologické usporiadanie budúcich udalostí. To, čo pokladali za dôležité, bol duchovný stav ich súčasníkov a tak bolo veľké eschatologické Božie navštívenie so súdom nespravodlivých a požehnaním zbožných v ich poslanstve zakomponované na to, aby eticky ovplyvnilo súčasnosť“ (s.104).

B. Všeobecný zámer je zosumarizovaný v stručnom úvode k prekladom TEV a NJB

1. TEV, s. 1122, „Zjavenie Jána bolo napísané v čase, keď boli kresťania prenasledovaní pre svoju vieru v Ježiša Krista ako Pána. Autorov hlavný zámer je dať svojim čitateľom nádej a povzbudenie a volať ich k tomu, aby zotrvali verní v časoch utrpenia a prenasledovania.“
2. NJB, s. 1416, „Biblia je zosumarizovaná v poslanstve nádeje a v bohatom symbolizme tejto knihy. Je to vízia záchrany zo skúšok, ktoré obkľučujú Boží ľud tak, že všetky znaky, zvieratá, farby, čísla, evokujú mnoho náznakov čitateľovi, ktorý pozná SZ. Je to záhadné a obrazné zjavenie toho, čo má prísť, hoci prirodzená symbolika veľkého uctievania a konečná vízia mesiánskej nádherly nového Svätého Mesta je pomene jasná. Tradične mal takýto literárny druh svoje miesto v judaizme už od Daniela, s cieľom posilniť prenasledovaný Boží ľud istotou konečného vyslobodenia a víťazstva“

C. Je kľúčové, aby vykladač uprednostnil motív spásy.

1. Boh priniesol individuálnu, kolektívnu a kozmickú spásu skrze Krista.
2. Božie spasenie je duchovné aj fyzické. Cirkvi je zachránená, ale nie je v bezpečí! Jedného dňa však bude!
3. Boh stále miluje skazené, búriace sa, do seba zahľadené ľudstvo. Boží hnev v pečatiach a trúbach je na spasenie (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11; 21:6b-7; 22:17).
4. Boh neobnoví iba skazené ľudstvo, ale aj skazené stvorenie (Rim 8:18-25). Zlo na každej úrovni bude očistené!

Opakovaný Boží pokus zasiahnuť stratené ľudstvo evanjeliom zdôrazňuje milostivý Boží charakter. Časť súdu sú dôsledkom neustále sa vzpierajúceho zla, nie nemilujúceho Boha. Boh súdi a oddeľuje zlo iba vtedy, keď znovu a znovu odmieta činiť pokánie. Samotná kniha končí evanjeliovou výzvou (22:17).

D. Táto kniha nemôže byť čítaná ako chronologická tabuľka udalostí, období a spôsobu Druhého príchodu. Často bola interpretovaná ako „tajomstvo“ západných dejín (sedem zborov ako sedem vekov). Každá generácia nanútila svoje dejiny do apokalyptických symbolov; všetci sa doposiaľ mýlili.

Detaily proroctiev budú omnoho jasnejšie poslednej generácii veriacich trpiacich pod Antikristom. Doslovná interpretácia spôsobila, že Zjavenie bolo ignorované (Kalvín), podceňované (Luther, „ani apoštolské ani prorocké“), či príliš zdôrazňované (milenialisti).

BOBOVE INTERPRETAČNÉ KLÚČE

- A. Potrebujeme zobrať do úvahy sz aspekt
1. SZ apokalyptický žáner je vysoko symbolický literárny typ.
 2. Mnoho narážok (alúzií) je prebratých zo SZ (niektorí odhadujú, že zo 404 veršov, 275 obsahuje narážky na sz texty); význam týchto symbolov bol reinterpretovaný vo svetle situácie v Rímskej ríši v prvom storočí.
 3. Prorocká zvesť berie súčasné udalosti, aby ukázala na eschatologické udalosti. Tieto historické naplnenia v prvom storočí často poukazujú na konečné historické naplnenia.
- B. Celková štruktúra knihy nám pomáha vidieť autorov zámer
1. Pečate, trúby a čaše opisujú to isté časové obdobie (kapitoly 6-16). Zjavenie je dráma v sekvenčných dejstvách.
 2. Je možné, že kapitoly 17-19 sú paralelné s 20-22. Časti 19. kapitoly (19:11-21) sú rekapitulované v 20:7-10.
 3. Vid' sedem literárnych jednotiek v Úvodných otázkach, bod C.
- C. Historický kontext musí byť vzatý do úvahy pri interpretácii knihy
1. Prítomnosť kultu cisára.
 2. Miestne prenasledovanie vo Východných provinciách.
 3. Biblia nemôže znamenať to, čo nikdy neznamerala. Výklad Zjavenia sa musí najprv vzťahovať k Jánovej dobe. Môže mať viacero naplnení a aplikácií, ale musia mať základ v prvom storočí.
- D. Význam niektorých kryptických termínov je neznámy kvôli nášmu kultúrnemu, jazykovému a existenčnému rozpoloženiu. Možno samotné udalosti posledných časov prinesú svetlo do interpretácie týchto symbolov. Dajte si pozor, aby ste príliš nezdôrazňovali všetky detaily tejto apokalyptickej drámy. Moderní vykladači musia hľadať hlavné pravdy v každej z týchto vízií.
- E. Dovoľte mi zhrnúť niektoré kľúčové interpretačné prvky
1. Historický pôvod symboliky
 - SZ motívy, SZ narážky (alúzie)
 - Staroveká Blízko-východná mytológia
 - Intertestamentálna apokalyptická literatúra
 - Grécko-Rímske prostredie prvého storočia
 2. Autorove spôsoby definovania jeho symboliky
 - Konverzácie s anjelskými sprievodcami
 - Hymny nebeských zborov
 - Sám autor stanovuje význam
 3. Štruktúra knihy (dramatický paralelizmus)
- F. Ďalšia pomoc
1. Moji dvaja obľúbení komentátori Zjavenia sú George Eldon Ladd a Alan F. Johnson. Nezhodujú sa. Je toľko nezhôd medzi zbožnými, vzdelanými, úprimnými učencami, že je namieste aj slovo výstrahy. Dovoľte mi citovať Alana Johnsona v jeho *Commentary on Revelation*, ktorý vydal Zondervan:
„Vzhľadom na prepracované použitie obrazov a vízií od 4:1 až do konca Zjavenia, pri otázke ako súvisí tento materiál s kapitolami 1-3, nie je pravdivé, že sa komentátori líšia v tom ako narábajú s týmito kapitolami. Jeden problém je interpretačný: Čo tie obrazy a vízie znamenajú? Ďalší problém súvisí s chronológiou: Kedy sa tieto veci udejú?“ Ďalej, interpretuje Ján svoje často použité sz obrazy v presnej zhode s ich sz zdrojmi, alebo ich slobodne reinterpretuje? Čo je symbolické a čo je doslovné? Odpovede na tieto otázky určia vykladačov prístup. Keďže iba na pár otázok máme jednoznačné odpovede, potrebujeme byť tolerantní k rôznorodým výkladom v nádeji, že Duch môže použiť otvorenú diskusiu, aby nás viedol bližšie k porozumeniu Apokalypsy“ (p. 69).
 2. K všeobecnému úvodu do vzťahu medzi Zjavením a SZ, odporúčam knihu od Johna P. Milтона *Prophecy Interpreted* a Johnovu Brightovu knihu *The Authority of the Old Testament*. Ako dobrú diskusiu na vzťah Zjavenia a Pavla odporúčam dielo Jamesa S. Stewarta, *A Man In Christ*.

PRVÝ CYKLUS ČÍTANIA (vid' str. 9)

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte celú biblickú knihu na jedno posedenie. Stanovte hlavnú tému celej knihy svojimi vlastnými slovami.

1. Téma knihy
2. Typ literatúry (žáner)

DRUHÝ CYKLUS ČÍTANIA (vid' str. 9)

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte celú biblickú knihu na jedno posedenie druhý krát. Vypíšte hlavné témy a vyjadrite každú jednu vetou.

1. Téma prvej literárnej jednotky
2. Téma druhej literárnej jednotky
3. Téma tretej literárnej jednotky
4. atď.

ZJAVENIE 1:1-20

DELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Úvod a pozdrav	Úvod a požehnanie	Prológ	Úvod	Prológ
1:1-3	1:1-3	1:1-2 1:3	1:1-3	1:1-3
1:4-5a	Pozdravy siedmim zborom 1:4-8	Úvodné pozdravy 1:4-5a	Pozdravy siedmim zborom 1:4-5a	Príhovor a pozdrav 1:4-8
1:5b-7		1:5b-7	1:5b-6 5:7	
5:8		5:8	5:8	
Vízia Krista	Vízia Syna Človeka	Prípravná vízia	Vízia Krista	Úvodná vízia
1:9-11	1:9-20	1:9-11	1:9-11	1:9-16
1:12-16		1:12-16	1:12-20	
1:17-20		1:17-20		1:17-20

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' str. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, str. viii). Porovnajme vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu a iba jednu tému.

1. Prvý odstatec
2. Druhý odstatec
3. Tretí odstatec
4. Atď.

* Hoci delenie na odstavce nie je inšpirované, je kľúčové k sledovaniu a porozumeniu pôvodného zámeru autora. Každý moderný preklad rozdelili a zhrnuli delenie odstavcov tak, ako ich pochopili. Každý odstatec má jednu hlavnú tému, pravdu, alebo myšlienku. Každá verzia uzavrie túto tému svojím spôsobom. Keď čítate text, ktorý preklad sa zhoduje s vašim porozumením tematického a veršového rozdelenia?

Pri každej kapitole musíte najprv čítať Bibliu a pokúsiť sa identifikovať jej témy (odstavce). Potom porovnajte svoje pochopenie s inými modernými prekladmi. Iba keď porozumiete zámeru pôvodného autora tým, že budete sledovať jeho logiku a prezentáciu na úrovni odstavcov, môžete skutočne porozumieť Biblii. Iba pôvodný autor bol inšpirovaný – čitatelia nemajú žiadne právo zmeny alebo úpravy jeho posolstva. Čitatelia Biblie nesú zodpovednosť aplikovať pravdu do ich denného života

Všimnite si, že všetky technické termíny a skratky sú plne vysvetlené v **Dodatkoch 1, 2 a 3**

POCHOPENIE KONTEXTU V 1:1-3:22

- A. Verše 1-3 tvoria prológ k celému proroctvu. Prvé tri verše uvádzajú autora, čas, žáner a požehnanie
1. Autor je Ján (bežné židovské meno).
 2. Čas je blízko (1b, 3c).
 3. Posolstvo je komunikované vo víziách a prostredníctvom anjelov a je nazývané ako proroctvo. Prvé tri kapitoly sú veľmi podobné bežnému štýlu listov v prvom storočí.
 4. Požehnanie (slov. text „blahoslavenie“) je zasľúbené tým, ktorí počúvajú čítanie tejto knihy a poslúchajú jej napomenutie k vernosti v prenasledovaní
- B. Nasledujúce štyri verše (4-7) určujú príjemcov vo forme siedmych zborov (1:11) a ich sedem duchov (1:4,20; 3:1; 4:5; 5:6). Táto kapitola je príznačná
1. Yahweho charakteristikou (v.4).
 2. Ježišovou charakteristikou (v.5,6b,7).
 3. Charakteristikou veriacich (v.6a).
 4. Yahweho rozpráváním (v.8).
- C. Verše 1:9-3:22 sú posledné Ježišove slová Jeho Cirkvi(ám). V 1:9-20 a na začiatku príhovoru ku každému zo siedmich zborov je Ježiš charakterizovaný sz titulmi, ktoré boli používané pre Yahweho.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:1-3

¹Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu Boh dal, aby ukázal Jeho sluhom veci, ktoré sa musia skoro udiat; a On poslal a zvestoval to skrze svojho anjela svojmu sluhovi Jánovi, ²ktorý svedčil o slove Božom a o svedectve Ježiša Krista, dokonca aj o všetkom čo videl. ³Blahoslavený ten, ktorý číta a tí, ktorí počujú slová tohto proroctva a zachovávajú čo je v ňom napísané; lebo čas je blízko.

1:1

□ „Zjavenie“ Toto je grécky výraz *apokalypsis*. Pochádza z gréckych výrazov, ktoré znamenali „zo skryšie“ alebo „niečo zjaviť alebo odhaliť.“ Bolo používané v troch významoch:

- a) To, čo bolo skryté a teraz je zjavené (Lk 12:2).
- b) Skutočnosť, že Žid a pohan boli teraz jedno telo v Ježišovi Kristovi („tajomstvo“ Ef 2:11-3:13).
- c) Druh literárneho žánru nachádzajúci sa v istých knihách SZ, ako Ezechiel, Daniel a Zachariáš a v nZ knihách Matúš 24, Marek 13, Lukáš 21, 2Tesaloničanom 2 a kniha Zjavenie.

V tejto knihe znamená pravdu od Boha skrze Ježiša Krista sprostredkovanú víziami a anjelským výkladom. Zamieriava sa na zlú súčasnosť a prichádzajúce víťazstvo spravodlivosti Božím nadprirodzeným zásahom. Boh všetko urovná!

□ „Ježiša Krista“ toto je buď OBJEKTÍVNY GENITÍV súvisiaci s posolstvom o Ježišovi Kristovi (Gal 1:12), alebo SUBJEKTÍVNY GENITÍV, súvisiaci s posolstvom, ktoré odovzdal Ježiš Kristus.

□ „ktoré mu Boh dal“ Ježiš ani neučil ani nerobil nič bez zjavenia alebo povolenia od Otca (Jn 3:11-13, 31-36; 4:34; 5:19-23,30; 6:38; 7:16; 8:28-29; 12:49-50; 14:10,24; 17). Teologicky je to jednou s charakteristických črt Jánových spisov.

□

NASB, NKJV „veci, ktoré sa musia skoro (zkrátka) udiat“

NRSV „čo sa musí skoro udiat“

TEV „čo sa musí stať veľmi skoro“

NJB „čo sa má teraz stať veľmi skoro“

Časový prvok je veľmi dôležitý pri interpretácii celej knihy, pretože špecificky stanovuje, že Jánovo poslanstvo malo platnosť pre jeho dni ako aj pre tie budúce. Termín „musí“ (*dei*) znamenal „to, čo je záväzné, morálne nevyhnutné, vhodné, alebo neodvratné.“ (Zj 22:6)

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SKORÝ PRÍCHOD

Pre koncept „stať sa veľmi skoro“ porovnajte Zj 1:3; 2:16; 3:11; 22:7,10,12,20. Toto môže byť SZ narážka na Dan. 2:28, 29, a 45. Ján nikdy necitoval SZ ale mnoho krát na ňu narážal. Zo 404 veršov, možno 275 má pozadie v SZ. Prekladatelia sa delia v interpretácii tejto frázy na základe ich teologických predpokladov týkajúcich sa zámeru knihy Zjavenia:

1. zrazu
2. raz začatý sa rýchlo objaví
3. skoro sa začne
4. iste sa stane
5. blížiaci sa.

Použitie tohto výrazu v Zj 22:7, 12, 20 ukazuje, že Ján očakával, že sa tieto udalosti rýchlo udejú počas jeho života (vid' celú poznámku vo v. 3; 10:6). Nakoľko existuje 2000 ročná medzera medzi písaním knihy a našou súčasnosťou, mnohí hovoria, že Ján sa mýlil. Avšak, použitie okamžitého časového rámca sa zdá byť typické pre prorockú literatúru Starej Zmluvy, ktorá tvrdila, že súčasné udalosti majú byť predzvesťou udalostí posledných časov. Ján použil Rím v prvom storočí na opis eschatonu (posledných dní) tak ako Izaiáš a Ezechiel použili obnovené (po-exilné) Judsko, a ako Daniel použil Antiocha Epifana IV. Príchod nového veku je nádej a povzbudenie pre každú generáciu veriacich. Vid' celú poznámku v 22:6

□ „**zvestoval**“ Doslovne „naznačoval“ (*semaino*) (NKJV). „Znamená“ sú literárna forma, ktorú Ján používal na komunikovanie svojho poslanstva v jeho evanjeliu (*semeion*, 12:33; 18:32; 21:19). Toto môže mať spojitosť so sz prorokmi (Iz 7:11,14; 8:18; 19:20; 20:3; 37:30; 38:7,22; 55:13; 66:19; Jer. 10:2; 32:20-21; 44:29 a Ez 4:3; 14:8; 20:12,20). To, že sa táto kniha volá „zjavenie“ cez „znamená“ a „proroctvo“ nás vedie k literárnemu žánru tejto knihy. Moderný literárny termín „apokalyptika“ používaný na označenie žánra bol Jánovi neznámy.

□ „**svojmu sluhovi Jánovi**“ Na rozdiel od väčšiny apokalyptických autorov sa Ján na začiatku identifikoval a otvorenie svojho prorockého svedectva napísal formou siedmych listov (kapitoly 1-3). Niektorí popreli autorstvo apoštola Jána, pretože vo svojich ostatných listoch zostáva v anonymite (volá sa „milovaný učeník“ v evanjeliu a „starší“ v 2. a 3. liste), no nazýva sa menom v Zj 1:4, 9; 22:8.

1:2

□ „**svedectvo Ježiša Krista**“ Ako vo v. 1, toto môže byť OBJEKTÍVNY, svedectvo o Ježišovi, alebo SUBJEKTÍVNY GENITÍV, svedectvo odovzdané Ježišom. Niekedy je v Jánových spisoch mienená dvojsmyseľnosť, ktorá spája obe konotácie.

1:3

□ „**Blahoslavený**“ Toto je prvé zo siedmych blahoslavenstiev v tejto knihe (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14). Skutočnosť, že tí, čo to čítali boli požehnaní (blahoslavení) ukazuje nielen to, že je kniha inšpirovaná, ale tiež že je relevantná ľuďom tej doby ako aj každej inej.

□ „**ten, ktorý číta**“ NRSV pridáva „nahlas,“ naznačujúc tak verejné čítanie (1Tim. 4:13). Zborové čítanie Písma vykonávalizvláštne vyučení členovia Cirkvi, podobne ako v synagóge (kantori). Cirkev adaptovala bohoslužobné obrady z ranej synagógy (Lk 4:16; Sk 13:15; Kol 4:16; 1Tes 5:27). Máme historické potvrdenie verejného čítania Písma od Justína Martýra, r. 167 n.l., ktorý sa zmienil, že Cirkev čítala úseky z evanjelií a prorokov.

□ „**ktorí počujú**“ Toto počúvanie a poslúchanie je podstata hebrejského slova „šema“ (5M 5:1; 6:4-6; 9:1; 20:3; 27:9-10; Lk 11:28). Všimnite si podmienenú podstatu blahoslavenstva. Tí, čo počujú, musia odpovedať. Tento „ak... vtedy“ zmluvný vzorec je aj v SZ aj v NZ. Požehnanie nie je spojené iba s poznaním, ale aj so životným štýlom.

□ „**tohto proroctva**“ Tento výraz ukazuje na Božský obsah tejto knihy aj jej literárny žánr. Táto kniha je kombinácia listu (kapitoly 1-3), apokalyptickej prezentácie (pečate, trúby, čaše) a proroctva (22:7,10,18,19)..

□ „**lebo čas je blízko**“ toto opäť ukazuje relevanciu tohto proroctva pre jeho súčasnosť (iný príklad je v Rim 16:20). Vid' obsiahlejšiu poznámku vo v.1.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:4-7

⁴Ján siedmim zborom, ktoré sú v Ázii: Milosť vám a pokoj, od Toho, ktorý je, ktorý bol a ktorý príde, a od siedmich Duchov, ktorí sú pred Jeho trónom, ⁵a od Ježiša Krista, verného svedka, prvorodeného z mŕtvych a vládcu kráľov zeme. Tomu, ktorý nás miluje a vyslobodil nás z našich hriechov svojou krvou – ⁶a On nás urobil kráľovstvom, kňazmi svojmu Bohu a Otcovi – Jemu buď sláva a vláda naveky vekov. Amen ⁷ HEA, PRICHÁDZA S OBLAKMI a každé oko Ho uvidí, dokonca aj tí čo ho prebodli; a všetky kmene na zemi nad Ním budú žiaľiť. Tak to bude. Amen.

1:4

□ „siedmim zborom“ Nie je úplne isté, prečo bolo adresovaných iba sedem zborov. Je viacej teórií:

1. niektorí tvrdili, že to boli zbory, s ktorými mal Ján zvláštny služobný vzťah
2. iní tvrdili, že tie zbory tvoria poštovú cestu v rímskej provincii Ázia
3. číslo sedem malo pre Židov veľký význam, obzvlášť v medzibiblickej apokalyptickej literatúre.

Bolo to číslo dokonalosti podľa svojho použitia v 1Mojžišovej 1. Takže bolo pravdepodobne použité v oboch významoch – Ján písal siedmim zborom, ktoré tvorili rímsku poštovú cestu v Malej Ázii a bol to aj symbolický spôsob adresovania všetkých zborov všetkých čias.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: CIRKEV (EKKLESIA)

Tento grécky výraz, *ekklēsia*, je z dvoch slov: „z“ (niečoho) a „povolanie“. Toto slovo teda naznačuje Bohom povolaných. Raná Cirkev prevzala toto slovo zo svetského použitia (Sk 19:32,39,41) a kvôli tomu, že Septuaginta používa tento výraz pre „zhromaždenie“ Izraelcov (4M 16:3; 20:4). Oni ten termín používali pre seba ako pokračovateľov sz Božieho ľudu. Oni boli nový Izrael (Rim 2:28-29; Gal 6:16; 1Pet 2:5,9; Zj 1:6), naplnenie Božej celosvetovej misie (1M 3:15; 12:3; 2M 19:5-6; Mt 28:18-20; Lk 24:47; Sk 1:8).

Tento termín je použitý vo viacerých významoch v evanjeliách a Skutkoch:

1. svetské stretnutia v meste, Skutky 19:32,39,41
2. univerzálny Boží ľud v Kristovi, Matúš 16:18 a Efežanom
3. miestne zhromaždenie veriacich v Krista, Matúš.18:17; Skutky 5:11 (v tých veršoch ide o zbor v Jeruzaleme)
4. Izraelský ľud kolektívne, Skutky 7:38, v Štefanovej kázni
5. Boží ľud v istej oblasti, Skutky 8:3 (Judsko alebo Palestína)

□ „v Ázii“ Toto znamená západný koniec dnešného Turecka, čo bola z väčšej časti Frýgia, z ktorej sa stala rímska provincia „Malá Ázia“.

□ „Milosť vám a pokoj“ Toto bol tradičný druh pozdravu, často vídaný v Pavlových listoch. Mnohí tvrdia, že kresťania zmenili tradičný grécky pozdrav „*charein*“ (Jak 1:1) na podobne znejúci kresťanský pozdrav „*charis*“, čo znamenalo „milosť.“ „Pokoj“ pravdepodobne pochádza z hebrejského „*šalom*“, kombinujúc tak grécky a hebrejský pozdrav, aby sa spojili obe skupiny v zboroch. Toto je však len špekulácia.

□ „od Toho, ktorý je, ktorý bol a ktorý príde“ Toto je očividne titul pre nemenného Zmluvného Boha (Ž 102:7; Mal 3:6; Jak 1:17). Gramatická forma v gréčtine je nesprávna, ale to môže odrážať aj aramejský pôvod. Doslovná fráza „od Ktorý je, od Ktorý bol a od Prichádzajúci“ (4:8). Táto fráza odráža sz titul „Ja Som“ (Yahweh, 2M 3:14). Táto fráza je použitá pre Boha Otca vo veršoch 4 a 8, a pre Ježiša Krista vo veršoch 17 a 18 (Žid 13:8). Zámerné prenesenie titulu z Yahweho na Ježiša bol jeden zo spôsobov akým nz autori potvrdzovali Ježišovu Božskosť.

Táto trojitá fráza o Bohu minulosti, prítomnosti a budúcnosti je modifikovaná v 11:17 a 16:5, čo je Druhý Príchod na konci trúbenia, na minulosť a prítomnosť, pretože budúcnosť (posledné časy) už prišla.

Všimnite si možnú Trojičnú formuláciu v 4. verši (ak „Sedem Duchov“ reprezentuje Svätého Ducha, čo pravdepodobne nie je tak). Termín „Trojica“ nie je biblické slovo, ale koncept jednej Božskej podstaty, ale troch večných Božských osôb, ktoré sa aktívne podieľajú na spasení, iste je bibický. Vid' Zvláštnu Tému v 22:17.

□ „a od siedmich Duchov, ktorí sú pred Jeho trónom „ Vid' zvláštnu tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SIEDMI DUCHOVIA

Je viacero teórií čo do identifikácie týchto siedmich duchov.

1. Nakoľko táto fráza pochádza spomedzi odkazu na Boha ako Otca a Ježiša Mesiáša, mnoho komentátorov usúdilo, že tento text s určitosťou hovorí o Svätom Duchu. Toto je možné, ale nie isté. Táto istá fráza je použitá aj v 3:1; 4:5 a 5:6. V týchto ostatných prípadoch to vôbec nie je isté, že by šlo o zmienku o Svätom Duchu ak nie je predpokladaná narážka na Zach 4.
2. Iní veria, že ide o narážku na Iz 11:2 zo Septuaginty, kde je spomenutý sedmoritý dar Ducha. V Masoretickom texte je však spomenutých len šesť darov.
3. Tí so židovským intertestamentálnym pozadím by ich identifikovali ako anjelov prítomnosti ako sedem archanjelov pred Božím trónom (8:2).
4. Ostatní ich dávajú do súvisu s anjeli alebo poslami siedmich zborov, o ktorých je zmienka v 1:20.

1:5

□ „**a od Ježiša Krista, verného svedka,**“ Toto je prvá z troch fráz, ktoré opisujú Ježiša, Mesiáša. Tieto úvodné verše majú paralelu v 20:6-21. Verný má SZ konotáciu niekoho, kto je oddaný, pravdivý a spoľahlivý (Iz 55:3-5). Tak ako je písané Slovo (Biblia) dôveryhodné, tak je aj Jeho ultimátne zjavenie, Božie Slovo, Ježiš (3:14). Evanjelium je posolstvo v ktoré treba veriť, osoba ktorú treba prijať a život, ktorý má túto osobu napodobňovať.

□ „**prvorodený z mŕtvych**“

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PRVORODENÝ

Toto je druhá z troch opisných fráz. Toto slovo „prvorodený“ (*prototokos*) je v Biblii použité vo viacerých rozličných významoch.

1. Jeho sz pozadie poukazuje na výsady prvorodeného syna v rodine (Ž 89:27; Lk 2:7; Rim. 8:29; Žid 11:28)
2. Jeho použitie v Kol 1:15 hovorí o Ježišovi ako o prvorodenom zo stvorenstva, čo je možná narážka na Prisl 8:22-31, alebo ako o Božom nástroji pri stvorení (Jn 1:3; 1Kor. 8:6; Kol 1:15-16; Žid 1:2)
3. Jeho použitie v Kol 1:18; 1Kor. 15:20 (a tu hovorí o Ježišovi ako prvorodenom z mŕtvych)
4. Je to sz titul používaný pre Mesiáša (Ž 89:27; Žid 1:6; 12:23). Bol to titul, ktorý spájal viaceré aspekty Ježišovej ústrednosti a prednosti. Do tohto kontextu najlepšie zapadá #3 alebo #4.

□ „**a vládca kráľov zeme**“ Táto fráza, tak ako predošlá, je narážka na Ž 89:27 (Ž 72:11; Iz 48:23), ktorý hovorí o Ježišovi ako zaslúbenom Mesiášovi. Taktiež to odráža Jánovu reakciu na (1) uctievanie cisára vo východných provinciách Rímskej ríše alebo (2) použitie mezopotámskej kráľovskej frázy „Kráľ kráľov“ (Zj 11:15; 17:14; 19:16).

□ „**Tomu, ktorý nás miluje**“ Toto je ČINNÉ PRÍČASTIE PRÍTOMNÉ, v zmysle „Ježiš pokračuje v milovaní nás.“ Toto potvrdenie je veľmi dôležité vo svetle slabostí a zlyhaní piatich zo siedmich zborov (kapitoly 2-3).

□ „**a vyslobodil nás z našich hriechov**“ Toto je ČINNÉ PRÍČASTIE AORISTU. Vulgáta a Koptické preklady, ako aj niektoré grécke rukopisy a King James Version majú sloveso „umyl“ (*louo*), ktoré malo takú istú výslovnosť ako slovo „oslobodil“ (*luo*). Starovekí pisári písali texty NZ tak, že jedna osoba predčítavala text, zatiaľ čo iní ich zapisovali. Výraz „oslobodil“ sa (s prídavkami) objavuje v starých gréckych rukopisoch P¹⁸, **Ⲛ***, **Ⲛ**², A, a C, zatiaľ čo „umyl“ sa nachádza iba v neskorších majuskulových rukopisoch, P (šieste storočie) a 046, ako aj vo viacerých minuskulách (text bez medzier). Takže „vyslobodený“ alebo „prepustený“ je tu preferované znenie. UBS⁴ hodnotí „vyslobodený“ ako isté. Vid' Dodatok II: Textová Kritika.

□ „**svojou krvou**“ Toto je jasná narážka na obeť (3M 1-7), zástupné zmierenie v Ježišovi Kristovi (5:9; 7:14; 12:11; Mk 10:45; 2Kor 5:21; Iz 52:13-53:12). Nejakto v Božom tajomstve sa Jeho spravodlivosť a milosrdenstvo pre všetok skazený ľud stretli v zástupnej smrti Ježiša Krista (Žid 9:11-28).

1:6

☐ „urobil nás“ Toto je AKTÍVNE INDIKATÍVUM AORISTU. Tak ako nás Ježiš vyslobodil z našich hriechov (v.5), takisto nas aj urobil kráľovstvom kňazov, aby sme ho reprezentovali!

☐ NASB „kráľovstvom, kňazmi svojmu Bohu“
NKJV „kráľmi a kňazmi svojmu Bohu“
NRSV „kráľovstvom, kňazmi slúžiac svojmu Bohu“
TEV, NJB „kráľovstvom kňazov na službu svojmu Bohu“

Toto je narážka na sz výrazy použité v 2M 19:6 a Iz 61:6, kde bol národ považovaný za kráľovstvo kňazov. Boh si vyvolil Abraháma, aby si vyvolil Izrael, aby si vyvolil stratený svet (1M 3:15, 12:3). Izrael bol mienený ako národ svedectva, ale zlyhal vo svojej evanjelizačnej úlohe (Ez 36:22-28). Boh si teda vyvolil Cirkev, aby tak zasiahol svet (Mt 28:19-20; Lk 24:47; Sk 1:8). Presne tie isté označenia, ktoré boli používané pre Izrael, sa dnes používajú pre Cirkev (Gal 3:29; 6:16; Flp 3:3; 1Pt 2:5,9; Zj 1:6; 5:10; 20:6).

Je dôležité si všimnúť kolektívny biblický dôraz na „kňazstvo veriacich“. Západné kresťanstvo dáva prílišný dôraz na úlohu jednotlivca a podcenilo biblickú kolektívnosť. NZ metafora tela Kristovho (1Kor 12) je podobná metafora. Tento sz titul nebol nikdy mienený ako ospravedlnenie pre kresťanov, ktorí presadzovali svoje práva jednotlivca. Tento dôraz sa vyvinul z historického zápasu medzi Martinom Lutherom a súdobou Katolíckou Cirkvou. Stredobodom tohto kontextu je evanjelizácia (v.7) zahŕňajúca každého veriaceho, snažiac sa o zasiahnutie každého strateného a núdzneho človeka stvoreného na Boží obraz, za ktorého Kristus zomrel (Jn 3:16; 1Tim. 2:4; 2Pet. 3:9; 1J 2:2; 4:14).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: KREŠTANSTVO JE KOLEKTÍVNE

1. Pavlove plurálne metafory
 - ☐ Telo
 - ☐ Roľa
 - ☐ Stavba
2. Výraz „svätý“ je vždy v PLURÁLI (okrem Fil 4:21, ale dokonca aj tam je to v kolektívnom zmysle)
3. Lutherov reformačný dôraz na „kňazstvo veriaceho“ nie je skutočne biblický. Biblické je *kňazstvo veriacich* (2M 19:6; 1Pe 2:5,9; Zj 1:6)
4. Každý veriaci je obdarovaný na spoločný úžitok (1Kor. 12:7)
5. Boží ľud môže byť efektívny iba keď spolupracuje. Služba je kolektívna (Ef 4:11-12)

☐ „Jemu bud' sláva a vláda“ Výraz „sláva“ je v SZ obchodný termín (používanie váh pri nákupoch), ktorý znamenal „byť ťažký“; to, čo bolo ťažké (napr. zlato) bolo hodnotné. Termín sa začal používať pre Božiu jasnosť, majestátnosť, svätosť z oblaku slávy *Šekinah* v 2. Mojžišovej. Sláva bola často pripisovaná Bohu Otcovi v NZ (Rim 11:36; 16:27; Ef 3:21; Flp 4:20; 1Tim 1:17; 2Tim. 4:18; 1Pt 4:11; 5:11; 2Pt. 3:18; Jud 25; Zj 1:6; 5:13; 7:12). Vid' Zvláštnu Tému: Sláva v 15:8.

Výraz „vláda“ pripísaný Bohu Otcovi, je teologicky podobný Synovmu podriadeniu sa (Jn 17). Ježiš je Otcov zástupca vo všetkých veciach, ale Jeho cieľom je ultimátna oslava Otca (1Kor. 15:27-28).

☐ „Amen“ Toto je forma hebrejského výrazu pre „vieru“ (Hab 2:4). Jeho pôvodná etymológia bola „byť pevný alebo istý.“ Jeho konotácia sa však zmenila na to, čo má byť potvrdené (2Kor 1:20). Bol obrazne používaný pre niekoho, kto bol verný, oddaný, pevný a dôveryhodný (titul použitý pre Ježiša v 3:14, 2Kor. 1:20).

ZVLÁŠŤNA TÉMA: AMEN

1 STARÁ ZMLUVA

- 1.1 Termín „Amen“ je z hebrejského slova pre pravdu (*emeth*) alebo pravdivosť (*emun, emunah*) a vieru alebo vernosť.
- 1.2 Jeho etymológia pochádza zo stabilného fyzického postoja osoby (BDB 52-54). Opozitum by bol niekto kto je nestály, klátiači sa (5M 28:64-67; Ž 40:2; 73:18; Jer 23:12) alebo potkýňajúci sa (Ž 73:2). Z tohto doslovného použitia sa vyvinulo metaforické rozšírenie na verného, dôveryhodného, oddaného a spoľahlivého (1M 15:6; Hab 2:4).
- 1.3 Zvláštne použitia
 - stĺp, 2Kr 18:16 (1Tim. 3:15)
 - ustienie 2M 17:12
 - pevnosť 2M 17:12
 - stabilita Iz 33:6; 34:5-7
 - pravda 1Kr 10:6; 17:24; 22:16; Pris 12:22
 - pevný, 2Kr. 20:20; Iz. 7:9
 - spoľahlivý (Zákon), Ž 119:43,142,151,168
- 1.4 V SZ sú pre činnú vieru použité dva ďalšie hebrejské termíny
 - *bth*, dôvera (BDB 105).
 - *Yr'*, strach, úcta, uctievanie (BDB 431, 1M 22:12)
- 1.5 Z tohto zmyslu pre dôveryhodnosť sa vyvinulo liturgické použitie, ktoré sa používalo na potvrdenie skutočnej alebo dôveryhodnej výpovede o inom človeku (5M 27:15-26; Neh 8:6; Ž 41:13; 70:19; 89:52; 106:48).
- 1.6 Teologický kľúč k tomuto výrazu nie je ľudská vernosť, ale Yahweho vernosť (2M 34:6; 5M 32:4; Ž 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jediná nádej skazeného ľudstva je milosrdná verná zmluvná oddanosť Yahweho a Jeho zasľúbení. Tí, ktorí poznajú Yahweho sa majú stať takými ako On (Hab 2:4). Biblia sú dejiny a záznam toho ako Boh obnovuje svoj obraz (1M 1:26-27) v ľudstve. Spása obnovuje schopnosť človeka mať intímne spoločenstvo s Bohom. Pre toto sme stvorení.

2 NOVÁ ZMLUVA

- 2.1 Použitie slova „amen“ ako záverečné liturgické potvrdenie dôveryhodnosti výpovede je v NZ bežné (1Kor. 14:16; 2Kor. 1:20; Zj 1:7; 5:14; 7:12).
- 2.2 Použitie výrazu ako zakončenia modlitby je v NZ bežné (Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 6:18; Ef 3:21; Flp 4:20; 2Tes 3:18; 1Tim 1:17; 6:16; 2Tim 4:18).
- 2.3 Ježiš je jediný, ktorý používal tento výraz (v Jánovi často zdvojený) ako uvedenie podstatných výrokov (Luk 4:24; 12:37; 18:17,29; 21:32; 23:43)
- 2.4 Je použitý ako titul pre Ježiša v Zj 3:14 (možno titul pre Yahweho z Iz 65:16).
- 2.5 Koncept vernosti alebo viery, dôveryhodnosti, alebo dôvery je v Gréčtine vyjadrený termínom *pistos* alebo *pistis*, ktorý sa do slovenského jazyka (orig. „anglického“) prekladá dôvera, alebo viera

1:7

□ „HĽA, PRICHÁDZA S OBLAKMI“ Tento verš mohol byť výkrikom anjela z 1. verša. Je to jasný odkaz na Druhý Príchod Krista.

ZVLÁŠŤNA TÉMA: PRÍCHOD NA OBLAKOCH

Tento príchod na oblakoch je veľmi silné eschatologické znamenie. V SZ bolo používané tromi rozličnými spôsobmi

1. Aby ukázalo fyzickú Božiu prítomnosť, oblak Slávy *Šekinah* (2M 13:21; 16:10; 4M 11:25)
2. Aby ukázalo svätosť, aby ju ľudia nevideli a nezomreli (2M 33:20; Iz 6:5)
3. Aby premiestnilo Božstvo (Iz 19:1)

V Danielovi 7:13 boli oblaky použité na premiestnenie Božského ľudského Mesiáša. Toto proctvo v Danielovi je v NZ naznačené aspoň 30 krát. Toto isté prepojenie Mesiáša s oblakmi môžeme pozorovať v Mt 24:30; Mk 13:26; Lk 21:27; Sk 1:9,11 and 1Tes 4:17.

□ „**a každé oko Ho uvidí**“ Zdá sa, že táto veta naznačuje telesný, fyzický, viditeľný, univerzálny príchod Krista, nie tajné vytrhnutie veriacich. Podľa môjho názoru Biblia nikde neučí o tajnom vytrhnutí alebo príchode. Tie verše v evanjeliách (Mt 24:37-44; Lk 17:22-37), ktoré sa často používajú na obhajobu vytrhnutia, sa kontextuálne vzťahujú k porovnaniu s dňami Noácha. V jeho dňoch, ten čo bol vzatý bol zničený! Dávajte si pozor na vytrhávanie malých biblických pasáží z kontextu mimo ich pôvodné inšpirované prostredie, používajúc ich ako podklady pre svoj predpokladaný teologický eschatologický systém!

□ „**dokonca aj tí čo ho prebodli, a všetky kmene na zemi nad Ním budú žialit**“ Toto je narážka na Zach 12:10, 12 (Jn 19:37). Je to dobrý príklad toho, ako Ján prerába sz texty a vkladá ich do rímskej situácie (židovský spôsob reinterpretácie, ktorý sa volá *pešer*). Zachariášov text je odrazovým mostíkom k Jánovej novej aplikácii. V Zachariášovi tento text hovorí o obyvateľoch Jeruzalema, ktorí smútili nad „prebodnutým“, ale na tomto mieste to Ján používa na Rimanov a židovských vodcov, ktorí ukrižovali Krista (Jn 19:37). Zámeno „tí“ je v Masoretickom texte zmenené na „všetky kmene na zemi“ (Mt 24:30, táto fráza nie je v Septuaginte). Taktiež, „žialit“ v kontexte Zachariášovej pasáže je často vykladané v súvislosti s Rim 11, kde Židia činia pokánia a veria v Ježiša ako Mesiáša. V Zj 1:7 však žiaľ nie je prejavom pokánia, ale Božieho súdu nad neveriacimi zo všetkých kmeňov (Mt 24:30). Zachariášov kontext naráža na posledné časy a súdenie národov tým, že sa zmieňuje o „doline Megiddon,“ v Hebrejčine tiež zvanej Armageddon (Zech. 12:11; 2Kron 35:22 a Ž 2; Zj 16:16), miesto poslednej bitky medzi Bohom s jeho ľudom a Satanom so svojím ľudom, t.j. neveriacimi národmi.

□ „**Tak to bude. Amen**“ Tento grécky výraz pre potvrdenie (*nai*) a hebrejský výraz na potvrdenie (*amen*) sú dané spolu pre zdôraznenie (22:20).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:8

⁸ „**Ja som Alfa a Omega**“, hovorí Pán Boh, „**ktorý je a ktorý bol a ktorý príde, Všemohúci.**“

1:8 Yahweh sám vyslovuje tento verš, potvrdzujúc tak pravdivosť predošlých výpovedí o Ježišovi. Kombinuje pre seba štyri tituly s narážkou na piaty a možno šiesty. Očividne vo v.8 Boh pridáva svoje osobné potvrdenie predošlých výrokov tým, že používa tieto oslavné tituly.

1. „Ja Som“ je narážka na zmluvné meno Yahweh (2M 3:14), forma slovesa „byť“. Ježiš ho používal pre seba (Jn 8:56-59). Titul „Pán“ (*kyrios*) v NZ odráža tento sz titul.
2. „Alfa a Omega“ sú prvé a posledné písmeno gréckej abecedy, čo naznačuje, že Boh je počiatok aj koniec, vládca nad dejinami (Iz 44:6; Zj 21:6); tento titul je pre Ježiša použitý aj v Zj 1:17 a 22:13.
3. „Pán“ je moderný spôsob prekladu Yahweh.
4. „Boh“; v 1M 2:4 sú Yahweh a *Elohim* spojené (Pán/Hospodin Boh) ako meno pre Božstvo. *El* je všeobecné meno pre bohov na Blízkom Východe a pochádza z koreňa „byť silný“.
5. „Ten ktorý je, Ten ktorý bol, Ten prichádzajúci“ je fráza, ktorá bola použitá už vo v.4, kde hovorí o nemennom, večne živom Bohu (Ž 102:27; Mal 3:6; Jk 1:17). Táto fráza je použitá pre Boha Otca, Yahweho, vo veršoch 4 a 8 a pre Ježiša, Boha Syna, vo veršoch 17,18 a 22:13; Žid 13:8).
6. „Všemohúci“ čo je sz výraz „*El-Šaddai*“, patriarchálne meno pre Boha (2M 6:3).

Raný grécky rukopis \aleph^* a viacero neskorších rukopisov pridávajú slová „začiatok a koniec“ za Alfa a Omega. Pisári ich vložili z 21:6, ale pravdepodobne nie sú súčasťou pôvodného inšpirovaného gréckeho textu. UBS⁴ hodnotí ich vylúčenie ako isté.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BOŽIE MENÁ

A. *El*

1. Pôvodný význam všeobecného starovekého výrazu pre božstvo nie je istý, hoci mnoho učencov verí, že pochádza za akkadského koreňa „byť silný“ alebo „byť mocný“ (1M 17:1; 4M 23:19; 5M 7:21; Ž 50:1).
2. V kanánskom panteóne je *El* najvyšším bohom (texty Ras Shamra)
3. V Biblii sa *El* zvyčajne zlučuje s inými výrazmi. Tieto kombinácie istým spôsobom vyjadrujú Božie charakteristiky
 - a) *El-Elyon* (Najvyšší Boh), 1M 14:18-22; 5M 32:8; Iz 14:14
 - b) *El-Roi* („Boh, ktorý vidí“ alebo „Boh, ktorý sa zjavuje“), 1M 16:13
 - c) *El-Šaddai* („Boh Všemohúci“ alebo „Boh všetkého zmlovania“ alebo „Boh vrchu“), 1M 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; 2M 6:3
 - d) *El-Olam* („večný Boh“), 1M 21:33. Tento výraz je teologicky prepojený s Božím zaslúbením Dávidovi, 2Sam. 7:13,16
 - e) *El-Berit* („Boh Zmluvy“) Sud 9:46
4. *El* je tiež ekvivalent týchto výrazov
 - a) *Yahweh* v Ž 85:8; Iz 42:5
 - b) *Elohim* v 1M 46:3; Job 5:8, „Ja som *El*, *Elohim* tvojho otca“
 - c) *Šaddai* v 1M 49:25
 - d) „závist“ in 2M. 34:14; 5M 4:24; 5:9; 6:15
 - e) „milosrdenstvo“ in 5M 4:31; Neh. 9:31; „verný“ v 5M 7:9; 32:4
 - f) „veľký a hrozný“ v 5M 7:21; 10:17; Neh 1:5; 9:32; Dan 9:4
 - g) „poznatie“ in 2 Sam. 2:3
 - h) „moja pevná skrýša“ v 2Sam. 22:33
 - i) „môj pomstiteľ“ v 2Sam. 22:48
 - j) „Svätý“ v Iz 5:16
 - k) „sila“ v Iz 10:21
 - l) „moja spása“ v Iz 12:2
 - m) „veľký a mocný“ v Jer 32:18
 - n) „odplata“ v Jer 51:56
5. Kombinácia všetkých SZ Božích mien sa nachádza v Joz 22:22 (*El, Elohim, YHWH*, repeated)

B. *Elyon*

1. Základný význam tohto slova je „vysoký“, „pozdvihnutý“ alebo „vyvýšený“ (1M 40:17; 1Kr 9:8; 2Kr 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ž 18:13).
2. Je použité ako paralela k viacerým iným Božím menám/titulom.
 - a) *Elohim* – Ž 47:1-2; 73:11; 107:11
 - b) *YHWH* – 1M 14:22; 2Sam 22:14
 - c) *El-Šaddai* – Ž 91:1,9
 - d) *El* – 4M 24:16
 - e) *Elah* použité v knihe Daniel 2-6 a Ezdrášovi 4-7, spojené s *illair* (aramejský výraz pre „Vysoký Boh“) v Dan. 3:26; 4:2; 5:18,21
3. Bolo často používané ne-Izraelitmi.
 - a) Melchizedek, 1M 14:18-22
 - b) Balám, 4M 24:16
 - c) Mojžiš, hovoriac o národoch v 5M 32:8
 - d) Lukášovo evanjelium v NZ, píšajúc ne-Židom, taktiež používa grécky ekvivalent *Hupsistos* (1:32,35,76; 6:35; 8:28; Sk 7:48; 16:17)

- C. *Elohim* (plurál), *Eloah* (singulár), boli používané primárne v poézii
1. Tento výraz sa nenachádza nikde mimo Starej Zmluvy.
 2. Toto slovo môže opisovať Boha Izraela alebo aj bohov národov (2M 12:12; 20:3). Abraháмова rodina bola poyteistická (Joz 24:2).
 3. Môže odkazovať aj na izraelských sudcov (2M 21:6; Ž 82:6).
 4. Výraz *elohim* bol tiež použitý v súvislosti s inými duchovými bytosťami (anjeli, démoni) ako v 5M 32:8 (LXX); Ž 8:5; Job 1:6; 38:7. Môže odkazovať aj na ľudských sudcov (2M 21:6; Ž 82:6)
 5. V Biblii je to prvé meno/titul pre božstvo (1M 1:1). Bol používaný exkluzívne v 1M 2:4, kde je kombinovaný s Yahweh. V princípe (teologicky) opisuje Boha ako stvoriteľa, udržiavateľa a darcu všetkého života tejto planéty (Ž 104).
Je synonymom slova *El* (5M 32:15-19). Môže taktiež slúžiť ako paralela s Yahweh ako sa to deje v Ž 14 (*elohim*) v súvislosti so Ž 53 (Yahweh), okrem samotnej zmeny v Božom mene.
 6. Hoci plurál sa používa v súvislosti s inými bohmi, tento výraz často opisuje Boha Izraela, ale zvyčajne sa viaže so singulárnym slovesom aby navodil monoteistické použitie.
 7. Tento výraz sa nachádza v ústach ne-Izraelcov ako meno Božie meno.
 - a) Melchizedek, 1M 14:18-22
 - b) Balaam, 4M 24:2
 - c) Mojžiš, keď hovoril o iných národoch 5M 32:8
 8. Je zvláštne, že bežné meno pre monoteistického Boha Izraela je plurál! Hoci nevieme s istotou prečo je to tak, tu je niekoľko teórií.
 - a) Hebrejčina má mnoho plurálov, často použitých na zdôraznenie. S týmto úzko súvisí aj neskoršia hebrejská gramatická zvláštnosť, zvaná „plurál majestátu“, keď je plurál použitý aby zosilnil tento koncept.
 - b) Mohla to byť zmienka o anjelskom zhromaždení, s ktorým sa Boh v nebi stretáva a prebýva (1Kr 22:19-23; Job 1:6; Ž 82:1; 89:5,7).
 - c) Je dokonca možné, že to odráža nz zjavenie jedného Boha v troch osobách. V 1M 1:1 Boh tvorí; v 1M 1:2 sa Duch vznáša a v NZ je Ježiš Božím zástupcom pri stvorení (Jn 1:3,10; Rim. 11:36; 1Kor. 8:6; Kol 1:15; Žid 1:2; 2:10).

D. Yahweh

1. Toto meno odráža božstvo ako Zmluvu ustanovujúceho Boha; Boha ako spasiteľa, vykupiteľa! Ľudia porušujú zmluvy, ale Boh je verný svojmu slovu, zaslúbeniu a zmluve (Ž 103).

O tomto mene je zmienka v súvislosti s *Elohim* v 1M 2:4. V 1M 1-2 nie sú dva záznamy o stvorení, ale dva dôrazy: (1) Boh ako stvoriteľ vesmíru (hmotného) a (2) Boh ako zvláštny stvoriteľ ľudstva. 1M 2:4 uvádza zvláštne zjavenie o privilegovanej pozícii a zámere ľudstva, ako aj problém hriechu a vzbury spojenej s ich jedinečnou pozíciou.

2. V 1M 4:26 je napísané: „*Ľudia* začali vzývať meno Hospodinovo“ (Yahweh). Avšak 2M 6:3 naznačuje, že prví ľudia zmluvy (patriarchovia a ich rodiny) poznali Boha iba ako *El-Šaddai*. Meno Yahweh je vysvetlené len jedenkrát v 2M 3:13-16, obzvlášť vo v.14. Mojžišove spisy však často vysvetľujú použitím populárnych slovných hier, nie etymológiami (1M 17:5; 27:36; 29:13-35). Existuje viaceré teórie týkajúce sa významu tohto mena (vzaté z IDB, vol. 2, s. 409-11).

- z arabského koreňa, „preukázať veľkú lásku“
- z arabského koreňa „fúkať“ (Yahweh, Boh búrky)
- z ugaritického (kanánskeho) koreňa „hovoriť“
- podľa fénického nápisu, KAUZATÍVNE PRÍČASTIE s významom „ten, ktorý udržiava“, alebo „ten, ktorý zakladá“
- z hebrejského *Qal* tvaru „Ten ktorý je“, alebo „Ten ktorý je prítomný“ (vo význame budúcnosti „Ten ktorý bude“)
- z hebrejského *Hiphil* tvaru „Ten ktorý pôsobí bytie“
- z hebrejského koreňa „žiť“ (napr. 1M 3:20), s významom „vždy žijúci, jediný živý“
- Z kontextu 2M 3:13-16, hra na NEDOKONAVÝ tvar použitý v DOKONAVOM zmysle, „Budem naďalej, čo som aj býval“ alebo „Budem naďalej čo som vždy bol“ (J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, s. 67)

Celé meno Yahweh je často vyjadrené ako skratka možného pôvodného tvaru

- Yah* (napr. Halelu - yah)
- Yahu* (mená, napr. Izaiáš)
- Yo* (mená, napr. Joel)

3. V neskoršom judaizme sa stalo zmluvné Božie meno tak posvätným (tetragrammaton), že sa ho Židia báli aj vysloviť, aby tak neporušili prikázanie z 2M 20:7; 5M 5:11; 6:13. Takže namiesto tohto mena začal používať hebrejský výraz, ktorý znamená „vlastník“, „pán“, „manžel“ – *adon* alebo *adonai* (môj pán). Keď pri čítaní SZ textov narazili na meno Yahweh, vyslovili „pán“, preto je slovo Yahweh v anglických prekladoch prepisované ako PÁN (angl. „LORD“).

4. Tak ako *El*, bolo meno Yahweh často kombinované s inými výrazmi kvôli zdôrazneniu istých charakteristík Zmluvného Boha Izraela. Hoci je mnoho možných kombinácií, tu je niekoľko.

- Yahweh - Yireh* (Yahweh zaopatrí), 1M 22:14
- Yahweh - Rofekha* (Yahweh je tvoj uzdraviteľ), 2M 15:26
- Yahweh - Nissi* (Yahweh je môj štít), 2M 17:15
- Yahweh - Meqaddiškem* (Yahweh Ten, ktorý ťa posväcuje), 2M 31:13
- Yahweh - Šalom* (Yahweh je Pokoj), Sud 6:24
- Yahweh - Sabbaoth* (Yahweh zástupov), 1Sam. 1:3,11; 4:4; 15:2; často v Prorokoch)
- Yahweh - Ro'I* (Yahweh je môj pastier), Ž 23:1
- Yahweh - Sidqenu* (Yahweh je moja spravodlivosť), Jer 23:6
- Yahweh - Šammah* (Yahweh je tam), Ez 48:35

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:9-11

⁹Ja, Ján, váš brat a spoluúčastník v súžení a kráľovstve a vytrvalosti, ktoré sú v Ježišovi, som bol na ostrove zvanom Patmos pre slovo Božie a svedectvo Ježišovo. ¹⁰Bol som v Duchu na Pánov deň a počul som spoza seba silný hlas ako zvuk trúby, ¹¹hovoriac: "Napíš do knihy čo vidíš a pošli to siedmim zborom: do Efezu a do Smyrny a do Pergamu a do Tyatír a do Sárd a do Filadelfie a do Laodicey."

1:9-20 Toto je Jánova vízia vzkrieseného, vstúpeného, vyvýšeného Krista. Rovnaké opisy sú použité v osloveniach siedmich zborov (kapitoly 2-3). Ján preukazuje svoje stotožnenie sa s čitateľmi (1) použitím slovného spojenia „váš brat“ a (2) zmienkou o svojich vlastných skúsenostiach utrpenia, kráľovstva a vytrvalosti. Tieto kľúčové výrazy – utrpenie, kráľovstvo a vytrvalosť – sú príklady z Ježišovho života, ktorý majú čitatelia, ako aj Ján, napodobňovať (Jn 16:33; Sk 14:22; Rim 8:17).

Jeden z dôvodov, prečo moderní západní vykladači nerozumejú Zjaveniu je, že nikdy neokúsili prenasledovanie a skúšky, ktoré sa diali v prvom storočí v Rímskej ríši. Zjavenie je slovo pre trpiacich, umierajúcich a vystrašených veriacich.

1:9

□ „spoluúčastník v súžení“ vid' poznámku v 7:14.

□ „na ostrove zvanom Patmos“ Rimania používali tieto malé ostrovy pri Maloázijskom pobreží na vyhnanstvo politických väzňov (Tacitus, *Annals*, 3.68; 4.30; 15.71). Očividne, Ján bol vyhnaný na tento malý ostrov, 37 míľ od Milétu. Ostrov mal rohlíkový tvar, otočený k východu, dlhý desať a široký šesť míľ.

□ „pre slovo Božie a svedectvo Ježišovo“ Existujú dve možné vysvetlenia tejto frázy. Môže sa zmieňovať o (1) Jánovom kázaní evanjelia alebo o (2) Jánovom prijímaní zjavenia. Máme viacero historických záznamov o Jánovom politickom vyhnanstve.

1. Tertullian, *Predpisy o heretikoch*, 36
2. Origen, *Homílie na Matúša*
3. Klement Alexandrijský, *Spása bohatého muža*, 47
4. Eusebius, *Cirkevné Dejiny*, III.20.8-9; a (4) Hieronymus, *O ctených mužoch*, 9.

1:10

□ „Bol som v Duchu“ Toto je zvláštna fráza, ktorá označuje jednotlivé vízie, ktoré Ján prijal (1:10; 4:2; 17:3; 21:10). Zdá sa, že tým označuje tranzu podobný stav, v ktorom mu bolo dané zjavenie (Sk 10:10; 22:17; 2Kor. 12). Bolo to charakteristické pre židovskú apokalyptickú literatúru.

□ „v Pánov deň“ Toto je jediná biblická zmienka o nedeli v tomto znení. Nedeľa bola zvyčajne označovaná ako „prvý deň týždňa“ v Jn 20:19; Sk 20:7 a 1Kor. 16:2.

□ „ako zvuk trúby“ Táto fráza bola použitá v kontexte, keď Boh odovzdal Desatoro Božích prikázaní na vrchu Sinai (2M 19:16). Avšak kvôli veršom 12a a 4:1 to môže byť aj odkaz na anjela. Anjelské sprostredkovanie je charakteristické pre židovskú apokalyptickú literatúru. Zjavenie hovorí o anjeloch viac ako ktorákoľvek iná n.z. kniha.

1:11

□ „do knihy“ Toto je grécke slovo *biblion*. Bolo používané pre brožúru alebo zvitok. Neskôr sa stalo technickým výrazom pre kódex alebo knihu. Jánovi bolo prikázané, aby zapísal svoje vízie. Boh sa v nich sám poodhalil. Nie sú pre Jánov osobný úžitok, ale pre úžitok Cirkvi. Jedna charakteristická črta apokalyptickej literatúry je, že je to vysoko štruktúrovaný písaný literárny žánr, nepodávaný ústne ako sz proroctvá. Kniha alebo zvitok sa opakovane objavujú v židovskej apokalyptickej literatúre ako spôsob podania posolstva pre budúcich čitateľov.

□ „**pošli ju siedmim zborom**“ Zbory sú zoradené podľa rímskej poštovej cesty, ktorá začínala a končila v Efeze. Pavlov obežný spis, zvaný list Efežanom, mohol putovať práve touto cestou. Božie zjavenie nie je nikdy iba individuálne, ale pre Boží ľud, telo Kristovo!

King James Version (*podobne ako Roháček*) opäť pridáva frázu „Ja som Alfa a Omega“, ale pre umiestnenie tejto frázy do tohto verša neexistuje žiadny podklad v starovekých gréckych rukopisoch.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:12-16

¹² Potom som sa obrátil, aby som počul hlas čo so mnou hovoril. Ako som sa obrátil, videl som sedem svietnikov; ¹³ a uprostred svietnikov som *videl* toho podobného synovi človeka, odetého v rúchu až po nohy, a bol prepásaný cez svoju hrud' zlatou šerpou. ¹⁴ Jeho hlava a Jeho vlasy boli biele ako biela vlna, ako sneh; a Jeho oči boli ako plameň ohňa. ¹⁵ Jeho nohy *boli* ako leštený bronz, keď je rozžeravený v peci a Jeho hlas *bol* ako zvuk mnohých vôd. ¹⁶ Vo svojej pravej ruke držal sedem hviezd a z Jeho úst vyšiel ostrý dvojsečný meč; a Jeho tvár bola ako slnko žiariace vo svojej sile.

1:12

□ „**videl som sedem svietnikov**“ Toto nie je odkaz na Menoru (židovský sedemramenný svietnik), ktorý bol vo Svätostánku (2M 25:31-40) ani svietnik zo Zach 4:2. Tieto oddelené, jednotlivé svietniky boli symbolickým odkazom na sedem zborov (1:20; 2:1).

□ **1:13-18** V tomto opise Ježiša mnoho obrazov pochádza z dvoch možných zdrojov: (1) Yahweh, ale tiež (2) anjel z Dan 10.

1:13

□

NASB	„toho podobného synovi človeka“
NKJV	„Toho podobného (tomu) Synovi Človeka“
NRSV	„toho podobného (tomu) Synovi Človeka“
TEV	„vyzerajúceho ako ľudská bytosť“
NJB	„toho podobného Synovi Človeka“

Všimnite si tú pestrosť v písaní veľkých písmen. Dôvodom je dvojznačnosť tohto výrazu, ktorý v SZ označoval ľudskú bytosť (Ž 8:4; Ez 2:1). Je však použitý aj v Dan 7:13 a pravdepodobne aj v Ez 1:26 opisujúc ľudského Mesiáša, ktorého Božskosť sa predpokladá lebo

1. Objavuje sa pred Bohom
2. Ide na nebeských oblakoch
3. Je mu dané večné kráľovstvo.

Ježiš používal tento výraz pre seba, pretože nemal žiadne iné rabínske použitia, žiadne národné ani vojenské konotácie. Toto oslovenie spojilo ľudský a Božský aspekt Ježišovej osoby (1Jn 4:1-3; Jn 1:1-2,14).

Všimnite si, že NKJV a NRSV používajú určitý člen, zatiaľ čo NASB, TEV a NJB majú neurčitý. V gréckom texte nie je URČITÝ ČLEN (Dan 7:13; Heb. 1:2; 3:6; 5:8; 7:28). Skutočnosť, že ide o titul ho však robí určitým. Dvojjmyselnosť môže byť zámerná (jeden z aspektov Jánových spisov). Ježiš je skutočná ľudská bytosť, ale aj Božský Mesiáš.

□ „**odetého v rúchu až po nohy, a bol prepásaný cez svoju hrud' zlatou šerpou.**“ Táto fráza je chápaná viacerými spôsobmi.

1. Ako odkaz na Veľkňaza (2M 28:4; 29:5; 3M 16:4 a Zach 3:4)
2. Ako odkaz na kráľovskú, bohatú osobu (2Sam. 18:24; 24:12 a Ez 26:16)
3. Ako vízia úžasného vykladajúceho anjela z Dan. 10:5-21, čo by mohlo označiť Ježiša ako prinášajúceho Božie poslanstvo.

Josephus vo svojej knihe *Židovský starovek* III.7.2.4, hovorí, že Veľkňaz nosil pás prepletaný zlatom. Ježiš je teda Veľkňaz nebeskej svätyně (Žid 8:1-13; Ž 110).

1:14

□ „**Jeho hlava a Jeho vlasy boli biele ako biela vlna**“ Toto je narážka na Starodávne dni v Danielovi 7:9. Je to príklad toho toho, ako NZ autori pripisujú Yahweho tituly a opisy Ježišovi, zdôrazňujúc tak Ježišove Božstvo.

□ „Jeho oči boli ako plameň ohňa“ Toto symbolizovalo Jeho prenikavé poznanie (Dan 10:6; Zj 2:18; 19:12).

1:15

□
NASB „ako leštený bronz, keď je rozžeravený v peci“
NKJV „ako čistý bronz, ako keby pretavený v peci“
NRSV „ako leštený bronz, pretavený v peci“
TEV „ako bronz, ktorý je pretavený a leštený“
NJB „ako leštený bronz, keď už je pretavený v peci“

Slovo pre bronz (*chalkolibanon*) je neisté. Mosadz je príbuzný výraz, *chalkos* (Mt 10:9; 1Kor 13:1; Zj 18:22). Bol použitý v Ez 1:7 pre cherubove nohy a v Dan 10:6 pre anjelského posla. Ježišove nohy sú opísané podobným spôsobom (1:15; 2:15), aby sa preukázal Jeho nebeský pôvod a majestátny charakter.

□

NASB, NKJV

a NRSV „hlas bol ako zvuk mnohých vôd“
TEV „hlas znel ako ručiaci vodopád“
NJB „hlas znel ako zvuk oceána“

Toto bolo použité pre (1) Yahweho v Ez 1:24; 43:2; (2) cherubove krídla v Ez 1:24; a možno aj (3) pre anjelského posla z Dan 10:6. Očividne to bol symbol nebeskej osoby a jej autoritatívneho hlasu (14:2; 19:6).

1:16

□ „Vo svojej pravej ruke držal sedem hviezd“ Táto fráza sa opakuje v 1:16,20; 2:1; 3:1. Toto poukazuje na Ježišovu osobnú starostlivosť o Jeho zbory.

□ „a z Jeho úst vyšiel ostrý dvojsečný meč“ *Hromphaia* sa vzťahuje k veľkému Tráckemu, širokému meču, ktorí nosili rímski vojaci. Táto metafora sa objavuje v Iz 11:4; 49:2. Symbolizuje aj (1) vojnu (2:16; 6:8) aj (2) moc slova Božieho, obzvlášť súdu (2:12; 19:15,21; 2Tes. 2:8). Židom 4:12 používa iný typ meča (*machaira*), ale tú istú myšlienku – moc slova Božieho.

□ „Jeho tvár bola ako slnko žiariace vo svojej sile.“ Podobná fráza je použitá pri opise anjelského posla v Dan 10:6 a Zj 10:1. V Dan 12:3 (Mt 13:43) to bol symbol pre vzkriesených spravodlivých. Ježiš je opísaný podobným spôsobom pri svojom premenení (Mt 17:2).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 1:17-20

¹⁷Keď som Ho uvidel, padol som k Jeho nohám ako mŕtvy človek. A On na mňa položil svoju pravú ruku, hovoriac: „Neboj sa; Ja som prvý a posledný, ¹⁸a živý; bol som mŕtvy a hľa, som živý naveky, a mám kľúče od smrti a Hádesu. ¹⁹Preto napíš veci, ktoré si videl a veci, ktoré sú a veci, ktoré sa stanú po týchto veciach. ²⁰Čo do tajomstva siedmich hviezd, ktoré si videl v Mojej pravej ruke a siedmich svietnikov: sedem hviezd sú anjeli siedmich zborov, a sedem svietnikov je sedem zborov.“

1:17

□ „padol som na tvár ako mŕtvy človek“ Tento druh zjavenia vždy spôsobil úžas, keď ho ľudia prijímali (Dan 8:17; 10:9; Ez 1:28; 3:23; 2Baruch 21:26; 4Ezdráš 5:14). Je to úžasné, keď sa nadprirodzený duchovný svet podkryje ľudskej bytosťou.

□ „**On na mňa položil svoju pravú ruku**“ Toto gesto ukazuje Ježišovu starostlivosť a pozornosť k Jeho ľudu (Dan 8:18; 10:10, 18).

□ „**Neboj sa**“ Toto je PRÍTOMNÝ IMPERATÍV so ZÁPORNOU ČASTICOU, ktorý zvyčajne znamená zastavenie skutku, ktorý sa už deje. Ľudia sa boja nadprirodzena (Ježišove slová v M. 14:27; 17:7; 28:10; Mk 6:50; Lk 5:10; 12:32; Jn 6:20 a anjelove slová v Mt 28:5; Lk 1:13,30; 2:10).

□ „**Ja som prvý a posledný**“ Toto bola zvyčajná zmienka o Yahwem (Iz 41:4; 44:6; 48:12), ale je použitá pre vyvýšeného Krista (v.8). Toto je ekvivalentná fráza k „Alfa a Omega.“ Vid' poznámky vo veršoch 4 a 8.

1:18

□
NASB, NRSV „**ten Živý**“
NKJV „**Ja som Ten, ktorý žije**“
TEV „**Ja som ten živý**“
NJB „**Ja som ten Živý**“

Toto je narážka na zmluvné Božie meno, Yahweh, ktoré pochádza z hebrejského slovesa „byť“ (2M 3:14). Vid' Zvláštnu Tému: Božie Mená v 1:8. On je večne žijúci, jediný živý (Dan. 12:7). Znovu, toto je spôsob použitia sz Božieho titulu pri opise Ježiša, nz autormi. Toto je veľmi podobné tomu ako Ježiš používal Yahweho meno pre seba v Jn 8:58.

□ „**bol som mŕtvy, a hľa, som živý naveky**“ Zmŕtvychvstanie bolo:

1. Otcove schvaľujúce znamenie (Sk 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rim 4:24; 10:9; 1Kor. 6:14; 15:15; Ef 1:20; Kol 2:12; Žid 13:20; 1Pt. 1:21)
2. Prejav moci Ducha (Rim 8:11)
3. Prejav Ježišovej osobnej moci (Jn 10:11,15,17,18)

Tento odkaz na Ježišovu smrť mohol byť pokus o zmarenie snáh gnostických učiteľov, ktorí popierali Jeho ľudskosť.

□ „**mám kľúče od smrti a Hádesu**“ Židia verili, že smrť je väzenie s bránami (Job 38:17; Ž 9:13; 107:18; Iz 38:10; Mt 16:19). Kľúče sú metafora pre autoritu. Toto je symbol Ježišovej autority nad smrťou, pre Neho a Jeho nasledovníkov (5:9-10; 1Kor. 15).

□
NASB, NKJV
a NRSV, NJB „**Hádes**“
TEV „**Ríša mŕtvych**“

King James Version to prekladá ako „peklo“, ale toto je zmýlenie si gréckych pojmov *Hades* a *Gehena*. *Hades* odkazuje na na sz slovo *Šeol* (6:8; 20:13-14). V SZ boli ľudia zobrazení ako zostupujúci do zeme, kde sa zhromaždia do rodín. Bola to vedomá, ale bezradostná existencia. Pomaly začal Boh odkrývať viac a viac (progresívne zjavenie) o posmrtnom živote. Rabíni tvrdili, že *Šeol* bol rozdelený na spravodlivých (Raj) a zlých (Tartarus) (Lk 23:43). Biblia hovorí o detailoch z posmrtného života iba útržkovito. Hovorí v metaforách o nebi (napr. ulice zo zlata, žiadne zavreté brány) a pekle (oheň, temnota, červy, atď).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: KDE SÚ MŔTVI?

I. Stará Zmluva

1. Všetci ľudia idú do *Šeol*-a (etymológia neistá), čo je spôsob opisu smrti alebo hrobu, hlavne v múdorslovnej literatúre a Izaiášovi. V SZ to bola tienistá vedomá, ale neradostná existencia (Job 10:21-22; 38:17; Ž 107:10,14).
2. Charakteristika *Šeol*-a
 - a. Spojený s Božím súdom (oheň), 5M 32:22
 - b. Spojený s trestom, dokonca už pre Súdnym dňom, Ž 18:4-5
 - c. Spojený s *Abaddon*-om (zničenie), ale taktiež otvorený pre Boha, Job 26:6; Ž 139:8; Amos 9:2
 - d. Spojený s „jamou“ (hrob), Ž16:10; Iz 14:15; Ez 31:15-17
 - e. Zlí zostúpia zaživa do *Še'ol*-a, 4M 16:30,33; Ž 55:15
 - f. Zosobňované často ako zviera s veľkou tlamou, 4M16:30; Iz 5:14; 14:9; Hab 2:5
 - g. Ľudia tam sa volajú *Šades*, Iz 14:9-11

II. Nová Zmluva

A. Hebrejské slovo *Šeol* je do gréčtiny preložené ako *Hades* (neviditeľný svet)

B. Charakteristika *Hades-u*

1. Hovorí o smrti, Mt. 16:18
2. Prepojený so smrťou, Zj 1:18; 6:8; 20:13-14
3. Často analogický k miestu večného zničenia (*Gehenna*), Mt. 11:23 (SZ citát); Lk 10:15; 16:23-24
4. Často analogický k hrobu, Lk 16:23

C. Pravdepodobne rozdelené (rabíni)

1. Spravodlivá časť zvaná raj (skutočne iné meno pre nebo, 2Kor. 12:4; Zj 2:7), Lk 23:43
2. Zlá časť zvaná *Tartarus*, 2Pt 2:4, ktorá je miestom zadržania zlých anjelov (1M 6; 1Enoch)

D. *Gehenna*

1. Odráža sz frázu „údolie synov Hinnómových,“ (južne od Jeruzalma). Bolo to miesto, kde bol fenický boh ohňa *Moloch* uctievaný deťskými obeťami (2Kr 16:3; 21:6; 2Kron 28:3; 33:6), čo bolo zakázané v 3M 18:21; 20:2-5.
2. Jeremiáš to zmenil z miesta pohanského uctievania na miesto Yahweho súdu (Jer 7:32; 19:6-7). Stalo sa miestom ohnivého, večného súdu 1Enoch 90:26-27 a Sib 1:103.
3. Židia za čias Ježiša boli tak zhrození účasťou ich predkov na obetovaní detí, že z tejto oblasti spravili smetisko pre Jeruzalem. Mnoho Ježišových metafor pre večný súd pochádza z tejto skládky (ohň, dym, červy, zápach, Marek 9:44,46). Výraz *Gehenna* používal iba Ježiš (okrem Jakub 3:6).
4. Ježišove použitie slova *Gehenna*
 - a. Oheň Mt. 5:22; 18:9; Mk 9:43
 - b. Trvalý Mk 9:48 (Mt 25:46)
 - c. Miesto zničenia (duše aj tela), Mt 10:28
 - d. Paralelné so *Šeol-om*, Mt 5:29-30; 18:9
 - e. Charakterizuje zlých ako „synov pekla,“ Mt 23:15
 - f. Výsledok súdneho výroku Mt. 23:33; Lk 12:5
 - g. Koncept *Gehenna* je paralelný s druhou smrťou (Zj 2:11; 20:6,14) alebo ohnivým jazerom (Mt 13:42,50; Zj 19:20; 20:10,14-15; 21:8). Je možné, že ohnivé jazero sa stane trvalým miestom zotrvania pre ľudí (*Šeol*) a zlých anjelov (*Tartarus*, 2Pt 2:4; Juda 6 alebo priepasť, Lk 8:31; Zj 9:1-10; 20:1,3).
 - h. Nebolo stvorené pre ľudí, ale pre Satana a jeho nasledovníkov, Mt 25:41

1. Nakoľko sa *Šeol*, *Hades* a *Gehenna* prelínajú

- i. Pôvodne šli všetci ľudia do *Šeol-u/Hades-a*
- ii. Ich skúsenosť (dobrá alebo zlá) sa zosilní po súdnom dni, pričom miesto pre zlých ostáva rovnaké (preto KJV prekladá *hades* (hrob) ako *gehenna* (peklo)).
- iii. Jediný nz text, ktorý sa zmieňuje o útrapách pred súdom je podobenstvo z Lukáša 16:19-31 (Lazar a Boháč). *Šeol* je taktiež opísaný ako dnešné miesto trestu (5M 32:22; Ž 18:1-5). Nie je však možné ustanoviť doktrínu na jednom podobenstve.

III. Prechodný stav medzi smrťou a zmŕtvychvstaním

- A. NZ neučí „nesmrteľnosť duše“, ktoré je jedným z viacerých starovekých pohľadov na posmrtný život.
1. Ľudské duše existujú pred ich fyzickým životom
 2. Ľudské duše sú večné pred aj po fyzickej smrti
 3. Ľudské telo je často vnímané ako väzenie a smrť ako prepustenie do pred-existenčného stavu
- B. NZ poukazuje na stav bez tela medzi smrťou a zmŕtvychvstaním
1. Ježiš hovorí o rozdelení medzi dušou a telom, Mt 10:28
 2. Abrahám môže mať teraz telo, Mk 12:26-27; Lk 16:23
 3. Môjžiš a Eliáš mali pri premenení fyzické telá, Mt 17
 4. Pavel tvrdí, že pri druhom príchode duše s Kristom najprv obdržia svoje nové telá 2Tes 4:13-18
 5. Pavel tvrdí, že veriaci dostanú svoje nové duchovné telá pri dni vzkriesenia, 1Kor. 15:23,52
 6. Pavel tvrdí, že veriaci nepôjdu do *Hades-u*, ale po smrti sú s Ježišom, 2Kor. 5:6,8; Fil 1:23. Ježiš premohol smrť a vzal so sebou do neba spravodlivých, 1Pt 3:18-22.

IV. Nebo

- A. Tento výraz sa v Biblii používa v troch významoch
1. Zemská atmosféra, 1M 1:1,8; Iz 42:5; 45:18
 2. Hviezdne nebo 1M 1:14; 5M 10:14; Ž 148:4; Žid 4:14; 7:26
 3. Miesto Božieho trónu, 5M 10:14; 1Kr 8:27; Ž 148:4; Ef 4:10; Žid 9:24 (tretie nebo, 2Kor 12:2)
- B. Biblia nezjavuje mnoho o posmrtnom živote. Pravdepodobne preto, že padlí ľudia nemajú spôsob ani kapacitu na to, aby to pochopili (1Kor 2:9).
- C. Nebo je miesto (Jn 14:2-3) ako aj osoba (2Kor 5:6,8). Nebo môže byť obnovená záhrada Eden (1M 1-2; Zj 21-22). Zem bude očistená a obnovená (Sk 3:21; Rim 8:21; 2Pet. 3:10). Boží obraz (1M 1:26-27) je obnovený v Kristovi. Teraz je intímne spoločenstvo rajskej záhrady opäť možné.
- Toto však môže byť metaforické (nebo ako obrovské prezdobené mesto zo Zj 21:9-27) a nie doslovné. 1Korinťanom 15 opisuje rozdiel medzi telesným a duchovným telom ako semenkom a vyzretou rastlinou. Znovu 1Kor 2:9 (citát z Iz 64:4 a 65:17) je veľkým zaslúbením a nádejou! Viem, že keď ho uvidíme, budeme ako On (1Jánov 3:2).

V. Užitočné zdroje

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter*
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Deaths Door*

1:19 Tento verš je používaný ako vzorec pre interpretáciu Zjavenia. Je vnímané buď ako dvojité, alebo trojitá vízia. V gréčtine je to dvojitý opis toho, čo je v súčasnosti a čo sa má objaviť. Ján hovoril do svojej doby ako aj do budúcej. Táto kniha spája oba aspekty v tradičnom prorockom zmysle, keď súčasnosť je predzvesťou eschatologických udalostí. Táto kniha hovorí o prenasledovaní Jánovej doby, ako aj prenasledovaní v každej dobe a v najhlbšom zmysle aj o prenasledovaní za Antikrista počas posledných čias (Dan 9:24-27; 2Tes 2).

1:20

□ „**tajomstvo hviezd**“ Tento výraz (*mysterion*) používa Pavel vo viacerých významoch, ale vždy sa vzťahuje na večný, ale skrytý Boží plán pre spásu ľudí, čiže zjednotenie veriacich Židov a Grékov ako jedno telo v Kristovi (Ef 2:11-3:13). Tu sa však zdá, že ide o spojitosť so siedmimi zbornami, ktoré Ježiš oslovuje v kapitolách 2 a 3. Z 20.verša je zjavné, že sedem duchov, sedem hviezd, sedem svietnikov a sedem anjelov sú istým spôsobom symboly pre sedem zborov. Tento termín je použitý podobným spôsobom pri skrytom zmysle symbolu v 17:7. Vid' poznámky a Zvláštnu Tému v 10:7.

□ „**anjeli**“ Grécke slovo (*aggelos*) a Hebrejské (*malak*) môžu byť preložené ako „anjeli“ alebo „poslovia.“ Existuje viacero teórií o ich identite:

1. Niektorí tvrdia, že je to sedem duchov zmienených vo v.4
 2. Iní hovoria, že to boli pastori týchto zborov (Mal 2:7)
 3. niektorí hovoria, že to boli strážni anjeli týchto zborov (Dan 10:13,20,21)
- Zdá sa, že najskôr odkazujú na zbory ako celky, či už symbolizovali pastora alebo anjela

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Dáva 1.kapitola nejaké náznaky k tomu, ako vykladať knihu Zjavenia? Ak áno, aké?
2. Je kniha Zjavenia primárne pre svoju dobu, alebo pre posledné časy? Prečo?
3. Prečo Ján toľko krát narážal na Starú Zmluvu, ale nikdy z nej priamo necitoval?
4. Prečo je v tejto kapitole použitých toľko veľa titulov pre Boha?
5. Prečo sú opisy vo veršoch 12-20 použité na uvedenie každého zo siedmich zborov v kapitolách 2 a 3?
6. Prečo je oslávený Ježiš opísaný tak podobne anjelovi z Dan 10?

ZJAVENIE 2 - 3

DELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Posolstvo do Efezu	Zbor bez lásky	Prvý list	Posolstvo do Efezu	Efezus
2:1a	2:1-7	2:1	2:1a	2:1-7
2:1b-7		2:2-7	2:1b-7a 2:7b	
Posolstvo do Smyrny	Prenasledovaný zbor	Druhý list	Posolstvo do Smyrny	Smyrna
2:8a	2:8-11	2:8	2:8a	2:8-11
28b-11		2:9-11	2:8b-10 2:11a 2:11b	
Posolstvo do Pergamu	Zbor robiaci kompromisy	Tretí list	Posolstvo do Pergamu	Pergamum
2:12a	2:12-17	2:12	2:12a	2:12-13
2:12b-17		2:13-17	2:12b-16 2:17a 2:17b	2:14-17
Posolstvo do Tyatíry	Skorumpovaný zbor	Štvrtý list	Posolstvo do Tyatíry	Tyatíra
2:18a	2:18-29	2:18	2:18a	2:18-29
2:18b-29		2:19-29	2:18b-23 2:24-28 2:29	
Posolstvo do Sárd	Mŕtvy zbor	Piaty zbor	Posolstvo do Sárd	Sardy
3:1a	3:1-6	3:1a	3:1a	3:1-6
3:1b-6		3:1b-6	3:1b-5 3:6	
Posolstvo do Filadelfie	Verný zbor	Šiesty list	Posolstvo do Filadelfie	Filadelfia
3:7a	3:7-13	3:7	3:7a	3:7-13
3:7b-13		3:8-13	3:7b-12 3:13	
Posolstvo do Laodikey	Vlažný zbor	Siedmy list	Posolstvo do Laodikey	Laodikea
3:14	3:14-22	3:14	3:14a	3:14-22
3:14b-22		3:15-22	3:14b-21 3:22	

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI Odstavcov

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstatec
2. Druhý odstatec
3. Tretí odstatec
4. Atd'.

VŠEOBECNÉ POZADIE

- A. Táto literárna jednotka (kapitoly 2-3) je prepojená so SZ titulmi pre Yahweho, ktoré sú teraz použité pre Mesiáša (1:12-20). Toto je jeden zo spôsobov, akými NZ autor potvrdil Jeho Božstvo. Prenáša SZ Yahweho tituly a skutky na Ježiša, vstúpeného, osláveného Mesiáša.
- B. Zámer je poukázať na duchovné potreby týchto zborov v prvom storočí a analogicky aj na všetky zbory. Jánova služba v jeho vysokom veku bola v Malej Ázii, obzvlášť v Efeze. Ján bol zjavne dobre oboznámený s týmito zbormi ako aj mestami. Tieto listy poukazujú na etický aspekt kresťanstva. Sú výzvou k vernosti a zbožnosti. Aj Cirkev bude súdená (2Kor 5:10).
- C. V Rímskej provincii Malá Ázia bolo za Jánovho života mnoho zborov. Prečo Ján písal iba siedmim z nich?
- Je to biblické číslo znamenajúce dokonalosť (1M 1). V Jánovom prorocktve je mnoho štruktúr založených na čísle sedem.
 - Tieto zbory tvorili cestu, ktorá začínala v Efeze a končila v Laodikey. Je možné, že išlo o ríšsku poštovú cestu.
 - Do istej miery reprezentujú druhy zborov v každej dobe a kultúre.
- D. Čím je táto literárna jednotka význačná pre dnešok?
1. Niektorí interpretujú tieto zbory ako prorocké opisy Západných dejín od Letníc až po Druhý príchod
 - Efezus = Doba apoštolov, r. 33-100 n.l. (Letnice až Ján)
 - Smyrna = Doba prenasledovania, r. 100-313 n.l. (Ján až Konštantín)
 - Pergamum = Doba Konštantína, r. 313-590 n.l. (Konštantín až Gregor)
 - Tyatíra = Pápežský Rím, r.590-1517 n.l. (Gregor až Luther)
 - Sardis = Reformácia, r. 1517-1792 n.l. (Luther - Carey)
 - Filadelfia = Moderné misijné hnutie, r. 1792-1914 n.l. (Carey až vytrhnutie)
 - Laodikea = Doba odpadnutia, r. 1914 – Parúzia (Druhá svetová vojna – Parúzia)

Toto je relatívne nový interpretačný systém, ktorý sa stal charakteristickým pre „Dispenzacionálny premilenializmus“ (ktorý zvyčajne považuje Mt 13 za paralelu k siedmim zbormi). V samotnom texte však nie je nič, čo by mohlo odobriť tento prístup. Hoci niektoré aspekty západných dejín zodpovedajú tejto schéme, iné jej nezodpovedajú. Je arogantné tvrdiť, že Biblia bola písaná výlučne na to, aby adresovala iba západnú kultúru. Takáto schéma by bola nezmyselná pre pôvodných príjemcov posolstva.
 2. Niektorí interpretujú tieto zbory ako príklady druhov zborov, ktoré je možné nájsť vo všetkých dobách a kultúrach.

ŠTRUKTURÁLNA JEDNOTA SIEDMYCH ZBOROV

Mnoho komentátorov vidí sedemčlennú štruktúru vo väčšine listov, hoci všetkých sedem prvkov sa nenacha v každom z nich.

- Ježišove bežné oslovenie: „anjelovi zboru v napíš...“ (2:1,8,12,18; 3:1,7,14).
- Ježišov opis z 1:12-20, čo sú sz Yahweho tituly a skutky, uvádza každé poslanstvo.
- Ježišove poznanie zborov, pozitívne aj negatívne: „Poznám...“ (2:2, 9,13,19; 3:1,8,15).
- Ježiš adresuje jednotlivé zbory a ich kultúrne, geografické a duchovné možnosti.
- Ježiš hovorí o svojom náhlom, skorom príchode, či už v dočasnom súde alebo Druhom príchode, (1:1,3; 2:5,16,25; 3:3,11).
- Ježiš ich napomína k duchovnému počúvaniu a pochopeniu, (2:7,11,17,29; 3:6,13,22). Ježiš používal frázu „kto má uši, nech počuje“ v evanjeliách (Mt 11:15, 13:9, 43; Mk 4:24.)
- Ježiš zasľubuje odmenu verným nasledovníkom (2:7,11,17,25-26; 3:4-5,11-12,21).

Týchto sedem bodov nenájde konzistentne v každom liste. Mení sa ich poradie, niektoré prvky sú pri istých zboroch vynechané, ale sa celkovo táto štruktúra javí ako jedna z viacerých Jánových sedmoritých literárnych štruktúr.

MESTÁ, KTORÝM BOLI LISTY URČENÉ

A. Efezus

- Bol najväčším mestom rímskej provincie Malá Ázia. Nebol hlavným mestom, hoci tam žil rímsky guvernér. Bolo to komerčné centrum vďaka svojmu vynikajúcemu prírodnému prístavu.
- Bolo to slobodné mesto, čo mu umožnilo mať vlastnú miestnu vládu a mnohé slobody, vrátane neprítomnosti posádky rímskych vojakov.
- Bolo to jediné mesto, kde bolo dovolené usporadúvať každý druhý rok Ázijské hry.
- Bolo to miesto Artemidinho chrámu (latinsky Diana), ktorý bol jedným zo siedmich divov sveta tej doby. Mal rozlohu asi 130 x 65 metrov so 127 stĺpmi, ktoré boli vysoké vyše 18 m; 86 z nich bolo pokrytých zlatom (viď Pliny, *Hist. Nat* 36:95ff). Artemidina podoba bola považovaná za metorit, ktorý pripomínal ženskú postavu s mnohými prsníkmi. To znamená, že v meste bolo mnoho kultických neviestok (Sk 19). Bolo to veľmi nemorálne, multikultúrne mesto.
- Pavel strávil v tomto meste viac než tri roky (Sk 18:18ff; 20:13).
- Podľa tradície sa stal Efezus Jánovým domov po Máriinej smrti v Palestíne.

B. Smyrna

- Predpokladá sa, že toto mesto bolo založené amazonkou (mocnou ženskou vodkyňou) Smyrnou. Počas Jánovho života malo okolo 200,000 obyvateľov.
- Nachádzalo sa pri Egejskom mori. Malo ideálny prírodný prístav, ktoré v Malej Ázii prevyšoval iba Efezus. Bolo to bohaté mesto.
- Mesto zničili Lýdijci v r. 600 pr.n.l., ale bolo prestavané za Lysimika, ktorý nasledoval plány Alexandra Veľkého tak, aby morský vánok fúkal každou ulicou.
- Bolo to taktiež slobodné mesto, lebo pomohlo v starostlivosti o rímskych vojakov po ich prehre s Mithradatom.
- Bolo strediskom kultu bohyně Roma (195 pr.n.l.) kultu Cisára. V Smyrne bol prvý chrám zasvätený cisárovi Tiberiovi (r. 26 n.l.).
- Bolo to náboženské centrum s kultom Kybély a Homérovým panteónom. Dokonca sa tradovalo, že to bolo Homérove rodisko. Jej mnohé chrámy sa nachádzali na akropole zvanej Pagos, so zlatou cestou medzi Diovým a Kybéliným chrámom.
- Bola tam veľká, aktívna protikresťanská židovská obec.
- Bolo to mesto, kde umučili Polykarpa (učeník apoštola Jána) v r. 155 n.l.

C. Pergamum

- Bolo to veľké bohaté mesto a hlavné mesto Malej Ázie (od r. 282 p.n.l.), hoci sa nenachádzalo na hlavnej obchodnej ceste.
- Chválilo sa tým, že v ňom bola najväčšia knižnica Rímskej ríše s výnimkou egyptskej Alexandrie. Knižnica disponovala viac než 200,000 pergamenovými zvitkami!
- Bol tam vynájdený pergamen. Boli to opracované kože, ktoré boli používané na zapisovanie. Tento spôsob zapisovania sa rozvinul kvôli tomu, že im Alexandria v Egypte odmietla predať papyrusové trstiny. Stalo sa to, keď ich kráľ Eumenes II (197-159 pr.n.l.) chcel zamestnať alexandrijskeho knihovníka, Aristofana. Keď to zistil Ptolemaiovský kráľ Epifanes Alexandrijský (205-182 p.n.l.), uväznil knihovníka a uvalil embargo na papyrus do Pergamu. Medzi týmito strediskami vzdalosti bola skutočná rivalita. Antónius neskôr poslal pergamskú knižnicu do Alexandrie ako dar pre Kleopatru.
- Bol to domov lekára Galena a stredisko Asklepiových liečiteľských umení. Dokonca sa hovorilo, že Asklepios bol „boh Pergamu.“ Symbol tohto boha bol had.
- V meste bol takisto Romin chrám ako aj Austov (r. 29 n.l.) a mesto bolo administratívnym centrom (*neokopros*) kultu Cisára. Bolo dobre známe svojou oddanosťou Rímu.
- Pergamum bol takisto známy aj uctievaním a obranou gréckeho panteónu. Na akropole sa nachádzal obrovský Diov chrám, z ktorého bol výhľad na celé mesto. Bol v tvare trónu (t.j. „Satanov trón“).

D. Tyatíra

- Bolo to menšie, na obchod orientované mesto. Existuje mnoho záznamov o početných a prosperujúcich obchodných spolkoch, pričom každé z nich malo božského patróna. Nachádzalo sa na hlavnej ceste medzi Pergamom a Sardami, ktorá pokračovala ďalej do Filadelfie a Laodikey. Tyatíra bola známa svojimi výrobkami z vlny. Lýdia (Sk 16:14), obchodníčka so šarlátom, bola z tohto mesta.
- Mesto zväčšil Seleukus Nikateo, ktorý tam ubytoval svojich macedónskych vojakov.
- Bolo tam viacero chrámov pre miestne božstvá
- Tyrimnos (Apolón) – boh slnka
- Artemis (Diana) – bohyňa lásky
- Sibyla Sambata – miestna veštkyňa

E. Sardy

- Sardy boli veľké, bohaté staroveké mesto. Dlhé roky bývalo prepychové hlavné mesto Lýdickej ríše pre svoju pôsobivú vojenskú pozíciu, 1500' vysoko na horskom zráze. V perzských záznamoch je zmienka o tom, že Kýros Veľký dobyl mesto. Je to spomenuté aj v Obadiášovi v.20. Za Jána sa neuveriteľne zmenšilo.
- Bolo známe svojimi farebnými výrobkami z vlny. Tvrdili, že tento proces vynali v Sardách.
- Bolo to taktiež centrum kultu Kybély, bohyne materstva. Ruiny chrámu je na akropole stále vidieť. Excesy tohto kultu boli dobre známe a zatracované v celej Rímskej ríši.

F. Filadelfia

- Mesto sa nachádzalo na náhornej plošine chránenej vodou. Táto skutočnosť mu zabezpečovala vysoko cenenú vojenskú pozíciu. Filadelfia bola najmladšia z týchto siedmich miest. Založil ju Attalus II (159 – 138 pr.n.l.)
- Nachádzalo sa na hlavnej obchodnej ceste do Sárd a prosperovalo.
- Nachádzalo sa v úrodnej poľnohospodárskej oblasti, obzvlášť na hrozno. Boh Bakchus, alebo Dionýzos, bol jeden v hlavných bohov mesta. Bolo v silnej zóne zemetrasení a bolo zničené pri zemetrasení v r. 17 n.l., keď bolo

zničených ďalších desať veľkých miest v tejto oblasti. Tektonická činnosť však pokračovala naďalej a tak sa obyvatelia vysťahovali do okolitej krajiny.

- Filadelfia bola taktiež centrom Cisárovho kultu (ako aj Smyrna a Pergamum), čo bola pravdepodobne príčina množstva prenasledovania zborov v provincii.
- Bolo to hlavné centrum helénskej kultúry a agresívne exportovalo tento svoj vplyv. Zdá sa, že toto bol dôvod, prečo bolo mesto založené na hraniciach s Mýzie, Lýdie a Frýgie.

G. Laodikea na rieke Lychus

- Bolo to jedno z troch miest v údolí rieky Lychus (dve ďalšie boli Kolosy a Hierapolis). Zbory boli založené v každom z týchto troch miest, možno Pavlovým duchovným dieťaťom Epafrasom (Kol 1:17; 4:12-13).
- Založil ho seleucký panovník Antiochus II, ktorý mu dal meno podľa svojej ženy Laodiky, v r. 250 pr.n.l. Nachádzalo sa na vojensky obráňanej stráni, podobne ako Filadelfia.
- Nachádzalo sa na hlavnej ceste z východu na západ. Bolo známe ako centrum bankovníctva.
- Nachádzalo sa v úrodnej poľnohospodárskej a pastierskej oblasti, obzvlášť vhodnej pre chov zvláštnej odrody čiernych oviec, čím sa mesto preslávilo po celom svete. Masovo sa tam vyrábala čierny vonkajší odev zvaný „trimeta.“
- V meste bola veľmi veľká židovská obec.
- Takisto ako Pergamum, bola Laodicea strediskom kultu uzdravujúceho boha Askleipa. Mesto bolo sídlom lekárskej školy, ktorá bolo známa svojimi hojivými masťami na oči a uši.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 2:1

1"Anjelovi zboru v Efeze napíš: Ten ktorý drží sedem hviezd vo svojej pravej ruke, Ten ktorý kráča medzi siedmimi zlatými svietnikmi, hovorí toto:

2:1

□

„**anjelovi**“ Hebrejský a grécky výraz pre anjela môže znamenať aj posol. Môže odkazovať na (1) pastora (Mal 2:7); (2) anjela zboru (Dan 10); alebo (3) jedinečný duch alebo charakter jednotlivých zborov. Táto istá fráza uvádza každý list (2:1, 8, 12, 18; 3:1, 14).

□

„**zboru**“ Tento grécky zlúčený výraz *ekklesia* je kombinácia dvoch gréckych slov „z (niečoho)“ a „volať“. V Septuaginte bol používaný ako preklad hebrejského výrazu *qahal*, alebo „zhromazdenie Izraela.“ Prví kresťania ho používali pre seba, lebo sa videli ako (1) Boží ľud, ako Izrael a (2) ako Bohom povolani k spásu aj službe. Vid' Zvláštnu Tému v 1:4.

□

„**Ten ktorý drží sedem hviezd**“ Toto je opis Ježiša vzatý z 1:16. Týchto sedem hviezd symbolizuje zbory (1:20). Výraz „drží“ hovorí o pevnom, istom uchopení (Jn 10:28). Nič a nikto nemôže odlúčiť tieto zbory od Ježiša (Rim 8:31-39) okrem ich vlastného odmietnutia činiť pokánie a nasledovať Ho!

□

„**vo svojej pravej ruke**“ Toto je antropomorická (hovoriaca o Bohu v ľudských pojmoch) metafora pre moc a autoritu (1:16,17,20; 2:1; 5:1,7).

□

„**kráča medzi**“ Toto je antropomorická metafora použitá v 1M 3:8 ako symbol Božej prítomnosti medzi ľuďmi.

□

„**zlatými svietnikmi**“ Toto nie je odkaz na Menoru v Svätostánku, ale je to ďalší symbol pre sedem zborov.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 2:2-7

²Poznám tvoje skutky a tvoju drinu a vytrvalosť a že nemôžeš zniesť zlych ľudí a že si dal do skúšky tých, čo sa nazývajú apoštolmi a nie sú a našiel si, že sú falošní; ³a máš vytrvalosť a vydržal si pre Moje meno a neustal si. ⁴Ale mám *toto* proti tebe, že si zanechal svoju prvú lásku. ⁵Rozpomeň sa teda, odkiaľ si odpadol a kajaj sa a rob skutky, ktoré si robil na začiatku; alebo ináč prídem k tebe a pohnem tvoj svietnik zo svojho miesta – ak neurobíš pokánie. ⁶Ale toto máš, že nenávidíš skutky mikulášencov, ktoré aj ja nenávidím. ⁷Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom. Tomu, kto zvíťazí, dám jesť zo stromu života, ktorý je v raji Božom.

2:2

□

„**Poznám**“ Tento tvar je DOKONAVÉ (perfektum) AKTÍVNE INDIKATÍVUM z *oida*, ale preložené ako PRÍTOMNÉ. Ježiš vidí, rozumie a stará sa o svoje zbory. Jeho záujem zahŕňa utvrdenie aj disciplínu. Táto istá fráza sa opakuje vo všetkých siedmych zboroch (2:2,4,13,19; 3:1,8,15). Starozmluvné pozadie tohto výrazu naznačuje intímny, osobný vzťah (1M 4:1; Jer 1:5).

□

„**tvoje skutky a tvoju drinu**“ Toto bol aktívny zbor, ale zabudli na prvenstvo spoločenstva s Kristom (2:4). Priveľa dobrých vecí ich okradlo o to najlepšie (Gal 3:1).

□

„**vytrvalosť**“ Tento výraz naznačuje dobrovoľnú, aktívnu, pevnú výdrž. Je jednou z veľkých tém Zj (1:9; 2:2,3,19; 3:10; 13:10; 14:12).

Vytrvalosť musí byť vyvážená s bezpečnosťou/istotou (2:7,11,17,26; 3:5,11-12,21). Väčšina biblických právd je prezentovaná v dialektických, zdanlivo paradoxných pároch. Obe strany sú rovnako pravdivé, ale ani jedna z nich neplatí sama. Spása je počiatkové pokánie a viera, nasledované životným štýlom pokánia, viery, poslušnosti, služby a pevnosti! Vid' Zvláštnu Tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VYTRVALOSŤ/POKRAČOVANIE

Biblické doktríny týkajúce sa kresťanského života sú zložité na vysvetlenie, pretože sú prezentované v typicky východných dialektických pároch.

1. Je spása počiatočné rozhodnutie dôverovať Kristovi, alebo celoživotné odovzdanie sa učeníctvu?
2. Je spása vyvolenie skrze milosť zvrchovaného Boha, alebo viera a kajúca odozva človeka na Božiu ponuku?
3. Je nemožné stratiť už raz prijatú spásu, alebo je potrebná neustála usilovnosť?

Téma vytrvania v spáse bola jablkom sváru počas celých cirkevných dejín. Problém začína pri zdanlivo konfliktných pasážach v NZ

1. texty o uistení
 - a. Ježišove výroky v Jánovom evanjeliu (Jn 6:37; 10:28-29)
 - b. Pavlove výroky (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5,8-9; Flp 1:6; 2:13; 2Tes 3:3; 2Tim 1:12; 4:18)
 - c. Petrove výroky (1Pt 1:4-5)
2. texty o potrebe vytrvania
 - a. Ježišove výroky v synoptických evanjeliách (Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13)
 - b. Ježišove výroky v Jánovom evanjeliu (Jn 8:31; 15:4-10)
 - c. Pavlove výroky (Rim 11:22; 1Kor. 15:2; 2Kor. 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Flp 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2Tim 3:2)
 - d. Výroky autora listu Hebrejom (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
 - e. Jánove výroky (1Jn 2:6; 2Jn 9; Zj 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7)

Biblické spasenie vychádza z lásky, milosrdenstva a milosti zvrchovaného Trojjediného Boha. Nikto nemôže byť spasený bez toho, aby to Duch započal. Boh prichádza prvý, ale požaduje to, že ľudia musia odpovedať vo viere a pokání, počiatočne aj neustále. Boh pracuje s ľudstvom v zmluvnom vzťahu. Sú tam výsady, ale aj zodpovednosť!

Spása je ponúknutá všetkým ľuďom. Ježišova smrť sa vysporiadala s problémom padlého stvorenstva! Boh sa postaral o cestu a chce, aby všetci stvorení na Jeho obraz odpovedali na Jeho lásku a zaopatrenie v Ježišovi.

Ak chcete na túto tému čítať viac, pozrite si:

- Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981 (s. 348-365)
- Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969
- Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961

Biblia sa v tejto oblasti vyjadruje k rôznym problémom: (1) branie istoty ako možnosti k sebeckému životu bez ovocia alebo (2) povzbudzovanie tých, ktorí majú problémy so službou a osobným hriechom. Problém je, že nesprávne skupiny berú nesprávne posolstvá a stavajú teologické systémy na obmedzených biblických pasážach. Niektorí kresťania zúfalo potrebujú počuť posolstvo uistenia, zatiaľ čo iní potrebujú vážne varovania o vytrvaní vo viere! V ktorej skupine si ty?

Je tu historická teologická kontroverzia medzi Augustínom a Pelagiom a medzi Kalvínom a Arminiom (semi-Pelegián). Problém spočíva v otázke spasenia: ak je niekto skutočne spasený, musí vytrvať vo viere a prinášať ovocia?

Kalvinisti sa stavajú na biblické texty, ktoré prehlasujú Božiu zvrchovanosť a moc udržať (Jn 10:27-30; Rim 8:31-39; 1Jn 5:13,18; 1Pt 1:3-5) a SLOVESNÉ ČASY ako DOKOKONAVÉ (perfektum) TRPNÉ PRÍČASTIE v Ef 2:5,8.

Arminiáni stoja na biblických textoch, ktoré varujú veriacich aby „vydržali“, „pridržali sa“, „pokračovali“ (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Jn 15:4-6; 1Kor. 15:2; Gal 6:9; Zj 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Ja osobne neverím, že texty Žid 6 a 10 tu sú aplikovateľné, ale mnohí Arminiáni ich používajú ako varovanie proti odpadnutiu. Podobenstvo o rozsievачovi v Mt 13 a Mk 4 adresuje problém očividnej viery, ako aj Jn 8:31-59. Ako Kalvinisti citujú SLOVESÁ V DOKONAVOM VIDE pri opise spasenia, tak Arminiáni citujú pasáže v PRÍTOMNOM ČASE ako 1Kor. 1:18; 15:2; 2Kor. 2:15.

Toto je dokonalý príklad toho, ako teologické systémy zneužívajú interpretačnú metódu dokazovania textom. Zvyčajne je hlavný princíp, alebo kľúčový text použitý na konštrukciu teologického rámca, cez ktorý čítajú všetky ostatné texty. Dávajte si pozor na rámce z hocijakého zdroja. Pochádzajú zo západnej logiky, nie zjavenia. Biblia je východná kniha. Prezentuje pravdu v napätím naplnených, zdanlivo paradoxných pároch. Kresťania majú veriť v obe a žiť v tom napätí. NZ prezentuje obe, istotu veriaceho ako aj požiadavku pre kontinuálny život viery a zbožnosti. Kresťanstvo je počiatková kajúca odozva viery, ktorá je nasledovaná pokračujúcou kajúcou odozvou viery. Spása nie je výrobok (lístok do neba alebo poistenie proti požiaru), ale vzťah. Je to rozhodnutie a učenie.

NZ to opisuje vo všetkých SLOVESNÝCH ČASOCH:

AORIST (ukončená činnosť), Sk 15:11; Rim 8:24; 2Tim 1:9; Tit 3:5

PERFEKTUM (ukončená činnosť s pokračujúcimi výsledkami), Ef 2:5,8

PRÍTOMNÝ ČAS (pretrvávajúca činnosť), 1Kor. 1:18; 15:2; 2Kor 2:15

BUDÚCI ČAS (budúce udalosti, alebo isté udalosti), Rim 5:8,10; 10:9; 1Kor. 3:15; Flp 1:28; 1Tes 5:8-9; Žid 1:14; 9:28

□

„dal si do skúšky“ Grécky výraz (*peirazo*) znamenal vyskúšať s dobrým aj zlým (väčšinou) úmyslom (2:2,10; 3:10). Príbuzný výraz (*peirasmos*) mal konotáciu skúšania s cieľom zničenia. Vyváženosť sa nachádza v 1Jn 4:1, kde veriaci majú skúšať (*dokimazo*), aby preverili tých čo tvrdia, že hovoria za Boha. Výzva, aby veriaci skúmali tých, ktorí tvrdia, že hovoria za Boha sa nachádza v oboch Zmluvách (5M 13:1-5; 18:22; Mt 7:15-23; 1Jn 4:1-6).

V NZ je napätie v súvislosti s veriacimi, ktorí kriticky posudzovali jeden druhého (Mt 7:1-5). Kresťania sú však povolaní hodnotiť jeden druhého vzhľadom na ich vodcovstvo (Mt 7:5,6,15; 1Kor. 5:1-12; 1Tim. 3; 1Jn 4:1-6). Postoj a motivácia sú kľúčové k správne hodnoteniu (Gal 6:1; Rim 2:1-11; 14:1-23; Jak 4:11-12).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: GRÉCKE VÝRAZY PRE „SKÚŠANIE“ A ICH KONOTÁCIE

Sú dva grécke termíny, ktoré znamenajú zámerné skúšanie toho druhého.

1. *Dokimazo, dokimion, dokimasia*

Toto je metalurgický (kovo-spracovávanie) výraz pre skúšanie pravosti niečoho (metaforicky niekoho) ohňom. Oheň zjavuje (očistí) pravý kov tak, že spáli trosku. Tento fyzikálny proces sa stal mocným obrazom pre Boha a/alebo ľudí skúšajúcich iných. Tento výraz je používaný iba v pozitívnom zmysle pri skúšaní s cieľom prijatia.

V NZ sa používa pre skúšanie.

- volov, Lk 14:19
- nás, 1Kor. 11:28
- našej viery, Jak 1:3
- dokonca Boha, Žid 3:9

Výsledky týchto skúšok boli pokladané za isté (Rim 2:28; 14:18,22; 16:10; 2Kor. 10:18; 13:3; 1Pt 1:7). Výraz teda nesie význam niekoho, kto bol preskúšaný a dokázaný ako:

- hodný/stojaci za to
- dobrý
- pravý
- hodnotný
- ctený

2. *peirazo, peirasmos*

Tento výraz má konotáciu skúšania so zámerom hľadania chýb alebo odmietnutia. Je použitý v súvislosti s Ježišovým pokušením na púšti.

- Zahŕňa pokus nastaviť pascu Ježišovi (Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18, 35; Mk 1:13; Lk 4:38; Žid 2:18).
- Neosvedčený tvar je *ekpeirazo* (Mt 4:7; Lk 4:12; 10:25; 1Kor 10:9).
- Ježiš ho použil pri „nebudeš skúšať Pána, svojho Boha“ (Mt 4:7; 6:13; Lk 4:12 [v súvislosti s Kristom 1Kor 10:9]). Tiež indikuje pokus urobiť niečo, ktorý zlyhal (Sk 9:20; 20:21; Žid 11:17).
- Je použitý v súvislosti so skúškami a pokušeniami veriacich (1Kor. 7:5; 10:9, 13; Gal 6:1; 1Tes 3:5; Žid 2:18; Jak 1:2, 13, 14; 1Pt. 4:12; 2Pt 2:9).

□

„tých, čo sa nazývajú apoštolmi“ Toto použitie termínu „apoštol“ neodkazuje na Dvanástich, ale na jeho širšie použitie (Sk 14:14, Rom 16:7; 1Kor 15:7; Gal 1:19; Ef 4:11; 1Tes 2:6). NZ sa často vyjadruje na tému falošných apoštolov alebo učiteľov (Mt 7:15-16; 24:24; Sk 20:29; 2Kor 11:13-15; 1Jn 4:1 a naprieč Pastoralnými epištolami). Tento zbor správne identifikoval týchto falošných apoštolov a odvrhol ich.

2:3 Tento zbor bol verný uprostred zložitých okolností, dokonca aj prenasledovania. Nezapreli Krista ani neustali v robení dobrého (Gal 6:9; Žid 12:3; Jak 5:7-8). Vid' poznámku v 2:7.

2:4

□

NASB, NKJV „zanechal si svoju prvú lásku“

NRSV „opustil si lásku, ktorú si mal na začiatku“

TEV „nemiluješ ma už tak ako na začiatku“

NJB „máš menej lásky teraz ako predtým“

Je viacero teórií ohľadom toho, čo tento text znamená:

- TEV a preklad Charlesa Williamsa predpokladajú, že je to láska ku Kristovi
- James Moffatt predpokladal, že šlo o lásku jedného k druhému
- Hershell Hobbs vo svojom komentári predpokladá, že šlo o lásku k strateným

4. J. B. Phillips vo svojom preklade spojil všetky predošlé dohromady
5. Niektorí si myslia, že sa to vzťahuje k problému druhej generácie veriacich (Sud 2: 7-10)
6. Niektorí to vykladajú ako zbor bez lásky v chladnej ortodoxii (1Kor. 13)

2:5

□

„rozpomeň sa“ Toto je PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV ktorý znamená „stále drž v mysli.“ Veriaci sú často napomínaní, aby si spomenuli na svoj minulý stav v hriechu a ich novú pozíciu v milosti a milosrdenstve v Bohu skrze Krista.

□

„odkiaľ si odpadol“ Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM. Opustenie ich „prvej lásky“ sa stalo ustáleným stavom zanedbanosti!

□

„kajaj sa a rob skutky, ktoré si robil na začiatku“ Toto sú dve AKTÍVNE PRÍČASTIA AORISTU. Všimnite si, že Cirkev ako celok je povolaná k rozhodnému pokánaniu (2Kron 7:14) aby sa stala aktívnou vo svojej láske ku Kristovi, jeden k druhému a pre stratených.

Pokánie je kľúčové pre osobný vzťah veriaceho s Bohom (Mt 3:2; 4:17; Mk 1:15; 6:12; Le 13:3,5; Sk 2:38; 3:19; 20:21). Hebrejský výraz znamenal zmenu činov, zatiaľ čo v Gréčtine znamená zmenu myslenia. Pokánie je ochota zmeniť svoju egocentrickú existenciu k životu informovanému a riadenému Bohom. Vyzýva k obráteniu sa z uprednostňovania a upínania sa na seba. V princípe je to nový postoj, nový svetonázor, nový pán. Pokánie je Božia vôľa pre každé padlé dieťa Adama, utvoreného na Jeho obraz (Ez 18:21,23,32 a 2Pt 3:9).

NZ pasáž, ktorá najlepšie odráža použitie rôznych gréckych výrazov pre pokánie je 2Kor 7:8-12.

1. *lupe*, „žiaľ“; „smútenie“ v. 8 (dva krát), 9 (tri krát), 10 (dva krát), 11

2. *metamelomai*, „rmútenie“ v. 8 (dva krát), 9

3. *metanoeo*, „kajať sa“ v. 9, 10.

Kontrast je medzi falošným pokáním (*metamelomai*, Judáš v Mt 27:3 a Ezau v Žid 12:16-17) a pravým pokáním (*metanoeo*, Peter v Jn 21:15-23; Mt 26:75; Mk 14:72; Lk 22:62).

Pravé pokánie je teologický spojené s (1) Ježišovým kázaním na podmienky Novej Zmluvy (Mt 4:17; Mk 1:15; Lk 13:3,5); (2) apoštolským kázaním v Skutkoch (*kerygma*, Sk 3:16,19; 20:21); (3) Božím zvrchovaným darom (Sk 5:31; 11:18 a 2Tim 2:25); a (4) zahynutím (2Pet 3:9). Pokánie nie je voliteľné!

□

„lebo ináč prídem k Tebe“ Toto je častý motív v tejto knihe; Kristus príde skoro (1: 2,3; 2: 5,16; 25; 3:3,11). V SZ mohol Boží príchod priniesť požehnanie alebo súd. V tomto kontexte Kristus prichádza, aby káznil svoju Cirkev (1Pet. 4:17)!

□

„a pohnem Tvoj svietnik zo svojho miesta“ Svietnik symbolizuje celý zbor. Toto mohlo obsahovať aj odňatie Kristovej prítomnosti a požehnanie. Celý zbor čelil nie odpadnutiu, ale strate efektívnej služby. Toto sa takisto vzťahuje na zbor v Pergame (2:16); Tyatíre (2:22-23); Sardách (3:3); a Laodikej (3:19). Je možné, že každý z týchto zborov bol ovplyvnený mikulášenským druhom učenia, ktoré prezentovalo kompromis s pohanskou kultúrou.

2:6

□

„že nenávidíš skutky mikulášencov“ Bolo mnoho špekulácií o tom, kto títo mikulášenci boli a v čo verili. Jediný biblický zdroj máme v Zj 2:6, 14-15. Špekulácie začali už v ranej Cirkvi okolo r.180 n.l., keď Irenaeus a Hippolitus predpokladali, že to boli nasledovníci jedného zo „siedmich“ vybratých v Skutkoch 6:5, zvaného Mikuláš. Toto je úplne nepodložené. Irenaeus vo svojej knihe *Proti Heréziám*, 3:11:7 predpokladal, že to boli nasledovníci cyrenejského gnosticizmu druhého storočia. Eusebius vo svojej knihe *Cirkevné Dejiny* 3:29:1 hovorí, že táto sekta neexistovala veľmi dlho.

V 2:14-15 sú učenia Baláma a mikulášencov podobné. Je možné etymologické spojenie medzi ich menami v Gréčtine; znamenajú „dobyvatel“ a „ľud“ (veľmi podobné významu mena Nikodém). Zjavné je, že obaja povzbudzovali veriacich k účasti na praktizovaní pohanského uctievanie, čo zahŕňalo aj rituálnu sexuálnu činnosť. V tomto zmysle sú mikulášenci a balámiti (4M 25:1-9; 31:16-18) veľmi podobní k učeniu Jezábel (2:20).

2:7

□

„**Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom**“ Toto napomenutie sa opakuje vo všetkých listoch siedmim zborom (2:7,11,17,29; 3:6,13,22). Bola to fráza, ktorá pochádzala z Ježišových slov (Mt 11:15; 13:9,43). Duchovná pravda musí dostať odozvu mysľou aj skutkom. Toto je podobné Hebrejskému výrazu *šema*, „počúvaj čo máš urobiť“ (5M 5:1; 6:4; 9:1; 20:3; 27:9-10).

□

„**zbory**“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:4.

□

„**Tomu, kto zvíťazí**“ V Zjavení je pokračujúci teologický dôraz na vytrvanie veriacich (2:7,11,17,25-26; 3:4-5,11-12,21). Je to skúsenostný dôkaz pravého obrátenia sa (Mt 24:13; Gal 6:9)! Jonathan Edwards povedal: „Istý dôkaz vyvolenia je, že veriaci vytrvávajú do konca.“ W. T. Conner povedal: „Spása človeka vyvoleného k spáse je v celej večnosti istá v Božej mysli a zámere, avšak je podmienená vierou, a to vierou, ktorá vytrvá a víťazí.“ Vid' Zvláštnu Tému v 2:2

□

„**dám jesť zo stromu života, ktorý je v raji Božom**“ Toto je narážka na strom v záhrade Eden (1M 2:9). Tak ako ľudia začali v spoločenstve s Bohom v záhrade so zvieratami, takisto Biblia aj končí (Iz. 11:6-9; Zj 22:2,14,19). Výraz „raj“ je perzské slovo pre šľachticovu múrmi ohradenú záhradu, ktoré bolo použité v Septuaginte ako preklad Edenskej záhrady (Ez 28:13; 31:8). Je to jeden z mnohých odkazov na Mesiánsky vek, ktorý sa nachádza v listoch siedmim zborom.

Výraz „raj“ sa používa v dvoch významoch: (1) v Lukášovi 23:4 môže ísť o spravodlivú časť *Šeola/Hádesu*. Ježiš hovorí kajúcemu lotrovi, že tam bude s Ním v ten deň (Ježiš sa nevráti do neba počas nasledujúcich 40 dní, Jn 20:17) a (2) v 2Kor 12:3 odkazuje na Božiu prítomnosť, Božiu nebeskú trónnu sieň („tretie nebo“).

Boží zámer pre ľudstvo stvorené na Jeho obraz a podobu bol vždy večný život. Pád v 1M 3 a zvyšok Biblie dokumentujú Boží záväzok k spáse človeka a večnému životu s Ním. Tento skazený svet, táto medzera v plnom spoločenstve neboli Božou túžbou, ale hanbou ľudstva. Boh obnoví stvorenstvo pre Jeho zámer.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT 2:8-11

⁸A anjelovi zboru v Smyrne napíš: Prvý a posledný, ktorý bol mŕtvy a ožil, hovorí toto: ⁹Poznám tvoje súženie a tvoju biedu (ale si bohatý), a rúhanie tých, ktorí hovoria, že sú Židia a nie sú, ale sú synagógou Satana. ¹⁰Neboj sa súženia ktoré máš podstúpiť, hľa, diabol ide niekoľkých z vás zavrieť do väzenia, aby ste boli skúšaní a budete súžení desať dní. Bud' verný až do smrti a Ja ti dám korunu života. ¹¹Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom. Ten, kto zvíťazí, nebude ranený druhou smrťou.

2:8

□

„**Prvý a posledný**“ Toto je jeden z opakujúcich sa Ježišových titulov nachádzajúcich sa v 1:17 a 22:13. Počiatčne to bol odkaz na Yahweho (Iz 41:4; 44:6; 48:12). Je to synonymum k fráze „Ja som Alfa a Omega“ (1:8; 21:6; 27:13) a „počiatok a koniec“ (21:6; 22:13). Vid' poznámku v 1:8.

□

„**ktorý bol mŕtvy a ožil**“ Toto mohol byť úder voči kultu Kybély, bohyně materstva. Mnohé staroveké úrodné oblasti založili svoj svetonázor na zosobnených prírodných cykloch, umierajúcich zimou, znovuzrodiať sa na jar. V kontexte sa toto teologicky viaže na 1:18; 5:6, kde Ježiš je baránok, ktorý bol zabitý, ale teraz je živý. Zdôrazňuje Ježišovu zástupu obeť a zmŕtvychstanie, ktoré sú v rovine „raz – pre všetkých“ (Žid 7:27; 9:12,28; 10:10).

2:9

□

„**Poznám Tvoje súženie a Tvoju biedu**“ Toto sú dve veľmi silné grécke slová. Sú veľmi význačné, nakoľko Smyrna bola veľmi prosperujúca. Skutočnosť, že tento zbor bol chudobný, naznačuje ekonomické prenasledovanie. Je teologicky význačné, že v knihe Zjavenia veriaci zakúšajú „utrpenie“ od neveriacich a zlého, ale neveriaci trpia „Boží hnev“. Vid' plnú poznámku v 7:14. Veriaci sú vždy ochránení (zapečatení, vid' Zvláštnu Tému v 7:2) od Božieho trestu.

□

„**(ale si bohatý)**“ Veriaci nemôžu posudzovať svoje postavenie v Kristovi podľa svetských štandardov (Mt 6:33).

□

NASB, NKJV „**rúhanie**“

NRSV, NJB „**osočovanie**“

TEV „**zlé veci vypovedané proti tebe**“

Doslovne ide o výraz pre rúhanie, ktorý má sz konotáciu „uraziť“ a bol zvyčajne používaný v súvislosti s verbálnymi útokmi na Yahweho (3M 24:13-23). V SZ sa dva krát nachádza výraz „požehnaný“ (*barak*) vo význame rúhania (1Kr 21:10,13). V tomto kontexte títo vyznavači židovského náboženstva tvrdili, že poznali Boha („žehnali Bohu“), ale nepoznali.

□

„ktorí hovoria, že sú Židia a nie sú“ Veľmi podobná fráza je použitá v 3:9; tam je zjavné, že to boli národnostní Židia, ktorí o sebe tvrdili, že sú Boží ľudia, ale neboli (Jn 8:44; Rim 2:28-29; Gal 3:29; 6:16). Zo Skutkov a listu Galaťanom vieme, že Židia boli veľkou opozíciou šíreniu evanjelia (Sk 13:50; 14:2, 5, 19; 17:5). Zjavenie 2:13 naznačuje, že toto je zmienka o miestnom cisárskom kulte zvanom Koncilia, ktorý požadoval od kresťanov, aby volali Cisára „Pán“ a raz za rok mu zapálili kadidlo.

□

„synagóga Satana“ Ján vnímal svet v ostrých kontrastoch, Boh proti Satanovi. Satan sa v knihe spomína často (2:9,13; 3:9; 12:9,10; 20:2,7). Osočuje veriacich a posilňuje ich prenasledovateľov. Tento konflikt, alebo dualizmus v duchovnej sfére, je charakteristický pre apokalyptickú literatúru. Je to boj o vládu nad srdcami a mysľami Adamových detí.

2:10

□

„Neboj sa“ Toto je PRÍTOMNÝ MEDIÁLNY alebo TRPNÝ (deponentný) IMPERATÍV so ZÁPORNOU ČASTICOU, ktorá bola mienená na zastavenie činu, ktorý sa už dial. Tieto zbory sa báli. Prenasledovania boli znamením ich spásy a Božieho požehnanie (Mt 5:10-12).

□

„diabol ide niekoľkých z vás zavrieť do väzenia“ Za ľudskými vodcami pôsobí nadprirodzená osobná sila zla. Výraz Satan je v SZ titul a opis zastierajúceho cheruba (Ez 28:12-16). Jeho Bohom daná úloha bola poskytnúť rebelujúcu, do seba zahľadenú alternatívu ľudstvu a tak ich obviníť, keď podľahnú pokušeniu (1M 3, Job 1-2, Zach 3). V SZ vidíme vývoj zla. Satan bol stvorený ako služobník a vyvinul sa na nepriateľa (viď *Old Testament Theology*, A.B. Davidson, s.300-306).

Je tu predpoklad, že vysoko obrazný jazyk v Iz 14, ktorý sa priamo zmieňuje o arogantnom babylonskom kráľovi, a Ez 28, ktorý je priamou zmienkou o pyšnom kráľovi Týru, ultimátne identifikuje duchovný pýchu Satana. Jazyk Ez 28 je vzatý z opisu Edenskej záhrady. Je náročné prijať opis ľudského pohanského kráľa v anjelskej terminológii (1M 3). Ezechiel však robí to isté s kráľom Egypta v kapitole 31. Je opísaný ako veľký strom v Edene.

Všetci veriaci túžia po viac informáciách, obzvlášť o pôvode Boha, anjelov, zla, atď. Musíme byť opatrní, aby sme neobrátili metaforický, prorocký opis na dogmatickú teológiu. Mnoho modernej teológie pochádza z izolovaných, obrazných textov pomiešaných s modernou literatúrou, teologickou aj umeleckou (Dante a Milton).

V NZ je nazývaný ako diabol (12:9,12; 20:2,10), čo je zložený grécky výraz, ktorý znamená „prehodiť cez“, „osočovať“, „predniesť obvinenie proti.“ Toto opäť odkazuje na jeho úlohu obviňovať a pokúšať. Tieto výrazy sú v Zjavení synonymické (12:9; 20:2). Viď Zvláštnu Tému: Osobné zlo v 12:9.

□

„aby ste boli skúšaní“ Tento výraz sa používa v dvoch významoch: (1) veriaci sú skúšaní na to, aby preukázali svoju pravú vieru a zosilneli (2:10; Sk 14:27; Rim 5:3-4; 8:17-19; Žid 5:8; Jak 1:2-4; 1Pt 4:12-19) a (2) neveriaci sú skúšaní, aby preukázali svoju neveru a zaslúžili si tak súd (3:10). V Zjavení sú skúšky kresťanov nazvané ako „súženia“, zatiaľ čo neveriaci sú podrobení „Božiemu hnevu.“

Sú dva grécke výrazy prekladané ako „skúšať“, „pokúšať sa“, alebo „pokúšať.“ Jeden má konotáciu „vyskúšať so zámerom zničenia“ (*peirasmos, peirasmo*). Ostatné výrazy (*dokimos, dokimazo*) boli používané s konotáciou „skúšať so zámerom osvedčenia.“ Satan pokúša, aby zničil; Boh skúša, aby posilnil (1Tes 2:4; 1Pt 1:7; 1M 22:1; 2M 16:4; 20:20; 5M 8:2,16; 13:3; Sud 2:22; 2Kron 32:31). Viď Zvláštnu Tému v 2:2.

□

„desať dní“ Bolo mnoho špekulácii ohľadom frázy „desať dní“:

1. Niektorí tvrdia, že to bola zmienka o doslovnej dobe desiatich dní prenasledovania v Smyrne počas Jánovho života.
2. Iní tvrdia, že kvôli tomu, že desať je číslo úplnosti, to jednoducho znamenalo úplný počet dní prenasledovania.
3. Niektorí tvrdia, že išlo o nešpecifikovanú dobu prenasledovania.

Dobrá správa je, že táto doba má obmedzenú dĺžku. Prenasledovanie skončí!

Avšak, v apokalyptickej knihe si človek nikdy nemôže byť istý, či sú čísla použité obrazne alebo doslovne. Keďže bolo toto číslo často používané v SZ a medzi-testamentálnej literatúre v symbolickom zmysle, tak je číslo pravdepodobne obrazné. Najčastejšie používané symbolické čísla sú 3, 4, 6, 7, 10, 12 a ich násobky.

□

„Bud' verný až do smrti“ Toto je PRÍTOMNÝ MEDIÁLNY alebo TRPNÝ (deponentný) IMPERATÍV, ktorý zdôrazňuje potrebu veriaceho pokračovať vo viere dokonca aj vtedy, keď to znamená fyzickú smrť (Mt 2:13; 12:11; 10:22; 24:13; Lk 12:4; Gal 6:9). Niektorí veriaci boli a sú zabíjaní. Toto je paradox Božej zvrchovanosti a našej skúsenosti v skazenom svete.

□

„**a ja ti dám korunu života**“ Toto bola koruna pre víťazov zvaná „*stephanos*“ (1Kor. 9:25). Bola to odmena pre kresťanských mučeníkov. V Eusebioviých *Cirkevných Dejinách*, 4:15 čítame, že bolo mnoho mučeníkov, vrátane biskupa Polykarpa Smyrnského. Sú taktiež iné koruny (odmeny), o ktorých sa zmieňuje Nová Zmluva (2Tim 4:8; Jak 1:12; 1Pt 5:4; Zj 3:11).

Ján používal výraz pre život, *zoe*, keď hovoril o večnom živote (Jn 1:4; 3:15,36; 4:14,36; 5:24,26,29,39,40; 6:27,33,35,40,47,48,51,53,54,63,68; 8:12; 10:10,28; 11:25; 12:25,50; 14:6; 17:2,3; 20:31; Zj 2:7,10; 3:5; 13:8; 17:8; 20:12,15; 21:6,27; 22:1,2,14,17,19). Pravý život je oveľa viac ako fyzická existencia!

2:11

□

„**Ten, kto zvíťazí**“ Toto je taktiež opakujúce sa napomenutie k vernosti (2:7,17,26; 3:5,12,21; 21:7).

□

„**nebude ranený druhou smrťou**“ Toto je DVOJITÁ ZÁPORNÁ KONŠTRUKCIA s TRPNÝM SUBJUNKTÍVOM AORISTU, ktorá preukazuje Božiu ultimátnu starostlivosť o tých, ktorí sú umčení (12:11). „Druhá smrť“ odkazovala na peklo alebo večné odlúčenie od spoločenstva s Bohom (Zj 20:6,14; 21:8).

□

„**Kto má uši, nech počuje**“ Toto je opakujúce sa napomenutie k duchovnej pozornosti a rozlišovaniu (2:7,11,17,29; 3:6,13,22; 13:9).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT 2:12-17

¹²„A anjelovi zboru v Pergame napíš: **Ten, ktorý má dvojsječný meč hovorí toto:** ¹³Viem, kde prebývaš, tam kde je Satanov trón; a Ty sa držíš Môjho mena a nezaprel si Moju vieru, dokonca ani v dňoch Antipasa, Môjho svedka, Môjho verného, ktorý bol zabitý medzi vami, kde prebýva Satan. ¹⁴Ale mám proti Tebe niečo málo, pretože máš niektorých, ktorí sa držia učenia Balámovho, ktorý zachovával učenie Baláka aby položil pohoršenie pred synov Izraela, aby jedli veci obetované modlám a páchali nemorálne skutky. ¹⁵Taktiež máš niektorých, ktorí sa takisto držia učenia mikulášencov. ¹⁶Kajaj sa, teda; lebo ináč k tebe rýchlo prídem a povediem proti nim vojnu mečom svojich úst. ¹⁷**Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom. Tomu, kto zvíťazí, tomu dám z mojej skrytej manny a dám mu biely kameň a nové meno, napísané na kameni, ktoré nikto nepozná, iba ten čo ho prijme.**“

2:12

□

„**Ten, ktorý má dvojsječný meč**“ Toto je ten istý odkaz na osláveného Ježiša, ktorý sa nachádza v 1:16. Bola to sz metafora pre Yahweho (Iz 11:4; 49:2). V NZ je použitá pre prenikajúcu moc Božieho slova (2:16; 2Tes 2:8; Žid 4:12).

2:13

□

„**Viem, kde prebývaš**“ „Prebývať“ v SZ naznačovalo „žiť neustále s (niekým)“. Títo veriaci čelili silnému tlaku zo strany miestnej vlády a démonov. Boh ich poznal a poznal ich nebezpečnú situáciu. Bol tam s nimi.

□

„**kde je Satanov trón**“ Existuje viacero možných výkladov tejto frázy:

1. mohla odkazovať na veľký Diov trón nachádzajúci sa v Pergame
2. mohla odkazovať na boha uzdravenia, Asklepia, ktorého symbol bol had
3. zdá sa, že celé mesto vyzeralo ako obrovský trón kvôli akropole, ktorá stála stovky stôp nad samotným mestom
4. mohla to byť zmienka o Konciliu, miestnej organizácii presadzujúcej kult Cisára, ktorá bola v Pergame veľmi silná

Z pohľadu historického kontextu sa zdá, že #1 or #4 sú najpravdepodobnejšie možnosti.

□

„**Ty sa držíš Môjho mena**“ Toto je PRÍTOMNÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM. Ukazuje význačnosť mena ako reprezentujúceho charakter osoby. Veriaci dôverujú tým, že vzývajú Jeho meno (Jn 1:12; 3:18; Rim 10:9-13) a uctievať tým, že vzývajú Jeho meno (1M 4:26; 12:8; 26:25) a vytrvávajú tým, že vzývajú Jeho meno (Jn 17:11-12).

□

„**a nezaprel si Moju vieru**“ Toto je MEDIÁLNE (deponentné) INDIKATÍVUM AORISTU. Počas týchto raných storočí kresťanstva, dokonca aj dnes v istých spoločenských kontextoch, bolo veľké pokušenie uchrániť si prosperitu alebo život zapretím viery v Krista počas telesných alebo právnych trestov. Cirkev vždy zápasila s tým, ako naložiť s týmito odpadlíkmi.

□

„**Antipas, Môj svedok**“ O tomto mužovi nevieme nič. Titul, ktorý je mu daný je ten istý, ktorý bol použitý pre Krista v 5:1. Výraz „svedok“ môže znamenať aj „mučeník“ (11:3; 17:6). Tertulián povedal, že Antipas bol upálený v mosadznom býkovi, ale toto je iba neskoršia tradícia.

2:14

□

„**Mám však niečo proti tebe**“ Ježiš mal nejakú negatívnu výpoveď pre šesť zo siedmich zborov. Spravodlivý život v niektorých oblastiach neospravedlňuje hriech v iných.

□

„**pretože máš niektorých, ktorí sa držia učenia Balámovho**“ Balám bol ozajstný Boží prorok (4M 24:2), ktorý sa nechal nahovoriť, aby pomohol doviest' Izrael do kompromisu (4M 22-25 a 31:16). Je odsúdený v SZ aj NZ (4M 31:16; 2Pt 2:15; Jud 11).

Je možné, že meno Balám v Hebrejčine znamenalo „dobyvateľ ľudu“ a meno mikulášenci mohli znamenať to isté v Gréčtine (Nikodém v Jn 3 má taktiež podobný význam). Toto by identifikovalo obe tieto skupiny podľa ich nemorálnych skutkov (Jezábel, 2:20).

□

„**ktorý zachovával učenie Baláka aby položil pohoršenie pred synov Izraela**“ Balámova rada Balákovi, moábskemu kráľovi bola aby zahrnul Izraelcov do Bálvho uctievania plodnosti (4M 25:1-3). Medzi pohanmi v prvom storočí bolo neustále kultúrne pokušenie k sexuálnym praktikám pri uctievaní.

□

„**aby jedli veci obetované modlám a páchali nemorálne skutky**“ Tieto dva hriechy boli súčasťou pohanského uctievania (4M 25:1-3 a 31:16). Nielen že tam, kde bolo jedlo obetované, boli aj pohanské jedlá (1Kor 8:1-13), ale sexuálna nemorálnosť bola často normálnou a očakávanou súčasťou uctievania v týchto pohanských zhromaždeniach. Ľudská sexuálna činnosť bola považovaná za spôsob zaistenia si zdravia a plodnosti stád, polí a spoločnosti.

2:15

□

„**taktiež máš niektorých, ktorý sa takisto držia učenia mikulášencov**“ Pre podobnosť v učení Baláma, mikulášencov (2:6), a Jezábel (2:20), všetky tieto zmienky odkazujú na pohanské, modlárske praktiky. Veriaci sa nesmú navrátiť, ani robiť kompromisy s pohanskými kultúrami.

2:16

□

„**Kajaj sa, teda; lebo ináč k tebe rýchlo prídem a povediem proti nim vojnu mečom svojich úst**“ Toto je ČINNÉ INDIKATÍVUM AORISTU. Je tam pokračujúci dôraz na pokánie (2:5,16,22; 3:3,19). Príchod by mohol znamenať dočasný súd proti zboru alebo Druhý príchod Krista, aby súdil svet. Je význačné, že zbor ako celok bol volaný k pokániu (2Kron 7:14) pre hriechy niektorých ľudí; ak by nerobili pokánie, dôsledky by znamenali kolektívne káznenie! Vid' Zvláštnu Tému: Skorý príchod v 1:2.

2:17

□

„**tomu dám z mojej skrytej manny**“ Manna bola Boží nadprirodzený dar pre deti Izraela počas doby putovania na púšti (2M 16:14-15,31; Ž 78:17-33, obzvlášť v. 24). Bolo viacero teórií navrhnutých pre výklad tejto kryptickej frázy: (1) mohla odkazovať na Truhlu Zmluvy, keď bola odnesená z Jeremiášovho úkrytu na vrchu Nebo (2Makabejcov 2:4-8), lebo obsahovala krčah manny (2M 16:32-34; Žid 9:4); alebo (2) mohla by odkazovať na pokrm v novej dobe spravodlivosti (2 Baruch 29:8). Význam nie je úplne jasný, ale bola to zjavne narážka na nový vek Ducha inaugurovaný Kristom. Niektorí tvrdili, že na základe Jn 6:31-35, bola skrytá manna sám Ježiš Kristus. Toto je dobrý príklad ťažkostí pri výklade špecifických detailov tejto knihy, ktorým ich pôvodní poslucháči rozumeli, ale dnes je ich pôvodný odkaz stratený.

□

„**a dám mu biely kameň**“ Tento kameň, tiež zvaný „Tesera,“ mal mnoho použití v starovekom Blízkom Východe.

1. Mohol byť použitý ako vstupenka na zvláštne slávnosti.
2. Mohol byť použitý súdnou porotou pri vyhlásení neviny.
3. Mohol byť použitý ako symbol atlétovej víťazstva.
4. Mohol byť použitý na preukázanie otrokovej slobody.

V tomto kontexte sa #1 zdá byť najpriateľnejšia možnosť, odkazujúc na Mesiánsku slávnosť (bežný motív v židovskej apokalyptickej literatúre).

□

„a nové meno napísané na kameni, ktoré nikto nepozná, iba ten čo ho prijme“ Toto nové meno sa zdá byť symbolom nového veku alebo titulu pre Mesiáša (2M 28:36ff; Iz 56:5; 62:2; 65:15). Toto nové meno je v knihe Zjavenia často spomínané (3:12; 14:1; 19:12,13,16; 22:4).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 2:18-29

¹⁸„A anjelovi zboru v Tyatíre napíš: Syn Boží, ktorý má oči ako plameň ohňa a Jeho nohy sú ako leštený bronz, hovorí toto: ¹⁹Poznám tvoje skutky a tvoju lásku a vieru a službu a vytrvalosť a že tvoje posledné skutky sú väčšie ako tie na začiatku. ²⁰Ale mám *toto* proti tebe že znášaš ženu Jezábel, ktorá sa nazýva prorokyňou a učí a zvádza Mojich sluhov, aby páchali nemorálne skutky a jedia veci obetované modlám ²¹Dal som jej čas na pokánie a nechce sa kajat' zo svojej nemorálnosti. ²²Hľa, uvrhnem ju na lôžko *choroby* a tých, čo s ňou páchali smilstvo, do veľkého súženia ak sa nebudú kajat' z jej skutkov. ²³A Ja zahubím jej deti morom a všetky zbory poznajú, že Ja som Ten, ktorý skúma mysle a srdcia; a Ja dám každému z vás podľa vašich skutkov. ²⁴Ale hovorím vám, zostatku čo je v Tyatíre, ktorí sa nedržíte tohto učenia, ktorí ste nepoznali hlboké veci Satanove, ako ich volajú – nekladím na vás žiadne ďalšie bremeno. ²⁵Avšak toho čo máš sa drž pevne, kým neprídem. ²⁶Tomu, kto zvíťazí a zachováva moje skutky až do konca, TOMU DÁM MOC NAD NÁRODMI; ²⁷A ON IM BUDE VLÁDNUŤ ŽELEZNOU PALICOU, TAK AKO SÚ HRNČIAROVE NÁDOBY ROZBITÉ NA KÚSKY, tak aj ja som prijal *moc* od Môjho Otca; ²⁸ a dám mu rannú hviezdu. ²⁹Kto má uši, nech počuje čo Duch hovorí zborom.“

2:18

□

„Syn Boží“ Bolo veľmi bežné hovoriť o Ježišovi ako o „synovi.“ Najbežnejší titul, ktorý používal túto metaforu, bol „Syn človeka,“ čo bol titul, ktorý si zvolil sám Ježiš. Druhý výraz bol „Syn Boží“, ktorý bol bežným označením pre Ježiša v Jánových spisoch (Jn 1:34,49; 5:25; 9:35; 10:36; 11:4,27; 19:7; 20:31; 1Jn 3:8; 4:15; 5:5,10,12,13,20). Tretie použitie slova „syn“ sa nachádza v liste Židom (1:2; 3:6; 5:8; 7:28), kde je Ježiš daný do kontrastu so služobníkom (t.j. Mojžiš, proroci). Je úplným rodinným príslušníkom Otca.

Toto nie je jedna z opisných fráz z 1 kapitoly. Tento výraz, podobne ako „narodený z panny“, bol málo používaný nž autormi pravdepodobne z dôvodu možného nepochopenia u pohanských poslucháčov, ktorí by okamžite dali tieto výrazy do súvisu s ich použitím v pohanských panteónoch. Homérski bohovia a bohyně boli v častej sexuálnej činnosti s ľuďmi, produkujúc tak zvláštnych potomkov.

□

„ktorý má oči ako plameň ohňa a Jeho nohy sú ako leštený bronz“ Toto bol ďalší titul pre Ježiša vzatý z 1:14,15. Je to narážka na Dan 10:6 ukazujúca Ježišov nebeský pôvod. Je možné, že bola použitá v súvislosti s Tyatírou, pretože toto mesto bolo slávne pre svoje výrobky z bronzu.

2:19

Tento verš je Ježišovo uznanie služby veriacich v Tyatíre. Boli aktívni v práci na kráľovstve a stávali sa dokonca aktívnejšími. Toto uznanie však nebolo ospravedlním pre heréziu vo v. 20.

2:20

□

„Ale mám *toto* proti tebe, že znášaš ženu Jezábel, ktorá sa nazýva prorokyňou“ Toto je narážka na Jezábel v 1Kr 16:31-33; 2Kr 9:21-22. Alexandrijský rukopis (A) pridáva „Tvoja“ pred Jezábel, čo naznačovalo, že mohla byť manželkou pastora tohto zboru alebo aktívna vedúca v zbore. Toto je špekulácia. Jej učenie (v.20c) bolo podobné balámitom vo v.14 a mikulášencom vo v.15.

Jezábel nebola vylúčená preto, lebo bola žena-prorokyňa. Je mnoho príkladov zbožných žien vo vodcovstve

1. Mária, 2M 15:20
2. Debora, Sudcov 4:4
3. Chulda, 2Kráľov 22:14
4. Anna, Lukáš 2:36
5. Filipove dcéry, Skutky 21:9
6. Fojba, Rimanom 16:1

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ŽENY V BIBLI

I. Stará Zmluva

- A. V danej kultúre boli ženy považované za majetok.
 - 1. zahrnuté v zozname majetku (2M 20:17)
 - 2. zaobchádzanie s otrokyňou (2M 21:7-11)
 - 3. ženine sľuby boli anulovateľné spoločensky zodpovedným mužom (4M 30)
 - 4. ženy ako korisť vo vojne (5M 20:10-14; 21:10-14)
- B. Prakticky tam bola vzájomnosť
 - 1. muž aj žena stvorení na Boží obraz (1M 1:26-27)
 - 2. ctiť otca aj matku (2M 20:12 [5M 5:16])
 - 3. bázeň pred otcom a matkou (3M 19:3; 20:9)
 - 4. muži aj ženy mohli byť Nazarejci (4M 6:1-2)
 - 5. dcéry mali dedičné právo (4M 27:1-11)
 - 6. súčasť zmluvného ľudu (5M 29:10-12)
 - 7. poslúchať učenie otca aj matky (Príslovia 1:8; 6:20)
 - 8. synovia a dcéry Hémana (levítska rodina) viedli hudbu v chráme (1Kronická 25:5-6)
 - 9. synovia a dcéry budú prorokovať v novom veku (Joel 2:28-29)
- C. Ženy zastávali vodcovské úlohy
 - 1. Mojžišova sestra Mária, zvaná prorokyňa (2M 15:20-21)
 - 2. ženy obdarovaného Bohom na stavbu Svätostánku (2M 35:25-26)
 - 3. žena, Debora, taktiež prorokyňa (Sud 4:4), viedla všetky kmene (Sud 4:4-5; 5:7)
 - 4. Chulda bola prorokyňa, ktorú kráľ Joziáš požiadal, aby prečítala a vyložila novonájdenu „Knihu Zákona“ (2Kr 22:14; 2Kron 34:22-27)
 - 5. Rút, zbožná žena, ktorá bola predkom kráľa Dávida
 - 6. Ester, zbožná žena, ktorá zachránila Židov v Perzii

II. Nová Zmluva

- A. Kultúrne boli ženy aj v Judaizme, aj v grécko-rímskom svete druhotriedni občania s málo právami alebo výsadami (výnimkou bola Macedónia)
- B. Ženy vo vodcovských úlohách
 - 1. Alžbeta a Mária, zbožné ženy k dispozícii Bohu (Lk 1-2)
 - 2. Anna, zbožná žena slúžiaca v Chráme (Lk 2:36)
 - 3. Lýdia, veriaca a vedúca domáceho zboru (Sk 16:14,40)
 - 4. Filipove štyri dcéry boli prorokyne (Sk 21:8-9)
 - 5. Fojba, diakonka zboru v Kenchreách (Rim 16:1)
 - 6. Priska (Priscilla), Pavlova spolupracovníčka a učiteľka Apolla (Sk 18:26; Rim 16:3)
 - 7. Mária, Tryfajna, Tryfóza, Perzída, Júlia, Nerejova sestra, viaceré ženy, ktoré boli Pavlovými spolupracovníčkami (Rim 16:6-16)
 - 8. Junia (KJV), možno žena-apoštolka (Rim 16:7)
 - 9. Evodia a Syntycha, spolupracovníčky s Pavlom (Flp 4:2-3)

III. Ako má moderný čitateľ vyvážiť divergentné biblické príklady?

A. Ako má čitateľ odlišiť historické a kultúrne pravdy, ktoré platili iba pre pôvodný kontext od večných právd platných pre všetky zbory, veriacich a doby?

1. Musíme brať veľmi vážne pôvodný zámer inšpirovaného autora. Biblia je Božie Slovo a jediný zdroj viery a praxe.
2. Musíme jednať so zjavne kultúrne podmienenými biblickými textami.
 - a. Kult (t.j. rituály a liturgia) Izraela
 - b. Judaizmus prvého storočia
 - c. Pavlove zjavne historicky podmienené výpovede v 1Korint'anom
 - právny systém v pohanskom Ríme
 - zotrvávanie v otroctve (7:20-24)
 - celibát (7:1-35)
 - panny (7:36-38)
 - jedlo obetované modlám (8; 10:23-33)
 - nehodné pristupovanie k Večeri Pánovej (11)

3. Boh sa plne a jasne vyjavil do konkrétnej kultúry a konkrétnej doby. Musím brať zjavenie vážne, ale nie každý aspekt jeho historického udomácnenia sa. Slovo Božie bolo napísané v slovách ľudí.

B. Biblický výklad musí hľadať zámer pôvodného autora. Čo hovoril do svojej doby? Toto je kľúčové a základné pre správnu interpretáciu. Ale potom ju musíme aplikovať do dnešnej doby. Teraz je tu problém so ženami vo vodcovstve. Je pomerne jasné, že Pavel v 1Kor 14:34-35 a 1Tim 2:9-15 tvrdí, že ženy by nemali mať vedúcu úlohu vo verejnom zhromaždení! Ale ako to aplikujeme dnes? Nechcem aby ani Pavlova ani moja kultúra utíšili Božie Slovo a vôľu. Možno bola Pavlova doba príliš obmedzujúca, ale možno tá naša je príliš otvorená? Cítim sa tak nepríjemne hovoriac, že Pavlove slová a učenie sú časovo podmienené, miestne pravdy prvého storočia. Kto som ja, že by som mal nechať moju myseľ alebo kultúru negovať inšpirovaného autora?!

Čo však narobím s tým, že existujú biblické príklady žien vo vodcovstve (dokonca aj v Pavlových listoch, napr. Rim 16)? Dobrým príkladom je Pavlovo pojednanie o verejnom zhromaždení v 1Kor 11-14. V 11:5 sa zdá, že dovoľuje ženám kázať a modliť sa počas verejných bohoslužieb s pokrytými hlavami, avšak v 14:34-35 požaduje, aby zostali ticho! Je to táto diverzita, čo mi dáva slobodu identifikovať Pavlove poznámky (keď dáva ženám obmedzenia) ako obmedzené na prvé storočie v Korinte a Efeze. V oboch zboroch boli problémy so ženami uplatňujúcimi si svoju novonájdenu slobodu, čo mohlo spôsobiť ťažkosti pre ich zbor v zasahovaní spoločnosti pre Krista. Ich sloboda musela byť obmedzená, aby evanjelium mohlo byť efektívnejšie.

Moja doba je práve opačná Pavlovej. V mojej dobe by mohlo byť evanjelium obmedzené ak by pripravené, výrečné ženy nemohli hlásať evanjelium, keby nemohli viesť! Čo je ultimátny cieľ verejných bohoslužieb? Nie je to evanjelizácia a učenie? Môže byť Boh poctený a potešený zo ženského vedenia? Biblia ako celok podľa všetkého hovorí „áno“!

Chcem sa poddať Pavlovi; moja teológia je primárne Pavlovská. Nechcem byť príliš ovplyvnený moderným feminizmom! Cítim však, že Cirkev bola veľmi pomalá odpovedať na zjavné biblické pravdy, ako nesprávnosť otroctva, rasizmu, bigotnosti a sexizmu. Takisto bola pomalá správne reagovať na zneužívanie žien v modernom svete. Boh v Kristu oslobodil otroka i ženu. Neopovažujem sa nechať kultúrne viazaný text, aby ich znovu zväzoval.

Ešte jeden bod: ako vykladač viem, že Korint bol veľmi rozvrátený zbor. Charizmatické dary boli cenené a ľudia sa nimi pýšili. Možno to zachvátilo aj ženy. Takisto verím, že Efezus bol pod vplyvom falošných učiteľov, ktorí využívali ženy ako zástupných hovorcov v domácich zboroch v Efeze.

C. Návrhy pre ďalšie čítanie

How to Read the Bible For All Its Worth, Gordon Fee a Doug Stuart (s. 61-77)

Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics, Gordon Fee

Hard Sayings of the Bible by W.M.Kaiser, P.H.Davids, F.F.Bruce a M.T.Branch (s. 613-616; 665-667)

2:21

Božie milosrdenstvo a trpezlivosť ako aj Jeho spravodlivosť sú evidentné vo v. 21-23 (Rim 2:5).

2:22

□

„**uvrhnem ju na lôžko choroby**“ Toto je sarkazmus spojený s jej lôžkom smilstva (vyučovanie o nemorálnosti).

□

„**veľké súženie**“ vid' poznámku v 7:14.

□

„**ak sa nebudú kajat' z jej skutkov**“ Toto je PODMIENKA TRETIEHO STUPŇA, ktorá sa vzťahuje na potenciánu budúcu činnosť, ale s prvkom eventuality.

2:23

□

„**a Ja zahubím jej deti**“ Toto neznamená jej ozajstné deti, ale jej nasledovníkov (2:22; 2Jn v. 1).

□

„**a všetky zbory poznajú**“ Toto poukazuje na to, že sedem listov malo byť čítaných a ich pravda aplikovaná vo všetkých zboroch, vtedy a teraz. Pre „zbor“ vid' Zvláštnu Tému v 1:4.

□

„**Ja som Ten, ktorý skúma mysle a srdcia**“ Biblia tvrdí, že Boh pozná myšlienky a pohnútky všetkých ľudí (Ž 7:9, 26:2; 39:1; Prisl 24:12; Jer 11:20; 17:10; Lk 16:15; Sk 1:24; Žid 4:12-13; 8:27).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SRDCE

Grécky výraz *kardia* je v Septuaginte a NZ používaný ako Hebrejský výraz *leb* (BDB 523). Je používaný viacerými spôsobmi (Bauer, Arndt, Gingrich and Danker, *A Greek-English Lexicon*, s. 403-404):

1. Centrum fyzického života, metafora pre osobu (Sk 14:17; 2Kor 3:2-3; Jak 5:5)
2. Centrum duchovného života (napr. morálka)
 - Boh pozná srdce (Lk 16:15; Rim 8:27; 1Kor 14:25; 1Tes 2:4; Zj 2:23)
 - Používané pre duchovný život človeka (Mt 15:18-19; 18:35; Rim 6:17; 1Tim 1:5; 2Tim 2:22; 1Pt 1:22)
3. Centrum myšlienkového života (t.j., intelekt, Mt 13:15; 24:48; Sk 7:23; 16:14; 28:27; Rim 1:21; 10:6; 16:18; 2Kor 4:6; Ef 1:18; 4:18; Jak 1:26; 2Pt 1:19; Zj 18:7; srdce je synonymom mysle v 2Kor 3:14-15 a Flp 4:7)
4. Centrum rozhodovania sa (t.j. vôľa, Sk 5:4; 11:23; 1Kor 4:5; 7:37; 2Kor 9:7)
5. Centrum emócií (Mt 5:28; Sk 2:26,37; 7:54; 21:13; Rim 1:24; 2Kor 2:4; 7:3; Ef 6:22; Flp 1:7)
6. Jedinečné miesto aktivity Ducha (Rim 5:5; 2Kor 1:22; Gal 4:6 [napr. Kristus v našich srdciach, Ef 3:17])
7. Srdce je metaforický spôsob odkazovania na celú osobu (Mt 22:37, citujúc 5M 6:5). Myšlienky, pohnútky a činy pripísané srdcu plne zjavujú typ jednotlivca. SZ má niekoľko pozoruhodných použití tohto výrazu
 - a. 1M 6:6; 8:21, „Boh smútil vo svojom srdci“ tiež si všimnite Hoz 11:8-9
 - b. 5M 4:29; 6:5, „s celým svojím srdcom a celou svojou dušou“
 - c. 5M 10:16, „neobrezané srdce“ a Rim 2:29
 - d. Ez 18:31-32, „nové srdce“
 - e. Ez 36:26, „nové srdce“ vs. „srdce z kameňa“

□

„**a Ja dám každému z vás podľa vašich skutkov**“ Táto duchovná pravda je veľmi zreteľne prezentovaná v Gal 6:7. Žneme to, čo sejeme. Tento princíp nenaznačuje spasenie cez ľudské snaženie (Ef 2:8-9), ale to, že tí, ktorí stretli Boha skrze Krista budú žiť zbožný, milujúci život služby (3:12; Mt 25:1-46; Ef 2:10).

Toto je duchovný princíp. Boh je morálno-etický a takisto je aj Jeho stvorenie. Žneme, čo sejeme. Toto je pravda pre všetkých veriach (ale neovplyvní to spasenie) aj neveriach (Job 34:11; Ž 28:4; 62:12; Prisl 24:12; Kaz 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; 1Kor 3:8; 2Kor 5:10; Gal 6:7-10; 1Tim 4:14; 1Pt 1:17; Zj 2:23; 20:12; 22:12).

2:24

□

„**hlboké veci Satanove**“ Je viacero teórií vzťahujúcich sa na túto frázu. Môže sa zmieňovať (1) o známom výroku Jezábel a jej nasledovníkov; (2) o gnostických falošných učiteľoch – dôraz na poznanie; (3) o prijímacích rituáloch do mystických náboženstiev v starovekom Ríme; alebo (4) v antitíze, o „hlbokých veciach Božích“ (Rim 11:33; 1Kor 2:10; Ef 3:18).

□

„**nekladím na vás žiadne iné bremeno**“ Toto je uistenie pravých veriach v Tyatíre. Mali aktívnu vieru (v.19).

2:25

□

„**drž pevne, kým neprídem**“ Kristovi nasledovníci musia vytrvať (v.20) uprostred perzekúcie, herézie a apatie. Toto je rozkaz (ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU). Ježiš je na svojej ceste; prichádza skoro (2:16; 22:7,20). Toto je nádej a povzbudenie pre všetky generácie kresťanov.

2:26-27

Toto je narážka na Žalm 2:8-9, možno s pridaním Iz 30:14 a Jer 19:11. Ježiš je Mesiášsky kráľ. Jeho kráľovstvo prichádza v moci nad celým svetom, až k zavŕšeniu. Bude to hodné všetkého, keď Ho jeho nasledovníci uvidia!

2:26

□

„**národy**“ Použitie tohto sz výrazu naznačuje zmienku o tých, ktorí boli mimo zmluvy s Yahwem (výnimka je 7:9). Stáva sa spôsobom zmieňovania sa o bezbožných, zlých ľuďoch (2:26; 5:9; 10:11; 11:2,9,18; 12:5; 13:7; 14:6,8; 16:19; 17:15; 18:3,23; 19:15; 20:8).

2:27

□

„**aj ja som prijal moc od Môjho Otca**“ Ježišovi už bola daná všetka moc (Ž 2; Mt 28:18; Flp 2: 9-11). Ježišovo kráľovstvo už bolo prítomné, ale ešte nebolo naplnené.

Sz citát vo v.27 je zo Ž 2:8 ktorý pôvodne odkazoval na Mesiáša (12:5; 19:15), ale tu je použitý pre všetkých veriach, ktorí vložili svoju dôveru do Ježiša. Vládnu s Ním. Vid' Zvláštnu Tému v 5:10.

2:28

□

„**a dám mu rannú hviezd**“ Existuje viacero možných interpretácií tejto frázy:

1. odkazovala metaforicky na Krista (Zj 22:16)
2. odkazovala na intímne poznanie a spoločenstvo s Kristom (2Pt 1:19)
3. odkazovala na vzkriesenie (Dan 12:3)
4. odkazovala na vojnového Mesiáša zmieneného v 4M 24:17
5. odkazovala na radosť Božieho ľudu (Job 38:7)
6. odkazovala na frázu pre Satana v Iz 14:12, ale teraz pre Krista

2:29 Vid' poznámku v 2:7.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 3:1-6

¹Anjelovi zboru v Sardách napíš: „Ten, ktorý má sedem Duchov Božích a sedem hviezd, hovorí toto: „Poznám tvoju skutky, že máš meno že si živý, ale si mŕtvy. ²Zobud' sa, posilňuj to, čo zostalo, čo šlo zomrieť; lebo Ja som nenašiel tvoje skutky úplné pred Mojím Bohom. ³Rozpomeň sa teda na to, čo si prijal a počul; a zachovávaj *to* a kajaj sa. Ak sa teda neprebudíš, prídem ako zlodej a ty nebudeš vedieť v ktorú hodinu prídem k tebe. ⁴Ale máš v Sardách niekoľko málo ľudí, ktorí si nezašpinili svoje rúcha; a oni budú so mnou kráčať v bielom, lebo sú hodní. ⁵Ten, kto zvíťazí, bude takto odetý v bielom odeve; a Ja nevymažem jeho meno z knihy života a vyznám jeho meno pred svojím Otcom a pred Jeho anjelmi. ⁶Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom.“

3:1

□

„zbor“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:4.

□

„Ten, ktorý má sedem Duchov Božích a sedem hviezd“ Táto fráza je ďalšia narážka na osláveného Krista (1:4,16,20). Sedem hviezd symbolizuje zbory a ich vodcov v 1:20; sedem duchov môže byť príbuzná metafora, nakoľko v 4:5 sú viazaní na sedem svietnikov, ktoré su zmienené v 1:20 odkazujúc tým na zbory. Títo siedmi duchovia Boží sú spomínaní v 5:6 ako súčasť opisu Baránka. Vid' Zvláštnu Tému: Siedmi Duchovia pri v. 1:4.

□

„Poznám tvoju skutky“ Ježiš si bol vedomý silných a slabých stránok svojich zborov (2:2,19; 3:1,8,15).

□

NASB, NKJV „že máš meno že si živý“
NRSV „že máš meno bytia nažive“
TEV „že máš reputáciu o tom, že si nažive“
NJB „aký si povestný tým, že si nažive“

Toto bolo otrasujúce zjavenie. Mysleli si, že boli s Bohom vysporiadaní, že sa Mu duchovne páčili (Iz 29:13; Rim 2:19-20; Kol 2:16-23; 2Tim 3:5), ale nebolo to tak!

3:2

□

NASB, NRSV,
TEV, NJB „Zobud' sa“
NKJV „Bud' bdely“

Toto je PRÍTOMNÝ MEDIÁLNY (deponentný) IMPERATÍV (s PRÍTOMNÝM ČINNÝM PRÍČASTÍM), Doslovne: „bud' sústavne bdely“. Je to prvý z piatich PRÍTOMNÝCH IMPERATÍVOV nachádzajúcich sa vo v. 2 a 3. Ježiš prikazuje svojej Cirkvi, aby neustále bdela!

□

NASB, NKJV „posilňuj to, čo zostalo“
NRSV „posilňuj čo zostáva“
TEV „posilňuj čo ešte máš“
NJB „urob niečo s tým kúskom sily, čo ti zostal“

Toto je ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU. Mali konať teraz a pokračovať v uchovávaní toho, čo im zostalo z ich hynúcej viery.

□

„lebo Ja som nenašiel tvoje skutky úplné pred Mojím Bohom“ Toto sloveso je DOKONAVÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM. Mohlo sa zdať, že boli duchovní (Iz 29:13), ale boli takí ako náboženský ľudia zmienení v Mt 7:21-23 a Kol 2:16-23.

Výraz „úplné“ je DOKONAVÉ TRPNÉ PRÍČASTIE znamenajúce „zrelý, dokonalý, vybavený pre udelenú úlohu.“ Nedovolili Bohu, aby v nich dokonal to, čo viera začala (Flp 1:6).

3:3

□

„rozpomeň sa na to, čo si prijal a počul“ Toto je PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV nasledovaný DOKONAVÝM ČINNÝM IDIKATÍVOM a ČINNÝM INDIKATÍVOM AORISTU. Toto sa vzťahuje na evanjelium, ktoré počuli a v prijímaní ktorého pokračovali. Kresťanstvo nie je len o rozhodnutí sa, ale aj o životnom štýle a vzťahu. Zahŕňa uverenie posolstvu a prijatie osoby. Ústí do zmeneného a meniaceho sa života v pokání (ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU, v. 3b) a poslušnosti (PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV, v. 3b).

□

„zachovávaj to“ Toto je PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV, čo je sústavný príkaz.

□

„kajaj sa“ Toto je ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU, ktorý naznačuje úplné pokánie.

□

„ak sa teda neprebudíš“ Toto je PODMIEŇOVACIA VETA TRETIEHO STUPŇA ako 2:22. Činnosť je potenciálna, podmienená ich odozvou na Ježišove príkazy, no nie je zaistená.

□

„prídem ako zlodej“ Toto je často používané pre Druhý príchod (Mt 24:43-44; Lk 12:39-40; 1Tes 5:2,4; 2Pt 3:10; Zj 16:15). V tomto kontexte sa však zdá, že ide o dočasný súd nad týmto zborom.

3:4

□

„niekoľko málo ľudí, ktorí si nezašpinili svoje rúcha“ Obliekanie a vyzliekanie si odevu bolo používané ako metafora pre kresťanský život (Ef 4:22,24,25,31; Kol 3:8,10,12,14; Žid 12:1; Jak1:21; 1Pt 2:1). Niektorí veriaci nerobili kompromisy s pohanskou kultúrou.

□

„oni budú kráčať so Mnou v bielom“ Biely odev je symbol čistoty alebo víťazstva vo v. 4,5,18; 6:11; 7:9,13-14; 19:14. Výraz „kráčať“ bol často používaný ako metafora pre kresťanský život (cf. 3:5; 21:24; 1Jn 1:6,7; 2:6,11; 3Jn 3-4).

3:5

□

„Ten, kto zvíťazí“ Štyri veci budú dané tomu, ktorý zvíťazí.

1. Bude kráčať s Mesiášom, v. 4
2. Bude oblečený v bielom
3. Jeho meno nebude nikdy vymazané z knihy života
4. Mesiáš ho uzná za vlastného v prítomnosti Otca a Jeho anjelov. Vid' Zvláštnu Tému o vytrvalosti v 2:2.

□

„a Ja nevymažem jeho meno z knihy života“ Toto je silný DVOJITÝ ZÁPOR. Keď občania zomreli, ich mená bývali vymazávané zo zvitkov ich mesta, ale Boh nikdy nevymaže svojich veriacich zo svojich zvitkov.

Táto metaforická fráza „knihy života“ sa takisto nachádza v Zj 20:12-15, kde je zmienka o dvoch knihách: (1) kniha života, ktorá pozostáva z Božieho ľudu (2M 32:32-33; Ž 69:28; Iz 4:3; Dan 12:1; Lk 10:20; Flp 4:3; Žid 12:23; Zj 13:8; 17:8; 20:15; 21:27); a (2) kniha skutkov, alebo spomienok, ktorá zaznamenáva skutky zlých aj spravodlivých (Ž 56:8, 139:16; Iz 65:6; Mal 3:16). Pre „knihu“ vid' poznámky v 5:1.

□

„vyznám jeho meno pred Mojím Otcem“ Tak ako veriaci vyznávajú Krista („vzývať Jeho meno“ Rim 10:9-13), On ich tiež vyzná pred svojím Otcem (Mt 10:32; Lk 12:8).

„Vyznať“ je grécky výraz *exomologeō*. Bol používaný v troch významoch: (1) verejne vyznať hriechy pred Bohom a ostatnými prítomnými (Mt 3:6; Mk 1:5; Sk 19:18; Jak 5:16); (2) verejne vyznať vieru v Krista (Flp 2:1; a možno Rim 14:11); a (3) verejne chváliť Boha (Mt 11:25; Lk 10:21; Rim 14:11 {Iz 45:23}; 15:9 {Ž 18:49}).

Príbuzné grécke slovo *homologeō* bolo používané podobným spôsobom: (1) vyznať hriech (1Jn 1:9); (2) vyznať vieru v Krista (Mt 10:32; Lk 10:32; Jn 9:22 {negatívne, Jn 1:20; 12:42}); a (3) potvrdiť vieru v niečo (Sk 23:8; 24:14; Žid 11:13).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VYZNANIE

- A. Sú dva tvary toho istého gréckeho koreňa, ktoré sa používajú pre vyznanie alebo prehlásenie, *homolegeo* a *exomolegeo*. Zložený výraz, ktorý použil Jakub pochádza z *homo*, rovnaký; *lego*, hovoriť; a *ex*, z. Základný význam je povedať tú istú vec, súhlasiť. Predpona *ex* dodala význam verejného prehlásenia
- B. Slovenské (orig. „Anglické“) preklady tejto slovné skupiny sú
1. Chváliť
 2. Súhlasiť
 3. Vyhlásiť
 4. Prehlásiť
 5. Vyznať
- C. Táto slovná skupina mala dve zdanlivo opačné použitia
- Chváliť (Boha)
 - Priznať hriech
- Tieto sa mohli vyvinúť z ľudského vnímanie Božej svätosti a ľudskej hriešnosti. Uznať jednu pravdu znamená uznať obe. Toto môže takisto slúžiť ako vysvetlenie troch úvodných otázok: prvá a tretia sa zaoberajú utrpením a chorobou (možno spôsobenou hriechom) a druhá radostou chválou
- D. NZ použitia tejto slovné skupiny sú
1. Sľúbiť (Mt 14:7; Sk 7:17)
 2. Súhlasiť alebo zhodnúť sa na niečom (Jn 1:20; 1Tes 2:6; Sk 24:14; Žid 11:13)
 3. Chváliť (Mt 11:25; Rim 14:11; 15:9)
 4. Schváliť
 - osobu (Mt 10:32; Lk 12:8; Jn 9:22; 12:42; Rim 10:9; Flp 2:11; 1Jn 2:23; Zj 3:5)
 - pravdu (Sk 23:8; 2Kor. 11:13; 1Jn 4:2)
 5. Urobiť verejné vyhlásenie (právny význam sa vyvinul do náboženského potvrdenia, Sk 24:14; 1Tim 6:13)
 - Bez priznania viny (1Tim 6:12; Žid 10:23)
 - S priznaním viny (Mt 3:6; Sk 19:18; Žid 4:14; Jak 5:16; 1Jn 1:9)

3:6 Vid' po poznámku v 2:7.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 3:7-13

⁷„A anjelovi zboru vo Filadelfii napíš: Ten, ktorý je svätý, ktorý je pravdivý, ktorý má kľúč Dávidov, ktorý otvára a nikto nezavrie a ktorý zatvára a nik neotvára, hovorí toto: ⁸Poznám tvoje skutky. Hľa, dal som pred teba otvorené dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť, pretože máš malú moc a zachovával si Moje slovo a nezaprel si moje meno. ⁹Hľa, Ja spôsobím to, že tí zo synagógy Satana, ktorí hovoria, že sú Židia a nie sú, ale klamú, - Ja spôsobím, že prídu a sklonia sa pri tvojích nohách a *dám im* poznať, že som Ťa miloval. ¹⁰Preto, že si zachovával slovo Mojej vytrvalosti, ťa zachovám od tej *hodiny* skúšania, ktorá prichádza na celý svet, aby vyskúšala tých, čo prebývajú na zemi. ¹¹Prichádzam rýchlo; Drž sa toho, čo máš, aby nikto nevezal tvoju korunu. ¹²Toho, kto zvíťazí, urobím stĺpom v chráme Môjho Boha a nikdy viac odtiaľ nevyjde; a napíšem na neho meno Môjho Boha a meno mesta Božieho, Nový Jeruzalem, ktorý prichádza dole z nebies od Môjho Boha, a Moje meno. ¹³Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom.“

3:7

□

„Ten, ktorý je svätý, ktorý je pravdivý“ Siedmy verš je séria štyroch opisných viet, ktoré pripisujú Ježišovi Yahweho tituly 15:3; 16:7; 19:2). „Pravdivý“ bol často používaný pre Yahweho (Iz 65:16; Jer 10:10; 1Jn 5:20; Zj 15:3; 16:7; 19:2). Prvé dva, „svätý“ a „pravdivý,“ sú opäť používané pre Boha v Zj 6:10. Výraz „pravdivý“ v Gréčtine znamenal „pravdivý na rozdiel od falošného“ ale v Hebrejčine znamenal „verný alebo dôveryhodný.“ O Ježišovi zaiste platí oboje (3:14; 19:11; 21:5; 22:6).

□

„**ktorý má kľúč Dávidov**“ Toto je narážka na kral'ovského Dávidovského Mesiáša v 2Sam 7, ale zvlášť v Iz 22:22.

□

„**ktorý zatvára a nik neotvára**“ Toto je odkaz na kázanie evanjelia (viď poznámku vo v. 8).

3:8

□

„**dal som pred teba otvorené dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť**“ Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM a DOKONAVÉ TRPNÉ PRÍČASTIE. Toto buď odkazuje na (1) možnosti pre kázanie (kľúče, Mt 16:19); (2) vstup na Mesiánsku oslavu (odetí v bielom, v. 4); alebo (3) Bohom daná možnosť služby (Sk 14:27; 1Kor. 16:9; 2Kor. 2:12; Kol 4:3).

□

„**pretože máš malú moc**“ Toto je prvý z troch dôvodov, prečo Ježiš otvoril také skvelé dvere možností. Toto je jediný zo siedmich zborov, o ktorom sa Ježiš nezmienil ani jedným negatívnym slovom.

□

„**a zachovával si Moje slovo**“ Slovesný čas (ČINNÉ INDIKATÍVUM AORISTU) naznačuje konkrétny čas prenasledovania alebo rozhodného skutku poslušnosti. Mali „malú vieru“, ale dobre ju použili!

□

„**a nezaprel si moje meno**“ Toto môže byť zmienka o prenasledovaní spôsobenom Konciliou, miestnymi zástancami kultu Cisára (2:13).

3:9

□

„**Ja spôsobil to, že tí zo synagógy Satana,**“ Toto môže byť odkaz na židovskú opozíciu proti evanjeliu. Cirkev, nie neveriaci Židia, sú praví Boží ľud.

□

„**Ja spôsobil, že prídu a sklonia sa pri tvojích nohách**“ Toto je narážka na Iz 45:14; 49:23; 60:14, čo počiatočne hovorilo o pohanoch prichádzajúcich do židovského národa, ale pretože takzvaní žida odvrhli Mesiáša, prídu sa pokloniť týmto nežidovským veriacim aby im bola ukázaná Božia láska (Iz 43:4,9). Toto je dobrý príklad toho, ako NZ všeobecne a Ján konkrétne modifikoval sz proroctvá týkajúce sa Izraela. Ján používa text, ktorý pôvodne videl pohanov prichádzajúcich do obnoveného Jeruzalema, aby uctievali Yahweho, ale v novom veku spravodlivosti je tento geo-politický obraz rozšírený, aby zahrnul veriaci svet (zo Židov aj pohanov) s tým, že neveriaci Židia prídu a sklonia sa! Táto univerzalizácia Izraela a Jeruzalema ukazuje, že Zjavenie, ďaleko od dokazovania doslovného naplnenia sz prorociev židovskému národu, ich transformovalo (Ef 2:11-3:13). Toto je „tajomstvo evanjelia skryté od všetkých časov“!

3:10

□

NASB „**Preto, že si zachovával slovo Mojej vytrvalosti**“

NKJV, NJB „**Preto, že si zachovával Môj príkaz k vytrvalosti**“

NRSV „**Preto, že si zachovával moje slovo trpezlivej vytrvalosti**“

TEV „**Preto, že si zachovával môj príkaz k vydržaniu**“

Toto môže byť odkaz na Jána 8:51 alebo 17:6. Ježiš nesľubuje, že zachová svoju Cirkev od prenasledovania, nakoľko v listoch siedmim zborom sa vyskytovalo prenasledovanie, dokonca aj smrť.

Desiaty verš hovorí o celosvetovom Božom súde na neveriacich. Je kľúčové rozlišovať medzi „súženiami“, ktoré veriaci znášajú vo viere a „Božím hnevom“, ktorý padá na neveriaci svet.

Vykladači sa rôznia v tom, ako bude Cirkev ušetrená uprostred eschatologického súdu: (1) niektorí vidia Cirkev prechádzať cez to pod Božou ochranou (Jn 17:15); (2) iní ju vidia ako smerujúcu v tajnému vytrhnutí veriacich pred týmto obdobím. Ja uprednostňujem #1. Boží ľud nebol ušetrený prenasledovania a smrti počas prvých storočí v Grécko-Rímskej kultúre ani kontinuálneho prenasledovania smrti, keď sa šírilo evanjelium, a nebude ušetrený ani pôrodných bolestí posledných časov Nového Veku. Prenasledovanie vždy očistilo a posilnilo Cirkev!

Literárna jednotka kapitol 2-3, v ktorej Cirkev zakúša prenasledovanie, je nasledovaná literárnou jednotkou neba, v ktorom sa mučenícka Cirkev modlí za odplatu. Tento „Boží hnev“ je daný v niekoľkých štádiách prítomnosti (pečate-1/4, trúby-1/3, čaše-úplné zničenie), pričom každé štádium nesie zámer volania stratených k spásu. Boží ultimátny hnev, druhá smrť, ohnivý jazero (Zj 20), už nie sú viac mienené na spásu, ale sú plne trestom.

Prenasledovaná Cirkev sa stáva víťaznou Cirkvou a prenasledujúci neveriaci zakúšajú prenasledovanie! Viď Zvláštnu Tému: Vytrvalosť v 2:2.

□

„aby vyskúšala tých, čo prebývajú na zemi“ Táto fráza je použitá opakovane ako zmienka o ustálenom štádiu vzbury neveriach (Zj 6:19; 18:13; 1:10; 12:12; 13:8, 12, 14; 17:8). Boh chce, aby sa kajali a uverili (1Tim 2:4; 2Pt 3:9), ale oni neposlúchajú, dokonca ani uprostred rozrastajúcich sa súdov v pečatiach, trúbach a čašiach. Vid' Zvláštnu Tému: Grécke výrazy pre „skúšanie“ v 2:2.

3:11

□

„Prichádzam rýchlo“ Toto je kontinuálny dôraz na okamžitosť Pánovho príchodu (1:1, 3; 2:16; 22:7,12,20). Raná Cirkev očakávala okamžitý príchod Pána. Toto je nádej každej generácie kresťanov. Vid' Zvláštnu Tému: Skorý Príchod v 1:3.

□

„drž sa toho, čo máš“ Toto je PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV, znamenajúci „pokračuj v držaní“ tak, ako AKTÍVNY IMPERATÍV AORISTU v 2:25 dával dôraz na rozhodný skutok držania sa. Tak ako sa budú veriaci držať Boha, On bude držať ich (Gal 6:9). Toto je zmluvný vzťah medzi Božou zvrchovanosťou a človeku udelenou odzovou!

Spása je počiatkové rozhodnutie pokánia a viery (Mk 1:15; Sk 3:16,19; 20:21) nasledovaná životným štýlom pokánia a viery, poslušnosti, služby a vytrvalosti. Každá z týchto položiek je nevyhnutná pre zrele kresťanstvo.

□

„koruna“ Toto je ďalší odkaz na korunu *stephanos* spomenutú v 2:10. Bola to odmena za vernosť.

3:12

□

„Toho, kto zvíťazí“ vid' Zvláštnu Tému a poznámku pri 2:2.

□

„urobím ho stĺpom v chráme Môjho Boha“ Filadelfia bola v zóne s výskytom zemetrasení; metafora stĺpu prinášala koncept stability. Mená prominentných občanov boli vpisované na stĺpy chrámov vo Filadelfii. Výraz „chrám“ je grécke slovo *naos*, od slovesa „prebývať“ a bol používaný pre miesto, kde prebývala prítomnosť samotného božstva. Víťazní veriaci nikdy nebudú musieť opustiť Božiu prítomnosť (Ž 23:6; 27:4-6).

Toto môže byť metafora, nakoľko v novom veku očividne nebude žiadny chrám (cf. 21:22).

□

„a napíšem na neho meno Môjho Boha“ Všimnite si päť krát zopakované privlastňovacie zámeno „Môj“ vo v.12. Toto je úžasné uznanie intimity s Bohom. Meno symbolizovalo vlastníctvo (7:3; 14:1; 22:4).

□

„Nový Jeruzalem, ktorý prichádza dole z nebies od Môjho Boha, a Moje meno“ Zjavenie stavia na Izaiášových prorockých.

1. Nové veci, 42:9; 43:19; 48:6 (Zj 21:5)
2. Nová pieseň, 42:10 (Zj 5:9; 14:3)
3. Nové meno, 62:2; 65:15 (Zj 2:17)
4. Nové nebo a nová zem, 65:17; 66:22 (Zj 3:12; 21:1).

O Novom nebeskom meste bolo prorokované aj v Izaiášovi: 40:2,9; 41:27; 44:20,28; 52:1,2,9; 62:1,6,7; 65:18,19; 66:10,13,20 (Zj 21:2,10). Je to metafora pre Božiu prítomnosť medzi Jeho ľudom. SZ prorockvá boli univerzalizované. Nový Jeruzalem nie je mesto v Palestíne, ale zasľúbenie nového veku spravodlivosti.

3:13 Vid' poznámku v 2:6.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 3:14-22

¹⁴„Anjelovi zboru v Laodikey napíš: Amen, verný a pravdivý Svedok, Počiatok stvorenia Božieho, hovorí toto: ¹⁵Poznám tvoje skutky, že nie si studený ani horúci; Kiež by si bol studený alebo horúci. ¹⁶Preto, že si vlažný a nie horúci ani studený, vyplujem ťa zo svojich úst. ¹⁷Preto, že hovoríš: „Som bohatý stal som sa majetným, nemám núdzu v ničom,“ a nevieš, aký si úbohý a mizerný a biedny a slepý a nahý, ¹⁸radím ti, aby si odo mňa kúpil zlato prečistené ohňom, aby si sa stal bohatým a biely odev, aby si sa zaodel a aby nebola zjavená hanba tvojej nahoty; a hojivú masť na oči, aby si si ich pomazal, aby si videl. ¹⁹Tých, ktorých milujem, napomínam a káznim; buď teda horlivý a kajaj sa. ²⁰Hľa, stojím pri dverách a klopem; ak niekto počuje Môj hlas a otvorí dvere, prídem k nemu a budem s ním večerať a on so Mnou. ²¹Tomu, kto zvíťazí, dám sedieť so Mnou na Mojom tróne, ako aj Ja som zvíťazil a zasadol s Mojím Otcem na Jeho tróne. ²²Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí zborom.“

3:14

„**Amen**“ Toto je narážka na Yahweho, „Boha Amen“ (Roh. prekl. „Boh nezvratnej vernosti“)“ v Iz 65:16. Výraz „Amen“ je tvar sz slova pre „verit“ alebo „vieru“(1M. 15:16; Hab 2:4). Zvyčajne zdôrazňoval vernosť alebo dôveryhodnosť (1:6; 2Kor 1:20). Vid' Zvláštnu Tému v 1:6.

„**verný a pravý Svedok**“ V Septuaginte obe tieto prídavné mená odkazujú na Yahweho. Je možné *emet*, čo je hebrejské slovo pre „vieru“, „verit“, alebo „dôveru“, prekladať ako *pistos* (verný) a *aletheia* (pravda). Tieto dva grécke výrazy sú v Zjavení často používané pre Ježiša (3:14; 19:11; 21:5; 22:6).

NASB, NKJV „**Počiatok stvorenia Božieho**“
NRSV „**pôvod Božieho stvorenia**“
TEV „**pôvod všetkého, čo Boh stvoril**“
NJB „**Princíp Božieho stvorenia**“

Toto je narážka na 1M 1:1 aj Jn 1:1. Výrazy „počiatok“(hebrejsky *berešit*) a „pôvod“ (grécky *arche*) majú dve konotácie: (1) začiatok alebo (2) pôvod, zdroj.

Táto fráza bola použitá v (Trinitariárnej) kontroverzii medzi Áriom a Atanáziom v štvrtom storočí, a je narážkou na Prisl 8:22-31. Múdroš' bola prvým stvorením a všetko bolo stvorené srkze ňu. Toto bol pravdepodobne pôvod Jánovho použitia slova „*logos*“ v jeho evanjeliu (Jn 1:1). Toto je jedna z najsilnejších pasáží o pre-existencii Krista (Jn 1:1; 8:57-58; 2Kor. 8:4; Flp 2:6-7; Kol 1:17), a taktiež o Ježišovi ako Božom nástroji (agentovi) stvorenia (Jn 1:3; 1Kor. 8:16; Kol 1:15,18; Žid 1:2).

ZVLÁŠŤNA TÉMA: ARCHE

Výraz „doména“ je grécky termín *arche*, ktorý znamená „počiatok“ alebo „pôvod“ niečoho.

1. Počiatok stvoreného poriadku (Jn 1:1; 1Jn 1:1; Žid 1:10)
2. Počiatok evanjelia (Mk 1:1; Flp 4:15; 2Tes 2:13; Žid 2:3)
3. Prví očití svedkovia (Lk 1:2)
4. Počiatkové znamenia (zázraky, Jn 2:11)
5. Počiatkové princípy (Žid 5:12)
6. Počiatkové uistenie založené na pravdách evanjelia (Žid 3:14)

Prišlo do používania v zmysle „vlády“ alebo „autority“

1. ľudských vládnych predstaviteľov
 - Lk 12:11
 - Lk 20:20
 - Rim 13:3; Tit 3:1
2. anjelských autorít
 - Rim 8:38
 - 1Kor 15:24
 - Ef 1:21; 3:10; 6:12
 - Kol 1:16; 2:10,15

Títo falošní učители pohrdajú všetkou autoritou, pozemskou aj nebeskou. Sú to antinomianistickí voľnomyšlienkári. Dávajú seba a svoje túžby pred Boha, anjelov, civilné authority a cirkevných vodcov.

3:15

„**nie si studený ani horúci**“ Toto môže byť narážka na vlažnú vodu, ktorú ľudia z tohto mesta pili kvôli miestnym horúcim prameňom. Podobné obvinenie bolo vynesené aj proti zboru v Sardách (3:1).

3:16

□

„**vypľujem ťa zo svojích úst**“ Varovania z 2:5; 3:3,16,17 sú šokujúce, keď si uvedomíme, že boli adresované viditeľným zborom v prvom storočí. Toto nie je strata spásy, ale strata efektívnej služby (3:19; Žid 12:5-13).

3:17

□

“**že hovoríš: „Som bohatý, stal som sa majetným, nemám núdzu v ničom**“ Verše 17 a 18 sú historická narážka na Laodikeu ako stredisko bankovníctva, farbenia vlny a výroby hojivých masťí na oči. Tragédia ich prosperity spočívala v tom, že mali tak veľa, pričom mali tak málo (3:1).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BOHATSTVO

- I. Perspektíva Starej Zmluvy ako celku
 - A. Boh je majiteľ všetkých vecí
 - 1Mojžišova 1-2
 - 1Kronická 29:11
 - Žalm 24:1; 50:12; 89:11
 - Izaiáš 66:2
 - B. Ľudia sú správcovia bohatstva pre Božie zámery
 - 5Mojžišova 8:11-20
 - 3Mojžišova 19:9-18
 - Jób 31:16-33
 - Izaiáš 58:6-10
 - C. Bohatstvo je časť uctievaní
 1. Dva desiatky
 - 4Mojžišova 18:21-29, 5M. 12:6-7; 14:22-27
 - 5Mojžišova 14:28-29; 26:12-15
 2. Príslovia 3:9
 - D. Bohatstvo je vnímané ako dar od Boha pre Zmluvnú vernosť
 - 5Mojžišova 5 27-28
 - Príslovia 3:10; 8:20-21; 10:22; 15:6
 - E. Varovanie proti bohatstvu na účet iných
 - Príslovia 21:6
 - Jeremiáš 5:26-29
 - Hozáš 12:6-8
 - Micheáš 6:9-12
 - F. Bohatstvo nie je zlé samo o sebe, ak sa nestane prioritou
 - Žalm 52:7; 62:10; 73:3-9
 - Príslovia 11:28; 23:4-5; 27:24; 28:20-22
 - Jób 31:24-28

II. Jedinečná perspektíva Prísloví

A. Bohatstvo položené do sféry osobného snaženia

1. darebáctvo a lenivosť odsúdené – Príslovia 6:6-11; 10:4-5,26; 12:24,27; 13:4; 15:19; 18:9; 19:15,24; 20:4,13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16

2. tvrdá práca zastávaná – Príslovia 12:11,14; 13:11

B. Chudoba v kontraste s bohatstvom použitá na ilustráciu spravodlivosti v kontraste so zlomyseľnosťou – Príslovia 10; 11:27-28; 13:7; 15:16-17; 28:6,19-20

C. Múdrosť (poznávanie Boha a Jeho slova a žitie tohto poznania) je lepšie ako bohatstvo – Príslovia 3:13-15; 8:9-11,18-21; 13:18

D. Varovania a nepomenutia

1. varovania

a. Pozor na ručenie za susedovu pôžičku – Príslovia 6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26-27; 27:13

b. Pozor na získavanie bohatstva zlými prostriedkami – Príslovia 1:19; 10:2,15; 11:1; 13:11; 16:11; 20:10,23; 21:6; 22:16,22; 28:8

c. Pozor na požičiavanie – Príslovia 22:7

d. Pozor na pomínelosť bohatstva – Príslovia 23:4-5

e. Bohatstvo nepomôže v súdny deň – Príslovia 11:4

f. Bohatstvo má mnohých priateľov – Príslovia 14:20; 19:4

2. napomenutia

a. Štedrosť hájená – Príslovia 11:24-26; 14:31; 17:5; 19:17; 22:9,22-23; 23:10-11; 28:27

b. Spravodlivosť lepšia než bohatstvo – Príslovia 16:8; 28:6,8,20-22

c. Modlitba za potrebu, nie prebytok – Príslovia 30:7-9

d. Dávanie chudobným je dávanie Bohu – Príslovia 14:31

III. Perspektíva Novej Zmluvy

A. Ježiš

1. Bohatstvo vytvára jedinečné púšenie dôverovať sebe samým a našim zdrojom namiesto Bohu a Jeho zdrojom
 - a. Matúš 6:24; 13:22; 19:23
 - b. Marek 10:23-31
 - c. Lukáš 12:15-21,33-34
 - d. Zjavenie 3:17-19
2. Boh zaopatrí naše fyzické potreby
 - a. Matúš 6:19-34
 - b. Lukáš 12:29-32
3. Siatie je spojené so žatím (duchové ako aj hmotné)
 - a. Marek 4:24
 - b. Lukáš 6:36-38
 - c. Matúš 6:14; 18:35
4. Pokánie vplýva na bohatstvo
 - a. Lukáš 19:2-10
 - b. 3Mojžišova 5:16
5. Ekonomické zneužívanie je odsúdené
 - a. Matúš 23:25
 - b. Marek 12:38-40
6. Súd posledných čias bude súvisieť s našim nakladaním s bohatstvom – Matúš 25:31-46

B. Pavel

1. Praktický pohľad ako v Prísloviach (práca)
 - a. Efežanom 4:28
 - b. 1Tesaloničanom 4:11-12
 - c. 2Tesaloničanom 3:8,11-12
 - d. 1Timoteovi 5:8
2. Duchovný pohľad ako u Ježiša (veci sú pomínutelné, byť spokojný)
 - a. 1Timoteovi 6:6-10 (spokojnosť)
 - b. Filipanom 4:11-12 (spokojnosť)
 - c. Židom 13:5 (spokojnosť)
 - d. 1Timoteovi 6:17-19 (štedrosť a dôvera v Boha, nie v bohatstvo)
 - e. 1Korint'anom 7:30-31 (premena vecí)

IV. Závěry

- A. Neexistuje žiadna systematická biblická teológia týkajúca sa bohatstva.
- B. Neexistuje jedna definitívna pasáž o tomto predmete, teda postrehy musia byť odvodené z viacerých pasáží. Dávajte si pozor, aby ste nevčítali svoje názory do tých izolovaných textov.
- C. Príslovia, ktoré boli napísané múdrymi mužmi (mudrcmi) majú inú perspektívu ako ostatné biblické žánre. Príslovia sú praktické a individuálne zamerané. Vyvažujú a majú byť vyvažované zvyškom Písma (Jer 18:18).
- D. Naša doba potrebuje analyzovať svoje pohľady a prax ohľadom bohatstva vo svetle Biblie. Naše priority sú nesprávne postavené, ak kapitalizmus alebo komunizmus sú naše jediné vodítka. Prečo a ako niekto uspeje sú dôležitejšie otázky ako koľko niekto zhromaždil.
- E. Zhromažďovanie majetku musí byť vyvážené pravým uctievaním a zodpovedným správcovstvom (2Kor. 8-9).

3:18

□

„**kúp odo mňa**“ Toto môže byť narážka na Iz 55:1-3, kde Božia ponuka spasenia bola zadarmo, ale bola opísaná ako cena.

□

„**biely odev**“ Vid' poznámku v 3:4.

□

„**aby nebola zjavená hanba tvojej nahoty**“ V SZ bola nahota znamením prehry, súdu, potupy.

3:19

□

„**napomínam**“ Tento grécky výraz *elegcho* je použitý v zmysle „odhaliť a tak uzdraviť alebo opraviť“ (Jn 3:20; Ef 5:11-14).

□

„**kážnim**“ Byť káznený Bohom znamená, že sme členovia Jeho rodiny (Job 5:17; Prisl 3:12; Ž 94:12; Žid 12:6).

□

„**bud' horlivý**“ Toto je PRÍTOMNÝ ČINNÝ IMPERATÍV. Je z rovnakého koreňa ako „horúci“ alebo „vriaci“ (*zestos*) použitý v 3:15-16. Poznávanie a služba Bohu musí byť ohnivá vášeň a životný štýl.

□

„**a kajaj sa**“ Toto je ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU. V týchto siedmich listoch je znovuobjavujúci sa dôraz, že nielen neveriaci, ale aj kresťania musia činiť pokánie a prichádzať ku Kristovi pre zrelosť, stabilitu a radosť (2:5, 16, 22; 3:3, 19). Pokánie je životný štýl, nielen počiatočný skutok!

3:20

□

„**stojím pri dverách a klopem**“ Toto je PRÍTOMNÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM, „stojím a pokračujem v státi pri dverách“ nasledované PRÍTOMNÝM ČINNÝM INDIKATÍVOM „a pokračujem v klopaní.“ Hoci tento zbor nedostal žiadne slovo chvály, dostal vreľé privítanie. Toto nie je výzva aby sa stali kresťanmi, ale skôr výzva k návratu k živému spoločenstvu s Kristom. Tento verš je často používaný mimo kontextu ako odkaz na evanjelizáciu.

Metafora „dverí“ bola použitá v evanjeliách (Mk 13:28-29; Lk 12:36) ako spôsob zmieňovania sa o blízkosti Kristovho príchodu.

□

„**ak niekto počuje Môj hlas a otvorí dvere**“ Toto je PODMIENKOVÁ VETA TRETIEHO STUPŇA naznačujúca potenciálnu, ale nie istú činnosť. V mnohých častiach zeme je klopanie doprevádzané verbálnym pozdravom. Všimnite si prvok vôle; osoba/zbor musia odpovedať, t.j. otvoriť dvere. Toto je zmluvný aspekt celého Božieho vzťahu s ľuďmi. On prevezme iniciatívu, On určí podmienky, ale ľudia musia odpovedať. Taktiež si všimnite, že odozva nie je iba počiatočná, ale kontinuálna. Spása nie je produkt, ale životný štýl vzťahu. Má svoje dobré aj zlé chvíle, ale existenčné spoločenstvo je isté!

□

„**prídem k nemu a budem s ním večerať a on so Mnou**“ Toto je narážka na takú obeť (3M 3 a 7), čas spoločenstva, kde Boh symbolicky jedol s obetujúcim. Niektorí vidia túto pasáž ako odkaz na eschatologickú Mesiánsku slávnosť.

Výraz, ktorý je tu použitý pre jedlo je ten, ktorý odkazoval na jedlo, ktoré bolo podávané na konci dňa, čo bol hlavný čas pre rodinné spoločenstvo a obecnosť. Na Východe to vždy bolo znamenie zmluvy, priateľstva a spoločenstva.

3:21

□

„**dám mu sedieť so Mnou na Mojom tróne**“ Toto je silný obraz intímneho spoločenstva a prijatia. Je mnoho NZ narážok na veriach vládnucich s Kristom (2:26, 27; Lk 22:30; Mt 19:28; 1Kor 6:2 ff; 2Tim 2:12; Zj 20:4). Zjavenie 22:5 naznačuje večnú vládu veriach s Kristom. Vid' Zvláštnu Tému o Vládnutí v Kráľovstve Božom v 5:10.

□

„**ako aj Ja som zvíťazil a zasadol s Mojím Otcom na Jeho tróne**“ je úžasné vedieť, že Ježiš už premohol svet (Jn 16:33; Ef 1:21-22) a že už sedí po pravici Otca (Ef 1:20; 1Jn 2:1 a Zj 22:1) a že chce, aby sme sa k Nemu pripojili v Jeho víťazstve!

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Prečo sa Jánovo proroctvo o posledných časoch začína listom siedmim (a len siedmim) zborom v Malej Ázii?
2. Prečo každý list začína opisom Krista z 1. kapitoly?
3. Ako sa tieto listy vzťahujú k dnešnej Cirkvi?
4. Ako vykladáte tieto silné varovania týmto zborom?
5. Ako sa učenie o nestratiteľnosti spasenia („raz spasený, navždy spasený“) vzťahuje na varovania a výzvu k vytrvalosti v týchto listoch?
6. Prečo nie je 3:23 zaslúbenie o spáse?
7. Ako sa ďalšia literárna jednotka viaže list siedmim zborom? Ušetrí Boh veriacich v posledných časoch od prenasledovania, hoci to neurobil pri veriacich v prvom storočí?

ZJAVENIE 4 A 5

DELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKALDOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Nebeské uctievanie	Nebeská trónna sieň	Vízie Božej slávy a Baránka	Uctievanie v nebi	Boh zveruje budúcnosť sveta Baránkovi
4:1-6a	4:1-11	4:1-6a	4:1-6a	4:1-11
4:6b-11		4:6b-11	4:6b-8 4:9-11	
Zvitok a Baránok	Báránok berie zvitok		Zvitok a Baránok	
5:1-14	5:1-7	5:1-5	5:1-5	5:1-5
	Hoden je Baránok	5:6-10	5:6-10	5:6-10
	5:8-14			
		5:11-14	5:11-14	5:11-14

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (viď s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určte témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajzte vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstavec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstavec
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd'.

POCHOPENIE KONTEXTU

- A. Tieto dve kapitoly tvoria literárnu jednotku; 4. kapitola zjavuje Boha ako Stvoriteľa (konotácia *Elohim*, Boh ako tvorca, zaopatriteľ a udržiavateľ všetkého života, Ž 104) a 5. kapitola zjavuje Baránka Božieho (Ježiša) ako Vykupiteľa (konotácia *Yahweh*, Boh ako Spasiteľ, Vykupiteľ, zmluvu uzatvárajúci Boh, Ž 103). Širší literárny kontext pokračuje cez otvorenie siedmich pečatí. Avšak pečate ako také sa začínajú v 6. kapitole a pokračujú do 8:1.
- B. Štvrtá kapitola tvorí ústredný motív (bezpečie Yahweho slávy a vlády) knihy Zjavenia. Táto scéna z nebeskej trónnej siene je podobná nebeskému svätostánku v Žid 8 a 9. Tento motív (Božej nebeskej slávy) predstavuje ústredný cieľ raného židovského mysticismu.

- C. Kniha Zjavenia primárne nie je opisom ako a kedy bude prebiehať Druhý Príchod; je to v prvom rade opis Božej vzrchovanosti v ľudských dejinách. Tieto dve kapitoly sú základné pre pochopenie zvyšku knihy a jej zámeru!
- D. Z týchto dvoch kapitol je zjavné, že Ján používa apokalyptický jazyk, aby opísal duchovnú pravdu. Ján používal obrazy zo sz apokalyptických pasáží, konkrétne Ez 1 a 10; taktiež 2:9,10; Dan 4; 7:13-14 a tiež nespočetné odkazy na židovské intertestamentálne spisy, ako napríklad 1Enoch. Ak je toto pravda, tak je extrémne nevhodné tlačiť Zjavenie do doslovného, úplne historického rámca, obzvlášť ak nanútime tieto udalosti z našej doby, našej kultúry, nášho geografického rozpoloženia do detailov tejto starovekej apokalyptickej knihy. Toto nemá v žiadnom prípade naznačiť, že Zjavenie nie je pravdivé. Nebolo však mienené tak, aby bol vykladaný ako historický príbeh; lepším hermeneutickým modelom môžu byť Ježišove podobenstvá!

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 4:1-11

¹Po týchto veciach som sa pozrel a hľa, dvere *stojace* otvorené v nebi a prvý hlas, čo som počul, ako *zvuk* trúby hovoriaci so mnou, povedal: „Vystúp sem hore a ja ti ukážem čo sa musí stať po týchto veciach.“ ²Okamžite som bol v Duchu; a hľa, trón stojaci v nebi a Ten sediaci na tróne. ³A Ten, ktorý sedel bol na pohľad podobný kameňu jaspisu a sardisu; a okolo trónu *bola* dúha na pohľad podobná smaragdu. ⁴Okolo trónu bolo dvadsaťštyri trónov; a na trónoch *som videl* sedieť dvadsaťštyri starcov, odetých v bielych rúchach a zlaté koruny na ich hlavách. ⁵Z trónu vychádzali žiary blesku a zvuky a dunenia hromu. A pred trónom *bolo* sedem ohnivých lúčov, čo sú siedmi Duchovia Boží; ⁶a pred trónom *bolo čosi ako* sklené more, podobné kryštálu; a uprostred a okolo trónu, štyri živé bytosti plné očí vpredu i vzadu. ⁷Prvá bytosť *bola* podobná levovi a druhá bytosť podobná teľaťu a tretia bytosť mala tvár človeka a štvrtá bytosť *bola* ako lietajúci orol. ⁸A každá zo štyroch bytostí mala šesť krídel a bola plná očí okolo aj vo vnútri; a deň a noc neprestávali hovoriť: „SVÄTÝ, SVÄTÝ, SVÄTÝ JE PÁN BOH, VŠEMOHÚCI, KTORÝ BOL A KTORÝ JE A KTORÝ PRÍDE.“ ⁹A keď živé bytosti dávajú slávu a česť a vd'aku Tomu, ktorý sedí na tróne, Tomu, ktorý žije na veky vekov, ¹⁰dvadsaťštyria starci padnú pred Ním, ktorý sedí na tróne a budú uctievať Toho, ktorý žije naveky vekov a hodia svoje koruny pred trón hovoriac: ¹¹„Hoden si, náš Pane a Bože, prijať slávu a česť a moc; lebo Ty si stvoril všetky veci a z Tvojej vôle jestvovali a boli stvorené.“

4:1

□

NASB, NKJV „po týchto veciach som sa pozrel“

NRSV „potom som sa pozrel“

TEV „v tomto momentne som dostal ďalšiu víziu a videl som“

NJB „potom som videl vo svojej vízii“

Táto gramatická formulácia sa nachádza v 7:1,9; 15:5; 18:1 a možno v 19:1. Toto sú série vízií. Väčšina sz prorockých videní bola zmluvne podmienená, zdôrazňujúc „ak... vtedy“ aspekt Božej zmluvy s Izraelom. Súčasná viera Izraela určovala jeho budúci osud. Toto platí aj pri Jánových víziách v Zjavení.

1. Ježišove slová siedmim zborom boli podmienené. Ich odozva na Jeho varovanie určila ich budúcnosť.

2. Súdy pečatí a trúb boli taktiež podmienené. Boh chce, aby sa neveriaci kajali a obrátili k Nemu.

Tak ako v SZ, Boží univerzálny plán spásy (1M 3:15; 15:12-2; 17:1-8) je bezpodmienečný v Jeho zaslúbeniach a zároveň podmienený (1M 12:1; Zj 2-3) ľudskou zmluvnou odozvou. Tento univerzálny plán spásy je vyjavený v nebeských scénach kapitol 4 a 5.

□

„*dvere stojace otvorené v nebi*“ Toto je DOKONAVÉ TRPNÉ PRÍČASTIE, znamenajúce, že dvere boli otvorené Božstvom (TRPNÝ ČAS) a ostali otvorené (DOKONAVÝ ČAS/PERFEKTUM). Toto je ďalší spôsob, ako Boh zjavil seba samého ľudstvu. Toto je veľmi podobné 19:11; Ez 1:1; Mt 3:16; Jn 1:51 a Sk 7:55-56.

Slovo „nebo“ je v Jánových spisoch použité viac ako 50 krát a vždy v singulári až na 12:12. Presný význam tejto zmeny zo singuláru do plurálu je teologicky neistý. Rabíni viedli diskusiu o tom, či sú tri alebo päť nebies (2Kor 12:2). Ján sa zameriava na jedno nebo, kde Boh prebýva; On si vybral, aby sme videlo Jeho ríšu. Hoci na zemi je chaos, v nebi nebude.

□

„a prvý hlas, čo som počul, ako zvuk trúby“ Zvuk podobný trúbe bol spomenutý v 1:10 (viď poznámku). Na začiatku naznačuje hovoriaceho Ježiša, ale nakoľko kapitoly 4 a 5 sú literárna jednotka a Ježiš nie je predstavený až do 5:5,9-10,12,13, tu pravdepodobne odkazuje na zjavujúceho anjela (veľmi charakteristické pre apokalyptickú literatúru). Anjelský hlas a zvuk trúby súvisia s Pavlovým opisom Druhého príchodu (1Tes 4:16).

□

„vystúp sem hore“ Dispenzacionalisti tvrdili, že toto je tajné vytrhnutie Cirkvi pre ich predpojaté pochopenie knihy Zjavenia (všetky sz prorockvá musia byť doslovne naplnené; Cirkev a Izrael sú úplne oddelené; Cirkev bude tajne vytrhnutá do nebies, aby sa sz prorockvá pre pozemský Izrael mohli naplniť). Často je táto interpretácia podložená argumentom z mlčania, keďže „Cirkev“ sa po tretej kapitole Zjavenia neobjavuje (až na 22:10). V texte nič nenaznačuje, že by bol niekto okrem Jána povolaný do neba.

□

„čo sa musí stať po týchto veciach“ Táto fráza môže byť narážka na Dan 2:29,45. Ak áno, odkazuje na historické udalosti v sérii, nie na budúce udalosti. Zjavenie nie sú veci v prvom storočí a veci ďaleko vo vzdialenom budúcom storočí, ale udalosti ktoré:

1. sa znovuobjavujú v každom veku
2. odrážajú celé obdobie medzi Kristovým prvým príchodom Jeho druhým príchodom.

4:2

□

„Okamžite som bol v Duchu“ Ján je opísaný, ako bol v Duchu v 1:10; 17:3 a 21:10. Toto môže byť podobné tomu, čo sa stalo v Ezechielovi v Ez 8:1-4; 11:1, Ježišovi v Mt 4:8; Filipovi v Sk 8:39-40, a Pavlovi v 2Kor 12:1-2. Či to bol duchovný tranz, alebo fyzické premiestnenie nie je isté.

□

„trón stojaci v nebi a Ten sediaci na tróne“ výraz „trón“ (*thronos*) je v tejto knihe použitý viac ako 47 krát. Božia vláda je ústredný motív tejto nebeskej vízie (kapitoly 4 a 5). Trón je symbolický, apokalytický spôsob ukazovania Yahweho kontroly nad celými dejinami. Boh je duchovný, večný, osobný Duch; Nesedí na tróne! Jeden z cieľov prorockých a apokalyptických žánrov je Božie poznanie a vláda nad budúcimi udalosťami. Celé dejiny sú poznané a zámerné (*telos*, Mt 24:14; 1Kor 15:24-28). Trón je opísaný ako „stojaci.“ Tento NEDOKONAVÝ ČAS (IMPERFEKTUM) môže mať dva významy: (1) vždy stál; alebo (2) bol práve postavený. Toto môže byť narážka na Dan 7:9, „tróny boli postavené.“

4:3

□

„Ten sediaci na tróne bol na pohľad podobný“ Ján nepodáva opis Božieho vzhľadu, lebo v židovskom zmýšľaní to bolo extrémne nevhodné (2M 33:17-23; Iz 6:5). Ale opisuje slávu Božiu vo farbách troch drahokamov. Kamene sú taktiež použité v Ez 28:13 pri opise nebeských obrazov (Božia Záhrada).

□

NASB, NKJV,

NRSV, TEV „jaspis“

NJB „diamand“

Presná farba a meno drahokamov je v starovekej literatúre veľmi neistá. Mená drahých kameňov a farby sa menili z krajiny na krajinu, z doby na dobu. Jaspis bol prvý kameň nachádzajúci sa náprsníku Veľkňaza v 2M 28:17-21. Toto bol veľmi jasný kameň. Bude spojený so „skleneným morom“ (4:6; 15:2; 21:11,18,21). Môže to byť odkaz na diamant.

□

NASB, NKJV „sardis“

NRSV, TEV „karneol“

NJB „rubín“

Sardis bol krvavo-červený kameň. Bol to posledný kameň na náprsníku Veľkňaza. Toto môže byť narážka na Boha ako prvého a posledného s dôrazom na Mesiánsky kmeň Júda (smaragdová dúha). Tieto dva kamene sú zaznamenané v starovekých spisoch ako zhrnutie všetkých klenotov.

□

„a okolo trónu bola dúha na pohľad podobná smaragdu“ Smaragd je kameň za Júdu na náprsníku Veľkňaza. Dôraz na dúhu bol rôzne domýšľaný, ale tu sú dve hlavné teórie: (1) niektorí ju vidia ako narážku na 1M 9:16, kde je dúha symbolom Božej zmluvnej ochrany a znamenie toho, že je po búrke; uprostred súdu bolo zasľúbenie milosrdenstva; (2) iní ju viažu k Ez 1:28, symbolu Yahweho slávy. Či je dúha znamenie súdu alebo zmluvy nie je isté, ale je zjavné, že išlo o nezvyčajnú dúhu, lebo bola zelenej farby a ine iba odraz normálneho svetla.

4:4

□

„Okolo trónu bolo dvadsaťštyri trónov“ Dôvod pre dvadsaťštyri trónov bol sporný:

1. Niektorí vidia spojenie so starcami Áronovského kňazstva ustanoveného Dávidom v 1Kron 24:7-19.
2. Iní vidia tróny ako narážku na nebeskú radu, ktorá je zmienená v 1Kr 22:19; Iz 24:23; Dan 7:9-10,26.
3. Niektorí ich vidia ako kombináciu dvanástich kmeňov Izraela a dvanástich apoštolov, čo symbolizuje úplný Boží ľud (21:12,14).

□

„dvadsaťštyri starcov sediacych“ Je mnoho nezhôd ohľadom identity týchto starcov. Existujú dve hlavné teórie.

1. Reprezentujú veriacich
 - a. Zobrazení ako odetí v bielom (1Kor. 9:25; 2Tes 2:19; 2Tim 4:8; Jak 1:12; 1Pt 5:4)
 - b. Nikdy sa o anjeloch nepíše, že by nosili koruny a sedeli na trónoch (v. 4,10)
 - c. Sú v zoznamoch, ktoré špecificky obsahujú aj anjelov (5:11)
 - d. 5:9-10 vo Vulgáte, Pešite a neskoršom Textus Receptus uvádza starcov v piesňach spásy
2. Reprezentujú anjelov
 - a. Anjeli sú odetí v bielych rúchach (Mt 28:3; Jn 20:12; Mk 16:5; Sk 1:10; Zj 15:6 a Dan 10:5,6)
 - b. Títo starci sú vždy identifikovaní so štyrmi živými bytosťami v 5:11,14, čo zdanlivo uvádza tri rôzne triedy anjelov
 - c. Jeden zo starcov sa správa ako zjavujúci anjel (5:5)
 - d. V Iz 24:23 anjeli Božej nebeskej rady sú zvaní ako „starci“
 - e. Textuálny dôkaz v 5:10 naznačuje, že starci nezaraďujú seba do piesne vykúpeného ľudstva

□

„zlaté koruny“ Nikdy v Písme sa o anjeloch hovorí, že by nosili koruny (dokonca ani mocný anjel v Dan 10). Démonské pluky z priepasti sú opisované ako nosiace niečo podobné zlatým korunám v 9:7.

4:5

□

„Z trónu vychádzali žiary blesku a zvuky a dunenia hromu“ Toto je podobné 2M 19:16-19, čo opisuje fyzické javy, ktoré obklopovali Božiu prítomnosť na vrchu Sinai. Táto fráza indikuje Božiu prítomnosť (11:19) alebo Jeho súdy (8:5; 16:18).

□

„sedem ohnivých lúčů“ Tieto sa javia ako oddelené lampy (fakle), nie jedna nádoba so siedmimi knôtmi (2M 25:37; Zach 4:2). Tieto fungujú spôsobom veľmi podobným všetkým ostatným „sedmám“, odkazujúc tak na samotnú Božiu prítomnosť.

□

„čo sú siedmi Duchovia Boží“ Táto istá fráza je použitá v 1:4; 3:1 a 5:6. Je často vykladaná ako odkaz na Svätého Ducha na základe 1:4, ale žiadne iné odkazy nepotvrdzujú tento výklad. Táto fráza sa zdá byť v zhode so zborní (sedem hviezd, 3:1; sedem lúčů, 4:5) alebo so všemocnosťou a vševedúcnosťou Baránka (5:6). Vid' Zvláštnu Tému: Sedem Duchov v 1:4.

4:6

□

„**sklené more, podobné kryštálu**“ Je viacero teórií ohľadom tejto frázy:

1. Odkazuje na umývadlo v Chráme (1Kr 7:23; 2Kron 4:2-6)
2. Vzťahuje sa na koncept kryštáľového mora nachádzajúci sa v 2M 24:9-10
3. Je súčasťou Božieho trónneho vozu v Ez 1:22,26; 10:1
4. Je to symbol oddelenia od Božej svätosti (15:2).

Toto more je odňaté v Zj 21:1, ukazujúc, že kliatba (1M 3) ľudského hriechu a oddelenia bola odňatá. Vid' poznámku v 21:1.

□

„**štyri živé bytosti**“ Tieto živé bytosti sú opísané vo v.6-8. Sú kombináciou cherubov v Ez 1:5-10 a 10:1-17 a serafov v Iz 6:2,3. Počet krídel a tvár sa mení, ale je to zložený obraz týchto ľudí/zvierat/anjelov, ktorí obklopujú Boží trón (4:6,8,9; 5:6,8,11,14; 6:1,3,5,7; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4).

□

„**plné oči vpredu i v zadu**“ Toto môže byť odkaz na oči každej zo štyroch tvárí alebo to môže byť biblická metafora pre Božiu vševedúcnosť (v. 8; Ez 1:18; 10:12).

4:7

□

„**lev... teľa... človek... orol**“ Toto je zjavná narážka na Ez 1:6,10. V rabínskej literatúre sú tieto uvádzané ako najsilnejšie druhy Božieho stvorenia. Irenaeus (r. 120-202 n.l.) použil tieto štyri tváre na opis štyroch autorov evanjelií (cirkevná tradícia sa zhodla na: Ján, orol; Lukáš, človek; Marek, vól; Matúš, lev) ale toto je príliš špekulatívne a alegorické. Tieto zložené bytosti sú symbolické, nie doslovné. Poznajúc sz dôraz na zachovávanie Božieho poriadku stvorenia, bytosť zložená z človeka a zvierat'a by bola z Levitskeho hľadiska nečistá. Toto nie je historický príbeh skutočných vecí a udalostí, ale vysoko symbolický žáner snažiaci sa opísať ultimátne duchovné pravdy; v tomto prípade to, že Boh je večne živý (v. 8,9), Svätý (v.8) a je Stvoriteľ všetkých vecí (v.11).

4:8

□

„**svätý, svätý, svätý**“ Tieto živé bytosti opakujú pieseň serafov z Iz 6:2,3. Toto je prvá z mnohých hymnických piesní nachádzajúcich sa v knihe Zjavenia (4:8,11; 5:9-10,12,13; 7:12; 11:17-18; 12:10-12; 15:3-4; 16:5-7; 18:2-8; 19:1-3, 6-7). Často sú tieto hymny určitým spôsobom interpretáciou vízií. Ďalší symbol, podobne ako sklené more, ktorý funguje ako hebrejský superlatív pre ultimátnu Božiu svätosť.

□

„**PÁN BOH, VŠEMOHÚCI**“ Toto boli sz tituly pre Boha (1:8): (1) PÁN = Yahweh (2M 3:14; Ž 103); (2) Boh = *Elohim* (Ž 104); a (3) Všemohúci = *El Šaddai*, patriarchálne meno pre Boha (2M 6:3). Vid' Zvláštnu Tému: Božie Mená v 1:8.

□

„**KTORÝ BOL A KTORÝ JE A KTORÝ PRÍDE**“ Táto fráza je znovu sa objavujúci titul (1:4; 4:8; vid' poznámku pri 1:4). Toto je slovná hra s Božím zmluvným menom, Yahweh, ktoré pochádza zo slovesa „byť.“ Tento istý motív sa opakuje vo v.9 a 10 vo fráze „Tomu, ktorý žije naveky vekov“ (10:6; 15:7).

4:9-11 Toto je jedna veta v Gréčtine, ktorá ukazuje, že ultimátne uctievanie patrí Tomu, ktorý sedí na tróne a žije naveky (Ž 47; Dan 4:34; 12:7). Toto môže byť narážka na anjelske osadenstvo zvané nebeská rada (1Kr 22:19; Job 1:6; Dan 7:10).

4:9

□

„**živé bytosti**“ Tieto anjelské bytosti sú často zmieňované v tejto knihe (5:6,8,14; 6:1; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4).

4:11

□

„Ty si stvoril všetky veci“ Starci a živé bytosti chvália Boha ako Stvoriteľa, Udržiavateľa a Zaopatriteľa všetkých vecí. Toto je teologický dôraz mena *Elohim* (1M 1; Job 38-41; Ž 104). Táto kapitola používa teologický význam najpoužívanejších mien pre Boha na opis Jeho činov. Progresívne zjavenie v NZ je jasné v tom, že Ježiš bol Boží zástupca pri stvorení (Jn 1:3; 1Kor. 8:6; Kol 1:16 a Žid 1:2).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 5:1-5

¹Videl som po pravej ruke Toho, ktorý sedel na tróne, knihu popísanú zvnútra i zvonku, zapečatenú siedmimi pečaťami. ²A videl som silného anjela prehlasovať veľkým hlasom: „Kto je hoden otvoriť knihu a zlomiť jej pečate?“ ³A nikto na nebi ani na zemi ani pod zemou nebol schopný otvoriť knihu ani pozrieť sa do nej. ⁴Vted som začal silno plakať, lebo nikto sa nenašiel hodný, aby otvoril knihu a pozrel sa do nej; ⁵a jeden zo starcov mi povedal: „Prestaň nariekať; hľa, Lev, ktorý je z kmeňa Júdovho, Koreň Dávidov, zvíťazil, aby otvoril knihu a jej sedem pečatí.“

5:1

□

„Videl som po pravej ruke Toho, ktorý sedel na tróne“ Lepší preklad tejto frázy by bol „na pravej ruke Toho“ (Pešita preložená do Angličtiny, Lamsom a Amplified Bible). Nie je to koncept Boha pevne držiaceho knihu, ale Boha držiaceho knihu pre niekoho, aby ju vzal a otvoril. Fráza „pravá ruka Toho“ je biblický antropomorfizmus pre opis Božej moci a autority. Boh nemá fyzické telo; je duchovná bytosť (Jn 4:24), nestvorená a večná.

□

„knihá“ Grécky výraz je „biblion“, ktorý bol neskoršie používaný pre kódex (kniha). Väčšina komentátorov sa zhodne na tom, že knihy sa neobjavili až do druhého storočia, takže to čo tu máme je papyrusový alebo pergamenový zvitok (NKJV, NRSV, TEV a NJB). Existuje viacero teórií ohľadom významu tejto knihy.

1. Kniha „beda“ nachádzajúca sa v Ez 2:8-10; a Zj 10:8-11
2. Kniha, ktorú ľudia nie sú ochotní čítať, lebo ich Boh duchovne oslepil (Iz 29:11; Rim 11:8-10,25)
3. Udalosti posledných časov (Dan 8:26)
4. Rímsky závet alebo testament, ktorý býval tradične zapečatený siedmimi pečaťami
5. Kniha života (Dan 7:10; 12:1), o ktorej sa kniha Zjavenia tak často zmieňuje (3:5; 17:8; 20:12,15)
6. Stará Zmluva (Kol 2:14; Ef 2:15)
7. Nebeské kamenné dosky v 1Enoch 81:1,2.

Podľa môjho názoru aspekty v #1, #2, or #3 sa zdajú byť najlepšie; zvitok je kniha osudu ľudstva a Božieho vyvrcholenia dejín.

□

„popísanú zvnútra i zvonku“ Toto je veľmi nezvyčajné pre staroveký svet, pre zložitost' písania na zadnú stranu papyrusu, hoci o tom existuje zmienka v Ez 2:8-10 a Zach. 5:3. Symbolizuje Božiu plnú vládu nad dejinami a ľudským osudom.

Obe PRÍČASTIA (popísaná a zapečatená), ktoré opisujú tento zvitok sú DOKONAVÉ a TRPNÉ. Prvé je zvláštny gramatický tvar používaný pri opise Písma ako inšpirovaného (Mt 6:45; 8:17; 10:34, atď). Druhé bol spôsob vyjadrenia, že zvitok bol chránený, zachovaný a rezervovaný Bohom.

□

„zapečatenú siedmimi pečaťami“ Sedem bolo číslo dokonalosti z 1M 1, preto kniha bola dokonale zapečatená. Pečate boli malé kúsky vosku s pečaťou vlastníka umiestnenou tam, kde mala byť kniha otvorená. V 6:1-8:1 lámanie týchto pečatí prináša beda na zem, ale obsah zvitku nie je vyjavený v tejto literárnej jednotke. Skutočnosť je taká, že v štruktúre knihy siedma pečať spúšťa sedem trúb, ktoré sú siedma pečať.

5:2

□

„Videl som silného anjela“ Niektorí vidia etymologické prepojenie s menom Gabriel, čo znamená „Boží silný muž.“ Ďalší silný anjel je spomínaný v 10:1 a 18:21. Anjelské sprostredkovanie je bežné v židovskej intertestamentálnej apokalyptickej literatúre.

□

„prehlasovať silným hlasom“ Prihovárал sa celému stvorenstvu.

□

„Kto je hoden otvoriť knihu a zlomiť jej pečate?“ Výraz „hoden“ je komerčný termín vzťahujúci sa na použitie váh. Prišiel k významu „to, čo sa zhoduje s.“ Niečo sa položí na jednu stranu váh a to, čo sa položí na druhú stranu je rovnaké. Môže byť použité v pozitívnom aj negatívnom zmysle. Tu je to nevyjadriteľná hodnota bezhriešneho Spasiteľa. Iba Ježiš bol rovný úlohe vykúpenia. Iba Ježiš bol rovný úlohe vyvrcholenia. Iba Ježiš je hoden (5:7, 9-10,12).

5:3

□

„A nikto v nebi ani na zemi ani pod zemou nebol schopný otvoriť knihu alebo pozrieť sa do nej“ Toto poukazuje na totálnu neschopnosť anjelov naplniť Božiu vôľu! Vzburá ich všetkých ovplyvnila! Stvorenie si nemôže pomôcť samo! Nikto nie je hoden!

5:4

□

„začal som silno plakať“ Toto je SLOVESO V NEDOKONAVOM VIDE, ktoré naznačuje začiatok činnosti alebo opakovanú činnosť v minulosti. Toto znamenalo „hlasný nárek“, tak charakteristický pre Blízky Východ.

5:5

□

„jeden zo starcov mi povedal“ Tu vidíme jedného zo starcov konať v úlohe anjelského vykladača, tak ako v knihe Daniel.

□

„Prestaň nariekať“ Toto je PRÍTOMNÝ IMPERATÍV so ZÁPORNOU ČASTICOU, čo zvyčajne znamenalo zastaviť činnosť, ktorá už prebiehala.

□

„Lev, ktorý je z kmeňa Júdovho“ Toto je narážka na 1M 49:9-10 (2Ezdráš 12:31,32). Mesiáš je dobývajúci Lev (kráľ) z kmeňa Júdovho.

□

„koreň Dávidov“ Toto je narážka na 2Sam 7 a konkrétne na Iz 11:1-10. Tento istý koncept kráľovského Dávidovského Mesiáša sa nachádza v Jer 23:5; 33:5 a Zj 22:16.

□

„zvít'azil“ Toto je ČINNÉ INDIKATÍVUM AORISTU, ktoré naznačuje, že išlo o dosiahnutú skutočnosť (t.j. Kalvária a prázdny hrob). Všimnite si, že Lev nešiel zvít'aziť svojou mocou, ale svojou obeťou (v. 6).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 5:6-10

⁶A videl som medzi trónom (so štyrmi živými bytosťami) a starcami stojaceho Baránka, ako keby zabitého, majúceho sedem rohov a sedem očí, čo sú siedmi Duchovia Boží, poslaní do celej zeme. ⁷A prišiel a zobral knihu z pravej ruky Toho, ktorý sedel na tróne. ⁸Keď vzal knihu, štyri živé bytosti a dvadsiatištyria starci padli pred Baránkom, každý držiac harfu a zlaté čaše plné kadidla, čo sú modlitby svätých. ⁹A spievali novú pieseň, hovoriac: „Hoden si vziať knihu a zlomiť jej pečate; lebo si bol zabitý a vykúpil si Bohu svojou krvou ľudí z každého kmeňa a jazyka a ľudu a národa. ¹⁰Ty si ich urobil kráľovstvom a kňazmi nášmu Bohu; a oni budú vládnuť na zemi.“

5:6

□

„stojaceho Baránka“ Tento koncept obetného Baránka (mláďa baránka, *arnion*) vykresľuje zástupnú obeť a vzriesenie Ježiša Krista. Tento baránok je spomínaný v celej knihe Zjavenia (5:6,8,12,13; 6:1,16; 7:9,10,14,17; 12:11; 13:8; 14:1,4 (dva krát),10; 15:3; 17:14; 19:7,9; 21:9,14,22,23,27; 22:1,3). Metafora obeť pochádza z týchto sz pojmov:

1. Veľkonočný Baránok
2. Jeden z baránkov obetovaných denne každé ráno a večer (kontinuálne)
3. Zabitý Baránok v Iz 53:7 alebo Jn 1:7,29.

Táto metafora je použitá pre Ježiša v dvoch rôznych zmysloch: (a) nevinná obeť a (b) premáhajúci víťaz (nachádza sa taktiež v židovskej apokalyptickej literatúre, 1 Enoch 90:9; Testament Jozefov 19:8-9). V NZ Ján Kristiteľ v Jn 1:29,36 a Ján v Zjavení 5:6,8,12,13; 6:1 odkazuje na Ježiša ako na „baránka“ (Pavel to tvrdí, ale bez použitia tohto termínu v 1 Kor 5:7).

□

„ako keby zabitého“ Bol mŕtvy, ale teraz je živý. Mesiášovo zmŕtvychvstanie je parodované morskou šelmou (13:3).

□

„majúceho sedem rohov a sedem očí“ Prvý výraz odkazuje na moc alebo všemohúcnosť (2M 27:2; 29:12; 5M 33:17; 2Kron 18:10; Ž 112:9; 132:17; Jer 48:25; Ez 29:21; Zach 1:18-21). Druhý výraz odkazuje na Božiu vševedúcnosť (4:6,8; Ez 1:18; 10:12; Zach 3:9 a 4:10). Táto symbolika v teologickom koncepte je podobná tomu v Dan. 7:13-14.

□

„čo sú siedmi Duchovia Boží“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:4 a poznámku pri 4:5.

5:8

□

„Ked' vzal knihu, štyri živé bytosti a dvadsiatištyria starci padli pred Baránkom“ Toto ukazuje uctievanie Baránka ako aj uctievanie Boha (v. 13), čo je ústredný motív Zjavenia.

□

„a zlaté čaše plné kadidla, čo sú modlitby svätých“ Anjelia boli bežní nositelia modlitieb Bohu v medzi-testamentálnej židovskej literatúre (Tobiáš 12:15; 3Baruch 11). Idea kadidla reprezentujúceho modlitby je v Písme viac krát použitá (8:3-4; Ž 141:2; Lk 1:10).

□

„svätí“ Hoci slovo sa „Cirkev“ neobjavuje po 3. kapitole, koncept svätých pokračuje naprieč celou knihou a musí odkazovať na Boží ľud. Tento koncept veriacich ako svätých je v Zjavení bežný (8:3-4; 11:18; 13:7,10; 14:12; 16:6; 17:6; 18:20,24; 19:8 a 20:9).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SVÄTÍ

Toto je grécky ekvivalent hebrejského *kadaš*, ktorého základný význam je oddelenie niekoho, niečoho, alebo nejakého miesta pre Yahweho exkluzívne použitie (BDB 871). Pripomína anglický koncept „posvätný.“ Yahweh je oddelený od ľudstva svojou prirodzenosťou (večný nestvorený Duch) a svojím charakterom (morálna dokonalosť). Je štandard, podľa ktorého je všetko merané a súdené. Je nadpozemský a Svätý.

Boh stvoril ľudí pre spoločenstvo, ale pád (1M 3) vypôobil vzťahovú a morálnu bariéru medzi Svätým Bohom a hriešnym ľudstvom, Boh sa rozhodol, že obnoví svoje stvorenie; volá teda svoj ľud, aby bol „svätý“ (3M 11:44; 19:2; 20:7,26; 21:8). Vzťahom viery v Yahweho sa Jeho ľud stáva svätým svojou zmluvnou pozíciou v Ňom, ale je takisto volaný k svätému životu (Mt 5:48).

Tento svätý život je možný, pretože veriaci sú plne prijatí a je im odpustené skrze Ježišov život a dielo a prítomnosť Svätého Ducha v ich myšliach a srdciach. Táto skutočnosť ustanovuje paradoxnú situáciu:

1. byť svätým vďaka Kristovej pripísanej spravodlivosti
2. povolanie žiť sväto vďaka prítomnosti Ducha

Veriaci sú svätí (*hagioi*) kvôli prítomnosti (1) vôle Svätého (Otca); (2) diela Svätého Syna (Ježiša); a (3) prítomnosti Svätého Ducha.

NZ vždy hovorí o svätých v PLURÁLI (až na jeden krát vo Flp 4:12, ale dokonca aj tam z toho kontext robí PLURÁL). Byť spasený je byť časťou rodiny, tela, budovy! Biblická viera začína osobným prijatím, ale vedie do kolektívneho spoločenstva. Všetci sme obdarovaní (1Kor 12:11) k zdraviu, rastu a dobrému stavu tela Kristovho - Cirkvi (1Kor 12:7). Sme spasení, aby sme slúžili. Svätosť je charakteristika rodiny!

5:9-10 Existuje významný variant v gréckom rukopise vzťahujúca sa na zámeno „nás.“ NKJV má zámeno „nás“ vo v. 9, „nás vykúpil Bohu,“ vo v. 10 „a urobil nás kráľmi a kňazmi nášmu Bohu.“ Väčšina moderných prekladov (NASB, NRSV, TEV, NJB) vynechávajú „nás“ v oboch veršoch. Ak je „nás“ prítomné v oboch veršoch, tak Ježišova obeť zahŕňa aj dvadsaťštyri starších, ktorí sa zdajú byť anjelskými bytosťami. Nikde v Biblii sa Ježišova obeť nevzťahuje na spásu anjelov. Taktiež, prítomnosť „ich“ (*autous*) vo v.10 gramaticky vylučuje možnosť „nás“ ako pôvodnú. Štvrté vydanie textu UBS hodnotí vynechanie PLURÁLNEHO ZÁMENA ako „isté.“

5:9

□

„A spievali novú pieseň“ V SZ je mnoho narážok na novú pieseň (Ž 33:3; 40:3; 98:1; 144:9; 149:1 a Iz 42:10). Pri každej veľkej udalosti v SZ, bol Boží ľud povzbudený k tomu, aby spieval novú pieseň chváliac Božie činy. Toto je ultimátna pieseň o Božom vyjavení sa v Mesiášovi a Mesiášovom diele vykúpenia za všetkých veriacich (v. 9,12,13; 14:3).

Dôraz na „nové“ veci je charakteristický pre nový vek v Izaiášovi 42-66.

1. „nové veci“ 42:9
2. „nová pieseň“ 42:10
3. „urobiť niečo nové“ 43:19
4. „nové veci“ 48:6
5. „nové meno“ 62:6
6. „nové nebo a nová zem“ 65:17; 66:22.

V Zjavení je tiež mnoho „nových vecí.“

1. „nový Jeruzalem“ 3:12; 21:2
2. „nové meno“ 2:17; 3:12
3. „nová pieseň“ 5:9,10,12,13; 14:3
4. „nové nebo a nová zem“ 21:1

□

„Hoden si vziať knihu a zlomiť jej pečate“ Táto nová pieseň (v. 9-10) je päť násobný opis hodnosti Baránka.

1. Zástupná smrť (5:6,9,12; 13:8; 1Pt 1:18-19)
2. Výkupná cena zaplatená (5:9; 14:3-4; Mk 10:45; 1Kor 6:19-20; 7:23; 1Tim 2:6)
3. Vykúpení ľudia z každého národa (5:9; 7:9; 14:6)
4. Urobil veriacich kráľovstvom kňazov (1:6; 5:10)
5. Budú s Ním vládnuť (3:21; 5:10; 20:4)

□

„z každého kmeňa a jazyka a národa“ Toto je znovuobjavujúca sa metafora univerzality (7:9; 11:9; 13:7; 14:6).

□

„a vykúpil si Bohu svojou krvou“ Toto je iste odkaz na zástupnú obeť Baránka Božieho. Tento koncept Ježiša ako obeť za hriech je pre Zjavenie ústredný (1:5; 5:9,12; 7:14; 12:11; 13:8; 14:4; 15:3; 19:7; 21:9,23; 22:3) a taktiež pre NZ (Mt 20:28; 26:28; Mk 10:45; Rim 3:24-25; 1Kor 6:20; 7:23; 2Kor 5:21; Gal 3:13; 4:5; Ef 1:7; Flp 2:8; 2Tim 2:6; Tit 2:14; Žid 9:28; a 1Pt 1:18-10).

ZVLÁŠTNA TÉMA: VÝKUPNÉ/VYKÚPIŤ

I. STARÁ ZMLUVA

A. Sú dva primárne hebrejské právne výrazy, ktoré nesú tento koncept

1. *Gaal* (BDB 145, I), čo v princípe znamená „oslobodiť spôsobom zaplatenia ceny.“ Tvar výrazu *go'el* pridáva k tomuto konceptu myšlienku osobného prostredníka, zvyčajne rodinného príslušníka (t.j. príbuzný výkupca). Tento kultúrny aspekt výkupného práva pre predmety, zvieratá a pozemok (Lev. 25,27), alebo príbuzných (Rút 4:15; Iz 29:22) je teologicky prenesený do Yahweho vyslobodenia Izraela z Egypta (2M 6:6; 15:13; Ž 74:2; 77:15; Jer 31:11). On sa stáva „vykupiteľom“ (Job 19:25; Ž 19:14; 78:35; Prisl 23:1; Iz 41:14; 43:14; 44:6,24; 47:4; 48:17; 49:7,26; 54:5,8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).
2. *Padah* (BDB 804), čo zvyčajne znamená „oslobodiť“ alebo „zachrániť“
 - a. Vykúpenie prvorodených (2M 13:13,14 a 4M 18:15-17)
 - b. Fyzické vykúpenie je dané do kontrastu s duchovným vykúpením (Ž 49:7,8,15)
 - c. Yahweh vykúpi Izrael z jeho hriechu a vzbury (Ž 130:7-8)

B. Teologický koncept obsahuje viaceré položky

1. Je to núdza, zviazanie, pokuta, uväznenie.
 - a. Fyzické
 - b. Spoločenské
 - c. Duchovné (Ž 130:8)
2. Cena musí byť zaplatená za slobodu, prepustenie, obnovu.
 - a. Izraelského národa (5M 7:8)
 - b. jednotlivca (Job 19:25-27; 33:28)
3. Niektorí musia konať ako prostredník a darca. V *gaal* je táto osoba zvyčajne rodinný príslušník alebo blízky príbuzný (t.j., *go'el*, BDB 145).
4. Yahweh sa často opisuje v rodinných termínoch.
 - a. Otec
 - b. Manžel
 - c. Blízky príbuzný

Vykúpenie bolo zabezpečené Yahweho osobným zastúpením; cena bola zaplatená a vykúpenie dosiahnuté!

II. NOVÁ ZMLUVA

A. Je viacero výrazov použitých pri prenose teologického konceptu.

1. *Agorazo* (1Kor. 6:20; 7:23; 2Pt 2:1; Zj 5:9; 14:34). Toto je komerčný výraz, ktorý odráža cenu zaplatenú za niečo. Sme krvou kúpení ľudia, ktorí nemajú vládu nad svojimi životmi. Patríme Kristovi.

2. *Exagorazo* (Gal 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5) Toto je taktiež komerčný výraz. Odrzkadľuje Ježišovu zástupnú smrť za nás. Ježiš niesol „kľiatbu“ zákona založeného na vykonávaní (t.j. Mojžišov zákon), čo ľudia nemohli dokázať. On niesol „kľiatbu“ (5M 21:23) za nás všetkých! V Ježišovi sa Božia spravodlivosť a láska zlievajú do úplného odpustenia, prijatia a možnosti prístupu!

3. *Luo*, „vyslobodiť“

a. *Lutron*, „zaplatená cena“ (Mt 20:28; Mk 10:45). Toto sú silné slová z Ježišových vlastných úst, týkajúce sa zámeru Jeho príchodu, aby bol Spasiteľ sveta tým, že zaplatí dlžobu za hriech, ktorú On nedlhoval (Jn 1:29).

b. *Lutroo*, „prepustiť“

(1) Vykúpiť Izrael (Lk 24:21)

(2) Dal seba, aby vykúpil a očistil ľudí (Tit 2:14)

(3) Byť bezhriешnou zámenou (1Pt 1:18-19)

c. *Lutrosis*, „vykúpenie“, „vyslobodenie“, „oslobodenie“

(1) Zachariášovo proroctvo o Ježišovi, Lk 1:68

(2) Annina chvála Bohu za Ježiša, Lk 2:38

(3) Ježišova lepšia, raz ponúknutá obeť, Žid 9:12

4. *Apolytrosis*

a. Vykúpenie pri Druhom Príchode (Sk 3:19-21)

- Lukáš 21:28
- Rimanom 8:23
- Efežanom 1:14; 4:30
- Židom 9:15

b. Vykúpenie v Kristovej smrti

- Rimanom 3:24
- 1Korint'anom 1:30
- Efežanom 1:7
- Kološanom 1:14

5. *Antilytron* (1Tim 2:6). Toto je kľúčový text (ako aj Tit 2:14), ktorý prepája vyslobodenie s Ježišovou zástupnou smrťou na kríži. On je jedna a jediná prijateľná obeť, jeden, ktorý zomiera pre „všetkých“ (Jn 1:29; 3:16-17; 4:42; 1Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2Pt 3:9; 1Jn 2:2; 4:14).

B. Teologický koncept v NZ

1. Človek je otrokom hriechu (Jn 8:34; Rim 3:10-18; 6:23).

2. Ľudské puto k hriechu bolo vyjavené skrze SZ Mojžišov Zákon (Gal 3) a Ježišovu Kázeň na Vrchu (Mt 5-7). Ľudský výkon sa stal rozsudkom smrti (Kol 2:14).

3. Ježiš, bezhriешny baránok Boží, prišiel a zomrel za nás (Jn 1:29; 2Kor 5:21). Boli sme vykúpení z hriechu, aby sme mohli slúžiť Bohu (Rim 6).

4. V prenesenom význame sú Yahweh aj Ježiš, naši „blízki príbuzní“, ktorí konajú za nás. Toto pokračuje v rodinných metaforách (t.j. otec, manžel, syn, brat, blízky príbuzný)

5. Vykúpenie nebola cena platená Satanovi (porov. stredoveká teológia), ale zmierenie Božieho slova a Božej spravodlivosti s Božou láskou a úplným zaistením spásy v Kristovi. Na kríži bol obnovený mier, ľudská vzbura bola odpustená, obraz Boží v človeku je teraz opäť plne funkčný v intímnom spoločenstve!

6. Je tu stále budúci aspekt vykúpenia (Rim 8:23; Ef 1:14; 4:30), ktorý zahŕňa naše vzkriesené telá a osobnú intimitu s Trojjediným Bohom.

5:10

„a urobil ich kráľovstvom a kňazmi“ Toto je narážka na 2M 19:6 a Iz 61:6. Táto terminológia je teraz použitá pre Cirkev, nový evanjelizujúci Boží ľud (Zj 1:6; 20:6; 1Pt 2:5,9). Vid' poznámku v 1:6.

„a oni budú vládnuť na zemi“ Niektorí prekladatelia vidia túto vetu v budúcom význame a iní ako prítomnú realitu. Je variant v gréckom rukopise medzi BUDÚCIM ČASOM v \aleph (Sinaiticus) a PRÍTOMNOM ČASE v A (Alexandrinus). Ak je toto PRÍTOMNÝ čas, je to podobné Rim 5:17 a Ef 2:6. Ak BUDÚCI, možno pojednáva o vláde Božieho ľudu s Kristom (Mt 19:28; Lk 22:30; 1Kor 4:8; 2Tim 2:12; Zj 3:21; 5:10). Dokonca aj táto budúca vláda je vnímaná dvomi spôsobmi.

1. V Zj 20:4 a 6 sa zdá, že ide o odkaz na tisícročné kráľovstvo
2. V Zj 22:5 sa zdá, že je to odkaz na večnú vládu (Ž 145:13; Iz 9:7; Dan 2:44; 7:14,18,27)
3. Možno je tisícročie symbolom večnosti

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VLÁDNUTIE V KRÁĽOVSTVE BOŽOM

Koncept vládnutia s Kristom je časť väčšej teologickej kategórie zvanej „Kráľovstvo Božie“. Toto je prenesená položka zo sz konceptu Boha ako pravého kráľa Izraela (1Sam 8:7). On symbolicky vládol (1Sam 8:7; 10:17-19) cez potomka z kmeňa Júdovho (1M 49:10) a rodinu Jesseho (2Sam 7).

Ježiš je zaslúbené naplnenie sz prorocstva o Mesiášovi. On inauguroval Kráľovstvo Božie svojou inkarnáciou v Betleheme. Kráľovstvo Božie sa stalo ústrednými pilierom Ježišovho kázania. Kráľovstvo prišlo plne v Ňom (Mt 10:7; 11:12; 12:28; Mk 1:15; Lk 10:9,11; 11:20; 16:16; 17:20-21).

Kráľovstvo bolo však taktiež budúce (eschatologické). Bolo prítomné, ale ešte nebolo naplnené (Mt 6:10; 8:11; 16:28; 22:1-14; 26:29; Lk 9:27; 11:2; 13:29; 14:10-24; 22:16,18). Prvý krát prišiel Ježiš ako trpiaci služobník (Iz 52:13-53:12); ako pokorný (Zach 9:9), ale vráti sa ako Kráľ Kráľov (Mt 2:2; 21:5; 27:11-14). Koncept „vládnutia“ je iste súčasťou teológie „Kráľovstva.“ Boh dal Kráľovstvo Ježišovým nasledovníkom (Lk 12:32).

Koncept vládnutia s Kristom má v sebo viacero aspektov a otázok:

1. Odkazujú pasáže, ktoré tvrdia, že Boh dal veriacim „Kráľovstvo“ skrze Krista, na „vládnutie“ (Mt 5:3,10; Lk 12:32)?
2. Platia Ježišové slová pre veriacich v prvom storočí aj pre všetkých veriacich (Mt 19:28; Lk 22:28-30)?
3. Je Pavlov dôraz na vládnutie počas tohto života v kontraste, alebo dopĺňa hore uvedené texty (Rim 5:17; 1Kor 4:8)?
4. Ako spolu súvisia súženie a vládnutie (Rim 8:17; 2Tim 2:11-12; 1Pt 4:13; Zj 1:9)?
5. Opakujúci sa motív v Zjavení je zdieľanie vlády osláveného Krista
 - a. Pozemskej 5:10
 - b. Tisícročnej 20:5,6
 - c. Večnej 2:26; 3:21; 22:5 a Dan 7:14,18,27

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 5:11-14

¹¹Vtedy som sa pozrel a počul som hlas mnohých anjelov okolo trónu a živých bytostí a starcov; a ich počet bol myriady myriád a tisíce tisícov, ¹²hovoriac veľkým hlasom: „Hoden je Baránok, ktorý bol zabitý, prijať moc a bohatstvo a múdrosť a silu a česť a slávu a dobrorečenie.“ ¹³A každá stvorená vec, ktorá je v nebi a na zemi a pod zemou a v mori a všetky veci v nich, som počul hovoriť: „Tomu, ktorý sedí na tróne a Baránkovi, dobrorečenie a česť a vláda naveky vekov.“ ¹⁴A štyri živé bytosti hovorili, „Amen.“ A starci padli a uctievali.

5:11

„mnohých anjelov“ Tento verš menuje tri skupiny anjelov: (1) mnoho anjelov (tisíce tisícov); (2) živé bytosti (štyri); a (3) starcov (dvadsaťštyri).

□

„**a ich počet bol myriady myriád a tisíce tisícov**“ Zdá sa, že ide o narážku na nebeskú dvoranu v Dan 7:10 (viď poznámku v 5:1).

5:12

□

„**Baránok, ktorý bol zabitý, prijať moc**“ Toto je osvedčenie Syna od anjelských bytostí. „Bol zabitý“ je DOKONAVÉ TRPNÉ PRÍČASTIE (5:6; 13:8), ktoré naznačuje „zabitý v minulosti“ so zostávajúcimi stopami a účinkom zabitia. Keď uvidíme Ježiša, bude mať stále stopy po ukrižovaní. Stali sa Jeho odznakom cti! Koncept kríža je implicitný a ústredný pre knihu Zjavenia. Viď poznámku v 5:9.

V tomto verši pripisujú anjelské rady Baránkovi sedem atribútov: (1) moc; (2) bohatstvo; (3) múdrosť; (4) silu; (5) česť; (6) slávu; a (7) dobrorečenie.

5:13 Všetko vedomé ľudské stvorenstvo (najväčší možný ľudský chór), ľudia mŕtvi aj živí vo v.13 dobrorečia Otcovi a Synovi štvoritým dobrorečením (v. 14; Ž 103:19-20; Flp 2:8-11) a anjelské rady (štyri živé bytosti a dvadsiatištyria starci) obklopujúce trón dosvedčujú dobrorečenie (v. 14).

5:14

□

„**Amen**“ Viď Zvláštnu Tému v 1:6. Toto je potvrdenie od štyroch anjelov (štyroch živých bytostí).

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Ako kapitoly 4 a 5 zapadajú do celkového zámeru knihy?
2. Aký je literárny žáner kapitol 4 a 5?
3. Z akých zdrojov Ján čerpal svoje obrazy?
4. Kto sú starci?
5. Sú bytosti v 4:7-10 cherubovia alebo serafovia?
6. Uveďte sz tituly pre Mesiáša, ktoré sa nachádzajú v kapitole 5.
7. Uveďte päťorý opis Mesiášovej hodnosti nachádzajúci sa v 5:9 a 10.

ZJAVENIE 6:1-7:17

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pečate	Prvá Pečať: Dobyvateľ	Otvorenie prvých šiestich pečatí	Pečate	Baránok láme sedem pečatí
6:1-2	6:1-2	6:1-2	6:1-2	6:1-2
	Druhá Pečať: Konflikt na zemi			
6:3-4	6:3-4	6:3-4	6:3-4	6:3-4
	Tretia Pečať: Nedostatok na zemi			
6:5-6	6:5-6	6:5-6	6:5-6	6:5-6
	Štvrtá Pečať: Rozšírená smrť na zemi			
6:7-8	6:7-8	6:7-8	6:7-8	6:7-8
	Piata Pečať: Volanie mučeníkov			
6:9-11	6:9-11	6:9-11	6:9-11	6:9-11
	Šiesta Pečať: Kozmické vyrušenie			
6:12-17	6:12-17	6:12-17	6:12-17	6:12-17
Zapečatení 144,000 z Izraela	Zapečatení Izraela	Prestávka	144,000 ľudí Izraela	Boží služobníci budú zachovaní
7:1-8	7:1-8	7:1-8	7:1-8	7:1-8
Zástup z každého národa	Zástup z Veľkého Súzenia		Obrovský Dav	Odmieňanie Svätých
7:9-12	7:9-17	7:9-12	7:9-12	7:9-12
7:13-17		7:13-17	7:13	7:13-17
			7:14a	
			7:14b-17	

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určte témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajme vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstavec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstavec
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd.

POCHOPENIE KONTEXTU

- A. Táto časť je kontextuálne príbuzná kapitolám 4 a 5. Kapitoly 4 a 5 opisujú udalosti v nebi, zatiaľ čo 6:1-8:1 opisuje odhaľujúce sa Božie súdy nad zemou. Je isté, že 4:1-16:21 tvoria jednu literárnu jednotku.
- B. Identita prvého jazdca (v.2) je zložitá, ale ak je to symbol zla, štyria jazdci sú symbolmi prenasledovania, ktorému čelia veriaci v tomto skazenom, nepriateľskom svete (Mt 24:6-7). Vyras „súženie“ (*thlipsis*) je konzistentne používaný výlučne pre prenasledovanie kresťanov neveriacimi.
Šiesta pečať začínajúca vo v.12 opisuje Boží hnev na neveriacich. Veriaci sú oslobodení od hnevu (*orge*, v.16) Božieho, ale čelia prenasledovaniu a zúrivosti neveriaceho sveta.
- C. V tejto časti sú tri hlavné interpretačné problémy: (1) ako sa pečate, trúby a čaše navzájom k sebe vzťahujú v dejinách; (2) kto sú 144,000 v 7:4 a aká je nadväznosť medzi nimi a druhou skupinou zmienenou v 7:9; a (3) na ktoré obdobie súženia a na ktorý druh súženia odkazuje skupina v 7:14?

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:1-2

¹Potom som videl, keď Baránok zlomil jednu zo siedmich pečatí a počul som jednu zo štyroch živých bytostí zvolať ako hromovým hlasom: „Príď.“ ²Pozrel som sa a hľa, biely kôň a ten, ktorý na ňom sedel mal luk; a bola mu daná koruna a vyšiel dobývajúc a dobývať.

6:1

□

„keď Baránok zlomil jednu zo siedmich pečatí“ Tento verš ukazuje spojenie medzi kapitolami 5 a 6. Tieto pečate sú zlomené pred čítaním knihy; takže mnoho vykladačov predpokladalo, že reprezentovali problémy, ktoré sa objavujú v každej dobe (Mt 24:6-12). Avšak kvôli rastúcej intenzite súdov, niektorí ich vykladajú ako okamžité prípravné udalosti pred koncom vekov. Je tu interpretačné napätie medzi kráľovstvom ako PRÍTOMNÝM a BUDÚCIM. V NZ je plynulosť medzi „už“ a „ešte nie.“ Kniha Zjavenia sama o sebe ilustruje toto napätie. Bola napísaná pre prenasledovaných veriacich v prvom storočí (a každom storočí) ale prorocky sa prihovára aj poslednej generácii veriacich. Súženia sú bežné pre každý vek!

Siedma pečať je sedem trúb a siedma trúba je sedem čiaš. Ako už bolo poznamenané, každá je intenzívnejšia ako tá predošlá. Prvé dve majú spásnosný zámer. Ale zdá sa mi, že šiesta pečať a siedma trúba opisujú koniec vekov. Takže ich podstata je synchronna, nie chronologicky sekvenčná.

Jeden „Druhý príchod“ je objektom záujmu trikrát, na konci pečatí (6:12-17) a trúb (cf. 11:15-18) a nielen na konci čiaš v 16:17-21 a v kapitole 19:11-21. Toto je štrukturálny vzorec knihy. Je to apokalyptická dráma vo viacerých dejstvách! Vid' úvod do Zjavenia, C., s. 10.

□

„jednu zo živých bytostí zvolať ako hromovým hlasom“ Štyri živé bytosti, ako starci, sú stupne anjelského stvorenstva. Hlas podobný hromu sa spomína v 14:2 a 19:6.

□

„Príd“ Tento výraz znamená buď „príd“ alebo „pod' ďalej.“ Text starovekého gréckeho rukopisu Sinaiticus pridáva a „vid“ (KJV), ale Alexandrius (A) má iba „príd.“ V kontexte tento príkaz (PRÍTOMNÝ IMPERATÍV) neodkazuje na Jána ani na zbor, ale na štyroch jazdcov (6:3,5,7).

6:2

□

„Pozrel som sa a hľa, biely kôň“ Tento kontext je narážka na Zach 1:8 (štyri kone) a 6:1-8 (štyri vozy). Mnoho sa diskutovalo o identite tohto jazdca. Interpretácie siahajú od Ježiša až po antikrista. S týmto zmätkom, dogmatizmus je neprípustný. Niektorí veria, že je to odkaz na Krista, pre podobný opis nachádzajúci sa v 19:11-21, ale jediná javiaca sa podobnosť je farba koňa. Iní to vidia ako odkaz na šírenie evanjelia. Toto je preto, lebo vidia tieto kapitoly ako paralely k Ježišovým rečiam na Olivovom vrchu v Mt 24; Mk 13, a Lk 21. Takže sa predpokladá, že ide o odkaz na Mt 24:14 a Mk 13:10.

Na základe Ez 39 bolo navrhnuté, že toto je odkaz na to, ako Góg vedie svoje oddiely proti Božiemu ľudu. To by symbolizovalo antikrista v posledných časoch (2Tes 2). Zdá sa vysoko nepravdepodobné, že anjel by rozkázal Ježišovi, aby prišiel. Hoci Ježiš nosí korunu v kapitolách 6 a 19, grécke slová pre opis týchto korún sú rôzne. Tam je Ježiš nazvaný ako „verný a pravdivý“, ale tu nie je. Jazdcove dobývanie nie je vôbec opísané. Jazdec je opísaný tak, že má luk, podobne ako v 6. kapitole, ale v 19. kapitole má Kristus v ústach dvojsečný meč; podobnosť je teda úplne zatienená rozdielmi. Toto je možno len ďalšia z plíag zo SZ. Tieto plíagy, ktoré sú odkazom na 3M 26 a Ez 14:21, sú vypovedané vo v.8. Biela nebola iba farebný symbol pre spravidlivosť, ale taktiež rímsky symbol vojenského víťazstva. Rímski generáli, ktorí zvíťazili v bitke, jazdili na dvojkolesovom voze naprieč ulicami Ríma, ťahaní bielymi koňmi.

□

„a ten, ktorý na ňom sedel mal luk“ Luk bol výberovou zbraňou obávaných lukostrelcov v Partských hordách (ktoré jazdili na bielych koňoch). Luk je v SZ často používaný pri opise Yahweho ako Bojovníka (Ž 45:4-5; Iz 41:2; 49:2-3; Hab 3:9; Zeach 9:13 a možno 1M 9:13). Sú tam takisto príklady toho, ako Yahweh súdil ostatné národy metaforickým opisom, keď lámal ich luky (Ž 46:9; Jer 51:56 a Hoz 1:5).

□

„bola mu daná koruna“ Toto je koruna „stephanos“, znamenajúca korunu víťaza, zatiaľ čo tá zmienaná v 29:11 v súvislosti s Kristom je „diadema“, kráľovská koruna.

□

„vyšiel dobývajúci a dobývať“ Symboly vo v.1 značia vojnu a dobývanie. Nakoľko prvý a druhý jazdec sú opísaní s podobným zámerom, niektorí vidia tento prvý obraz ako dobyvačnú vojnu a druhý ako občiansku vojnu. Toto je špekulácia, ale tieto dva kone sú do istej miery paralelné.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:3-4

³Ked' zlomil druhú pečať, počul som živú bytosť zvolať: „Príd.“ ⁴A ďalší, červený kôň vyšiel; bolo mu dané, aby vzal mier zo zeme a aby sa ľudia navzájom zabíjali; a bol mu daný veľký meč.

6:4

□

„ďalší, červený kôň“ Toto je narážka na akúsi vojenskú jatku.

□

„bol mu daný veľký meč“ Toto bol malý rímsky meč „machaira“. Nosieval sa na opasku rímskych vojakov a bol používaný pri poprave rímskych občanov (Rim 13:4). Fráza „aby sa ľudia navzájom zabíjali“ je zaujímavá, nakoľko v SZ je toto jedným zo spôsobov, ako Yahweh porážal svojich nepriateľov (Sud 7:22; 1Sam 14:20; 2Kron 20:22).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:5-6

⁵Ked' zlomil tretiu pečať, počul som tretiu živú bytosť zvolať: „Príd“. Pozrel som sa a hľa, čierny kôň; a ten, ktorý na ňom sedel, mal váhy vo svojej ruke. ⁶A počul som niečo podobné hlasu uprotred štyroch živých bytostí povedať: „Miera pšenice za denár a tri miery jačmeňa za denár; a nepoškod' olej a víno.

□

6:5 „Pozrel som sa a hľa, čierny kôň“ Toto je symbol hladomoru, (Mt 24:7), ktorý sprevádza vojnu.

6:6

„**miera pšenice za denár**“ Denár bola denná mzda pre vojaka alebo robotníka (Mt 20:2). Od Herodota sa dozvedáme, že za túto sumu bolo možné kúpiť normálne množstvo jedla, potrebné pre jedného muža na jeden deň. Toto ukazuje krutosť hladomoru: že muž mohol pracovať celý deň a mať dosť jedla iba pre seba.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: MINCE POUŽÍVANÉ V PALESTÍNE V JEŽIŠOVEJ DOBE

I. Medené mince

- A. *cherna* – malá hodnota (Jn 2:15)
- B. *chalchos* – malá hodnota (Mt 10:9; Mk 12:41)
- C. *assarion* – rímska medená minca v hodnote okolo 1/16 denára (Mt. 10:29)
- D. *kodrantes* – rímska medená minca v hodnote 1/64 denára (Mt 5:26)
- E. *lepton* – židovská medená minca v hodnote okolo 1/128 denára (Mk 12:42; Lk 21:2)
- F. *quadrans/farthing* – rímska medená minca malej hodnoty

II. Strieborné mince

- A. *arguros* („strieborná minca“) – omnoho hodnotnejšia ako medené alebo bronzové mince (Mt 10:9; 26:15)
- B. *denarius* - rímska strieborná minca v hodnote dennej mzdy (Mt 18:28; Mk 6:37)
- C. *drachme* - grécka strieborná minca s ekvivalentnou hodnotou k denáru (Lk 15:9)
- D. *di-drachmon* – dvojitá drachma v hodnote židovského 1/2 šekela (Mt 17:24)
- E. *stater* – strieborná minca v hodnote okolo štyroch denárov (Mt 17:27)

III. Zlaté mince - *chrusos* („zlaté mince“) – najhodnotnejšie mince (Mt 10:9)

IV. Všeobecné termíny pre hmotnosti kovov

- A. *mnaa* – latinská *mina*, hmotnosť kovu ekvivalentná 100 denárom (Lk 19:13)
 - B. *talanton* – grécka hmotnostná miera (Mt 18:24; 25:15,16,20,24,25,28)
 - 1. striebro v hodnote 6,000 denárov
 - 2. zlato v hodnote 180,000 denárov
 - C. *sheqel* – židovská SZ hmotnostná miera striebra (1M 23:15; 37:28; 2M 21:32)
 - 1. *pim* - 2/3 šekela
 - 2. *beka* - 2 šekely
 - 3. *gerah* - 1/20 šekela
- Väčšie miery
- 1. *maneh* - 50 šekelov
 - 2. *kikkar* - 3,000 šekelov

„**tri miery jačmeňa za denár**“ Jačmeň bol označený za hlavnú stravu chudobných. Toto grécke slovo pre „mieru“ je „*choenix*“ a rovnal sa približne 1.92 pinty (t.j. cca 1 liter).

„**nepoškod' olej a víno**“ Je úžasné, aké množstvo výkladov je na tento detail. Mnohí sa pokúšajú ísť späť k Chrámovému zvitku v zvitkoch od Mŕtveho mora, aby našli narážky na židovskú obeť. Toto bola hlavná strava ľudí zo stredozemnej oblasti. Skutočnosť, že tieto artikle neboli poškodené poukazuje na obmedzenosť hladomoru. Toto obmedzenie môžeme takisto vidieť aj vo v.8. Boh obmedzuje svoj súd, aby neveriaci mali čas na pokánie (16:9). Je tiež možné, že olej aj víno boli používané na lekárske účely.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:7-8

⁷Ked' Baránok zlomil štvrtú pečať, počul som hlas štvrtej živej bytosti zvolať: „Príd“. ⁸Pozrel som sa a hľa, plavý kôň; a ten, ktorý na ňom sedel mal meno Smrť; a Hádes ho sprevádzal. Bola im daná autorita nad štvrtinou zeme, zabíjať mečom a hladomorom a morom a divými šelmami zeme.

6:8

□

NASB „plavý kôň“
 NKJV „bledý kôň“
 NRSV „bledo-zelený kôň“
 TEV „bledo-sfarbený kôň“
 NJB „smrteľný kôň“

Výraz „bledý“ odkazoval na žltkasto zelenú alebo obielenú farbu. V Slovenčine (orig. „Angličtine“) odvodzujeme slovo „chlorid“ z tohto gréckeho slova. Kvôli zoznamu prostriedkov smrti vo v.8, toto môže byť odkaz na tých, ktorí boli zabití alebo zožratí divými zvermi, čo bola jedna z klatieb. (3M 26:22; Jer 15:3; Ez 5:17; 14:21).

□

„ten, ktorý na ňom sedel mal meno Smrť; a Hádes ho sprevádzal“ Toto je sz narážka na Prisl 5:5 alebo Hoz 13:14. Je to personifikácia výrazov pre ukončenie fyzického života. Tieto dva výrazy sú v Zjavení spolu použité tri krát (1:18; 20:13-14).

Výraz „Hades“ je synonymum sz slova „Šeol“, čo znamenalo „miesto zadržania mŕtvych.“ Vid' Zvláštnu Tému: Kde sú mŕtvi? v 1:18.

□

„Bola im daná autorita nad štvrtinou zeme“ V trúbach je zintenzívnenie súdu (t.j. jedna tretina, 8:7,8,10,12); v čašiach je úplné zničenie (16:1-21). Tieto zlomky sú literárny prostriedok na ukázanie, že Božie súdy mali spásonosný účel (9:20-21; 14:7; 16:9,11), ale skazené, búriace sa, zatvrdené ľudstvo na ne neodpovedalo (hoci niekoľko málo mohlo, cf. 11:13).

□

„zabíjať“ Títo štyria jazdci predstavujú sz zmluvné súdy (3M 26:21-26; Jer 15:2-3; 24:10; 27:8; 29:17-18; 32:24,36; 34:17; Ez 5:12,17; 14:21; Am 4:6-10). Výraz pre „meč“ je iný ako ten vo v.4. Tento predstavuje veľký bitevný meč, *hromphaia*. Všetky sz súdy vojnou, pliahou, hladomorom a divými zvermi sú uvedené v 3M 26:21-26 a Ez 14:21. Tieto zmluvné súdy sú jasne vyobrazené v 5M 27-29. Zapamätajte si, ich pôvodný zámer bol, aby Izrael činil pokánie a obrátil sa späť k Yahwemu. Fungujú v tom istom spásonosnom zmysle aj tu (9:20-21; 11:13; 14:7; 16:9,11).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:9-11

⁹Ked' Baránok zlomil piatu pečať, videl som pod oltárom duše tých, ktorí boli zabití pre slovo Božie a pre svedectvo, ktoré zachovali; ¹⁰a volali veľkým hlasom, hovoriac: „Dokedy, ó Pane, svätý a pravdivý, budeš zdržovať od súdu a pomsty našej krvi na tých, ktorí prebývajú na zemi?!“ ¹¹A každému z nich bolo dané biele rúcho; a bolo im povedané, že majú odpočívať ešte chvíľu dlhšie, pokiaľ sa nedovŕši počet ich spoluslužobníkov a ich bratov, ktorí mali byť zabití, tak ako boli aj oni.

6:9

□

„videl som pod oltárom“ Mnoho sa diskutovalo o tom, o akom oltári je zmienka. Výraz „oltár“ je v Zjavení používaný dost často (8:3,5; 9:13; 11:1; 14:18; 16:7). Niektorí tvrdia, že ide o obetný oltár spomínaný v 3M 4:7 a Pavlom vo Flp 2:17, zatiaľ čo ostatní veria že to bol kadidlový oltár vo Svätyni Svätostánku alebo Chrámu v Zj 11:1. Je to pravdepodobne obetný oltár, lebo (1) rabíni ho považovali za miesto veľkej cti a (2) odkazuje na smrť (t.j. krv) mučeníkov.

□

„duše tých, ktorí boli zabití“ Tieto duše sú mučenícki veriaci bez tiel (medzi smrťou a zmŕtvychvstaním) (13:15; 18:24; 20:4). Všetci kresťania sú volaní k mučeníctvu, ak si to situácia žiada (2:10,13; Mt 10:38-39; 16:24).

Zdá sa, že nie je žiadne prepojenie medzi tými, ktorých zabili štyria jazdci a týmito mučeníkmi!

□

NASB „pre slovo Božie a pre svedectvo, ktoré zachovali“
 NKJV „pre slovo Božie a pre svedectvo, ktorého sa držali“
 NRSV „pre slovo Božie a pre svedectvo, ktoré im bolo dané“
 TEV „preto, že hlásali Božie slovo a boli verní v svedčení“
 NJB „na účet Slova Božieho, pre svedčenie o ňom“

Táto fráza je opakujúci sa motív v Zjavení (1:9; 12:11,17; 19:10; 20:4). Je veľmi významovo podobná fráze „tomu, kto zvíťazi“ (2:6,11,17,26; 3:5,12,21). Títo boli zabití, pretože boli aktívni kresťania.

6:10

□

„**Dokedy... budeš zdržovať od súdu a pomsty našej krvi**“ Mnoho komentátorov vidí túto frázu ako nie kresťanskú. Toto je pravdepodobne kvôli tomu, že títo komentátori nikdy nezakúsili kruté prenasledovanie od neveriakov. Títo ľudia nežiadajú krvnú pomstu, ale spravodlivosť! Možno ide o narážku na 5M 32:43 (Zj 19:2). Táto žiadosť nasleduje aj Pavlove napomenutie v Rim 12:19.

□

„**Ó, Pane**“ Tento výraz „Pán“ (*despotes*) opisuje totálnu autoritu. Máme slovenské (orig. „anglické“) slovo „despota“, ktoré pochádza z tohto gréckeho slova. Je použité pre Yahweho v Lk 2:29 a Sk 4:24 a pre Ježiša v 2Pt 2:1 a v Jud 4.

□

„**tých, ktorí prebývajú na zemi**“ Toto je veľmi bežná fráza v Zjavení; je to odkaz na neveriacich (3:10; 8:13; 11:10; 13:8,14; 17:8).

6:11

□

„**každému z nich bolo dané biele rúcho**“ Toto je metafora pre „odpočinok“, „požehnanie“, alebo „víťazstvo“. Pre niektorých tu jestvuje teologický problém týkajúci sa toho, ako si mohla duša bez tela obliecť odev. Buďte opatrní s hyperdoslovnými výkladmi. Obzvlášť, keď ide o výklad apokalyptickej drámy! Skutočnosť, že komentátori vôbec diskutujú o niečom takomto iba ukazuje ako málo chápu žáner tejto knihy! Netlačte na detaily v Zjavení!

□

„**pokiaľ sa nedovíši počet ich spoluslužobníkov a ich bratov, ktorí mali byť zabití, tak ako boli aj oni**“ Jedna z hlavných právd tejto knihy je, že Boh má vládu nad všetkými vecami (v.8), dokonca aj nad smrťou kresťanských mučeníkov! Celé dejiny sú v Jeho ruke. Boh nie je prekvapený žiadnymi udalosťami, činmi alebo následkami. Avšak v tomto skazenom svete je stále prítomná bolesť, nespravodlivosť a utrpenie. Pre dobré pojednanie o probléme zla vid' Wenhamovu knihu *The Goodness of God*.

Tento koncept dovŕšeného (naplneného) počtu mučeníkov (1Enoch 47:4) je symbolický spôsob poukazovania na Božie poznanie a plán pre ľudstvo. Tento koncept je podobný Pavlovmu konceptu „plnosti pohanov“ (Rim 11:12,25), ktorý poukazuje na Božie poznanie všetkých pohanov, ktorí budú spasení.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 6:12-17

¹²Pozrel som sa, keď zlomil šiestu pečat' a povstalo veľké zemetrasenie; a slnko očernelo ako vreca urobené zo srsti, celý mesiac ostal ako krv¹³ a nebeské hviezdy padali na zem, ako keď figovník zo seba striasa nezrelé figy, keď ho otrasia silný vietor. ¹⁴Nebo sa roztrhlo, ako keď sa zroluje zvitok a každá hora a ostrov boli pohnuté zo svojho miesta. ¹⁵Vtedy sa králi zeme, veľmoži a vládcovia a bohatí a mocní a každý otrok a slobodný, skryli do jaskýň medzi horské skaly; ¹⁶a povedali horám a skalám: „Padnite na nás a skryte nás pred prítomnosťou Toho, ktorý sedí na tróne a od hnevu Baránka; ¹⁷lebo veľký deň ich hnevu prišiel a kto obstojí?“

6:12

□

„**zlomil šiestu pečat'**“ Tento verš je v jazyku židovskej apokalyptiky pre koniec vekov (Joel 2:31; 3:15; Iz 13:9,10; 34:3; Jer 4:23-28; Hag 2:6; Mt 24:29; a *Predzvesť Mojžišova* 10:5). Tento jazyk je v SZ používaný pre Pánov Deň. Jeho použitie v šiestej pečasti a neskôr v šiestej trube je, verím, z jedného dôvodu a to, že každá z týchto sedmorých sérií končí s koncom vekov, Druhým Príchodom Krista (6:12-17; 11:15-18; 14:14-20; 16:17-21; 19:11-21; 22:6-16).

Zjavenie nie je chronologicky sekvenčné!

□

„**povstalo veľké zemetrasenie**“ V tejto knihe sú zmienky o mnohých zemetraseniach (8:5; 11:13,19; 16:18). Je zaujímavé si všimnúť, že je tu sedem aspektov tejto konečnej apokalyptickej udalosti. Je taktiež sedem rozličných kategórií uvedených vo v.15. Toto je ďalší príklad vysoko štrukturovaného literárneho vzorca apokalyptickej literatúry (5:12).

□

„**slnko očernelo... mesiac ostal ako krv**“ Toto je s narážkou na súdny deň (Iz 13:10; 24:23; 50:3; Ez 32:7; Joel 2:2,10,31; 3:15; Mt 24:29; Mk 13:24-25; Lk 21:25).

6:13

□

„**nebeské hviezdy padali**“ Táto metafora môže mať dva pôvody: (1) stabilita Bohom stvoreného poriadku (Job 38:31-33; Ž 89:36-37; Iz 13:10; Jer 31:35-36; 37:20-26; Enoch 2:1) sa roztápa uprostred Božích súdov (Mt 24:29) alebo (2) padajúce hviezdy sú bežná intertestamentálna apokalyptická metafora (ktorá zvyčajne predstavuje anjelov). Do tohto kontextu lepšie zapadá #1.

6:14

□

„**nebo sa roztrhlo**“ Starovekí ľudia vnímali nebesia ako pevnú strechu z vystretej kože (Job 22:14; Ž 104:2; Prisl 8:27; Iz 34:4; 40:22). Toto je metafora predstavujúca to, ako rázne Boh vstupuje do prirodzeného poriadku.

□

„**každá hora a ostrov boli pohnuté zo svojho miesta**“ Kedykoľvek v SZ Boh navštívil svoje stvorenie, buď požehnanie alebo súd boli uvrhnuté na zem (Iz 40:4). Opis toho je často zobrazovaný v apokalyptickej terminológii. Verše 15-17 opisujú Boží hnev na neveriacich prenasledovateľov (16:20). V SZ sú používané podobné opisy na uľahčenie fyzického prístupu do Božej prítomnosti, ako zníženie pohorí, vysušenie riek, atď (Iz 40:4).

6:15

□

„**skryli sa do jaskýň a medzi horské skaly**“ Tak ako sa prenasledovaný Boží ľud musel skrývať pred prenasledovaniami od neveriacich (Žid 11:38), tak sa teraz musia bohatí a mocní skrývať pred Božím hnevom (Iz 2:10,19,21). Tento verš opisuje padlé, neveriace ľudstvo siedmimi spôsobmi. Toto použitie sediem je základný vzorec Jánovej knihy.

6:16

□

„**padnite na nás a skryte nás pred prítomnosťou Toho, ktorý sedí na tróne**“ Toto je narážka na Hozeáša 10:8 (Iz 2:19,21 a Lk 23:30). Všimnite si, že Otcov a Synov hnev sú spojené v tom, ako odsudzujú to, čo sa deje ich rodine viery. Konajú v dejinách, aby pomstili verných a potrestali búriacich sa (Gal 6:7).

□

„**hnev**“ Toto je výraz *orge*. Vid' poznámku v 7:14.

6:17 Verš 17 je buď narážka na Joela 2:11 alebo Malachiáša 3:2. Mnoho komentátorov verí, že v.17 pripravuje scénu pre medzihru nachádzajúcu sa v 7. kapitole, ktorá sa pokúša klásť otázku: „Čo s veriacimi, ktorí sú na zemi počas týchto apokalyptických udalostí a sérií súdov?“ Bolo mnoho nezhôd medzi komentátormi, či sú pečate zo 6. kapitoly spásanosné alebo súdiace (9:20-21; 14:7-8; 16:9,11). Kapitola 6 odkazuje na Boží súd neveriacich, ktorí odmietajú veriť. Tieto súdy začínajú vplývať na 1/4 sveta, potom na 1/3 a nakoniec v čašiach na celý neveriaci svet (Sof 1:14-18).

POCHOPENIE KONTEXTU V 7:1-17

- A. Siedma kapitola tvorí medzihru (ako aj 10:1-11:13 medzi šiestou a siedmou trúbou) medzi šiestou pečaťou a otvorením siedmej (8:1). Zaoberá sa otázkou čo sa deje s veriacimi počas týchto cyklov Božieho súdu na neveriacich. Siedma pečať sa stáva siedmimi trúbami.
- B. Táto medzihra sa zaoberá dvomi skupinami veriacich
 1. 144,000 z Dvanástich Kmeňov na zemi (v. 4)
 2. Nespočetný zástup z kmeňov celej zeme, ktorí sú teraz v nebi (v. 9)
- C. Boh koná mocnými, ochrannými, uisťujúcimi spôsobmi v mene svojho ľudu. V Zjavení nie je žiadny rozdiel medzi veriacimi Židmi a pohanmi. SZ rasové rozdelenia boli zovšeobecnené na veriacich a neveriacich.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 7:1-3

¹Potom som videl štyroch anjelov stáť na štyroch rohoch zeme, držať štyri vetry zeme, aby žiadny vietor nefúkal na zemi ani na mori ani na žiadnom strome. ²A videl som ďalšieho anjela vystupovať z východu slnka, ktorý mal pečat' živého Boha; a volal veľkým hlasom na štyroch anjelov, ktorým bolo dané škodiť zemi a moru, ³hovoriac: „Neškod'te zemi ani moru ani stromom, kým nezapečatíme sluhov nášho Boha na ich čelá.“

7:1

□

„videl som štyroch anjelov stáť na štyroch rohoch zeme držať štyri vetry zeme“ V SZ číselnej symbolike, číslo štyri odkazovalo na celú zem (Iz 11:12; Jer 49:36; Dan 7:2; Zach 1:8; 6:1,5; Mt 24:31).

Bolo viacero interpretácií týchto štyroch vetrov: (1) rabíni videli štyri vetry ako zlo (Sk 27:14); (2) niektorí na ne odkazujú ako na zlé vetry, alebo možno súdy Božie z Jer 49:36 a Dan 7:2; a (3) niektorí to považujú za narážku na číslo štyri v Zach 1:8 a 6:5, kde štyria jazdci a štyri vozy sú Boží služobníci po celom svete (Mt 24:31)

□

„žiadny vietor nefúkal ani na zemi ani na mori ani na žiadnom strome“ Toto, podobne ako 6:6 a 8, ukazuje obmedzený súd (7:3; 9:4).

7:2

□

„videl som ďalšieho anjela vystupovať z východu slnka“ Východ (slnka) bol symbol života, zdravia a nového dňa.

□

„mal pečat' najvyššieho Boha“ Božia pečat' sa spomína znovu v 9:4 a 14:1 a pravdepodobne v 22:4. O Satanovej pečati je zmienka v 13:16; 14:9; a 20:4. Účel pečate je identifikovať Boží ľud, aby Boží hnev na nich nevplýval. Satanova pečat' identifikuje jeho ľud, ktorý je predmetom Božieho hnevu. V Zjavení „súženie“ (t.j. *thlipsis*) je vždy odkaz na neveriacich prenasledujúcich veriacich, zatiaľ čo hnev/zlosť (t.j. *orge* alebo *thumos*) je vždy Boží súd na neveriacich, aby sa kajali a obrátili k viere v Krista. Tento pozitívny zámer súdu je možné vidieť aj v zmluvných kliatbách/požehnaních z 5M 27-28.

Fráza „živý Boh“ je slovná hra s titulom Yahweh (2M 3:14; Ž 42:4; 84:2; Mt 16:16). Táto istá slovná hra sa taktiež často nachádza v biblických sľuboch „ako že žije Pán.“

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PEČAŤ

Pečat' mohol byť staroveký spôsob zobrazovania:

1. Pravdy (Jn 3:33)
2. Vlastníctva (Jn 6:27; 2Tim 2:19; Zj 7:2-3)
3. Bezpečnosti alebo ochrany (1M 4:15; Mt. 27:66; Rim 15:28; 2Kor 1:22; Ef 1:13; 4:30)
4. Taktiež to môže byť znamenie reality Božieho zaslúbenia o dare (Rim 4:11 a 1Kor 9:2).

□

„štyroch anjelov, ktorým bolo dané škodiť zemi a moru“ Toto je TRPNÉ INDIKATÍVUM AORISTU. Boh má vládu nad súdmi nad zemou a neveriacimi. Jeho obmedzenia nad súdom majú dva zámery (1) veriaci nimi nebudú ranení a (2) aby sa mohli neveriaci kajat', vzývať Jeho meno a dať Mu slávu (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11; 21:7; 22:17).

7:3

□

„kým nezapečatíme sluhov Boha na ich čelá“ Toto je narážka na Ez 9:4,6 (Zj 9:4; 14:1). Opak tohto zapečatenia je Satanove zapečatenie, znamenie šelmy (13:16,17; 14:9,11; 16:2; 19:20; 20:4).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 7:4

⁴A počul som množstvo tých, ktorí boli zapečatení, stoštyridsaťštyritisíc zapečatených z každého kmeňa synov Izraela:

7:4

□

„**stoštyridsaťštyritisíc**“ Táto istá tajomná skupina je spomínaná aj v 14:1 a 3. Mnoho sa dikutovalo o tom, čo a koho toto číslo predstavuje. Toto číslo je symbolické, nie doslovné, z nasledovných dôvodov.

1. Samotné číslo je okrúhle a všetky kmene majú rovnaký počet
2. Číslo je deliteľné dvanástimi, čo je biblické číslo organizácie (alebo možno Božieho ľudu) a desiatimi, čo je biblické číslo úplnosti
3. Siedma kapitola je v apokalyptickom jazyku
4. Zoznam kmeňov je jemne pozmenený (Dan je vynechaný a Efraim je nahradený Jozefom), aby židia vedeli, že to nebolo mienené pre doslovný výklad.

Niektoré z možných interpretácií tejto skupiny sú:

1. Ide doslovne o veriaci Izrael v posledných časoch (Zach 12:10)
2. Toto sú tí novo-obrátení kresťania prítomní po tajnom vytrhnutí Cirkvi
3. To je veriaci židovský zostatok (Rim 9-11)
4. Je to titul pre nz Cirkev (1:6)

Zapečatenie nie je obmedzené na jednu skupinu, ale predstavuje Božie vlastníctvo a ochranu Jeho ľudu (2:20; 11:18; 19:2,5; 22:36). Satan zapečatuje svojich nasledovníkov (13:16,17; 14:9,11; 16:2; 19:20; 20:4), napodobňujúc Boha (3:12; 7:3; 14:1; 22:4).

NZ často opisuje Cirkev v terminológii používanej pre Izrael (Rim 2:28-29; 4:11; 9:6,8; Gal 3:29; 6:16; Flp 3:3) a konkrétne v knihe Zjavenia, kde v 1:6 je Cirkev adresovaná titulom použitým pre Izrael v 2M 19:4-6 (1Pt 2:5,9). V liste Jakuba (1:1) a 1Petra (1:1) je Cirkev taktiež opísaná ako „Diaspóra,“ meno pre rozprchnutých Židov, ktorí nežili v Palestíne.

V tomto bode štúdia tejto knihy sa mi zdá najlepšie identifikovať 144,000 vo v.4 a „veľký zástup“ z v. 9 ako nz Boží ľud – tých, ktorí dôverujú Kristovi, ale vnímaných v dvoch rozličných zmysloch (veriaci Židia a veriaci pohania).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ČÍSLO DVANÁST'

Dvanásť bolo vždy symbolické číslo pre organizáciu

1. Mimo Biblie
 - a. Dvanásť znamená Zverokruhu
 - b. Dvanásť mesiacov v roku
2. V SZ
 - a. Synovia Jákobovi (židovské kmene)
 - b. Odrážajúce sa v týchto pojmoch:
 1. Dvanásť stĺpov oltára v 2M 24:4
 2. Dvanásť klenotov Veľkňazovho náprsného odevu (čo predstavuje kmene) 28:21
 3. Dvanásť chlebov vo svätyni Svätostánku v 3M 24: dvanásť zvedov poslaných do Kanánu v 4M 13(jeden z každého kmeňa)
 4. Dvanásť palíc (kmeňových štandardov) v Kórachovej vzbure v 4M 17:2
 5. Dvanásť kameňov Jozuu v Joz 4:3,9,20
 6. Dvanásť správnych okrskov v Šalamúnovej správne v 1Kr 4:7
 7. Dvanásť kameňov v Elijášovom oltári pre Yahweho v 1Kr 8:31

3. V NZ

- a. Dvanásť vybraných apoštolov
- b. Dvanásť košov chleba (jeden za každého apoštola) v Mt 14:20
- c. Dvanásť trónov, na ktorých sedia nz učenici (odkazujú na 12 kmeňov Izraela) v Mt 19:28
- d. Dvanásť plukov anjelov na záchranu Ježiša v Mt 26:53
- e. Symbolika Zjavenia
 1. Dvadsaťštyri starcov na 24 trónoch v 4:4
 2. 144,000 (12x12) v 7:4; 14:1,3
 3. Dvanásť hviezd na ženinej korune 12:1
 4. Dvanásť brán, dvanásť anjelov odrážajúcich dvanásť kmeňov v 21:12
 5. Dvanásť základných kameňov Nového Jeruzalema a na nich mená dvanástich apoštolov v 21:14
 6. Dvanásťtisíc honov v 21:16 (veľkosť nového mesta, Nového Jeruzalema)
 7. Múr mal 144 lakt'ov v 21:17
 8. Dvanásť perlových brán v 21:21
 9. Stromy v novom Jeruzaleme s dvanástimi odrodami ovocia (jedna pre každý mesiac) 22:2

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 7:5-8

⁵z kmeňa Júdovho, dvanásťtisíc bolo zapečatených, z kmeňa Rúbenovho, dvanásťtisíc, z kmeňa Gádovho, dvanásťtisíc, ⁶z kmeňa Ašerovho, dvanásťtisíc, z kmeňa Naftalího dvanásťtisíc, z kmeňa Menašeho, dvanásťtisíc, ⁷z kmeňa Simeonovho, dvanásťtisíc, z kmeňa Léviho, dvanásťtisíc, z kmeňa Izachárovho, dvanásťtisíc, ⁸z kmeňa Zebulúnovho, dvanásťtisíc, z kmeňa Jozefovho, dvanásťtisíc, z kmeňa Benjamínovho, dvanásťtisíc *bolo zapečatených.*

7:5

□

„z kmeňa Júdovho“ Zoznam kmeňov vo v.5 sa nezhoduje so žiadnym z viac ako dvadsať zoznamov nachádzajúcimi sa v SZ. Obzvlášť sa nezhoduje s Ez 48:2-7, ktorý uvádza eschatologický Boží ľud. Dan je vynechaný, Júda je uvedený na začiatku, Efraim je vynechaný, ale Jozef je uvedený na jeho mieste a Lévi je zaradený s ostatnými kmeňmi. Hocijaký Žid by rozoznal, že tento zoznam je nepravidelný a nebol mienený pre doslovné chápanie.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 7:9-12

⁹Po týchto veciach som sa pozrel a hľa, veľký zástup, ktorý nik nevedel spočítať, z každého národa a všetkých kmeňov a ľudí a jazykov, stojacich pred trónom pred Baránkom, oblečení do bielych rúch a palmové vetvy *boli v ich rukách*; ¹⁰a volajú veľkým hlasom: „Spasenie nášmu Bohu, ktorý sedí na tróne a Baránkovi.“ ¹¹A všetci anjeli stáli okolo trónu a *okolo starcov a štyroch živých bytostí*; a padli na svoje tváre pred trónom a uctievali Boha, ¹²hovoriac: „Amen, dobrorečenie a sláva a múdrosť a vd'aka a česť a moc a sila bud' nášmu Bohu naveky vekov. Amen.“

7:9 Veľký zástup zmienený v tomto verši je zjavne odlišný od stoštyridsaťštyritisícich, o ktorých je zmienka vo v.4. Tak ako prvá skupina pochádza z viacerých kmeňov Izraela, táto skupina pochádza z každého kmeňa zeme. Zdá sa, že tieto dve skupiny predstavujú rovnakú skupinu ľudí v dvoch odlišných zmysloch. Ak verše 1-8 odkazujú na veriacich Židov, tak v.9 odkazuje na Boží ľud všetkých skupín ľudí (5:9; 11:9; 13:7; 14:6; 17:15).

Avšak skutočnosť, že sa o nich hovorí, že (1) prišli z veľkého súženia (v.14); (2) stáli pred trónom (v.9); a mali biele rúcha (6:11) ich môže identifikovať ako úplný počet mučeníkov (6:11; 17:6; 18:24; 19:2; 20:4).

□

„palmové vetvy *boli v ich rukách*“ Niektorí sa pokúšajú spájať to s 3M 23:40 alebo Neh 8:15 ako znamenie radosti a víťazstva. Niektorí to spájajú s obradmi Slávnosti nekvasených chlebo tak ako v Jn 12:13 a ešte iní, nakoľko je táto pasáž spojená s obdobím putovania po púšti (v. 15-16), so Sviatkom Stánkov. Palmové vetvy môžu byť jednoducho symbolom víťazstva.

7:10

□

„**Spasenie nášmu Bohu**“ Toto je normálny grécky výraz pre „spásu“ (*soteria* zo slovesa *sozo*), ale môže byť použitý aj v zmysle „víťazstva“ (NEB) alebo „úplného zvíťazenia.“ SZ výraz (*yaša*) znamenal fyzické vyslobodenie (Jak 5:15). Tento istý výraz je použitý v sériách dobrorečení Bohu v Zjavení (7:10; 12:10; 19:1).

□

„**a Baránkovi**“ Všimnite si, že Mesiášovi je dobrorečené takým istým spôsobom ako Yahwemu. Toto poukazuje na Synovu Božskú podstatu.

7:12

□

„**hovoriac**“ Všimnite si sedmorité dobrorečenie Bohu (a Mesiášovi, v.10), ktoré je podobné sedmoritému dobrorečeniu zabitého Baránka v 5:12.

□

„**Amen**“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:6.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 7:13-17

¹³ Vtedy mi jeden zo starcov odvetil, hororiac: „Títo, ktorí sú oblečení v bielych rúchach, kto sú a odkiaľ pochádzajú?“ ¹⁴Povedal som mu: „Môj pane, ty vieš.“ A on mi povedal: „Toto sú tí, ktorí prichádzajú z veľkého súženia a umyli si rúcha a obielili ich v krvi Baránka. ¹⁵Z tohto dôvodu sú pred trónom Božím; a slúžia Mu deň i noc v Jeho chráme; a Ten, ktorý sedí na tróne rozprestrie nad nimi svoj Svätostánok. ¹⁶Nebudú viac už hladovať ani žízniť; nebudú nikdy viac; ani slnko nebude na nich dorážať, ani žiadna horúčava; ¹⁷lebo Baránok uprostred trónu bude ich pastier a povedie ich k prameňom vody života; a Boh zotrie každú slzu z ich očí.“

7:14

□

„**Povedal som mu: „Môj pane, ty vieš**““ Toto je bežná ľudská odpoveď anjelským bytostiam (Zach 4:5,13; Dan 10:16), čo potvrdzuje identifikáciu starcov so skupinou anjelských bytostí.

Apokalyptická literatúra je charakteristická anjelským sprostredkovaním a interpretáciou. Tieto interpretácie sa stávajú kľúčovými (ako aj piesne chóru) pri definovaní a porozumení symbolického jazyka.

□

„**Toto sú tí, ktorí prichádzajú z veľkého súženia**“ Toto je PRÍTOMNÉ PRÍČASTIE a je to narážka na prenasledované zbory v Jánovej dobe (1:9; 2:9,10,22). Je však zjavné, že historické narážky v Zjavení adresujú súženie svätých v každom veku a taktiež poukazujú na zintenzívnenie prenasledovania v posledných časoch (Dan. 12:1). Toto sa vzťahuje na (1) prenasledovanie Božích detí (Mt 24:21-22; Mk 13:19; 2Tes 2:3ff; Zj 2:10; Dan 12:1) alebo (2) prichádzajúci Boží hnev na neveriacich (2Tes 1:6-9; Zj 3:10; 6:17; 8:2ff; 16). Tieto problémy boli do istej miery spojené s každou dobou. Kresťania trepli v Ježišovom mene (Jn 16:33; Sk 14:22; Rim 5:3; 1Pt 4:12-16). Obe tieto udalosti boli často nazývané pôrodné bolesti nového veku spravodlivosti (Mk 13:8 a apokryfická kniha 2Baruch, kapitoly 25-30).

Grécky výraz *thlipsis* (súženie) je v Zjavení vždy použitý pre súženie veriacich v rukách neveriacich (1:9; 2:9,10,22; 7:14). Grécky výraz *thumos* (12:12; 14:8,10,19; 15:1,7; 16:1; 18:3; 19:15) a *orge* (6:16,17; 11:18; 14:10; 16:19; 19:15) sú vždy používané pre Otcov a Synov hnev nad búriacimi sa, tvrdhlavými neveriacimi.

Z teologickej stránky, ak bola kniha napísaná na povzbudenie veriacich prechádzajúcich súženiami, prečo niektorí vykladači naliehajú na tajnom vytrhnutí, aby bola nejaká budúca generácia veriacich ušetrená od prenasledovania? Prenasledovanie bol údel väčšiny prvých cirkevných vodcov a každej generácie veriacich. Prečo by mala byť potom jedna budúca skupina ušetrená?

□

„**a umyli si rúcha a obielili ich v krvi Baránka**“ Toto očividne odkazuje na mučeníkov, ktorí zomierajú za svoju vieru v Krista počas Veľkého Súženia. Aká zarážajúca metafora pre vykúpenie (22:14)! Túto myšlienku očistenia skrze obetnú smrť Krista môžeme vidieť v Rim 3:25; 5:9; 2Kor 5:21; Ef 1:7; Kol 1:20; Žid 9:14; 1Pt 1:19; a 1Jn 1:7. Pravda kríža je často vnášaná do Zjavenia (1:5; 5:12; 7:14; 12:11; 13:8; 14:4; 15:3; 19:7; 21:9,23; 22:3).

Všimnite si kombináciu Kristovho zaopatrenia a ľudskej potreby odpovedať na Božie pozvanie. Zmluvný aspekt oboch Zmlúv potvrdzuje Božie pozvanie a zaopatrenia, ale zvrchovaný Boh si taktiež vybral to, že skazené ľudstvo musí odpovedať (Jn 1:12; Mk 1:15; Sk 3:16,19; 20:21; Rim10:9-13).

7:15-16 Budúci čas blaženosti a nebeského pokoja je opísaný v sz terminológii. Toto je narážka na obdobie putovania po púšti a Svätostánok (2M 40:34-38; 4M 9:15-23). Je to ďalšia narážka na oblak slávy *Šekinah*, ktorý symbolizoval Božiu

prítomnosť s ľudom (Iz 49:10; Mt 5:6; Jn 4:14; 6:35; 7:37). Toto obdobie v dejinách bolo v skutočnosti obdobie súdu. Avšak Yahweh im nebol nikdy bližší a starostlivejší ako počas tohto obdobia súdu. Rabíni sa o tomto čase často zmieňujú ako o medových týždňoch Yahweho a Izraela.

7:15

□

„**slúžia Mu deň i noc**“ V SZ to bol odkaz na levitských kňazov (Ž 134:1; 1Kron 9:33). Prístup k Bohu a služba Bohu boli rozšírené na (1) prenasledovaných veriacich a (2) všetkých veriacich. Už nejestvuje židovské elitné kňazstvo! Všetci veriaci sú kňazi (1Pt 2:5,9; Zj 1:6).

□

„**v Jeho chráme**“ Je dosť zložitá dať do súvisu túto pasáž (a Ez 40-48) so Zj 21:22, ktorá hovorí, že v nebi nebude žiadny chrám. Niektorí sa pokúšajú urobiť rozdiel medzi dočasným tisícročným kráľovstvom a večnou vládou. Je zjavné, že metafory a časový rámec v tejto knihe sú neisté a nie pevne udané. Môže ísť o odkaz na duchovný Svätostánok v nebi (Žid 9:23).

□

„**rozprestrie nad nimi svoj svätostánok**“ Toto je verbálna metafora Božieho intímneho prebývania so svojím ľudom. Boží stan predstavuje Jeho pretrvávajúcu prítomnosť s Jeho ľudom z každej rodiny a kmeňa. Pôvodný zámer Edenskej záhrady je obnovený. Ľudstvo je vykúpené (1M 3:15). Intímne spoločenstvo s Bohom je opäť možné.

7:16

□

„**nebudú už viac hladovať ani žízniť nebudú nikdy viac**“ Verš 16 je narážka na Iz 49:10-13. Božie fyzické zaopatrenie je symbol pre Božie duchovné zaopatrenie (Mt 5:6; Jn 4:14; 6:35; 7:37).

□

„**ani slnko nebude na nich dorážať, ani žiadna horúčava**“ Toto je narážka na poskytnutie tieňa oblakom slávy *šekinah* počas 38 rokov odobea putoania na púšti (Ž 121:5-7).

7:17

□

„**lebo Baránok uprostred trónu bude ich pastier**“ Toto je sz narážka na Ez 34:23. Všimnite si, že zabitý ale zmŕtvychvstalý Vykupiteľ je ústredný bod Božej spásonosnej aktivity. Dobrý Pastier z Jána 10:11 je teraz Pastier všetkých oviec (Jn 10:16).

□

„**povedie ich k prameňom vody života**“ Pre púštnych ľudí bola vždy voda symbolom hojnosti a života. Toto je narážka na Iz 49:10 (Ž 23:2), ktorá je aj zopakovaná pri ukončení knihy v Zj 21:6; 22:1.

□

„**a Boh zotrie každú slzu z ich očí**“ Toto je narážka na Mesiánsku slávnosť a nové Božie mesto v Iz 25:6-9 (Zj 21:4). Aké potešenie to muselo byť pre prenasledovaných veriacich Jánovej doby aj každej inej doby!

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Kto sú 144,000? Vysvetlite vašu odpoveď na základe textu Zjavenia.
2. Ako sa vzťahujú 144,000 na veľkú skupinu z v. 9?
3. Prečo je tak ťažké interpretovať tieto symboly?
4. Čo je nosná téma kapitola 6 a 7?
5. Čo sa myslí pod tým, keď sa hovorí, že 7. kapitola je medzihra? Kde sa tejto knihe nechádzajú ostatné medzihry?

ZJAVENIE 8:1-9:21

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Siedma Pečať a Zlaté Kadidlo	Siedma Pečať: Úvod k Siedmim Trúbam	Siedma Pečať	Siedma Pečať	Siedma Pečať
8:1-2	8:1-6	8:1-2	8:1-2	8:1 Modlitby svätých prinášajú príchod Veľkého Dňa bližšie 8:2-5
8:3-5		8:3-5	8:3-5	
Trúby		Prvých Šesť Trúb	Trúby	Prvé Štyri Trúby
8:6	Prvých Šesť Trúb	8:6	8:6	8:6-12
8:7	8:7	8:7	8:7	
	Druhá Trúba: More zasiahnuté			
8:8-9	8:8-9	8:8-9	8:8-9	
	Tretia Trúba: Vody zasiahnuté			
8:10-11	8:10-11	8:10-11	8:10-11	
	Štvrtá Trúba: Nebesia zasiahnuté			
8:12	8:12	8:12	8:12	
8:13-9:6	8:13	8:13	8:13	8:13
	Piata Trúba: Kobylky z bezodnej diery	Pliaga Démonských Kobyliek		Piata Trúba
	9:1-12	9:1-6	9:1-6	9:1-6
9:7-11		9:7-11	9:7-11	9:7-11
9:12	Šiesta Trúba: Anjel z Eufratu	9:12	9:12	9:12
9:13-19	9:13-21	9:13-19	9:13-19	9:13-21
9:20-21		9:20-21	9:20-21	

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti) NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať na pospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajzte vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstavec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstavec
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd'.

POCHOPENIE KONTEXTU V 8:1-9:21

- A. Keďže sedem trúb vychádza zo siedmej pečate, otázka znie: „Aký je vzťah medzi trúbami, pečaťami a čašami?“ Je tam čiastočná, ak nie úplná rekapitulácia. Pokrývajú rovnaké časové obdobie. Sú postavené na rovnakom vzore a vychádzajú zo seba. Zdá sa, že táto rekapitulačná teória sa vyvinula v treťom storočí za Viktorina. Keď niekto porovná tieto tri série, zdajú sa ako apokalyptické, progresívne deštruktívne metafory jednej eschatologickej doby. Je celkom možné, že ako šiesta pečať (6:12-17) prichádza ku koncu, sedem trúb (11:15-19) a sedem čiaš (16:17-21) opisujú udalosti konca.
- B. Odkiaľ berie Ján svoje obrazy do týchto apokalyptických vízií? Je viacero teórií: (1) sú tam narážky na viaceré SZ miesta, konkrétne v kapitolách 8 a 9 na rany v Egypte a inváziu kobyliiek z Joela 2. Ako vždy v Zjavení, obrazy z Daniela, Ezechiela a Zachariáša tvoria základné pozadie; (2) židovské intertestamentálne apokalyptické spisy, ako 1Enoch. 1Enoch bol dobre známy v judaizme prvého storočia ako aj v Cirkvi a jeho použitie je naznačené aj pri NZ autoroch (2Pt 2 a Júda); a (3) historické rozpoloženie prvého storočia, konkrétne rímsky kult cisára a miestne prenasledovanie.
- Možnosť, ktorú si vyberieme ako hlavný zdroj obrazov, bude určovať ako vyložíme tieto dve kapitoly. Ak ich vidíme na pozadí Rímskej ríše, zapadneme do dejín Ríma (preterizmus). Ak ich vidíme vo svetle židovského apokalyptického jazyka, budeme obrazy skôr interpretovať ako symboly (idealizmus). Ak ich prirovnávame k sz proroctvám, budeme ich premietat' do židovského rámca posledných časov (futurizmus).
- C. Tieto dve kapitoly opisujú rastúci zintenzívňujúci sa súd nad neveriacimi. Avšak musíme zdôrazniť, že Boh na nich prináša súd so zámerom ich spasenia (9:20-21; 14:7; 16:9,11). Takže fungujú ako zmluvné kľatby z 5M 27-29.
- D. Tak ako v predchádzajúcich kapitolách, symbolika je taká nejasná, že niektorí komentátori ju pripisujú Kristovi, niektorí Satanovi. S takouto nestálosťou symboliky, je dogmatizmus absolútne neprípustný. Vykladači musia zhrnúť celú víziu do jednej ústrednej pravdy. Táto ústredná pravda by mala viesť interpretáciu detailov a ostať pri tom, aby bol ústredný teologický motív zdôraznený!

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:1-2

¹Keď Baránok zlomil siedmu pečať, nastalo v nebi ticho asi na pol hodinu. ²A videl som sedem anjelov, ktorí stoja pred Bohom. A bolo im daných sedem trúb.

8:1

□ „**Ked' Baránok zlomil siedmu pečať**“ Ježiš je Ten, ktorý otvára siedmu pečať, ale odteraz budú anjeli oznamovať sedem trúb a neskôr sedem čiaš.

□ „**nastalo v nebi ticho asi na pol hodinu**“ Existuje viacero teórií spojených s tichom. Rabíni ho spájajú s časom ticha, aby boli vypočuté modlitby svätých.

1. Niektorí to spájajú s knihou 2Ezdráš 7:29-31, kde ticho je začiatok Nového Veku.
2. Iní ho spájajú s viacerými sz pasážami, kde ľudia majú byť ticho v prítomnosti Boha (Hab 2:20; Sof 1:7; Zach 2:13).
3. Ostatní ho spájajú s dramatickým efektom pre príchod intenzívneho súdu na neveriacich.

8:2

□ „**A videl som sedem anjelov, ktorí stoja pred Bohom**“ Je zaujímavé, že sa tu objavuje URČITÝ ČLEN (angl. „the“) „sedem anjelov“. V rabínskom judaizme sú siedmi anjeli prítomnosti zmieňovaní v Tobiášovi 12:15 a 1Enochovi 20:1-7. Sú to Uriel, Rafael, Raguel, Michal, Sarakael alebo Sariel, Gabriel a Remiel. Ostatní vidia túto frázu ako vzťahujúcu sa na Mesiaša v Iz 63:9 alebo na súd tých, ktorí sa búria a zarmucujú Svätého Ducha (Iz 63:10). Spojenie s Exodom môže byť badateľné v anjelovi v 2M 23:20-23; 33:12-16.

□ „**bolo im daných sedem trúb**“ Sedem anjelov zodpovedá sedmim trúbam (v.6). V SZ boli trúby často používané na komunikáciu v Božom ľude, či už nábožensky alebo vojensky (2M. 19:16; 4M 10:1-10; Iz 27:13; Jer 4:5-9; Joel 2:1; Sof 1:16; Zach 9:14; 2Ezdráš 6:23). V NZ trúba oznámi Druhý Príchod Krista (Mt 24:31; 1Kor 15:52-53; 1Tes 4:16).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:3-5

³Ďalší anjel prišiel a postavil sa k oltáru, držiac zlaté kadidlo; a do kadidla mu bolo dané mnoho kadiva, aby ho mohol pridať k modlitbám všetkých svätých na zlatom oltári, ktorý je pred trónom. ⁴A dym kadidla s modlitbami svätých, vystúpil pred Boha z anjelovej ruky. ⁵Vtedy anjel vzal kadidlo a naplnil ho ohňom z oltára a hodil ho na zem; a nastalo dunenie hromu a zvuk a žiary blesku a zemetrasenie.

8:3

□ „**Ďalší anjel prišiel a postavil sa k oltáru, držiac zlaté kadidlo**“ Tento text a 5:8 boli používané na presadzovanie rabínskeho teologického konceptu, že anjeli sú nositelia modlitieb k Bohu. Biblia je ticho o tom, ako vykladať takéto detaily. Tieto symbolické pasáže nemajú byť používané na definovanie špekulatívnych teologických detailov. Toto je vízia a nie je mienená, aby definovala úlohy istých anjelov. Potvrďuje, že modlitby svätých vplývajú na Boha.

Oltár bol identifikovaný buď ako kadidlový oltár pred oponou vo Svätyni (2M 30:1-10) alebo ako obetný oltár (v. 5; 9:13). Táto vízia však nie je pozemský Svätostánok alebo Chrám v Jeruzaleme, ale trónna sieň Boha v nebesiach (Žid 8:2; 9:11,24). Kadidlový oltár teda najlepšie zapadá do tohto kontextu.

□ „**modlitby všetkých svätých**“ Ktorú skupinu svätých táto fráza predstavuje, nie je isté, ale ukazuje to, že Boh pozná a opovedá na potreby Jeho ľudu (2M 3:7). Kadidlo bolo symbolom modlitby (Ž 141:2; Zj 5:8), lebo dym vystupoval a zmizol z viditeľnej sféry to neviditeľnej sféry. Viď Zvláštnu Tému: Svätí v 5:8.

8:4

Napriec knihou Leviticus (3M) vzbudzovalo kadidlo Božiu prítomnosť; preto kadidlo začalo predstavovať modlitby Božieho ľudu.

8:5

□ „**anjel vzal kadidlo a naplnil ho ohňom z oltára a hodil ho na zem**“ Toto je narážka na Ez 10:2. Uhlíky pre kadidlový oltár pred oponou by boli pôvodne vzaté z obetného oltára spredu Svätostánku (9:13; 3M 16:11-13). Toto sú symboly Svätostánku, ktorých významy sa menia. Kľúčová teologická myšlienka je, že toto sa deje pred Bohom v nebi.

□ „**a nastalo dunenie hromu**“ Takéto fyzické javy sú často v spojitosti s Yahweho prítomnosťou (4:5; 11:19; 16:18; 2M 19:16-19; Ž 18:10-13).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:6

⁶A siedmi anjeli, ktorí mali sedem trúb, sa pripravili trúbiť.

8:1-6 Tieto verše predstavujú činnosť počas obdobia ticha.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:7

⁷Prvý zatrúbil a prišlo krupobitie a oheň, zmiešané s krvou a boli zvrhnuté na zem; a tretina zeme bola spálená a tretina stromov bola spálená a všetka zelená tráva bola spálená.

8:7

□ „a prišlo krupobitie a oheň zmiešané s krvou“ Mnoho obrazov pochádza egyptských rán. Táto pasáž je narážka na 2M 9:24. Je tiež možné, že bola vzatá z Ez 38:22, zvrhnutie Božej armády.

□ „a tretina zeme bola spálená“ Toto obmedzené, ale obsažné percento je v niekoľkých nasledujúcich kapitolách zmieňované často (8:7-8,9,10,11,12; 9:15,18; 12:4). Druhá séria súdov je intenzívnejšia ako prvá (6:8, kde je zmienka o jednej štvrtine).

□ „a všetka zelená tráva bola spálená“ Toto musí byť odkaz na úplné zničenie zelenej trávy v zničenej tretinovej oblasti, nakoľko zelená tráva je chránená v 9:4.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:8-9

⁸Druhý anjel zatrúbil a niečo podobné veľkej hore horiacej ohňom, bolo zvrhnuté do mora; a tretina mora sa premenila na krv ⁹a tretina živočíchov, ktoré boli v mori a mali život, zomrela; a tretina lodí bola zničená.

8:8

□ „podobné veľkej hore horiacej ohňom, bolo zvrhnuté do mora“ Znovu je problémom zdroj Jánových obrazov – rímsky, židovský medzibiblický, alebo sz. Ak je to SZ, tak Ž 46:2 alebo 2M 7:20-21 je ich odkaz. Ak je to židovská apokalyptika, tak je to odkaz na 1Enoch 18:13-16 alebo možno Sybiline proroctvá 5:158. Ak je zdroj Rím, tak možno to je historická narážka ma výbuch Vezuvu, ktorý Židia interpretovali ako Boží súd za zničenie Jeruzalema. Presný zdroj Jánových metafor nie je istý, ale hovoria o Božom hneve voči búriacemu sa stvorenstvu, majú na mysli spásonosný zámer.

□ „a tretina mora sa premenila na krv“ Toto je ďalšia narážka na egyptské rany (2M 7:20-21).

8:9

□ „tretina živočíchov. . . zomrela“ Toto je ďalšia narážka na egyptské rany (2M 7:21).

□ „tretina lodí bola zničená“ Toto nemá žiadnu paralelu v SZ, v apokalyptickej literatúre, ani v rímskej literatúre prvého storočia. Zjavne je narušený obchod a bola by núdza o tovar a jedlo. Potvrzuje to Boží obmedzený, progresívny súd. Jeho súd sa zintenzívňuje (1/4 v pečatiach, 1/3 v trúbach), kým v čašiach nepominie čas pokánia a neobjaví sa úplný konečný súd.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:10-11

¹⁰Tretí anjel zatrúbil a veľká hviezda padla z neba, horiaca ako fakľa a padla na tretinu riek a prameňov vôd. ¹¹Meno hviezdy je zvané Palina; a tretina vôd sa premenila na palinu a mnoho ľudí zomrelo od týchto vôd, lebo boli zahorknuté.

8:10

□ „veľká hviezda padla z neba“ Toto môže byť narážka na Iz 14:12. Mnohí sa pokúsili vzťahnúť to na Zj 6:13 alebo 9:1, ale toto môže uzamknúť Jánove obrazy príliš na tesno. Buďte opatrní, aby ste sa nepokúšali vyložiť každý jeden detail. Môže ísť iba o dramatické obrazy. V židovskej apokalyptike padajúca hviezda predstavuje anjela.

8:11

□ „Meno hviezdy je zvané Palina“ V SZ je palina spájaná s modlárstvom (5M 29:17-18). Taktiež je opisovaná ako miešaná s jedom a teda jedovatá (Jer 9:15; 23:15; Am 6:12). Palina bola sama o sebe (TEV) horká, ale nie smrtiaca. Tu je to metafora pre Boží súd.

Dobrý príklad pre nevhodnosť moderných ľudí pokúšajúcich sa nanútiť detaily Zjavenia do ich doby je tvrdenie, že výbuch ukrajinskej nukleárnej elektrárne Černobyľ bolo naplnením proroctva, pretože to slovo v ukrajinskom jazyku označuje palinu. Táto prax Biblickej interpretácie založená na ranných novinách bola bežná počas posledných dvetisíc rokov a mala by nás varovať, aby sme si na taký postup dávali pozor!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:12

¹²Štvrtý anjel zatrúbil a tretina slnka a tretina mesiaca a tretina hviezd boli zasiahnuté tak, že tretina z nich otemnela a deň nesvietil svoju tretinu a noc takisto.

8:12

Tma bola vždy znamením Božieho súdu (2M 10:21; Iz 13:10; 34:4; 50:3; Ez 32:7-8; Joel 2:2,10,31; 3:15; Am 5:18; Mk 13:24). Nebeské telesá boli často uctievané ako duchovné mocnosti. Boh ich stvoril (1M 1:14-19; Iz 40:26); pomenoval ich (Ž 147:4; Iz 40:26); ovláda ich (Iz. 48:13); a oni Ho chvália (Ž 148:3).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 8:13

¹³Vtedy som sa pozrel a počul som orla letiac stredom neba, hovoriac veľkým hlasom: „Beda, beda, beda tým, ktorí prebývajú na zemi, pre zostávajúce zvuky trúby troch anjelov, ktorí majú zatrúbiť!“

8:13

□ „Vtedy som sa pozrel a počul som orla letiac stredom neba, hovoriac“ KJV má „anjela“ namiesto „orla“, ale toto pochádza z gréckeho rukopisu z neskorého deviategého storočia. Sinaiticus (Σ) aj Alexandrinus (A) majú „orla.“ Môže ísť o odkaz na:

- supa (alebo orla), čo bol častý symbol zabíjania (Ez 17:3; Hab 1:8; Mt 24:28; Lk 17:37)
- narážku na súdnu scénu v Ez 39:17-20; Hoz 8:1
- narážku na intertestamentálnu apokalyptickú knihu 2Baruch 77:21-22, v ktorej sup doručuje posolstvo o Božej rane na ľudí
- rímske vojenské vlajky, ktoré mali na vrchu orla.

„Letiac stredom neba“ je pravdepodobne ďalšia narážka na dravé vtáky plachtiace ponad zem (Zj 14:6; 19:17).

□ „Beda, beda, beda“ Toto pravdepodobne predstavuje tri trúbenia, ktoré majú prísť (9:12; 11:14; 12:12); taktiež to môže byť symbol intenzity (ako „svätý, svätý, svätý“ v 4:8). V Hebrejčine trojitý opis znamená superlatív (Svätý, svätý, svätý z Iz 6:3). V SZ „beda“ značí istý poetický nárek vzťahujúci sa na smrť alebo súd.

□ „tým, ktorí prebývajú na zemi“ Táto fráza hovorí o nespasených (3:10; 6:10; 11:10; 13:8; 17:2).

ZJAVENIE 9

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 9:1-6

¹Vtedy zatrúbil piaty anjel a videl som hviezdu z neba, ktorá padla na zem; a bol mu daný kľúč od bezodnej jamy. ²Otvoril bezodnú jamu a dym vystúpil z jamy, ako dym veľkej pece; a slnko a vzduch boli zatmené dymom z jamy. ³Potom z dymu vystúpili kobyľky na zem a bola im daná moc, akú majú pozemskí škorpióni. ⁴Bolo im povedané, aby neranili trávu zeme, ani zelený strom, ale iba ľudí, ktorí nemajú pečať Boha na ich čelách. ⁵A nebolo im dovolené zabiť nikoho, ale mučiť päť mesiacov; a ich mučenie bolo ako mučenie škorpióna, keď uštipne človeka. ⁶A v tých dňoch budú ľudia hľadať smrť a nenájdu ju; budú túžiť zomrieť, ale smrť od nich utečie.

9:1

□ „a videl som hviezdu z neba, ktorá padla na zem“ Bolo viacero teórií ohľadom identity perzonifikovanej hviezdy, ktorá je nazývaná ako anjel: (1) nakoľko slovo je v DOKONAVOM VIDE, mohlo by odkazovať na Satana padlého v minulosti a pokračujúceho v padaní z neba (Iz 14:12; E 28:16; Lk 10:18; Zj 12:9) alebo (2) kvôli kontextu, môže to byť iba ďalší služobný anjel zapojený do Božieho súdu (20:1). Anjeli ako padajúce hviezdy sa často nachádzajú v intertestamentálnej židovskej apokalyptickej literatúre.

□ „**bol mu daný kľúč od bezodnej jamy**“ „Kľúč“ je zmieny v 1:18 a 20:1. Symbolizuje autoritu. Boh uplatňuje autoritu nad démonskými hordami súdu. Priepasť („jama“) je grécky výraz, ktorý znamenal „hlbku“ negovanú ALFA PRIVATÍVOM. Bol používaný v Septuaginte (grécky preklad SZ) v 1M 1:2; 7:11; Ž 42:7; 107:26 pre hlčky vôd stvorenia, ale v Ž 71:20 odkazuje na miesto držania mŕtvych. Toto platí taktiež v 1Enoch 18:12-16; 21:7-10; 108:3-6, kde je to dočasné aj konečné väzenie pre padlých anjelov.

Zdá sa, že toto slovo je synonymom slova „tartarus“ (2Pt 2:4 a 1Enoch 21:7), miesto, kde sú zlí anjeli držaní vo väzení (Lk 8:31; Jud 6; Rev. 11:7; 17:8; 20:1-3; a 1Enoch 10:4; 86:1; 88:1; Jubil 5:6-11). Pavel použil tento výraz (priepasť) v Rim 10:7 pre miesto mŕtvych (cf. Isa. 24:21-22). Neskôr rabíni povedali, že to bolo meno pre nespravodlivú časť Šeola/Hádesu.

□ „**bol daný**“ V kapitole 8 a 9 je séria TRPNÝCH SLOVIES, ktoré zdôrazňujú Božiu kontrolu nad dejinami aj démonmi (8:3,7,8,11,12; 9:1,3,4,5). Židovskí spisovatelia často používali TRPNÝ ROD ako opis pre Božie činy.

9:2

□ „**dym vystúpil z jamy ako dym veľkej pece**“ Táto terminológia bola v SZ používaná vo viacerých zmysloch: (1) dym sprevádzal súd Sodomy a Gomory (1M 19:28); (2) sprevádzal Boží súd nad národmi (Iz 34:10); a (3) sprevádzal Božiu prítomnosť na vrchu Sinai (2M 19:18).

9:3

□ „**kobyľky**“ Sú často používané ako symbol Božieho hnevu (2M 10:12-15; Joel 1:4; 2:1ff), pretože symbolizovali útočiacu armádu (7; Joel. 2:4-5, 7-9).

9:4

□ „**Bolo im povedané, aby neranili trávu zeme, ani zelený strom**“ Tieto démonské sily sú v ich treste obmedzené. Nemôžu zničiť žiadny rastlinný život a môžu iba mučiť, nie zabiť, neveriacich (v.5; 7:4); neveriaci sú chránení Bohom.

□ „**pečať na ich čelách**“ Vid' plnú poznámku pri 7:2. Je to narážka z Ez 9:4.

9:5

□ „**päť mesiacov**“ Niektorí vykladajú tento čas ako dĺžku života kobyľky. Je však možné, že polovica čísla desať je ďalšia metafora pre obmedzený súd (6:6,8; 8:7-12).

□ „**mučenie škorpióna**“ Žihadlo škorpióna je ďalšia sz metafora (2Kron 10:11,14).

9:6 Toto je priama paralela k 6:15-16, čo môže byť prídavný dôkaz rekapitulačnej teórie medzi pečaťami, trúbami a čašami. Toto môže byť narážka na súd neverných modlárskech Židov Jeruzalema v Jer 8:2-3.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 9:7-11

⁷Vzhľad kobyľiek bol podobný koňom pripraveným do boja; a na ich hlavách sa javili koruny podobné zlatu a ich tváre boli podobné tváram ľudí. ⁸Mali vlasy podobné vlasom žien a ich zuby boli podobné zubom levov. ⁹Mali panciere podobné pancierom to železa; a zvuk ich krídel bol podobný zvuku vozov, mnohých koní bežiacich do boja. ¹⁰Mali chvosty podobné škorpiónom a žihadlá; a v ich chvostoch je moc raniť ľudí na päť mesiacov. ¹¹Majú nad sebou kráľa, anjela priepasti; jeho meno je hebrejsky Abaddon a grécky má meno Apollyon.

9:7-9

□ „**Vzhľad kobyľiek**“ Fyzický opis týchto kobyľiek je veľmi podobný Joelovi 2:4-9 a taktiež slávnemu arabskému prísloviu, ktoré hovorí: „kobyľky majú hlavu ako kôň, hrud' ako lev, nohy ako ťava, telo ako had a tykadlá ako vlasy panny.“

Toto je zjavne narážka na knihu Joel v opise (1) levích zubov (v. 8; Joel 1:6) a (2) obrovskom počte vozov a koní bežiacich do boja (v. 9 a Joel 2:5).

9:8 Niektorí to považujú za odkaz na Partské nájazdy, jazdcov s dlhými vlasmi. Títo boli známi svoju zručnosťou v jazdeckej lukostrelbe. Rimania sa báli týchto barbarských útočníkov.

9:11

□ „**Majú nad sebou kráľa**“ Príslovie 30:27 hovorí, že kobyľky nemajú kráľa, ale toto je narážka na démonský roj, nie fyzické kobyľky. Výraz „priepasť“ odkazuje na ríšu mŕtvych (9:1,2,11; 11:7; 17:8; 20:1,3; a Rim 10:7).

□ „anjela priepasti; jeho meno je hebrejsky Abaddon a grécky má meno Apollyon“ Hebrejský (Aramejský) výraz znamenal „zničenie“ a grécky výraz znamenal „ničiteľ.“ Hebrejský výraz bol identifikovaný so slovom *Sheol*, ríšou mŕtvych (Job 26:6; 29:22; 31:12; Ž 88:11 Prisl 15:11; 27:20). Robert B. Girdlestone má zaujímavý komentár na tento výraz vo svojej knihe *Synonyms of the Old Testament*: „Toto slovo je používané ako „zahnúť“ na asi sto miestach. Keď je použité pre osoby, vo všeobecnosti značí smrť, keď je použité v súvislosti so zemou, naznačuje spustošenie“ (s. 273). V Jóbovi 28:22 je perzonifikované spolu so Smrťou. Táto perzonifikácia je taktiež charakteristická pre zvitky od Mŕtveho Mora a intertestamentálnu židovskú apokalytickú literatúru. Toto je do istej miery nezvyčajné, nakoľko anjel smrti v SZ je služobník Yahweho (2M 12:23; Job 15:21) alebo dokonca zosobnenie Yahweho (2M 12:13,29). Ale tu sa tento anjel zdá byť vládcom uväznenej démonskej armády. Toto môže byť ďalší spôsob poukazovania na Božiu vládu nad všetkými vecami.

Niektorí dokonca hovoria, že takisto ako cisári Nero a Domicián tvrdili, že sú inkarnáciou Apolóna, aj toto grécke meno je skazený tvar a narážka na Apollyona. Sú dva čiastočné dôkazy, ktoré to potvrdzujú: (1) kobyľky boli symbolom Apolóna a (2) oba výrazy Apolón a Apollyon pochádzajú z rovnakého gréckeho koreňa.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 9:12

¹²Prvé beda je minulé; hľa, dve beda ešte stále prichádzajú po týchto veciach.

9:12 Tento verš má spojitosť s 11:14 a 12:2.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 9:13-19

¹³Vtedy zatrubil šiesty anjel a počul som hlas zo štyroch rohov zlatého oltára, ktorý je pred trónom Božím, ¹⁴hovoríť šiestemu anjelovi, ktorý mal trúbu: „Prepusti štyroch anjelov, ktorí sú spútaní pri veľkej rieke Eufkrat.“ ¹⁵A štyria anjeli, ktorí boli pripravení na hodinu a deň a mesiac a rok, boli prepustení, aby zabili tretinu ľudstva. ¹⁶Počet armády jazdcov bolo dvesto miliónov; počul som ich počet. ¹⁷A takto som videl víziu koní a tých, ktorí na nich sedeli: jazdci mali panciere farby ohňa a hyacintu a síry; a hlavy koní sú ako hlavy levov; a z ich úst vychádza oheň a dym a síra. ¹⁸Tretina ľudstva bola zabitá týmiti pligami, ohňom a dymom a sírou, ktoré vychádzali z ich úst. ¹⁹Lebo moc týchto koní je v ich ústach a v ich chvostoch; lebo ich chvosty sú ako hady a majú hlavy a s nimi zraňujú.

9:13

□ „počul som hlas zo štyroch rohov zlatého oltára“ Toto je narážka na kadidlový oltár vo Svätostánku (2M 30:2,3,10). V tejto sekcii je zmienka o dvoch oltároch: obetný oltár, pod ktorým sa nachádzali duše mučeníkov a kadidlový oltár, na ktorom boli položené modlitby Božieho ľudu. Rohy boli sz symbol moci. Kadidlový aj obetný oltár mali rohy. Vid' poznámku v 8:3.

9:14

□ „Prepusti štyroch anjelov, ktorí sú spútaní pri veľkej rieke Eufkrat“ Tí, ktorí hľadajú historické narážky z prvého storočia vykladajú túto frázu ako Partské nájazdy za riekou Eufkrat (1Enoch 56:5-8). Ostatní však vidia túto vetu ako narážku na SZ, kde tak ako sa štyri apokalyptické kone nachádzajú v Zach 1:8 a 6:1-8, títo štyria anjeli sa zdajú byť ďalšia metafora pre Bohom ustanovených služobníkov prinášajúcich súd na skazený, búriaci sa svet (7:1). Avšak, nakoľko sú títo anjeli spútaní, môže ísť o odkaz na zlých anjelov (Jud 6). Títo anjeli prinášajú smrť na tretinu ľudstva (v.18).

Severná časť povodia rieky Eufkrat bola severovýchodná hranica Zasľúbenej Zeme (1M 15:18; 5M 1:7; 11:24; Joz 1:4).

9:15

□ „A štyria anjeli, ktorí boli pripravení na hodinu a deň a mesiac a rok, boli prepustení“ Pri výraze „hodina“ je použitý URČITÝ ČLEN, čo naznačuje definitívnosť tejto úplnej frázy. Toto je odkaz na Božiu zvrchovanosť a vládu nad dejinami (1Enoch 92:2). Toto je veľká pomoc tým, ktorí podstupujú prenasledovanie.

9:16

□ „Počet armády jazdcov bolo dvesto miliónov“ Toto je symbolický počet démonských nájazdcov, ktoré zaplavia nespasené ľudstvo. Toto číslo je porovnateľné s myriadami anjelov, ktorí slúžia Bohu (5:11; 5M. 33:2; Ž 68:17; Dan 7:10; Žid 12:22; Jud14).

Opäť, pokúšať sa vzťahovať to na moderný čínsky národ je ďalší príklad nútenia obraznej literatúry do súčasnej histórie. Túžba kresťanov vyčítať dejiny a ohúriť jeden druhého ezoterickým poznaním je neustále sa opakujúci problém.

9:17-19

□ „**kone a tí, ktorí na nich sedeli**“ Opis, ktorý nasleduje, vidí kone a jazdcov ako jednu jednotku. Skutoční agenti smrti a mučenia sú samotné kone (v.19). Farby koní – červená (oheň), modrá (hyacint) a žltá (síra) – identifikujú túto konkrétnu démonskú hordu, ako vzťahujúcu sa na tri ohnivé pliahy, modrý dym a síru spomínané vo v. 18.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 9:20-21

²⁰Zvyšok ľudí, ktorí neboli zabití pliahami, sa nekajali zo skutkov svojich rúk, aby neuctievali démonov a modly zo zlata a striebra a mosadze a kameňa a dreva, ktoré ani nevidia ani nepočujú ani nekráčajú; ²¹a nekajali sa zo svojich vrážd ani zo svojich čarov ani zo svojej nemorálnosti ani zo svojich krádeží.

9:20

□ „**Zvyšok ľudí, ktorí neboli zabití pliahami, sa nekajali zo skutkov svojich rúk**“ Toto je jasný a nie dvojzmyselný výrok o spásanosnom účele týchto pliahy (v. 21; 14:6-7; 16:9,11; 21:7; 22:17).

Takisto ako Boh použil rany na Egypt ako motiváciu pre (1) Egyptanov, aby verili a slúžili Mu a (2) Izrael, aby zostal verný a slúžil Mu (5M. 27-28), tak aj tieto podobné pliahy (rany) boli mienené, aby obrátili neveriace ľudstvo späť k svojmu tvorcovi, ale oni odmietli. Ich tvrdohlavá nevera sa stala ustáleným štádiom vzbury (Rim 1:24,26).

□ „**skutkov svojich rúk**“ Toto je narážka na modlárstvo, tak často zmieňované v SZ (5M 4:28; 28:36,64; 29:17; 32:17; Ž 115:4-8; 135:15-18; Iz 2:8; 37:19; 40:19-20; 44:17; Jer 1:16; 10:3-5; Dan 5:23; Mich 5:13). Všimnite si, že v NZ je modlárstvo spojené s démonmi (16:14; 1Kor 10:20; 1Tim 4:1).

9:21 Tieto štyri veci (modlárstvo, vražda, čary, nemorálnosť) charakterizujú nemorálny životný štýl neveriacich (Rim 1-2). Táto istá skupina nekajúcich neveriacich je spomenutá v 13:15-17; 14:9; 16:2,9,11.

□

NASB, NKJV, NRSV „čary“
TEV „mágia“
NJB „čarodejníctvo“

V Slovenčine (orig. „Angličtine“) máme slovo „farmácia“, ktoré pochádza z tohto gréckeho slova pre čary (*pharmakeia*, Gal 5:20). Toto mohol byť odkaz na magické elixíry alebo jedy, podobne ako palina zmienená skôr (8:11). V starovekom svete boli drogy často používané na vyvolanie „náboženskej“ skúsenosti.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Kde máme nachádzať zdroj obrazov týchto kapitolách: (1) v SZ; (2) židovskej apokalyptickej literatúre; alebo (3) historických udalostiach Rímskej ríše?
2. Odkazujú tieto udalosti na (1) prvé storočie, (2) každé storočie, alebo (3) budúcnosť?
3. Sú tieto kapitoly mienené pre doslovnú alebo apokalyptickú interpretáciu?
4. Ktoré sú nosné témy kapitol 8-9?
5. V akom vzťahu je sedem pečatí a sedem čias v kapitolách 8 a 9?
6. Prečo bude pred Druhým príchodom zvýšená anjelská a démonská činnosť?

ZJAVENIE 10:1-11:19

DELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Anjel a Malý Zvitok	Mocný Anjel so Zvitkom	Medzihra	Anjel a Malý Zvitok	Blížkosť Posledného Trestu
10:1-7	10:1-7	10:1-7	10:1-4	10:1-7
	Ján zje malý zvitok		10:5-7	Videc zje malý zvitok
10:8-11	10:8-11	10:8-10	10:8	10:8-11
			10:9	
			10:10-11	
		10:11		
Dvaja Svedkovia	Dvaja Svedkovia	Meranie Chrámu a Dvaja Svedkovia	Dvaja Svedkovia	Svedkovia
11:1-13	11:1-6	11:1-3	11:1-3	11:1-10
	Svedkovia Zabíť	11:4-6	11:4-6	
	11:7-10	11:7-10	11:7-13	
	Svedkovia Vzkriesení			
	11:11-14	11:11-13		11:11-13
		Siedma Trúba		
11:14		11:14	11:14	11:14
Siedma Trúba	Siedma Trúba: Kráľovstvo Prehlásené		Siedma Trúba	Siedma Trúba
11:15-19	11:15-19	11:15-19	11:15-18	11:15-18
			11:19	11:19

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstatec

2. Druhý odstatec

3. Tretí odstatec

Atď.

POCHOPENIE KONTEXTU

- A. Prvá medzihra (kapitola 7) prišla medzi šiestou a siedmou pečaťou. Táto druhá medzihra (10:1 - 11:14) prichádza medzi šiestou a siedmou trúbou. Medzi šiestou a siedmou čašou (kapitola 16) nie je žiadna medzihra, ale ďalšia je pred nimi (kapitoly 12-14).
- B. Táto medzihra, podobne ako kapitola 7, používa sz výrazy (svätostánok, oltár, Jeruzalem). Avšak, práve tak ako židovské narážky v kapitole 7 odkazujú na nz Boží ľud, Cirkev, tak isto je to aj v tejto kapitole. Narážky pochádzajú z Dan 9, ale boli adaptované do grécko-rímskeho rozpoloženia v prvom storočí.
- Toto je stručný citát z knihy Alana Johnsona *Commentary on Revelation*: „Židovský pohľad trpí neschopnosťou vzťahnuť túto kapitolu ku kontextu kapitoly 10, k paralelizmu s medzihrú pri pečatiach (kap. 7), k službe a dôležitosti dvoch svedkov a k ďalším kapitolám v Zjavení (zvl. Kapitoly 12-13). Je teda lepšie, ak chápeme kapitolu 11 ako odkazujúcu na celú kresťanskú komunitu“ (s. 104).
- C. Ako Alan Johnson vidí kapitolu 11 v jej vzťahu ku kapitolám 7, 10 a 12-13, George Ladd ju vidí ako nezávislú jednotku vzťahujúcu sa na zachovanie židovského národa a jeho konečnej spásy (Mt 23:39; Lk 21:24; Rim 11:26). Vid' jeho *Commentary on the Revelation of John*, s. 150-151.
- Je náročné rozhodnúť sa medzi týmito dvomi pohľadmi. Iste vnímam, že kvôli Božím zasľúbeniam Izraelu bude v posledných časoch prebudenie medzi dedičným alebo prozelytickým Izraelom, počas ktorého sa mnohí obrátia k viere v Krista (Zach 12:10); toto je časť Pavlovho argumentu v Rim 11. Avšak, kontext Zjavenia 7, 10 a 12-13 naznačuje univerzálny záber ochrany celého Božieho ľudu, ako aj súdu nad všetkými neveriacimi. V tomto kontexte však dôraz na veriacich židov alebo dokonca dôraz na Židov verzus pohanov nie je na mieste.
- D. Budú v posledných časoch dvaja svedkovia, alebo je to symbol svedectva v posledných časoch? Je ťažké si byť istý pri výklade symbolov tejto knihy. Ak ich Ján mienil doslovne, vybral by si iný žáner, aby to zjavil veriacim všetkých časov.
- Mal odkaz na „dvoch svedkov“ zvláštny význam pre veriacich v prvom storočí zakúšajúcich prenasledovanie (pravdepodobne kult cisára)? Na to nemám definitívnu odpoveď. Jánove obrazy sú zobraté z viacerých zdrojov: Stará Zmluva, apokalyptická literatúra, grécko-rímska kultúra a miestami aj Blízko Východná mytológia (kapitola 12). Rozumeli poslucháči v prvom storočí jasne a úplne jeho zdrojom a symbolike? Možno nie; nie konkrétne, ale rozumeli žáneru! Oni by nevnucovali doslovné historické naplnenie všetkých detailov.
- Moja jediná obava pri vyslovení tohto stanoviska je to, ako boli sz proroctvá vyložená NZ autormi! Často videli doslovné naplnenie sz detailov v živote Krista. Niektoré z týchto naplnení boli rabínske slovné hry alebo typové/atnitypové symboly. Pod vedením Ducha (alebo Ježišovho učenia, Lk 24:13-35) súdové apoštolské historické rozpoloženie bolo vnímané cez sz texty. Toto isté sa môže stať poslednej generácii prenasledovaných veriacich. Vykladači však nie sú schopní predpovedať tieto detaily cez teológiu alebo hermeneutiku! Moderní vykladači nesmú (1) vnucovať ich dejiny do týchto apokalyptických textov, ani (2) vyhľadávať doslovné naplnenie každého detailu tohto vysoko symbolického žánera. Čas ukáže!
- E. Literárne vzory a obraz pečatí a trúb sú takmer identické. Obe prinášajú dejiny ľudstva do úplného konca (6:12-17 a 1:15-19).

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 10:1-7

¹Videl som ďalšieho silného anjela schádzať z neba, odetého v oblaku; a dúha bola na jeho hlave a jeho tvár bola ako slnko a jeho nohy ako ohnivé stĺpy; ²a mal vo svojej ruke malú knihu, ktorá bola otvorená. Položil svoju pravú nohu na more a ľavú na súš; ³a volal veľkým hlasom, ako keď ručí lev; a keď zavolať, sedem dunení hromu vydalo svoje hlasy. ⁴Keď bolo sedem dunení vyslovených, išiel som písať; a počul som hlas z neba hovoriť: „zapečať veci, ktoré vypovedalo sedem dunení a nepíš ich.“ ⁵Vtedy anjel, ktorého som videl stáť na mori a na súši, zdvihol svoju pravú ruku do neba ⁶a prisahal na Toho, ktorý žije naveky vekov, ktorý stvoril nebo a veci v ňom a zem a veci na nej a more a veci v ňom, že už nebude viac odkladu, ⁷ale v dňoch hlasu siedmeho anjela, keď bude mať zaznieť, vtedy je tajomstvo Božie dokončené, ako On kázal svojim služobníkom, prorokom.

10:1

□ „Videl som ďalšieho silného anjela schádzať z neba“ Všimnite si, že Ján je späť na zemi po vízii z kapitol 4-5 (ak je Jánovo volanie do neba v kapitole 4 vytrhnutie Cirkvi, je toto potom vypadnutie Cirkvi??). Tento anjel je opísaný výrazmi, ktoré platia pre Yahweho v SZ a pre Krista v Zj 1:12-20. Kvôli tomuto mnohí tvrdili, že toto je sám Kristus. To je však pochybné z viacerých dôvodov.:

1. Kristus nie je nikde v Zjavení nazvaný ako anjel.
2. Sú iní silní anjeli uvedení v knihe Zjavenia (5:2; 18:21).
3. Tento anjel vo v.6 prisahá na Boha, čo nie je vhodné pre Krista.
4. V Dan 10 je anjel, ktorý je opísaný podobným spôsobom.

Tento prepracovaný opis môže dávať do kontrastu anjela svetla s anjelom priepasti v Zj 9. Tak ako bol anjel v Zj 9 vedený, tento anjel sa vedie sám. Toto môže byť narážka na silného anjela v Dan 10:5-6 alebo na Michala, archanjela Izraela v Dan 10:13 a 12:1.

□ „odetého v oblaku“ V SZ boli oblaky jedinečný druh prepravy pre Božstvo (Ž 97:2; 104:3; Dan 7:13; Sk 1:9).

□ „a dúha bola na jeho hlave“ Mnohí vidia tento opis ako narážku na 4:3 a teda ďalší titul moci a vlády pripomínajúci Božstvo. Narážka môže byť aj na Ez 1:28, kde dúha slúži ako trón/voz pre Yahweho.

□ „jeho tvár bola ako slnko“ Toto nasleduje Kristov opis nachádzajúci sa v 1:16 (Mt 17:2).

□ „jeho nohy ako ohnivé stĺpy“ Tento opis je taktiež podobný Kristovi v Zj 1:15.

10:2

□ „a mal vo svojej ruke malú knihu, ktorá bola otvorená“ Mnoho sa diskutovalo o tejto malej knihe. Niektorí ju vidia ako malú knihu z 5:1, teraz otvorenú, ale sú tam použité dve rozdielne grécke slová (5:1, *biblion*; 10:2, *biblaridion*). Niektorí ju vzťahujú na Ezechiela 2:8-3:14. Keďže toto je anjel a nie Kristus, Ezechiel je najlepšia narážka.

□ „Položil svoju pravú nohu na more a ľavú na súš“ Niektorí tvrdia, že táto fráza hovorí o univerzálnom posolstve. Aj keby to bola pravda, veľkosť anjela je šokujúca. Rabíni (v Talmude) zvažovali anjela Sandelfon, ktorého obrovská výška bola o 500 míľ väčšia od ostatných anjelov (Hagigah 13b).

10:3

□ „a volal veľkým hlasom, ako keď ručí lev“ Tento výraz „ručí“ (*mukaomai*) je zvyčajne používaný v súvislosti s hlasom volov (hlboké ručania). Avšak, zdá sa vhodné uznať, že toto je narážka na SZ pasáže, kde Boh hovoril ako lev (Jer 25:30; Hoz 11:10; Joel 3:16; Am 3:8).

□ „sedem dunení hromu vydalo svoje hlasy“ Identita týchto siedmich hromov je sporná: (1) narážka na sedem hlasov Božích v Ž 29:3-9; (2) paralela na sedem pečatí a sedem trúb, ktoré boli cyklami Božieho súdu na neveriacich (8:5; 11:19;

16:18) s účelom spásy; alebo (3) zvuk vychádzajúci z Božieho trónu (4:5). Toto sa môže viazať taktiež na sedem duchov Božích (1:4; 4:5; 5:6 z Iz 11:22).

10:4

□ „zapečať“ Je viacero miest v Biblii, kde niekto prijal zjavenie od Boha, ale nemohol ho zjaviť. Dve z nich sú: (1) Daniel (Dan 8:26; 12:4,9) a (2) Pavel (2Kor 12:4). Jánovi je v 22:10 povedané, že slová tohto proroctvá nemajú byť zapečatené.

10:5

□ „zdvihol svoju pravú ruku do neba“ Toto je gesto pre dávanie sľubu (1M 14:22; 2M 6:8; 4M 14:30; 5M 32:40; Ez 20:15,28; Dan 12:7). Forma tohto sľubu je veľmi výrazná v jej tituloch pre Boha.

10:6

Táto charakteristika Boha pripomína Jeho dve najbežnejšie SZ mená: (1) Yahweh z hebrejského slovesa „byť“(2M 3:14). „Som, ktorý som“ bolo zmluvné Božie meno; Zdôrazňovalo Boha ako Spasiteľa a Vykupiteľa (1M 14:19; 2M 20:11; Neh 9:6; Ž 146:6); a (2) *Elohim*, ktoré bolo použité pre Boha v 1M 1 ako tvorca, udržiavateľ a zaopatriteľ všetkého na zemi (1M 14:19; 2M 20:11; Neh 9:6; Ž 146:6).

Toto je spôsob presadenia dôveryhodnosti anjelovho posolstva.

□ „už nebude viac odkladu“ Toto je doslovne „ten čas (*chronos*) nebude viac.“ Koncept času je v tejto knihe veľmi nestály z viacerých dôvodov: (1) sú dve rôzne grécke slová, ktoré vyjadrujú čas - *chronos*, plynúci čas (10:6) a *kairos*, zvláštny čas, obdobie, alebo udalosť (1:3; 11:18;12:12,14); (2) je použitých viacero idiémov: „veci, ktoré sa musia zakrátko stať“ (1:1; 22:6); „čas je blízko“ (1:3; 3:11; 22:10); „prichádzam rýchlo“ (cf. 2:5,16; 22:7,12,20); „prídem ako zlodej“ (cf. 3:3; 16:15). Všetky hovoria o okamžitosti. Avšak niektoré pasáže hovoria o odklade (6:11; 10:6; 14:13). Ďalší idióm je, že deň súdu a odmien prišiel: „je dokonané“ (16:17; 21:6) alebo „nadišiel čas“ (11:18; 20:12).

Táto nestálosť bola zneužitá rôznymi interpretačnými systémami pri zdôrazňovaní istého časového aspektu (prvé storočie, každá doba, alebo posledná generácia). Vážny sľub anjela je, že posledné časy musia teraz začať. Modlitby mučeníkov boli vypočuté!

10:7

□
NASB „tajomstvo Božie je dokončené“
NKJV „tajomstvo Božie by sa dokončilo“
NRSV „tajomstvo Božie by sa naplnilo“
TEV „Boh dokončí svoj tajný plán“
NJB „Tajomstvo Božie bude naplnené“

Výraz má viacero konotácií: (1) Pavel ho často používa pri zmieňovaní sa o Božom večnom pláne pre Židov a pohanov skrze vieru v Krista (Ef 2:11-3:13); (2) Zjavenie často odkazuje na tajomstvo o časti vízie (1:20; 17:5,7), ale v 10:7 odkazuje na Boží večný plán spásy, tak ako Pavel v Rim 16:25-26 a Ef 2:11-3:13.

Je možné, že Ján vytiahol tento termín z Daniela, konkrétne kapitoly 2 (2:18,19,27,28,29,30,47). Ak áno, odkazuje na Božiu schopnosť zjaviť svoje činy. Boh má poznanie a vládu nad dejinami.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: TAJOMSTVO

- A. V Synoptických evanjeliách je „tajomstvo“ použité pre duchovné náhľady zozbierané z Ježišových podobenstiev
1. Marek 4:11
 2. Matúš 13:11
 3. Lukáš 8:10
- B. Pavel ho používa viacerými rôznymi spôsobmi.
1. Čiastočné zatvrdenie Izraela, aby bolo dovolené pohanom pripojiť sa. Tento prílev pohanov bude fungovať ako mechanizmus na to, aby Židia prijali Ježiša ako prorokovaného Krista (Rim 11:25-32).
 2. Evanjelium dané poznať národom, hovoriac im, že sú zahrnutí v Kristu a skrze Krista (Rim 16:25-27; Kol 2:2).
 3. Nové telá veriacich pri Druhom príchode (1Kor 15:5-57; 1Tes 4:13-18).
 4. Zhrnutie všetkých vecí v Kristovi (Ef 1:8-11).
 5. Pohanania a Židia sú spoludediči (Ef 2:11-3:13).
 6. Intimita medzi Kristom a Cirkvou opísaná v terminológii manželstva (Ef 5:22-33).
 7. Pohanania obsiahnutí v zmluvnom ľude a v ktorých prebýva Duch Krista, aby vypôsoboval Kristovskú zrelosť, a to tak, že obnoví skreslený Boží obraz v človeku (1M 1:26-27; 5:1; 6:5,11-13; 8:21; 9:6; Kol 1:26-28).
 8. Antikrist v posledných časoch (2Tes 2:1-11).
 9. Ranno-cirkevné zhrnutie tajomstva sa nachádza v 1Tim. 1:16.
- C. V Jánovom Zjavení je toto slovo používané pre význam Jánových apokalyptických symbolov
1. 1:20
 2. 10:7
 3. 17:5,6
- D. Toto sú pravdy, ktoré ľudia nedokážu objaviť; musia byť zjavené Bohom. Tieto pohľady sú kľúčové pre pravé porozumenie Božieho večného plánu spásy pre všetkých ľudí (1M 3:15).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 10:8-11

⁸Vtedy hlas, ktorý som počul z neba, *som počul znova hovoriť so mnou, hovoriac*: „Chod', vezmi knihu, ktorá je otvorená v rukách anjela, ktorý stojí na mori a na súši.“ ⁹Tak som šiel k anjelovi, hovoriac mu, nech mi dá malú knihu. A on mi povedal: „Vezmi ju a zjedz ju; urobí tvoj žalúdok horkým, ale v tvojich ústach bude sladká ako med.“ ¹⁰Zobral som malú knihu z anjelovej ruky a zjedol som ju a v mojich ústach bola sladká ako med; a keď som ju zjedol, môj žalúdok zhorkol. ¹¹A oni mi povedali: „Musíš opäť prorokovať o mnohých ľuďoch a národoch a jazykoch a kráľoch.“

10:8

□ „hlas, ktorý som počul z neba, *som počul znova*“ Bolo mnoho špekulácií ohľadom identifikácie hovoriaceho. Niektorí tvrdili, že je to Boh, alebo Kristus, alebo Svätý Duch, alebo jeden zo silných anjelov.

Vo v. 11, je hlas v PLURÁLI, pravdepodobne odkazujúc na Trojjediného Boha. PLURÁLY používané pre Božstvo v SZ (meno *Elohim* a „nás“ 1M 1:26; 3:22; 7:11; Iz 6:8) boli vysvetľované viacerými spôsobmi.

1. Gramatický tvar zvaný „plurál majestátnosti“, kde plurál zintenzívňuje koncept alebo výraz
2. Yahweh hovoriaci kolektívne za anjelskú radu (1Kr 22:19; Job 1:6; 2:1; Jer 23:18; Dan 7:10)
3. Počiatočná forma konceptu Trojjediného Boha (Ž 110:1; Zach 2:8; 17:10)

Vid' Zvláštnu Tému: Božie Mená v 4:8.

10:9

□ „Vezmi ju a zjedz ju“ Toto je narážka na Ez 2:8-3:14 alebo Jer 15:16-17. Toto symbolizuje poverenie hovoriť Božie poslanstvo. Táto malá kniha symbolizuje Božie poslanstvo, ktoré obsahuje uistenie veriacim (med, Ž 19:10-11; 119:103), aj súd

nad neveriacimi (horkosť). Tento zvitek nie je ten istý, ktorý Ježiš otvoril v kapitole 6. Tento predstavuje posolstvo od všemohúceho anjela (v. 7-11).

10:11

□ „**A oni mi povedali**“ Mocný anjel Trojjediného boha odsúhlasuje Jána ako prorockého zaznamenávateľa a hovorca.

□ „**o mnohých ľuďoch a národoch a jazykoch a kráľoch**“ Táto terminológia je používaná pre neveriacich (11:9; 13:7-8; 14:6; 17:15) aj pre veriacich (t.j. pred Súdnym dňom 7:9; 15:4 a po Súdnom dni 21:24,26; 22:2). Tento verš môže odkazovať na kázanie evanjelia (10:11; 14:6) všetkým národom (Mt 24:14; Mk 13:10), alebo predpoveď ďalších dočasných Božích súdov.

ZJAVENIE 11

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:1-6

¹Vtedy mi bola daná meracia trstina podobná palici; a niekto povedal: „Vstaň a zmeraj chrám Boží a oltár a tých, ktorí v ňom uctievať. ²Vynechaj nádvorie, ktoré je mimo chrámu a nemeraj ho, lebo bolo dané národom; a oni budú šliapať po svätom meste štyridsaťdva mesiacov. ³A ja dám *autoritu* svojim dvom svedkom a oni budú prorokovať tisícdvostonásťdesiat dní, odetí do vrecoviny.“ ⁴Toto sú dva olivovníky a dva svietniky, ktoré stoja pred Pánom zeme. ⁵A ak ich niekto chce zraniť, oheň vyjde z ich úst a zničí ich nepriateľov; tak ak ich niekto chce zraniť, musí byť zabitý týmto spôsobom. ⁶Oni majú moc zavrieť oblohu, aby nepadal dážď počas dní ich prorokovania; a oni majú moc nad vodami, aby ich premenili na krv a raniť zem každou pliahou, tak často ako zatúžia.

11:1

□ „**meracia trstina podobná palici**“ V predchádzajúcich častiach Ján pozoroval ako anjeli vykonávali úlohy, ale v siedmej trúbe už bude Ján zapojený do činnosti. Výraz „meracia trstina“ pochádza zo sz použitia riečnych trstín, ktoré boli používané ako horizontálne meracie nástroje. Boli osem až dvadsať stôp dlhé (Ez 40:5-42:20).

□ „**Vstaň a zmeraj**“ Meranie bolo znamením (1) zaslúbeného rastu a ochrany (Jer 31:39). Toto by mohla byť narážka na Ezechielov eschatologický chrám (40-48) alebo Zachariášov nový Jeruzalem (1:16; 2:1-13); alebo (2) súd (2Sam 8:2; 2Kr 21:13; Iz 28:17; Žalosp 2:8). Toto je, ako zapečatenie v siedmej kapitole, znamenie Božej ochrany veriacich. Ak je táto medzihra paralelná s kapitolou 7, tak tento chrám je celý Boží ľud (veriaci Židia a pohania). V tomto prípade by taktiež išlo o paralelu s kapitolou 12.

□ „**chrám Boží a oltár a tých, ktorí v ňom uctievať**“ Identita tohto chrámu závisí od daných interpretačných predpokladov. Ak predpokladáme, že Jánove obrazy pochádzajú z Ezechiela 40-48, tak ide o skutočný chrám v Jeruzaleme v posledných časoch (2Tes 2:4). Ak však predpokladáme, že ide o narážku na Zach 2, tak obrazy vykresľujú Božie mesto, nový Jeruzalem. Ak predpokladáme nebeský chrám (7:15; 11:19; 15:58; Žid 9:23), tak zástup zo 7:9 (Cirkev a žena z kapitoly 12) môže byť stredobodom (21:15-16).

Je zaujímavé, že Jánovi bolo povedané, aby zmeral ľudí, ktorí tam uctievali. Toto je nezvyčajná terminológia. Tento obraz obsahuje viac, než len budovu.

11:2

□ „**nádvorie, ktoré je mimo chrámu**“ Tento koncept vonkajšieho nádvorja historicky odkazuje na nádvorie pohanov v Herodesovom chráme. Je viacero sz narážok na ideu Jeruzalema a Chrámu, ako spustošených pohanmi (Ž 79:1-7; Iz 63:18; Dan 8:13; Zach 12:3 v Septuaginte). Zdá sa, že Ježiš robí priamu narážku na Dan 8:13 v Lk 21:24.

□ „**všetky národy**“ Vid' poznámky v 2:26 a 10:11.

□ „**štyridsaťdva mesiacov**“ Vid' Zvláštnu tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ŠTYRIDSATĎVA MESIACOV

Počet štyridsaťdva mesiacov je prorocky charakteristický pre obdobie prenasledovania. Pošliapanie vonkajšieho nádvorja je príslovím pre Boží ľud pod nadvládou neveriacich v rôznych obdobiach dejín – Antiochus Epifanes, Rimania v r. 70 n.l. a Antikrist v posledných časoch.

Štyridsaťdva mesiacov alebo ekvivalent tohto počtu, sa nachádza na viacerých miestach v Biblii. Zdá sa, že pôvod je v knihe Daniel.

1. Daniel 7:25; 12:7 sa zmieňuje o „čase, časoch a polovici času“ alebo 1277 dní (predpokladajúc, že „čas“ sa rovná jednému roku)
2. Daniel 8:14 spomína 2300 večerov a rán
3. Daniel 12:11 spomína 1290 dní
4. Daniel 12:12 spomína 1335 dní. Podobné frázovanie sa nachádza v Zj 12:6 (1260 dní) a 13:5 (42 mesiacov).

Keď sa všetky tieto zmienky vezmú do úvahy, ich rôznorodosť zdanlivo hovorí o symbolickej podstate čísel, zatiaľ čo ich blízkosť k štyridsiatimdvom mesiacom zdanlivo ukazuje, že toto je symbolické číslo pre obdobie prenasledovania. Keďže tri a pol je polovica zo sedem, zdá sa, že ide o odkaz na úplné obdobie prenasledovania, ktoré je skrátané (Mt 24:22; Mk 13:20; Lk 21:24). Prenasledovanie je obmedzené Božou láskou tak, ako aj súd.

□ „**sväté mesto**“ Toto my mohol byť odkaz na Jeruzalem (Iz 52:1; Mt 27:53). Nasledujúc však interpretáciu chrámu v Zj 3:12 ako odkaz na NZ veriacich, taká istá metóda musí byť uplatnená aj v tejto fráze. V neskorších kapitolách Zjavenia odkazuje na Boží ľud (20:9; 21:2,10; 22:19).

Ján berie metafory zo SZ, ale aplikuje ich na nz Boží ľud. Cirkev sa skladá z veriacich Židov a pohanov. V Zjavení nie je žiaden dôraz na Židov ako rasu naproti pohanom. Už nie je Žid ani pohan (1Kor 12:13; Gal 3:28; Kol 3:11).

11:3

□ „**Ja dám autoritu svojim dvom svedkom**“ Zdá sa, že táto fráza naznačuje, že hovorí Boh Otec, pretože Ježiš je zmieňovaný vo v. 8 (hoci je problém so zámenom, ktoré je vynechané v gréckych rukopisoch P⁴⁷ a 8).

□ „**dvaja svedkovia**“ Je mnoho teórií ohľadom identity týchto dvoch mocných kazateľov:

4. Narážka (v.4) je zo Zach 4:3,11,14. Toto bol pôvodne odkaz na navracajúce sa semeno Dávidovo, Zorobábela a navracajúce sa kňazské semeno, Józuu, ktorí boli dvaja Duchom vedení vodcovia (dva olivovníky), ktorí viedli návrat z babylonského zajatia (t.j. obnovený Boží ľud).
5. Dva svietniky (1:20) môžu naznačovať dva verné zbory, Smyrna, 2:8-11 a Filadelfia, 3:7-13.
6. Dvaja svedkovia môžu naznačovať svedectvo na súde (4M 35:30; 5M 17:6; 19:15).
7. Opis týchto dvoch svedkov pripomína Elijáša (zavretie neba vo v.6, 1Kr 17:1; 18:1; Lk 4:25; Jak 5:17) a Mojžiša (obrátenie vody na krv z v.6, 2M 7:17-19). Obaja sa zjavili Ježišovi na vrchu Premenenia (Mt 17:4).
8. Intertestamentálna kniha 1Enoch 90:31 a dvaja cirkevní otcovia, Tertulián a Hippolitus, tvrdili, že išlo o dve sz osoby, ktoré nezomreli prirodzenou smrťou, Enoch (1M 5:21-24) a Elijáš (2Kr 2:11).

Osobne uprednostňujem ich výklad ako symbol svedectva celého Božieho ľudu, kvôli paralelnej štruktúre siedmych pečatí a medzihry a siedmych trúb a medzihry. V tom prípade, 144.000 (veriacich Židov) aj nespočetný zástup (veriacich národov), ako aj dvaja svedkovia, odkazujú na Cirkev.

□ „**odetí do vrecoviny**“ Toto môže byť buď (1) znamenie smútku a pokánia (1M 37:34; 2Sam 3:31) alebo (2) iba normálny odev proroka (2Kr 1:8; Iz 20:2; Zach 13:4).

□ „**Budú prorokovať tisícdvostonásť dní**“ Štyridsaťdva tridsaťdenných mesiacov sa rovná tisícdvostonásť dňom. Evanjelium bude hlásané počas tohto obdobia prenasledovania neveriacim národom (Mt 24:8-14, 21-22). Toto symbolické číslo pochádza z Dan 7:25; 12:7 a je často používané v Zjavení (12:6; 13:5).

11:4

□ „**dva olivovníky**“ Toto je narážka na Zorobábelu (Zach 4:3,11,14). Toto môže naznačovať, že evanjeliové svedectvo v posledných časoch bude predstavovať kráľovský Mesiánsky a kňazský Mesiánsky dôraz (Ježiš ako Kráľ a Kňaz). Títo dvaja inšpirovaní kazatelia pokánia prinesú Božie svetlo (Zach 4) búriacemu sa svetu (búriaci sa Izrael je teraz búriace sa ľudstvo, Iz 6:9-11; 43:8-13; Jer 5:21-29; Ez 12:2).

11:5

□ „**Ak ich niekto chce ranit'... ak ich niekto chce ranit'**“ Obe sú **PODMIENOVACIE VETY PRVÉHO STUPŇA**, ktoré predpokladajú, že sú takí, ktorí ich chcú ranit', ale oni budú pod Božou ochranou, až kým ich misia nebude ukončená.

□ „**oheň vyjde z ich úst a zničí ich nepriateľov**“ Všimnite si, že moc je v ich ústach, čo naznačuje moc posolstva, ktoré prehlasujú. V Zjavení sú ústa zbraň, jazyk je meč (9:17; 19:15; Žid 4:12).

11:6 Tieto sz činy pripomínajú Eliáša (1Kr 17:1) a Mojžiša (2M 7:17-19).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:7-10

⁷Ked' dokončia svoje svedectvo, šelma, ktorá vychádza z priepasti, vyhlási proti nim vojnu a premôže ich a zabije ich. ⁸A ich mŕtve telá budú ležať na ulici veľkého mesta, ktoré je tajomne zvané Sodoma a Egypt, kde bol taktiež ukrižovaný ich Pán. ⁹Tí z ľudí a kmeňov a jazykov a národov sa budú pozerat' na ich mŕtve telá tri a pol dňa a nedovolia, aby ich mŕtve telá boli položené do hrobu. ¹⁰A tí, ktorí prebývajú na zemi, sa budú nad nimi radovať a oslavovať; a pošlú jeden druhému dary, pretože títo dvaja proroci mučili tých, ktorí prebývajú na zemi.

11:7

□ „**šelma, ktorá vychádza z priepasti**“ Ak je toto narážka na Dan 7, tak je šelma zložená postava zo všetkých šeliem zmienených v Danielovi 7, ktorá reprezentuje Antikrista v posledných časoch (2Tes 2:3). „Priepasť“ je domovom démonov (9:1; 20:1).

□ „**vyhlási proti nim vojnu a premôže ich a zabije ich**“ Toto je narážka na Dan 7:21, ktorá bude hlbšie vysvetlená v Zj 13. Tu môže frázovanie naznačovať, že dvaja svedkovia sú symbolmi veľkého počtu ľudí (13:7, t.j. Božieho ľudu). Všimnite si, že nie sú ušetrení pred prenasledovaním a smrťou.

11:8

□ „**ich mŕtve telá budú ležať na ulici**“ Toto zahanbenie odhalených mŕtvych tiel bol spôsob vyjadrenia pohrdania (v. 9). Boh však použil ich viditeľné telá pri mocnej krištiej manifestácii Jeho moci a potvrdenia ich posolstva.

□ „**tohto veľkého mesta**“ Zdá sa, že ide o opis Jeruzalema; avšak obrazný jazyk naznačuje duchovný boj medzi pozemským kráľovstvom a nebeským kráľovstvom. Toto sú moje dôvody:

1. Fráza „veľké mesto“ je používaná pre Babylon alebo Rím (16:19; 17:18; 18:10,16,18,19,21)
2. Hoci je Jeruzalem nazývaný Sodoma v Ez 16:46-49 a Iz 1:9-10, nie je nikdy nazývaný ako Egypt; Sodoma a Egypt sa zdajú byť metafory pre hriech a spútanie
3. „kde bol ukrižovaný Pán“ zdanlivo odkazuje na Jeruzalem, ale mohol by to byť ďalší spôsob hovorenia o proti-Bohu smerujúcim kráľovstvám tohto sveta
4. „ľudí a kmeňov a jazykov a národov“ vo v. 9 naznačuje
 - a. mesto, kde bude prítomný celý svet, čo platí o Ríme viac ako o Jeruzaleme
 - b. „mesto“ použité ako metafora pre vzbúrené ľudstvo (1M 4:17; 10:8-10)
5. „tí, ktorí prebývajú na zemi sa budú nad nimi radovať a oslavovať“ vo v. 10 naznačuje, že posolstvo týchto dvoch svedkov nebolo iba pre Židov, ale pre celý neveriaci svet.

Je to opis neustáleho boja medzi kráľovstvami tejto zeme a Mesiánskym kráľovstvom (11:15), konkrétne tak ako v Danielovi 2 a Žalme 2.

11:9

□ „**Tí z ľudí a kmeňov a jazykov a národov**“ Vid' poznámku v 10:11.

□ „**tri a pol dňa**“ časovo v. 9 kombinovaný s v. 11 sa rovná číslu sedem, často používanému v Zjavení. Táto udalosť je Božie dokonalé načasovanie.

11:10

□ „**oslavovať; a pošlú jeden druhému dary**“ Niektorí to vidia ako zvrátený Sviatok Purím (Ester 9:19,22). Je to skôr narážka na Jána 16:20 („tento svet sa bude radovať“). Toto zjednotenie neveriaceho sveta zjavuje moc posolstva dvoch svedkov, ale neveriaci sa nekajali (9:20-21; 16:9,11).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:11-13

¹¹Ale po tri a pol dňoch, dych života od Boha na nich prišiel a povstali na vlastné nohy; a veľký strach padol na tých, ktorí ich pozorovali. ¹²A počuli veľký hlas z neba hovoriť k nim: „Vystúpte sem hore.“ Vtedy v oblaku vystúpili do neba a ich nepriatelia ich pozorovali. ¹³A v tú hodinu nastalo veľké zemetrasenie a desatina mesta padla; sedem tisíc ľudí bolo zabitých v zemetrasení a ostatní boli zhrození a vzdali slávu Bohu nebies.

11:11

□ „**tri a pol dňoch**“ Toto je narážka z Daniela a je to symbolické obdobie prenasledovania. Vid' poznámku v 11:9.

□ „**dych života od Boha na nich prišiel**“ Toto je narážka na Ez 37, údolie suchých kostí. Toto je slovná hra s hebrejským slovom „*ruach*“, ktoré znamenalo dych, vietor a duch (tak ako Grécke slovo *pneuma*).

11:12

□ „**A počuli veľký hlas z neba hovoriť k nim: „Vystúpte sem hore.“**“ Tak ako niektorí vidia tajné vytrhnutie Cirkvi v 4:1, kde je Ján povolaný do neba, tak iní tu vidia tajné vytrhnutie Cirkvi uprostred súženia, keď sú títo dvaja svedkovia povolaní do neba v tomto verši. Opäť aj tu naše predpoklady a teologické rámce vedú náš výklad symbolických, nejednoznačných textov!

□ „**Vtedy v oblaku vystúpili do neba**“ Toto je Boží prenos. Mesiáš išiel na nebeských oblakoch v Dan 7:13. Ježiš vystúpil na nebesia v oblakoch (Sk 1:9). Ježiš sa vráti idúc na nebeských oblakoch (Mt 24:30; 26:64; Mk 13:26; Zj 1:7; 14:14).

11:13

□ „**a v tú hodinu nastalo veľké zemetrasenie a desatina mesta padla**“ V Zjavení je sedem zmienok o zemetrasení (6:12; 8:5; 11:13,19; 16:18). Toto poukazuje na neustále, pokračujúce, obmedzené Božie súdy na neveriacich. Toto môže byť narážka na Ez 38:17-23.

□ „**ostatní boli zhrození a vzdali chválu Bohu nebies**“ Mnoho sa diskutovalo o identite „zvyšku.“ Mohol by odkazovať na

1. skutočných obyvateľov Jeruzalema (Zach 12:10) alebo Ríma
2. tých, ktorí boli spasení počas obdobia súženia, t.j. tí, ktorí sa skutočne kajali
3. veriacich Židov, z Rim 9-11
4. ľudí ako Nabuchonodozor alebo Kýros, ktorí boli užasnutí Božími činmi, ale neboli skutočne obrátení.

Kvôli 9:20-21; 14:7-8 a 16:10, #4 je najlepšia možnosť.

Avšak, v 16:9 je vzdávanie slávy spojené s pokáním. Je zaiste možné, že títo ľudia (Židia alebo pohania) verili! Toto je stanovený zámer Božích súdov (9:20-21; 16:9,11)

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:14

¹⁴Druhé beda sa pomínulo; hľa, tretie beda prichádza čoskoro.

11:14 Toto je prechodný literárny prostriedok (9:12; 12:12).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:15-16

¹⁵Vtedy siedmy anjel zatrúbil; boli veľké hlasy v nebi, hovoriace: „Kráľovstvo sveta sa stalo *kráľovstvom* nášho Pána a Jeho Krista; a On bude vládnuť naveky vekov.“ ¹⁶A dvadsiatištyria starší, ktorí sedia na svojich trónoch pred Bohom, padli na svoje tváre a uctievali Boha, hovoriac:

11:15

□ „*kráľovstvo sveta*“ KJV a NKJV majú „kráľovstvá tohto sveta.“ PLURÁL sa nenachádza v žiadnom zo starovekých gréckych rukopisov.

□ „*sa stalo*“ Je tu MEDIÁLNE (deponenté) INDIKATÍVUM AORISTU. Toto je opis konca vlády padlých ľudských vlád a začiatok vlády nášho Boha (12:10). Nový vek Ducha prišiel v plnosti. Je to potvrdenie rekapitulačnej teórie ktorá tvrdí, že Druhý Príchod sa objavuje na konci každého z týchto troch cyklov súdu: pečate (6:12-17), trúby (11:15-18) a čaše (19). Zjavenie nie je v chronologickom, sekvenčnom poradí ale je to dramatická prezentácia v troch cykloch, každý rozoberajúci rovnaké obdobie, ale v postupných a zintenzívňujúcich sa stupňoch súdu (1/4, 1/3, úplný).

□ „*nášho Pána a Jeho Krista*“ Všimnite si, ako úzko sú Otec a Syn spojení. Taktiež si všimnite, že dôraz z 1Kor 15:24-28 a Ef 5:5 sa teraz naplnil. Niektorí tu vidia narážku na Zach 14:9, čo je možné, kvôli Jánovým obľúbeným zdrojom apokalyptických obrazov v Danielovi, Ezechielovi a Zachariášovi.

□ „*a On bude vládnuť naveky vekov*“ Toto je odkaz na večnú vládu nášho Boha (2M 15:18; Ž 10:16; 29:10; Iz 9:6-7; Dan 2:44; 4:34; 7:14,27; Lk 1:33; 1Tes 4:17; 2Pt 1:11), nie tisícročné kráľovstvo (Zj 20) Krista. Toto je ozajstné naplnenie Ježišovej modlitby v Mt 6:10, aby Božia vôľa bola na zemi ako je aj v nebi.

Kráľovstvo Božie je hlavnou témou v evanjeliách aj v Zjavení. Medzi jeho súčasťou realitou (post-milénializmus a amilenializmus) a budúcim vyvrcholením (historický premilénializmus a dispencacionálny premilénializmus) je plynulosť a napätie. Táto istá nestálosť je taktiež medzi jeho pozemským aspektom (milénium) a jeho večným aspektom. Niektorí komentátori, školy a denominácie sa držia jedného aspektu tejto nestálosti, ale ignorujú alebo prevracajú iné, aby ich vtesnali do svojich predpokladov teologických systémov. Pre západných ľudí je tak ťažké oceniť túto nestálosť, obrazovosť a napätie východnej literatúry, obzvlášť apokalyptického žánru. Náš Boh a Jeho Kristus vládli, vládnu a budú vládnuť; detaily nie sú podstatné! Možno istú dobu bude pozemská Mesiánska vláda (1Kor 15:23-28); národný Izrael môže mať istú účasť. Avšak obrazy a symboly Zjavenia adresujú univerzálnu Cirkev, nie Izrael (Dan 2:34-35,44). Ja osobne nechávam otvorenú možnosť, že Izrael bude mať účasť v udalostiach posledných časov, kvôli Božím sz zasľúbeniam Abrahámovým potomkom (Iz 9:6-7; Zach 12:10) na základe Božieho charakteru (Ez 36:22-38).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:17-18

¹⁷„Vzdávame Ti vd'aku, ó Pane Bože Všemohúci, ktorý si a ktorý si bol, lebo Ty si vzal svoju veľkú moc a začal si vládnuť.“ ¹⁸„A národy boli rozhnevané a Tvoj hnev prišiel a *prišiel* čas, aby mŕtvi boli súdení a *čas* odmeniť Tvojich služobníkov prorokov a svätých a tých, ktorí sa boja Tvojho mena, malých i veľkých, a zničiť tých, ktorí ničia zem.“

11:17-18 Táto modlitba chvály je napísaná v poetickej forme v NKJV, NRSV a TEV a v prozaickej forme v NASB a NJB. Tieto výlevy modlitby a chvály sú často najlepšimi vykladačmi predchádzajúcich vízií.

11:17

□ „*ó Pane Bože Všemohúci*“ Toto je odkaz na tri hlavné SZ tituly pre Boha: (1) *Yahweh*, zmluvný Boh a Spasiteľ (2M 3:14; Ž 103); (2) *Elohim*, Boh Stvoriteľ ako zaopatriteľ a udržiavateľ (1M 1:1; Ž 104); a (3) *El Šaddai* (1:8), silný alebo milosrdný Boh, čo je patriarchálne meno pre Božstvo (2M 6:3).

□

NASB „*ktorý si a ktorý si bol*“

NKJV „*Ten, ktorý je a ktorý príde*“

NRSV „*ktorý si a ktorý si bol*“

TEV „*Ten, ktorý je a ktorý bol*“

NJB „*On, ktorý je, On, ktorý bol*“

Všimnite si, že budúci aspekt tohto bežného opisu Boha (okrem niektorých minuskúl zo šestnásteho storočia) je vynechaný, lebo Boh už začal vládnuť. Posledný z týchto troch aspektov už v knihe Zjavenia nebude nikdy viac spomenutý. Kráľovstvo prišlo (11:15-16)! Tento fakt podáva dôkaz o tom, že rekapitulačná teória paralelného vzťahu medzi pečaťami, trúbami a čašami je pravdivá!

-
- NASB „lebo Ty si vzal svoju veľkú moc a začal si vládnuť“
- NKJV „Lebo Ty si vzal svoju veľkú moc a vládol si“
- NRSV „lebo ty si vzal svoju veľkú moc a začal si vládnuť“
- TEV „lebo ty si zobral svoju veľkú moc a začal si vládnuť“
- NJB „Pre nasadenie tvojej veľkej moci a začiatok tvojej vlády“

Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM nasledované ČINNÝM INDIKATÍVOM AORISTU. Moc bola vždy jeho, ale Jeho vláda začala taraz (INGRESÍVNY AORIST).

11:18

□ „**a národy boli rozhnevané**“ Toto je narážka na Ž 2; 46:6; a Ez 38-39 (a možno apokalyptický úvod k Ester v Septuaginite). Tento hnev národov môže byť vnímaný dvomi spôsobmi: (1) skazený svetový systém nenávidí Boha, Jeho plány, Jeho vládu a Jeho ľud; alebo (2) v posledných časoch bude vzbura proti Bohu charakteristická bojom (Armageddon, Zj 20).

□ „**Tvoj hnev prišiel**“ Toto môže byť narážka na Ž 2 alebo 110:5-6. Toto je grécky výraz *orge*. Vid' plnú poznámku v 7:14.

□ „**prišiel čas**“ Deň Pánov je deň súdu pre niektorých a odmeny pre iných. Tieto dvojité aspekty môžu byť pozorované v Mt 25:31-46 a Zj 20:11-15. Všetci ľudia (malí aj veľkí) budú jedného dňa stáť pred Bohom a dajú počet zo svojich životov (Gal 6:7; 2Kor 5:10).

□ „**prišiel čas, aby mŕtvi boli súdení**“ Súd posledných časov sa rozoberá v Mt 25 a Zj 20. Táto fráza potvrdzuje interpretáciu Zjavenia v troch dejstvách (scénach), kde sa koniec veku objavuje po každej súdnej jednotke (pečate, trúby a čaše).

□ „**Tvojich služobníkov prorokov**“ Táto istá fráza sa objavuje aj v 10:7. Ján sa identifikuje ako prorok a jeho kniha ako proroctvo, teda tento pojem je v knihe Zjavenia často používaný. Nemôžeme však povedať, že tento výraz je použitý namiesto titulu „apoštol“ (10:7; 11:10,18; 16:6; 18:20,24; 22:6,9).

□ „**svätí**“ Výraz „svätí“ predstavuje pozíciu veriacich v Kristovi, nie ich bezhriešnosť. Takisto by mal opisovať progresívne podobanie sa Kristovi. Výraz je vždy v PLURÁLI, okrem Flp 4:21. Avšak, dokonca aj v tomto kontexte je kolektívny. Byť kresťanom znamená byť súčasťou spoločenstva, rodiny, tela. Vid' Zvláštnu Tému: Svätí v 5:8. Toto slovo iste reprezentuje Boží ľud, Cirkev.

□ „**malí i veľkí**“ Zdá sa, že v tomto verši sú spomenuté len dve skupiny, proroci a svätí. Táto fráza „malí i veľkí“ sa nachádza v 19:5. Bol to obľúbený výraz v Jánovom evanjeliu (13:16; 19:5,18; 20:12; 19:5 je narážka na Ž 115:13, ktorý obsahuje všetkých z danej skupiny).

□ „**zničiť tých, ktorí ničia zem**“ Táto charakteristika padlého ľudstva odráža 1M 3 a Rim 8:18-22. Zlí ľudia nechávajú chamtivosť a sebeckosť aby používali, zle používali a zneužívali Božie hmotné stvorenstvo.

Toto by mohlo byť interpretované ako zlé ľudstvo nútiace Boha priniesť súd na zem (potopa, 1M 6-9; rany na Egypt, 2M 7-12; zmluvné kľatby, 5M 27-28; zem zničená ohňom, 2Pt 3:10). V Zjavení, pečate zničia 1/4, trúby 1/3, a čaše spôsobia úplne fyzické zničenie zeme.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 11:19

¹⁹A chrám Boží, ktorý je v nebi, bol otvorený; a truhla Jeho zmluvy sa objavila v Jeho chráme a boli tam žiary blesku a zvuky a dunenia hromu a zemetrasenie a veľké krupobitie.

11:19

□ „**A chrám Boží, ktorý je v nebi, bol otvorený**“ Spomeňte si, že táto vízia začala s otvorenými dverami v nebi (4:1; 15:5). Teraz je sama vnútorná svätyňa Božieho nebeského chrámu viditeľná (Žid 8:5; 9:23-28).

Keď Ježiš zomrel, chrámová opona bol roztrhnutá od vrchu až po spodok, ukazujúc, že prístup k Bohu je teraz možný všetkým skrze Krista (táto udalosť je zmienená v Žid 9:8; 10:20). Táto istá symbolika je tu zopakovaná. Boh je prístupný všetkým. Nebeská vnútorná svätyňa je teraz plne otvorená a viditeľná.

□ „**truhla Jeho zmluvy**“ Truhla zmluvy bola stratená niekedy počas babylonského exilu (alebo za faraóna Šišaka, 1Kr 14:25). Symbolizovala prítomnosť Boha potom, ako Izrael prekročil Jordán do Zaslúbenej Zeme. Taktiež symbolizovala Božie zmluvné zaslúbenia, ktoré môžu predstavovať tajomstvo (10:7), Boží plán vykúpenia pre celé ľudstvo (Rim 16:25-26). V SZ mohol iba Veľkňaz pristúpiť k tomuto artiklu svätého nábytku, raz za rok na Deň Zmierenia (3M 16). Teraz môžu všetci Boží ľudia prísť do samotnej prítomnosti Božej.

□ „**žiary blesku a zvuky a dunenia hromu a zemetrasenie a veľké krupobitie**“ sa veľmi podobá na 8:5 a 16:18-21, ktoré odrážajú 2M 9:24 a 19:16-19.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Aký je účel tejto medzihry?
2. Prečo sa tak mnoho vykladačov pokúša stotožniť anjela z kapitoly 10 s Kristom?
3. Čo je tajomstvo Božie zmienené v 10:7?
4. Čo bola kniha, o ktorej Jánovi rozkázali, aby ju zjedol?
5. Kto sú dvaja svedkovia? Čo bolo ich poslanstvo?
6. Opisuje 11:9 mesto Jeruzalem, alebo proti Bohu postavené svetové kráľovstvá? Prečo?
7. Uveďte Starozmluvné narážky nachádzajúce sa v tejto medzihre.

ZJAVENIE 12-14

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Žena a Drak	Žena, Dieťa a Drak	Vízia Ženy, Dieťaťa a Draka	Žena a Drak	Vízia Ženy a Draka
12:1-6	12:1-6	12:1-6	12:1-2	12:1-6
	Satan zvrhnutý z neba		12:3-6	
12:7-12	12:7-12	12:7-9	12:7-9	12:7-12`
	Žena prenasledovaná	12:10-12	12:10-12	
12:13-17	12:13-17	12:13-17	12:13-18	12:13-17
Dve Šelmy	Šelma z Mora	Dve Šelmy	Dve Šelmy	Drak deleguje svoju moc Šelme
12:18	12:18	12:18		12:18-13:10
13:1-4	13:1-10	13:1-4	13:1-4	
13:5-8		13:5-8	13:5-8	
13:9-10	Šelma zo súše	13:9-10	13:9-10	Falošný Prorok ako otrok Šelmy
13:11-18	13:11-18	13:11-18	13:11-17	13:11-17
			13:18	13:18
Pieseň 144,000	Baránok a 144,000	Medzihra	Baránok a Jeho Ľud	Spoločníci Baránka
14:1-5	14:1-5	14:1-5	14:1-5	14:1-5
Posolstvá Troch Anjelov	Prehlásenie Troch Anjelov		Traja Anjeli	Anjeli oznamujú Deň Súdu
14:6-7	14:6-13	14:6-7	14:6-7	14:6-7
14:8		14:8	14:8	14:8
14:9-12		14:9-11	14:9-11	14:9-13
		14:12	14:12	
14:13		14:13	14:13	
			14:13b	
Úroda Zeme	Žatva Pozemskej Úrody		Úroda Zeme	Žatva a Úroda Pohanov
14:14-16	14:14-16	14:14-16	14:14-16	14:14-16
	Žatva Viniča Hnevu			
14:17-20	14:17-20	14:17-20	14:17	14:17-20
			14:18-20	

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k nasledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstatec

2. Druhý odstatec

3. Tretí odstatec

Atd'.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 12:1-17

- A. Ďalšia medzihra začína v 12:1 a pokračuje až po 14:20. Mnohí tvrdili, že toto je naozaj ďalšia séria sedmičiek. Táto literárna jednotka opisuje duchovný konflikt v dualistickej terminológii medzi dvomi kráľovstvami, dvomi mestami a dvomi zabitými svedkami a ich vrahmi
- B. Verše 1-6 opisujú ultimátny (kozmickej) boj medzi dobrom a zlom v mytologickej terminológii vzatej zo starovekých kultúr (Grant Osborne, *The Hermeneutical Spiral* s. 229)
1. Babylonský záznam o stvorení – Tiamat (chaos), sedemhlavá príšera, ktorá zhodila tretinu nebeských hviezd, proti Mardukovi, hlavnému bohovi mesta Babylon, ktorý ju zabíja a stáva sa hlavou pantéonu.
 2. Egyptský mýtus – Set (tajfún), červený drak proti Isis (Hathor), rodiacej Hóra. On neskôr zabije Seta.
 3. Ugaritická legenda o Baalovi – Yam (vodstvo) proti Ba'alovi. Ba'al zabíja Yama.
 4. Perzský mýtus – Azhi Dabaka (zlý drak) proti synovi Ahura Mazda (vysoký dobrý boh).
 5. Grécky mýtus – Pytón (had/drak) proti tehotnej Leto (porodí Apolóna, ktorý zabije Pytóna).
- C. Je veľmi náročné interpretovať túto kapitolu. Niektorí sa pokúšajú ju vyložiť v historickej rovine, ale zdá sa, že ide o symboliku pre zápas medzi bezbožnými kráľovstvami tejto doby a novým vekom kráľovstva Krista (11:18; Ž 2). Je to teda historická narážka na narodenie Krista aj dôraz na príchod Mesiánskeho kráľovstva. Toto je dualizmus jednotlivca (Mesiáš) a skupiny (Boží ľud) proti jednotlivcovi (Satan) a skupine (démonmi inšpirovaní neveriaci). Tento istý dualizmus je možné pozorovať aj v Piesňach Služobníka v Izaiášovi. Služobník je Izrael (Iz 41-50), avšak zároveň aj Mesiáš (Iz 52:13-53:12).
- D. Pavel rozoberá kozmickej panstvo Krista v Kološanom 1-2.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT 12:1-6

¹Veľké znamenie sa objavilo na nebi: žena odetá slnkom a mesiac pod jej nohami a na jej hlave koruna dvanástich hviezd; ²a bola s dieťaťom; a kričala, v pôrodných bolestiach majú porodit'. ³Vtedy sa ďalšie znamenie objavilo na nebi: a hľa, veľký červený drak majúci sedem hláv a rohov a na jeho hlave bolo sedem diadémov. ⁴A jeho chvost zmiatol tretinu nebeských hviezd a zhodil ich na zem. A drak sa postavil pred ženu, ktorá mala porodit', aby keď porodí, mohol zhltnúť jej dieťa. ⁵A ona porodila syna, chlapca, ktorý bude vládnuť všetkým národom so železnou palicou; a jej dieťa bolo uchvátené k Bohu a k Jeho trónu. ⁶Potom žena ušla na púšť, kde mala Bohom pripravené miesto, aby tam bola živá tisícvestošešťdesiat dní.

12:1

□ „Veľké znamenie sa objavilo na nebi“ Toto môže byť počiatok „siedmich znamení“ Zjavenia. Toto je zvláštny teologický výraz (*semeion*) často používaný v Jánovom evanjeliu (2:11,23; 3:2; 4:54; 6:2,14,30; 7:31; 9:16; 10:41; 11:47; 12:18,37; 20:30). Teraz sa objavuje sedem krát medzi 12:1 a 19:20 – tri znamenia v nebi (12:1,3; 15:1) a štyri znamenia na zemi (13:13,14; 16:14; 19:20).

□ „v nebi“ Toto pravdepodobne znamená „na oblohe“ a nie v samotnom nebi. Výraz nebo (nebesia) v SZ môže predstavovať atmosféru nad zemou (1M 1:1,8-9,17,20; Ž 104:2-3) alebo miesto, kde prebýva Boh (Ž 11:4; 103:19; Iz 66:1; 2Kor 12). Táto dvojzmyselnosť je to, čo spôsobilo, že rabíni špekulovali nad nebeskými číslami – tri alebo sedem.

□ „žena odetá (s)“ Táto žena je nádherne opísaná, v protiklade k veľkej neviestke zo 17:4, ktorá symbolizuje bezbožné svetové impériá ako Babylon, Rím a protikresťanský svetový systém v posledných časoch. Sú dve teórie ohľadom zdroja Jánových obrazov: (1) 1M 3, kde je žena, had a syn a (2) iné silné narážky na „rodenie“ v SZ (Iz 26:17-18 v Septuaginte a Iz 66:7-13). Izrael je opisovaný ako rodiaca žena (Mich 4:10), teda, táto žena predstavuje ozajstný Boží ľud (v. 1-6), ale vo v. 13-17 to bude nz Boží ľud utekajúci pred hnevom draka. Pre ostatné teórie vid' Alan Johnson, *Revelation*, s. 117-119.

V *Answers to Questions* F. F. Bruce povedal: „O žene by som mal zmýšľať ako o mesiánskej komunite „Izraela Božieho“, obzvlášť manifestovaného lokálne v palestínskej Cirkvi, materskej cirkvi par excellence; ... „Zostatok z jej semena“ budú kresťania v iných častiach sveta, cieľ útokov 13:7“ (s. 140).

V *New Bible Commentary* George R. Beasley-Murray povedal: „Náboženský ľudia starovekého sveta by videli v rodiacej žene bohyňu korunovanú dvanástimi hviezdami zverokruhu; Žid by ju chápal ako Matku Sion (vid' Iz 26:16; 27:1; 49:14-25; 54:1-8; 66:7-9), ale pre Jána predstavovala „Matku“ Mesiánskej komunity, veriaceho Božieho ľudu starej a novej zmluvy.“ (s. 1441).

□ „dvanásť hviezd“ Aj tu opäť vedú našu interpretáciu naše predpoklady: (1) ak je zo SZ, tak odkazuje na dvanásť židovských kmeňov; (2) ak je to intertestamentálna apokalyptika, tak odkazuje na znamenia zverokruhu; a (3) ak je to NZ, tak odkazuje na dvanásť apoštolov. Dvanásť je bežné biblické symbolické číslo pre organizáciu. Vid' Zvláštnu Tému: Číslo Dvanásť v 7:4.

Avšak, pochopenie kapitoly 12 nie je podmienené správnou identifikáciou Jánovej symboliky, ale ústrednej pravdy kontextu. Princíp musí byť zachovaný. Nesmieme (1) tlačiť na detaily; (2) brať niektoré vybrané veci doslova a niektoré symbolicky; alebo (3) nanútiť naše interpretácie do nášho historického rozpoloženia.

12:2

Pôrodné bolesti boli používané ako symbol pre (1) očakávané ale náhle udalosti; (2) problémy s bolesťou pri očakávanej udalosti; alebo (3) začiatok niečoho nového so skutočne veľkým potenciálom.

Židia verili, že príchod „nového veku“ mal priniesť aj prenasledovanie a problémy (Iz 13:8; 21:3; 26:17; 66:7-13; Mt 24:8; Mk 13:8; 1Tes 5:3). Ján používa tento koncept pri opise konfliktu medzi Satanom a jeho nasledovníkmi a Bohom a Jeho nasledovníkmi (Iz 66:7-24).

Udalosti vo svete sa budú zhoršovať a zhoršovať, ale Boh má vládu nad dejinami (toto je premilenialistický a amilenialistický pohľad, zatiaľ čo postmilenializmus je oveľa optimistickejší ohľadom svetových dejín). Jeho nasledovníci sú chránení uprostred prenasledovania a víťazia uprostred dočasnej prehry, dokonca aj fyzickej smrti (Jn 16:20-21). Otázka je: „Ako Boh ochráni svojich nasledovníkov?“ Jeho pečať na ich čelách ich chráni od „hnevu Božieho,“ ale nie od prenasledovania od neveriacich (súženie). Boh je za nich, s nimi a miluje ich, ale aj tak mnohí zomrú!

12:3

□ „veľký červený drak majúci sedem hláv a rohov a na jeho hlave *bolo* sedem diadémov“ Toto je opis zla a veľkej moci (13:1 a 17:3). Rohy a hlavy symbolizujú dokonalú moc (Dan 7) a diadémy predstavujú pokus toho Zlého o uzurpáciu Kristovho kráľovského miesta.

Výraz „drak“ môže odkazovať na SZ

1. had z 1M 3
2. dve zlé príšery chaosu
 - a. Rahab (Ž 89:10; Iz 51:9-10; Job 26:12-13)
 - b. Leviatan (Ž 74:13-14; 104:26; Job 3:8; 7:12; 41:1; Iz 27:1; Amos 9:3)

Je množstvo titulov pre toho zlého nachádzajúcich sa v NZ

1. „Satan,“ použité 33 krát
2. „Diabol,“ použité 32 krát
3. „Pokušiteľ“ (Mt 4:3; 1Tes 3:5)
4. „Zlý“ (Mt 6:13; 13:19; 1Jn 5:18)
5. „Nepriateľ“ (Mt 13:39)
6. „Princ démonov“ (Mt 9:34; 12:24)
7. „Knieža tohto sveta“ (Jn 12:31; 14:30; 16:11)
8. „Princ mocností povetria“ (Ef 2:2)
9. „boh tohto sveta“ (2Kor. 4:4)
10. „Belial“ (2Kor 6:15)
11. „Belzebub“ (Mk 3:22; Lk 11:15,18-19)
12. „Drak“ (Zj 12:3,4,7,9; 20:2)
13. „Had“ (Zj 12:9,15; 20:2)
14. „Žalobca“ (Zj 12:10,15)
15. „Protivník“ (1Pt 5:8)
16. „Revúci lev“ (1Pt 5:8)

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SATAN

Je to veľmi ťažký predmet z viacerých dôvodov:

1. SZ nezjavuje arcinepriateľa dobra, ale Yahweho služobníka, ktorý ponúka ľudstvu alternatívu a taktiež obviňuje ľudstvo z nespravodlivosti. V SZ je iba jeden Boh (monoteizmus), jedna moc, jedna príčina – Yahweh.
2. Koncept osobného arcinepriateľa Božieho sa vyvinul v medzibiblickej (nekanonickej) literatúre pod vplyvom perzských dualistických náboženstiev (*Zoroastrianizmus*). Tento koncept potom ovplyvnil rabínsky judaizmus a komunitu v Essene (t.j. Zvitky z Mŕtveho mora).
3. NZ rozvíja SZ motívy v prekvapivo priamych, ale selektívnych kategóriách.

Ak niekto pristúpi k štúdiu zla z perspektívy biblickej teológie (každá kniha alebo autor alebo žáner študované a spracované oddelene), objaví veľmi odlišné pohľady na zlo.

Ak však niekto pristúpi k štúdiu zla z nebiblickej alebo mimo-biblickej perspektívy svetových náboženstiev, alebo východných náboženstiev, zistí, že mnoho nz záverov nájde načrtnutých v perzskom dualizme a grécko-rímskom špiritizme.

Ak je niekto odovzdaný Božskej autorite Písma, tak vývoj NZ musí byť vnímaný ako progresívne zjavenie. Kresťania sa musia strániť toho, aby dovolili židovskej ľudovej tradícii alebo západnej literatúre (Dante, Milton) aby ďalej ovplyvňovali tento koncept. V tejto oblasti zjavenia je iste tajomno a nejednoznačnosť. Boh sa rozhodol nevyjaviť všetky aspekty zla, jeho pôvod, jeho vývoj, jeho zámer, atď., ale Boh vyjaviť jeho prehru!

V SZ sa môže výraz „satan“ alebo „žalobca“ (BDB 966) vzťahovať na tri rozdielne skupiny:

1. Ľudskí žalobcovia (1Sam 29:4; 2Sam 19:22; 1Kr 11:14,20,29; Ž 109:6)
2. Anjelskí žalobcovia (4M 22:22-23; Job 1-2; Zach 3:1)
3. Démonskí žalobcovia (1Kron 21:1; 1Kr 22:21; Zach 13:2)

Iba neskôr v intertestamentálnom období je had z 1M 3 identifikovaný so Satanom (*Kniha Múdrosti* 2:23-24; *2Enoch* 31:3), a dokonca ešte neskôr sa to stáva rabínskou možnosťou (*Sot* 9b a *Sanh.* 29a). „Synovia Boží“ v 1M 6 sa stávajú anjelmi v *1Enoch* 54:6. Zmieňujem sa o tom nie preto, aby som potvrdil ich teologický význam, ale aby som ukázal vývoj tohto konceptu. V NZ sú tieto činy pripisované anjelskému, zosobnenému zlu (1Kor 11:3; Zj 12:9).

Je zložité, alebo nemožné (závisí od uhla pohľadu) určiť pôvod zosobneného zla zo SZ (1Kr 22:20-22; Kaz 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Jedným z dôvodov je silný monoteizmus židov. Všetka kauzalita bola pripísaná Yahwemu, aby bola demonštrovaná Jeho jedinečnosť a prvenstvo (Iz 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22).

Možné zdroje informácií sú (1) Jób 1-2, kde Satan je jeden zo „synov Božích“ (t.j. anjelov) alebo (2) Iz 14 a Ez 28, kde pyšní blízko-východní králi (Babylon a Týrus) sú možno použítí na ilustráciu Satanovej pýchy (1Tim 3:6). Mám však z tohto prístupu zmiešané pocity. Ezechiel často používa Záhradu Eden metaforicky, nielen pre kráľa Týru ako Satana (Ez 28:12-16), ale tiež pre kráľa Egypta ako stromu poznania dobra a zla (Ez 31). Avšak, zdá sa, že Iz 14, konkrétne vo v. 12-14, opisuje anjelskú vzburu skrze pýchu. Ak nám Boh chcel vyjaviť špecifickú podstatu a pôvod Satana, toto je veľmi zahmlený spôsob a miesto na to, aby to spravil. Musíme sa strániť trendu systematickej teológie, aby sme nebrali malé, dvojzmyselné časti z rôznych Zmlúv, autorov, kníh a žánrov a nekombinovali ich ako kúsok Božského hlavolamu.

Súhlasím s Alfredom Edersheimom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, vol. 2, dotatky XIII [s. 748-763] a XVI [s. 770-776]), že rabínsky judaizmus bol príliš ovplyvnený perzským dualizmom a démonskou špekuláciou. Rabíni nie sú dobrý zdroj pravdy v tejto oblasti. Ježiš sa radikálne odklonil od učenia synagógy v tejto oblasti. Myslím si, že koncept archanjelskeho nepriateľa Yahweho sa vyvinul z dvoch vysoko postavených bohov v iránskom dualizme, *Ahkiman* a *Ormaza* a rabíni ich integrovali do biblického dualizmu Yahweho a Satana.

Je isté, že v NZ je progresívne zjavenie, čo sa týka zosobneného zla, ale nie tak prepracované ako u rabínov. Dobrý príklad tohto rozdielu je „vojna v nebi.“ Satanov pád je logická nevyhnutnosť, ale špecifiká nie sú dané. Dokonca aj to, čo je dané, je zahalené v apokalyptickom žánre (Zj 12:4,7,12-13). Hoci v Ježišovi utrpel Satan porážku a je vo vyhnanstve na zemi, stále funguje ako Yahweho sluha (Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1Kor 5:5; 1Tim 1:20).

Musíme ovládať našu zvedavosť v tejto oblasti. Existuje osobná sila pokušenia a zla, ale aj tak je stále iba jeden jediný Boh a my sme stále zodpovední za naše rozhodnutia. Aj pred, aj po spasení je tu duchovný boj. Víťazstvo môže prísť a zostať iba v Trojedinnom Bohu. Zlo bolo porazené a bude odstránené!

12:4

□ „**jeho chvost zmiatol tretinu nebeských hviezd a zhodil ich na zem**“ Nakoľko výraz „nebeské hviezdy“ je v SZ často používaný ako zmienka o Božom ľude (1M 15:5; Jer 33:22; Dan 12:3), niektorí predpokladajú, že je to odkaz na svätých, ale kontext môže poukazovať na anjelov (Dan 8:10; 2Pt 2:4; Jud 6). Padajúci anjeli (t.j. padajúce hviezdy) sú bežný motív v apokalyptickej literatúre.

Satan je vykresľovaný s anjelmi v nebi pred Bohom v Jóbovi 1-2 a Zachariášovi 3. Možno bol „zastierajúci cherub“ (Ez 28:12-18). Tento opis, používajúci metafory zo Záhrady Eden, nesedí na na Kráľa Týru, ale kráľova pýcha a arogancia sa podobali na Satana. (Tento prístup mi je viac a viac proti vôli, nakoľko v Ez 31 je kráľ Egypta opisovaný ako strom poznania dobra a zla. Ezechiel bežne požíva edenskú terminológiu pri opisoch kráľov). V SZ Satan nie je nepriateľ Boha, ale ľudstva (12:10). Satan nebol stvorený ako zlý ale vykľul sa z neho arcinepriateľ všetkého dobrého a svätého (A. B. Davidson, *An Old Testament Theology*, s. 300-306). Na viacerých miestach sa zmieňuje, že bol vyhnaný z neba (Iz 14:12; Ez 28:16; Lk 10:18; Jn 12:31; a Zj 12:9,12). Problém je, kedy. Možnosti sú tieto:

1. Počas sz doby
 - a. Pred stvorením človeka.
 - b. Niekedy po Jóbovi, ale pred Ez 28.
 - c. Počas post-exilnej doby, ale po Zachariášovi.
2. Počas nz doby
 - a. Po pokúšaní Ježiša (Mt 4).
 - b. Počas vyslania sedemdesiatich (Lk 10:18).
 - c. Počas momentu vzbury v posledných časoch (Zj 12:9). Vid' plnú poznámku v 12:7.

Niektorí sa čudujú, či tretina hviezd odkazuje na anjelov vzbúrených proti Bohu, ktorí sa rozhodli nasledovať Satana. Ak áno, toto je možno jediný podklad v Písme pre vzťah démonov v NZ a padlých anjelov (12:9,12). Toto číslo však môže byť v súvisi s obmedzením zničenia počas súdov za trúbenia (8:7-12; 9:15,18) a nie špecifické číslo. Alebo môže predstavovať Satanovu porážku časti anjelov v boji. Je taktiež možné, že ide iba o odraz starovekého babylonského mýtu. Vid' Pochopenie Kontextu, B. 1.

V tomto štádiu môže byť užitočné zapamätať si, že hoci je tento problém zaujímavý, pravdepodobne nebolo v autorovom zámere rozoberať v tomto kontexte (1) pôvod démonov; (2) pád Satana; alebo (3) anjelskú vzburu v nebi. V apokalyptickej literatúre je kľúčová ústredná téma vízie, ale doslovnosť prezentácie, detaily a obrazy sú dramatické, symbolické, fiktívne. Je to naša zvedavosť a úcta k Biblii, čo nás motivuje k detailným, logickým, doktrinálnym formuláciám. Dávajte si pozor na zdôrazňovanie detailov; apokalyptická literatúra je často pravdivá teológia podávaná formou predstavivosti. Je to pravda, ale prezentovaná symbolicky!

□ **„mohol zhltnúť jej dieťa“** Toto dieťa predstavuje zasľúbeného Mesiáša (12:5). Satan chce prekaziť Božie plány na každej úrovni, aj univerzálny plán spásy, aj individuálny plán spásy (Mt 13:19; 2Kor 4:4).

12:5

□ **„porodila syna, chlapca“** Toto môže byť narážka na Iz 66:7-8.

□ **„ktorý bude vládnuť všetkým národom železnou palicou“** Toto je narážka na Ž 2:9 a teda je Mesiánska, zatiaľ čo v Zj 2:26-27 je použitá pre svätých. Medzi Mesiášom (jednotlivec) a komunitou veriacich (kolektív) je tu premenlivosť, takisto ako v piesňach o služobníkovi v Izaiášovi (42:1-9,19; 49:1-7; 50:4-11; 52:13-53:12).

□ **„a dieťa bolo uchvátené k Bohu a k Jeho trónu“** Niektorí to vidia ako nanebovstúpenie Krista, ale ak budeme robiť prísilné narážky na historický život Krista, ujde nám pointa tejto literárnej jednotky. Ján sa v knihe Zjavenia nezaobrá Ježišovým pozemským životom a smrťou. Pohybuje sa teologicky od inkarnácie k vyvýšeniu. Stredobodom Zjavenia je oslávený, vyvýšený Kristus (1:4-20). Jánova prezentácia evanjelia (t.j. Evanjelium podľa Jána) sa zameriava na pokánie a vzdávanie slávy Bohu. Toto znamenalo nepodceňovať Ježišovu ústrednú úlohu (5:9,12; 7:14; 12:11), ale zamerať sa na Jeho úlohu prinášania večného kráľovstva (1Kor 15:25-28); kráľovstva Otca aj Syna!

12:6

□ **„žena ušla na púšť“** Mnohí tu vidia narážku na Exodus, ktorý sa tu objavuje naprieč týmto kontextom. Doba putovania po púšti bola vnímaná ako obdobie manželstva medzi Yahwem a Izraelom. Počas tohto obdobia On zaopatril všetky ich potreby a bol medzi nimi intímne prítomný.

□ **„Bohom pripravené miesto“** Hoci všeobecný kontext odzrkadľuje obdobie putovania po púšti, táto fráza nesie aj iné historické narážky: (1) Eliáš pri potoku Karít (1Kr 17:1-7); (2) Eliášov útek na Sinajský polostrov (1Kr 19:1-14); (3) sedemtisíc verných (1Kr 19:18) alebo (4) tí, ktorí utiekli pred zničením Jeruzalema v r.70 n.l. (Mt 24:15-20; Mk 13:12-18).

□ „tisícdvästošesťdesiat dní“ Opäť sa zdá, že ide o neurčené, ale obmedzené obdobie prenasledovania. Toto isté časové obdobie je zmienené viacerými rôznymi spôsobmi, ktoré sa rovnajú približne tri a pol roku.

1. „čas, časy a pol času“ (Dan 7:25; 12:7; Zj 12:14)
2. „2,300 večerov a rán“ (Dan 8:14)
3. „štyridsaťdva mesiacov“ (Zj 11:2; 13:5); „1,260 dní“ (Zj 11:3; 12:6); „1,290 dní“ (Dan 12:11); a „1,335 dní“ (Dan 12:12).

V hebrejskej numerológii je sedem dokonalé číslo (1M 1). O polovicu menej ako sedem hovorí o ľudskej nedokonalosti a 666 (Zj 13:17-18) je ultimátny nedokonalý človek, Antikrist (2Tes 2). Takým istým štýlom je tri a pol symbolika obmedzeného, ale neurčitého obdobia prenasledovania. Viď Zvláštnu Tému: Štyridsaťdva Mesiacov v 11:2 .

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 12:7-10a

⁷A v nebi bola vojna, Michal a jeho anjeli viedli vojnu s drakom. Drak a jeho anjeli viedli vojnu ⁸a neboli dost silní a viac pre nich v nebi nebolo miesta. ⁹A veľký drak bol zvrhnutý, starý had, ktorý sa volá diabol a Satan, ktorý zvädza celý svet; bol zvrhnutý na zem a jeho anjeli boli zvrhnutí s ním. ¹⁰Vtedy som počul veľký hlas, hovoriac:

12:7

□ „v nebi bola vojna“

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VOJNA V NEBI

Mnoho sa diskutovalo o datovaní tejto konfrontácie. Zdá sa, že Ježiš sa o nej zmieňuje v Lk 10:18 a Jn 12:31. Ale pokúsiť sa dať na túto udalosť chronologické dátovanie je ohromne náročné:

1. pred 1M 1:1 (pred stvorením)
2. medzi 1M 1:1 and 1:2 (teória medzery)
3. v SZ po Jóbovi 1-2 (Satan v nebi)
4. v SZ po 1Kr 22:21 (Satan v nebeskej rade)
5. v SZ po Zach 3 (Satan v nebi)
6. v SZ v Iz 14:12; Ez 28:15 a 2Enoch 29:4-5 (Odsúdenie orientálnych kráľov)
7. v NZ po Ježišom pokúšaní (Mt 4)
8. v NZ počas vyslania sedemdesiatich (videl Satana padnúť z neba, Lk 10:18)
9. v NZ po slávnostnom vstupe do Jeruzalema (Jn 12:31)
10. v NZ po Ježišom vzkriesení a nanebovstúpení (Ef 4:8; Kol 2:15)
11. v posledných časoch (Zj 12:7, možno ako Satan zaútočil na nebo pri hľadaní Dieťaťa)

Mali by sme túto vojnu vidieť ako večný zápas medzi Bohom a nositeľom zla; tento konflikt bude zavŕšený v úplnom porazení draka a jeho ľudu!

□ „Michal“ Tento anjel je nazvaný anjelom Izraelského národa v Dan 10:13,21 a 12:1. V Júdovi 9 je nazvaný archanjel. Jeho meno znamená „ktorý je podobný Bohu.“ Niektorí to vidia ako ďalšie meno pre Krista, ale zdá sa, že toto je zachádzanie príďaleko. Boh nie je zastrašený vzburou zlého. Biblia neučí dualizmus ako perzský Zoroastrianizmus. Boh poráža zlého (možno anjel z Ez 28:12-16) používajúc anjela (hoci v skutočnosti to bolo výkonné dielo Krista).

□ „drak a jeho anjeli viedli vojnu“ Je ťažké presne biblicky opísať, kto sú satanovi anjeli. Mnohí ich vidia ako démonov (Mt 25:41; Ef 6:10ff). Ale vždy je tu otravná otázka ohľadom anjelov v Tartare (2Pt 2:4) a anjelov zmienených v Zj 9:14, ktorí sú zjavne podriadení Bohu, ale očividne sú to zlí anjeli. Mnoho z konfliktu v anjelskom svete je nevysvetlené.

Je tu taktiež neustála diskusia vzťahujúca sa na vzťah medzi padlými anjeli v SZ a démonmi v NZ. Biblia o tejto téme mlčí. Medzibiblická apokalyptická literatúra (konkrétne 1Enoch) tvrdí, že polovičný anjel, polovičný ľudský potomok v 1M 6:1-4 sú nz démoni hľadajúci ľudské telá na opätovné vtelenie. Toto je iba špekulácia, ale vyjavuje, čo si niektorí Židia v prvom storočí mysleli o tejto otázke.

NEURČITOK AORISTU sa zdanlivo nehodí do tohoto kontextu. Je to možno semitizmus a mal by byť preložený ako „museli bojovať“ (*The Expositor's Bible commentary*, vol. 12, „Revelation, Alan Johnson, s. 519, poznámka pod čiarou #7. Johnson je jeden z mojich obľúbených komentátorov Zjavenia).

12:8 Toto je prvé v sérii povzbudivých slov pre prenasledovanú Cirkev. Verše 8,11 a 14 podávajú veľkú útechu Božiemu ľudu, ktorý podstupoval prenasledovanie v prvom storočí a v každom storočí. Satan už bol porazený dvakrát: raz pri jeho pokuse zabiť dieťa (v. 4) a teraz v jeho pokuse zaútočiť na Boží trón (v. 7-9); taktiež bude porazený vo svojom pokuse zmiast' Boží ľud zo zeme.

□ „**viac pre nich v nebi nebolo miesta**“ Toto naznačuje, že Satan bol nejaký čas v nebi (Job 1-2; Zach 3; a 1Kr 22:21). Všimnite si PLURÁLNE ZÁMENO, ktoré poukazuje na viacerých anjelov spriahnutých so Satanom.

12:9

□ „**veľký drak bol zvrhnutý, starý drak, ktorý sa volá diabol a Satan**“ Tu a v Zj 20:2 (Múdrosť Šalamúnova 2:24), sú jediné dve miesta, kde je Satan priamo identifikovaný s hadom z 1M 3 a nepriamo v 2Kor 11:3. „Diabol“ je grécky výraz pre „osočovateľa“, zatiaľ čo „Satan“ je hebrejské slovo pre „protivníka“ (2Sam 19:22; 1Kr 11:14). Oba výrazy zdôrazňujú funkciu zlého ako žalobcu bratov (v.10). Výraz „Satan“ v SZ zvyčajne nie je vlastné meno, okrem troch špecifických miest: (1) Job 1-2; (2) Zach 3:1-3; a (3) 1Kron 21:1. Pre „bol zvrhnutý“ vid' plnú poznámku v 12:4 a 7.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: OSOBNÉ ZLO

Toto je zložitá téma z viacerých dôvodov:

1. SZ nezjavuje arcinepriateľa dobra, ale Yahweho služobníka, ktorý ponúka ľudstvu alternatívu a obviňuje ľudstvo z nespravodlivosti.
2. Koncept osobného arcinepriateľa Boha sa vyvinul v medzibiblickej (nekanonickej) literatúre pod vplyvom perzského náboženstva (*Zoroastrianizmus*). Toto, následne, do veľkej miery ovplyvnilo rabínsky judaizmus.
3. NZ rozvíja sz motívy v prekvapivo priamych, ale selektívnych kategóriách.

Ak niekto pristúpi k štúdiu zla z perspektívy biblickej teológie (každá kniha alebo autor alebo žáner študované a spracované oddelene), objaví veľmi odlišné pohľady na zlo.

Ak však niekto pristúpi k štúdiu zla z nebiblickej alebo mimo-biblickej perspektívy svetových náboženstiev, alebo východných náboženstiev, zistí, že mnoho nz pozícií je naznačených v perzskom dualizme a grécko-rímskom špiritizme.

Ak je niekto odovzdaný Božskej autorite Písma, tak vývoj NZ musí byť vnímaný ako progresívne zjavenie. Kresťania sa musia strániť toho, aby dovolili židovskej ľudovej tradícii alebo západnej literatúre (Dante, Milton) aby ďalej ovplyvňovali tento koncept. V tejto oblasti zjavenia je iste tajomstvo a nejednoznačnosť. Boh sa rozhodol nevyjaviť všetky aspekty zla, jeho pôvod, jeho vývoj, jeho zámer, ale Boh vyjaval jeho prehru.

Zdá sa, že v SZ môže výraz „satan“ alebo „žalobca“ (BDB 966) odkazovať na tri rozdielne skupiny:

1. Ľudskí žalobcovia (1Sam 29:4; 2Sam 19:22; 1Kr 11:14,20,29; Ž 109:6)
2. Anjelskí žalobcovia (4M 22:22-23; Job 1-2; Zach 3:1)
3. Démonskí žalobcovia (1Kron 21:1; 1Kr 22:21; Zach 13:2).

Iba neskôr v intertestamentálnom období je had z 1M 3 identifikovaný so Satanom (*Kniha Múdrosti* 2:23-24; *2Enoch* 31:3), a dokonca neskôr sa stáva rabínskou možnosťou (*Sot* 9b a *Sanh.* 29a). „Synovia Boží“ v 1M 6 sa stávajú anjelmí v *1Enoch* 54:6. Zmieňujem sa o tom nie preto, aby som tvrdil ich teologickú presnosť, ale aby som ukázal vývoj tohto konceptu. V NZ sú tieto činy pripisované anjelskému, zosobnenému zlu (1Kor 11:3; Zj 12:9).

Je zložitá, alebo nemožná (závisí od uhla pohľadu) určiť pôvod zosobneného zla zo SZ. Jeden z dôvodov je silný monoteizmus židov (1Kr 22:20-22; Kaz 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Všetka kauzalita bola pripísaná Yahwemu, aby bola demonštrovaná Jeho jedinečnosť a prvenstvo (Iz 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22).

Možné zdroje informácií sú (1) Jób 1-2, kde Satan je jeden zo „synov Božích“ (t.j. anjelov) alebo (2) Iz 14 a Ez 28, kde pyšní blízko-východní králi (Babylon a Týrus) sú možno použítí na ilustráciu Satanovej pýchy (1Tim 3:6). Mám z tohto prístupu zmiešané pocity. Ezechiel často používa Záhradu Eden metaforicky, nielen pre kráľa Týru ako Satana (Ez 28:12-16), ale tiež pre kráľa Egypta ako stromu poznania dobra a zla (Ez 31). Avšak, zdá sa, že Iz 14, konkrétne vo v. 12-14, opisuje anjelskú vzburu skrze pýchu. Ak nám Boh chcel vyjaviť špecifickú podstatu a pôvod Satana, toto je veľmi málo zreteľný spôsob a miesto na to, aby to spravil. Musíme sa strániť trendu systematickej teológie, aby sme nebrali malé, dvojzmyselné časti z rôznych Zmlúv, autorov, kníh a žánrov a nekombinovali ich ako kúsky Božského hlavolamu.

Súhlasím s Alfredom Edersheimom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, vol. 2, dotatky XIII [s. 748-763] a XVI [s.770-776]), že rabínsky judaizmus bol príliš ovplyvnený perzským dualizmom a démonskou špekuláciou. Rabíni nie sú dobrý zdroj pravdy v tejto oblasti. Ježiš sa radikálne odklonil od učenia Synagógy v tejto oblasti. Myslím si, že koncept archanjelskeho nepriateľa Yahweho sa vyvinul z dvoch vysoko postavených bohov v iránskom dualizme *Ahkiman* a *Ormaza* a rabíni ich integrovali do biblického dualizmu Yahweho a Satana.

V NZ iste je progresívne zjavenie čo sa týka zosobneného zla, ale nie tak prepracované ako u rabínov. Dobrý príklad tohto rozdielu je „vojna v nebi.“ Satanov pád je logická nevyhnutnosť, ale špecifiká nie sú dané. Dokonca aj to, čo je dané, je zahalené v apokalyptickom žánre (Zj 12:4,7,12-13). Hoci v Ježišovi utrpel Satan porážku a je vo vyhnanstve na zemi, stále funguje ako Yahweho sluha (Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1Kor 5:5; 1Tim 1:20).

Musíme krotiť našu zvedavosť v tejto oblasti. Existuje osobná sila pokušenia a zla, ale je stále iba jeden jediný Boh a my sme stále zodpovední za naše rozhodnutia. Aj pred, aj po spasení je tu duchovný boj. Víťazstvo môže prísť a zostať iba v Trojjedinnom Bohu. Zlo bolo porazené a bude odstránené!

□ „**ktorý zvádza celý svet**“ Toto je opis misie zlého. Najlepšia kniha, ktorú som čítal v súvislosti s vývojom Satana v Biblii od služobníka až po nepriateľa, je od A. B. Davidsona, *A Theology of the Old Testament*, s. 300-306. Satanova misia je opísaná v 2Kor. 4:4; 1Pt 5:8; Zj 13:14; 19:20; 20:3,8,10; 2Jn 7. Je ťažké prijať Satana ako sluhu Božieho, ale porovnajte 2Sam 24:1 s 1Kron. 21:1.

□ „**bol zvrhnutý na zem**“ Výraz „zvrhnutý“ je v tomto kontexte použitý viac krát: dva krát vo v. 9; vo v. 10 a v. 13. Je tiež použitý v 19:20; 20:3,10,14,15 a možno je narážkou na Iz 14:12 alebo Lk 10:18 ; a možno Jn 12:31. Zem sa stáva sférou Satanových aktivít. Vid' obsažnejšie poznámky na Satanov pád v 12:4 a 7.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT 12:10b-12

¹⁰ „Teraz prišla spása a moc a kráľovstvo nášho Boha a vláda Jeho Krista, lebo žalobca našich bratov bol zvrhnutý, ten, ktorý ich žaloval pred našim Bohom deň a noc.“ ¹¹ „A oni ho premohli pre krv Baránka a pre slovo svojho svedectva a že nemilovali svoj život, dokonca aj keď čelili smrti.“ ¹² „Preto sa radujte, ó nebesá a vy, ktorí v nich prebývate. Beda zemi a moru, lebo diabol prišiel na vás, majúci veľký hnev, vediac, že má len málo času.“

12:10

□ „**prišla spása a moc a kráľovstvo nášho Boha a vláda Jeho Krista**“ Toto je literárny ekvivalent k 11:15-18. Koniec je už prítomný a Boh je víťaz! Toto bolo veľmi povzbudivé pre skupinu veriacich, ktorí trpeli extémne prenasledovanie, dokonca aj smrťou.

□ „**lebo žalobca našich bratov**“ Toto ukazuje, že hlas z v. 10 nebol anjel, ale očividne veriaci, možno mučeníci z 6:9-11. Hebrejský výraz *Satan* znamená „žalobca.“ Vidíme Satana v tejto úlohe v Jóbovi 1:9-11 a Zachariášovi 3:1.

12:11

□ „**A oni ho premohli pre krv Baránka a pre slovo svojho svedectva**“ Víťazstvo je už vybojované v zástupnej obeti zmierenia Božieho Mesiáša (1:5; 7:14; 1Pt 1:18-19; 1Jn 1:7). Toto zmierenie obsahuje (1) milosť Božiu skrze Kristovu obeť smrťou (Mk 10:45; 2Kor 5:21) aj (2) požadovanú odozvu viery veriacich (6:9; Mk 1:15; Jn 1:12; 3:16; Sk 3:16,19; 20:21) a ich hlásanie tejto viery (t.j., životným štýlom aj ústne). Táto fráza je veľmi podobná 14:12. Medzi v. 11 a 17 je veľká podobnosť. Zdá sa, že verš 11 opisuje spásu, zatiaľ čo v.17 opisuje kresťanskú zrelosť a vytrvalosť. Všimnite si, že Kristovo víťazstvo sa objavuje na Kalvárii, nie v miléniu (tisícročná vláda).

□

NASB „a nemilovali svoj život, dokonca aj keď čelili smrti“

NKJV „a nemilovali svoje životy do smrti“

NRSV „lebo sa neupínali na život, dokonca ani v tvári smrti“

TEV „boli ochotní vzdať sa svojich životov a zomrieť“

NJB „lebo dokonca ani v tvári smrti sa neupínali na život“

Veriaci s rodinami v prvom storočí čelili hroznej smrti. Boli zapečatení a chránení Bohom, ale stále boli podriadení prenasledovaniu neveriacimi. Ich viera v Krista bola silnejšia ako ich strach zo smrti (2:10; Mk 8:35; 13:13; Lk 14:26; Jn 12:25).

12:12

□ „**Radujte sa, ó nebesá vy, ktorí v nich prebývate**“ Toto je PRÍTOMNÝ MEDIÁLNY IMPERATÍV (v. 18:20). Môže to byť narážka na Ž 96:11 alebo Iz 49:13. Nebo sa má radovať, lebo Satan bol vyhnaný, ale beda buď zemi!

PLURÁL „nebesia“ je v SZ používané pre vyjadrenie (1) atmosféry zeme (1M 1) a (2) miesta, kde Boh prebýva. V tomto kontexte je to #2.

Výraz „prebývate“ (NASB, NKJV, NRSV) alebo „žijete tam“ (TEV, NJB) je od podstatného mena „svätostánok“. Naznačuje permanentný prítok s Bohom (7:15; 12:12; 13:6; 21:3 a Jn 1:14 – Kristus s nami).

□ „**hnev**“ Vid' plnú poznámku v 7:14.

□ „**vediac, že má len málo času**“ Zdá sa, že ide o odkaz na obdobie medzi Kristovým Vstúpením (Sk 1:9-11) a Druhým príchodom, o ktorom si Ján a kresťania v prvom storočí mysleli, že príde počas krátkeho obdobia. Už je to takmer 2000 rokov; každá generácia má nádej, že príchod Pána sa môže udiať kedykoľvek. Veriaci boli varovaní ohľadom tohto odkladu v 2Tesaloničanom a Matúšovi 24:45-51. Dajte si pozor, aby tento odklad nezmenšil vašu vieru (2Pt 3:3-4).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 12:13-17

¹³A keď drak videl, že bol zvrhnutý na zem, prenasledoval ženu, ktorá porodila chlapca. ¹⁴Ale žene boli dané dve krídla veľkého orla, aby mohla odletieť na púšť, na jej miesto, kde bola živá na čas, časy a pol času, od prítomnosti hada. ¹⁵A had po žene vychrlil vodu podobnú rieke, aby spôsobil, že bude zmiatnutá s potopou. ¹⁶Ale zem pomohla žene a zem otvorila svoje ústa a vypila riekou, ktorú vychrlil zo svojich úst. ¹⁷Nato sa drak rozzúrila na ženu a vyšiel urobiť vojnu proti jej potomstvu, ktoré dodržiava Božie prikázania a drží sa svedectva Ježišovho.

12:13

□ „žena“ Možno pôvodne táto žena odkazovala na sz komunitu veriacich; teraz predstavuje nz Boží ľud (v. 17; 13:7). Vo *Word Pictures in the New Testament*, Vol. 6, ju A. T. Robertson volá „pravdivý Izrael na zemi“ (s. 395).

12:14

□ „žene boli dané dve krídla veľkého orla“ Tieto orlie krídla sú symboly pre Božiu ochranu a zaopatrenie (2M 19:4; 5M 32:11; Ž 36:7; 57:1; 63:7; 90:1,4; a Iz 40:31). Toto môže byť ďalšia narážka na nový exodus.

□ „aby mohla odletieť na púšť, na jej miesto“ Púšť je vnímaná ako miesto Božej ochrany, odkazujúc na obdobie putovania po púšti v dejinách Izraela (v. 6). Toto by bolo veľké povzbudenie trpiacej Cirkvi.

□ „čas, časy a pol času“ Toto je narážka na Dan 7:25; 12:7. Pre plnú poznámku na túto frázu viď 11:2 a 12:6.

12:15

□ „had vychrlil vodu“ Neexistuje žiadna presná sz paralela na túto frázu. Môže to byť metafora spojená s Božím ohňom v Hozeášovi 5:10 alebo metafora časovej tiesne a súženia ako Ž 18:4; 124:4-5. Ale nakoľko kapitola 12 premietla také množstvo obrazov zo starovekých Blízko-východných mýtov o stvorení, môže ísť o odkaz na vodný chaos, praveký zápas dobra proti zlu, poriadku proti chaosu.

Príroda bojovala za Baraka Deboru proti kananejskému mestu Hazor a jeho vojenskému generálovi Siserovi: (1) dážď zastavil vozy (Sud 5:4) a (2) dokonca hviezdy (myslené ako anjelské mocnosti) bojovali proti Siserovi (Sud 5:20).

12:17

□ „... vyšiel urobiť vojnu proti jej potomstvu“ Zlý sa pokúsil zničiť Mesiánsku komunitu (1) zničením Mesiáša, (2) zničením materského zboru a (3) zničením všetkých Mesiášových nasledovníkov.

Fráza „robiť vojnu“ je metafora pre duchovnú, politickú a ekonomickú opozíciu. Je to narážka na Dan 7:21 (11:7; 13:7). Toto prenasledovanie je bytostný dôkaz o víťazstve Cirkvi skrze Krista (Flp 1:28).

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Opíšte obsah siedmej trúby.
2. Prečo je vízia Truhly Zmluvy tak povzbudzujúca pre kresťanov v prvom storočí?
3. Kto je žena zo Zjavenia 12?
4. Kedy sa odohrala táto vojna v nebi?
5. Aký je vzťah medzi diablovými anjelmi a démonmi?
6. Čo znamená fráza „čas, časy a pol času“ v Danielovi a v Zjavení?
7. Ako by táto pasáž povzbudila prenasledovaných kresťanov v prvom storočí?

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 13:1-18

- A. Kapitola 13 je ďalší vývoj obrazov z 12:13-17.
- B. SZ pozadie tejto kapitoly je Daniel 7. Štyri predpovedané Blízko-východné impériá v Danielovi sú kombinované v tomto jednom ultimátnom, univerzálnom, proti Bohu postavenom kráľovstve v posledných časoch.
- C. Kult cisára v prvom storočí je jedno historické naplnenie uctievania šelmy, ako bude aj človek hriechu (2Tes 2) a malý roh z Dan 7 (v. 8,11,20,25), ktorý je zo štvrtého kráľovstva, Ríma.
- D. Šelma bola identifikovaná dvomi spôsobmi
 - a. Znova sa objavujúca ako falošné učenie/falošní učители (1Jn 2:18,22; 4:3; 2Jn 7). Toto je PLURÁL aj SINGULÁR, prítomnosť aj budúcnosť.
 - b. Skutočná osoba, možno predznamenaná v zlých osobnostiach počas dejín (Antiochus, rímski cisári, Hitler, atď.), ale ultimátne zosobnená v jednej postave v posledných časoch, 2Tes 2:1-10).
- E. Vid' Zvláštnu Tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ĽUDSKÁ VLÁDA

I. ÚVOD

- A. Definícia – vláda je spôsob, akým sa ľudstvo samo organizuje, aby obstarávalo a chránilo citeľné fyzické potreby.
- B. Účel – Boh chcel aby bol poriadok uprednostnený pred anarchiou.
 - 1. Mojžišova legislatíva, konkrétne Dekalóg, je Božia vôľa pre človeka v spoločnosti. Vyvažuje uctievanie a život.
 - 2. Žiadna forma vládnej štruktúry nie je v Písme vyzdvižovaná, hoci teokracia starovekého Izraela je očakávaná forma vlády v nebi. Ani demokracia ani kapitalizmus nie sú biblické pravdy. Kresťania sa majú vhodne správať, nech sa nachádzajú v akomkoľvek vládnom zriadení. Cieľ kresťana je evanjelizácia a služba, nie revolúcia.
- C. Pôvod ľudskej vlády
 - 1. Rímsky katolicizmus tvrdil, že ľudská vláda je vrodená potreba, dokonca aj pred Pádcom. Aristoteles podľa všetkého súhlasil s touto premisou. Hovorí: „človek je politické zviera“ a tým myslel, že vláda „existuje na podporu dobrého života“.
 - 2. Protestantizmus, obzvlášť Martin Luther, tvrdil, že ľudská vláda je zakorenená v Páde. Volá ju „kráľovstvo Božej ľavej ruky“. Povedal, že „Boží spôsob vlády nad zlými ľuďmi je zveriť vládu zlým ľuďom.“
 - 3. Karl Marx tvrdil, že vláda je spôsob, ktorým málopočetná elita drží pod kontrolou masu. Pre neho hrajú vláda a náboženstvo podobnú úlohu.

II. BIBLICKÝ MATERIÁL

A. Stará Zmluva

- 1. Izrael je vzor, ktorý bude uplatnený v nebi. V starovekom Izraeli bol Yahweh kráľom. Teokracia je výraz, ktorý sa používa na Božiu priamu vládu (1Sam 8:4-9).
- 2. Božia zvrchovanosť v ľudskej vláde môže byť jasne pozorovaná v :
 - a. Jeremiáš 27:6; Ezdráš 1:1

- b. 2Kronická 36:22
- c. Izaiáš 44:28
- d. Daniel 2:21
- e. Daniel 2:44
- f. Daniel 4:17,25
- g. Daniel 5:28

3. Boží ľud sa má podriaďiť a rešpektovať dokonca aj útočné a okupujúce vlády:

- a. Daniel 1-4, Nabuchodonozor
- b. Daniel 5, Balsazar
- c. Daniel 6, Dáriuš
- d. Ezdráš a Nehemiáš

4. Boží ľud sa má modliť za civilné autority:

- a. Jeremiáš 28:7
- b. Mišna, Avot. 3:2

B. Nová Zmluva

1. Ježiš prejavil úctu k ľudským daniam

- a. Matúš 17:24-27; zaplatil chrámovú daň
- b. Matúš 22:15-22; poukázal na miesto rímskej dane a tým pádom aj rímskej civilnej autority
- c. Ján 19:11; Boh dáva civilnú autoritu

2. Pavlove slová týkajúce sa ľudských vlád

- a. Rimanom 13:1-7, veriaci sa musia podriaďiť a modliť za civilné autority
- b. 1Timoteovi 2:1-3, veriaci sa musia modliť za civilné autority
- c. Títovi 3:1, veriaci musia byť podriadení civilným autoritám

3. Petrové slová týkajúce sa ľudských vlád

- a. Skutky 4:1-31; 5:29, Peter a Ján pred Sanhedrinom (toto poukazuje na civilnú neposlušnosť)
- b. 1Petrov 2:13-17, veriaci sa musia podriaďiť civilným autoritám

4. Jánove slová týkajúce sa ľudských vlád

- a. Zjavenie 17, neviestka Babylon predstavuje ľudské vlády namierené proti Bohu

III. ZÁVER

- A. Ľudská vláda je ustanovená Bohom. Toto nie je „božské právo Kráľov“, ale Božie miesto vlády. Žiadne zriadenie nie je vyzdvihované nad ostatné.
- B. Je náboženská povinnosť veriacich, aby poslúchali civilnú autoritu so správnym úctivým postojom.
- C. Je správne, aby veriaci podporovali ľudskú vládu platením daní a modlitbami.
- D. Ľudská vláda existuje za účelom poriadku. Sú to Boží služobníci pre tento účel.
- E. Ľudská vláda nie je ultimátna. Vo svojej autorite je limitovaná. Veriaci musia konať v súlade so svojím svedomím a odmietnuť civilnú autoritu, keď prekročí svoje Bohom ustanovené hranice. Ako tvrdil Augustín v *Meste Božom*, sme občania dvoch ríš, jednej dočasnej a jednej večnej. V oboch máme svoju zodpovednosť, ale Božie kráľovstvo je ultimátne! V zodpovednosti voči Bohu sa nachádza individuálny aj kolektívny dôraz.
- F. Mali by sme povzbudzovať veriacich v demokratickom zriadení, aby sa aktívne podieľali na vládnutí a ak je možné, vnášali tam učenie Písma.
- G. Osobné obrátenie musí vždy predchádzať spoločenskú zmenu. Vo vláde nie je žiadna trvácá eschatologická nádej. Všetky ľudské vlády, hoci mienené a používané Bohom, sú hriechne vyjadrenia ľudskej organizácie bez Boha. Tento koncept je vyjadrený v Jánovom použití slova „svet.“

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 13:1-6

^{12:18}A drak stál na pobrežnom piesku. ^{13:}¹Vtedy som videl šelmu vystupovať z mora, majúcu desať rohov a sedem hláv a na jej rohoch *bolo* desať diadémov a na jej hlavách *bolo* sedem rúhavých mien. ²A šelma, ktorú som videl, bola podobná leopardovi a jej nohy boli podobné medvedím a jej ústa boli obdobné tlame leva. A drak jej dal svoju moc a svoj trón a veľkú autoritu. ³Videl som jednu z jej hláv, ako keby bola zabitá, ale jej smrteľná rana bola vyliečená. A celá zem bola užasnúť a nasledovala šelmu; ⁴uctievali draka, lebo on dal svoju moc šelme; a uctievali šelmu, hovoriac: „Kto je ako šelma a kto je schopný bojovať s ňou?“ ⁵Boli jej dané ústa hovoriace arogantné slová a rúhania a moc pôsobiť štyridsať mesiacov jej bola daná. ⁶A otvorila svoju ústa v rúhaniach proti Bohu, aby sa rúhala Jeho menu a Jeho Svätostánku, *to sú tí, ktorí prebývajú v nebi.*

13:1

□ **„drak stál na pobrežnom piesku“** NASB, NKJV a NJB touto frázou začínajú kapitolu 13 (t.j.12:18), zatiaľ čo TEV ňou uzatvára kapitolu 12. V ZÁMENE existuje rukopisný variant. Niektoré neskoršie minuskuly a iniciály P (deviate storočie) a 046 a 051 (desiate storočie) majú „on stál“ (NKJV). Najlepšie grécke rukopisy P⁴⁷ (neskoré tretie storočie), \aleph (štvrté storočie), A (piate storočie) a C (piate storočie) majú „stál,“ odkazujú na šelmu, nie Jána.

„More“ môže byť narážka na Dan 7:2-3. Bol to symbol (1) celého ľudstva (Iz 17:12-13; 57:20; Zj 17:15) alebo (2) síl chaosu (1M 1; Iz 51:9-10).

□ **„Vtedy som videl šelmu vystupovať z mora“** Divá šelma (13:14,15; 15:2; 16:13; 15:8) je najprv spomínaná bez fanfár v 11:7 ako vystupujúca z priepasti (17:8). Zdá sa, že je to odkaz na „Antikrista“ z 1Jn 2:18a, taktiež známeho ako „muža nepravosti“ v 2Tes 2:3. Rovnaký opis šelmy sa nachádza v 12:3 a 17:3,8.

Fráza „vystupovať z mora“ bola vykladaná viacerým spôsobmi.

1. Doslovne, tak ako v intertestamentálnej židovskej apokalyptickej literatúre ako Leviatan a vo v. 11 ako Behemót.

2. Narážka na Dan 7, kde šelma vystupuje z mora vo v.3 a a zo zeme vo v.17, ktoré sú v Dan 7 synonymické, ale Ján rozdelil posledné dve šelmy do dvoch zlých osobností v posledných časoch: morská šelma, v.1 a pozemská šelma, v. 11

3. Symbol skazeného ľudstva (konkrétne Zj 17:15, ale tiež Dan 7:2-3; Iz 17:12-13; 57:20).

Dôvod, pre ktorý sú dve šelmy z kapitoly 13 opísané ako vychádzajúce z mora a súše je (1) lebo táto kapitola nasleduje Dan 7 tak presne, alebo (2) kvôli tomu, že sú skombinované, aby predstavovali celú zem. Je taktiež možné, že tieto dve šelmy spolu so Satanom tvoria zlú paródiu Trojice.

□ **„desať rohov a sedem hláv a na jej rohoch *bolo* desať diadémov“** Toto nie je presne ako u draka (12:3), ale je to veľmi podobné (17:3,7-12). Desať rohov hovorí o úplnej moci; sedem hláv predstavuje dokonalú manifestáciu zla a desať diadémov je kráľovské potvrdenie. Zlo je často náprotivkom dobra (Kristus v 5:6). Toto je prvá z viacerých paródií na Krista.

□ **„rúhavé mená“** grécke rukopisy sú rovnako rozdelené medzi PLURÁLLOM (rukopis A) „mená“ (NRSV, NJB) a SINGULÁROM (rukopisy P⁴⁷, \aleph , C, P) „meno“ (NKJV, TEV). Nech je pravdivý ktorýkoľvek tvar, toto je zjavne narážka na Dan 7:8,11,20,25 alebo 11:36. Tieto rúhavé tituly sú spojené s (1) tvrdením o božstve alebo (2) zlými titulmi (17:3).

13:2

□ **„šelma, ktorú som videl, bola podobná leopardovi a jej nohy boli podobné medvedím a jej ústa boli obdobné tlame leva“** Táto kombinácia viacerých šeliem je ďalšia narážka na Dan 7:4,5,6, kde odkazuje na sériu kráľov, ale tu sa symbolika mení na zloženie proti Bohu postavených svetových systémov zosobnených v jednom vodcovi (Dan 7:24).

□ **„a drak jej dal svoju moc a svoj trón a veľkú autoritu“** Toto je paralela k 2Tes 2:9, ktorá hovorí o Satanom inšpirovanej moci. Šelma nie je Satan, ale jeho nadprirodzene zmocnená ľudská manifestácia alebo inkarnácia (v. 4,12). Toto je ďalšia paródiá na Krista.

13:3

□ **„Videl som jednu z jeho hláv ako keby bola zabitá“** Toto je DOKONAVÉ TRPNÉ PRÍČASTIE, ktoré je syntaktickou paralelou na Baránka z 5:6. Toto je ďalšia paródiá na Ježišovu smrť a vzkriesenie.

□ „**a jeho smrteľná rana bola vyliečená**“ Má Satan schopnosť vzkriesiť túto osobu, alebo sú to jeho triky, podvod a zosmiešňovanie (13:15)? Satan paroduje Božiu moc v Kristu.

Toto môže byť historická narážka na mýtus „Nero redivivus,“ v ktorom sa hovorilo, že Nero mal prísť opäť k životu a vráti sa s veľkou východnou armádou (Partovia) a zaútočí na Rím (*Sibylina Proroctvá*, knihy III-V).

□ „**a celá zem bola udivená a nasledovala šelmu**“ Satan použije zázraky, aby presvedčil neveriaci svet, aby ho nasledoval (Mt 24:24; Mk 13:22; 2Tes 2:9; Zj 13:5; 17:8), čo je ďalšia paródia na Krista. Svet bol očarený mocou dvoch svedkov v Zj 11:13; teraz je premenlivosť sveta badateľná v jeho uctievaní šelmy.

13:4

□ „**a uctievali draka ... a uctievali šelmu**“ Zlo netuží len po politickej moci, ale aj po náboženskom uctievaní (v. 8). Satan chce uctievanie (13:12; 14:9,11; 16:2; 19:20; Mt 4:8-9). Chce byť ako Boh (možno Iz 14:12-15). Nepriamo sa to spája s hadovým klamstvom v 1M 3:5 a v Mt 4:9; Lk 4:5-7.

□ „**Kto je ako šelma**“ Boli navrhnuté dva možné pôvody tejto frázy. Niektorí ju vidia ako (1) paródiu na Yahweho titul nachádzajúci sa v 2M 15:11; Ž 35:10; 113:4; (2) paródiu na Yahweho v Iz 40:18-22; 43:11; 44:6,8,9-20; 45:6; alebo (3) odkaz na Leviatana a Behemóta v židovskej apokalyptickej literatúre (jeden príklad v SZ je Jób 41, obzvlášť v. 33-34).

13:5

Vo veršoch 5-7 je viacero TRPNÝCH SLOVIES, ktoré naznačujú, že bolo dané povolenie Satanom a ultimátne Bohom samotným (napr. Jób). Boh používa Satana pre svoje vlastné zámery! Zlo vyjavuje svoje vlastné motívy svojimi slovami a činmi.

□ „**ústa hovoriace arogantné slová**“ Toto je narážka na:

1. „šelmu“ v Dan 7:8,11,20,25; 11:36
2. Antiocha IV Epifana v Dan 8; 1Mak 1:24
3. a/alebo „muža hriechu“ v 2Tes 2:4

Niektorí vidia narážku na ohavnosť spustošenia z Mt 24:15, ktorá odkazuje na inváziu a zničenie Jeruzalema za rímskeho generála a neskôr Cisára, Títa, v r. 70 n.l. Je to dobrý príklad toho, ako sa mení historický dôraz týchto symbolov. V Dan 8 je to odkaz na Antiocha IV Epifana z medzibiblickej doby; v Mt 24 je to odkaz na zničenie Jeruzalema v r. 70 n.l. a v Dan 7 (a možno 11:36-39) je to odkaz na Antikrista v posledných časoch.

□ „**pôsobiť štyridsaťdva mesiacov**“ Toto je priama narážka na Dan 7:25. Prvá zmienka je v 11:2-3. Je to metafora, ktorá predstavuje obdobie prenasledovania. Vid' Zvláštnu Tému v 11:2 a poznámku v 12:6.

13:6

□ „**otvorila svoje ústa v rúhaniach**“ V tomto verši je buď štvorité alebo trojité rúhanie proti Božiemu menu, Božiemu Svätostánku a Božiemu ľudu. Závisí to od toho, ako preložíme túto grécku frázu.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 13:7-10

⁷Bolo jej tiež dané urobiť vojnu so svätými a premôcť ich a bola jej daná vláda nad každým kmeňom a ľuďom a jazykom a národom. ⁸Všetci, ktorí prebývajú na zemi ju budú uctievať, ktorých mená neboli napísané od počiatku sveta v knihe života Baránka, ktorý bol zabitý. ⁹Ak má niekto uši, nech počuje. ¹⁰Ak je niekto určený pre otroctvo, do otroctva pôjde; ak niekto zabíja mečom, mečom musí byť zabitý. Tu je vytrvalosť a viera svätých.

13:7

□ „**Bolo jej tiež dané urobiť vojnu so svätými a premôcť ich**“ Toto je TRPNÉ INDIKATÍVUM AORISTU a ČINNÝ NEURČITOK AORISTU. Implikácia TRPNÉHO RODU je, že Boh dovolil, aby sa to stalo. Nerozumieme všetkému, čo je

za tým, ale z knihy Zjavenia je zjavné, že Boh má vládu nad dejinami. Táto vojna na Jeho svätých je zmienená v Dan 7:21,25. Odkazuje na fyzickú smrť Božieho ľudu. Je čas, keď sa zdá, že nepriateľ je víťaz (Kalvária), ale Zjavenie a Daniel učia, že toto je prežitie! Všimnite si, že Boží ľud je chránený od Božieho hnevu, ale nie od hnevu šelmy a jej nasledovníkov. Boh dovoľuje zlu zdanlivé víťazstvo, aby vyjaval jeho pravé pohnútky a podstatu.

□ „svätí“ Vid' Zvláštnu Tému v 5:8

□ „a bola jej daná vláda nad každým kmeňom a ľuďom a jazykom a národom“ Táto fráza ukazuje, (1) že Zjavenie musí byť vykladané v širšom zmysle ako iba v Rímskej ríši, kvôli tejto univerzálnej, inkluzívnej fráze, alebo (2) že to ukazuje na celoríšsku udalosť.

13:8

□ „Všetci, ktorí prebývajú na zemi“ Toto je opakujúca sa fráza v Zjavení, odkazujúca na neveriacich (3:10; 6:10; 8:13; 11:10; 13:8,12,14; 17:8).

□ „ktorých mená neboli napísané od počiatku sveta v knihe života Baránka, ktorý bol zabitý“ Je syntakticky neisté, či fráza „od počiatku sveta“ patrí k (1) „ktorých mená“ (RSV, NRSV, TEV, NJB a 17:8; Ef 1:4) alebo s (2) „Baránka, ktorý bol zabitý“ (KJV, NKJV a 1Pt 1:19-20). Slovosled tohto textu a 17:8 naznačuje, že mená veriacich boli napísané v knihe života dokonca už pred stvorením!

Fráza „počiatok sveta“ je v NZ použitá viac krát (Mt 25:34; Jn 17:24; Ef 1:4; 1Pt 1:19-20). Veľmi podobná fráza je tiež v Mt 13:35; Lk 11:50; Žid 4:3; 9:26 a Zj 17:8. Kombinácia týchto fráz ukazuje Božiu spásanosnú činnosť už pred stvorením sveta. Veriaci sú bezpeční v Kristovi (7:4; 11:1; 13:8). Zlo je obmedzené zvrchovaným Bohom (množstvo TRPNÝCH slovies v tejto kapitole a časové obmedzenie). V krátkodobom merítku to vyzerá zle, ale pozrite sa na veľký obraz!

□ „kniha života“ Z Dan 10 a Zj 20:11-15 chápeme, že v súvislosti s budúcnosťou ľudstva tam boli dve metaforické knihy: (1) Kniha Života, ktorá obsahuje mená tých, ktorí poznali osobne Boha (SZ) a prijali Krista (NZ) [2M 32:32-33; Ž 69:28; Dan 12:1; Iz 4:3; 34:16; Lk 10:20; Flp 4:3; Žid 12:23; Zj 13:8; 17:8; 20:15; 21:27]; a (2) Kniha Skutkov Ľudstva, ktorá zaznamenáva ľudskú činnosť, pozitívnu aj negatívnu (Ž 56:8; 139:16; Iz 65:6; Mal 3:16). Toto su zjavne metafory, ale presne opisujú Božiu schopnosť poznať tých, ktorí sú Jeho a brať na zodpovednosť tých, ktorí Ho odmietli (Gal 6:7).

□ „ktorý bol zabitý“ Vid' poznámku v 5:12.

13:9

□ „ak má niekto uši, nech počuje“ Toto je opakujúca sa téma v listoch siedmym zborom (2:7,17; 3:6,13,22). Tak ako iné frázy vo v. 9-10, je to PODMIENKOVÁ VETA PRVÉHO STUPŇA, ktorá sa predpokladá ako pravdivá pre autorove literárne zámery. Skutočnosť, že sa tieto frázy vzťahujú na zbory ukazuje, že ďalšia fráza (v. 10) je taktiež upriamená na Boží ľud.

13:10 Toto môže byť narážka na Jer 15:2 alebo 43:11, kde sa hovorí o Božom súde. Je viacero rukopisných variant, vzťahujúcich sa na SLOVESO „zabiť.“ Toto vyústilo do rôznych anglických prekladov tohto verša

1. KJV a NKJV vzťahujú obe frázy na prenasledovateľov Božieho ľudu
2. RSV a NRSV spájajú prvú vetu s prenasledovanými kresťanmi a druhú vetu s bezbožnými prenasledovateľmi
3. Tretia možná interpretácia (TEV a NJB) je, že obe vety odkazujú na prenasledovaných kresťanov.

Samotná skutočnosť, že v prekladoch je toľko obmien, ukazuje neistotu. To, že Boh má kontrolu nad dejinami, je zjavne duchovná pravda. Jediná otázka je, že na koho bola fráza mierená.

1. na kresťanov, aby ich povzbudila k zotrvaní vo viere (Mt 26:52; Flp 1:28)
2. na prenasledovateľov, aby ich uistila, že jedného dňa vydajú Bohu počet za svoje rozhodnutia a činy?

□

NASB „Tu je vytrvalosť a viera svätých“

NKJV „Tu je trpezlivosť a viera svätých“

NRSV „Tu je výzva k vytrvalosti a viere svätých“

TEV „Toto volá po vytrvalosti a viere zo strany Božieho ľudu“

NJB „Pre toto musia mať svätí vytrvalosť a vieru“

Verš 9 a koniec v. 10 ukazujú, že táto fráza musí odkazovať na Boží ľud (Mt 26:52). Tento verš taktiež opisuje pravých veriach (14:12; 12:11,17). Sú povzbudzovaní k tomu, aby vydržali až do konca (2:3,7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Vytrvanie je dôkaz pravej spásy (1Jn 2:19). Vid' poznámku a Zvláštnu Tému v 2:2.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 13:11-18

¹¹Vtedy som videl ďalšiu šelmu vystupovať zo zeme; a mala dva rohy podobné baránkovi a hovorila ako drak. ¹²Vykonáva všetku moc prvej šelmy v jej prítomnosti. A pôsobí, aby zem a tí, ktorí na nej prebývajú, uctievali prvú šelmu, ktorej smrteľná rana bola vyliečená. ¹³Robí veľké znamenia, že dokonca aj oheň privoláva z neba na zem v prítomnosti ľudí. ¹⁴A zväzda tých, ktorí prebývajú na zemi, kvôli znameniam, ktoré jej boli dané robiť v prítomnosti šelmy, hovoriac tým, ktorí prebývajú na zemi, aby urobili obraz šelme, ktorá mala ranu mečom a prišla späť k životu. ¹⁵A bolo jej dané dať dych obrazu šelmy, aby obraz šelmy dokonca aj hovoril a pôsobil, aby všetci, ktorí neuctievajú šelmu, boli zabíjati. ¹⁶A pôsobí, aby mali a veľkí a bohatí a chudobní a slobodní ľudia aj otroci, dostali znak na svoju pravú ruku a čelo ¹⁷a stará sa o to, aby nikto nemohol kupovať ani predávať, okrem toho, kto má znak, *buď* meno šelmy alebo číslo jej mena. ¹⁸Tu je múdrosť. Kto má rozum, nech spočíta číslo šelmy, lebo je to číslo človeka; a jeho číslo je šesťsto šesťdesiatšesť.

13:11

□ „Vtedy som videl ďalšiu šelmu vystupovať zo zeme“ Toto je narážka na Dan 7:17. Mnohí predpokladajú, že tieto dve šelmy sú paródia na dvoch svedkov Božích v 11:13-14, zatiaľ čo iní predpokladajú, že drak a šelmy sú paródia na Trojicu.

Tak ako je šelma z mora narážka na Leviatana (Job 41:1-34), starovekého pána vodného chaosu, takisto je šelma zo súše narážka na Behemóta (Job 40:15-24), odpovedajúcej pozemskej príšery (toto v žiadnom prípade neodkazuje na dinosaurov, ale na starovekú východnú mytológiu).

Tieto šelmy sú symboly zla (chaosu) a vzbury v Bohom stvorenom poriadku (Ž 74:12-14; Job 3:8; Iz 51:9-11; Am 9:3). Niekedy je Leviatan nazývaný aj *Rahab* (skrútený, t.j., had, Iz 51:9). Na iných miestach je *Rahab* meno pre Egypt (Níl, t.j., krútiaca sa rieka, Ž 87:4; Iz 30:7 a možno Ez 32, obzvlášť v. 2-3).

□ „mala dva rohy podobné baránkovi a hovorila ako drak“ Odkaz na baránka je zjavná paródia na Krista (5:6). Jeho hlas a/alebo posolstvo zjavuje jeho skutočný charakter. Neskôr v Zjavení sa o druhej šelmy vždy zmieňuje ako o falošnom prorokovi (16:13; 19:20; 20:10). Neoslavuje seba, ale vedie svet k uctievaniu šelmy (v. 12). Toto je paródia na prácu Ducha Svätého (Jn 14-16) v ukazovaní na Krista. Máme tu teda nesvätú trojicu: Satan ako paródia na Boha Otca; morskú šelmu ako paródiu na Boha Syna a pozemskú šelmu ako paródiu a Boha Ducha.

13:13

□ „robí veľké znamenia“ Toto je SLOVESO v PRÍTOMNOM ČASE, ktoré znamená, že pokračuje v robení veľkých znamení. Bolo taktiež očakávané, že falošní učitelia v posledných časoch budú schopní robiť zázraky a dokonca zviest' aj vyvolených, ak by to bolo možné (Mt 24:24; Mk 13:22; 2Tes 2:9-11; Didaché 16:3,4). Zázraky nie sú automaticky Božie znamenia (2M 7:8-13). Toto je ďalšia paródia Kristovej služby.

□ „dokonca aj oheň privoláva z neba na zem v prítomnosti ľudí“ Toto je podobné Eliášovi v 1Kr 18:38, čo môže byť zdroj opisu svedkov nachádzajúcich sa v 11:5. Môže ísť o odkaz na oheň, ktorý padol ako Boží súd v Ez 38:22 or 39:6. Toto môže byť ďalšia paródia na (1) dvoch svedkov; (2) Božie sz činy; alebo (3) Letnice v Sk 2.

13:14

□ „ktorá mala ranu mečom a prišla späť k životu“ Slovo „rana“ (*plege*, 13:3,12,14) je zvyčajne v Zjavení prekladané ako „pliaga“ (9:18,20; 11:6; 15:1,6,8; 16:9,21; 18:4,8; 21:9; 22:18). Poznámky pod čiarou v NRSV majú vo v. 3 „pliaga jej smrti“, pre v. 12 „ktorej pliaga jej smrti“ a pre v. 14 „že prijala pliagu meča.“ Teologický zámer týchto pasáží je ukázať, že antikrist nie je osoba, ale svetový systém. Výraz môže byť používaný metaforicky pre „rana záhuby“ (Arndt a Gingrich, s. 674), ale jeho základný význam je úder, alebo rana.

Doprevádzajúca fráza „a prišla k životu“ ukazuje, že „pliaga“ nie je najlepší preklad týchto veršov vzťahujúcich sa na šelmu. Idea bezbožného Antikrista vedúceho svet k vzbure v posledných časoch, je predpovedaná v SZ v Ez 38-39; Zach 14; Dan 7:21-27; 9:24-27; 11:36-39 a v intertestamentálnej apokalyptickej literatúre, Sibylne Proroctvá, kniha III; 4Ezdráš 5.4,6 a Baruchova Apokalypsa XL, a v NZ, 2Tes 2:3,8-9.

13:15

□ „bolo jej dané dať dych obrazu šelmy“ Inde je táto pozemská šelma nazývaná ako falošný prorok (16:13; 19:20; 20:10). Možno ide o metaforu pre vloženie života (t.j., hebrejsky *ruah* = dych) do hnutia (Ez 37).

13:16

□ „aby dostali znak na svoju pravú ruku a čelo“ Tak ako boli svätí zapečatení Bohu v 7:3, tu zlý napodobňuje Boží čin označením svojich. Grécke slovo naznačuje zvieraciu značku, alebo pečať na vládnom dokumente. Kvôli umiestneniu znamenia si niektorí mysleli, že šlo o prevrátenie židovského fylaktéria (5M 6:8). Ostatní predpokladajú, že sa to vzťahuje na rímsku kultúru, v ktorej boli otroci označení menom ich vlastníka, alebo vojaci tetovaní ku cti ich generála.

13:17 Znak šelmy sa vzťahuje na nákup jedla, možno aj na zamestnanie. Boží ľud nie je ochránený od tohto ekonomického nedostatku

13:17-18

□ „číslo jej mena“ Staroveké jazyky používali písmená svojej abecedy aj pre čísla. Tak ako hebrejské spoluhlásky Ježišovho mena, inkarnácie Boha, tvoria 888 (*Sibyline Prophecy*, 1.324), tak meno šelmy, inkarnácie Satana v posledných časoch 666. Šesť je o jedno menej ako číslo dokonalosti 7 (1M 1, sedem dní stvorenia); tri krát opakované tvorí hebrejský superlatív (Iz 6:3; Jer 7:4).

Je taktiež možné, že nakoľko šesť je ľudské číslo, môže odkazovať na zosobnenie každej osoby nesvätej trojice – drak (Satan), morská šelma (Antikrist) a pozemská šelma (falošný prorok). Zdá sa mi, že prvá šelma je zosobnenie proti Bohu postaveného politického systému a druhá šelma je zosobnenie proti Bohu postaveného náboženského systému. Blížime sa k veľkej neviestke z kapitoly 17, dokonalého zobrazenia bezbožného svetového systému z Dan 7. Či je to staroveký Babylon, Rím v prvom storočí, alebo spojené kráľovstvo v posledných časoch, ukazuje, že ľudská história sa hýbe zoči voči konfliktu „boha tohto sveta“ (2Kor 4:4) a jeho služobníkov proti Bohu stvorenia a Jeho Mesiášovi (Ž 2).

13:18

□ „jeho číslo je šesťsto šesťdesiatšesť“ Grécky papyrusový rukopis P¹¹⁵ a grécky unciálny rukopis Kódex C (šieste storočie) majú 616. Tento papyrusový rukopis z tretieho alebo štvrtého storočia sa volá Oxyrhynchus papyrus. Niektorí (Bruce Metzger, *A Textual commentary on the Greek New Testament*, s. 750) hovoria, že 666 odzrkadľuje cisár Nerón napísané v gréckom tvare v hebrejčine, latinský tvar *cisár Nero*, by sa rovnal 616.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 14:1-20

- A. Je možné, že kapitola 14 je odozva na predstavenie ohromujúceho zla kapitol 12 a 13. Som si istý, že čitatelia boli zvedaví, čo sa stane so svätými počas hrozného prenasledovania v posledných časoch.
- B. Niektorí videli vo v. 6-20 ďalšiu literárnu štruktúru „sediem“. Je tu séria siedmich anjelov, ale táto štruktúra sa nezdá byť teologicky význačná.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:1-5

¹Vtedy som sa pozrel a hľa, Baránok stál na vrchu Sion a s Ním stoštyridsaťštyritisíc, majúcich Jeho meno a meno Jeho Otca napísané na čelách. ²A počul som hlas z neba, podobný zvuku mnohých vôd a podobný zvuku hlasného hromu a hlas, ktorý som počul bol podobný zvuku harfistov hrajúcich na svojich harfách. ³A spievali novú pieseň pred trónom a pred štyrmi živými bytosťami a staršími; a nikto sa nemohol naučiť tú pieseň okrem tých stoštyridsaťštyritisíc, ktorí boli vykúpení zo zeme. ⁴Toto sú tí, ktorí sa neznečistili so ženami a držali sa v cudnosti. Toto sú tí, ktorí nasledujú Baránka kdekoľvek ide. Oni boli vykúpení spomedzi ľudí ako prvotiny Bohu a Baránkovi. ⁵A nebolo ľži v ich ústach; sú bez úhony.

14:1

□ „**Baránok**“ Toto je odkaz na Mesiáša (5:6,8,12-13; 13:8; Iz 53:7; Jn 1:29,36; 1Pt 1:18-19).

□ „**stál na vrchu Sion**“ Bolo mnoho teórií identifikujúcich túto frázu;

1. Že je to vrch Moriah a chrámová oblasť v Jeruzaleme (Iz 24:23; Joel 2:32).
2. Že to predstavuje nebeský Jeruzalem (Žid 11:10,16; 12:22-23; 13:14; Gal 4:26).
3. Že je to apokalyptický symbol nachádzajúci sa v knihe 2Ezdráš 2:42-47; 13:35, 39-40.
4. Že odkazuje na SZ pasáže, ktoré hovoria a zhromaždení Božieho ľudu v posledných časoch (Ž 48; Iz 24:23; Joel 2:32; Mich 4:1,7; Obad v. 17,21).
5. Že pozadie, ako aj pri iných pasážach z tejto časti, je Ž 2, konkrétne v. 6.

Zapamätajte si, že komentátori vzťahujú každú z týchto vízií buď k (1) sz pasážam alebo palestínskym miestam; (2) intertestamentálnej apokalyptickej literatúre; alebo (3) grécko-rímskym dejinám prvého storočia. Pre mňa sa tieto vízie z vecí, začínajúce kapitolou 6, vzťahujú na nz Boží ľud (veriaci Židia aj pohania), svätých, Cirkiev. V tomto prípade potom ide o narážku na nebeský chrám (Žid 8:2; 9:11,24).

□ „**a s Ním stoštyridsaťštyritisíc**“ Toto je tá istá skupina vykúpených ako v 5:9; zapečatených v 7:4-8 (viď plnú poznámku v 7:4); tých umytých v Baránkovej krvi v 7:14-17. Podľa môjho názoru to predstavuje Boží ľud, svätých, Cirkiev. Pre plnú poznámku o identite 144,000 viď 7:4. V skorších odkazoch boli zapečatení a stále prenasledovaní, ale tu sú víťazmi!

□ „**majúcich Jeho meno a meno Jeho Otca napísané na čelách**“ Je toto odkaz na jedno meno alebo dve? Môže ísť o odkaz na tituly z Iz 9:6, čo by sa vzťahovalo na Otca aj Syna. Toto sú tí, ktorí boli zapečatení a patria Bohu (Zj 7). Viď poznámku v 7:2.

14:2

□ „**Počul som hlas z neba, podobný**“ Tieto opisné frázy boli používané pre Boží hlas v Ez 43:2, alebo Ježišov hlas v 1:15 a hlasy nebeských zástupov v 19:6. Často sa používajú na naznačenie, že hovoriaci je v nebi (4:5; 11:19; 16:8).

14:3

□ „**spievali novú pieseň pred trónom**“ Toto je narážka na Zj 5:9. „Oni“ by mohlo odkazovať na (1) anjelské stvorenia, ktoré spievali novú pieseň v Zj 5:9, alebo (2) pieseň stoštyridsiatichštyroch tisícich v záverečnej časti v. 3 a 15:2. Táto nová pieseň je narážka na Iz 42:10 a možno Ž 33:3; 40:3; 96:1; 98:1; 144:9; 149:1. Zasľúbený nový vek Ducha prišiel!

□ „**ktorí boli vykúpení zo zeme**“ Toto je sz koncept vykúpenia blízkeho príbuzného (*go'el*, napr. Rút a Boáz). Je použitý pre tých, za ktorých Kristus zomrel (5:9; 7:14). Viď Zvláštnu Tému: Vykúpenie v 5:9.

14:4

□ „**Toto sú tí, ktorí neboli znečistení so ženami**“ Mnoho sa diskutovalo o tomto verši, lebo zdanlivo naznačuje, že toto je vyvolená, celibátna skupina mužov zo 144,000 z kapitoly 7. Myslím si však, tieto frázy môžu byť vysvetlené symbolicky, alebo aspoň v SZ termínoch a neboli nikdy mienené pre doslovné čítanie. Fráza „neboli znečistení so ženami“ môže byť pochopená viacerými spôsobmi:

1. Doslovne odkazuje na celibát.
2. Odkazuje na duchovné smilstvo so šelmou alebo veľkou neviestkou (14:8; 17:2; 18:9).
3. Odkazuje na špecifické pripomienky adresované siedmim zborom (2:14,20,22; 3:4).
4. Odkazuje na SZ rituálne očistenie pred uctievaním alebo bojom (2M 19:14-15; 5M 23:9-10; 1Sam 21:4-5; 2Sam 11:6-13).
5. Je to jednoducho narážka na SZ titul pre Boží ľud, „panenská dcéra Siona“ (2Kr 19:21; Jer 18:13; Žalosp 2:13; Am 5:2; 2Kor 11:2; Ef 5:27).

Musíme zdôrazniť, že sexuálny styk manželského páru nie je neduchovná činnosť. Sexualita (manželstvo) je Boží nápad, Jeho spôsob naplnenia zeme, Jeho príkaz (1M 1:28; 9:1). Celibát je zaiste duchovný dar k službe (1Kor 7), ale nie je to svätejší stav. Grécky asketizmus nie je biblický (ani predmanželská alebo mimomanželská sexuálna činnosť)!

□ „**Toto sú tí, ktorí nasledujú Baránka kamkoľvek ide**“ Hovorí sa tu o učeníctve a službe (Jn 7:17; 10:4).

□ „**spomedzi ľudí ako prvotiny Bohu**“ Tento výraz bol v SZ používaný na preukázanie Božieho vlastníctva celej úrody (2M 23:19; 34:76). V NZ odkazuje na Cirkev (Žid 12:23; Jak 1:18), Ježišových ľudí, ktorí sú prvotina vzkriesenia (1Kor 15:20,23; Zj 1:5).

14:5

□ „**nebolo ľži v ich ústach**“ Je viacero možných pôvodov tejto metafory:

1. Vzťahuje sa na podobnú frázu v Zj 21:27 a 22:15.
2. Vzťahuje sa na kult Cisára, kde kresťania nikdy neposlúchali príkaz prenasledovateľov, aby povedali: „Cisár je Pán“.
3. Je to symbolika znečistenia v SZ (Ž 32:2; Sof 3:13).
4. Môže ísť o odkaz na neveru, tak ako v Rim 1:25; 1Jn 2:22.

□ „**sú bez úhony**“ Toto doslova znamená „bez kazu“ (Flp 3:6). Pôvodne to bol odkaz na obetné zvieratá, ale začal byť používaný metaforicky pre ľudí (Noe 1M 6:9,17 a Jób, Job 1:1). Tento výraz bol aplikovaný aj na Ježiša v Žid 9:14 a 1Pt 1:19. Je to ďalší spôsob odkazovania na kristovský život. Je to Božia vôľa pre Jeho ľud (3M 19:2; 5M 18:13; Mt 5:48; 1Pt 1:16).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BEZÚHONNÍ, NEVINNÍ, BEZ VINY, BEZ VÝČITKY

A. Úvodné výpovede

i. Tento koncept teologicky opisuje pôvodný stav človeka (1M 1, Záhrada Eden)

ii. Hriech a vzbura zdecimovali tento stav dokonalého spoločenstva (t.j., 1M 3).

3. Ľudia (muži a ženy) túžia po obnovení spoločenstva s Bohom, pretože boli utvorení na Jeho obraz (1M 1).
4. Boh jednal s hriešnym ľudstvom viacerými spôsobmi
 - a. Zbožní vodcovia (napr. Abrahám, Mojžiš, Izaiáš)
 - b. Obetný systém (t.j. 3M 1-7)
 - c. Zbožné príklady (napr. Noe, Jób)
5. Ultimátne Boh poskytol Mesiáša
 - a. Plné zjavenie seba samého
 - b. Dokonalá obeť za hriech
6. Kresťania sú urobení bezúhonnými
 - a. Právne skrze Kristom pripísanú spravodlivosť
 - b. Progresívne skrze prácu Svätého Ducha
 - c. Cieľom kresťanstva je podobnosť Kristovi (Rim 8:28-29; Ef 1:4), čo je v skutočnosti obnovenie Božieho obrazu strateného v páde Adama a Evy
7. Nebo je obnovenie dokonalého spoločenstva zo Záhrady Eden. Nebo je nový Jeruzalem prichádzajúci z Božej prítomnosti (Zj 21:2) na očistenú zem (2Pt 3:10). Biblia začína a končí rovnakými motívami.
 - a. Intímnym, osobným spoločenstvom s Bohom
 - b. V záhradnom prostredí (1M 1-2 a Zj 21-22)
 - c. Prorockou výpoveďou, prítomnosťou a spoločenstvom zvierat (Iz 11:6-9)

B. Stará Zmluva

1. Je tak veľa rôznych hebrejských slov, ktoré nesú koncept dokonalosti, bezúhonnosti, nevinnosti, že by bolo ťažké pomenovať a ukázať všetky ich zložité vzťahy.
2. Základné výrazy nesúce koncept dokonalosti, nevinnosti, alebo bezúhonnosti (podľa R. B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, s. 94-99) sú:
 - a. *šalom*
 - b. *thamam*
 - c. *calah*
3. Septuaginta (t.j. Biblia rannej Cirkvi) prekladá mnoho týchto konceptov do gréckych výrazov používaných v NZ.
4. Kľúčový koncept je spojený s obetným systémom.
 - a. *amomos* (2M 29:1; 3M 1:3,10; 3:1,6,9; 4M 6:14; Ž 26:1,11)
 - b. *amiantos* a *aspilus* tiež majú kultické konotácie

C. Nová Zmluva

1. právny koncept
 - a. Hebrejská právna kultická konotácia je prekladaná ako *amomos* (Ef 5:27; Flp 2:15; 1Pt 1:19)
 - b. Grécka právna konotácia (1Kor 1:8; Kol 1:22)
2. Kristus je bezhrišny, bezúhonný, nevinný (*amomos*) (Žid 9:14; 1Pt 1:19)
3. Kristovi nasledovníci Ho musia napodobňovať (*amomos*) (Ef 1:4; 5:27; Flp 2:15; Kol 1:22; 2Pt 3:14; Jud 24; Zj 14:5)
4. Tento koncept sa taktiež používa pre cirkevných vodcov
 - a. *anegkletos*, „bez úhony“ (1Tim 3:10; Tit 1:6-7)
 - b. *anepileptos*, „nad kritiku“ alebo „bez možnosti výčitky“ (ECAV aj Roháčkov preklad „bez úhony“) (1Tim 3:2; 5:7; 6:14; Tit 2:8)
5. Koncept „neznečisteného“ (*amiantos*) je použitý na
 - a. Krista samotného (Žid 7:26)
 - b. Kresťanské dedičstvo (1Pt 1:4)
6. Koncept „úplnosti“ alebo „zdravosti“ (*holokleria*) (Sk 3:16; 1Tes 5:23; Jak 1:4)
7. Koncept „bez chyby,“ nevinnosti a stavu bez viny nesie slovo *amemptos* (Lk 1:6; Flp 2:15; 3:6; 1Tes 2:10; 3:13; 5:23)
8. Koncept „nebyť podriadený obvineniu“ nesie slovo *amometos* (1Pt 3:14)
9. Koncept „nepoškvrnený,“ „neporušený“ je často používaný v pasážach, ktoré obsahujú jeden z hore uvedených výrazov (1Tim 6:14; Jak 1:27; 1Pt 1:19; 2Pt 3:14)

D. Počet slov v hebrejčine a gréčtine, ktoré nesú tento koncept, nepreukazuje žiadnu dôležitosť. Boh sa postaral o našu potrebu skrze Krista a teraz nás vyzýva k tomu, aby sme boli podobní Jemu.

Veriaci sú pozíčne, právne vyhlásení za „pravých,“ „spravodlivých,“ „bezúhonných“ dielom Krista. Teraz sa veriaci majú zmocniť tejto pozície. „Kráčajte vo svetle, ako aj On je vo svetle“ (1Jn 1:7). „Kráčajte ako je hodné povolania“ (Ef 4:1,17; 5:2,15). Ježiš obnovil obraz Boží. Intímne spoločenstvo je opäť možné, ale zapamätajte si, že Boh chce, aby Jeho deti odzrkadľovali Jeho charakter, ako to robil Jeho Syn. Nie sme povolaní k ničomu menšiemu ako k svätosti (Mt 5:20,48; Ef 1:4; 1Pt 1:13-16). Božia svätosť, nielen právne, ale aj existenčne!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:6-7

⁶A videl som ďalšieho anjela letieť uprostred neba, majúceho večné evanjelium, aby ho kázal tým, ktorí žijú na zemi a každému národu a kmeňu a jazyku a ľudu; ⁷a povedal veľkým hlasom: „Bojte sa Boha a vzdajte Mu slávu, lebo hodina súdu prišla; uctievaťe Toho, ktorý učinil nebesia a zem a more a pramene vôd.“

14:6

□ „videl som ďalšieho anjela letieť uprostred neba“ V 8:13 je anjel letiaci uprostred neba, čo naznačuje niečo dobre viditeľné a schopné kázať celej zemi.

□ „majúceho večné evanjelium, aby ho kázal tým, ktorí žijú na zemi“ Táto fráza, „večné evanjelium“ sa nachádza iba tu. Je význačné, že „evanjelium“ je tu určené pre tých, ktorí prebývajú na zemi, čo sa v Zjavení často používa pre označenie neveriacich. Niektorí to vidia ako naplnenie Mt 28:18-20 alebo konkrétnejšie, Mt 24:14 a Mk 13:10. Obsah tohto evanjelia je veľmi podobný posolstvu Jána Krstiteľa (Lk 3:3-14), alebo Ježišovho výroku zlému v Mt 4:10. Posolstvo súdu je dôležitý prvok tohto evanjelia. Verše 6-7 sú význačné lebo nám ukazujú, že všetky tieto Bohom poslané súdy na stratené ľudstvo, sú za účelom spásy (9:20-21; 16:9,11).

Vo v. 12 sú praví veriaci charakterizovaní ako tí, ktorí (1) zachovávajú (t.j. PRÍTOMNÉ PRÍČASTIE) Božie prikázania a (2) zachovávajú (t.j. rovnaké PRÍTOMNÉ PRÍČASTIE) vieru v Ježiša.

□ „každému národu a kmeňu a jazyku a ľudu“ Vid' poznámku v 10:11

14:7

□ „Bojte sa Boha a vzdajte Mu slávu“ Toto je TRPNÝ (deponentný) IMPERATÍV AORISTU a ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU. Vo v. 7 sú tri AORISTOVÉ IMPERATÍVY. Ľudstvu je prikázané, aby odpovedalo na Božie rozhodné skutky viery (Jn 1:12; Rim 10:9-13). V 11:13 padlé ľudstvo zdanlivo vzdáva Bohu slávu, ale je rýchlo zvedené zázrakmi šelmy v kapitole 13.

□ „lebo hodina súdu prišla“ Výraz „hodina“ je význačný pre Jánovo evanjelium (2:4; 4:21,23; 5:25,28; 7:30; 8:20; 12:23,27; 13:1; 16:21,32; 17:1). Hovorí o Božom načasovaní predurčenej udalosti (Deň Pánov, 14:15 a 9:15).

□ „uctievajte Toho“ Toto je ďalší ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU, čo je rozhodný príkaz.

□ „ktorý učinil nebesia a zem a more a pramene vôd“ Táto fráza je podobná potvrdeniu, ktoré sa nachádza v Sk 14:15, kde sa cituje z 1M 14:19; 2M 20:11 alebo Ž 146:6. Boh je opisovaný ako tvorca tak, ako v Jóbovi 38-41. Jediná nezvyčajná fráza je „pramene vôd“, ktorú niektorí vykladajú ako (1) spájajúcu sa so skoršími pliami anjelov (8:10) alebo (2) v kontraste s pitnou morskou vodou.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:8

⁸A nasledoval ďalší anjel, druhý, hovoriac: „Padlý, padlý je veľký Babylon, ten, ktorý spôsobil, že všetky národy pili víno vášne jeho nemorálnosti.“

14:8

□ „Padlý, padlý je veľký Babylon“ Sloveso je nielen opakované, ale sa objavuje ako prvé v gréckej vete, zdôrazňujúc tieto ČINNÉ INDIKATÍVA AORISTU. Je veľmi náročné interpretovať knihu Zjavenia, kvôli konceptom, ktoré sú rozšírené na rôznych miestach (šelma iba zbežne spomenutá v 11:7, ale naplno opísaná až od kapitoly 13). Celá diskusia o páde Babylonu sa nachádza v 16:19 a 17:1-18:24. Predstavuje Rím (1Pt 5:13; 2Baruch 11:1; 67:7; Sibylina Proroctvá 5:143, 159, 424), ale ultimátne predstavuje všetky ľudské spoločnosti organizované a fungujúce bez Boha. Táto ľudská sebestačnosť je priamy následok pádu (1M 3) a najprv sa prejavil v Babylonskej veži (1M 10-11). Svetové impériá sa stávajú viac a viac bezbožné, čo vyústí do ultimátneho svetového kráľovstva Antikrista v posledných časoch (Dan 2:7-8). Toto môže byť narážka na Iz 21:9; Jer 51:8.

□ „spôsobil, že všetky národy pili víno vášne jeho nemorálnosti“ Narážka je na Jer 51:7-8 (17:2,4; 18:3). Výraz „vášeň“ je grécky výraz „*thumos*“, ktorý sa vzťahuje na výbuch emócií (vid' plnú poznámku v 7:14, porov. 17:2,3; 18:3). Tí, ktorí pijú babylonské víno, budú piť Yahweho víno (v. 9-10)!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:9-12

⁹Potom ich nasledoval ďalší anjel, tretí, hovoriac veľkým hlasom: „Ak niekto uctieva šelmu a jej obraz a prijme znak na svoje čelo a na svoju ruku, ¹⁰bude taktiež piť z vína hnevu Božieho, ktoré je miešané v plnej sile v kalichu Jeho hnevu; a bude mučený ohňom a sírou v prítomnosti svätých anjelov a v prítomnosti Baránka. ¹¹A dym ich mučenia vystupuje naveky vekov; nebudú mať odpočinku vo dne v noci tí, ktorí uctievaajú šelmu a jej obraz a ktokoľvek by prijal znak jej mena.“ ¹²Tu je vytrvalosť svätých, ktorí zachovávajú Božie prikázania a svoju vieru v Ježiša.

14:9

□ „Ak...“ Toto je PODMIENKOVÁ VETA PRVÉHO STUPŇA s dvomi slovesami, „uctieva“ a „prijme.“ Niektorí ľudia, mnohí ľudia, budú páchať modlárske skutky. Toto je úplný protiklad prijatia Božieho Mesiáša vo v. 7 a 12. Tí, ktorí to robia, zakúsia Boží hnev (v. 10).

14:10

□ „bude taktiež piť z vína hnevu Božieho“ Ľudia majú iba dve duchovné možnosti – Boha, alebo zlo. Grécky výraz pre hnev *orge* odkazuje na „ustálenú opozíciu.“ Vid' plnú poznámku v 7:14. Narážka je tu na Iz 51:17 alebo Jer 25:15-16 (Zj 16:19; 19:15). Veriaci musia čeliť babylonskému hnevu, ale neveriaci budú čeliť hnevu Božiemu (v. 10).

Táto zvláštna kombinácia výrazov (doslova „zmiešaná nezmiešaná“) znamená, že víno Božieho hnevu bolo zmiešané s inými prvkami, aby sa stalo extrémne omamným, ale nezmiešané v zmysle zriadenia. Výraz „kalich“ bol v SZ často používaný pre Boží súd (Iz 51:17,22; Jer 25:15-17,27-29; Ž 75:8). Ježiš pil kalich Božieho hnevu za celé ľudstvo (Mk 14:36). Neveriaci svet Mu neodpovie vierou; a teda bude kalichu sám čeliť!

□ „bude mučený ohňom a sírou“ Toto je narážka na Boží súd nad Sodomou a Gomorou (1M 19:24,28; Lk 17:29) alebo súdom vo všeobecnosti (Ž 11:6; Iz 34:8-11; Ez 38:22). Mučenie je konečný osud oboch šeliem (19:20), zlého (20:10) a nekajúceho ľudstva (20:15; 21:8).

Oheň bol v SZ metaforou Božej svätosti (4M 9:15-16, atď.). Bol používaný ako spôsob očisťovania (3M 8:17,32; 9:11,24; 13:32,55,57, etc.) a súdu (3M 10:1-2; 4M 11:1-3, etc.). Spojitosť so súdom bola rozšírená na opis miesta súdu. Ježiš použil jeruzalemskú skládku v údolí synov Hinnóma (*Gehenna*) ako symbol večného trestu (Zj 20:10, 14-15).

14:11

□ „dym ich mučenia vystupuje naveky vekov“ Kiež by som mohol veriť v univerzalizmus alebo aspoň v druhú možnosť odozvy na evanjelium, ale podľa Písma, ľudia musia odpovedať na Božiu ponuku vo viere (Mk 1:15; Sk 3:16,19; 20:21) pokiaľ žijú (Žid 9:27); ak odmietnu odpovedať, následky sú ultimátne a večné (Mk 9:47-48; Mt 25:46; Jn 5:29; Sk 24:15; 2Tes 1:6-9). Večný trest zlých je porovnaný s prechodným utrpením svätých. Toto tvrdenie je podoprené frázou „nebudú mať odpočinku vo dne v noci,“ zatiaľ čo vo v. 13 veriaci majú odpočinok.

Toto nie je jednoduchý predmet diskusie. Božia láska a Jeho srdce pre spásu sú v kontraste s Jeho verdiktom večného trestu. Väčšina Božích súdov v Zjavení sú na spásu, ako rany na Egypt a zmluvné kľatby v 5M 27-29. Avšak, Božie ultimátne odmietnutie je trvalé. Nie je disciplinárne, je trestajúce! Je tak ťažké to pochopiť, zvládnuť to citovo. Zvýrazňuje potrebu evanjelizácie!

Predtým, ako opustím túto tému, dovoľte mi zdieľať s vami moje myšlienky ohľadom tejto témy. Hoci peklo je zlé pre ľudí, je horšie pre Boha. Boh stvoril ľudí na svoj obraz pre spoločenstvo. Celé stvorenstvo je platforma pre Boha, aby stretol a spoznal človeka. Boh miluje všetkých synov a dcéry Adama (Ez 18:32; 1Tim 2:4; 2Pt 3:9). Miluje ich až tak, že bol ochotný dať svojho vlastného Syna, aby zomrel namiesto nich (Jn 3:16; 2Kor 5:21). Ale rozhodol sa, že hriešnici Mu musia odpovedať v dôvere, viere, pokání, poslušnosti, službe, uctievaní a vytrvalosti. Boh neposiela nikoho do pekla, ale neveriaci sa tam posielajú sami (Jn 3:17-21). Peklo je otvorená, krvácajúca rana v Božom srdci, ktorá nebude nikdy uzdravená! Nie som si istý, či má Boh niekedy „dobrý deň.“ Ach, tá bolesť zámernej vzbury tvárou v tvár obetavej láske!

14:12 Vytrvalosť je hlavná téma naprieč celou knihou (1:9; 2:7,11,17,19,26; 3:5,10,12,21; 13:10; 21:7). Boží ľud sa preukázal verným dokonca aj uprostred prenasledovania. Vid' plnú poznámku a Zvláštnu Tému v 2:7.

□ „svätí“ Vid' Zvláštnu Tému v 5:8.

□ „ktorí zachovávajú Božie prikázania a svoju vieru v Ježiša“ Podobný opis veriacich sa nachádza v 12:17. Všimnite si, že dôraz je na osobný vzťah viery v Ježiša, nasledovaný životným štýlom poslušnosti (12:17; Lk 6:46).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:13

¹³A počul som hlas z neba, hovoriac: „Píš: Blahoslavení sú mŕtvi, ktorí odteraz zomierajú v Pánovi!“ „Áno,“ hovorí Duch, „aby mohli odpočívať od svojich prác, lebo ich skutky idú s nimi.“

14:13

□ „**Blahoslavení**“ Toto je druhé zo siedmich blahoslavenstiev (angl. „požehnaní“) nachádzajúcich sa v knihe Zjavenia (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14).

□ „**Blahoslavení sú mŕtvi, ktorí zomierajú v Pánovi**“ Toto je odkaz na mučeníkov (tak ako 144,000), ale presný čas tejto smrti nie je istý. Niektorí komentátori to vzťahujú na Jánovu dobu a niektorí na posledné časy. Hoci je časový prvok neistý, je dôležité vedieť, že smrť Božích svätých je vzácna v Jeho očiach (Ž 116:15).

Hoci túto skupinu tvoria kresťanskí mučeníci, je najlepšie vyložiť ju ako „svedkovia“ vo všeobecnejšom zmysle pre veriacich. Nie všetci veriaci boli zabití v prvom storočí, nie všetci budú zabití počas súženia v posledných časoch, ale všetci veriaci musia zostať verní Kristovi. Táto metafora je otvorená, nie výlučná.

□ „**lebo ich skutky idú s nimi**“ Je to paradox kresťanstva, že všetci kresťania sú obdarovaní Svätým Duchom pri obrátení, aby mohli efektívne slúžiť v tele a pre telo Kristovo (1Kor 12:7,11). Boh povoláva, uschopňuje a tvorí večné ovocie cez nedokonalých veriacich. Je to Jeho dar, Svätý Duch, ktorý zmocňuje, ale svätí prijímajú odmenu za svoju vernosť, prístupnosť a vytrvalosť. Veriaci nie sú spasení zo skutkov (vlastné pričinenie), ale sú spasení pre dobré skutky (Ef 2:8-9,10). Božia vôľa pre každého veriaceho je kristovská služba (Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4)!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:14-16

¹⁴Vtedy som sa pozrel a hľa, biely oblak a sediaci na oblaku *bol* ako muž majúci zlatú korunu na svojej hlave a ostrý kosák vo svojej ruke. ¹⁵A ďalší anjel vystúpil z chrámu, volajúc veľkým hlasom Toho, ktorý sedel na oblaku: „Spusť svoj kosák a žni, lebo hodina žatvy prišla.“ ¹⁶Vtedy sa Ten, ktorý sedel na oblaku, zahnal kosákom a zem bola zožatá.

14:14-16 Vo v. 14-16 a 17-19 sú opísané dve rôzne žatvy. Prvá je obilná a druhá viničná. Ak môže byť tento rozdiel zachovaný (v Joelovi 3:13 sú dve žatvy vnímané ako jeden súd), tak prvá odkazuje na žatvu spravodlivých (Mt 9:37-38; 13:30,38; Mk 4:26-29; Lk 10:2; Jn 4:35-38), zatiaľ čo druhá, viničná žatva zmienená v Iz 63:2-6; Jer 51:33; Žalosp 1:15; Joel 3:13 a Zj 19:15 odkazuje na zlých.

14:14

□ „**sediaci na oblaku *bol* ako muž majúci zlatú korunu na svojej hlave**“ Rovnaké problém s identitou v kapitolách 6 a 10 platia aj v týchto veršoch. Je toto opis Božského Mesiáša (Dan 7:13) alebo iba ďalší anjel, ktorý slúži v Jeho mene? Myslím si, že je to ďalší silný anjel, lebo (1) toto je v sérii anjelov (v. 15,17,18); (2) Mt 13:39, 41-42, 49-50 hovorí, že anjeli v posledných časoch zhromaždia a oddelia ľud (niektorých k požehnaní a niektorých k súdu); a (3) anjel mu rozkazuje (v. 15).

14:15 Toto je narážka na Joela 3:13.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 14:17-20

¹⁷A ďalší anjel vyšiel z chrámu, ktorý je v nebi a tiež mal ostrý kosák. ¹⁸Vtedy ďalší anjel, ten, ktorý má moc nad ohňom, vyšiel z oltára; a volal veľkým hlasom na toho, ktorý mal ostrý kosák, hovoriac: „Spusť svoj ostrý kosák a zhromaždi strapce viniča zeme, lebo dozreli jeho hrozná.“ ¹⁹Tak sa anjel zahnal svojím kosákom a zhromaždil *strapce* z viniča zeme a hodil ich do veľkého vínneho lisu hnevu Božieho. ²⁰A z lisu vytlačali mimo mesta a krv vytekala z vínneho lisu, až po konské zubadlá, do vzdialenosti dvesto míľ.

14:17

□ „**ďalší anjel vyšiel z chrámu, ktorý je v nebi**“ Toto je odkaz na duchovný svätostánok v nebi (Žid 8:2; 9:11,23-24).

14:18

□ „**ktorý má moc nad ohňom**“ Anjeli majú moc nad vetrom (7:1), nad ohňom (14:18) a nad vodou (16:5). Toto odráža koncept rabínskeho judaizmu o anjelskom pôsobení v prirodzenom svete. Hoci to NZ nezdôrazňuje, neznamená to, že je to nepresné (Žid 1:7,14).

14:20

□ „**mimo mesta**“ Niektorí to vidia ako narážku na to, ako bol Kristus ukrižovaný mimo mesta (Žid 13:12). Iní to vidia ako narážku na sz zákony o očistení, kde nečistí boli vzatí mimo tábor (3M 8:17; 9:11). Môže to však byť odkaz na zhromaždenie Božích nepriateľov okolo mesta Jeruzalem v posledných časoch (Ž 2:2,6; Dan 11:45; Joel 3:12-14; Zach 14:1-4; a intertestamentálna kniha 1Enoch 53:1). Hlavný interpretačný problém opäť je, čo je doslovné a čo je obrazné!

□ „**krv vytekala z vínného lisu, až po konské zubadlá, do vzdialenosti dvesto míľ**“ Toto bude výsledok obrovskeho boja, ktorý je opísaný v neskorších kapitolách, alebo je to iba metafora pochádzajúca z farby hroznového muštu. Skutočná otázka je, či je to doslovné, alebo symbolické. Ide o opis boja v čase/priestore, alebo o symbolický kozmický boj dobra a zla? Žáner viac zodpovedá druhej voľbe, ale Ježišove slová z Mt 24, Mk 13 a Lk 21 prvej.

Presná vzdialenosť nie je istá. Niektorí hovoria (1) 165 míľ; (2) 184 míľ; alebo (3) 200 míľ. Presné slová sú 1,600 honov. Toto je nezvyčajné symbolické číslo. Niektorí hovoria, že odkazuje na vzdialenosť od Dána k Béršebe, čo symbolicky znamená, že súd pokrýva celú Svätú Zem.

„Vínny lis“ je sz metafora pre súd (Iz 63:3; Žalosp 1:15). Pravdepodobne je to kvôli podobnosti medzi hroznovým muštom a krvou. Je taktiež zmieny v 19:15.

□ „**hnev Boží**“ Vid' plnú poznámku v 7:14.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Aký je vzťah medzi 144,000 nachádzajúcimi sa v 7 a 14?
2. Čo predstavuje Vrch Sion?
3. Sú vlastnosti nachádzajúce sa v 14:4 opisy zvláštnej celibátnej skupiny, alebo celého Božieho ľudu?
4. Aký je význam 14:6 a 7?
5. Kto alebo čo je Babylon?
6. Je peklo večné?
7. Kto je osoba sediaca na oblaku v 14:14-16 a prečo?

ZJAVENIE 15-16

ROZDELENIE NA Odstavce v moderných prekladoch

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Anjeli s Poslednými Pliagami	Úvod k Súdom v Čašiach	Sedem Čiaš s Božím Hnevom	Anjeli s Poslednými Pliagami	Mojžišova Hymna a Baránok
15:1	15:1-16:1	15:1	15:1	15:1-4
15:2-4		15:2-4	15:2-4	Sedem Čiaš s Pliagami
15:5-8		15:5-16:1	15:5-8	15:5-8
Čaše Božieho Hnevu			Čaše Božieho Hnevu	
16:1	Prvá Čaša: Zhubné rany		16:1	16:1
16:2	16:2	16:2	16:2	16:2
	Druhá Čaša: More sa obráti na krv			
16:3	16:3	16:3	16:3	16:3
	Tretia Čaša: Vody sa obrátia na krv			
16:4-7	16:4-7	16:4-7	16:4-7	16:4-7
	Štvrtá Čaša: Ľudia sú spálení			
16:8-9	16:8-9	16:8-9	16:8-9	16:8-9
	Piata Čaša: Tma a bolesť			
16:10-11	16:10-11	16:10-11	16:10-11	16:10-11
	Šiesta Čaša: Eufkrat vyschne			
16:12-16	16:12-16	16:12-16	16:12-14	16:12-16
	Siedma Čaša: Zem je úplne otrávená		16:15	
			16:16	
16:17-21	16:17-21	16:17-21	16:17-21	16:17-21

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI Odstavcov

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajme vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odavec má jednu a iba jednu tému.

1. Prvý odavec

2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd'.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 15:1-16:21

- A. Sedem čiaš, ktoré sú predstavené v kapitole 5 a opísané v kapitole 16, sú tretie v sérii troch cyklov Božích pliaň poslaných za účelom spásy (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11). Každý cyklus sa progresívne stáva krutejším: 1/4, 1/3 a úplné zničenie (súd a izolácia zla). Toto je možno založené na časti o „preklatí a požehnaní“ v 5M 27-28.
- B. Medzi týmito cyklami je literárny vzťah. Siedma pečať ústí do siedmych trúb. Prvé štyri trúby sú taktiež priame paralely na prvé štyri čaše.
- C. Siedma čaša je pád Babylonu, čo je symbol padlej ľudskej spoločnosti organizovanej a fungujúcej mimo Boha. Počas Jánovej doby to bol Rím. V Dan 2 sa každé nastupujúce impérium stáva viac a viac bezbožným až do posledného, celosvetového bezbožného impéria, v ktorom sa narodil Mesiáš, čiže Rím.
- D. Kapitoly 15 a 16 berú svoje obrazy zo skúsenosti Izraela počas Exodu. Toto vyslobodenie Izraela v posledných časoch je predstavené ako ultimátny Exodus (resp. vyslobodenie).
- E. Šelmy a neviestka Babylon (búriaca sa ľudská spoločnosť) sú porazené v Armageddone (16:12-16), zatiaľ čo Satan je porazený spolu s Gogom a Magogom (búriaci sa ľudia) na úplnom konci (20:7-10). Druhý príchod Krista v kapitole 19 je rozšírením a naplnením siedmej pečate, siedmej trúby a siedmej čaše súdu. Toto je Božia odpoveď na otázku mučeníkov z 6:9-11.
- F. Potiaže vo výklade týchto eschatologických bojov sú nasledovné:
 1. Typ literatúry, v ktorej sú zobrazené, apokalyptická/prorocká.
 2. Sú opísané v postupných štádiách, cykloch a dramatických dejstvách.
 3. Medzi skupinami a symbolmi je plynulosť.
 4. Je zložitý oddeliť naplnenie v prvom storočí od naplnenia v posledných časoch.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 15:1-3a

¹Vtedy som videl ďalšie znamenie na nebi, veľké a udivujúce, siedmych anjelov, ktorý mali sedem pliaň, ktoré sú posledné, lebo v nich je dokonaný hnev Boží. ²A videl som niečo podobné sklenenému moru, zmiešané s ohňom a tých, ktorí zvíťazili nad šelmou a jej obrazom a číslom jej mena, stáť na sklenom mori, držiac sedem hář Božích. ³A spievali pieseň Mojžiša, služobníka Božieho a pieseň Baránka, hovoriac:

15:1

□ „hnev Boží“ Vid' plnú poznámku v 7:14.

15:2

□ „videl som niečo podobné sklenenému moru“ Prvý krát je toto spomenuté v Zj 4:6. Pre použitie v Zj 21:1 sa zdá, že ide o metaforu pre Božiu svätosť, ktorá bránila hriešnemu ľudstvu, aby k Nemu pristúpilo. Jedného dňa bude táto bariéra odstránená. SZ narážka je buď z 2M 24:10 alebo Ez 1:22; 10:1. Vid' plnú poznámku v 4:6.

□ „zmiešané s ohňom“ Toto je nový prvok, ktorý sa nenachádza v 4:6. Je viacero teórií: (1) odráža západ slnka nad ľudskou spoločnosťou; (2) predstavuje oheň, ktorý symbolizuje Boží súd; (3) je to krv mučeníkov; alebo (4) vzťahuje sa na víťazstvo pri Červenom mori a Pieseň Mojžišovu, nakoľko sz pozadie kapitol 15 a 16 je v ranách na Egypt (2M 7-12; 15).

□

NASB „tí, ktorí zvíťazili“
NKJV „tí, ktorí majú víťazstvo“
NRSV „tí, ktorí dobyli“
TEV „tí, ktorí získali víťazstvo“
NJB „tí, ktorí bojovali proti“

Na prvý pohľad sa zdá, že je to odkaz na mučeníkov, ale 12:11 poukazuje na to, že sa to musí vzťahovať na tých, ktorí zakúsili prirodzenú smrť, ale neuctievali šelmu (20:4).

□

NASB „nad šelmou a jej obrazom a číslom jej mena“
NKJV „nad šelmou, nad jej obrazom a nad jej znakom“
NRSV „šelmou a jej obraz a číslo jej mena“
TEV „nad šelmou a jej obrazom a nad tými, ktorých meno predstavuje číslo“
NJB „šelme a človeku a proti jej soche a číslu, ktoré je jej meno“

Šelma je spomenutá v 11:7. Z kapitoly 13 je zjavné, že sú dve šelmy; jedna je inkarnáciou Satana a druhá je jeho falošný prorok. Z 13:18 vieme, že jej číslo je 666, ktoré nie je tak číslom osoby, ako skazenosťou ľudskej spoločnosti, odvrátenej od Boha.

□ „**stát' na sklenom mori**“ Niektoré preklady majú „na“ (NASB, NKJV), a niektoré „vedľa“ (NRSV) alebo „pri“ (TEV, NJB). Grécka predložka má základný význam „na.“ Táto metafora hovorí o tom, ako sú víťazi blízko Boha. „More“ v Zjavení predstavuje oddelenie medzi svätým Bohom a hriešnym stvorenstvom. Toto more je úplne odňaté v 21:1, keď je obnovené úplné spoločenstvo.

□ „**držiac sedem hárf Božích**“ Anjeli sú opísaní s harfami v 5:8 a 14:2. V tomto kontexte ide o odkaz na veriacich, ktorý je synonymický k 144,000 z kapitoly 14.

15:3

□ „**A spievali pieseň Mojžiša... a pieseň Baránka**“ Toto ukazuje na jednotu starej zmluvy a novej zmluvy v piesni vykúpenia. Pieseň Mojžišova je narážka na 2M 15:1-19, kde Mojžiš ďakuje Bohu za Faraónovu prehru pri Červenom mori. Je však možné, že Ján mal na mysli 5M 32, lebo prvá fráza môže byť narážka na 5M 32:3-4. Pieseň Baránka bola spomenutá už predtým v 5:9 a 14:3. Všimnite si, že je to pieseň kolektívneho, nie jednotlivého spasenia (1M 3:15).

□ „**sluhu Božieho**“ Toto je úctivý titul pre sz postavy ako Mojžiš, Józua a Dávid. Možno je to pôvod Pavlovho „služobník Kristov.“

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 15:3b-4

^{3B} „**VEĽKÉ A PREDIVNÉ SÚ TVOJE SKUTKY, Ó PANE BOŽE VŠEMOHÚCI; SPRAVODLIVÉ A PRAVDIVÉ SÚ TVOJE CESTY, KRÁĽ NÁRODOV! ĆKTO BY SA NEBÁL, Ó PANE, A NEOSLAVOVAL TVOJE MENO? LEBO TY SÁM SI SVÄTÝ; LEBO VŠETKY NÁRODY PRÍDU A SKLONIA SA PRED TEBOU, Lebo Tvoje spravodlivé skutky boli zjavené.**“

□ „**VEĽKÉ A PREDIVNÉ SÚ TVOJE SKUTKY**“ Toto je narážka na Ž 40:5; 92:5; 111:2; 139:14

□ „**Ó PANE BOŽE VŠEMOHÚCI**“ Toto je narážka na tri najviac používané sz tituly pre Boha (1:8; 4:8; 11:7; 16:7). Pán odkazuje na Yahweho, Spasiteľa, Vykupiteľa, Zmluvného Boha. „Boh“ je odkaz na *Elohim* – Stvoriteľ, Zaopatriteľ a Udržiavateľ všetkého života na zemi. „Všemohúci“ odkazuje na *El-Šaddai*, patriarchálne meno pre Boha Abraháma, Izáka a Jáka (2M 6:3).

□ „**SPRAVODLIVÉ A PRAVDIVÉ SÚ TVOJE CESTY**“ Uprostred utrpenia svätých je tento dôraz nesmierne dôležitý (16:7). Môže to byť narážka na Hozeáša 14:9.

□

NASB, NRSV, TEV, NJB „KRÁĽ NÁRODOV“
NKJV „Ó, KRÁĽ SVÄTÝCH“

V modernej angličtine sú k dispozícii tri rôzne preklady tohto verša.

1. „Kráľ vekov“ ktorý sa nachádza v gréckych rukopisoch P⁴⁷, N^c a C (1Tim 1:17)
2. „Kráľ národov“ ktorý sa nachádza v N^a, A, P, a vo väčšine minuskúl (Jer 10:7)
3. „Kráľ svätých“, ktorý pochádza z nedorozumenia v neskoršom latinskom texte.

Možnosť #2 je pravdepodobne pôvodná.

15:4

□ „KTO BY SA NEBÁL, Ó PANE, A NEOSLAVOVAL TVOJE MENO?“ Toto je nadpozemský Svätý Stvoriteľ (14:7; Jer 10:7-10). Avšak ponúka spasenie hocikomu a všetkým, ktorí sa ho budú báť a oslavovať Jeho meno, prichádzajúceho Spasiteľa!

□ „LEBO VŠETKY NÁRODY PRÍDU A SKLONIA SA PRED TEBOU“ Všetky národy sa jedného dňa privalia do Jeruzalema (Ž 22:27; 66:4; 86:9; Iz 19:19-24; 27:13; 66:23; Mal 1:11). Ján používa sz proctvo a obrazy na opis univerzálnej spásy. Jeruzalem zo SZ sa stal nebeským Jeruzalemom veriacich Židov a pohanov. Táto kniha sa nezameriava ani na Židov ani na pohanov, ako to robila SZ, ale na veriacich oproti neveriacim (porovnaj Iz 45:23 s Flp 2:9-11).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 15:5-8

⁵Po týchto veciach som sa pozrel a chrám svätostánku svedectva v nebi sa otvoril, ⁶a sedem anjelov, ktorí mali sedem pliaň, vyšli z chrámu, odetí v ľane, čistom a jasnom a opásaní okolo svojich hrudí zlatými šerpami. ⁷Vtedy jedna zo štyroch živých bytostí dala siedmim anjelom sedem zlatých čiaš plných hnevu Boha, ktorý žije naveky vekov. ⁸A chrám bol naplnený dymom Božej slávy a Jeho moci; a nikto nebol schopný vstúpiť do chrámu, kým sedem pliaň siedmich anjelov nebolo dokonaných.

15:5

□ „chrám svätostánku svedectva v nebi sa otvoril“ V 4:1 sa Jánovi otvoria v nebi dvere; v 11:19 sa Truhla Zmluvy objavila v chráme, aby ju veriaci videli. Teraz sa ukazuje celý nebeský Svätostánok (2M 38:21; 4M 10:11; 17:7; Sk 7:44). Táto sz narážka bola rozvinutá v Žid 9:23. Táto literárna jednotka používa Exodus a putovanie po púšti ako sz pozadie. Symbolizuje druhý, ultimátny exodus z otroctva (hriechu).

15:6

□ „odetí v ľane, čistom a jasnom“ Týchto sedem anjelských bytostí pochádza z najhlbšej časti nebeského chrámu, čo poukazuje na ich autoritu, nakoľko prichádzajú zo samotnej Božej prítomnosti. V rabínskom Judaizme sedem silných anjelov obklopuje Boží trón, a volajú sa „anjeli prítomnosti.“

Ich odev je opísaný ako (1) „ľan“, ktorý si obliekali kňazi v 2M 28:4 alebo (2) ASV to prekladá ako „vzácnny kameň“, čo nasleduje grécke rukopisy A a C a môže byť narážkou na Ez 28:31 ako anjelský odev zo Záhrady Eden.

Ak zoberieme do úvahy dva základné predpoklady textuálnej kritiky: (1) najzložitejšie znenie je pravdepodobne pôvodné a (2) znenie, ktoré najlepšie vysvetľuje varianty, je pravdepodobne pôvodné, tak „kameň“ je pravdepodobnejšia voľba.

□ „a opásaní okolo svojich hrudí zlatými šerpami“ Je to veľmi podobné anjelovi, ktorý sa nachádza v Dan 10:5 alebo samotnému Kristovi v Zj 1:18. Toto sú zjavne veľmi silní anjeli reprezentujúci Boha.

15:7

□ „sedem zlatých čiaš hnevu Boha“ Tieto plytké zlaté čaše sa spomínajú v 5:8, kde obsahujú modlitby svätých. Napriech Zjavením je spojenie medzi modlitbami Jeho prenasledovaných detí a Božím hnevom na neveriacich (viď poznámku v 7:14).

□ „ktorý žije naveky vekov“ Toto je sľub, založený na význame koreňa výrazu Yahweh (2M 3:14). Yahweh je jediný živý; všetko ostatné berie svoj život z Neho.

15:8

□ „A chrám bol naplnený dymom Božej slávy“ Toto bol veľmi bežný sz opis prítomnosti Božej (2M 19:18; 40:34; 1Kr 8:10-11; 2Kron 5:13-14; Isa. 6:4). Ide o narážku na oblak slávy Šekinah, ktorý predstavoval Božiu prítomnosť pre Izrael počas ich putovania. Kvôli kontextuálnym spojitostiam s čašami však môže odkazovať na množstvo kadidla predstavujúceho modlitby Božích detí za spravodlivosť.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SLÁVA

Biblický koncept „slávy“ je ťažko definovať. Sláva veriacich je, že rozumejú evanjeliu a sláve v Bohu, nie v nich (1:29-31; Jer 9:23-24).

Najbežnejšie hebrejské slovo pre „slávu“ v SZ (*kbd*) bolo pôvodne v komerčnej terminológii vo vzťahu k váham („byť ťažký“). To, čo bolo ťažké, bolo hodnotné, alebo malo ako také cenu. Často bol k tomuto konceptu pridaný koncept jasnosti pri vyjadrení Božieho majestátu (2M 19:16-18; 24:17; Iz 60:1-2). On sám je hodný cti. Je príliš ožarujúci na to, aby ho uzrelo skazené ľudstvo (2M 33:17-23; Iz 6:5). Yahweh môže byť pravdivo spoznaný iba skrze Krista (Jr 1:14; Mt 17:2; Žid 1:3; Jak 2:1).

Výraz „sláva“ je do istej miery dvojsmyselný: (1) môže byť paralelou k „spravodlivosti Božej“; (2) môže odkazovať na „svätosť“ alebo „dokonalosť“ Božiu; alebo (3) môže odkazovať na Boží obraz, na ktorý bolo ľudstvo stvorené (1M 1:26-27; 5:1; 9:6), ktorý bol však skazený vzburou (1M 3:1-22). Najprv bolo toto slovo použité pre Yahweho prítomnosť s Jeho ľuďom počas obdobia putovania po púšti v 2M 16:7,10; 3M 9:23; a 4M 14:10.

□ „**a nikto nebol schopný vstúpiť do chrámu, kým sedem pliaň sedmich anjelov nebolo dokonaných**“ Toto možno znamená, že keď už raz vzplanul Boží hnev, už niet zastavenia. Je ťažké teologicky spojiť tento hnev s 16:9 a 11, kde je naznačené, že spása je stále účelom poslednej čaše (a možno tisícročnej vlády v Zj 20).

ZJAVENIE 16

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:1

¹Vtedy som počul veľký hlas z chrámu hovoriť siedmim anjelom: „**Chodte a vylejte na zem sedem čiaš hnevu Božieho.**“

16:1

□ „**Vtedy som počul veľký hlas z chrámu hovoriť siedmim anjelom**“ Zjavenie 15:8 ukazuje, že toto musí byť hlas samotného Boha. Táto posledná skupina anjelov má ultimátnu autoritu zničiť Božie stvorenstvo. V SZ anjel smrti a anjel zničenia sú Boží služobníci, nie Satanovi.

□ „**Chodte a vylejte na zem sedem čiaš hnevu Božieho**“ Toto je sz symbol pre Boží súd na neveriace národy (Ž 79:6; Jer 10:25; Ez 22:31; Sof 3:8). Tento výraz sa často používa v tomto kontexte pre Boží hnev na neveriacich (viď poznámku v 7:14, v. 1,2,3,4,8,10,12,17) pre ich rúhanie (v. 9), ich prenasledovanie veriacich (v. 6) a ich tvrdohlavé odmietanie kajať sa (9:20-21; 16:9-12).

Pre „Boží Hnev“ viď poznámku v 7:14.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:2

²Tak šiel prvý anjel a vylial svoju čašu na zem; a vyhodil sa odporný a zhubný vred na ľuďoch, ktorí mali znak šelmy a ktorí uctievali jej obraz.

16:2 Táto prvá čaša je veľmi podobná egyptským ranám (2M 9:10-11). Niektorí tu vidia prepojenie s 5M 28:35, čo je časť o požehnaní a kliatbe v Mojžišovom obnovení zmluvy. Je potrebné si uvedomiť, že tak ako rany na Egypt, aj tieto pliahy zasahujú neveriacich.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:3

³Druhý anjel vylial svoju čašu do mora a stalo sa krvou podobnou krvi mŕtveho človeka; a každá živá vec v mori zomrela.

16:3-4 Druhá a tretia čaša sú v paralelnom vzťahu s druhou a treťou trúbou (Zj 8:8-11) a taktiež odrážajú rany na Egypt v 2M 7:17-21; Ž 78:44.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:4-7

⁴Vtedy tretí anjel vylial svoju čašu do riek a prameňov vôd; a stali sa krvou. ⁵A počul som anjela vôd hovoriť „Spravodlivý si Ty, ktorý si a ktorý si bol, ó Svätý, lebo Ty si usúdil tieto veci; ⁶ lebo oni prelievali krv svätých a prorokov a Ty si im dal piť krv. Zaslúžia si to.“ ⁷A počul som oltár, hovoriac: „Áno, ó Pane Všemohúci, pravdivé a spravodlivé sú Tvoje súdy.“

16:5

□ „anjel vôd“ Toto môže odzrkadľovať intertestamentálnu židovskú apokalyptickú terminológiu z knihy 1Enoch 66:2. V Zjavení je anjel veliaci vetru (7:1) a anjel veliaci ohňu (14:8), takže nie je nezvyčajné, že je tu anjel vôd. Opäť, anjelské prostredníctvom je bežné v intertestamentálnej apokalyptickej literatúre. Musíme vykladať Zjavenie vo svetle jeho vlastného žánra, doby a nie našimi západnými systémami eschatológie.

□ „Spravodlivý si Ty“ Toto je narážka na Mojžišovu pieseň v 5M 32 (obzvlášť v. 5) alebo možno Ž 119:137.

□ „ktorý si a ktorý si bol“ Všimnite si, že tam nie je žiadny prvok budúcnosti ako v 1:4,8; 4:8, nakoľko tam nie je žiadny budúci čas (11:17). Toto je koniec! Toto je zámerné; všimnite si trojité označenie z 1:4. Už nie je čas! Koniec (resp. *Parúzia*) je v Zjavení vyjavený trikrát, nie iba v kapitole 19.

16:6

□ „svätí“ Vid' Zvláštnu Tému v 5:8.

□ „proroci“ Vid' Zvláštnu Tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: NOVOZMLUVNÉ PROROCTVO

- I. Nie je rovnaké ako sz prorocstvo, ktoré má rabínsku konotáciu inšpirovaných zjavení od Yahweho (Sk 3:18,21; Rim 16:26). Iba proroci mohli písať Písmo.
 - A. Mojžiš bol nazvaný ako prorok (5M 18:15-21).
 - B. Historické knihy (Jozua – Kráľov [okrem Rút]) boli nazvané „prední proroci“ (Sk 3:24).
 - C. Proroci uzurpovali miesto Veľkňaza ako zdroj informácií od Boha (Izaiáš – Malachiáš [okrem Žalospevov a Daniela]).
 - D. Druhou časťou hebrejského kánonu sú „Proroci“ (Mt 5:17; 22:40; Lk 16:16; 24:25,27; Rim 3:21).
- II. V NZ je tento koncept použitý viacerými rôznymi spôsobmi.
 - A. Odkazujúc na sz prorokov a ich inšpirované posolstvo (Mt 2:23; 5:12; 11:13; 13:14; Rim 1:2)
 - B. Odkazujúc skôr na posolstvo pre jednotlivca ako pre skupinu (porov. sz proroci hovorili primárne k Izraelu)
 - C. Odkazujúc na Jána Kristeľa (Mt 11:9; 14:5; 21:26; Lk 1:76) a Ježiša ako kazateľov Kráľovstva Božieho (Mt 13:57; 21:11,46; Lk 4:24; 7:16; 13:33; 24:19). Ježiš taktiež tvrdil, že je väčší ako proroci (Mt 11:9; 12:41; Lk 7:26).
 - D. Ostatní proroci v NZ
 1. Ranný život Ježiša Krista zaznamenaný v Lukášovom evanjeliu (resp. Máriine spomienky)
 - a. Alžbeta (Lk 1:41-42)
 - b. Zachariáš (Lk 1:67-79)
 - c. Simeon (Lk 2:25-35)
 - d. Anna (Lk 2:36)
 2. Ironické predpovede (Kaifáš, Jn 11:51)
 - E. Odkazujúc na toho, kto káže evanjelium (zoznamy duchovných darov v 1Kor 12:28-29; Ef 4:11)
 - F. Odkazujúc na používaný dar v Cirkvi (Mt 23:34; Sk 13:1; 15:32; Rim 12:6; 1Kor 12:10,28-29; 13:2; Ef 4:11). Niekedy môže odkazovať na ženy (Lk 2:36; Sk 2:17; 21:9; 1Kor 11:4-5).
 - G. Odkazujúc na apokalyptickú knihu Zjavenia (Zj 1:3; 22:7,10,18,19)

III. NZ proroci

A. Nemajú inšpirované zjavenie v rovnakom zmysle ako sz proroci (t.j. Písmo). Takáto definícia je možná kvôli použitiu výrazu „viera“ (t.j. význam úplného evanjelia) použitého v Sk 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 3:23; 6:10; Flp. 1:27; Jud 3,20. Tento koncept je jasný z plnej frázy použitej v liste Júdovom 3 „viera raz a navždy daná svätým.“ „Raz a navždy“ predstavuje pravdy, doktríny, koncepty a svetonázory v kresťanskom učení. Tento raz-daný dôraz je biblický základ pre teologicky obmedzujúcu inšpiráciu k nz spisom a nedovoľuje neskoršie zjavenie alebo to, aby iné spisy prinášali nové zjavenie. V NZ je mnoho dvojsmyselných, neistých a šedých miest, ale veriaci potvrdzujú vierou, že všetko potrebné pre vieru a prax je v NZ poskytnuté v dostatočne jasnej forme. Tento koncept bol vymedzený ako „trojuholník zjavenia“

1. Boh sa vyjavil v dejinách, v čase a priestore (ZJAVENIE).
2. Vybral si istých ľudských pisateľov, aby zaznamenali a vysvetlili Jeho činy (INŠPIRÁCIA).
3. Dal svojho Ducha, aby otvoril mysle a srdcia ľudí, aby pochopili tieto spisy, nie definitívne, ale adekvátne pre spásu a efektívny kresťanský život (ILUMINÁCIA).

Pointa je, že inšpirácia je limitovaná pre pisateľov Písma. Nie sú žiadne ďalšie autoritatívne spisy, vízie, ani zjavenia. Kánon je uzavretý. Máme pravdu, ktorú potrebujeme, aby sme Bohu adekvátne odpovedali.

Táto pravda je najlepšie pozorovateľná v zhode biblických autorov naproti nezhode úprimných, zbožných veriacich. Žiaden moderný spisovateľ ani kazateľ nemá úroveň Božieho vedenia v takej miere, v akej ju mali autori Písma.

B. V niektorých črtách su NZ proroci podobní sz prorokom.

1. Predpoveď budúcich udalostí (Pavel, Sk 27:22; Agabus, Sk 11:27-28; 21:10-11; iní nemenovaní proroci, Sk 20:23).
2. Prehlásenie súdu (Pavel, Sk 13:11; 28:25-28).
3. Symbolické činy, ktoré živo predostrú udalosť (Agabus, Sk 21:11).

C. Niekedy prehlasujú pravdy evanjelia predpoveďami (Sk 11:27-28; 20:23; 21:10-11), ale toto nie je ich primárne zameranie. Prorokovanie v 1Korint'anom je v princípe komunikovanie evanjelia (14:24,39).

D. Sú to dnešné prostriedky Ducha k tomu, aby boli zjavené súčasné a praktické aplikácie Božej pravdy do každej novej situácie, kultúry, alebo časového obdobia (1Kor 14:3).

E. Sú veľmi činní vo všetkých Pavlových zboroch (1Kor 11:4-5; 12:28,29; 13:29; 14:1,3,4,5,6,22,24,29,31,32,37,39; Ef 2:20; 3:5; 4:11; 1Tes 5:20) a je o nich zmienka v *Didaché* (napísané v neskorom prvom storočí, alebo v druhom storočí, dátum nie je istý) a v Montanizme v druhom a treťom storočí v severnej Afrike.

IV. Prestali by dary existovať?

- A. Je ťažké odpovedať na túto otázku. Definovanie účelu darov nám pomôže objasniť problém. Boli mienené na to, aby sa potvrdilo počiatkové hlásanie evanjelia, alebo sú stálym spôsobom, akým Cirkev slúži sebe a svetu?
- B. Pozeráme sa na cirkevné dejiny alebo na samotnú NZ, keď odpovedáme na túto otázku? V NZ nie je žiadna zmienka o tom, že by duchovné dary boli iba dočasné. Tí, ktorí sa pokúšajú použiť 1Kor 13:8-13 pri riešení tohto problému zneužívajú autorský zámer tejto pasáže, ktorá tvrdí, že všetko okrem lásky sa pomíne.
- C. Som v pokušení povedať, že nakoľko NZ, nie cirkevné dejiny, je autorita, veriaci musia súhlasiť s tým, že dary pokračujú vo svojej existencii. Verím však, že kultúra vplyva na výklad. Niektoré veľmi jasné texty už viac nie sú aplikovateľné (napr. svätý bozk, ženy nosiace šatky, otroctvo, cirkevné zhromaždenia po domoch, atď). Ak kultúra vplyva na texty, prečo nie cirkevné dejiny?
- D. Toto je proste otázka, ktorá nemôže byť jednoducho zodpovedaná. Niektorí veriaci budú obhajovať „ukončenie“ a iní „ne-ukončenie.“ V tejto oblasti je mnoho intepretčných problémov, srde veriaceho je kľúčové. NZ je niekedy nejednoznačná a kultúrna. Potiaž spočíva v tom, ktoré texty sú ovplyvnené kultúrou/dejinami a ktoré sú večné princípy (Fee a Stuart *How to Read the Bible for All Its Worth*, s. 14-19 a 69-77). Toto je miesto, kde sú kľúčové pojednania o slobode a zodpovednosti nachádzajúce sa v Rim 14:1-15:13 a 1Kor 8:10. To, ako zodpovieme túto otázku, je dôležité v dvoch rozmeroch.
1. Každý veriaci musí kráčať vo viere v svetle, ktoré má z Písma a kultúry. Boh sa pozerá na naše srdce a pohnútky.
 2. Každý veriaci musí dovoliť iným veriacim, aby kráčali v ich viere a porozumení. Musíme zachovať toleranciu v biblických medziach. Boh chce, aby sme sa navzájom milovali tak, ako to robí On.
- E. Čo sa týka zhrnutia tejto problematiky, kresťanstvo je život viery a lásky, nie dokonalej teológie. Vzťah s Ním, ktorý vplyva na naše vzťahy s ostatnými, je dôležitejší ako definitívna informovanosť alebo dokonalosť v kréde.

16:7

□ „**A počul som oltár, hovoriac**“ Rohy oltára už prehovorili v 9:13. Zdá sa, že je to odkaz na (1) duše, ktoré sú pod oltárom (6:9; 14:18); alebo (2) modlitby Božích detí (8:3-5). Je možné, že naznačuje personifikáciu pre grafické zdôraznenie.

□ „**Pán Boh Všemohúci**“ Vid' poznámku v 15:3b.

□ „**pravdivé a spravodlivé sú Tvoje súdy**“ Môže ísť o narážku na Ž 19:9; 119:137. Je to užitočná pripomienka uprostred takého hrozného prenasledovania proti kresťanom (15:4 a 19:2). Jedného dňa Boh urovná všetky veci!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:8-9

⁸Štvrtý anjel vylial svoju čašu na slnko a bolo mu dané páliť ľudí ohňom. ⁹Ľudia boli pálení veľkým teplom; a rúhali sa menu Boha, ktorý má moc nad týmito plágami a nekajali sa, aby mu dali slávu.

16:8 Táto štvrtá čaša je podobná šiestej pečati z 6:12 a veľmi podobná štvrtej trúbe z 8:12.

□ „**bolo mu dané páliť ľudí ohňom**“ Slnko je zosobnené takýmto spôsobom v Ž 19:1-6. Boh ovláda nebeské telesá (1M 1:14-19). Nie sú to bohovia. Fungujú ako poslovia (prirodené zjavenie) a znamenia období (na uctievanie).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: OHEŇ

Oheň má v Písme pozitívne aj negatívne konotácie.

A. Pozitívne

1. hreje (Iz 44:15; Jn 18:18)
2. osvetľuje (Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. varí (2M12:8; Iz 44:15-16; Jn 21:9)
4. očisťuje (4M 31:22-23; Prisl 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. svätosť (1M 15:17; 2M 3:2; 19:18; Ez 1:27; Žid 12:29)
6. Božie vedenie (2M 12:21; 4M 14:14; 1Kr 18:24)
7. Božie zmocnenie (Sk 2:3)
8. ochrana (Zach 2:5)

B. Negatívne

1. spaľuje (Joz 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. ničí (1M 19:24; 3M 10:1-2)
3. hnev (4M 21:28; Iz 10:16; Zach 12:6)
4. trest (1M 38:24; 3M 20:14; 21:9; Joz 7:15)
5. falošné eschatologické znamenie (Zj 13:13)

C. Boží hnev proti hriechu je vyjadrený ohnivými metaforami

1. Jeho hnev rozpaľuje (Hoz 8:5; Sof 3:8)
2. Vylieva oheň (Nah 1:6)
3. Večný oheň (Jer 15:14; 17:4)
4. Eschatologický súd (Mt 3:10; 13:40; Jn 15:6; 2Tes 1:7; 2Pt 3:7-10; Zj 8:7; 13:13; 16:8)

D. Podobne ako mnoho iných metafor v Biblii (napr. kvas, lev, atď), oheň môže byť požehnanie alebo kliatba, v závislosti na kontexte.

16:9

□ „nekajali sa, aby mu dali slávu“ Účel Božieho hnevu je spásonosný (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11), hoci sa tvrdohlavé ľudstvo odmieta kajat’.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:10-11

¹⁰Vtedy piaty anjel vylial svoju čašu na trón šelmy a jej kráľovstvo ostalo zatemnené; a hrýzli si jazyky od bolesti ¹¹a rúhali sa Bohu nebies pre svoje bolesti a svoje rany; a nekajali sa zo svojich skutkov.

16:10

□ „piaty anjel vylial svoju čašu na trón šelmy“ Satanov trón bol daný šelme v 11:7. Jeho moc je opísaná v 13:2ff. Zdá sa, že toto je odkaz na hlavné mesto tejto svetovej vlády v posledných časoch.

□ „jeho kráľovstvo“ Satan imituje Boha. Tak ako Boh má kráľovstvo, aj Satan má kráľovstvo. V zostávajúcich kapitolách je Božia služba v Kristovi parodovaná zlou trojicou. Satanovo kráľovstvo je skrze šelmu medzinárodné (13:14-17).

□ „ostalo zatemnené“ Toto je ďalší odkaz na egyptské rany (2M 10:21-23). Boh ovláda svetlo (8:12; 9:2; 1M 1:5,14-18).

16:11

□ „rúhali sa Bohu nebies“ Títo neveriaci rozpoznali zdroj a príčinu svojej bolesti, ale nekajali sa a neobrátili sa ku Kristovi! Rany na Egypt boli poslané, aby odhalili falošných bohov Egypta a spôsobili, aby Egypťania uverili Bohu Izraela. „Kliatby“ z 5M 27-28 boli poslané, aby obnovili neveriacich Židov k viere a poslušnosti. Súd má spásonosný cieľ (okrem posledného)!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:12-16

¹²Šiesty anjel vylial svoju čašu na veľkú rieku, Eufkrat; a jej voda bola vysušená, aby bola pripravená cesta pre kráľov z východu. ¹³A videl som vychádzať z úst draka a z úst šelmy a z úst falošného proroka, troch nečistých duchov podobných žabám; ¹⁴lebo sú to duchovia démonov, konajúci zázraky, ktorí idú ku kráľom celého sveta, aby ich zhromaždili k vojne veľkého dňa Boha Všemohúceho. ¹⁵(„Hľa, prichádzam ako zloděj. Blahoslavený ten, ktorý bdie a zachováva svoj odev, aby nechodil nahý a aby ľudia nevideli jeho hanbu.“) ¹⁶A zhromaždili ich na miesto, ktoré sa hebrejsky volá Har-Magedon.

16:12

□ „šiesty anjel vylial svoju čašu na veľkú rieku, Eufkrat“ Táto rieka bola spomenutá v 9:13-19, keď démonská armáda prešla jej brehy, aby mučila ľudstvo. Povodie Eufratu bolo severnou hranicou Zaslúbenej zeme a vonkajšou medzou Rímskej ríše. Možný historický základ tejto démonskej armády je partská jazda. Títo proti Rímu bojujúci dobyvatelia boli postrachom pre rímske légie.

□ „jej voda bola vysušená“ V SZ je vysušenie vôd dosť často opisované ako Boží skutok (2M 13:21), podobne ako pri Červenom mori (Joz 3:17), rieke Jordán a vo viacerých iných narážkach v prorockej literatúre (Iz 11:15-16; 44:27; Jer 51:36; Zach 10:11). Táto fyzická činnosť symbolizuje, že Boh dovoľuje, aby konflikt v posledných časoch vyvrcholil. Teologicky ide o paralelu s 2Tes 2:6-7, „čo/kto zdržuje.“

□ „aby bola pripravená cesta pre kráľov z východu“ Mnoho sa diskutovalo o tom, aká je spojitosť medzi „kráľmi z východu“ vo v. 12 a „kráľmi celého sveta“ vo v. 14:

1. Sú to tí istí.
2. Sú to protivníci (mýtus Nero Redivivus a partská armáda).
3. Kráľi z východu odkazujú na Božiu armádu.

Ak je to tak, tak toto je narážka na to, ako Boh povoláva svoj ľud z Babylonu (Iz 41:2,25; 45:1-3; 46:11). Z kontextu je možné, že kráľi z východu sú Božie nástroje pri útoku na vojská šelmy (t.j. historická narážka na Partov útočiacich na Rím). Avšak, v. 14 a kapitoly 19 a 20 naznačujú, že je iba jedna ľudská armáda a je spojená proti Bohu God (Ž 2; Jer 25:15-26).

16:13

□ „drak, šelma, falošný prorok“ Toto je prvý krát, keď je druhá šelma (13:11) nazvaná ako „falošný prorok“, ale odteraz bude takto predstavovaná zakaždým (16:13; 19:20; 21:10).

Títo traja sú odkaz na satanskú trojicu, ktorá bude porazená v dvoch štádiách: dve šelmy budú porazené v údolí Megiddo (v. 12-16) a Satan na konci Kristovej pozemskej vlády (Zj 20:1-7).

□ „troch nečistých duchov podobných žabám“ Výraz „nečistí“ je v NZ používaný ako odkaz na démonov. Prečo boli charakterizovaní ako žaby je veľmi sporné:

1. Je to ďalší odkaz na egyptské rany (2M 8:6).
2. V zoroastrianizme sú žaby symbol ultimátneho zla.
3. Je to odkaz na nečisté zvieratá (3M 11:10,31).

16:14

□ „sú to duchovia démonov, konajúci zázraky“ Je veľmi zaujímavé všimnúť si, že tieto znamenia budú zavádzať neveriacich, ale nezvedú ani najmenšie z Božích detí (13:13; Mt 24:24; Mk 13:22; 2Tes 2:9-11). Táto posledná literárna jednotka (čaše) je porovnanie medzi tým, čo sa stane Božím deťom a čo sa stane obyvateľom zeme. Kristus hovorí slová pravdy, spravodlivosti a milosrdenstva, aby priniesol na zem pokoj, ale démonskí žabí duchovia hovoria lži a zhromažďujú národy k vojne.

□ „ktorí idú ku kráľom celého sveta“ Toto môže byť narážka na Ž 2:2, ktorý tvorí obrazy pre tieto posledné kapitoly Zjavenia.

□ „aby ich zhromaždili k vojne veľkého dňa Božieho“ Tento opis eschatologického boja sa objavuje v 6:2-8; 11:7-10; 12:17; 16:14; 17:14; 19:19 a 20:8 (sedem literárnych jednotiek knihy Zjavenia). Je možné, že všetky tieto state predstavujú jednu bitku z viacerých perspektív (r.j. paralelizmus).

16:15

Táto parentetická fráza obsahuje Kristove slová, ktoré sú vsunuté, aby povzbudili a varovali Boží ľud. Toto je jedno zo siedmich blahoslavenstiev veriacim (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14).

□ „**prichádzam ako zlodej**“ Tieto Ježišove slová (Mt 24:43-44; Lk 12:39-40) boli použité už skôr v Zj 3:3 a sú zmienené v 1Tes 5:2 a 2Pt 3:10. Zdá sa, že ide o odkaz na náhly, kedykoľvek možný príchod Krista v súde pri *Parúzii* (Druhom príchode).

□ „**Blahoslavený ten, ktorý bdie a zachováva svoj odev**“ Toto je tretie zo siedmich blahoslavenstiev daných verným veriacim (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14). Toto sa zdá byť takmer zhrnutím eschatologického varovania, ktoré sa nachádza v Mk 13:33-37; Lk 12:37. Tento verš sa zdá byť úplne mimo svojho miesta, ak by sa už predtým udialo tajné vytrhnutie Cirkvi. Ku komu potom Ježiš hovorí?

□ „**aby nechodil nahý a aby ľudia nevideli jeho hanbu**“ Môže to byť narážka na Zj 3:18. V SZ bola nahota symbol súdu (Ez 23:29; Hoz 2:3; Am 2:16; Mích 1:8). Toto však nie je odkaz na stratu spasenia, ale na kresťanov, ktorí budú zahnaní z ich skutkov a nedostatkov v ich životnom štýle viery pri Ježišom Druhom príchode. Jeho vojenský príchod, presne taký, ako židia očakávali príchod Mesiáša, je opísaný v Zj 19:11-16.

16:16

□ „**a zhromaždili ich**“ Toto sa opakuje v 20:8.

□

NASB	„hebrejsky sa volá Har-Magedon“
NKJV, NJB	„hebrejsky, Armageddon“
NRSV	„hebrejsky sa volá Harmagedon“
TEV	„hebrejsky je Armageddon“

Toto slovo je rôzne hláskované vo viacerých gréckych rukopisoch. Je viacero teórií opisu tohto mena (ktoré sa neobjavuje nikde v hebrejskej ani v gréckej literatúre).

1. Odkazuje na „vrch Megiddo,“ severné mesto v kmeňovom území Manases, postavené na kopci.
2. Odkazuje na „mesto Megiddo,“ ale problém je, že toto nie je presné znenie názvu toho mesta.
3. Je to preklad frázy „vrch zhromaždenia“ nachádzajúci sa v Iz 14:13, ktorý odkazuje na ultimátny vrch Božstva, na ktorý Satan zaútočí.
4. Odkazuje na Zaslúbenú zem („vrchy Izraelské“ spomenuté v Ez 38:8,20,21; 39:2,4,17).
5. Odkazuje na „ovocný vrch,“ ktorý by symbolizoval Jeruzalem, konečné miesto mnohých z týchto konečných bojov medzi dobrom a zlom (Joelovo proroctvo).
6. Význam koreňa „megiddo“ môže byť „odrezať alebo zaútočiť,“ odkazujúc tak na „vrch zničenia“ z Jer 51:25, ako symbol zničenia Ríma.

Ján si vybral mesto, ktoré bolo široko známe a jemne zmenil jeho znenie. Je to podobné zoznamu dvanástich kmeňov v 7:5-8, aby poukázal na ich symbolickú podstatu. Tento symbolický výklad je možné ďalej pozorovať v použití frázy „hebrejsky,“ čo indikuje symboliku, ako aj v 9:11. Je pravda, že Údolie Jezreel alebo Pláň Esdraelon bolo miesto mnohých z bojov (Sud 5:19-21; 2Kr 9:27; 23:29-30; 2Kron 35:22; Zach 12:11). Táto severná invázna cesta mocností Mezopotámie sa stala kultúrnym symbolom zla (Iz 14:31; Jer 1:13-14; 4:6; 10:22; 46:20-24; 47:2-7; 50:3,9,41; 51:48; Ez 38:6,15; 39:2).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 16:17-21

¹⁷Vtedy siedmy anjel vylial svoju čašu na povetrie a veľký hlas vyšiel z chrámu od trónu, hovoriac: „Stalo sa.“
¹⁸A nastali žiary blesku a zvuky a dunenia hromu; a nastalo veľké zemetrasenie, také ako nebolo od kedy prišiel človek na zem, také veľké zemetrasenie *to bolo a* také silné. ¹⁹Veľké mesto bolo rozdelené na tri časti a mestá národov padli. Veľký Babylon bol v pamäti pred Bohom, aby mu bol daný kalich vína Jeho hrozného hnevu. ²⁰A každý ostrov sa stratil a vrchy sa nenašli. ²¹A veľké krupobitie, okolo sto libier každý kus, padalo z neba na ľudí; a ľudia sa rúhali Bohu pre pliahu krupobitia, lebo to bola krutá pliaha .

16:17

□ „**Vtedy siedmy anjel vyliat svoju čašu na povetrie**“ Toto môže byť odkaz na Satanovo kráľovstvo, ako sa nachádza v Ef 2:2. Boj so zlom je dokonaný (v. 17c-21).

16:18 V Zjavení sa to viackrát používa (4:5; 8:5; 11:19; 16:18).

16:19

□ „**Veľké mesto**“ Niektorí to vidia ako odkaz na Jeruzalem pre 11:8. Ja si však myslím, že dokonca aj 11:8 je symbol pre Rím (11:8; 16:19; 17:18; 18:10,18-19,21). Rím je opisovaný ako veľká babylonská neviestka (14:8), pričom Babylon bolo staroveké stredisko bezbožnej spoločnosti. V Jánových časoch bol takýmto strediskom Rím. V dobe Antikrista to môže byť iné svetové mesto. Ján pokračuje v opise zničenia sídla skazenej, ľudskej, proti Bohu postavenej vlády v kapitolách 17-18.

□ „**bolo rozdelené na tri časti**“ Toto je možno narážka na víziu z Ez, ktorá opisuje úplnú porážku.

□ „**mestá národov padli**“ Toto poukazuje na alianciu skazených ľudských vlád proti nášmu Bohu a Jeho Kristovi (Ž 2). Vid' poznámku v 10:11.

□ „**Veľký Babylon bol v pamäti pred Bohom**“ Fráza „Vtedy sa Boh rozpomenuť“ je častý symbol Božieho súdu (18:5; 19:15). Tento konkrétny kalich súdu bol predstavený v 14:10.

□ „**kalich vína Jeho hrozného hnevu**“ Opilstvo bola metafora Božieho súdu (Ž 60:3; 75:8; Iz 51:17,22; Jer 25:15-16, 27-28). „Hnev“ je výraz *orge*. Vid' plnú poznámku v 7:14.

16:20

□ „**každý ostrov sa stratil**“ Toto je podobné šiestej pečati (6:14).

□ „**vrchy sa nenašli**“ Toto boli sz symbolické frázy pre katakliztické udalosti v posledných časoch (Ž 97:5; Mich 1:4; Nah 1:5).

16:21

□ „**veľké krupobitie**“ Krupobytie bolo vždy znamenie Božieho súdu (Joz 10:11; Iz 28:2). Ide o ďalšiu možnú narážku na egyptské rany (2M 9:23-24). V Ez 38:22 sú krúpy použité ako eschatologickí Boží nepriatelia. Hmotnosť krúpov sa zmenila.

□ „**okolo sto libier každý kus**“ Toto je doslova „hmotnosť jedného talentu.“ Hmotnosť „talentov“ sa v starovekom Blízkom Východe rôznila od 45 do 138 libier. Ich presná hmotnosť je neznáma, ale zjavne ide o prehnané hmotnosti, aby sa poukázalo na škody, ktoré spôsobia.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Čo symbolizuje „sklené more“?
2. Prečo Boh ukazuje Jánovi videnie nebeského svätostánku?
3. Uved'te podobnosti medzi pečaťami, trúbami, čašami a ranami na Egypt.
4. Ako sa králi z východu v 6:12 vzťahujú na kráľov celej zeme v 6:14?
5. Čo alebo kde je Armageddon? (16:16)
6. Čo predstavuje „veľké mesto“? (16:19)

ZJAVENIE 17-18

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Veľká Nevieška a Šelma	Šarlátová Žena a Šarlátová Šelma	Pád Babylonu	Slávna Nevieška	Veľká Nevieška
17:1-6a	17:1-6	17:1-6a	17:1-2	17:1-7
	Význam Ženy a Šelmy		17:3-6a	
17:6b-14		17:6b-8	17:6b-8	
	17:7-18			Symbolika Šelmy a Neviešky
				17:8
		17:9-14	17:9-11	17:9-11
			17:12-14	17:12-14
17:15-18		17:15-18	17:15-17	17:15-18
			17:18	
Pád Babylonu	Pád Veľkého Babylonu	Nárek nad Padlým Mestom	Pád Babylonu	Anjel Oznamuje Pád Babylonu
18:1-3	18:1-8	18:1-3	18:1-3	18:1-3
				Boží Ľud Povolany k Úteku
18:4-8	Svet Žiali nad Pádcom Babylonu	18:4-8	18:4-8	18:4-8
18:9-10	18:9-20	18:9-10	18:9-10	18:9-13
18:11-20		18:11-20	18:11-17a	
				18:14
				18:15-17a
			18:17b-19	18:17b-20
	Definitivnosť Pádu Babylonu		18:20	
18:21-19:4	18:21-24	18:21-24	18:21-23	18:21-24
			18:24-19:4	

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstavec má jednu a iba jednu tému.

1. Prvý odstavec
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 17:1-18:24

- A. Tieto dve kapitoly detailne opisujú zničenie Babylonu, ktorého pád je spomenutý už v 14:8 a 16:19, ako aj v 18:2,21. Každý z týchto opisov sa objavuje v oddelenej literárnej jednotke (12-14), (15-16) a (17-19). Mohlo by ísť o ďalší príklad paralelizmu, alebo rekapitulácie?
- B. SZ pozadie týchto dvoch kapitol sa nachádza v rekviemoch napísaných na počesť pádu starovekých bezbožných miest: (1) Babylon (Iz 13,14,21 a Jer 50-51); (2) Týrus (Iz 23 a Ez 26-28); (3) Nineve (Nahum); a dokonca aj (4) skazený Jeruzalem (Iz 1:1-26; Ez 16:51-52).
- C. Tento koncept padlého svetového systému, ktorý je nepriateľský voči Bohu je prezentovaný aj v Ž 2, Dan 2, 7; 9:24-27; Mt 24; Mk 13; Lk 21; a 1Jn 2:15-20.
- D. Zjavenie používa sz pohrebné náreky pri opise pádu Ríma, proti Bohu postavenému impériu Jánovej doby. Tento istý nezávislý, arogantný, materialistický, bezbožný svetový systém je však prítomný v každej dobe. Taktiež sa naplno prejaví v posledných časoch vo vodcovi svetového impéria (2Tes 2). Detaily, ktoré pomohli Jánovmu čitateľovi identifikovať Rím sa môžu znovu objaviť v posledných dňoch. Problém však je, že každá generácia veriacich sa pokúšala natlačiť Zjavenie do svojej doby!

Táto kniha je relevantná pre prvé storočie, každé storočie, ako aj pre posledné storočie. Najlepšie je netlačiť na detaily. Mali svoj význam (pre prvých poslucháčov) a opäť budú mať svoj význam (pre poslednú generáciu). Pre väčšinu generácií veriacich sú však tajomné. Je oveľa lepšie poukázať na ústredné pravdy siedmych literárnych jednotiek. Sú večne relevantné! Ak sa detaily stanú prísne doslovnými pre poslednú generáciu prenasledovaných veriacich, nebudú potrebovať komentátora, aby im o nich povedal!
- E. William Hendriksen, *More Than Conquerors*, poukazuje na paralelizmus všetkých siedmich sekcií Zjavenia (viď poznámku C., s.10). Takýmto spôsobom presadzuje paralelu pádu troch nepriateľov veriacich (Satan, dve šelmy a Babylon, antikristovský bezbožný systém). Hoci je ich zničenie vyobrazené oddelene (Satan, 20:7-10; dve šelmy, 19:17-21; a Babylon, 18:1-19:4), v skutočnosti sú súbežné, práve ako pečate, trúby a čaše.

V mnohých rozmeroch je toto atraktívna výkladová štruktúra, ktorá rozširuje zjavný paralelizmus pečatí (4-7), trúb (8-11) a čiaš (15-16), o kapitoly 17-19 a 20-22.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 17:1-7

¹Vtedy jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali sedem čiaš, prišiel a rozprával sa so mnou, hovoriac: „Pod' sem, ukážem ti súd veľkej neviestky, ktorá sedí na mnohých vodách, ²s ktorou králi zeme páchali *skutky* nemorálnosti a tí, ktorí prebývajú na zemi boli opití vínom jej nemorálnosti.“ ³A odniesol ma v Duchu na púšť; a videl som ženu sediacu na šarlátovej šelme, plnú rúhavých mien, majúcu sedem hláv a desať rohov. ⁴Žena bola odetá v purpure a šarláte a vyzdobená zlatom a drahými kameňmi a perlami, majúc zlatý kalich ohavností a nečistých vecí jej nemorálností vo svojej ruke, ⁵a na jej čele bolo napísané meno, tajomstvo, „VELKÝ BABYLON, MATKA NEVIESTOK A OHAVNOSTÍ ZEME.“ ⁶A videl som ženu, opitú krvou svätých a krvou Ježišových svedkov. Keď som ju uvidel, veľmi som sa divil. ⁷A anjel mi povedal: „Prečo sa divíš? Poviem Ti tajomstvo ženy a šelmy, ktorá ju nesie, ktorá má sedem hláv a desať rohov.“

17:1

□ „jeden zo siedmich anjelov“ Ďalší anjel je rovnako opísaný v 21:9. Chronologický vzťah medzi kapitolami 17 a 18 a vyliatím čiaš v kapitole 16 môže (1) predchádzať vyliatie čiaš, alebo (2) môže byť ďalším opisom dôsledkov čiaš.

□ „ukážem ti súd veľkej neviestky“ Duchovná zvodkyňa je opísaná vo v. 5 ako „veľký Babylon.“ Podľa skorších kapitol tieto oslovenia odkazujú na padlý svetový systém zobrazený ako:

1. Danielov Babylon.
2. Danielov medzibiblický Antiochus IV.
3. Jánov rímsky cisár pripisujúci si božstvo.

V Kapitole 17 je zvodná moc luxusu a chamtivosti daná do súvisu s komerčnou mocou kapitoly 18. V SZ sú tri mestá nazvané ako neviestky

1. Týrus (Fenícia) v Iz 23:15-16
2. Nineve (Asýria) v Nah 3:4
3. Jeruzalem (Júda) v Iz 1:21; Ez 16:31,35; 23.

□ „ktorá sedí na mnohých vodách“ SZ narážka je na Jer 51:11-14, ktorý odkazuje na staroveké mesto Babylon, ktoré bolo umiestnené na Eufrate (tak ako Ninive stálo na rieke Tigris) a malo veľkoplošné ručne vyrobené zavlažovacie a prepravné kanály. Vo svetle v. 15 je však táto fráza vykladaná ako medzinárodne kráľovstvo (Dan 7:2,3).

17:2

□

NASB „s ktorou králi zeme páchali *skutky* nemorálnosti“

NKJV, NRSV „s ktorou králi zeme páchali smilstvo“

TEV „králi zeme praktizovali sexuálnu nemorálnosť“

NJB „s ktorou králi zeme sami páchali smilstvo“

Prostitúcia ma dva primárne aspekty: (1) komerčné zväzy (Týrus, Iz 23:13-18; a Ninive, Nah 3:4); a (2) politické zväzy, ktoré obsahovali zmluvné uctievanie bohov národov počas ratifikačných ceremónií (Jeruzalem bol tiež nazvaný ako neviestka v Iz 1:21 a Jer 3). Častá súčasť týchto osláv bola aj rituálna prostitúcia.

□ „tí, ktorí prebývajú na zemi boli opití vínom jej nemorálnosti“ Toto je narážka na Jer 51:7. Je predstavená v 14:8. Fráza „tí, ktorí prebývajú na zemi“ je opakujúci sa motív v knihe Zjavenia vykresľujúci padlé, neobrátené ľudstvo, vzdialené od Boha (3:10; 6:10; 8:13; 11:10; 13:8,14; 17:8). „Pit“ je sz metafora pre súd (Ž 75:6-8).

17:3

□ „a odniesol ma v Duchu“ Táto fráza je používaná v Zjavení ako úvod k víziám (1:10; 4:2; 17:3; 21:10). Mnohí komentátori zakladajú svoje pochopenie štruktúry Zjavenia na týchto videniach. Nezabudnite, že apokalyptická literatúra je vysoko štruktúrovaný žáner. Štruktúra sa stáva kľúčom k interpretácii.

□ „na púšť“ Môže ísť o (1) metaforu pre bezpečné miesto (12:6,14, kde je to narážka na obdobie putovania Izraela po púšti); (2) zobrazenie jednotlivca, ktorý vychádza zo svetového systému, aby ho videl objektívne; alebo (3) narážku na staroveké mesto Babylon nachádzajúce sa v Iz 21:1-10, kde je to metafora súdu.

Jánove obrazy sú veľmi živé. Vo v. 1 žena sedí na mnohých vodách (rieka Eufrat) a vo v. 3 sedí na šarlátovej šelme na púšti.

□ „a videl som ženu sediacu na šarlátovej šelme“ Výraz šarlát“ môže odkazovať na (1) vraždu, 17:6-7; (2) luxus, 18:12-16; alebo (3) Satana ako červeného draka, 12:3. Šelma je do detailu opísaná v 13:1-10. Odkazuje na Antikrista v posledných časoch (Dan 7:9-14; 9:24-27; 11:36-45; 2Tes 2; 1Jn 2:18).

□ „plnú rúhavých mien“ Je to podobný obraz ako v 13:1,5-6. Tieto tituly sú spojené historicky s osobným zbožšťovaním rímskeho cisára. Nárokovali si na tituly ako „božský“, „spasiteľ“, „pán.“ Ultimálny cieľ šelmy nie je politická moc nad svetom, ale náboženské uctievanie (Dan 7:8,20; 8:11,25; 9:36,37) ako zástupcu a vtelenie Satana (možno zobrazeného v Iz 14:13-14 a Ez 28:16-17).

□ „majúcu sedem hláv a desať rohov“ Tento opis je podobný opisu červeného draka (12:3) a morskej šelmy (13:1). Táto podobnosť je zámerná, aby bolo poukázané na jednotu medzi týmito rôznymi proti Bohu bojujúcimi osobami.

V číselnej symbolike (1) sedem hláv znamená „dokonalé“ poznanie alebo ultimálny vodca v posledných časoch, zatiaľ čo (2) desať rohov sa vzťahuje na úplnú moc alebo svetovú vládu (17:7,9,12,16).

17:4

□ „žena bola odetá v purpore a šarláte“ Tieto farby môžu odkazovať na kráľovské postavenie (purpur) a nemorálnosť (šarlát) alebo ide iba o metaforu pre luxus, bohatstvo a prepych (18:12,16).

□ „ozdobená zlatom a drahými kameňmi a perlami“ Toto je symbol pozemskej a duchovnej moci a postavenia (použitie Ezechielom ako edénska metafora pre pýchu kráľa Týru v Ez 28:13).

□ „zlatý kalich“ Toto je narážka na mesto Babylon (Je. 51:7).

17:5

□ „na jej čele bolo napísané meno“ Senecove *Kontroverzie* 1:2 a Juvenalova *Satira* 6:122-123 zaznamenávajú, že rímske neviestky nosili na čele pás s nápisom ich mena a mena ich vlastníka. Môže ísť teda o historickú narážku na Jánovu dobu, alebo v kontexte Zjavenia to tiež môže byť odkaz na značenie čela neveriacich (13:16-17; 14:9,11; 15:2; 16:2; 19:20; 20:4), ktoré napodobňuje Božie zapečatenie veriacich (7:2; 9:4).

□

NASB „tajomstvo, Veľký Babylon“

NKJV „Tajomstvo, Veľký Babylon“

NRSV „tajomstvo: veľký Babylon“

TEV „tajný význam: Veľký Babylon“

NJB „meno, kryptické meno: Veľký Babylon“

Sú isté nezhody, či má byť výraz „tajomstvo“ súčasťou titulu, alebo spôsob odkazovania symbolickú podstatu titulu (v. 7). Babylon má svoj pôvod v prvej civilizácii začatej Nimród (Bábel), ktorá sa vzbúrila proti Bohu a bola rozprchnutá v Gen 11. Z tohto použitia a z toho, že Babylon vzal Boží ľud (Júda) do vyhnanstva, sa Babylon stal synonymom zlej imperiálnej svetskej moci. V Jánovej dobe to bol Rím (1Pt 5:13).

17:6 Tento verš hovorí o prenasledovaní a mučeníctve veriacich (11:7; 13:7; Dan 7:21).

□ „**veľmi som sa divil**“ KJV túto vetu prekladá „s veľkým obdivom,“ ale NKJV má „divil som sa s veľkým úžasom.“ Ján ju neobdivoval, ale bol úplne užasnúť z jej činov. Bolo jej dovolené, aby prenasledovala a zabíjala Boží ľud (13:5,7,15; 11:7).

NASB (AKTUZALIZOVANÝ) TEXT: 17:8-14

⁸„Šelma, ktorú si videl, bola a nie je a vystúpi z priepasti a pôjde do zničenia. A tí, ktorí prebývajú na zemi, ktorých meno nebolo napísané v knihe života od počiatku sveta, sa budú diviť, keď uvidia šelmu, že bola a nie je a príde. ⁹Tu je myseľ, ktorá má múdrosť. Sedem hláv je sedem vrchov, na ktorých sedí žena ¹⁰a to sú siedmi králi; päť padlo, jeden je, ďalší ešte neprišiel; a keď príde, musí krátko zotrvať. ¹¹Šelma, ktorý bola a nie je, je sama taktiež ôsma a je *jedna* zo siedmich a ide do zničenia. ¹²Desať rohov, ktoré si videl, sú desiati králi, ktorí ešte neprijali kráľovstvo, ale prijímú vládu ako králi so šelmou na jednu hodinu. ¹³Majú jeden zámer a dajú svoju moc a vládu šelme. ¹⁴Budú viesť vojnu proti Baránkovi, ale Baránok ich premôže, lebo On je Pán pánov a Kráľ kráľov a tí, ktorí sú s Ním sú povolaní a vyvolení a verní.“

17:8

□ „**Šelma, ktorú si videla bola a nie je a vystúpi**“ Tento chronologický opis spôsobil veľké ťažkosti medzi komentátormi.

1. Niektorí z nich ju vidia v historickom význame, ktorý sa konkrétne vzťahuje na legendu o Nerovom návrate.
2. Iní ju vidia ako postupnosť svetových impérií vo vzťahu k Dan 2, vrcholiacu v proti Bohu postavenom svetovom systéme v posledných časoch.
3. Ostatní ju vidia vo vzťahu s eschatologickou činnosťou šelmy opísanou v 13:3,12,14, ktorá súvisí s jej napodobňovaním alebo parodovaním Krista.
4. Môže súvisieť s Jánovým konceptom ducha antikrista v každom veku, ktorý vyvrcholí v Antikristovi posledných dní (1Jn 2:18,22; 4:3; 2Jn 7).

Je to taktiež paródia na Yahweho meno (1:4,8).

□ „**priepast**“ Toto je grécky výraz pre „hlbinu“ s ALFA PRIVATÍVOM. Najprv sa spomína v 9:1 a 11:7. Je to obrazné obydlie zla a démonov. Vid' poznámku v 9:1.

□ „**knihá života**“ Vid' poznámky v 5:1 a 13:8.

□ „**od počiatku sveta**“ Vid' poznámku v 3:5 a 13:8.

17:9

□

NASB, NKJV „Tu je myslel, ktorá má múdrosť“

NRSV „Toto je volanie na myseľ, ktorá má múdrosť“

TEV „Toto je volanie na múdrosť a porozumenie“

NJB „Toto je volanie na bystrosť“

Táto fráza je podobná tej v 13:18, ktorá sa zaoberá číslom mena šelmy. Tento malý biblický hlavolam spôsobil, že každý prichádza so svojou vlastnou teóriou! Skutočnosť, že je tu taká prehnaná výkladová jednoduchosť svedčí o tom, že medzi nami nie je veľa múdrych! (1Kor 1:26-31). Pre mňa je to iba ďalší spôsob, akým Ján poukazoval na tajomnú, symbolickú, kryptickú podstatu svojho písania (Frank Stagg, *New Testament Theology*, s. 317).

□ „**Sedem hláv je sedem vrchov, na ktorých sedí žena**“ Toto je narážka na Rím. Rím, podobne ako Jeruzalem, bol postavený na siedmich vrchoch. Táto fráza sa objavuje v mnohých starovekých spisoch pri opise mesta Rím. Je teda povinnosť vykladačov, aby túto frázu aspoň videli vo svetle Rímskej ríše, hoci celá narážka z kapitol 17 a 18 zjavne predstavovala proti Bohu postavený svetový systém, ktorý bude existovať v posledných časoch a v skutočnosti existuje v každom veku.

17:10-11 Niektorí komentátori to vidia ako sériu rímskych cisárov: Augustus, Tibérius, Caligula, Claudius a Nero ako „piati, ktorí padli.“ Vespazián je „ten, ktorý je“ a Titus je „ten, ktorý na krátko príde.“ (F. F. Bruce, *Answers to Questions*, s. 141). Tento výklad je dosť svojvoľný; traja relatívne menej dôležití cisári (Galba, Otho a Vitellius), ktorí súťažili o trón v r. 68-69, boli vynechaní. Majúc svoje problémy, zdá sa, že toto je stredobod v. 10 a 11, s dôrazom na mýtus o Nerovom oživení a návrate s partskými jazdami, aby napadol Rím (toto môže vysvetľovať v. 16, cf. Sibylina Proroctvá, 5:361-368).

Ostatní vidia toto proroctvo ako naplnené v Domiciánovej perzekúcii. Je niekoľko hlavných prekážok pri tomto výklade: (1) muselo by platiť, že Zjavenie bolo napísané počas Vespaziánovej vlády, čo je v rozpore so starovekou cirkevnou tradíciou, že Ján písal počas Domiciánovej vlády a (2) symbolickým použitím čísel v tejto knihe. Prečo by sme mali hľadať historickú doslovnosť? Znovu môže ísť o niečo čo Ján urobil zámerne, aby poukázal na symbolickosť jeho vízií, ktoré neboli mienené na to, aby boli úplne uzamknuté do žiadnej historickej doby.

Ďalšia možná interpretácia hovorí, že je to odkaz na sériu piatich sz impérií, ktoré boli nepriateľské voči Božiemu ľudu: Egypt, Asýria, Babylon, Perzia, Grécko („päť padlo“), Rím („jeden je“), eschatologické bezbožné impérium („a ďalší ešte neprišiel“). Tento výklad zapadá do celkového vzorca sérií proti Bohu postavených impérií z Dan 2:1-8 (George Ladd, *Revelation*, s. 227-231).

Ešte ďalší staroveký výklad je symbolickosť všetkých čísel a detailov Zjavenia, čo by mohlo jednoducho obrátiť túto kapitolu na ďalší príklad ultimátneho konfliktu medzi Bohom a zlým (Alan Johnson, *Revelation*, s. 152-153, 157-161).

Toto je dobrý príklad mojich vnútorných rozporov, ako vykladača. Je toľko rôznych výkladov od zbožných učencov, ktorým dôverujem. Prvá teória je od môjho obľúbeného autora, F.F. Brucea. Ďalšie dve sú od mojich obľúbených komentátorov Zjavenia, George Ladda a Alana Johnsona. Nezhodujú sa! Kľúčový problém je, či je text odkazom na Rím v prvom storočí (F.F. Bruce), SZ (George Ladd), alebo apokalyptické obrazy (Alan Johnson) V tomto štádiu môjho osobného štúdia považujem Johnsonov pohľad za najlepší.

17:12

□ „**desať rohov, ktoré si videl, sú desiatich kráľov**“ Toto je narážka na Dan 7:7,23-24. Daniel 7 je opis Antikrista v posledných časoch. Niektorí vidia túto frázu v historickej spojitosti s desiatimi vazalskými kráľmi Ríma, zatiaľ čo iní ich vidia ako démonické nájazdy zo Zj 9. Mnohým pripadá symbolická podstata čísel v tejto knihe aj v tomto prípade ako odkaz na vodcov v posledných časoch, ale bez konkrétností.

Mnohé prepracované doslovné výklady knihy Zjavenia sú založené na špecifických detailoch z v. 10-12. Tieto proroctvá sú veľmi špecifické, čo zdanlivo naznačuje doslovné naplnenie v posledných časoch. Symbolický charakter literárneho žánra poukazuje na symbolický výklad týchto čísel a detailov (aspoň pre tých z nás, ktorí nie sú v poslednej generácii prenasledovaných veriacich).

17:13 Tento verš poukazuje na jednotu zla, zatiaľ čo v. 15-16 poukazuje na nejednotu zla. Zlo sa ultimátne otočí proti sebe samému v 16:12.

17:14

□ „**Budú viesť vojnu proti Baránkovi**“ Baránok je identifikovaný s Jeho ľuďom (Mt 25:35-40; Sk 9:4).

□ „**ale Baránok ich premôže... a tí, ktorí sú s Ním**“ Všimnite si tú úzku identifikáciu medzi Kristovým víťazstvom a víťazstvom Jeho ľudu.

□ „**On je Pán pánov a Kráľ kráľov**“ Rovnaký titul je zmieny aj v 19:16 ako charakteristika prichádzajúceho Mesiáša. Jeho pôvod sa nachádza v (1) opise Yahweho z 5M 10:17 alebo (2) babylonského titulu používaného pre Nabuchodonozora v Dan 2:37. Číselná hodnota tejto frázy sa rovná 777 v Aramejčine, hoci toto sa v texte nespomína.

□ „**povolání a vyvolení a verní**“ Všimnite si narážku na predurčenie nachádzajúcu sa vo výrazoch „vyvolení“ a „povolání“, ale tiež si všimnite, že sú povolání k vytrvalosti spojené s „vernou“. Sme Jeho skrze povolanie a vieru (počiatočnú aj pokračujúcu). Vid' Zvláštnu Tému o Vytrvalosti v 2:2.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 17:15-18

¹⁵A povedal mi: „Vody, na ktorých si videl sedieť neviestku, sú ľudia a zástupy a národy a jazyky. ¹⁶A desať rohov, ktoré si videl a šelma, budú nenávidieť neviestku a spustošia a obnažia ju a budú jesť jej telo a spália ju ohňom. ¹⁷Lebo Boh dal do ich srdc, aby vykonali Jeho zámer tým, že majú spoločný zámer a že dajú svoje kráľovstvo šelme, kým sa nenaplnia Božie slová. ¹⁸Žena, ktorú si videl, je veľké mesto, ktoré vládne kráľom zeme.“

17:15 Tento verš ukazuje univerzálnu vládu bezbožného vodcu a jeho impéria v posledných časoch. Vid' poznámku v 10:11.

17:16 Toto je narážka na Ez 16:39-40; 23:25-27; 28:18. Zdá sa, že ide o odkaz na vnútorný spor medzi mocnosťami zla, ako aj v 16:12. Tento vnútorný boj je Božia stratégia. (v. 17)

17:17

□ „**srdcia**“ Vid' Zvláštnu Tému v 2:23.

17:18 Toto veľké mesto je spomínané v 11:8 a 16:19 s narážkami buď na Jeruzalem (dispenzacionalisti), alebo Rím (preteristi). Kontext literárnej jednotky nabáda k tomu, že proti Bohu postavená štruktúra je symbolizovaná mestom. To, o ktoré mesto ide, nie je podstatné; stredobod je existencia vládneho systému úplne vzdialeného od Boha, kde sa ľudia pokúšajú naplniť všetky svoje potreby (ateistický humanizmus).

ZJAVENIE 18

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 18:1-3

¹Po týchto veciach som videl ďalšieho anjela schádzať z neba, majúc veľkú moc a zem bol osvietená jeho slávou. ²A volal veľkým hlasom, hovoriac: „Padlý, padlý je veľký Babylon! Stal sa príbytkom démonov väzením každého nečistého ducha a väzením každého nečistého a nenávideného vtáka. ³Lebo všetky národy pili z vína jeho vášne a jeho nemorálnosti a králi zeme s ňou páchali *skutky* nemorálnosti a obchodníci zeme zbohatli bohatstvom jej zmyselnosti.“

18:1

□ „**videl som ďalšieho anjela schádzať z neba, majúc veľkú moc a zem bola osvietená jeho slávou**“ Toto bol ohromne mocný anjel. Výraz „moc“ (*exousia*) nie je použitý pre žiadneho iného anjela v tejto knihe. V Jánovi 5:27, je toto slovo použité pre Božiu moc danú Ježišovi. V 22:16 Ježiš hovorí, že posielal anjela, aby za neho hovoril ako námestník.

18:2

□ „**Padlý, padlý je veľký Babylon**“ Toto je príklad pre potiaž pri výklade knihy Zjavenia. Úlomok informácie je dodaný v istom štádiu vízie, čiastočne rozvinutý v ďalšom štádiu a úplne rozvinutý v ešte ďalšom videní (napr. 11:8; 14:8; a 16:19-20 alebo tu môže ísť o ďalší príklad rekapitulácie medzi siedmimi literárnymi jednotkami). Toto je narážka na Iz 21:9 a/alebo Jer 51:8.

□ „**Stal sa príbytkom démonov väzením každého nečistého ducha a väzením každého nečistého a nenávideného vtáka**“ Toto je narážka na ruiny starovekých miest: (1) Babylon (Iz 13:21-22; 14:23; Jer 50:39; 51:37); (2) Edóm (Iz 34:10-15); a (3) Nineve (Sof 2:14). V SZ sa o vtákoch často hovorí, že blúdia po ruinách miest. Je to symbol zničenia aj prítomnosti zlých duchov (NEB). Mnohé z týchto vtákov predstavovali démonov.

Jánove písanie je veľmi ohybné. Tento verš opisuje mesto ako zničené, obsadené démonmi, zatiaľ čo 19:3 ho opisuje ako spálené a tlejúce.

18:3

□ „**všetky národy pili z vína jeho vášne a jeho nemorálnosti**“ Táto fráza je narážka na sz proroctvo o zničení Babylonu (Jer 51:7). Jeremiáš špecificky používa opilosť („zlatý kalich“) ako symbol žiadostivosti a bohatstva.

□ „**vášeň**“ Doslovne „hnev“ (*thumos*). Vid' plnú poznámku v 7:14.

□ „**obchodníci zeme zbohatli bohatstvom jej zmyselnosti**“ Toto je narážka na hlavný problém padlého ľudstva stelesnený v zahľadenosti do seba a materializme v svetovom proti Bohu postavenom systéme posledných čias. Sú tri skupiny ľudí, ktorí žialia nad pádom veľkej neviestky: obchodníci (v. 3,11-16), králi zeme (v. 3, 9-10) a námorní obchodníci (v. 3,17-19). Tieto tri skupiny predstavujú celosvetové ľudské ekonomické systémy.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 18:4-8

⁴Počul som ďalší hlas z neba hovoriť; „Vyjdi z nej, môj ľud, aby si sa nezúčastňoval na jej hriechoch a neprijal jej pliagy; ⁵lebo jej hriechy sa nahromadili až k nebu a Boh si pamätal jej zločiny. ⁶Odplat' jej, ako aj ona platila a daj jej dvojnásobne podľa jej skutkov; v kalichu, v ktorom miešala, namiešaj pre ňu dvakrát toľko. ⁷Do tej miery akou oslavovala seba a žila zmyselne, do tej istej miery daj jej mučenie a žiaľ; lebo hovorí vo svojom srdci: „SEDÍM AKO KRÁĽOVNÁ A NIE SOM VDOVA a nikdy neuзіriem žiaľ.“ ⁸Pre túto príčinu prídu jedného dňa pliagy, mor a žiaľ a hladomor a bude spálená ohňom; lebo Pán Boh, ktorý ju súdi, je mocný.“

18:4

□ „**Vyjdi z nej, môj ľud, aby si sa nezúčastňoval na jej hriechoch a neprijal jej pliagy**“ Toto je sz narážka na Iz 48:20; Jer 50:8,28; 51:6,9,45 alebo Zach 2:6-7. Je to ČINNÝ IMPERATÍV AORISTU, ktorý hovorí o naliehavosti toho, aby Boží ľud nebol uchvátený týmto skazeným svetovým systémom.

18:5

□ „**lebo jej hriechy sa nahromadili až k nebu**“ Toto je narážka na 1M 18:20-21 alebo Jer 51:9. Božia trpezlivosť bola zneužitá ako výhovorka k viac hriechu, namiesto pokánia (2:21; Rim 2:4).

□ „**Boh si pamätal**“ Často, keď si Boh v Biblii spomína na skutky zlých, to končí súdom (16:19; Ž 79:8; Iz 64:9; Jer 14:10; 17:1-4; 44:21-23; Hoz 7:2; 8:13; 9:9; Am 8:7).

18:6

□ „**Odplat' jej, ako aj ona platila**“ Toto je narážka na pravdu, že žneme čo sejeme (Gal 6:7). Táto pravda je v Biblii prezentovaná v mnohých rôznych formách (Ž 137:8; Jer 50:15,29; Mt 7:2; Zj 13:10).

□ „**daj jej dvojnásobne podľa jej skutkov**“ Toto je narážka na Jer 16:18 a 17:18, ale táto pravda je vyjadrená v mnohých kontextoch (2M 22:4-9; Ž 75:7-8; Iz 40:2). Táto fráza hovorí o úplnom a poslednom súde, ako aj nasledujúca fráza. Tento verš by bol veľmi povzbudivý pre prenasledovaných kresťanov.

□ „**v kalichu, v ktorom miešala, namiešaj pre ňu dvakrát toľko**“ „Kalich“ je sz metafora pre súd (Ž 11:6; 60:3; 75:6-8; Iz 51:17,22; Jer 25:15-16,27-28).

18:7

□ „**lebo hovorí vo svojom srdci: „SEDÍM AKO KRÁĽOVNÁ A NIE SOM VDOVA a nikdy neuзіriem žiaľ**“ Toto špecificky súvisí so Sof 2:15 a Iz 47:7-8. Odkazuje sebestačnosť a pýchu, ktoré mohla byť zdrojom Satanovho pádu (možno narážka na Iz 14 a Ez 28), pádu človeka (1M 3) a tohto svetového systému v posledných časoch. Problém je arogantná nezávislosť! Vid' Zvláštnu Tému v 2:23.

18:8

□ „**Pre túto príčinu prídu jedného dňa pliagy**“ Toto je špecifická narážka na Iz 47:9. Koncept toho, ako ju uchváti žiaľ počas jedného dňa je zopakovaný vo v. 17-19, kde je použitý Jánov výraz „hodina.“ Toto bolo veľké povzbudenie pre prenasledovaných kresťanov.

□ „**bude spálená ohňom**“ Môže ísť o narážku na 3M 21:9. Vid' Zvláštnu Tému: Oheň v 16:8.

□ „**lebo Pán Boh, ktorý ju súdi, je mocný**“ Toto je narážka na Jer 50:34.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 18:9-10

⁹„A králi zeme, ktorí páchali skutky nemorálnosti a žili s ňou zmyselne, nad ňou budú plakať a žiaľiť, keď uvidia dym jej spálenia, ¹⁰stojac obďaleč zo strachu z jej mučenia, hovoriac: ‚Beda, beda, veľké mesto, Babylon, mocné mesto! Lebo za jednu hodinu prišiel tvoj súd.‘“

18:9-10

□ „**kráľovia zeme**“ Títo králi sa musia líšiť od kráľov zmienených v 17:12,16, ktorí boli účastní na zničení a páde veľkej neviestky. Títo králi boli očividne obchodnícke národy, ktoré mali úžitok z obchodu s bezbožným svetovým systémom. Toto je narážka na mocné obchodné mesto Týrus a jeho pyšného kráľa v Ez 26-28. Zvyšok kapitoly 18 sa zaoberá omamnou komerčnou mocou spojenou so skazenými svetovými systémami.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 18:11-20

¹¹A obchodníci zeme nad ňou plačú a žalia, lebo nikto viac už nekupuje ich tovar – ¹²náklady zlata a striebra a drahých kameňov a perál a jemného ľanu a hodbvábu a šarlátu a každého *druhu* citrusového dreva a každej nádoby zo slonoviny a každého predmetu *urobeného* z dreva a bronzu a železa a mramoru ¹³a škorice a korenia a tyminánu a parfému a kadidla a vína a olivového oleja a jemnej múky a pšenice a dobytky a oviec a náklady koní a vozov a otrokov a ľudských životov. ⁴Ovocie, ktoré žiadaš od teba odišlo a veci, ktoré boli luxusné a krásne, odišli od teba a *ľudia* ich nikdy viac nenájdu. ¹⁵Obchodníci s týmito vecami, ktorí z nej zbohatli, budú stáť obďaleč pre strach z jej mučenia, plačúc a žaliac, ¹⁶hovoriac: ‚Beda, beda, veľké mesto, to, ktoré bolo odeté v jemnom ľane a purpure a šarláte a ozdobené zlatom a drahými kameňmi a perlami; ¹⁷lebo za jednu hodinu vzišlo také veľké bohatstvo navnivoč!‘ A každý lodný kapitán a každý pasažier a námorník a všetci, ktorí si zarábajú na živobytie na mori, stáli obďaleč, ¹⁸a volali, keď videli dym jeho spálenia, hovoriac: ‚Ktoré mesto je podobné veľkému mestu?‘¹⁹A sypali si prach na svoje hlavy a volali, plačúc a žaliac, hovoriac: ‚Beda, beda, veľké mesto, v ktorom všetci, ktorí mali lode na mori zbohatli z jeho bohatstva, lebo za jednu hodinu vzišlo navnivoč!‘ ²⁰Radujte sa nad ňou, ó nebesá a vy svätí a apoštoli a proroci, lebo Boh nad ňou za vás vyslovil súd.“

18:11-19

□ „**obchodníci zeme nad ňou plačú a žalia**“ Toto je podobné Ez 27:

1. v. 11 - Ez 27:31,36
2. v. 12-13 - Ez 27:12,13,22
3. v. 15 - Ez 27:31,36
4. v. 17 - Ez 27:26-30
5. v. 18 - Ez 27:32
6. v. 19 - Ez 27:30-34

Opisuje medzinárodný obchod:

1. striebro zo Španielska
2. jemný ľan z Egypta
3. hodvab z Číny
4. citrusové drevo zo Severnej Afriky
5. slonovina z Afriky
6. železo zo Španielska alebo Čierneho mora
7. škorica z Indie
8. univerzálne praktizovanie obchodu s otrokmi

18:13

□

NASB, NKJV,

NRSV, NJB „vozy“

TEV „koče“

Toto je odkaz na osobné, štvorkolesové, luxusné vozy (koče), nie vojenské vozy.

18:14

□ „**luxusné a krásne**“ Toto je slovná hra s gréckymi výrazmi *lipara* (luxus) a *lampra* (krása).

18:17 Toto je narážka na Ez 26-28 (mesto Týrus), kde tí, ktorí boli zamestnaní v doprave týchto drahocenností, žiaľli, lebo ich vlastné prežitie bolo ohrozené.

18:20

□ „**Radujte sa nad ňou**“ Toto je narážka na Jer 51:48, hoci niektorí túto frázu vidia ako odkaz na 5M 32:43 (v Septuaginte).

□ „**Boh nad ňou za vás vyslovil súd**“ Napriec knihou sú Božie súdy spojené s modlitbami Jeho detí (6:10).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 18:21-24

²¹Vtedy silný anjel zdvihol kameň podobný veľkému mlynskému kameňu a zhodil ho do mora, hovoriac: „Tak bude Babylon, veľké mesto, zhodené násilím a nikdy viac sa nenájde.“ ²²A zvuk harfistov a hudobníkov a flautistov a trubačov nebude nikdy viac počuť; a žiadny remeselník ani remeslo sa v tebe nikdy viac nenájdu; ²³a svetlo lampy v tebe nebude nikdy viac svietiť; a hlas ženicha a nevesty v tebe nikdy viac nebude počuť; lebo tvoji obchodníci boli veľkí muži zeme, lebo všetky národy boli zvedené tvojimi čarami. ²⁴A v ňom sa našla krv prorokov a svätých a všetkých, ktorí boli zabití na zemi.“

18:21

□ „**Vtedy silný anjel zdvihol kameň podobný veľkému mlynskému kameňu a zhodil ho do mora**“ Toto je narážka na Jer 51:63-64. Je to silná pasáž ukazujúca, že Babylon už nikdy, nikdy viac nepovstane. V pôvodine je vo v. 21-23 šesť DVOJITÝCH ZÁPOROV, „iste nie,“ „za žiadnych okolností,“ a „nikdy, nie, nikdy viac.“

□ „**a nikdy viac sa nenájde**“ Toto poukazuje na úplné, stále zničenie (Ez 26:21).

18:22-23 Toto boli zvuky každodenného života na starovekom blízkom východe. Boží súd prináša koniec tejto bezbožnej spoločnosti (Iz 24:8; Jer 7:34; 25:10; Ez 26:13).

18:23

□ „**všetky národy boli zvedené tvojimi čarami**“ Toto je narážka na Nah 3:4. Všimnite si, že vo 23-24 sú uvedené tri príčiny pádu veľkého mesta.

1. Pýcha a bohatstvo (Iz 23:8)
2. Modlárstvo a čary (3M 19:26,33; 5M 18:9-12)
3. Prenasledovanie Božieho ľudu (16:6, 17:6).

18:24 Toto je narážka na Jer 51:49.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Sú kapitoly 17 a 18 literárna jednotka? Ak áno, prečo?
2. Prečo je tak ťažké vyložiť, kedy padol Babylon?
3. Koho predstavuje Babylon, veľká neviestka, v Jánovej dobe? V našej dobe? V posledných časoch?
4. Čo predstavujú nemorálnosť a víno v 14:8; 17:2; 18:3 v súvislosti so svetovým systémom?
5. Vysvetlite, prosím, váš výklad 17:10-11.
6. Z ktorej sz knihy je zobratých najviac narážok?

ZJAVENIE 19

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
(18:21-19:4)	Nebo jásá nad Babylonom	Chvály v Nebi	(18:24-19:4)	Piesne Víťazstva v Nebi
Svadobná Večera Baránkova	19:1-10	19:1-4	Svadobná Hostina Baránkova	19:1-4
19:5-8		19:5-8	19:5-8	19:5-10
19:9-10		19:9-10	19:9	
			19:10a-b	
			19:10c	
Jazdec na Bielom Koni	Kristus na Bielom Koni	Víťazstvo Krista a Jeho Nebeského Vojska	Jazdec na Bielom Koni	Prvá Eschatologická Bitka
19:11-16	19:11-16	19:11-16	19:11-16	19:11-16
	Šelma a jej Vojsko Porazení			
19:17-21	19:17-21	19:17-21	19:17-18	19:17-18
			19:19-21	19:19-21

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PŮVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu iba jednu tému.

1. Prvý odstatec

2. Druhý odstatec

3. Tretí odstatec

4. Atď.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 19:1-21

A. Rozdelenie na odstavce v tejto časti Zjavenia bolo urobené na nevhodnom mieste (rozdelenie na kapitoly, odstavce, verše, veľké písmená a interpunkcia nie sú súčasťou pôvodného inšpirovaného gréckeho textu). Zjavenie 19:1-10 je zjavne záverečné zhrnutie ohľadom zničenia veľkej neviestky, opísaného v 17:1-18:24. Ako sa ľudia radovali z pádu Asýrie a Babylonu v SZ, teraz sa svätí anjeli (v. 4) radujú z pádu Babylonu, neviestky (t.j. ľudskej svetovej vlády vzdialenej od Boha).

B. Séria chvál z 19:1-10 je odozva na 18:20.

- C. Táto časť je všeobecne chápaná ako kapitola, ktorá opisuje Druhý príchod Krista (19:11-16). Ale musí byť vnímaná aj ako kapitola, ktorá uzatvára ďalší cyklus súdov. Kristov návrat je v tejto kapitole opísaný vo veľmi židovskej terminológii, ktorá sa zdá byť úplne iná ako Pavlov opis v 1Tes 4:14-18. Židia očakávali Mesiášov návrat tak, ako je opísaný vo v. 11-16. NZ opisuje druhý príchod viacerými rôznymi, ale súvisiacimi spôsobmi. Väčšina kresťanov vidí posledné časy tak, ako ich opisujú Ježišove reči na Olivovej hore (Mt 24; Mk 13; Lk 21) a Pavlovo pojednanie o „mužovi hriechu“ (2Tes 2).
- D. Pre tých, ktorí trpeli prenasledovanie, bol Ježiš ako Bojovník, Ochranca a Sudca, potešujúca perspektíva.

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:1-5a

¹Po týchto veciach som počul niečo podobné veľkému hlasu zástupu v nebi, hovoriac: „Haleluja! Spasenie a sláva a moc patria nášmu Bohu; ²LEBO JEHO SÚDY SÚ PRAVDIVÉ A SPRAVODLIVÉ; lebo On súdil veľkú neviestku, ktorá kazila zem svojou nemorálnosťou a On NA NEJ POMSTIL KRV SVOJICH SLUŽOBNÍKOV.“ ³A druhý raz povedali: „Haleluja! JEJ DYM VYSTUPUJE NAVEKY VEKOV.“ ⁴A dvadsaťštyri starcov a štyri živé bytosti padli a uctievali Boha, ktorý sedí na tróne, hovoriac: „Amen. Haleluja!“ ⁵A z trónu vyšiel hlas, hovoriac:

19:1

□ „počul som niečo podobné veľkému hlasu zástupu v nebi“ Toto je narážka na Jer 51:48. Kapitoly 17-18 veľmi často čerpajú z Jer 50-51 (zničenie Babylonu) čo sa týka ich obrazov. Táto istá fráza alebo koncept sa tiež nachádza v Zj 11:15 (Druhý príchod po siedmej trúbe) a 19:6. Mnoho sa diskutovalo o tom, kto je v tomto zástupe, ale to je iba špekulácia, či ide o verný anjelský zástup, vykúpené ľudstvo alebo oboje.

□ „Haleluja!“ Tento hebrejský výraz znamená „chváľte Yahweho.“ Toto je jediný výskyt tohto výrazu v NZ. V tomto kontexte sa objavuje štyrikrát: v. 1,3,4 a 6. SZ pozadie sa nachádza v chválových žalmoch používaných v aj liturgii Sviatku nekvasených chlebov a Sviatku stánkov (104:35; 105:45; 106:48; 111:1; 112:1; 113:1; 116:19; 117:2; 125:1,21; 146:1,10; 147:1; 148:1,14; 149:1,9; 150:1,6). Paralelná fráza sa nachádza v. 5b.

□ „spasenie“ Toto charakterizuje Božiu túžbu po celom ľudstve (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11; 21:7; 22:17; Ez 18:23,30-32; Jn 3:16; 1Tim 2:4; 2Pt 3:9). Môže ísť o odkaz na sz koncept fyzického vyslobodenia, ale pravdepodobne sa vzťahuje na úplné, večné, kozmické spasenie pre veriacich jednotlivcov a celé fyzické stvorenie (Sk 3:21; Rim 8:18-25; Kol 1:19).

□ „sláva a moc“ Naprieč celou knihou nebeské zástupy spievajú piesne chvál Bohu. Často sú tieto piesne chvál kľúčom k výkladu bezprostredného kontextu.

19:2

□ „LEBO JEHO SÚDY SÚ PRAVDIVÉ A SPRAVODLIVÉ“ Môže to byť narážka na Ž 19:9; 119:138 a 142. Božie súdy sú správne a férové. Toto by bolo veľmi povzbudivé pre skupinu kresťanov podstupujúcich prenasledovanie (v. 11; 15:3,4; 16:7).

□ „veľká neviestka“ Tento padlý, proti Bohu postavený svetový systém je nazývaný viacerými menami: (1) veľké mesto; (2) Babylon; a (3) neviestka (14:8; 16:19-21; 17:1-18:24). Verše 1-4 pokračujú v kontexte kapitol 17 a 18.

□ „ktorá kazila zem svojou nemorálnosťou“ Toto je odkaz na materializmus, modlárstvo a nemorálne pohanské uctievanie plodnosti (2:14,20,21; 9:21; 14:8; 17:2,4; 18:3).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ZNIČIŤ, ZRUINOVAŤ, SKAZIŤ (PHTHEIRO)

Základný význam tohto výrazu *phtheiro* je zničiť, zruinovať, skaziť, alebo pokaziť. Môže byť použitý pre

1. Finančné zničenie (možno 2Kor 7:2)
2. Fyzické zničenie (2Kor 3:17a)
3. Morálna skaza (Rim 1:23; 8:21; 1Kor 15:33,42,50; Gal 6:8; Zj 19:2)
4. Sexuálny zvod (2Kor 11:3)
5. Večné zničenie (2Pt 2:12,19)
6. Hynúce tradície ľudí (Kol 2:22; 1Kor 3:1)

Tento výraz je často používaný v rovnakom kontexte ako jeho negovaný protiklad (Rim 1:23; 1Kor 9:25; 15:50,53). Všimnite si paralelný kontrast medzi našimi pozemskými telami a našimi nebeskými telami.

1. Porušiteľnosť vs. neporušiteľnosť, v. 42,50
2. Poniženie vs. sláva, v. 43
3. Slabosť vs. moc, v. 43
4. Prirodzené telo vs. duchovné telo, v. 44
5. Prvý Adam vs. posledný Adam, v. 45
6. Obraz pozemského vs. obraz nebeského, v. 49

□ „NA NEJ POMSTIL KRV SVOJICH SLUŽOBNÍKOV“ Môže ísť o narážku na 5M 32:43 alebo 2Kr 9:7 (Rim 12:19). Boh koná v mene modlitieb svojich svätých (6:9-11; Mt 7:7-8; 21:22; Jn 14:13-14; 15:7,16; 16:23-24, 26; Jak 4:2; 1Jn 3:22; 5:14-16).

Bezbožný svetový systém bol vždy zodpovedný za prenasledovanie Božieho ľudu. Boh dopúšťa zlo, aby vyjaval svoje pravé zámery (13:5,7,15).

19:3

□ „JEJ DYM VYSTUPEJE NAVEKY VEKOV“ Toto je narážka na Iz 34:10, ktorý opisuje univerzálny súd. Musíme si zapamätať, že tento literárny žáner (apokalypsa) používa symboly pri komunikácii pravdy. Pravda tu je pravdepodobne jeden z dvoch možných dôrazov: (1) večný trest (6:10; Mt 3:12; 25:41; Lk 3:17; Mk 9:43,48) alebo (2) úplné zničenie (Iz 34:8-10). Táto istá pravda sa nachádza v Zj 14:11.

19:4

□ „Amen“ Tento výraz je použitý v 1:6,7; 3:14; 5:14 a 7:12; 19:4; 22:20; a 22:21. Je to tvar sz hebrejského slova pre „vieru“ (*emeth*, Hab 2:4). Jeho pôvodná etymológia bola „byť pevný“ alebo „byť istý.“ V SZ sa začalo aplikovať na Božiu dôveryhodnosť. V NZ je však primárne použitie tohto slova liturgické v zmysle „súhlasím“ alebo „potvrďujem.“ Vid' Zvláštnu Tému: Amen v 1:6.

19:5

□ „a z trónu vyšiel hlas, hovoriac“ Kvôli fráze „nášmu Bohu“ (v. 5b), toto musí byť anjel, nie Boh.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:5b-6a

^{5b} „Vzdajte chválu nášmu Bohu, vy všetci Jeho sluhovia, vy, ktorí sa Ho bojíte, malí a veľkí.“ ⁶ Vtedy som počul niečo podobné hlasu zástupu a zvuku mnohých vôd a zvuku mocných dunení hromu, hovoriac:

□ „Vzdajte chválu nášmu Bohu“ Toto je narážka na Ž 115:13; 134:1; 135:1. Tento výraz je ČINNÝ PRÍTOMNÝ IMPERATÍV, ale je odlišný od „haleluja,“ ktoré sa nachádza vo v.1,3,4, a 6. Je teologicky nezvyčajné, že by anjel používal slová „naš Boh,“ ale v. 10 ukazuje, že anjeli sa neidentifikujú iba so svätými v službe, ale tiež so svätými v ich svedectve ohľadom Ježiša.

□ „vy všetci Jeho sluhovia, vy, ktorí sa Ho bojíte, malí a veľkí“ Toto je narážka na Ž 115:13 (použitú už v Zj 11:18).

19:6 Tieto opisné frázy boli použité:

1. Pre Boha v Ez 43:2
2. Pre silného anjela v Dan 10:6
3. Pre Krista v Zj 1:15

4. Pre vykúpenú komunitu v Zj 14:2
5. V tomto kontexte zrejme ide o anjelský zbor.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:6b-8

^{6b} „Haleluja! Lebo Pán náš Boh, Všemohúci, vládne. ⁷Radujme sa a plesajme a dajme Mu slávu, lebo svadba Baránkova prišla a Jeho nevesta sa pripravila. ⁸Bolo jej dané obliecť sa do jemného ľanu, jasného a čistého; lebo jemný ľan sú spravodlivé skutky svätých.“

□ „Pán, náš Boh, Všemohúci“ Tento trojitý opis Boha zo SZ (Yahweh, *Elohim*, a *El Šaddai*, vid' Zvláštnu Tému: Božie Mená v 4:8) sa objavuje v 1:8; 4:8; 11:7; 15:3; 16:7,14; 19:15; a 21:22.

Zámeno „náš“ je veľmi nezvyčajné, nakoľko je vyslovené anjelom. Neobjavuje sa v žiadnom inom výskyte tohto trojitého titulu. Textuálny dôkaz pre tento záver je však silný.

1. „Pán Boh náš“ v ranom korektore \aleph^2
2. „Boh Pán náš“ v pôvodnom \aleph^*
3. V niektorých neskorších gréckych minuskulách je „Boh náš“
Táto fráza chýba v ranom unciálnom rukopise A (*Alexandrinus*)

□ „vládne“ Mnoho sa diskutovalo o tomto SLOVESE v AORISTE. Niektorí ho vidia ako dôkaz, že Boh začína vládnuť (INGRESÍVNY alebo INCEPTÍVNY AORIST, Ž 93:1; 97:1) teraz (NJB). Boh však vždy vládol (KONŠTANTNÝ alebo GNOMICKÝ AORIST, Mt 6:10). Koniec vekov a naplnenie Božieho kráľovstva sa v Zjavení objavuje viacero krát v rôznych cykloch súdov (pečate, trúby, čaše). Zdá sa, že tu ide o paralelu s 11:15. Môže to byť tiež narážka na Iz 24:23; 52:7 alebo Mich 4:7. Vid' Zvláštnu Tému: Vládnutie v Kráľovstve Božom 5:10.

19:7

□ „dajme Mu slávu“ Môže ísť o metaforickú frázu pre dôveru, vieru, alebo spoľahnutie viery na Krista. V 11:13 to mohlo znamenať, že niektorí sa kajali a uverili v dôsledku Božích súdov. Táto fráza je použitá pre Boží ľud v 14:7 a pre odmietnutie mučených neveriacich uctievať Boha v 16:9.

□ „svadba Baránkova“ „Baránok má sz obetnú konotáciu (3M 1-7). Táto fráza spája prvok obete so spoločným jedlom (pokojná obeť). Je to jemná narážka na svadobnú hostinu v Mt 8:11; 26:29; Lk 14:15; 22:16. Zameriava sa na židovský svadobný zvyk doby zásnub, doby čakania a sedem dňovej svadobnej hostiny. Je zaujímavé si všimnúť, že v rozmedzí pár pasáží sa metafora mení na Boží ľud, nie ako nevestu, ale ako svadobných hostí (v. 9 a Mt 22:1-14). Metafora sa opäť zmení v 21:2,9 na Boží ľud ako „nový Jeruzalem.“ Koncept manželského vzťahu medzi Bohom a Jeho ľudom sa v SZ nachádza v Iz 54:4-8; 62:5; Jer 31:32; Ez 16; a Hoz 2:14-19. Metafora sa nachádza aj v NZ v 2Kor 11:2; Ef 5:21-31; Zj 19:9; 21:2,9; 22:17. Ježiš je vykreslený ako ženích (Mt 9:15; Mk 2:19-20; Lk 5:34-35; Jn 3:29). Viacero podobenstiev v Matúšovi nadväzuje na tento motív (Mt 22:1-14; 25:1-13). Manželstvo môže byť najlepší ľudský príklad biblickej zmluvy.

□ „Jeho nevesta sa pripravila“ Toto je ČINNÉ INDIKATÍVUM AORISTU. Niektorí to vyložili ako záslužné ľudské skutky. TRPNÝ AORIST v. 8 ukazuje, že tento výklad nemôže byť pravdivý. Tento kontext potvrdzuje paradoxný vzťah medzi Božou počiatočnou aktivitou (Jn 6:44,65) ako pozvaním z v. 9, kde sa nachádza DOKONAVNÉ TRPNÉ PRÍČASTIE a nevyhnutná odozva viery človeka (Mk 1:15; Sk 3:16,19; 20:21). Tento paradoxný vzťah možno pozorovať aj vo Flp 2:12-13. Podporuje ho skutočnosť, že vo v. 8 Boh dáva povolenie k oblečeniu, ale odev odkazuje na dobré skutky (spravodlivé činy) Božieho ľudu (14:13; Ef 2:10; 1Tim 5:25).

Vo *Word Pictures in the New Testament* má A. T. Robertson zaujímavý komentár na v. 7. „Tri metafory žien javiacich sa v Apokalypse (Matka v kapitole 12, Nevieška v 13 až 19 a Kristova Nevesta od teraz až do konca), prvá a tretia prezentujú Cirkev v dvoch rôznych aspektoch jej života, zatiaľ čo druhá predstavuje jej veľkého rivala a nepriateľa“ (s. 449).

19:8

□ „spravodlivé skutky svätých“ Výraz „spravodlivé skutky“ (*dikaioma*) má v NZ viacero použití.

1. Odkazuje na Božie skutky spravodlivosti (15:4)

2. Odkazuje na Ježišovu smrť za celé ľudstvo (Rim 5:16,18)
3. Odkazuje na veriacich spravodlivý život (19:8)
4. Odkazuje na rozkaz, zákon, alebo nariadenie, zvyčajne Mojžišov Zákon (Lk 1:6; Rim 1:32; 2:26; 8:4; Žid 9:1,10).

Hlavný teologický problém týkajúci sa tejto skupiny gréckych výrazov (*dikaioo, dikaios, dikaiosune*) je v otázke, ako môže padlé ľudstvo tvrdiť, že je správne, spravodlivé, ospravedlnené. Musíme si jasne uvedomiť, že tento duchovný stav nebol dosiahnutý ľudským úsilím, ale Božou voľbou (Otec), skrze Boží čin (Syn) a Božie prítiahnutie Duchom. Ľudstvo môže iba prijať už hotový výsledok (Rim 5; 2Kor 5:21).

Cieľ správneho presvedčenia je správny život, kristovské správanie (Rim 9:29; Gal 4:19; Ef 1:4). Spravodlivý život je dôkaz vzťahu s Bohom (14:13), nie základ toho vzťahu (Gal 3:1-3)!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:9-10

⁹Vtedy mi povedal: „Píš: ‚Blahoslavení tí, ktorí sú pozvaní na svadobnú hostinu Baránkovu.‘“ A povedal mi: „Toto sú pravdivé slová Božie.“ ¹⁰Vtedy som padol k jeho nohám a klaňal som sa mu. Ale on mi povedal: „Nerob to; som spoluslužobník tvoj a tvojich bratov, ktorí sa držia svedectva Ježišovho; Bohu sa klaňaj. Lebo svedectvo Ježišovo je duch proroctva.“

19:9

□ „**Blahoslavení**“ Toto je štvrté zo siedmich blahoslavenstiev vykúpených v Zjavení (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14).

□ „**tí, ktorí sú pozvaní**“ Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ PRÍČASTIE, ktoré zdôrazňuje Božie povolanie k spásu (17:14; Jn 6:44,65).

□ „**Toto sú pravdivé slová Božie**“ Táto fráza zdôrazňuje dôveryhodnosť anjelovho posolstva (21:5; 22:6).

19:10

□ „**Vtedy som padol k jeho nohám a klaňal som sa mu**“ Mnoho sa diskutovalo o Jánovom pokuse uctievať anjela (22:8). Možno ho Ján zahrnul do knihy zámerne, ako slovo proti uctievaniu anjelov (22:9; Kol 2:18). Ján bol užasnúť touto mocnou anjelskou bytosťou a možno predpokladal, že išlo buď o zosobnenie Boha (1M 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; 2M 32,4; 13:21; 14:19; Sud 2:1; 6:22-23; 13:3-22; Zach 3:1-2; Lk 24:5) alebo symbol Ducha (22:8-9).

□ „**som spoluslužobník tvoj a tvojich bratov, ktorí sa držia svedectva Ježišovho**“ Ján sa nazval takým istým spôsobom v 1:1. Anjel sa neidentifikoval iba ako služobník Boha (5M 33:2; Ž 103:21; Dan 17:10) a vykúpeného ľudstva (Žid 1:14), ale taktiež so svedectvom Ježišovým, čo sa bežne hovorilo o svätých, skôr ako o anjeloch (12:17).

□ „**Lebo svedectvo Ježišovo je duch proroctva**“ Toto je veľmi nezvyčajná fráza a bola široko interpretovaná. Môže odkazovať buď na (1) Ježiša ako stredobod proroctva; alebo (2) skutočnosť, že proroctvo sa navrátilo ako znamenie, že Ježiš priniesol nový vek Ducha (1:2; 6:9; 12:17 a 14:12 pre podobné použitie tejto frázy).

Kontext ukazuje, že tí, ktorí dôverovali Kristu, boli vedení Duchom. Nikto nemôže prísť ku Kristovi ak ho Duch neprotiahne (Jn 6:44,65), nepomôže mu porozumieť posolstvu evanjelia, nepovzbudí ho k viere v Krista, nepokrstí ho do Krista a nevyformuje Krista v ňom (Jn 16:8-11). Služba Ducha je osláviť Krista!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:11-16

¹¹A videl som nebo otvorené a hľa, biely kôň a Ten, ktorý na ňom sedel sa volal Verný a Pravdivý a On v spravodlivosti súdi a vedie vojnu. ¹²Jeho oči sú plameň ohňa a na Jeho hlave je mnoho diadémov; a má napísané meno, ktoré nepozná nikto, iba On sám. ¹³On je odetý v rúchu zmáčanom v krvi a Jeho meno sa volá Slovo Božie. ¹⁴A vojská, ktoré sú v nebi, odeté v jemnom ľane, bielom a čistom, Ho nasledovali na bielych koňoch. ¹⁵Z Jeho úst vychádza ostrý meč, aby ním bil národy a bude im vládnuť železnou palicou; a On šliape víny lis hrozného hnevu Boha, Všemohúceho. ¹⁶A na Jeho rúchu a na Jeho bedrách bolo napísané meno: „KRÁĽ KRÁĽOV A PÁN PÁNOV.“

19:11

□ „**a videl som nebo otvorené**“ Toto je DOKONAVÝ ČINNÝ SLOVESNÝ TVAR a môže súvisieť s Ez 1:1. Viacero krát v Zjavení sa otvorilo nebo, aby bola Jánovi vyjavená pravda v postupných štádiách (4:1; 11:19; 15:5).

□ „**biely kôň**“ Ženich bol v predošlom odstavci ďalej vyjavený ako absolútne víťaziaci bojovník. Opisuje teda Ježišov príchod tak, ako Ho Židia očakávali prvý krát - mocný vojenský generál. Je to do istej miery odlišné od Pavlovho opisu

Druhého príchodu (*Parúzia*) nachádzajúceho sa v 1Tes 4:13-18. Pre skupinu prenasledovaných kresťanov je toto extrémne povzbudivá metafora. Vykladači si musia zapamätať

1. Že toto nie je konečné a úplné pojednanie o Druhom príchode
2. Že tento opis je oblečený do symbolického, apokalyptického jazyka
3. Že je to pravda; náš Boh, v Kristu, osobne znovu prichádza, aby prijal svojich vlastných (Jn 14:2-3) a súdil ľudstvo podľa ich skutkov (Gal 6:7).

□ „**Ten, ktorý na ňom sedel**“ Hoci v 6:2 je biely kôň, tento je zjavne odlišný. Výrazy „Verný a Pravdivý“ v Hebrejčine znamenajú dôveryhodnosť (Zj 3:14 a 1:5; 3:7).

□ „**v spravodlivosti súdi a vedie vojnu**“ Toto je narážka na Iz 11:3-5 (Iz 9:7; 16:5; 32:1; Ž 96:13), ktorá opisuje Nový Vek spravodlivosti, Nový Vek Ducha. Vid' Zvláštnu Tému dole.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA SPRAVODLIVOSŤ

„Spravodlivosť“ je tak kľúčová téma, že študent Biblie musí urobiť osobné vyčerpávajúce štúdium tohto konceptu.

V SZ je Boží charakter opísaný ako „spravodlivý.“ Samotný mezopotámsky výraz pochádza z riečnej trstiny, ktorá bola používaná ako konštrukčný nástroj pri posudzovaní horizontálnej rovnosti múrov, alebo ohrád. Boh si vybral tento výraz pre metaforické použitie vo vzťahu s Jeho podstatou. On je rovná hrana (pravítko), podľa ktorej sa musia merať všetky ostatné veci. Tento koncept poukazuje na Božiu spravodlivosť, ako aj na Jeho právo súdiť.

Človek bol stvorený na Boží obraz (1M 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Človek bol stvorený pre spoločenstvo s Bohom. Celé stvorenie je pódium alebo pozadie pre Božie jednanie s človekom. Boh chcel, aby Ho Jeho najlepšie stvorenie, človek, poznal, aby Ho miloval a slúžil Mu a bol Mu podobný! Vernosť človeka bola skúšaná (1M 3) a prvý pár v skúške zlyhal. Toto viedlo k prerušeniu vzťahu medzi Bohom a ľudstvom (1M 3; Rim 5:12-21).

Boh zasľúbil, že napravi a obnoví toto spoločenstvo (1M 3:15). Robí to skrze svoju vlastnú vôľu a svojho vlastného Syna. Ľudia neboli schopní preklenúť priepasť (Rim 1:18-3:20).

Prvý Boží krok voči obnoveniu po páde človeka bol koncept zmluvy, založený na Jeho pozvaní a ľudskej kajúcej, vernej a poslušnej odozve. Kvôli Pádu ľudia neboli schopní správnych činov (Rim 3:21-31; Gal 3). Sám Boh musel prevziať iniciatívu, aby obnovil zmluvu porušujúcich ľudí. Urobil to

1. Vyhlásením hrišneho ľudstva za spravodlivé skrze dielo Krista (právna spravodlivosť).
2. Darovaním spravodlivosti ľudstvu skrze dielo Krista (prirátaná, vložená spravodlivosť).
3. Zaobstaraním prebývajúcего Ducha, ktorý produkuje spravodlivosť (etická spravodlivosť) v človeku.
4. Obnovením spoločenstva zo Záhrady Eden tým, že Kristus obnovil obraz Boží (1M 1:26-27) vo veriacich (vzťahová spravodlivosť).

Boh však vyžaduje zmluvnú odozvu. Boh udeľuje (tj. zadarmo dáva) a zaopatruje, ale ľudia musia odpovedať a pokračovať v tejto odozve v

1. Pokání
2. Viere
3. Životnom štýle poslušnosti
4. Vytrvalosti

Spravodlivosť je teda zmluvná, vzájomná činnosť medzi Bohom a Jeho najvyšším stvorením. Je založená na Božom charaktere, Kristovom diele a práci Ducha, na ktorú musí každý jednotlivec osobne a neustále správne odpovedať. Tento koncept sa volá „ospravedlnenie vierou“. Tento koncept je vyjavený v evanjeliách, ale nie v tejto terminológii. Primárne je definovaný Pavlom, ktorý používa grécky výraz „spravodlivosť“ vo viacerých tvaroch viac ako 100 krát.

Pavel s rabínskou výchovou používa výraz *dikaosune* v jeho hebrejskom zmysle slova *SDQ* použitého v Septuaginte, nie na základe gréckej literatúry. V gréckych spisoch je tento výraz spojený s niekým, kto splnil očakávania božstva a spoločnosti. V hebrejskom zmysle išlo vždy o zmluvný koncept. Yahweh je spravodlivý, etický, morálny Boh. Chce, aby jeho ľud odrážal Jeho charakter. Vykúpený človek sa stáva novým stvorením. Táto novota vedie do nového životného štýlu zbožnosti (Rímsko-katolícky dôraz na ospravedlnenie). Nakoľko Izrael bola teokracia, neexistoval žiaden jasný rozdiel medzi svetským (spoločenské normy) a posvätným (Božia vôľa). Tento rozdiel sa však prejavuje v preklade hebrejských a gréckych slov do slovenčiny ako „právo“ (angl. justice; vo vzťahu k spoločnosti) a „spravodlivosť“ (angl. righteousness; vo vzťahu k náboženstvu).

Evanjelium (dobrá správa) Ježiša Krista znamená, že padlé ľudstvo bolo obnovené pre vzťah s Bohom. Pavlov paradox je, že Boh skrze Krista, oslobodzuje vinných. Bolo to dosiahnuté skrze Otcovu lásku, milosrdenstvo a milosť; Synov život, smrť a vzkriesenie; a pritiahnutie k evanjeliu skrze Svätého Ducha. Ospravedlnenie je Boží dar, ale musí viesť do zbožnosti (Augustínova pozícia, ktorá je odzrkadlená v reformačnom dôraze, že evanjelium je zadarmo, ako aj v Rímsko-katolíckom dôraze na zmenený život lásky a vernosti). Pre reformátorov je výraz „spravodlivosť Božia“ OBJEKTÍVNY GENITÍV (t.j. spôsobenie toho, že hriešny človek je Bohom prijateľný [pozičné posvätenie]), zatiaľ čo pre katolíkov je to SUBJEKTÍVNY GENITÍV, čo je proces stávania sa viac podobným Bohu (skúsenostné progresívne posvätenie). V skutočnosti zaiste platia oba dôrazy!

Podľa môjho názoru je celá Biblia od 1M 4 po Zj 20 záznamom toho, ako Boh obnovuje spoločenstvo z Edenu. Biblia začína tým, ako je Boh s človekom v spoločenstve v pozemskom prostredí (1M 1-2) a končí v rovnakom prostredí (Zj 21-22). Boží obraz a zámer bude obnovený!

Pre dokumentáciu k hore uvedenej rozprave si všimnite nasledujúce vybrané NZ pasáže ilustrujúce túto grécku skupinu slov.

1. Boh je spravodlivý (často v spojitosti s Bohom ako Sudcom)
 - a. Rimanom 3:26
 - b. 2Tesaloničanom 1:5-6
 - c. 2Timoteovi 4:8
 - d. Zjavenie 16:5
2. Ježiš je spravodlivý
 - a. Skutky 3:14; 7:52; 22:14 (Mesiášov titul)
 - b. Matúš 27:19
 - c. 1Jánov 2:1,29; 3:7
3. Božia vôľa pre Jeho stvorenstvo je spravodlivá
 - a. 3Mojžišova 19:2
 - b. Matúš 5:48 (5:17-20)
4. Boží spôsob zaopatrenia a produkovania spravodlivosti
 - a. Rimanom 3:21-31
 - b. Rimanom 4
 - c. Rimanom 5:6-11
 - d. Galat'anom 3:6-14
 - e. Bohom daná
 - (1) Rimanom 3:24; 6:23
 - (2) 1Korint'anom 1:30
 - (3) Efežaom 2:8-9
 - f. Prijatá vierou
 - (1) Rimanom 1:17; 3:22,26; 4:3,5,13; 9:30; 10:4,6,10
 - (2) 1Korint'anom 5:21
 - g. Skrze Synove dielo
 - (1) Rimanom 5:21-31
 - (2) 2Korint'anom 5:21
 - (3) Filipanom 2:6-11

5. Božia vôľa je, aby Jeho nasledovníci boli spravodliví
 - a. Matúš 5:3-48; 7:24-27
 - b. Rimanom 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. 2Korint'anom 6:14
 - d. 1Timoteovi 6:11
 - e. 2Timoteovi 2:22; 3:16
 - f. 1Jánov 3:7
 - g. 1Petrov 2:24
6. Boh bude súdiť svet podľa spravodlivosti
 - a. Skutky 17:31
 - b. 2Timoteovi 4:8

Spravodlivosť je charakteristická pre Boha, je zadarmo daná človeku skrze Krista. Je to

1. Božie vyhlásenie
2. Boží dar
3. Kristov čin

Je to však proces stávania sa spravodlivým, o čo sa musíme horlivo a pevne snažiť; jedného dňa bude zavŕšen pri Druhom príchode. Spoločenstvo s Bohom je obnovené pri spáse, ale rastie počas života, až kým sa nestane stretnutím tvárou v tvár pri smrti, alebo Parúzii!

Tu je dobrý citát z *Dictionary of Paul and His Letters* od IVP

„Kalvín, viac ako Luther, zdôrazňuje vzťahový aspekt Božej spravodlivosti. Lutherov pohľad na Božiu spravodlivosť podľa všetkého zahŕňa aspekt omilostenia. Kalvín zdôrazňuje úžasnú prirodzenosť komunikácie alebo udelenia Božej spravodlivosti nám“ (s. 834).

Z môjho pohľadu má vzťah veriaceho k Bohu tri aspekty:

1. Evanjelium je osoba (dôraz východnej Cirkvi a Kalvína)
2. Evanjelium je pravda (Augustínov a Lutherov dôraz)
3. Evanjelium je zmenený život (Katolícky dôraz)

Všetky sú pravdivé a v zdravom, správnom, biblickom kresťanstve musia byť držané spolu. Ak je jeden z nich príliš zdôrazňovaný alebo podceňovaný, objavujú sa problémy.

Musíme privítať Ježiša!

Musíme uveriť evanjeliu!

Musíme sa snažiť o podobnosť Kristovi!

19:12

□ „**Jeho oči sú plameň ohňa**“ Toto je opis Ježiša z 1:14 a 2:18. Má sz anjelské pozadie z Dan 10:6.

□ „**na Jeho hlave je mnoho diadémov**“ Toto je odkaz na kráľovské koruny. Ježiš mal viac korún ako jazdec na bielom koni v 6:2 (ktorý symbolizuje efektívnu vojnu); viac korún ako Satan (červený drak z 12:3); a viac korún ako šelma z 13:1.

□ „**a má napísané meno, ktoré nepozná nikto, iba on sám**“ Toto môže byť narážka na Zj 2:17, ale ak naozaj je, jej význam nie je istý. Niektorí to vidia ako narážku na starovekú poveru, že poznať mená bohov znamenalo mať nad nimi moc. Iní veriac, že predstavuje skutočnosť, že nikto v plnosti nepozná Kristov charakter. Nakoľko samotný titul nie je známy, nejde o odkaz na žiadny z Ježišových titulov („Verný a Pravdivý“ z v. 11 a „Slovo Božie“ z v. 13) nachádzajúcich sa v tejto pasáži (alebo v knihe) vrátane titulu „Kráľ Kráľov a Pán Pánov“ z v. 16.

19:13

□ „**On je odetý v rúchu zmáčanom v krvi**“ Toto je narážka na Iz 63, na ktorého sa odkazuje aj vo v. 15. Výraz „zmáčaný“ alebo „pokropený“ je v DOKONAVOM ČASE; komentátori sa nezhodujú v tom, či ide o odkaz na (1) krv Jeho nepriateľov,

čo sa zdá byť dôrazom tohto odstavca a je odzrkadlené v Targume na 1M 49:10-11 (v kontexte sa však neobjavuje boj); alebo (2) Jeho vlastná spásonosná obetná krv, v ktorej si svätí umyli svoje rúcha (7:14).

□ „**a Jeho meno sa volá Slovo Božie**“ Toto je výraz *logos*, ktorý spája knihu Zjavenia s apoštolom Jánom, lebo on je jediný biblický autor, ktorý používa tento titul pre Ježiša (Jn 1:1,14; 1Jn 1:1).

Evanjelium je osoba (Živé Slovo Božie, Ježiš) a poslanstvo (písané Slovo Božie, Biblia). Tento istý dvojitý aspekt je odzrkadlený v biblickom použití slova „viera“, ktoré znamená osobný skutok privítania Ježiša a kognitívny skutok uverenia doktrínálnym pravdám („viera“ por. Júda 3,20).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: HEBREJSKÉ A GRÉCKE POZADIE VÝRAZU *LOGOS*

Pozadie výrazu *Logos*

1. Hebrejské pozadie

- a. moc vysloveného slova (Iz 55:11; Ž 33:6; 107:20; 145:15), ako pri Stvorení (1M 1:3,6,9,11,14,20,24, 26,29) a patriarchálnom požehnaní (1M 27:1ff; 49:1)
- b. Príslovia 8:12-23 zosobňujú „Múdrosť“ ako Božiu prvotinu stvorenia a prostriedok pri celom stvorení (Ž 33:6 a nekanonické *Múdrosť Šalamúnove*, 9:9)
- c. Targumim (aramejské preklady a komentáre) nahrádzajú frázu „Slovo Božie“ slovom *logos*, kvôli ich nevôli prijať antropomorfizmy

2. Grécke pozadie

- a. Herakleitos – svet sa neustále menil; neosobné božské a nemenné *logos* ho držali pohromade a viedli proces zmeny
- b. Platón – neosobné a nemenné *logos* držalo planéty na dráhe a určovalo ročné obdobia
- c. Stoici – *logos* bola „príčina sveta“ alebo správca, ale bola polo-osobná
- d. Filo – zosobnil koncept *logos* na „Veľkňaza, ktorý predložil pred Boha dušu človeka,“ alebo „most medzi človekom a Bohom,“ alebo „kormidlo, ktorým Kormidelník vesmíru riadi všetky veci“ (kosmocrater)

19:14

□ „**a vojská, ktoré sú v nebi**“ Táto fráza bola vykladaná dvomi spôsobmi: (1) kvôli 17:14 a opisu svätých vo v. 8 vo svojom bezprostrednom kontexte, mnohí usúdili, že je to odkaz na svätých; alebo (2) kvôli sz súdu zo Zach 14:5 a NZ pasáží Mt 13:41; 16:27; Mk 8:38; Lk 9:26; 1Tes 3:13; 2Tes 1:7, mnohí veria, že to musí byť odkaz na anjelov. Rovnaká dvojmyselnosť sa nachádza v mnohých pasážach.

19:15

□ „**z Jeho úst**“ Toto je narážka na Iz 11:4 a Zj 1:16 a 2:16. Rovnaká metafora súdu sa nachádza aj v židovskej apokalyptickej literatúre (4Ezdráš 12:6; Žalmy Šalamúnove 17:10,45,49; a kniha 1Enoch 62:6).

□ „**ostrý meč**“ Toto je metafora moci evanjelia alebo Božieho vypovedaného slova (1M 1; Iz 55:11; Jn 1:1; 2Tes 7:8), nie doslovný opis.

Zničenie búriacich sa ľudských vojsk v posledných časoch je vykreslené v Ez 38-39. Toto zničenie je dosiahnuté (1) mečom (Ez 38:21 a Zj 19:15,21) alebo (2) ohňom z neba (Ez 38:22; 39:6; a Zj 20:9). Táto paralela medzi Zj 19 a Zj 20 (t.j. rôzne spôsoby zničenia vojsk národov), kde sa v oboch statiach odkazuje na Ez 38-39, naznačuje rekapituláciu. Druhý príchod Krista v Zj 19 sa opakuje v odlišnom jazyku v 20:1-10. Rekapitulácia bola už doteraz viditeľná medzi pečaťami, trúbami a čašami.

□ „**národy**“ SZ pôvod týchto vojsk sú bezbožné národy uvedené v Ez 38 z celého Blízkeho Východu (v. 2,5,6,13). Ján používa konečný boj z Ez 38-39 ako zdroj pre svoje obrazy o eschatologickom boji medzi dobrom a zlom! Ježiš má omnoho väčší meč! Vid' poznámky v 2:26 a 10:11.

□ „**bude im vládnúť železnou palicou**“ Toto je druhý z troch opisov toho, ktorý jazdí na bielom koni, Tento opis súdu pochádza zo Ž 2:9 a 110:5-6 (Zj 2:27; 12:5).

□ „**a on šliape víny lis hrozného nevu Boha, Všemohúceho**“ Tento tretí opis súdu je narážka na Iz 63:2-3; Jer 51:33; Žalosp 1:15; Joel 3:13 (Zj 14:19-20). Farba vytlačeného viniča pripomenula starovekým ľuďom krv, smrť a boj!

Pre „Boží hnev“ viď poznámku v 7:14.

19:16

□ „**na jeho bedrách bolo napísané meno**“ Mnoho sa diskutovalo o výraze „jeho bedrá“: (1) bolo to miesto, kde bežne visel meč; (2) bolo to miesto, kde bolo najlepšie vidno jeho odev z konského chrbta; alebo (3) bol to najsilnejší sval jeho tela a bol to symbol Jeho moci.

□ „**KRÁĽ KRÁĽOV A PÁN PÁNOV**“ Je to odkaz na jedného, alebo dvoch? Zjavenie 17:14 ukazuje, že je to odkaz na jedno meno (1Tim 6:15). Má dve možné sz pozadia: (1) opis Yahweho (5M 10:17 a Enoch 9:4) alebo (2) perzský titul pre božstvo prenesený z Yahweho (Dan 2:37). Je zaujímavé si všimnúť, že táto fráza sa v aramejčine rovná 777, na rozdiel od čísla šelmy, ktoré je 666. Ultimátna dokonalosť proti ultimátnej nedokonalosti.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:17-18

¹⁷Vtedy som videl anjela stáť v slnku a volal veľkým hlasom, hovoriac všetkým vtákom, ktorí lietajú uprostred neba: „Pod'ťe, zhromaždíte sa k veľkej večeri Božej, ¹⁸aby ste jedli telá kráľov a telá veliteľov a telá silných mužov a telá koní a tých, ktorí na nich sedia a telá všetkých ľudí, slobodných aj otrokov a malých i veľkých.“

19:17

□ „**všetkým vtákom**“ Tento nepríjemný odstavec je narážka na dve sz pasáže, ktoré sa zaoberajú vojnovou scenériou. Tento kontext je tá istá bitka, ktorá bola rozoberaná v 16:12-16, zvaná Armageddon. Dravé vtáky sú opísané ako priťahované na bitevné polia v 1Sam 17:46 (Mt 24:28; Lk 17:37) a Ez 39:17-20, čo je eschatologická bitka Góga a Magóga. Ján často používa obrazy zo SZ novými spôsobmi. V kapitole 20 sa bitka Góga a Magóga zaoberá Satanom po tisícročnej vláde, zatiaľ čo bitka v kapitole 19 sa javí pred tisícročným kráľovstvom a zaoberá sa divou šelmou a falošným prorokom.

□ „**Pod'ťe, zhromaždíte sa k veľkej večeri Božej**“ Toto je antitéza k Baránkovej oslave spomenutej vo v. 7 a 9. Baránok pozýva stratených ľudí, aby prišli a boli spasení a pridali sa k Jeho svadobnej hostine. Ale anjel pozýva dravých vtákov, aby prišli na hostinu mŕtvych tiel (a mŕtvych duší) vo veľkej eschatologickej bitke (Jer 12:9; Ez 39:17). Boží hnev je skutočný a symbolizovaný ako hostina tiel Jeho nepriateľov (Iz 34:6; Jer 12:12; 46:10; Sof 1:7).

19:18 Táto fráza sa vracia späť k 6:15, čo je tiež eschatologické rozpoloženie, kde sú zmienené tieto isté všeobecné kategórie ľudí. Hrôza smrti bez pochovania bola obzvlášť šokujúca pre ľudí z Blízkeho Východu. Víťazný Ježišov návrat sa objavuje na konci každého cyklu súdov: pečate, 6:12-17; trúby, 11:15-18; a čaše, 19:1-21.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 19:19-21

¹⁹A videl som šelmu a kráľov zeme a ich vojská zhromaždené, aby viedli vojnu proti Tomu, ktorý sedel na koni a proti Jeho vojsku. ²⁰A šelma bola chytená a s ňou aj falošný prorok, ktorý v jej prítomnosti robil znamenia, ktorými zvedol tých, ktorí prijali znak šelmy a tých, ktorí uctievali jej obraz; títo dvaja boli zaživa hodení do ohnivého jazera, ktoré horí sírou. ²¹A ostatní boli zabití mečom, ktorý vyšiel z úst Toho, ktorý sedel na koni a všetky vtáky sa nasýtili ich telami.

19:19 Samotná bitka začína. Toto je narážka na Ž 2. Je to odkaz na konkrétnu, doslovnú eschatologickú bitku, alebo je to symbol boja medzi dobrom a zlom? Žáner Zjavenia indikuje symbolickosť; paralelné pasáže v Mt 24; Mk 13; Lk 21; a 2Tes 2 indikujú doslovnosť. Táto dvojzmyselnosť je zdrojom veľkých nezhôd vo výklade Zjavenia medzi zbožnými ľuďmi. Dogmatizmus je iste neprípustný!

19:20

□ „falošný prorok, ktorý robil znamenia“ On je druhá šelma (13:11-18; 16:13). Je to návrat k 13:12-13, kde je vzťah falošného proroka s morskou šelmou paródiou na vzťah Svätého Ducha ku Kristovi.

□ „prijali znak šelmy“ (13:16-17).

□ „títo dvaja boli hodení do ohnivého jazera“ Fráza „ohnivé jazero“ je jedinečná pre knihu Zjavenia, ale je to synonymum výrazu *Gehena* (Vid' Zvláštnu Tému v 1:18), ktorý je často používaný ako odkaz na peklo. Konkrétna sz narážka môže byť na Iz 30:23-33 a Dan 7:11. Je veľmi veľa prorockých pasáží, ktoré spájajú súd s ohňom, alebo pálením. Tento motív večného ohňa je rozvíjaný v apokalyptickom judaizme (Enoch 27:1ff; 54:1ff; 56:3ff; 90:26; 4Ezdráš 7:36; Baruchova Apokalypsa 59:10; 85:13, zoznam je prevzatý z George E. Ladd, *Revelation*, s. 258). Táto fráza je použitá v Zj 20:10,14; 21:8. Bolo to miesto pripravené pre Satana a jeho anjelov, ale ľudia, ktorí sa vzbúрили proti Bohu taktiež zdedia toto miesto ako svoje večné bydlisko. Je to konečné miesto pre Satana. Je to prirodzený výsledok vzbury proti Bohu a je to stála forma priepasti (Mt 25:46; Zj 9:11; 11:7; 17:8; 20:1,3).

19:21 Tí, ktorí prijali znak šelmy (13:16; 14:9,11), aj tí, ktorí prenasledovali veriacich, sú teraz zabití na Kristovo slovo (ako bude aj morská šelma, 2Tes 2:8).

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Uvedte rôzne skupiny, ktoré chvália Boha vo v. 1-8 a príčiny pre ich chválu.
2. Odkiaľ pochádza koncept svadobnej hostiny Baránka a aké sú jeho východiská?
3. Čo naznačuje v. 10 o anjeloch?
4. Vysvetlite dôležitosť veršov 11-16 a ako sú aplikované na Krista.
5. Aká bitka je opísaná vo v. 17-21? Koľko bitiek sa odohrá v posledných časoch?

ZJAVENIE 20

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Tisíc Rokov	Satan Zviazaný na 1000 Rokov	Zviazanie Satana a Vláda Mučeníkov	Tisíc Rokov	Tisícročná Vláda
20:1-3	20:1-3	20:1-3	20:1-3	20:1-3
	Svätí vládnu s Kristom 1000 rokov			
20:4-6	20:4-6	20:4-6	20:4-6	20:4-6
Porážka Satana	Satanova Vzburá Potlačená	Prepustenie Satana a Posledný Konflikt	Porážka Satana	
20:7-10	20:7-10	20:7-10	20:7-10	20:7-10
Súd pred Veľkým Bielym Trónom	Veľký Súd pred Bielym Trónom	Konečný Súd	Konečný Súd	Posledný Súd
20:11-15	20:11-15	20:11-15	20:11-15	20:11-12 20:13-15

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti)

NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vzdať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajete vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstavec má jednu a iba jednu tému.

1. Prvý odstavec

2. Druhý odstavec

3. Tretí odstavec

Atď.

POCHOPENIE KONTEXTU ZJAVENIA 20:1-15

A. Kapitola 20 musí teologicky súvisieť s kapitolou 19 (Druhý príchod) a 21-22 (večné kráľovstvo). Výkladová otázka je, či Druhý príchod predchádza tisícročnú vládu Krista. Ak áno, tak nejaká forma premilenializmu je neodvratná (ak to má byť vykladané ako historické naratívum). Ale čo ak sú kapitoly 20-22 nová jednotka, ktorá rekapituluje 17-19 (W. Hendriksen, *More Than Conquerors*)? Táto zmena by bola podobná rekapitulácii medzi pečatami, trúbami a čašami a v tom prípade sa zdá byť istá forma idealizmu alebo amilenializmu najlepšia voľba.

B. Kapitola 20 predstavuje viacero teologických konceptov nevyjavených v iných častiach Biblie:

1. Vzkriesenie v dvoch štádiách.
2. Časovo obmedzená vláda mučeníkov.

3. Mesiánska 1000 ročná pozemská vláda.
4. Neefektívna vláda Mesiáša (ľudstvo sa opäť vzbúri pri prepustení Satana po 1000 rokoch vlády Krista).
5. Ďalšia bitka s neveriacimi po Veľkom súde pred bielym trónom.

C. Potiaže vo výklade existujú kvôli

1. Teologickým špecifikám kapitoly 20
2. Dvojzmyselnosti vo viacerých kľúčových oblastiach
 - a. Spútanie Satana, v. 2
 - b. Počet skupín vo v. 4
 - c. Kto je účastný prvého vzkriesenia, v. 5
 - d. Kto, kedy a kde v Kristovej vláde, v. 6
 - e. Odkiaľ pochádzajú národy z v. 8
 - f. Význam a umiestnenie milovaného mesta z v. 9
 - g. Kto je účastný Súdu pri bielom tróne vo v. 11-15 a ako to súvisí s Mt 25:31ff
3. Je veľké množstvo nezhôd medzi zbožnými, veriacimi komentátormi, dokonca aj medzi tými s rovnakou teóriou tisícročného kráľovstva. Niekoľko teórií o tisícročnej vláde nemôže ovplyvniť realitu fyzického, ozajstného Druhého príchodu, o ktorom sa NZ tak často zmieňuje.
4. Niekoľko dobrých citátov od ľudí, ktorým dôverujem:
 - a. Vo svojom komentári, *Revelation*, George E. Ladd hovorí: „Americký evanjelikalizmus položil nezaručený dôraz na učenie o miléniu... Jedna vec je jasná; on (Ježiš) sa netrápil tým, aby vyučoval o dočasnom pozemskom kráľovstve pred večným ustanovením Veku, ktorý má prísť.“
 - b. Vo *Word Pictures in the New Testament*, A. T. Robertson hovorí: „Táto úžasná kniha bola napísaná, aby potešila svätých v čase veľkých skúšok, nie aby medzi nich priniesla zvady“ (s. 457-458).
 - c. Vo *Worthy is the Lamb*, Ray Summers hovorí: „K tejto kapitole treba pristúpiť s veľkou pokorou ducha, rozpoznaním jej úskalí, vyhýbaním sa dogmatických stanovísk a v úcte voči čestnému výkladu iných. Táto kapitola bola horkou zemou pre spory kresťanov po mnohé stáročia.“ (s. 202).
 - d. Vo svojom komentári, *The Book of Revelation, New International Commentary Series*, Robert H. Mounce hovorí: „Súdiac podľa množstva pozornosti mnohých spisovateľov danej prvým desiatim veršom kapitoly 20 by niekto povedal, že ide o tú najdôležitejšiu časť knihy Zjavenia. Tendencia mnohých vykladačov pri tejto pasáži je byť apologetmi konkrétneho pohľadu na milénium. Bez popierania významu tejto dôležitej pasáže, predsa by nemala byť vyzdvihnutá nad také základné motívy ako príchod Krista, posledný súd a odstránenie všetkej zloby a krása večnosti. Pozorné čítanie pasáže o tisícročnom kráľovstve (v. 1-10) ukazuje, že je možno obmedzené len na vzkriesených mučeníkov, neobsahuje špecifický odkaz, že ich vláda s Kristom je na zemi, ani nie je nevyhnutné, že nasleduje po druhom advente“ (p. 351).

D. Tisícročná vláda nie je isté ako

1. Mesiánsky vek, alebo
2. Božie kráľovstvo (#1 aj #2 sú večné, Dan 7:14,27; Iz 9:7; Lk 1:33; 2Pt 1:11; Zj 11:15; 22:5).

E. Koncept 1000 ročnej blaženosti s Kristom môže pochádzať z myšlienky 6000 rokov dejín a potom odpočinok – Šabat v prosperite (z Gen 1). Zdá sa, že toto (historický premilenializmus) bolo súčasťou niektorých raných kresťanských spisov (List Barnabášov 15 a 2Enoch 33).

F. Táto kapitola je zjavne inšpirované zjavenie a má Boží zámer. Aký je však zámer v: (1) zoraďovaní eschatologických udalostí, alebo (2) ponúkani duchovného náhľadu do duchovného boja v každom veku?

Vykladači musia byť veľmi opatrní, aby netlačili svoju vlastnú agendu namiesto Jánovej. Zvedavosť, túžba po prvenstve, alebo vernosť teologickej pozícii alebo svojmu učiteľovi vypôsobili mnoho výkladov a zlých postojov. Jánova agenda/zámer je dosiahnutý jeho voľbou žánra a sz, nie nz obrazov! Brat apokalyptickú literatúru doslova nie je znamenie

konzervativizmu, ale zblúdeného entuziazmu! Prečo niektorí moderní vykladači berú niektoré Jánove symboly ako doslovné a iné ako obrazné? Všetky sú obrazné (toto neznamená, že nie sú pravdivé)! Jánova eschatologická prezentácia má primárne sz štruktúru. Zdá sa, že zámerne ignoruje Ježišove a Pavlove eschatologické vyučovania. Biblickí autori SZ aj NZ nezjavujú systematickú teológiu. Zaiste prezentujú pravdu, ale nie logickým, chronologickým a systematickým spôsobom! Potvrďme ústredné pravdy vízií a nebudme dogmatickí ohľadom detailov.

G. Táto kapitola bola daná do pozície, keď nesie teologickú váhu, ktorá nie je v súlade s jej miestom v celkovej štruktúre a poslanstve knihy! Toto nie je hlavný autorov dôraz! Tisíročné kráľovstvo (milénium) je predukazovateľ k večnej Božej vláde. Iba Zjavenie sa rozhodlo spomenúť túto dočasnú Mesiánsku vládu. Objavuje sa v žánri, ktorý komunikuje pravdu prostriedkami symbolického jazyka. Osobne, nie je to tisíročná vláda, ktorá by ma prekvapovala (vo svetle sz textov), ale (1) súd v dvoch štádiách; (2) miešanie vzkriesených svätých a ostatných ľudí dokopy v pozemskom prostredí; a (3) prítomnosť vzbury po dlhej Mesiánskej vláde.

Bude Kristova osobná vláda neefektívna v prinášaní ľudí ku spravodlivosti, dokonca aj za neprítomnosti Satana? Alebo je to symbolický spôsob, akým sa jasne ukazuje stupeň skazenosti ľudstva?

H. Nech nám je Boh na pomoci vo svetle 22:18-19! Všetci sme ovplyvnení našou hriešnou podstatou, našou dobou, skúsenosťami a našimi učiteľmi!

UŽITOČNÉ KNIHY

- A. Alan Johnson, „Revelation“, *The Expositors Bible Commentary*, vol. 12
- B. George Ladd, *Revelation of John*
- C. Leon Morris, „The Revelation of St. John,“ *Tyndale New Testament Commentaries*, vol. 20
- D. Robert Mounce, „The Book of Revelation,“ *The New International Commentary*
- E. Ray Summers, *Worthy Is the Lamb*
- F. Craig Blaising a Darrell Bock, *Progressive Dispensationalism*
- G. D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning Hooks*

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 20:1-3

¹Vtedy som videl anjela schádzať z neba, držiac kľúč od priepasti a veľkú reťaz v jeho rukách. ²A uchoпил draka, starého hada, ktorý je diabol a Satan a spýtal ho na tisíc rokov; ³a uvrhol ho do priepasti a zavrel ju a zapečatil ju nad ním, aby viac nezhádzal národy, kým sa nevyplní tisíc rokov; po týchto veciach musí byť na krátky čas prepustený.

20:1

□ „Vtedy som videl anjela schádzať z neba, držiac kľúč od priepasti“ Tento obraz je podobný anjelovi, ktorý mal kľúč od priepasti v 9:1-2,11. Je zaujímavé, že Satan je zviazaný nemenovaným anjelom.

□ „kľúč od priepasti“ V Zjavení sme už videli kľúče. Ježiš mal kľúče od Smrti a Hádesu v 1:18 a nemenovaný anjel má kľúč od priepasti v 9:1. Výraz „kľúč“ je metafora pre „autoritu nad“.

Výraz „priepasť“ je grécke slovo pre „hlbku“ s ALFA PRIVATÍVOM (bezodná diera) a bola prezentovaná v 9:1. Zdá sa, že je to väzenie démonských duchov. Toto však nemôže byť absolútna interpretácia kvôli Pavlovmu použitiu slova v Rim 10:7. Môže to byť synonymum slova „Tartarus“ ako miesta držania zlých duchov (Lk 8:31; Jud 6; 2Pt 2:4). V rabínskom judaizme druhého a tretieho storočia bolo chápané ako nespravodlivá časť Hádesu.

20:2

□ „drak, starý had, ktorý je diabol a Satan“ Tieto štyri tituly zlého, ktorými sa zaoberal text v 12:9 sú tu zdôraznené, aby bolo jasne definované, kto je spútaný a kto bude neskôr hodený do ohnivého jazera (ako Rahab, Iz 51:9).

Výraz „drak“ môže byť:

1. Paralela k „hadovi“. V SZ môže hebrejský výraz *tannin* odkazovať na

- a. Pozemského hada (2M 7:9,10,12; 5M 32:33; a možno Ž 91:13).
 - b. Morského hada (1M 1:21; Ž 148:7).
2. Paralela k morskej príšere, Leviatan (Job 7:12; Ž 74:13-14; Iz 27:1), ktorá je používaná pri opise jedného z Božích tvorov (Job 41; Ž 104:24-26), alebo ako symbol zla (Rahab, Iz 51:9).
3. Symbolicky použitý pre vodcov nepriateľov Izreala.
- a. Egypt (Ž 87:4; Rahab; Ez 29:3).
 - b. Babylon (Jer 51:34).
4. Použitý v mezopotámskej mytológii ako príšera chaosu (Úvod do Zjavenia 12 #B a špecificky v 12:3).
- King James Version prekladá *tannin* aj *tannim* (paviány alebo šakaly, Job 30:29; Ž 44:19; Iz 13:22; 34:13; 35:7; 43:20; Jer 9:11; 10:22; 49:33; 51:37; Ez 29:3 a Mich 1:8) ako „draci“, ale nie sú to príbuzné výrazy. Šakaly sú plurál od slova *tan*.

□ „**spútal ho na tisíc rokov**“ Ľudia vždy pociťovali, že kolektívne odsúdenie ústiace z rozhodnutí Adama a Evy sú nespravodlivé. Možno práve toto odstránenie zla a pokušenia poskytuje prostredie podobné Záhrade Eden. Nielen že bude ľudstvo ušetrené pokušenia od Satana, ale sa bude tešiť aj z prítomnosti osláveného Mesiáša počas dlhého obdobia. Je tragické, že títo ľudia sa znova vzbúria proti Božej vláde v Kristovi (20:7-9)!

SZ koncept dvoch židovských vekov bol spôsob vykreslenia konfliktu medzi dobrom a zlom (obmedzený dualizmus). Židia zobrazovali kozmický konflikt a jeho riešenie v eschatologickej bitke (Ž 2). Ján používa tieto obrazy, aby pomohol prenasledovaným kresťanom svojej doby a každej doby. V knihe s takou zjavnou symbolikou a zjavením tak izolovaným a nikde nezopakovaným akým je 1000 ročná vláda, prečo by mal túto pasáž niekto vykladať doslovne? Odpoveď spočíva vo vykladačových predpokladoch, nie v exegéze. Nie je to záležitosť viery v Bibliu; je to záležitosť správnej, konzistentnej interpretácie apokalyptickej literatúry. Túžba veriacich po viac informáciách o posledných časoch ich viedla (1) k obráteniu tejto knihy na chronologickú prezentáciu Druhého príchodu; a (2) násilnému tlačaniu detailov do svojich dejín, kultúry a výkladového a teologického rámca. Ak je táto pasáž vztatá doslovne, iba kresťania, ktorí žili a zomreli počas toho obdobia budú vládnuť s Kristom (v. 4-5)!

20:3

□ „**a uvrhol ho do priepasti a zavrel ju a zapečatil ju nad ním**“ Je tu päť SLOVIES súvisiacich so spútaním Satana nemenovaným anjelom: (1) „uchopil“; (2) „spútal ho“ (3) „uvrhol ho“; (4) „zavrel ju“; (5) „zapečatil ju.“ Všetky sú INDIKATÍVA AORISTU. Naznačuje to úplné odstránenie Satanovho vplyvu. Môže ísť o narážku na Iz 24:22.

□ „**aby viac nezávzdal národy**“ Zvádzanie bolo vždy zámerom toho zlého a jeho pomocníkov (12:9 13:11-14; 16:14; 19:19; 20:8). Nakoľko vedel, že jeho čas je krátky (12:2), snažil sa odvieť od Neho toľko Božieho milovaného stvorenia, mužov a žien, do vzbury a nevery, koľko len bolo možné. On taktiež túži po uctievaní, ako to môžeme pozorovať v pokúšaní Pána Ježiša v Mt 4:9 a 13:4.

Otázka na mieste by bola, že koho predstavujú „tieto národy“? Neveriace národy boli predtým zničené v 17:2; 18:3 a 19:18-21. Niektorí hovoria, že ide o odkaz na tie isté národy, ale toto je zostatok z nich, nie ich porazené vojsko. Iní povedali, že sú to rôzne národy, ktoré sa nezapojili do konšpirácie proti Bohu a proti Kristovi. Symbolika „národov“ je veľmi zložitá (viď poznámky v 2:26 a 10:11), lebo sa opäť objavujú v Zj 22:2, dokonca aj po zničení Satana a všetkých neveriacich.

Je možné, že 19:11-21 (resp. kapitoly 17-19) sú rekapitulované v 20:1-10 (resp. kapitoly 20-22). Toto by mohlo vyriešiť otázku prítomnosti „národov“ po úplnom a konečnom súde z kapitoly 19. „Národy“ sú zvyčajne odkaz na zlých, bezbožných ľudí (viď poznámku v 2:26 a 10:11 a článok - Dave Mathewson, „A Re-examination of the Millennium in 20:1-6: Consummation and Recapitulation“, JETS, vol. 44 #2, Jún 2001, s. 237-251). Nájdenie Satana v 20:1-10 by bola analógia k Lk 10:17-20 (Satan zvrhnutý z neba); Mt 12:26-29 (Satanovo kráľovstvo porazené Ježišovými exorcizmami); Kol 2:10,15 (odzbrojil kniežatá a mocnosti). Zjavenie 20:1-10 by bol teda odkaz na Ježišovo víťazstvo v Jeho prvom príchode, pričom výsledky zotrávajú až do počiatku Jeho druhého príchodu (amilenializmus).

Ak je táto rekapitulácia pravdivá, tak ukazuje, ako je Ján ovplyvnený motívom o jednej eschatologickej bitke z Ez 38-39 (a tiež Ž 2). Ján vzal túto sz konfrontáciu bezbožných národov v Malej Ázii a zovšeobecnil ju do eschatologickej bitky medzi Božím ľudom a ľudom ovplyvneným Satanom a neverou.

□ „**kým sa nevyplní tisíc rokov; po týchto veciach musí byť na krátky čas prepustený**“ Mnoho sa diskutovalo o tom, prečo Satan musí (*dei*) byť na krátko prepustený. Niektorí tomu rozumejú tak, že Boh preukazuje spravodlivosť Jeho odsúdenia vzbúrených národov; iní tomu rozumejú ako možno ešte jednej šanci pre obrátenie, ako v 9:20-21; 14:6-7; 16:9,11.

Je tiež možné chápať spútanie Satana ako symbol konečnej porážky zla, použitím židovských apokalyptických obrazov z 1Enoch 10:4-6,11-13, kde Azael (púštny démon z 3M 16:8,10,26) je uväznený anjelom, aby nemohol zvädzať ľudí. Uväznenie bol spôsob zadržania zlých anjelov až do súdu v Iz 24:21-22; 2Pt 2:4; a Jud 6.

Je taktiež možné, že jeho prepustenie spôsobí, že príde definitívna konfrontácia Boha, Mesiáša a Ducha a ich nasledovníkov proti Satanovi, morskej šelme, pozemskej šelme a ich nasledovníkom. Stvorenstvo bude očistené od zla. Dejiny sa stali vojnovým poľom, dejiny budú aj scénou konečnej konfrontácie. SZ motív je zo Ž 2 a Ez 38-39. Tento istý eschatologický súd je viditeľný aj v 19:19-21. Ak je toto pravda, tak kapitoly 17-19 sú paralelné a zachytávajú rovnaký časový úsek od Kristovho prvého príchodu po Jeho druhý príchod.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 20:4-6

⁴Vtedy som uvidel tróny a sedeli na nich a bol im daný súd. A videl som duše tých, ktorí boli s'atí pre svedectvo Ježišovo a pre slovo Božie a tých, ktorí neuctievali šelmu ani jej obraz a neprijali znak šelmy na svoje čelo a svoju ruku; a prišli k životu a vládli s Kristom tisíc rokov. ⁵Ostatní z mŕtvych neprišli k životu, kým sa nevyplnilo tisíc rokov. Toto je prvé vzkriesenie. ⁶Blahoslavený a svätý je ten, ktorý je účastný na prvom vzkriesení; nad týmito nemá druhá smrť žiadnu moc, ale oni budú kňazmi Boha a Krista a budú s Ním vládnuť tisíc rokov.

20:4

□ „**Vtedy som uvidel tróny**“ Toto je narážka na Dan 7:9. V Zjavení sú zmienky o mnohých trónoch: (1) Boží trón (5:1,1,17; 6:16; 7:10,15; 19:4; 21:5); (2) Satanov trón (2:13); a (3) trón šelmy (13:2; 16:10). Je to metafora autority a moci.

□ „**a sedeli na nich**“ Toto je narážka na Dan 7:22. Otázka je, kto sú tí, ktorí na nich sedia? V Danielovi to mohol byť anjelský zástup alebo svätí. Mnoho sa diskutovalo medzi komentátormi o tom, koľko skupín sa je spomenutých v tomto verši.

1. Niektorí vidia tri skupiny (tí na trónoch, mučení kresťania a iní kresťania, ktorí neuctievali šelmu)
2. Niektorí vidia dve skupiny
3. Niektorí vidia jednu skupinu.

Ak je to jedna skupina, odkazuje na kresťanských mučeníkov. Nie je však žiadna iná biblická paralela na obmedzenú vládu mučeníkov. Biblia zasľubuje vládu všetkých svätých (Zj 3:21; 5:10; 22:5; Mt 19:28; Lk 22:29-30; 2Tim 2:12). Vid' Zvláštnu Tému v 5:10.

Iní zakladajú svoj názor o dvoch skupinách na malej fráze v neskoršej časti v. 4 „ktorí neuctievali šelmu“. Vidia to ako druhú skupinu kresťanov, všetkých veriacich, ktorí zomreli prirodzenou smrťou, ale odmietli uctievať šelmu. Vo svetle Druhého príchodu v kapitole 19 a veľkého súdu pred bielym trónom z 20:11, toto môže byť najlepší výklad. Ak je tento výklad pravdivý, tak veľký súd pred bielym trónom z v. 11 zahŕňa iba stratených a nie je priamou paralelou k Mt 25:31nn.

□

NASB „a bol im daný súd“

NKJV „a bol im odovzdaný súd“

NRSV „bola im daná právomoc súdiť“

TEV „bola im daná moc súdiť“

NJB „bola udelená moc vydať rozsudok“

Táto grécka veta môže odkazovať buď na (1) ich vládnutie s Kristom (2:26-27; 1Kor 6:2, vid' Zvláštnu Tému v 5:10) alebo (2) ich prijatie spravodlivosti (6:9-11; Dan 7:22).

□ „**duše tých, ktorí boli s'atí**“ Niektorí to vykladajú ako duše bez tiel (6:9). Výraz „s'atí“ odkazuje na dvojsečnú sekeru, ktorá bola používaná pre trest smrti v Rímskej republike (Rim 13:4 a Jozefus, *Židovský Starovek*, 14:9:4).

□ „**tých, ktorí neuctievali šelmu**“ Ak predošlá fráza hovorí o mučeníkoch, tak táto fráza hovorí o tých, ktorí zomreli počas tohto obdobia (13:15). Ak je toto obraz doby medzi Kristovými príchodmi, tak je to odkaz na všetkých veriacich. Ak ide iba o dobu posledných čias, tak je to odkaz len na tú generáciu.

□ „**neprijali znak**“ Vid' poznámku v 13:16-17. Znak je paralelný s „tými, ktorí neuctievali šelmu ani jej obraz“.

□ „**prišli k životu**“ Tento výraz (*zoe*) často odkazuje na fyzické vzkriesenie (Mt 9:18; Jn 4:25; Sk 1:3, 9-11; Rim 14:9; Zj 1:18; 2:8; 13:14). Vykladač nemôže vyložiť jedno použitie výrazu z v. 4 ako duchovné vzkriesenie a druhé použitie vo v. 5 ako fyzické vzkriesenie. Majú tí, ktorí vládnu s Kristom vzkriesené telá, alebo iba fyzické porušiteľné telá? Ak majú vzkriesené telá, čo s „národmi“?

□ „**a vládli s Kristom tisíc rokov**“ Koncept Ježišovej vlády je spomenutý v Zj 12:5; 19:5 a zdá sa byť narážkou na Ž 2:8-9; vládnutie svätých s Kristom je spomínané v Mt 19:28; Lk 22:28-30; 2Tim 2:12; Zj 3:21; 5:10; 20:4,6 a 22:5. Je vláda tisícročná, alebo večná (Dan 7:14,18,27 a Zj 22:5)? Je vláda pozemská (5:10) v palestínskom kontexte, alebo v univerzálnom kontexte? Vid' Zvláštnu Tému o vládnutí v Božom Kráľovstve v 5:10. Vid' tabuľku o rôznych mileniálnych pohľadoch v Dodatku 5.

Ak je 1000 symbolika pre vek Cirkvi (vtelenie až *Parúzia*), tak týchto 1000 rokov (10x10x10 – hebrejský superlatív čísla úplnosti) predstavuje večnosť.

Tento scenár však nezapadá veľmi dobre do veršov 5-6. Toto je dobrý príklad toho, ako výkladové prístupy odpovedajú na niektoré texty, nie však na všetky. Tieto rôzne výkladové schémy sa vyvinuli, keď rôzni vykladači zdôrazňovali rôzne texty a čítali celú NZ cez isté vybrané „kľúčové“ texty. Je tu nestálosť, nejednoznačnosť a tajomnosť. Nezvážujme tento problém exkluzivizmom a dogmatizmom!

20:5 Preklady NRSV a TEV robia z v. 5 parentézu (vsuvku). To, kto je účastný prvého vzkriesenia, určí, kto je účastný všeobecného súdu z 20:11nn. Toto sú možnosti pre „ostatných z mŕtvych“

1. Stratení (v. 6; Dan 12:2)
2. Kresťania z predošlých dôb (v. 6; 2Tim 2:12)
3. Kresťania z tejto doby, ale ktorí zomreli prirodzenou smrťou (v. 4c).

□ „**prvé vzkriesenie**“ V celej NZ je dôraz na vzkriesenie z mŕtvych (Jn 5:28-29; Lk 14:14; Sk 24:15; 1Kor 15:52; Flp 3:3; 1Tes 4:16; 2Tes 1:7-10). V celej Biblii však nie je žiadna paralela pre dve oddelené vzkriesenia veriacich, pokiaľ nejde o narážku na dvojité vzkriesenie z Dan 12:2 (stratení a spasení), hoci George Ladd vidí Jána 5:29 a 1Kor 15:24-25 ako možné paralely. Všetky teologické systémy, dokonca aj tie, ktoré predpokladajú doslovnú tisícročnú vládu, majú zásadné výkladové problémy s týmto rozdeleným vzkriesením. Sú vytrhnutí kresťania (1Tes 4:13-18; Zj 4:11 alebo 11:12) účastní tisícročnej vlády? Sú sz veriaci účastní tisícročnej vlády? Zahŕňa to sz mučeníkov, alebo iba tých, ktorí boli umučení počas prenasledovania v posledných časoch?

□ „**budú kňazmi Boha a Krista**“ Toto je narážka na 2M 19:5-6. Táto terminológia, odkazujúca na Izrael ako Boží nástroj pre spasenie a zjavenie pohanom, bola rozšírená v NZ na celú Cirkev (1Pt 2:5,9 a Zj 1:6; 5:10). V liste zboru do Filadelfie je narážka na veriacich vo vzťahu k chrámu (3:12). Táto metafora sa zmenila zo služobníkov Boha v mene sveta na intímne spoločenstvo s Bohom.

20:6 Tento verš pridáva ďalší výkladový problém. Prečo by mal hociktorý veriaci čeliť druhej smrti, čo je metafora pre peklo (v. 6)? Sú iba mučeníci Boží kňazi, alebo všetci svätí (1:6; 5:10; 2Pt 2,5,9)? Budú vládnuť iba mučeníci z prvého storočia, alebo sa zapoja aj sz mučeníci. Budú účastní mučeníci z každého veku, alebo budú vládnuť všetci kresťania, ktorí zostali verní?

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 20:7-10

⁷Keď sa vyplní tisíc rokov, Satan bude prepustený z väzenia ⁸a vyjde, aby zvädzal národy, ktoré sú v štyroch rohoch zeme, Góga a Magóga, aby ich zhromaždil k vojne; ich počet je ako piesku na pobreží. ⁹A vyšli na širu zem a obkľúčili tábor svätých a milované mesto a oheň zostúpil z neba a pohltil ich. ¹⁰A diabol, ktorý ich zvedol, bol zvrhnutý do ohnivého a sírového jazera, kde je tiež šelma a falošný prorok; a budú mučení deň a noc naveky vekov.

20:7

□ „**Satan bude prepustený z väzenia**“ Ezechiel 36-39 je pozadie tohto kontextu. V Ezechielovi Boží ľud bezpečne odpočíva v eschatologickom prostredí (Júda alebo Jeruzalem alebo Zasľúbená zem), ale je stále atakovaný zlými národmi (Góg a Magóg). V rabínskom judaizme sa začali títo dvaja nepriatelia používať na opis nepriateľov Mesiáša a Božieho ľudu. Pôvodne, Góg bol muž zo zeme Magóg, ale v tejto kapitole boli tieto výrazy zosobnené do dvojitého nepriateľa. Ján vždy prepracoval svoje sz narážky, aby sedeli na jeho čitateľov v prvom storočí.

20:8

□ „**a vyjde, aby zvädzal**“ Je úžasné ako môže byť človek vedený do vzbury po 1000 ročnej Kristovej vláde! Boli tieto národy „neveriace“ alebo „na počiatku veriace“? Je Kristova prítomnosť a vláda neschopná toho, aby spôsobila stálu zmenu v ľudskej spoločnosti?

□ „**Góg a Magóg**“ Toto je narážka na pokračujúcu vzburu neveriacich národov. Potom, ako bude Izrael obnovený v Zasľúbenej zemi (Ez 37) na základe Božích činov (Ez 36), bude mať problémy s národmi, ktoré ho opäť napadnú („Góg zo zeme Magóga, knieža Roša, Mešecha a Tubala“ Ez 38:2. Títo predstavujú mená vodcov, alebo regionálne mená útočných vojsk; Ez 38:5-6,13 z toho robí medzinárodnú armádu). Kapitoly 38-39 z Ezechiela majú eschatologické pozadie (38:8,10,14,16,18; 39:11). Tieto kapitoly boli zdrojom mnohých Jánových sz narážok. Veci sa budú zhoršovať (pôrodné bolesti nového veku) predtým, ako sa zlepšia (Nový Jeruzalem).

Všimnite si, ako Ján vzal sz texty a prepracoval ich do svetla prvého storočia grécko-rímskej kultúry. Góg, Magóg a Babylon nie sú nepriatelia z Mezopotámie alebo Turecka, ale z Ríma.

□ „**národy, ktoré sú v štyroch rohoch zeme**“ Toto je zjavne univerzálny zvod a vzburá (7:1). Číslo „štyri“ malo symbolickú význačnosť predstavujúc celý svet.

□ „**ako piesku na pobreží**“ Táto fráza bola pôvodne použitá pre semeno Abrahámovo (1M 15:5; 22:17; 32:12 a Žid 11:12). Toto môže byť ďalší príklad toho, ako zlo napodobňuje terminológiu, ktorá opisuje Boží ľud. Avšak, kvôli prvej fráze z v. 9 sa zdá, že ide iba o ďalšiu definíciu, ktorá má označovať veľké vojsko.

20:9 Odkazuje tento verš na doslovnú bitku na plániach Megiddo, ako sa estachnologické vojsko približuje palestínskemu mestu Jeruzalem? V SZ je mnoho narážok na tento scenár (Ž 2 Ez 38-39; Dan 9:24-27; Zach 13-14). Jezualem je však vzdialený na mnoho míľ od Megidda.

V Zjavení „mesto“ zvyčajne predstavuje (1) ľudskú spoločnosť organizovanú a fungujúcu bez Boha, zosobnenú ako Babylon a (2) historické mesto Rím za Jánovej doby (14:8; 16:19; 17:18; 18:2,10,16,18,19,21). Avšak, na mesto Jeruzalem sa pravdepodobne odkazuje v 11:8 a aj tu.

NZ autori vo všeobecnosti a zvlášť Ján, vzali sz obrazy a zovšeobecňovali ich na cele ľudstvo. Problém Zjavenia nie sú Židia vs. pohania, ale veriaci vs. neveriaci. Toto je teda tá istá eschatologická bitka ako v 6:15-16; 11:18; 16:12,14,16; 19:19 (paralelizmus).

□ „**a oheň zostúpil z neba a pohltil ich**“ Toto je narážka na Ez 38:22 a 39:6. Víťazstvo patrí Bohu!

20:10

□ „**a diabol, ktorý ich zvedol, bol zvrhnutý do ohnivého a sírového jazera**“ Tu bola uvrhnutá šelma s falošným prorokom v 19:20. Tu bude zvrhnutá Smrť a Hádes v 20:14 a tí, ktorí nedôverovali Kristu tam budú hodení v 20:15. Je to synonymum slova *Gehenna* (peklo) a predstavuje večné oddelenie od spoločenstva s Bohom a Jeho Kristom.

□ „**a budú mučení deň a noc naveky vekov**“ Je to veľmi podobné Zj 14:10-11 a 19:5. Koncept stáleho oddelenia je zobrazený v Mt 25:46, kde je rovnaký výraz (*aiónios*) použitý pre nebo aj pre peklo.

Väčšina Božích súdov má spásonosné zámery; platí to pre SZ aj NZ. Peklo nemá žiadny známy spásonosný zámer. Napĺňa Božie zasľúbenie o obnovení spravodlivosti. Dovoľením najvyššiemu stvoreniu, človeku, aby mal na výber (jeden aspekt Božieho obrazu v človeku), Boh vedel, že značné percento si vyberie seba a hriech. Peklo je otvorená, krvácajúca rana v Božom srdci. Peklo je tragické tajomstvo paradoxu večnej lásky a spravodlivosti Božej!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 20:11-15

¹¹Vtedy som videl veľký biely trón a Toho, ktorý na ňom sedel, z ktorého prítomnosti zem a nebo utiekli a žiadne miesto pre ne sa nenašlo. ¹²A videl som mŕtvych, veľkých a malých, stáť pred trónom a knihy boli otvorené; a ďalšia kniha bola otvorená, ktoré je *knih*a života; a mŕtvi boli súdení z vecí, ktoré boli napísané v knihách, podľa svojich skutkov. ¹³A more vydalo mŕtvych, ktorí v ňom boli a smrť a Hádes vydali mŕtvych, ktorí v nich boli; a boli súdení, každý jeden z *nich* podľa svojich skutkov. ¹⁴Vtedy boli smrť a Hádes zvrhnutí do ohnivého jazera. Toto je druhá smrť, ohnivé jazero. ¹⁵A ak niekoho meno nebolo napísané v knihe života, bol hodený do ohnivého jazera.

20:11

□ „**Vtedy som videl veľký biely trón**“ Toto je narážka na Dan 7:9. Veľký biely trón sa zdá byť paralelou s Mt 25:31-46, ale ak je to iba súd stratených, nemôže ísť o paralelu s Mt 25, nakoľko ovce (spasení) a kozy (stratení) sú tam adresovaní spolu.

□ „**a Toho, ktorý na ňom sedel**“ Toto je narážka na Dan 7:9. V NZ Boh ustanovil Krista za Sudcu (Jn 5:22,27; 9:39; Sk 10:42; 17:31; 2Kor 5:10; 2Tim 4:1 a 1Pt 4:5). V niektorých pasážach však Ježiš hovoril, že neprišiel súdiť (Jn 3:17-21; 12:47-48). Kristus neprišiel súdiť, ale zachrániť; avšak, skutočnosť, že Ho ľudia odmietli prináša súd na nich samotných. Kto teda sedí na tróne? Je to Ježiš? Je to možné kvôli Mt 25:31-46 a konkrétne Jn 5:22 a 2Kor 5:10; väčšinou v NZ a aj v knihe Zjavenia je však Boh Otec Ten, ktorý je posadený na tróne (Rim 14:10; Zj 5:1,7,13; 6:16; 7:10,15; 19:4 a 21:5).

□ „**z ktorého prítomnosti zem a nebo utiekli**“ Niektorí to vidia ako odstránenie kliatby, ktorá bola daná na fyzické stvorenstvo, keď sa Adam a Eva vzbúрили a padli (1M 3:17-19 a Rim 8:19-22). Ostatní to vidia ako metaforu pre úplné zničenie súčasného fyzického poriadku tak, ako je opísaný 2Pt 3:10,12 (Sk 3:21; Rim 8:21).

Toto je sz jazyk zdôrazňujúci: (1) príchod Boha do svojho stvorenstva Ž 114:3-6; Iz 13:10; 24:19-20,23; Joel 2:10,30-31; 3:15; Zach 14:6); alebo (2) Boh už viac nepotrebuje svojich večných svedkov, 4M 35:30; 5M 17:6; 19:15. On vládne!

Nebo v tomto kontexte nepredstavuje Boží trón, ale atmosféru nad zemou, ako v 1M 1:1.

20:12

□ „**A videl som mŕtvych, veľkých a malých, stáť pred trónom**“ Presné zloženie tejto skupiny nie je isté a zvyčajne je založené na predpokladoch ako väčšina výkladov detailov videní v knihe Zjavenia.

Fráza „veľkí a malí“ môže odkazovať na (1) veriacich (Ž 115:13; Zj 11:18; 19:5) alebo (2) neveriacich (13:16; 19:18). V tomto kontexte je to paralela na „ovce a kozy“ z Mt 25:31-46 alebo „tých v nebi a na zemi a pod zemou“ z Flp 2:10-11.

□ „**a knihy boli otvorené**“ Toto je narážka na Dan 7:10. Spomenuté sú dve knihy: kniha skutkov alebo pamäti a kniha života (3:5; a 13:8). Kniha života je opísaná v 2M 32:32-33; Ž 69:28; Iz 4:3; Dan 12:1; Lk 10:20; Flp 4:3; Žid 12:23; Zj 3:5; 13:8; 17:8; 20:15; 21:27. Kniha skutkov alebo pamätí je opísaná v Ž 56:8; 139:16; Iz 65:6; Mal 3:16 a Zj 20:12-13. Toto sú metafory pre Božiu pamäť. Boh bude jednať so svojím stvorením; ľudia sú zodpovední za svoje činy a pohnútky a zodpovedajú sa Bohu (Gal 6:7). Je iba jeden súd.

□ „**a mŕtvi boli súdení z vecí, ktoré boli napísané v knihách, podľa svojich skutkov**“ Súd je založený na životných rozhodnutiach ľudí (Mt 25:31-46). Žneme, čo sejeme (Gal 6:7). Teologická pravda hovoriaca, že všetci ľudia sú súdení podľa svojich skutkov je viditeľná v Jer 17:10; Mt 16:27; 2Kor 5:10; Zj 2:23; 20:13. Pre plný zoznam odkazov vid' poznámku v 2:23.

20:13

□ „**more. . . a smrť. . . a Hádes vydali mŕtvych, ktorí boli v nich**“ Toto nie je odkaz na skutočnosť, že by boli mŕtvi držaní v troch rôznych miestach; paralelné metafory potvrdzujú, že všetci mŕtvi sa postavia pred Bohom (Flp 2:10-11).

20:14

□ „**Vtedy boli smrť a Hádes zvrhnutí do ohnivého jazera**“ Na smrť a Hádes sa už odkazovalo skôr v 6:8. Smrť, veľký nepriateľ ľudstva (Žid 2:14-15), je porazená a odstránená (1Kor 15:26,54-55; 2Tim 1:10; Zj 1:18; 21:4).

□ „**druhá smrť**“ Biblia hovorí o troch štádiách smrti: (1) duchovná smrť, 1M 3; Iz 59:2; Rim 5:12-21; 7:10-11; Ef 2:1,5; Kol 2:13; Jak1:15; (2) fyzická smrť, 1M 5; a (3) večná smrť zvaná aj „druhá smrť“ v Zj 2:11; 20:6,14; 21:8, ktorá odkazuje na peklo.

20:15

□ „**ak niekoho meno**“ Táto veta je **PODMIENKA PRVÉHO STUPŇA**, ktorá predpokladá, že budú takí, ktorí nie sú zapísaní v knihe života (metafora pre tých, ktorí neverili v Krista).

□ „**knihy života**“ Vid' poznámku v 13:8.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Prečo sa tak mnoho zbožných, Biblii veriacich komentátorov nezhoduje na interpretácii tejto kapitoly?
2. Ak je táto kniha písaná v symbolickom jazyku (apokalyptický žáner), prečo tak mnoho ľudí berie túto kapitolu tak doslovne a historicky?
3. Prečo je Satan spútaný na krátko? Odkiaľ pochádzajú národy vo v. 3 a 8?
4. Koľko skupín je zahrnutých vo v. 4 a prečo je to dôležité?
5. Prečo je tak prekvapivé nájsť dvoj-štádiové vzkriesenie v tejto kapitole?
6. Ako vzkriesení svätí spolu existujú s fyzickými národmi?
7. Kto je účastný na veľkom súde pred bielym trónom z v. 11-15?

ZJAVENIE 21-22

ROZDELENIE NA ODSTAVCE V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Nové Nebo a Nová Zem	Všetky Veci Nové	Vízia Nového Jeruzalema (21:1-22:5)	Nové Nebo a Nová Zem	Nebeský Jeruzalem
21:1-4	21:1-8	21:1-4	21:1-4	21:1-4
21:5-8		21:5-8	21:5-8	21:5-8
Nový Jeruzalem	Nový Jeruzalem	Meranie Mesta	Nový Jeruzalem	Mesiánsky Jeruzalem
21:9-14	21:9-21	21:9-14	21:9-21	21:9-14
21:15-21	Sláva Nového Jeruzalema	21:15-21		21:15-22:2
		Rieka a Strom Života		
21:22-22:5	21:22	21:22-22:5	21:22-22:3a	
	Rieka Života			
	22:1-5		22:3b-5	22:3-5
Príchod Krista	Čas je Blízko	Epilóg	Príchod Ježiša	
22:6-7	22:6-11	22:6	22:6	22:6-7
		22:7	22:7	
22:8-11	Ježiš Svedčí Zborom	22:8-9	22:8-11	22:8-9
		22:10-11		22:10-15
22:12-13	22:12-17	22:12-13	22:12-13	
22:14-15		22:14-15	22:14-15	Epilóg
22:16-17		22:16-17	22:16	22:16
			22:17a	22:17
			22:17b	
			22:17c	
	Varovanie		Záver	
22:18-19	22:18-19	22:18-19	22:18-19	22:18-19
	Prichádzam Skoro			
22:20	22:20-21	22:20	22:20	22:20
		22:20b	22:20b	22:20b
22:21		22:21	22:21	22:21

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (vid' s. 8-9 v úvodnej časti) **NASLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNÉHO AUTORA NA ÚROVNI ODSTAVCOV**

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Prečítajte kapitolu na jedno posedenie. Určite témy (cyklus čítania #3, s. viii). Porovnajte vaše tematické rozdelenie s piatimi uvedenými hore. Delenie na odstavce nie je inšpirované, ale je kľúčové k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, čo je srdce interpretácie. Každý odstatec má jednu a iba jednu tému.

1. Prvý odstatec
2. Druhý odstatec
3. Tretí odstatec

Atď.

POCHOPENIE KONTEXTU

A. Zjavenie 21-22 uzatvára Božie skutky v ľudských dejinách a uvádza večné kráľovstvo (Dan 7:13-14,27; 1Kor 15:27-28). Zjavenie 22:6-21 je záver celej knihy.

B. Takmer každý prvok v týchto dvoch kapitolách je narážka na (1) 1M 1-3; (2) Ž 110; alebo (3) židovskú intertestamentálnu apokalyptickú literatúru.

C. Mnoho sa diskutovalo o nezvyčajných prvkoch v tejto poslednej časti

1. Zmienka o „národoch“ - 21:14; 22:2
2. Zmienka o „kráľoch zeme“ - 21:24,26
3. Zmienka o „nečistých mimo mesta“ - 21:27; 22:15

Zdá sa že je viacero dôvodov pre existenciu týchto prvkov:

1. Ján odkazuje na sz proroctvá. Podobne ako v Ježišových podobenstvách, vykladači nemajú doslovne interpretovať detaily, ale identifikovať hlavné dôrazy.
2. Jánov zámer je ukázať ultimátne rozdiely medzi spasenými a stratenými.
3. „Národy“ spomínané v tejto časti sú použité vo všeobecnom etnickom zmysle ako „Boží ľud“ v 5:9; 7:9; 21:14 a 22:5.
4. Kvôli týmto prvkom niektorí videli spasených Židov vnútri mesta a spasených pohanov mimo mesta. Avšak kvôli Gal 3:29 a Ef 2:11-3:13, toto proste teologicky nemôže byť schodná cesta.
5. Myslím, že je tu rekapitulácia medzi kapitolami 17-19 a 20-22. Toto vysvetľuje znovuobjavujúce sa motívy v tejto časti.

D. Je tu ešte jedna séria „sediem“ nachádzajúca sa v týchto dvoch kapitolách. Toto sú veci, ktoré už viac nie sú

1. More - 21:1
2. Smrť - 21:4
3. Žiaľ - 21:4
4. Plač - 21:4
5. Bolesť - 21:4
6. Noc - 21:25

7. Kliatba - 22:3

E. Tak ako sú súdy spojené s Druhým príchodom Krista vykreslené dramatickým spôsobom v troch videniach (pečate, trúby a čaše), tak je možno aj nebo vykreslené dramatickým spôsobom v troch sz metaforách:

1. Svätostánok, 21:1-8
2. Nový Jeruzalem, 21:9-26
3. Záhrada Eden, 22:1-5

Toto môže platiť aj o prológu (1:1-8), ktorý zdôrazňuje

1. Okamžitosť Kristovho návratu
2. Vernosť Božích slov
3. Potrebu svätosti Božieho ľudu

ŠTÚDIUM SLOVNÝCH VÝRAZOV A FRÁZ

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 21:1-4

¹ Potom som videl nové nebo a novú zem; lebo prvé nebo a prvá zem pominuli a nie je už viac *žiadne* more. ² A videl som sväté mesto, nový Jeruzalem, schádzať z neba od Boha, pripravené ako nevesta, ozdobená pre svojho ženícha. ³ A počul som veľký hlas od trónu, hovoriac: „Hľa, svätostánok Boží je medzi ľuďmi a On bude prebývať medzi nimi a oni budú Jeho ľuďom a Boh sám bude medzi nimi ⁴ a On zotrie každú slzu z ich očí; a už viac nebude *žiadna* smrť; už viac nebude *žiadny* žiaľ, ani plač, ani bolesť; prvé veci sa pominuli.“

21:1

□ „**potom som videl**“ Je tu isté časové rozpätie, pričom jeho dĺžka závisí od vašej interpretácie „tisíc rokov“ v kapitole 20.

□ „**nové nebo a nová zem**“ Grécky výraz pre „nové“, *kuinos* zdôrazňuje kvalitu, nie časovú chronologickosť (2:17; 3:12; 5:9; 14:3; 21:1,2,5). Toto bol sz motív, obnovená zem (Iz 11:6-9; 65:17; 66:22; viď tiež Rim 8:18-25; 2Pt 3:10,12). Všetci veriaci sú občania nového Kráľovstva (Flp 3:20; Ef 2:19; Žid 12:23) a majú podiel na tomto novom kráľovstve (2Kor 5:17; Gal 6:15; Ef 4:24). Paralelný teologický koncept by bol „mesto Božie nevyrobené ľudskými rukami“ z Žid 11:10,16; 12:22; 13:14.

Nové stvorenie bude podobné počiatočnému stvoreniu. Nebo bude obnovená Záhrada Eden. Boh, ľudstvo, zvieratá a všetko prirodzené stvorenstvo sa budú opäť radovať v jednom spoločenstve! Biblia začína Bohom, človekom a zvieratami v dokonalom spoločenstve v záhrade (1M 1-2). Biblia končí Bohom a človekom v prostredí záhrady (Zj 21-22) a podľa prorocietv, aj zvieratami (Iz 11:6-8; 65:25). Veriaci nejdú do neba, nový Jeruzalem schádza z neba (Zj 21:2) a prichádza do novo-stvorenej a očistenej zeme. Boh a človek sú opäť spolu (1M 3:15; Iz 7:14; 8:8,10; Zj 21:3).

□ „**lebo prvé nebo a zem pominuli**“ Stvorenie bude obnovené (Sk 3:21; Rim 8:21; Kol 1:20) a nikdy viac nebude narušené hriechom (2Baruch 37:6; 2Pt 3:10-12; Zj 20:11).

□ „**a nie je už viac žiadne more**“ Je viacero výkladov tejto frázy (viď poznámku v 4:6):

1. Nakoľko more sa v 4:6 spomína ako spôsob vykreslenia Božej svätosti, ktorá Ho oddeľuje od hriešneho ľudstva, niektorí vidia vylúčenie mora ako obnovenie dokonalého spoločenstva medzi Bohom a ľudstvom.
2. Nakoľko v Zj 20:13 sa more javí ako jedno z troch miest zadržania mŕtvych, je to spôsob vyjadrenia, že všetkým mŕtvym bol už udelený jeden z dvoch možných večných osudov.
3. Nakoľko prvá šelma v Zj 13:1 vychádza z mora a je tam narážka na more predstavujúce zlých ľudí z Iz 57:20, asi je to zmienka o zlých, ktorí už nejstujú.
4. Nakoľko Zj 17:15 je citát z Iz 17:12-13, kde vody predstavujú ľudí, mnohí tvrdia, že je to odkaz na zlé národy, podobne ako Ž 2.

Najviac sa mi páči #1.

21:2

□ „**a videl som sväté mesto, nový Jerzuaem**“ Palestínsky Jeruzalem sa nazýva „sväté mesto“ v Iz 52:1 (Iz 48:2; 64:10; Dan 9:24; Neh 11:1). Tento nový Jeruzalem je prvý krát spomenutý v 3:12 a je naň odkaz v Žid 11:10; 12:22; a 13:14. Toto ukazuje, ako Ján vzal sz proroctvá, výrazy, tituly a zaslúbenia a aplikoval ich na nový Boží ľud. Toto mesto nie je palestínsky Jerzuaem Starej Zmluvy ako tvrdili niektorí premilenialisti, ale Novozmluvný nebeský Jeruzalem.

□ „**schádzat' z neba**“ Nie sú tu dva zostupy, jeden vo v. 2 a ďalší vo v. 10. Apokalyptický jazyk je veľmi pružný a nemá byť štrukturovaný chronologicky, logicky, alebo doslovne.

□ „**pripravené ako nevesta, ozdobená pre svojho manžela**“ Toto je narážka na Iz 61:10 (19:7). V týchto posledných kapitolách je pri opise Božieho ľudu použitých viacero metafor: (1) nevesta (19:7; 21:2); (2) svadobný hosť (19:9); a (3) mesto (21:22,9; 22:2).

SZ metafora Yahweho (obzvlášť Hoz 1-3) ako manžela a Izraela ako nevesty je pozadím obrazu Cirkvi ako Kristovej nevesty (Ef 5:21-31).

21:3

□ „**Hľa, svätostánok Boží je medzi ľuďmi**“ Táto grécka fráza opakuje sz zaslúbenia o Bohu prebývajúcim medzi ľuďmi tromi rôznymi spôsobmi:

1. Je to narážka na svätostánok, symbol Yahweho prítomnosti
2. „On bude medzi nimi prebývať“ je to, čo znamenal výraz „Immanuel“ z Iz 7:14 (Jn 1:14)
3. „oni budú Jeho ľud“ je zmluvná terminológia; teraz sú všetci veriaci ľudia (Jn 10:16) Boží vyvolený ľud (3M 26:11-12; Ez 37:23,27).

21:4

□ „**a On zotrie každú slzu z ich očí**“ Toto je narážka na Iz 25:8 (Mt 5:4; 7:17). Nový vek bude čas radosti, pokoja, plnosti a chvály!

□ „**a už viac nebude žiadna smrť**“ Tento posledný nepriateľ (Zj 20:14) bude zničený (1Kor 15:26). Veriaci budú mať nové telá podobné Kristovmu vzkriesenému telu (1Kor 15:50-57; 2Kor 3:18; 2Tes 4:15-16; 1Jn 3:2).

□ „**a už viac nebude žiadny žiaľ, ani plač, ani bolesť**“ Toto je narážka na Iz 65:19 a taktiež odzrkadľuje aj 35:10.

□ „**prvé veci sa pomínuli**“ Prvý poriadok stvorenia bol narušený Pádcom (1M 3; 6:5,1-12,13), ale nový poriadok nebude narušený hriechom (Žid 12:27-28).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 21:5-8

⁵A Ten, ktorý sedí na tróne, povedal: „Hľa, všetky veci tvorím nové.“ A povedal: „Píš, lebo tieto slová sú verné a pravdivé.“ ⁶Potom mi povedal: „Stalo sa. Ja som Alfa a Omega, počiatok a koniec. Tomu, kto žízni, dám zadarmo z prameňa vody života. ⁷Ten, kto zvíťazí, zdedí tieto veci a Ja mu budem Bohom a on Mi bude synom. ⁸Ale zbabelí a neveriaci a ohavní a vrahovia a nemorálni ľudia a čarodejníci a modlári a všetci klamári budú mať podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou, čo je druhá smrť.“

21:5

□ „**a Ten, ktorý sedí na tróne, povedal**“ Boh prehovoril v Zjavení viacero krát (1:8 a pravdepodobne 16:1,17). Zdá sa, že je tam zámerná dvojzmyselnosť ohľadom toho, ktorý sedí na tróne, Yahweho alebo Mesiáša (22:3). Vid' obsažnejšiu poznámku v 20:11. Tak, ako bolo prvé stvorenie prinesené do existencie Božím (t.j. Otec skrze Syna) vypovedaným slovom (1M 1:3,6,9,14,20,24; Ž 33:6,9), tak bude aj Jeho nové stvorenie.

□ „**všetky veci tvorím nové**“ Toto je zaslúbenie z Iz 60-66. Odkazuje na nový vek Ducha, vek Mesiáša, vek spravodlivosti, ktorý Ježiš ustanovil pri svojom prvom príchode a zavŕši pri svojom druhom príchode. Toto je metafora istoty toho, že Božia vôľa sa stane realitou (1:19; 14:13; 17:17; 19:9).

□ „**tieto slová sú verné a pravdivé**“ Táto fráza bola používaná pri opisoch (1) Ježiša, 1:5; 3:7,14; 19:11; (2) Ježišových nasledovníkov, 17:14; a (3) Božieho slova, 19:9; 21:5; 22:6. Boh je často opisovaný ako „spravodlivý a pravdivý“ (15:3; 16:7; 19:2). Hebrejská myšlienka za touto gréckou frázou naznačuje dôveryhodnosť.

21:6

□ „**Stalo sa**“ Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ INDIKATÍVUM. Môže to súvisieť s istotou Božích zaslúbení ohľadom hnevu pre neveriacich aj oslobodenia pre veriacich (6:11; 10:7; 16:17), alebo vykonaním Božích zaslúbení (1:1,3; 3:11; 10:6; 12:12; 22:7,10).

□ „**Ja som Alfa a Omega**“ Táto fráza sa používa pre Boha v Iz 44:6 a Zj 1:8; je však extrémne dôležité, že táto fráza, hoci je to titul pre Otca, je taktiež použitá pre Mesiáša v 1:17 a 22:13. Je to ďalší príklad toho, ako nz autori aplikujú Božie tituly na Syna.

Je viacero otvorených typov fráz, ktoré, ktoré opisujú Božiu večnú, jedinečnú existenciu:

1. „prvý a posledný,“ Iz 41:4; 44:6; 48:12; Zj 1:17; 2:8; 22:13
2. „počiatok a koniec,“ 21:6; 22:13; a KJV 1:8
3. „ktorý bol a ktorý je a ktorý príde“ 1:4,8; 4:8

Všetky tieto frázy súvisia s Božím zmluvným menom Yahweh, ktoré je v KAUZATÍVNOM tvare hebrejského slovesa „byť“ (2M 3:14; Iz 43:10,13; 46:41; Ž 90:2; 93:2).

□ „**Tomu, kto žízni, dám zadarmo z prameňa vody života**“ SZ narážka je na Iz 55. Pozvanie je pre každého a je úplne zadarmo (Rim 3:24; 6:23; Ef 2:8)! Aké úžasné pozvanie od samotného Boha, ukazujúce dostupnosť odpustenia. Spása ľudstva bola vždy centrom Božieho srdca a mysle (9:20-21; 14:6-7; 16:9,11; 22:17).

V SZ boli pramene vôd vždy spájané s tým, že Boh naplňuje duchovné potreby človeka (Ž 36:9; Iz 12:3; 44:3; 49:10; Jer 2:13; 17:13; tiež Jn 4:10).

21:7

□ „**Ten, kto zvíťazi**“ Toto je DOKONAVÉ ČINNÉ PRÍČASTIE, ktoré je pokračujúcim odkazom na učenie o vytrvaní uprostred času hrozného prenasledovania. Táto fráza sa objavuje v listoch siedmim zborom (2:7,11,17,26; 3:3,5,12,21) a prepájajú tak úvodné kapitoly Zjavenie so záverom. Vid' Zvláštnu Tému o Vytrvalosti v 2:2.

□ „**zdedí tieto veci**“ Odmena dedičstva vo v. 7 (1Pt. 1:4,5; Rim 8:17) a varovania vo v. 8 sú proti pripomenutému vzhľadom na prípadné odpadnutie v dobe prenasledovania. Zoznam odpadlíkov (v. 8) je do istej miery podobný tomu, ktorý sa nachádza v 1Kor 6:9-10.

□ „**a Ja mu budem Bohom a on Mi bude Synom**“ Toto sú zmluvné frázy, ktoré sú veľmi bežné v SZ (2M 6:7; 29:45,46; 3M 26:11-12; 2Sam 7:14; Ž 89:26-27; Jer 7:23; 11:4; 30:22; 33:38; Ez 11:20; 14:11; 34:30; 36:28; Hoz 2:23; Zach 8:8; 13:9) a taktiež sa používajú v NZ (2Kor 6:16,18).

Koncept zmluvy je pravdepodobne zjednocujúci motív Biblie. Ľudstvo bolo vždy oddelené od Boha (Iz 53:6; Rim 3:9-18,23). Ľudia nemôžu nájsť Boha. Boh sa vystiera k nám; Boh sa o nás usiluje! Jeho ponuka zjednotenia je zmluvná. On začína (Jer 31:3; Jn 6:44,65); predostrie agendu, ale človek musí konkrétnymi spôsobmi odpovedať. Tieto spôsoby sa rôznia vo svojom obsahu (Adam/Éva, zakázaný strom; Noe, loď; Abrahám, zem, syn; Mojžiš, zákon), ale spôsob prijatia, viera vo vernosť Božiu, zostáva rovnaký (Rim 4). SZ mala požiadavky; to platí aj o NZ (Mk 1:15; Sk 3:16,19; 20:21). Človek musí odpovedať na počiatku aj kontinuálne vo viere, pokání, poslušnosti, službe, uctievaní a vytrvalosti.

21:8 Je nezvyčajné nájsť tu sériu hriechov, keď už sa odohral súd a zlí už boli podľa všetkého odstránení (vít'azstvom Ježiša pri Jeho Druhom príchode, 19:5-21 a Bielom tróne, 20:11-15). Nehovorí sa tu o tom, že niktorí veriaci nespáchali tieto hriechy, ale ich životy neboli charakteristické týmito hriechmi (1Jn 3:6,9). Zdá sa, že toto je literárna technika, ktorá slúži na zobrazenie večného rozdielu medzi spasenými a stratenými, alebo je to aspekt apokalyptickej drámy (opakovanie ako dôraz).

□ „**jazero, ktoré horí ohňom... druhá smrť**“ Ohnivý jazero je zjavne synonymum druhej smrti alebo nášho konceptu pekla, ktoré Ježiš nazval *Gehena* (grécky výraz, ktorý sa v Zjavení nenachádza).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 21:9-14

⁹Vtedy jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali sedem čiaš plných siedmich pliaĝ, prišli a hovorili so mnou, hovoriac: „Pod' sem, ukážem Ti nevestu, manželku Baránka.“ ¹⁰A odniesol ma v Duchu na veľký a vysoký vrch a ukázal mi sväté mesto, Jeruzalem, zostupovať z neba od Boha, ¹¹majúce Božiu slávu. Jeho jas bol podobný drahému kameňu, ako kameňu krištáľovo čistého jaspisu. ¹²Malo veľký a vysoký múr s dvanástimi bránami a pri bránach dvanástich anjelov; a boli na nich napísané mená, ktoré sú mená dvanástich kmeňov synov Izraela. ¹³Tri brány boli na východe a tri brány na severe a tri brány na juhu a tri brány na západe. ¹⁴A múr mesta mal dvanásť základných kameňov a na nich bolo dvanásť mien dvanástich apoštolov Baránka.

21:9

□ „jeden zo siedmich anjelov“ Toto je presný opis anjela v 15:1,6-8; 16:1; a 17:1, ktorý vylial sedem čiaš. V rabínskom judaizme je tradícia, že existuje tzv. sedem anjelov Prítomnosti, ktorí slúžia Bohu. Tu je jeden anjel na každú pliaĝu.

21:10

□ „a odniesol ma v Duchu“ Toto je literárna technika na ukázanie rôznych videní (1:10; 4:2; 17:3; 21:10).

□ „na veľký a vysoký vrch“ Mnohí veria tomu, že toto je priama antitéza na veľkú neviestku, ktorá bola na rovine. Ján však poukazuje na mnoho sz pasáží, takže tu môže ísť o odkaz na tajomný severný vrch, kde žije Boh (Ez 40:2; Iz 2:2; 14:13; Mich 4:1; 1Enoch 18:8; 25:3). Dokonca je aj možné, že ide o narážku na satanove pokúšanie Ježiša na púšti v Mt 4:8.

□ „a ukázal mi sväté mesto, Jeruzalem, zostupovať z neba“ Toto je nebeský Jeruzalem, metafora Božej prítomnosti (v. 2). Pozemský hriešny Jeruzalem bol dôrazom textu z 11:1-13. Hlavné mesto Dávidovo dostalo univerzálnu podobu, ako eschatologický príbytok Božieho ľudu (Jn 14:2-3)

21:11

□ „Jeho jas bol podobný drahému kameňu, ako kameňu krištáľovo čistého jaspisu“ Mesto (v. 11-27) je opísané veľmi krásnymi, fyzickými aj morálnymi výrazmi. Podobne ako celý text Zjavenia, aj táto kapitola je symbolická. Ľudské hriešne, obmedzené mysle proste nemôžu porozumieť ultimátnej radosi a sláve Božej prítomnosti (1Kor 2:9). Doslovné klenoty a fantastické staroveké mesto môžu byť dobré metafory, ale nie sú ultimátna realita! Nebo je osoba (Ježiš) aj miesto (na spoločenstvo s Trojjediným Bohom).

21:12

□ „s dvanástimi bránami a pri bránach dvanásť anjelov“ Toto je narážka na Ez 48:31-34. Číslo „dvanásť“ sa znova a znova objavuje vo zvyšku tejto kapitoly a niekoľkých prvých veršoch kapitoly 22. Je to číselný symbol organizácie (dvanásť mesiacov, dvanásť kmeňov, alebo dvanásť apoštolov) alebo Božieho ľudu. Vid' Zvláštnu Tému: Číslo Dvanásť v 7:4

□ „boli na nich napísané mená, ktoré sú mená dvanástich kmeňov synov Izraela“ Zoznam dvanástich kmeňov v Zj 7:5-8 je jemne pozmenený, aby bola ukázaná jeho symbolická podstata. Je veľmi dôležité si tu všimnúť, že sz Boží ľud, opísaný ako brány vo v. 12 je zjednotený s nz Božím ľudom, opísaným ako základné kamene, vo v. 14. Vždy bol iba jeden Boží ľud, ale toto tajomstvo nebolo jasne zjavené, až kým neprišlo evanjelium (Ef 2:11-3:13).

21:14

□ „múr mesta mal dvanásť základných kameňov a na nich bolo dvanásť mien dvanástich apoštolov Baránka“ všetky tieto metafory narážajú na Ezechielov eschatologický chrám (Ezechiel 40-48).

Mnoho komentátorov tvrdí, že tento verš ukazuje, že autor nemohol byť apoštol Ján. Pavel však používa podobnú frázu v Ef 2:20.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 21:15-21

¹⁵Ten, ktorý so mnou hovoril, mal zlatú mieru, aby pomeral mesto a jej brány a jej múr. ¹⁶Mesto má štvorcový pôdorys a jeho dĺžka je tak veľká ako šírka; a odmeral ňou mesto na tisíc päťsto míľ; jeho dĺžka a šírka a výška sú rovnaké. ¹⁷A odmeral jeho múr na stoštyridsaťštyri lakt'ov, podľa ľudských mier, ktoré sú tiež anjelskými mierami. ¹⁸Materiál múru bol jaspis; a mesto bolo čisté zlato, podobné čistému sklu. ¹⁹Základné kamene mesta boli ozdobené každým druhom drahých kameňov. Prvý základ bol jaspis; druhý zaфіr; tretí chalcedón; štvrtý smaragd; ²⁰piaty sardonyx; šiesty sardius; siedmy chryzolit; ôsmy beryl; deviaty topás; desiaty chryzopás; jedenásty hyacint; dvanásty ametyst. ²¹A dvanásť brán bolo dvanásť perál; každá brána bola jedna perla. A ulica mesta bola čisté zlato, ako priehľadné sklo.

21:15

□ „**Ten, ktorý so mnou hovoril, mal zlatú mieru, aby pomeral mesto**“ Meranie bolo už skôr použité pri preukazovaní Božej ochrany a starostlivosti (11:1-2; Jer 31:38-40; Zach 2:1-5). Proroctvo z Ez 40 o posledných časoch taktiež obsahuje meranie.

21:16

□ „**Mesto má štvorcový pôdorys**“ Toto môže byť narážka na Svätýňu Svätých (1Kr 6:19-20), ktorá bola taktiež dokonalá kocka.

Dôvod, pre ktorý tam už nie je žiadny chrám (21:22) je to, že Boh sám bude chrámom. Môže ísť o Jánov spôsob poukázania na fakt, že proroctvá ako Ez 40-48 sú symbolické, alebo boli naplnené iným spôsobom.

□ „**tisíc päťsto míl**“ Doslova je to „dvanásť tisíc štádií – stoštyridsaťštyri lakt'ov.“ Toto sú násobky dvanástich; nepredstavujú doslovné mesto, ale dokonalé miery ukazujúce, že Boh pripravil jedinečnú atmosféru pre neustálu radosť a spoločenstvo medzi Ním a Jeho ľuďom (Jn 14:2-3) v dokonalom kubickom symbole, podobnom sz „Svätyni Svätých.“

21:18-20

□ „**Materiál múru bol**“ Táto séria kameňov môže byť identifikovaná s

1. kameňmi na efóde Veľkňaza (2M 28:17-20); mená a poradie sa však líšia. Toto nebolo nezvyčajné, lebo mená starovekých kameňov sa menia z krajiny na krajinu a zo storočia na storočie.
2. mestom klenotov z Iz 54:11-17
3. krásou kráľa Týru (alebo Satana) prejavenu v kráľovských (alebo nebeských) šperkoch v Ez 28:12-13
4. zverokruhom, ale v opačnom poradí (Filo a Jozefus)

21:21

□ „**a dvanásť brán bolo dvanásť perál; každá brána bola jedna perla**“ Toto je symbolika. Ide späť do rabínskych tradícií Talmudu, „*Sanhedrin*“ 100a, kde sa píše, že brány eschatologického mesta mali byť spravené z jedného kameňa, vysokého cca 14 metrov.

□ „**a ulica mesta bola čisté zlato**“ Toto je symbolika. Musíme si uvedomiť, že Božie mesto nie je iba ľudská krása, ale symbolizuje neoceniteľnú hodnotu a čistotu Božej prítomnosti.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 21:22-27

²²Nevidel som v ňom žiadny chrám, lebo Pán Boh Všemohúci a Jeho Baránok sú jeho chrám. ²³A mesto nepotrebuje slnko ani mesiac, aby naň svietili, lebo sláva Božia ho osvecuje a jeho svetlom je Baránok. ²⁴Národy budú kráčať v jeho svetle a králi zeme tam prinesú svoju slávu. ²⁵Počas dňa (lebo tam nebude žiadna noc) nebudú jeho brány nikdy zavreté; ²⁶a prinesú tam slávu a česť národov; ²⁷a nič nečisté a nikto, kto praktizuje ohavnosti a klamstvo tam nikdy nevojde, ale iba tí, ktorých mená sú napísané v Baránkovej knihe života.

21:22

□ „**nevidel som v ňom žiadny chrám, lebo Pán Boh Všemohúci a Jeho Baránok sú jeho chrám**“ Toto je veľmi nezvyčajné v porovnaní s početnými pasážami v Zjavení, kde je vykreslený nebeský chrám (3:12; 7:15; 11:1,2,9,19; 14:15,17; 15:5,6,8; 16:1,17). Rovnaký koncept nebeského chrámu je vyjavený v liste Židom (cf. 8:2-5; 9:11,23-24).

□ „**Pán Boh Všemohúci**“ Sú tu opäť tri najviac používané Božie tituly (Yahweh, *Elohim* a *El-Šaddai*) kombinovane použité (1:8; 4:8; 11:17; 15:3; 16:7) na vyjavenie majestátu Toho, ktorý sedí na tróne. Všimnite si úzke spojenie s Baránkom zo Zj 5. Vládnu spolu a je tam len jeden trón (22:1,3).

21:23

□ „**mesto nepotrebuje slnko ani mesiac, aby naň svietili, lebo sláva Božia ho osvecuje a jeho svetlom je Baránok**“ Sláva Otca a Syna je svetlo, ktoré je potrebné (Ž 36:9; Iz 24:23; 60:19-20; Zach 14:6-7 a taktiež Zj 22:5). Toto je možný spôsob rúzneho odmietnutia astrálneho uctievania.

21:24

□ „**Národy budú kráčať v jeho svetle a králi zeme tam prinesú svoju slávu**“ Je veľmi náročné pochopiť prečo sa „národy“ stále spomínajú v časti nasledujúcej po Súde pred Bielym trónom. Je možné, že ide iba o narážku na Ž 72:10-11; Iz

49:23; 60:3,15,16. Nie je to myslené doslovne, ale literárne! Predstavuje všetkých ľudí zo všetkých kmeňov a národov, ktoré tvoria Boží ľud.

21:25

□ „**Počas dňa (lebo tam nebude žiadna noc) nebudú jeho brány nikdy zavreté**“ Toto je narážka na Iz 60:11 alebo Zach 14:6-7. Koncept temnoty je v Biblii často metafora zla (Mt 6:23; 8:12; 22:13; 25:30). Svetlo a tma boli pre Jána obzvlášť dôležité symbolické teologické kontrasty (Jn 1:4-5, 7-9; 3:19-21; 8:12; 11:9-10; 12:35-36,46; 1Jn 1:5-7; 2:8-11). Brány, ktoré sa nikdy nezatvárajú symbolizujú otvorenosť, dostupnosť, žiadny strach z útoku.

21:27

□ „**nič nečisté a nikto, kto praktizuje ohavnosti a klamstvo**“ Toto je narážka na Iz 52:1; Ez 44:9; Zach 14:21, ktorá sa javí ako literárna technika poukazujúca na rozdiel medzi Božím ľudom a ľudom zlého (v. 24). Nový vek je charakterizovaný vo svetlejšom, otvorenom meste, meste úplnej spravodlivosti. Nie je tam prítomné žiadne zlo!

□ „**napísané v Baránkovej knihe života**“ Táto metaforická fráza „kniha života“ sa nachádza v Zj 20:12-15, kde sa spomínajú dve knihy: (1) kniha života, ktorú tvoria mená Božích ľudí (2M 32:32; Ž 69:28; Iz 4:3; Dan 12:1; Lk 10:20; Flp 4:3; Žid 12:23; Zj 13:8; 17:8; 20:15; 21:27); a (2) kniha skutkov alebo pamätí, ktorá zaznamenáva zlé aj spravodlivé skutky (Ž 56:8, 139:16; Iz 65:6; Mal 3:16). Sú to metafory pre Božiu dokonalú pamäť.

ZJAVENIE 22

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:1-5

¹Potom mi ukázal riekú vody života, čistú ako kryštál, vychádzajúcu z trónu Boha a Baránka, ²uprostred jeho ulice. Na oboch stranách rieky bol strom života, rodiaci dvanásť druhov ovocia, dávajúci ovocie každý mesiac; a listy stromu boli uzdravením národov. ³Už viac nebude žiadna kliatba; a trón Boha a Baránka v ňom bude a Jeho služobníci mu budú slúžiť; ⁴uvidia Jeho tvár a Jeho meno bude na ich čelách. ⁵A nebude už žiadna noc; a nebudú potrebovať svetlo lampy, ani svetlo slnka, lebo Pán Boh ich bude osvecovať; a budú vládnuť naveky vekov.

22:1

□ „**Potom mi ukázal riekú vody života**“ Nemalo by tu byť žiadne delenie na kapitoly. Koncept rieky prúdiacej z Božej prítomnosti je narážka na SZ (Ž 46:4; Ez 47:1-12; Joel 3:18; Zach 14:8). Voda je častá metafora odkazujúca na Boha, bohato naplňujúceho duchovné potreby svojho ľudu (Iz 12:3; 44:3; 49:10; Jer 2:13; 17:13; Jn 4:10-15; Zj 7:17; 21:6). Iba Ján používa výraz život (*zoe*) ako zmienku o vzkriesenom živote.

□ „**čistú ako kryštál**“ Je to odkaz na čistotu Božieho nebeského mesta (4:6).

□ „**vychádzajúcu z trónu Boha a Baránka**“ Je iba jeden trón (21:22). Toto je antropomorfický jazyk zo starovekých obrazov kráľovského dvora. Boh večný duch; nesedí na fyzickom tróne. Je to metafora Jeho zvrchovanej vlády.

22:2

□ „**Na oboch stranách rieky**“ Tento istý strom sa spomína v Zj 2:7. Celá táto vízia je z Ez 47:1-12 (tu, v. 12). V židovskej apokalyptickej literatúre je mnoho odkazov na strom života nachádzajúci sa v 1M 2:9; 3:22 (1Enoch 25:2ff; 4Ezdráš 7:53; 8:52; 2Enoch 8:3). To, o čo Adam prišiel (spoločenstvo, poznanie, večný život), Boh teraz dáva zadarmo vykúpenému ľudstvu (Flp 2:6).

□ „**rodiaci dvanásť druhov ovocia**“ Vid' Zvláštnu Tému: Číslo Dvanásť v 7:4.

□ „**a listy stromu boli uzdravením národov**“ Toto je veľmi nezvyčajné, nakoľko by už nemalo ostať nič, čo by potrebovalo uzdravenie! Možno však ide iba o citát z Ez 47:12; možný opakujúci sa teologický motív je, že Boh chce, aby boli všetci („národy“) spasení (Iz 2:3-4; 45:22-25; 60:3; 66:18-19; Zach 2:11; 8:20-23).

22:3

□ „**už viac nebude žiadna kliatba**“ Toto je narážka na 1M 3:17 a Zach 14:11. Nastal Nový Vek a kliatba zo SZ (Ef 2:15-16; Kol 2:14) bola odhŕatá Kristovou smrťou (Rim 8:18,25; Gal 3:13; Ef 2:13,16). Sklené more v Zjavení 4:6 symbolizuje Božiu nadpozemskú svätosť. Padlé ľudstvo nemohlo pristúpiť k Bohu, ale teraz je more odstránené.

Je možné, že tento výraz predstavuje hebrejské slovo *charam*, ktoré znamená zničený alebo úplne zničený (Zach 14:11). Ak je toto sz narážka, tak tento verš odkazuje na bezpečie nového Jeruzalema a je podobný zaslúbeniam z 1Pt 1:4-5.

Všimnite si nezvyčajné gramatické črty tejto frázy. Je tu jeden trón, ale dvaja na ňom (t.j. Boh a Baránok). Avšak služobníci slúžia „Jemu“ (singulár). Tu je tajomstvo monoteizmu a inkarnácie. Jeden Boh, ale tiež Božský Mesiáš (a osobný Svätý Duch).

22:4

□ „**uvidia Jeho tvár**“ V SZ vidieť Boha znamenalo smrť. Mojžišovi nebolo dovolené vidieť Božiu tvár (2M 33:20). Uvidieť Boha alebo prebývať s Bohom sú odmeny pre tých, ktorí sú čistí (Ž 11:7; 16:11; 17:15; 140:13; Mt 5:8). Pôvodná intimita mienená v Edene bola plne obnovená (Ž 42:1-2)!

□ „**a Jeho meno bude na ich čelách**“ Tak, ako Satan označil svojich nasledovníkov (13:1-17; 14:9; 20:4), Boh označil svojich (3:12; 7:3; 14:1). Bol to symbol vlastníctva a bezpečia. Vid' poznámku v 7:2.

22:5

□ „**a nebude už žiadna noc**“ (21:23-25; Iz 60:19-20; Zach 14:7)

□ „**a budú vládnuť naveky vekov**“ Kto vládne s Kristom počas doby tisíc rokov? Kapitola 20:4-5 ukazuje, že iba kresťania, ktorí žili počas prenasledovania v posledných časoch, ale Zj 2:26 a 5:10 naznačujú, že všetci svätí budú vládnuť s Kristom na zemi. V Biblii nie je žiadny jasný rozdiel medzi večnou vládou (Dan 2:44; 7:14,18; Iz 9:7; Lk 1:33; 2Pt 1:11; Zj 11:15) a tisíročnou vládou. Je hermeneuticky neprípustné založiť podstatnú doktrínu na apokalyptickej pasáži. Tento verš hovorí o večnej vláde

Obrazy Božieho ľudu, ako zakúša útoky zlého, ktorý je úplne zničený Bohom, sú vzaté z Ez 37-39. Ján nikdy túto pasáž nepísal pre doslovnú interpretáciu! Obrátiť apokalyptické obrazy na historickú doslovnosť je zneužitie autorského zámeru! Naša láska k Biblii a naša zvedavosť ohľadne budúcnosti spôsobili, že západná Cirkev vykladá proroctvo a apokalyptickú literatúru čudne a násilne! Vid' Zvláštnu Tému: Vládnutie v Kráľovstve Božom v 5:10.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:6

6A povedal mi: „Tieto slová sú verné a pravdivé“; a Pán, Boh duchov prorokov, poslal svojho anjela, aby ukázal Jeho sluhom veci, ktoré sa musia skoro udiat’.

22:6

□ „**povedal mi**“ Toto je odkaz na siedmich anjelov, ktorí mali sedem čias súdu (21:9; 22:1,8,9,10).

□ „**Tieto slová sú verné a pravdivé**“ Táto fráza sa používa pri opisoch (1) Ježiša (1:5; 3:7,14; 19:11); (2) Ježišových nasledovníkov (17:14); a (3) Božieho slova (19:9; 21:5; 22:6). Boh je často opisovaný ako „spravodlivý a pravdivý“ (15:3; 16:7; 19:2). Hebrejčina za touto frázou naznačuje úplnú dôveryhodnosť.

□ „**Pán, Boh duchov prorokov**“ Toto je možno:

1. narážka na 19:10
2. odkaz na inšpiráciu SZ (2Tim. 3:16; 2Pt 1:20-21)
3. odkaz na inšpiráciu NZ (2Pt 3:15-16)
4. odkaz na kazateľov evanjelia v Jánovej dobe
5. odkaz na Jánovu knihu (videnia)

Pôvodný grécky text nemal veľké písmená. Prekladatelia alebo vykladači sa často musia rozhodovať, či „duch“ odkazuje na Svätého Ducha alebo ľudského ducha. Tento text odkazuje na ľudského ducha (1Kor 14:32; Žid 12:9).

□ „**poslal svojho anjela**“ Toto je narážka na 1:1. Tieto záverečné verše sú veľmi podobné motívom z kapitoly 1. Tradičný osobný formát listu použitý v kapitole 1 je použitý znovu v kapitole 22.

□ „**veci, ktoré sa musia skoro udiat’**“ Je tu séria narážok na okamžitosť Pánovho príchodu (1:1,3; 3:11): v. 6 (dva krát), 7, 10, 12, a 20. Doposiaľ dvetisíc ročný odklad je do istej miery ťažko pochopiteľný pre veriacich (odklad je vyjavený v

2 Tesaloničanom), ale musíme si uvedomiť, že každá generácia kresťanov má nádej v Pánovom príchode vo svojej dobe. Veriaci majú zostať verní a činní!

Tu je stručný citát na túto tému z môjho komentára na Matúša.

„Je teologické paradoxné napätie medzi

1. kedykoľvek očakávateľným príchodom a skutočnosťou, že sa musia udiať isté historické udalosti
2. Kráľovstvom ako budúcnosťou a Kráľovstvom ako prítomnosťou.

NZ tvrdí, že niektoré historické udalosti sa udejú pred Druhým príchodom.

1. evanjelium kázané celému svetu (24:14; Mk 13:10)
2. veľké odpadnutie (24:10-13,21; 2Tim 4:1; 2Tim 3:1ff; 2Tes 2:3)
3. zjavenie „muža hriechu“ (Dan 7:23-26; 9:24-27; 2Tes 2:3)
4. odňatie toho, ktorý zdržuje (2Tes 2:6-7)
5. židovské prebudenie (Zach 12:10; Rim 11)“

Tí, ktorí veria, že medzi siedmimi literárnymi jednotkami tejto knihy je významný paralelizmus, taktiež tvrdia, že každá jedna z nich predstavuje obdobie medzi prvým a druhým príchodom Krista z odlišných perspektív (napr. William Hendriksen, *More Than Conquerors*). Ak je toto pravda, tak texty, ktoré odkazujú na skorý príchod Krista (1:3; 3:11; 22:7,10,12,20) hovoria o spustení týchto proroctiev po smrti a zmŕtvychvstaní Krista. Eschatologická guľa sa valí!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:7

⁷„A hľa, prichádzam skoro. Blahoslavený ten, kto zachováva slová proroctva tejto knihy.“

22:7

□ **„prichádzam skoro“** Očividne anjel cituje Ježiša (v. 12-15). Ježiš to vysloví špecificky v 22:16. Nie je isté, kto presne hovorí vo v. 17 a v. 18-19, ale Ježiš znovu hovorí vo v. 20 a Ján vo v. 21. Vid' Zvláštnu Tému: Skorý Príchod v 1:3.

□ **„Blahoslavený ten, kto“** Toto je ďalšie zo siedmich blahoslavenstiev pre veriacich, ktoré sa nachádzajú sa v celej knihe (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14).

□ **„proroctvo“** Táto kniha je proroctvo a musí byť vykladaná vo svetle prorockej literatúry (v. 9-10,18-19; 1:3; 10:11). Táto kniha nie je historické naratívum (príbeh)! Proroctvo má vždy podmienený prvok. Novozmluvné eschatologické pasáže odzrkadľujú sz prorocké vhlady, ktoré videli posledné časy cez súčasné dianie a odozvy viery. Mnoho učencov verí, že apokalyptický žáner vyrástol zo židovského prorockého hnutia. Vid' Zvláštnu Tému: Novozmluvné Proroctvo v 1:3.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:8-9

⁸Ja, Ján, som ten, ktorý počul a videl tieto veci. A keď som počul a videl, padol som, aby som sa klaňal pri nohách anjela, ktorý mi ukázal tieto veci. ⁹On mi však povedal: „Nerob to. Ja som spoluslužobník teba a tvojich bratov prorokov a tých, ktorí zachovávajú slová tejto knihy. Bohu sa klaňaj.“

22:8 Toto je veľmi nezvyčajný verš. Ide o presne ten istý problém, ktorý mal Ján v 19:10. Očividne si musel myslieť, že tento anjel bol božstvom.

22:9

□ **„a tých, ktorí zachovávajú slová tejto knihy“** Kresťanstvo obsahuje počiatočné rozhodnutie pokánia, vieru a kontinuálne pokánie, vieru, poslušnosť a vytrvalosť! Zjavenie, napísané prenasledovaným kresťanom, zdôrazňuje vytrvalosť. Pokušenie našej kultúry nie je fyzické prenasledovanie, ale „suchá hrdza,“ apatia, praktický ateizmus, materializmus, plytké kresťanstvo so všetkými výhodami a žiadnou zodpovednosťou!

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:10-11

¹⁰A povedal mi: „Nezapečať slová proroctva tejto knihy, lebo čas je blízko. ¹¹Kto robí zle, nech ďalej robí zle; a kto je špinavý, nech je ďalej špinavý; a kto je spravodlivý, nech ďalej koná spravodlivosť; a kto je svätý, nech sa naďalej posväcuje.“

22:10

□ „**Nezapečať**“ Toto je presný opak Iz 8:16; Dan 8:26 a 12:4,9. Čas prorockého naplnenie práve nadišiel. Božie varovania neveriacim a povzbudenie veriacim je tu! Rozhodné stanovisko sa žiada práve teraz! Kráľovstvo je prítomné.

□ „čas je blízko“ Vid' Zvláštnu Tému: Skorý Príchod v 1:3.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:12-13

¹²„**Hľa, prichádzam skoro a Moja odmena je so mnou, aby bolo každému spravene podľa toho, čo urobil.** ¹³„**Ja som Alfa a Omega, prvý a posledný, počiatok a koniec.**“

22:11-12

□ „**aby bolo každému spravene podľa toho, čo urobil**“ Toto je opakujúci sa motív v celej Biblii (Job 34:11; Ž 28:4; 62:12; Prisl 24:12; Kaz 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; 1Kor 3:8; 2Kor 5:10; Gal 6:7-10; 2Tim 4:14; 1Pt 1:17; Zj 2:23; 20:12). Boh odmení tých, ktorí Ho milujú a žijú pre Neho uprostred tohto skazeného svetového systému (2:23; 20:12-13). Životy vyjavujú duchovnú realitu a vitalitu vnútornej viery (Mt 7). Ľudia sú správcovia daru života a vydajú počet Bohu!

Nejde tu o presadzovanie „spravodlivosti zo skutkov“. Človek je spasený skrze milosť Božiu prostredníctvom Kristovej smrti a zmŕtvychvstania a činnosť Ducha! Avšak, dôkaz o tom, že niekto stretol Boha je zmenený a meniaci sa život podobania sa Kristovi! Priority a narábanie so zdrojmi zjavujú srdce!

22:11 Toto je narážka na Dan 12:10.

22:12

□ „**prichádzam skoro**“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:3.

22:13 Tento verš je narážka na sz tituly pre Yahweho nachádzajúce sa v 1:8 a 21:6, ale tu odkazuje na Krista. Prenos týchto sz titulov na Ježiša bol jedným zo spôsobov potvrdenia Ježišovho Božstva. Verš 13 má tri takéto sz tituly alebo frázy, ktoré pôvodne opisovali večného Boha (Iz 41:4; 44:6; 48:12), ale teraz sú použité pre Ježiša (1:17; 2:8).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:14-15

¹⁴**Blahoslavení tí, ktorí umývajú svoje rúcha, aby mohli mať právo na strom života a mohli vstúpiť bránami do mesta.** ¹⁵**Von sú psi a čarodejníci a nemorálni ľudia a vrahovia a modlári a každý, kto miluje a praktizuje klamstvo.**“

22:14

□ „**Blahoslavení**“ Toto je posledné zo siedmich blahoslavenstiev ktoré sa nachádzajú v Zjavení (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7,14).

□ „**tí, ktorí umývajú svoje rúcha**“ Toto je metafora pre vieru v obeť Krista (7:14). Veriaci sú prijatí, lebo On bol prijatý (Ef 1:6). Veriaci žijú, lebo On zomrel. Veriaci majú vzkriesené telá, lebo On žije!!

1. „umývajú svoje rúcha“ je v MSS \aleph (štvrté storočie) a A (piate storočie), ako aj vo Vulgáte. UBS⁴ tomu dáva „A“ hodnotenie, čo znamená „isté.“
2. „dodržiavajú prikázania“ je v 046, unciálnom rukopise z desiateho storočia, v minuskulách (1 a 94) z dvádnateho storočia a v Pešite (sýrska verzia).

□ „**aby mohli mať právo na strom života a mohli vstúpiť bránami do mesta**“ Toto sú dve metafory pre večnú spásu skrze Krista. Jedna ide späť do 1M 2:9; 3:22 (Zj 2:7; 22:2,14,19) a ďalšia do Zj 21:2,9-22:5.

22:15

□ „**Vonku sú**“ Je veľmi ťažké vyložiť to, ak nejde o metaforu na ohnivé jazero (21:8).

□ „**psi**“ Tento výraz je ďalšia zvláštna narážka, nakoľko by v tomto bode knihy už zlí nemali existovať. V 5M 23:18 tento výraz odkazuje na mužských prostitútov kanaánskeho kultu plodnosti. V ďalších častiach Starej a Novej Zmluvy je to odkaz na zlých ľudí (Ž 22:16,20; Mt 7:6; a Flp 3:2). Budem citovať Roberta H. Mounce-a z jeho komentára na Zjavenie v sérii New

International Commentary: „Tento verš nemá za cieľ učiť, že vo večnosti budú všetci zlí ľudia žiť mimo nebeského mesta. Jednoducho opisuje budúcnosť obrazmi z prítomnosti. Kontrast je medzi požehnaním verných a odsúdením zlých.“ (s. 394).

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:16

¹⁶„Ja, Ježiš, som poslal svojho anjela, aby vám svedčil o týchto veciach po zboroch. Ja som koreň a potomok Dávidov, jasná ranná hviezda.“

22:16

□ „Ja, Ježiš som poslal svojho anjela, aby vám svedčil o týchto veciach po zboroch“ Všimnite si, že výraz „vám“ je PLURÁL a narážka na sedem zborov z kapitol 2-3 je veľmi špecifická. Kniha začína a končí žánrom listu, zatiaľ čo vízie pomedzi sú kombinácia proroctva (koniec vnímaný optikou prítomnosti) a apokalypsy (imaginárne obrazy).

□ „svojho anjela“ Často je Boh Otec Ten, čo posielal anjela (22:6 „Jeho anjel“). Tu je posielajúci Ježiš („Môj anjel“). Táto fráza sa taktiež nachádza v 1:1, ale odkaz zámerna je nejednoznačný.

□ „zbory“ Vid' Zvláštnu Tému v 1:4.

□ „koreň a potomok Dávidov“ Je mnoho narážok na Dávidovskú líniu Mesiáša v SZ (2Sam 7:12-16 a Iz 11:1,10) a v NZ (Mt 1:1; 9:17; 15:22; 21:9; Rim 1:3; 2Tim 2:8 Zj 5:5). Ježiš je naplnením všetkých sz proroctiev.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: JEŽIŠ NAZARETSKÝ

Je viacero gréckych výrazov, ktoré NZ používa pri zmieňovaní sa o Ježišovi

A. NZ výrazy

1. Nazaret – mesto v Galilei (Lk 1:26; 2:4,39,51; 4:16; Sk 10:38). Toto mesto sa nespomína v súčasných zdrojoch, ale našlo sa v neskorších nápisoch.
To, že Ježiš bol z Nazaretu pre Neho nebol kompliment (Jn 1:46). Znamenie nad Ježišovým krížom, ktoré obsahovalo aj toto miesto bolo znamením židovského opovrhnutia.
2. *Nazarenos* – taktiež odkazuje na geografickú polohu (Lk 4:34; 24:19).
3. *Nazoraïos* – môže ísť o odkaz na mesto, ale tiež to môže byť hra s Mesiánskym výrazom „vetva“ (*netzer*, BDB 666 a jemu príbuzné výrazy, Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5 (BDB 855); 33:15; Zach 3:8; 6:12; v NZ, Zj 22:16). Lukáš to používa pre Ježiša v 18:37 a Skutkoch 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9.
4. Súvisiace s #3 *nazir* (BDB 634) znamená „posvätený prostredníctvom sľubu“

B. Historické použitie mimo NZ

1. Označoval židovskú (pred-kresťanskú) heretickú skupinu (Aramejsky *nasorayya*).
2. Bol použitý v židovských kruhoch pri opise veriacich v Krista (Sk 24:5,14; 28:22, *nosri*).
3. Stalo sa bežným výrazom pre označenie veriacich v sýrskych (aramejských) zboroch. Slovo „Kresťan“ bolo používané v gréckych zboroch na označenie veriacich.
4. Niekedy po páde Jeruzalema sa Farizeji zoskupili v Jamnii a zahájili formálne oddelenie synagógy a Cirkvi. Príklad druhu sformulovanej kľatby proti kresťanom sa v nachádza v knihe „Osemnásť Požehnaní“ z *Berakoth* 28b-29a, ktorá volá veriacich „nazarénci.“
„Kiež by Nazarénci a bludári v momente zmizli; budú vymazaní z knihy života a nebudú zapísaní spolu s vernými.“
5. Bol použitý Justínom Martýrom v *Dial* 126:1, ktorý použil Izaíášov výraz *netzer* pre Ježiša.

C. Názor Autora

Prekvapuje ma také množstvo rôznych hláskovaní tohto výrazu, hoci viem, že to nie je neznáme v SZ, tak ako „Joza“ má viacero rôznych hláskovaní v hebrejčine. Nasledujúce dôvody spôsobujú, že zostávam neistý ohľadom jeho presného významu:

1. úzka spojitosť s Mesiánskym výrazom „Vetva“ (*netzer*) alebo podobný výraz *nazir* (posvätený prostredníctvom sľubu)
2. negatívna konotácia v Galilei
3. malé alebo žiadne súčasné osvedčenie o meste Nazaret v Galilei
4. vychádza z úst démona v eschatologickom zmysle (t.j. „Prišiel si nás zničiť?“).

Pre plnú bibliografiu k štúdiu tejto skupiny slov, viď Colin Brown (ed.), *New International Dictionary of New Testament Theology*, vol. 2, s. 346 alebo Raymond E. Brown, *Birth*, s. 209-213, 223-225.

□ „jasná a ranná hviezda“ je Mesiánsky titul (4M 24:17 alebo Mt 2:2 alebo 2Pt 1:19). Môže ísť o hru s Iz 14:12, kde podobná fráza odkazuje na Satana. V Zjavení zlo často paroduje Trojjediného Boha.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:17

¹⁷Duch a nevesta hovoria: „Príd“. Kto počuje, nech povie: „Príd“. A ten, kto žízni, nech príde; ten kto túži, nech si vezme z vody života zadarmo.

22:17

□ „Duch a nevesta hovoria: „Príd““ Hoci je viacero interpretácií tejto pasáže, z kontextu sa zdá, že musí ísť o evanjeliové pozvanie pre každého, kto pociťuje potrebu a odpovie na Božiu ponuku v Kristovi. Toto bol od počiatku stredbod knihy Zjavenia; nielen na povzbudenie spasených, ale na usvedčenie a povzbudenie stratených, aby odpovedali na Božiu ponuku v Jeho Synovi. Toto štvorité použitie slova „príd“ (všetky štyri odkazujú na stratených a nie na Kristov druhý príchod); opakujúca sa fráza „ten, kto“ a úžasná dobrá správa, že je to zadarmo (Iz 55) má byť povzbudením pre každého a hocikoho, aby odpovedal!

Zdá sa mi, že ide o pohľad do minulosti pre tých, ktorí žili počas Jánovej doby (a každej doby). Môže to vysvetliť nezvyčajné prvky (prítomnosť stratených po Súdnom dni) v Zj 19-22. Je tam viacero pohľadov späť do Jánovej doby, ktoré môžu byť vysvetlené paralelizmom medzi literárnymi jednotkami Zjavenia. Keď písal, mal na mysli svoje „milované deti“ v Efeze (1,2,3Jn).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: TROJICA

Všimnite si činnosť všetkých troch Osôb Trojice. Výraz „trojica“, prvý krát spomenutý Tertuliánom, nie je biblické slovo, ale koncept je rozšírený.

1. Evanjelia
 - Matúš 3:16-17; 28:19 (a paralely)
 - Ján 14:26
2. Lukáš - Skutky 2:32-33, 38-39
3. Pavel
 - a. Rimanom 1:4-5; 5:1,5; 8:1-4,8-10
 - b. 1Korint'anom 2:8-10; 12:4-6
 - c. 2Korint'anom 1:21; 13:14
 - d. Galat'anom 4:4-6
 - e. Efežanom 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 - f. 1Tesaloničanom 1:2-5
 - g. 2Tesaloničanom 2:13
 - h. Títovi 3:4-6
4. Peter – 1Petrov 1:2
5. Júda - v. 20-21
6. Ján - Zjavenie 22:16-17

Koncept je naznačený v SZ

1. Použitie plurálov pre Boha
 - a. Meno *Elohim* je plurál, ale keď je použité v súvislosti s Bohom, vždy sa naň viaže sloveso v singulári
 - b. „nás“ v 1Mojžišovej 1:26-27; 3:22; 11:7
 - c. „Jeden“ v Šema z 5Mojžišovej 6:4 je v pluráli (ako aj v 1M 2:24; Ez 37:17)
2. Anjel Hospodinov ako viditeľný predstaviteľ Božstva
 - a. 1Mojžišova 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16
 - b. 2Mojžišova 3:2,4; 13:21; 14:19
 - c. Sudcov 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 - d. Zachariáš 3:1-2
3. Boh a Duch sú oddelení, 1Mojžišova 1:1-2; Žalm 104:30; Iz 63:9-11; Ez 37:13-14
4. Boh (Yahweh) a Mesiáš (*Adon*) sú oddelení, Žalm 45:6-7; 110:1; Zachariáš 2:8-11; 10:9-12
5. Mesiáš a Duch sú oddelení, Zachariáš 12:10
6. Všetci traja sú spomenutí v Iz 48:16; 61:1

Ježišove Božstvo a osoba Ducha spôsobili problémy prísne monoteistickým raným veriacim:

1. Tertulián – podriadil Syna Otcovi
2. Origen – podriadil Božskú podstatu Syna a Ducha
3. Arius – poprel Božstvo Syna a Ducha
4. Monarchianizmus – verili v postupnú manifestáciu Boha

Trojica je historicky vyvinutá formulácia založená na biblickom materiále

1. Úplné Ježišove Božstvo, rovnaké s Otcom, potvrdené v r. 325 n.l. Nicejským koncilom
2. Osobnosť a Božstvo Ducha, rovnaké s Otcom a Synom bolo potvrdené Koncilom v Konštantinopole (381 n.l.)
3. Učenie o trojici je plne vyjadrené v Augustínovom diele *De Trinitate*

Toto je naozaj tajomstvo. Ale NZ potvrdzuje jednu Božskú podstatu s tromi večnými osobnými manifestáciami.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:18-19

¹⁸Ja svedčím každému, kto počuje slová proroctva tejto knihy: ak k nim niekto pridá, Boh mu pridá plagi, o ktorých sa píše v tejto knihe; ¹⁹a ak niekto uberie zo slov knihy tohto proroctva, Boh vezme jeho podiel na strome života a zo svätého mesta, o ktorých sa píše v tejto knihe.

22:18-19 Tieto verše s zjavne vzťahujú na prvých poslucháčov tohto posolstva, ako aj na budúcich čitateľov/poslucháčov tejto knihy. V SZ je bežné, že sú dané kruté varovania adresované tým, ktorí by mohli byť v pokušení pozmeniť Božie slovo (5M 4:2; 12:32). Nebolo to mienené doslovne, ale je to veľmi silná východná prehnaná výpoveď o vážnosti zmeny Božieho posolstva. Toto nie je odkaz na veriacich vykladačov alebo pisárov, ktorí sa horlivo modlia a hľadajú Božiu vôľu, ale podľa Ireneja v jeho *Proti Heréziám*, 300:12, šlo o odkaz na falošných učiteľov, ktorí pridávajú, menia, alebo mažu slová Písma, čo je vlastne ťažisko tejto pasáže. Zapamätajte si, že nemôžeme jedným veršom dokazovať doktrínu, ktorá protirečí iným jasným učeniam Písma.

□ „ak... ak“ Obe sú **PODMIEŇOVACIE VETY TRETIEHO STUPŇA**, ktoré hovoria o potenciálnej činnosti.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:20

²⁰Ten, ktorý svedčí o týchto veciach hovorí: „Áno, prichádzam skoro“. Amen. Príď, Pane Ježišu.

22:20

□ „prichádzam skoro“ Okamžitosť konca, Božieho príchodu v súde, sú charakteristiky židovskej a kresťanskej apokalyptickej literatúry. Rovnaký motív je viditeľný aj v Mt 13:34-36; 24:43; 25:1-13; Lk 12:29; 1Tes 5:2,4; 2Pt 3:10. Vo svetle 2000 ročného odkladu to musí byť chápané ako existenčný, nie časný motív. Prichádza! Žíme pripravené. Vid' Zvláštnu Tému v 1:3.

□ „Príď, Pane Ježišu“ Toto je aramejská fráza, *Maranatha* (1Kor 16:22). Je možné ju vyložiť viacerými spôsobmi: (1) ak *maranatha*, tak je to „Náš Pán prišiel“; alebo (2) *marana tha*, vtedy to znamená „Náš Pane, príď!“ Číslo 1 najlepšie zapadá do tohto kontextu. Z *Didaché* sa dozvedáme, že toto bolo liturgické zakončenie Večere Pánovej za Jánových čias.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: MARANATHA

Toto je aramejská fráza, ktorá odzrkadľuje liturgické potvrdenie ranej palestínskej Cirkvi ohľadom (1) Ježišovho Božstva (Žalm 110) alebo (2) Ježišovho Druhého príchodu (Sk 3:19-21). Jej význam závisí od toho, ako rozdelíme toto slovo:

1. „Náš Pane, príď!“ (t.j. *marana-tha*) je významovo podobný IMPERATÍVNEJ fráze v Zj 22:20. Väčšina prekladateľov teda predpokladá tento význam. Ak je to tak, ide o modlitbu za Ježišov príchod
2. „Náš Pán prišiel“ (t.j. *maran-atha*) by bolo aramejské PERFECTUM. Toto je preklad, ktorý uprednostňoval Chryzostom (345-407 n.l.) a ide o odkaz na Ježišovo vtelenie.
3. „Náš Pán prichádza“ by odzrkadľoval hebrejské prorocké PERFECTUM, ktoré tak mnohí používajú ako motiváciu ku kresťanskej službe. Druhý príchod bol vždy povzbudením pre kresťanov každej doby.
4. *Didaché* (napísané v prvom alebo druhom storočí) 10:6, používa túto istú frázu v kontexte Pánovej Večere, kde Ježišova súčasná prítomnosť aj budúcnosť, t.j. eschatologický príchod sú zdôraznené v modlitbách.

NASB (AKTUALIZOVANÝ) TEXT: 22:21

²¹Milosť Pána Ježiša nech je so všetkými. Amen

22:21 Všimnite si, že „milosť Pána Ježiša Krista“ s Jeho ľudom je záverečná pravda prezentovaná veku prenasledovaných kresťanov a je nádejou každej generácie kresťanov!

OTÁZKY DO DISKUSIE

Tento komentár má slúžiť ako návod k štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu tejto knihy. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch sú priority vo výklade. Nemôžete sa vydať napospas komentátorom.

Tieto diskusné otázky sú tu na to, aby vám pomohli rozmýšľať o hlavných bodoch časti tejto knihy. Sú mienené aby vás viedli k premýšľaniu, nie aby ukázali definitívu.

1. Idú veriaci do neba, alebo sa vracia nebo na očistenú zem?
2. Ako súvisí Zj 21:3 s výrazom „Immanuel“?
3. Prečo v Novom Jeruzaleme nie je žiadny chrám (21:22)?
4. Kto sú ľudia spomínaní v 21:24?
5. Ako veriaci zachovávajú slová tohto proroctva (22:7)?
6. Ak je toto nebo, kto sú tí zlí mimo mesta v 22:15?
7. Prečo je 22:17 tak dôležitý text?
8. Má byť 22:18-19 brané doslovne? Môže veriaci, ktorí zle reprezentujú Zjavenie stratiť svoje spasenie?
9. V kapitole 22 sa tri krát hovorí „Prichádzam skoro“ (v. 7,12,20). Prečo prešlo odvedy 2000 rokov?

DODATOK 1

STRUČNÉ DEFINÍCIE GRÉCKYCH GRAMATICKÝCH VÝRAZOV

Gréčtina koiné, ktorá sa často nazýva helenistickou gréčtinou, bola od čias Alexandra Veľkého bežným jazykom v stredozemnej oblasti (336-323 pred Kristom) a trvala asi 800 rokov (300 pr. Kr. – 500 po Kr.). Nebola to len zjednodušená klasická gréčtina, no v mnohých ohľadoch novšia forma gréčtiny a stala sa druhým jazykom starého Blízkeho východu a oblasti Stredozemia.

Gréčtina NZ bola v určitých ohľadoch jedinečná, pretože jej užívatelia, okrem Lukáša a autora Listu Židom, pravdepodobne používali ako svoj základný jazyk aramejštinu a preto bolo ich písanie ovplyvnené slovnými zvratmi a štruktúrnymi formami aramejštiny. Takisto čítali a citovali Septuagintu (grécky preklad SZ), ktorá bola tiež napísaná v koinsej gréčtine. No Septuagintu napísali židovskí učitelia, ktorých materinským jazykom nebola gréčtina.

Musíme teda pamätať na to, že NZ nemôžeme tlačiť do úzkej gramatickej štruktúry. Je jedinečná a napriek tomu má veľa spoločného so (1) Septuagintou, (2) židovskými spismi, ako boli napr. Jozefove, a (3) papyrusmi, nájdenými v Egypte. Ako máme teda pristupovať ku gramatickej analýze NZ?

Gramatické črty koinsej gréčtiny a NZ koinsej gréčtiny sú nestabilné. V mnohých ohľadoch to bol čas zjednodušovania gramatiky. Naším hlavným sprievodcom bude kontext. Slová majú význam len v širšom kontexte a preto gramatická štruktúra môže byť chápaná len vo svetle (1) konkrétneho autorovho štýlu a (2) konkrétneho kontextu. Žiadne rozhodujúce definície gréckych foriem a štruktúr neprichádzajú do úvahy.

Koinská gréčtina bola v prvom rade verbálnym jazykom. Často je kľúčom k výkladu druh a forma slov. V tých najhlavnejších vetách sa objavuje na prvom mieste sloveso, čo ukazuje jeho dôležitosť. Pri analyzovaní gréckeho slovesa si musíme všimnúť tri dôležité informácie: (1) základný dôraz na čas, rod a spôsob (tvaroslovie alebo morfológia); (2) základný význam konkrétneho slovesa (lexikografia) a (3) vývoj kontextu (syntax).

I. ČAS

- A. K času alebo aspektu patrí vzťah sloves k dokončenému alebo nedokončenému konaniu. Toto sa často nazýva „dokonavý“ (perfektum) alebo „nedokonavý“ (imperfektum) čas.
1. Perfektum sa sústreďuje na výskyt určitého konania. Nepoznáme nijaké ďalšie informácie okrem toho, že sa niečo stalo! Jeho začiatok, pokračovanie alebo vyvrcholenie nie je vyjadrené.
 2. Imperfektum sa sústreďuje na pokračujúci proces konania. Dá sa to opísať v podmienkach lineárneho, trvalého alebo postupného konania, atď.
- B. Časy sa dajú rozdeliť do kategórií podľa toho, ako autor vníma vývoj konania:
1. udialo sa to = aorist
 2. udialo sa to a výsledky trvajú = perfektum
 3. dialo sa to v minulosti a výsledky trvali, ale už netrvajú = predminulý
 4. deje sa to = prítomný
 5. udialo sa to = imperfektum
 6. udeje sa to = budúci
- Konkrétnym príkladom toho, ako tieto časy pomáhajú pri výklade, je výraz „spasíť“. Používal sa v niekoľkých rôznych časoch na vyjadrenie jeho procesu, aj vyvrcholenia:
1. aorist – „spasený“ (Rim 8:24)
 2. perfektum – „spasený a výsledky pokračujú“ (Ef 2:5,8)
 3. prítomný – „je spasený“ (1Kor 1:18; 15:2)
 4. budúci – „bude spasený“ (Rim 5:9,10; 10:9)
- C. Pri sústredení sa na slovesné časy vykladači hľadajú dôvod, prečo si pôvodný autor vybral určitý konkrétny čas na to, čo chcel vyjadriť. Štandardným, „neprikrášeným“ časom bol aorist. Bola to bežná „nešpecifická“, „neoznačená“ alebo „neúnavná“ slovesná forma. Môže sa používať rôznymi spôsobmi, ktoré musí špecifikovať kontext. Aorist jednoducho vyjadroval, že sa niečo vyskytlo. Aspekt minulého času je obsiahnutý len v indikatíve (oznamovacou spôsobou). Ak bol použitý akýkoľvek iný čas, zdôrazňovalo sa niečo oveľa konkrétnejšie. Ale čo?
1. Perfektum. Tento čas hovorí o dokončenom konaní s trvalými výsledkami. V niektorých ohľadoch to bola kombinácia aoristového a prítomného času. Obyčajne je pozornosť sústredená

na trvalé výsledky alebo dokončenie konania. Príklad: Ef 2:5 a 8: „boli ste a naďalej ste spasení“.

2. Predminulý čas. Tento čas bol podobný perfektu - až na to, že trvalé výsledky prestali. Príklad: „Peter stál pri vonkajších dverách“ (J 18:16)
3. Prítomný čas. Tento čas hovorí o nedokončenom alebo neúplnom konaní. Zameranie je obyčajne sústredené na pokračovanie udalosti. Príklad: „Každý, kto v Ňom zostáva, nepokračuje v hriechu“, „každý, kto sa narodil z Boha, nepokračuje v konaní hriechu“ (1J 3:6 a 9).
4. Imperfektum. V tomto čase je vzťah k prítomnému času obdobný k vzťahu medzi perfektom a predminulým časom. Imperfektum hovorí o nedokončenom konaní, ktoré sa vyskytlo, no teraz prestalo alebo o začiatku konania v minulosti. Príklad: „Potom za ním chodil celý Jeruzalem“ alebo „potom začal za ním chodiť celý Jeruzalem“ (Mt 3:5).
5. Budúci čas. Hovorí o konaní, ktoré sa obyčajne premietalo do budúceho časového rámca. Sústreďovalo sa hlavne na potenciál výskytu danej udalosti a pozornosť teda nebola sústredená na samotnú udalosť. Často hovorí o nevyhnutnosti danej udalosti. Príklad: „Požehnaní sú ... budú ...“, (Mt 5:4-9).

II. ROD

- A. Rod opisuje vzťah medzi činnosťou, ktorú slovesu vyjadruje a jeho aktérom (podmetom).
- B. Aktívny rod bol normálny, očakávaný, nezdôrazňovaný spôsob, ktorý prehlasoval, že podmet vykonával danú slovesnú činnosť.
- C. Pasívny rod znamená, že podmet bol prijímateľom konania slovesa, produkovaného vonkajším agentom. Vonkajší agent, ktorého činnosť vyjadruje sloveso, bol v gréckej NZ označovaný nasledovnými predložkami a pádmi:
 1. osobný priamy agent pomocou *hupo* s ablatívom (Mt 1:22; Sk 22:30)
 2. osobný intermediálny agent pomocou *dia* s ablatívom (Mt 1:22)
 3. neosobný agent - obyčajne pomocou *en* s inštrumentálom
 4. niekedy osobný, inokedy neosobný agent len pomocou samotného inštrumentálu.
- D. Mediálny rod znamená, že podmet je aktérom činnosti, ktorú vyjadruje sloveso a je tiež priamo zapojený do tej činnosti. Často sa nazýva rodом intenzívneho osobného záujmu. Táto konštrukcia určitým spôsobom zdôrazňovala vo vete podmet. V angličtine sa táto konštrukcia nenachádza. V gréčtine má širokú škálu významov a prekladov. Niektoré príklady tejto formy sú:
 1. reflexívna (zvrtná) – priamy čin podmetu na ňom samom. Príklad: „Obesil sa“ (Mt 27:5)
 2. intenzívna – podmet produkuje konanie pre seba. Príklad: „Satan sa sám vydáva za anjela svetla“ (2Kor 11:14).
 3. recipročná (vzájomná) – vzájomné pôsobenie dvoch podmetov. Príklad: „Radili sa jeden s druhým (navzájom)“ (Mt 26:4)

III. SPÔSOB

- A. V koinkej gréčtine sú štyri spôsoby. Ukazujú vzťah slovesa k realite, aspoň v rámci vlastnej mysle autora. Spôsoby sú rozdelené do dvoch širokých kategórií: tej, ktorá indikuje realitu (indikatív – oznamovací spôsob), a tej, ktorá indikuje potenciál (subjunktív, imperatív – rozkazovací spôsob a optatív – želací spôsob).
- B. Indikatívny spôsob bol bežným spôsobom na vyjadrenie konania, ktoré sa objavilo alebo sa objavovalo - a to aspoň v mysli autora. Bol to jediný grécky spôsob, ktorý vyjadroval definitívny čas a dokonca aj tu bol tento aspekt druhotný.
- C. Subjunktívny spôsob vyjadroval pravdepodobné budúce konanie. Niečo sa ešte nestalo, no všetky vyhladky nasvedčovali tomu, že sa to stane. Malo to veľa spoločného s budúcim indikatívom. Rozdiel bol v tom, že subjunktív vyjadruje určitý stupeň pochybnosti. V angličtine je to často vyjadrené podmieňovacím spôsobom – „mohlo“, „možno“, „asi“, „snád“ ...

- D. Optatívny (želací) spôsob vyjadroval želanie, ktoré bolo teoreticky možné. Tento spôsob bol považovaný za taký, ktorý je o krok ďalej od reality, než subjunktív. Optatív vyjadroval možnosť za určitých podmienok. V NZ bol optatív zriedkavý. Jeho najčastejšie použitie vidíme v Pavlovej známej fráze: „Nech sa to nikdy nestane“ (v preklade KJV: „Bože, nedovoľ“), ktorá je použitá 15krát (Rim 3:4,6,31; 6:2,15; 7:7,13; 9:14; 11:1,11; 1Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Iné príklady sa nachádzajú v Tes 1:38; 20:16; Sk 8:20; 1Tes 3:11.
- E. Imperatívny spôsob zdôrazňoval rozkaz, ktorý bol možný, no tento dôraz bol úmyslom hovorca – rečníka. Presadzoval len dobrovoľnú možnosť a bol podmienený výberom alebo rozhodnutím iného. Imperatív sa špeciálne používal v modlitbách a požiadavkách 3. osoby. Tieto príkazy sa nachádzali len v prítomných a aoristových časoch NZ.
- F. Niektoré gramatiky kategorizujú particípiá (príčastia) ako iný druh spôsobu. V gréckej NZ sú veľmi bežné; obyčajne sú definované ako slovesné prídavné meno. Prekladajú sa v spojení s hlavným slovesom, s ktorým súvisia. Pri preklade príčastí bola možná široká rôznorodosť. Najlepšie je porovnať niekoľko anglických príkladov. Veľmi nám v tomto pomôže *The Bible in Twenty Six Translations* z vydavateľstva Baker.
- G. Aoristový aktívny indikatív bol bežným alebo neoznačovaným spôsobom na zaznamenanie určitej udalosti. Všetky ostatné časy, rody a spôsoby mali určitý konkrétny výkladový význam, ktorý chcel pôvodný autor komunikovať.
- IV. Pre človeka, ktorý nie je oboznámený s gréčtinou, poskytnú potrebné informácie nasledujúce študijné pomôcky:
- A. Friberg, Barbara a Timothy: *Analytical Greek New Testament*, Grand Rapids: Baker, 1988
- B. Marshall, Alfred: *Interlinear Greek-English New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, 1976
- C. Mounce, William D.: *The Analytical Lexicon to the Greek New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, 1993
- D. Summers, Ray: *Essentials of New Testament Greek*, Nashville: Broadman, 1950
- E. Akademicky akreditované korešpondenčné kurzy koinskej gréčtiny sú dostupné cez Moody Bible Institute v Chicagu, IL.
- V. PODSTATNÉ MENÁ
- A. Syntakticky sú podstatné mená klasifikované podľa pádov. Pád bol ohybnou formou podstatného mena, ktorá poukazovala na jeho vzťah k slovesu a k iným častiam vety. V koinskej gréčtine bolo veľa pádových funkcií naznačovaných predložkami. Keďže pádová forma mohla identifikovať niekoľko rôznych vzťahov, predložky sa rozvinuli, aby jasnejšie oddelili tieto možné funkcie.
- B. Grécke pády sú kategorizované nasledujúcimi ôsmimi spôsobmi:
1. Nominatív sa používal pre menovanie a obyčajne to bol podmet vety alebo vetného spojenia. Takisto sa používal pre prísudkové podstatné a prídavné mená so spojovacím slovesom „byť“ alebo „stať sa“.
 2. Genitív sa používal pre opis a obyčajne pripisoval vlastnosť alebo kvalitu slovu, s ktorým súvisel. Odpovedal na otázku: „Aký druh?“ Často bol vyjadrený použitím anglickej predložky „z“.
 3. Ablatív používal rovnakú ohybnú formu ako genitív, no používal sa na opis separácie, odlúčenia. Obyčajne vyjadroval odlúčenie od určitého bodu v čase, mieste, zdroji, pôvode alebo intenzite. Bol často vyjadrovaný použitím anglickej predložky „od“.
 4. Datív sa používal na opis osobného záujmu. Mohol vyjadrovať jeho pozitívny alebo negatívny aspekt. Často to bol nepriamy predmet a vyjadroval sa anglickou predložkou „k“.
 5. Lokatív bol rovnako ohybnou formou ako datív, no opisoval pozíciu alebo umiestnenie v priestore, čase alebo logických vymedzeniach. Často bol vyjadrený anglickými predložkami „v, na, za, medzi, počas, pri, nad a vedľa“.
 6. Inštrumentál bol rovnako ohybnou formou ako datív a lokatív. Vyjadroval prostriedky alebo súvislosť. Často bol vyjadrovaný anglickými predložkami „prostredníctvom“ alebo „s“.
 7. Akuzatív sa používal na opis záveru konania. Vyjadroval vymedzenie. Jeho hlavným použitím bol priamy predmet. Odpovedal na otázku: „Ako ďaleko?“ alebo „Do akej miery?“
 8. Vokatív sa používal na priame oslovenie.

VI. SPOJENIA A SPOJKY

- A. Gréčtina je veľmi presný jazyk, pretože má veľa spojov, ktoré spájajú myšlienky (klauzuly, vety a odstavce). Sú také bežné, že ich neprítomnosť (asyndeton) je často exegeticky dôležitá. V skutočnosti tieto spojky a spoje ukazujú smerovanie autorovho myslenia. Sú často podstatné pri rozhodovaní o tom, čo presne sa snaží komunikovať.
- B. Tu je zoznam niektorých spojok a spojov a ich významov (tieto informácie boli zhromaždené prevažne z knihy *A Manual Grammar of the Greek New Testament* od autorov H. E. Dana a Julius K. Mantey.
1. časové spojky
 - a. *epei, epeide, hopote, hos, hote, hotan* (subj.) – „keď“
 - b. *heos* – „kým“
 - c. *hotan, epan* (subj.) – „kedykoľvek“
 - d. *heos, achri, mechri* (subj.) – „do“
 - e. *priv* (inf.) – „pred“
 - f. *has* – „od“, „keď“, „ako“
 2. logické spojky
 - a. účel
 - (1) *hina* (subj.), *hopos* (subj.), *hos* – „aby“, „že“
 - (2) *hoste* (introartikulárny akuzatívny infinitív) – „že“
 - (3) *pros* (introartikulárny akuzatívny infinitív) – „že“
 - b. výsledok (existuje blízke spojenie medzi gramatickými formami účelu a výsledku)
 - (1) *hoste* (inf.), to je najčastejšie – „aby“, „teda“
 - (2) *hiva* (subj.) – „tak že“
 - (3) *ara* – „tak“
 - c. príčina alebo dôvod
 - (1) *gar* (príčina/dopad alebo dôvod/záver) – „lebo“, „pretože“
 - (2) *dioti, hotiy* – „pretože“
 - (3) *epei, epeide, hos* – „keďže“
 - (4) *dia* (s akuz.) a (s introartikulárnym inf.) – „pretože“
 - d. úsudok
 - (1) *ara, poinun, hoste* – „preto“
 - (2) *dio* (najsilnejšia deduktívna spojka) – „na účet koho“, „načo“, „preto“
 - (3) *oun* – „preto“, „tak“, „teda“, „následne“
 - (4) *toinoun* – „podľa“
 - e. odporovanie alebo kontrast
 - (1) *alla* (silný odpor) – „ale“, „okrem“
 - (2) *de* – „ale“, „avšak“, „jednako“, „na druhej strane“
 - (3) *kai* – „ale“
 - (4) *mentoi, oun* – „jednako“
 - (5) *plen* – „predsa len“ (hlavne v Lukášovi)
 - (6) *oun* – „akokoľvek“
 - f. porovnávanie
 - (1) *hos, kathos* (predstavenie porovnávacích klauzúl)
 - (2) *kata* (v zloženinách *katho, kathoti, kathosper, kathaper*)
 - (3) *hosos* (v hebrej.)
 - (4) *e* – „ako“
 - g. pokračovanie alebo séria
 - (1) *de* – „a“, „teraz“
 - (2) *kai* – „a“
 - (3) *tei* – „a“
 - (4) *hina, oun* – „že“
 - (5) *oun* – „takže“ (v Jánovi)
 3. dôrazné používanie
 - a. *alla* – „nevyhnutne“, „ba“, „v skutočnosti“
 - b. *ara* – „vskutku“, „určite“, „skutočne“
 - c. *gar* – „no naozaj“, „určite“, „vskutku“
 - d. *de* – „vskutku“
 - e. *ean* – „dokonca“
 - f. *kai* – „dokonca“, „vskutku“, „naozaj“

- g. *mentoi* – „vsutku“
- h. *oun* – „naozaj“, „rozhodne“

VII. PODMIENKOVÉ VETY

- A. Podmienková veta je taká, ktorá obsahuje jednu alebo viac podmienkových klauzúl. Táto gramatická štruktúra pomáha pri výklade, pretože poskytuje podmienky, dôvody alebo príčiny, prečo sa konanie hlavného slovesa objavuje alebo neobjavuje. Existovali štyri druhy podmienkových viet. Posúvajú sa od takej, ktorá bola z autorovho pohľadu alebo kvôli jeho literárnym zámerom považovaná za pravdu, k takej, ktorá bola len želaním.
- B. Podmienková veta prvého stupňa vyjadrovala konanie alebo stav, ktoré sa považovalo z autorovho pohľadu alebo kvôli jeho zámerom za pravdu, hoci to bolo vyjadrené pomocou „ak“. V niekoľkých kontextoch by sa to mohlo preložiť ako „keďže“ (Mt 4:3; Rim 8:31). No to neznamená, že všetky podmienkové vety prvého stupňa sú skutočne pravdivé a súhlasia s realitou. Často sa používali k tomu, aby potvrdili určitý argument alebo poukázali na mylnú predstavu (Mt 12:27).
- C. Podmienková veta druhého stupňa sa často nazýva „protikladom skutočnosti“. Uvádza na potvrdenie niečo, čo nesúhlasilo so skutočnosťou. Príklady:
1. „Ak by bol naozaj prorok, čo nie je, vedel by, kto a aká je tá žena, ktorá sa k nemu túli, no On to nevie“ (Tes 7:39)
 2. „Keby ste naozaj verili Mojžišovi, čo neveríte, verili by ste mi, čo nerobíte (J 5:46)
 3. „Keby som sa ešte stále snažil páčiť ľuďom, čo nerobím, vôbec by som nebol Kristovým otrokom, čím som“ (Gal 1:10)
- D. Tretí stupeň hovorí o možnom budúcom konaní. Často predpokladá pravdepodobnosť tohto konania. Obyčajne naznačuje alternatívu. Konanie hlavného slovesa je podmienené konaním podmetu. Príklady: 1J 1:6-10; 2:4,6,9,15,20,21,24,29; 3:21; 4:20; 5:14,16.
- E. Štvrtý stupeň je najviac vzdialený od eventuálnej možnosti. V NZ je zriedkavý. V skutočnosti neexistuje nijaká kompletná podmienková veta štvrtého stupňa, v ktorej obidve časti podmienky súhlasia s touto definíciou. Príklad čiastočnej vety štvrtého stupňa je úvodná klauzula v 1Pt 3:14. Príklad čiastočnej vety štvrtého stupňa v záverečnej klauzule je v Sk 8:31.

VIII. ZÁKAZY

- A. Prítomný imperatív s časticou „Mé“ má často (no nie výhradne) dôraz na zastavenie konania, ktoré je už v procese. Niekoľko príkladov: „prestaňte si ukladať svoje bohatstvo na zemi ...“ (Mt 6:19); „prestaňte sa trápiť o svoj život ...“ (Mt 6:25); „prestaňte ponúkať hriechu časti svojho tela ako nástroje konania nepravosti ...“ (Rim 6:13); „musíte prestať urážať Svätého Ducha Božieho ...“ (Ef 4:30) a „prestaňte sa opíjať vínom ...“ (5:18).
- B. Aoristový subjunktív s časticou „Mé“ má dôraz na „dokonca ani nezačínajte konať“. Príklady: „Ani nepredpokladajte, že ...“ (Mt 5:17); „nikdy sa nezačnite obávať ...“ (Mt 6:31); „nikdy sa nesmiete hanbiť ...“ (2Tim 1:8)
- C. Dvojitý zápor so subjunktívnym rodом je veľmi dôraznou negáciou, popretím. „Nikdy, nie nikdy“ alebo „za nijakých okolností“. Príklady: „nikdy, nie nikdy nezakúsi smrť“ (J 8:51); „nikdy, nie nikdy ...“ (1Kor 8:13).

IX. ČLEN

- A. V koinskej gréčtine mal určitý člen podobné použitie ako v angličtine. Jeho základnou funkciou bola funkcia „ukazovateľa“ alebo „náznaku“, spôsob na nasmerovanie pozornosti k slovu, menu alebo fráze. Použitie v NZ sa líši v závislosti od autora. Určitý člen mohol tiež slúžiť ako:
1. prostriedok kontrastu ako ukazovacie zámeno
 2. znak odporúčania k predtým predstavenému podmetu alebo osobe
 3. spôsob identifikácie podmetu vo vete so spájacím slovesom. Príklady: „Boh je Duch“ – J 4:24; „Boh je svetlo“ – 1J 1:5; „Boh je láska“ – 4:8,16

- B. Koinská gréčtina nemala neurčitý člen ako má angličtina. Neprítomnosť určitého člena mohla znamenať:
 1. zameranie na charakteristiky alebo vlastnosti niečoho
 2. zameranie na kategóriu niečoho
- C. NZ autori boli v používaní členov rôznorodí.

X. SPÔSOBY VYJADROVANIA DÔRAZOV V GRÉCKEJ NZ

- A. Techniky pre vyjadrenie dôrazu sa v NZ líšia podľa autorov. Najdôslednejší a najformálnejší autori boli Lukáš a autor Listu Židom.
- B. Už skôr sme povedali, že aoristový aktívny indikatív bol štandardným a jasným vyjadrením dôrazu, no všetky ostatné časy, rody alebo spôsoby majú výkladovú dôležitosť. To neznamená, že aoristový aktívny indikatív nebol často používaný v dôležitom gramatickom zmysle. Príklad: Rim 6:10 (dvakrát).
- C. Slovosled v koinskej gréčtine
 1. Koinská gréčtina bol ohybný jazyk, ktorý nezávisel (tak ako angličtina) na slovoslede a preto mohol autor meniť bežne očakávané poradie slov, aby ukázal:
 - a. čo chcel zdôrazniť čitateľovi
 - b. čo si autor myslí, že čitateľa prekvapí
 - c. z čoho mal autor silný dojem.
 2. Bežný slovosled v gréckej vete je ešte stále nevyriešenou otázkou. Napriek tomu predpokladaný slovosled je:
 - a. pre spájacie slovesá
 - (1) sloveso
 - (2) podmet
 - (3) doplnok
 - b. pre tranzitívne, prechodné slovesá
 - (1) sloveso
 - (2) podmet
 - (3) predmet
 - (4) nepriamy predmet
 - (5) predložková fráza
 - c. pre menné skupiny
 - (1) podstatné meno
 - (2) prívlastok
 - (3) predložková fráza
 3. Poradie slov môže byť z exegetického pohľadu veľmi dôležité. Príklady:
 - a. „pravicu dali Barnabášovi a mne spoločenstva“ (Gal 2:9). Fráza „pravicu spoločenstva“ je rozdelená a jej časť je umiestnená vpredu kvôli vyjadreniu jej dôrazu
 - b. „s Kristom“ (Gal 2:20) bolo umiestnené ako prvé. Jeho smrť bola uprostred.
 - c. „Krok po kroku a rôznymi spôsobmi“ (Žid 1:1) – to bolo na začiatku vety. Kontrastne bolo vyjadrené to, ako sa Boh sám zjavoval, a nie skutočnosť, že sa zjavil.
- D. Obyčajne bol určitý stupeň dôrazu vyjadrený pomocou
 1. opakovania zámena, ktoré bolo prítomné v ohybnej slovesnej forme. Príklad: „Ja sám budem zaiste s vami ... „ (Mt 28:20)
 2. neprítomnosti očakávanej spojky alebo iného spojovníka medzi slovami, frázami, klauzulami alebo vetami. Toto sa volalo „asyndeton“ („nezviazané“). Spojka sa očakávala, takže jej neprítomnosť priťahovala pozornosť. Príklady:
 - a. Podobenstvá, Mt 5:3nn (zdôraznený zoznam)
 - b. J 14:1 (nová téma)
 - c. Rim 9:1 (nová časť)
 - d. 2Kor 12:20 (zdôraznený zoznam)
 3. opakovania slov alebo fráz, prítomných v danom kontexte. Príklady: „chvále Jeho slávy“ (Ef 1:6,12 a 14). Táto fráza bola použitá na ukázanie činnosti každej osoby Trojice.
 4. použitia idiomu alebo slovnej (zvukovej) hry medzi výrazmi:
 - a. eufemizmus – náhrada slov za tabuizované témy, ako „spat“ namiesto smrti (J 11:11-14) alebo „nohy“ pre mužské genitálie (Rút 3:7-8; 1Sam 24:3)

- b. rozvláčnosť – náhrada slov pre Božie meno, napr. „Kráľovstvo nebeské“ (Mt 3:21) alebo „hlas z neba“ (Mt 3:17)
- c. obrazné pomenovania
 - (1) nereálne zveličovania (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
 - (2) umiernenosť výrokov (Mt 3:5; Sk 2:36)
 - (3) zosobňovanie (1Kor 15:55)
 - (4) irónia (Gal 5:12)
 - (5) poetické oddiely (Fil 2:6-11)
 - (6) slovné hry
 - (a) „cirkev“
 - (i) „cirkev“ (Ef 3:21)
 - (ii) „povolanie“ (Ef 4:14)
 - (iii) „povolaný“ (Ef 4:1,4)
 - (b) „slobodný“
 - (i) „slobodná žena“ (Gal 4:31)
 - (ii) „sloboda“ (Gal 5:1)
 - (iii) „oslobodil“ (Gal 5:1)
- d. idiomatický jazyk – jazyk, ktorý je obyčajne kultúrne a jazykovo špecifický:
 - (1) Toto bolo obrazné použitie „jedla“ (J 4:31-34)
 - (2) Toto bolo obrazné použitie „chrámu“ (J 2:19; Mt 26:61)
 - (3) Toto bol hebrejský idiom súcitu – „nenávidieť“ (1M 29:31; 5M 21:15; Tes 14:36; J 12:25; Rim 9:13)
 - (4) „Všetci“ verzus „mnohí“. Porovnajete Iz 53:6 („všetci“) s 53:11 a 12 („mnohí“). Výrazy sú zhodné s Rim 5:18 a 19.
- 5. použitie plnej lingvistickej frázy namiesto jedného slova. Príklad: „Pán Ježiš Kristus“.
- 6. zvláštne použitie *autos*
 - a. keď je s členom (prívlastková pozícia), prekladalo sa ako „rovnaký“
 - b. keď bolo bez člena (prísudková pozícia), prekladalo sa ako intenzívne reflexívne zámeno – „on sám“, „ona sama“, „ono samo“.

E. Študenti Biblie, ktorí neovládajú gréčtinu, môžu rozpoznať dôrazy niekoľkými spôsobmi:

1. Použitím analytického lexikonu a interlinerárneho gréckeho/anglického textu
2. Porovnaním anglických prekladov, hlavne tých, ktoré vychádzajú z rôznych teórií prekladov. Príklad: porovnanie doslovných prekladov (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) s dynamickými prekladmi (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Dobrou pomôckou je *The Bible in Twenty-Six Translations* z vydavateľstva Baker.
3. Použitím *The Emphasized Bible* od Josepha Bryanta Rotherhama (Kregel, 1994)
4. Použitím úplne doslovných prekladov
 - a. *The American Standard Version* z r. 1901
 - b. *Young's Literal Translation of the Bible* od Roberta Younga (Guardian Press, 1976)

Štúdium gramaticky je veľmi jednotvárne, no pre správny výklad je nevyhnutné. Tieto stručné definície, komentáre a príklady majú povzbudiť a vyzbrojiť aj tých, ktorí neovládajú gréčtinu, k používaniu gramatických poznámok, ktoré sú v tomto vydaní použité. Je jasné, že tieto definície sú príliš zjednodušené. Nemali by sa používať dogmaticky a nepružne, no ako odrazové mostíky k lepšiemu porozumeniu jazykovej skladby NZ. Dúfam, že tieto definície tiež pomôžu čitateľom pochopiť poznámky iných študijných pomôcok, akými sú napr. odborné komentáre k NZ.

Svoj výklad musíme byť schopní overiť na základe informácií, ktoré sa nachádzajú v biblických textoch. Gramatika je jednou z takýchto najužitočnejších informácií; medzi ďalšie patria historické pozadie, literárny kontext, používanie slov vo vtedajšej dobe a paralelné oddiely.

DODATOK 2

TEXTOVÁ KRITIKA

Týmto predmetom sa budeme zaoberať do tej miery, aby sme vysvetlili textové poznámky, ktoré sa nachádzajú v tomto komentári. Budeme používať nasledovnú osnovu:

- I. Textové zdroje našej anglickej Biblie
 - A. Stará zmluva
 - B. Nová zmluva
 - II. Stručné vysvetlenie problémov a teórií „nižšej kritiky“, nazývanej tiež „textová kritika“
 - III. Navrhované zdroje pre ďalšie čítanie
-
- I. Textové zdroje našej anglickej Biblie
 - A. Stará zmluva
 1. Mazoretický text (MT) – hebrejský spoluhláskový text ustanovil rabín Aquiba v r. 100 po Kr. Samohláskové znamienka, prízvuky, okrajové poznámky, interpunkčné znamienka a celý aparát sa začali pridávať v 6. storočí a boli dokončené v 9. storočí skupinou židovských učencov, známou ako Mazoreti. Textová forma, ktorú používali, bola rovnaká, ako forma v Mišne, Talmude, Targume, Pešite a Vulgáte.
 2. Septuaginta (LXX) – Tradícia hovorí, že Septuagintu napísalo 70 židovských učencov za 70 dní pre knižnicu v Alexandrii za podpory kráľa Ptolemaia II (285-246 pr. Kr.). Tento preklad si vraj vyžiadal istý židovský vodca, žijúci v Alexandrii. Tradícia pochádza z „Listu Aristejovi“. LXX je z veľkej časti založená na odlišnej hebrejskej textovej tradícii v porovnaní s textom rabína Aquibu (MT).
 3. Zvitky od Mŕtveho mora – tieto boli napísané v období vlády Ríma pred Kristom (200 pr. Kr. – 70 po Kr.) sektou židovských separatistov, nazývaných Eséni. Hebrejské rukopisy, nájdené na niekoľkých miestach okolo Mŕtveho mora, ukazujú do istej miery odlišnú hebrejskú textovú rodinu od MT, aj od LXX.
 4. Niektoré konkrétne príklady toho, ako porovnanie týchto textov pomohlo vykladačom pochopiť SZ
 - a. LXX pomohla prekladateľom a bádateľom pochopiť MT
 - (1) LXX Iz 52:14 „Toľkí budú žasnúť nad ním“
 - (2) MT Iz 52:14 „Presne toľkí boli udivení nad tebou“
 - (3) V Iz 52:15 je toto odlíšenie zámien potvrdené v prospech LXX
 - (a) LXX „tak budú mnohé národy žasnúť nad ním“
 - (b) MT „tak pokropí mnohé národy“
 - b. Zvitky od Mŕtveho mora pomohli prekladateľom a bádateľom pochopiť MT
 - (1) Zvitky Iz 21:8 „potom prorok zvolal: Stojím pod strážnou vežou“
 - (2) MT Iz 21:8 „volal som ako lev! Môj Pane, stále stojím na strážnej veži dňom ...“
 - c. LXX aj Zvitky od Mŕtveho mora pomohli vyjasniť Iz 53:11
 - (1) LXX + Zvitky: „po lopote jeho duše uvidí svetlo, bude spokojný“
 - (2) MT: „uvidí ... lopoty jeho duše, bude spokojný“
 - B. Nová zmluva
 1. Dosiaľ je uchovaných viac ako 5300 rukopisov celej gréckej NZ, alebo jej častí. Asi 85 je napísaných na papyruse a 268 sú rukopisy, napísané veľkými písmenami (majuskula). Neskôr, asi v 9. storočí po Kr., bola rozvinutá miniskula (spájané písané písmo). Grécke rukopisy v písomnej forme dosahujú počet asi 2700. Takisto máme okolo 2100 kópií textov Písma, ktoré sa používali pri bohoslužbách, ktoré sa nazývali lekciónare.
 2. Asi 85 gréckych rukopisov, ktoré obsahujú časti NZ napísanej na papyruse, je uložených v múzeách. MSS obsahuje celú NZ. Len preto, že sú to najstaršie kópie NZ, automaticky to neznamená, že majú menej variantov. Veľa z nich bolo prepisovaných veľmi rýchle pre lokálne používanie a v tomto procese sa príliš nedbalo na presnosť, preto obsahujú veľa obmien.

3. Sínajský kódex, ktorý je známy pod hebrejským písmenom) (*aleph*) alebo (01), našiel Tischendorf v Kláštore sv. Kataríny na vrchu Sínaj. Dátum jeho vzniku je 4. st. po Kr. a obsahuje LXX SZ, aj grécku NZ. Je to typ „alexandrijského textu“.
4. Alexandrijský kódex, známy ako „A“ alebo (02) – grécky rukopis z 5. stor., ktorý sa našiel v Alexandrii v Egypte.
5. Vatikánsky kódex, známy ako „B“ alebo (03), sa našiel vo Vatikánskej knižnici v Ríme a datuje sa od stredu 4. stor. po Kr. Obsahuje LXX, SZ, aj grécku NZ. Je to „alexandrijský text“.
6. Efrajimský kódex, známy ako „C“ alebo (04) – je to grécky rukopis z 5. stor., ktorý bol čiastočne zničený.
7. Bézajský kódex, známy ako „D“ alebo (05) - grécky rukopis z 5. alebo 6. storočia. Je typickým predstaviteľom tzv. „západného textu“. Obsahuje veľa prídavkov a bol hlavným gréckym východiskom pre preklad Kráľa Jakuba (King James Version).
8. NZ MSS môžeme zoskupiť do troch, alebo štyroch skupín, ktoré majú určité spoločné charakteristiky:
 - a. Alexandrijský text z Egypta
 - (1) P⁷⁵, P⁶⁶ (okolo r. 200), ktorý zaznamenáva evanjeliá
 - (2) P⁴⁶ (okolo r. 225), ktorý zaznamenáva Pavlove listy
 - (3) P⁷² (okolo r. 225-250), ktorý zaznamenáva Petra a Júdu
 - (4) Kódex B, nazývaný Vatikánsky (okolo r. 325 po Kr.), ktorý zahŕňa celú SZ aj NZ
 - (5) Origénes cituje z tohto textového typu
 - (6) Iné MSS, ktoré ukazujú tento textový typ, sú Aleph, C, L, W, 33
 - b. Západný text zo Severnej Afriky
 - (1) citáty severoafrických cirkevných otcov Tertuliána, Cypriána a starý latinský preklad
 - (2) citáty Ireneja
 - (3) citáty Tatiána a starý sýrsky preklad
 - (4) Kódex D „Bezajský“ nasleduje tento textový typ
 - c. Východný Byzantský text z Konštantínopolu
 - (1) tento textový typ sa odráža vo viac ako 80 % z 5300 MSS
 - (2) citovaný cirkevnými otcami Sýrskej Antiochie Kapadoceom, Chrysostomom a Terodoretom
 - (3) Kódex A, len v evanjeliách
 - (4) Kódex E (8. stor.) pre celú NZ
 - d. Štvrtý možný typ je „Cézarejský“ z Palestíny
 - (1) primárne ho vidíme v Markovi
 - (2) niektorí jeho svedkovia sú P⁴⁵ a W

II. Problémy a teórie „nižšej kritiky“ alebo „textovej kritiky“

A. Ako sa objavili varianty

1. neúmyselne alebo náhodne (veľká väčšina výskytu)
 - a. nepozornosť pri ručnom prepisovaní, kedy prepisovač omylom prečíta nasledujúce z opakovane sa vyskytujúcich slov a tak vynechá všetky ostatné slová medzi nimi (homoioteleuton)
 - (1) nepozornosť v dývaní sa - vynechanie slova, skladajúceho sa z dvoch písmen alebo z frázy (haplografia)
 - (2) nepozornosť v mysli pri zopakovaní frázy alebo riadku gréckeho textu (dittografia)
 - b. nepozornosť pri počúvaní, keď prepisovač počúva toho, kto mu text diktuje a objaví sa tam chyba (itacismus). Často táto chyba nahrádza alebo hláskuje pôvodný text veľmi podobným gréckym slovom.
 - c. prvé grécke texty neboli vôbec členené na kapitoly alebo verše, neboli tam interpunkčné znamienka alebo ich bolo veľmi málo a tiež sa nerozdeľovali slová. Písmená je možné rozdeliť na rôznych miestach a vytvoriť tak odlišné slová.
2. zámerne
 - a. zmeny pre zlepšenie gramatickej formy prepisovaného textu
 - b. zmeny kvôli zosúladieniu textu s inými biblickými textami (harmonizácia paralel)

- c. zmeny skombinovaním dvoch alebo viacerých odlišných výkladov do jedného dlhého skombinovaného textu (konflácia)
 - d. zmeny kvôli oprave vnímaného problému v texte (1Kor 11:27 a 1J 5:7-8)
 - e. niektoré ďalšie informácie, čo sa týka historického zasadenia alebo správneho výkladu textu, boli umiestnené za okraj jedným z prepisovačov, no druhý ich napísal priamo do textu (J 5:4)
- B. Základné ukazovatele textovej kritiky (logické smernice pre určenie pôvodného čítania textu, keď existujú jeho varianty)
- 1. najtážkopádnejší a gramaticky najneobyčajnejší text je pravdepodobne pôvodný
 - 2. najkratší text je pravdepodobne pôvodný
 - 3. staršiemu textu sa pripisuje väčšia váha kvôli jeho historickej blízkosti s originálom, keď všetko ostatné je rovnocenné
 - 4. MSS, ktoré sú geograficky odlišné, majú obyčajne pôvodný výklad
 - 5. doktrínálne slabšie texty, hlavne tie, ktoré súvisia s hlavnými teologickými diskusiami obdobia rukopisných zmien, ako je Trojica v 1 J 5:7-8, majú byť uprednostňované
 - 6. text, ktorý najlepšie vysvetľuje pôvod ostatných variantov
 - 7. dva citáty, ktoré pomáhajú ukázať rovnováhu v týchto problematických variantoch
 - a. J. Harold Greenlee: *Introduction to New Testament Textual Criticism*: „Nijaká kresťanská doktrína nemá základ v nejakom spornom texte; a študent NZ sa musí vystríhať toho, aby nechcel, aby jeho text bol ortodoxnejší alebo doktrínálne silnejší ako inšpirovaný pôvodný text“ (s. 68)
 - b. W. A. Criswell povedal Gregovi Garrisonovi v *The Birmingham News*, že neverí tomu, že každé slovo v Biblii je inšpirované: „aspoň nie každé slovo, ktoré bolo odovzdané modernej verejnosti storočiami prekladateľov“. Criswell povedal: „Som veľkým zástancom textovej kritiky. Až do takej miery, že si myslím, že druhá polovica 16. kapitoly Evanjelia Marka je heréziou: nie je inšpirovaná, len vymyslená. Keď porovnávaš všetky tie rukopisy, neexistovala taká vec ako záver Markovho evanjelia. Niekoľko ho pridalo ...“
- Patriarcha zástancov neomylnosti Južnej baptistickej konvencie tiež hlásal, že „interpolácia“ je zrejma aj v J 5, príbehu o Ježišovi pri rybníku v Betheзде. A tiež rozoberá dva odlišné záznamy o Judášovej samovražde (Mt 27 a Sk 1): „Je to len iný pohľad na samovraždu“, povedal Criswell. „Ak je to v Biblii, existuje k tomu vysvetlenie. A dva záznamy Judášovej samovraždy v Biblii sú“, dodal Criswell. „Textová kritika je sama o sebe úžasnou vedou. Nie je pomínutelná, nie je nemiestna. Je dynamická a centrálna ...“

III. Problémy s rukopismi (textová kritika)

A. Odporúčané materiály pre ďalšie čítanie:

- 1. *Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual* od R. H. Harrisona
- 2. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration* od Brucea M. Metzgera
- 3. *Introduction to New Testament Textual Criticism* od J. H. Greenleeho

DODATOK 3

DOKTRINÁLNE VYHLÁSENIE

O vyhlásenia viery alebo o vierovyznania sa príliš nezaujímam. Dávam prednosť argumentovaniu samotnou Bibliou. Napriek tomu si uvedomujem, že vyjadrenie vierovyznania poskytne tým, ktorí ma nepoznajú spôsob, ako ohodnotiť môj doktrínálny pohľad. V dnešnej dobe toľkých teologických omylov a podvodov ponúkam nasledujúce stručné zhrnutie mojej teológie:

1. Biblia, Stará aj Nová zmluva, je inšpirované, neomylné, autoritatívne, večné Božie Slovo. Je to Božie seba-zjavenie, zaznamenané ľuďmi pod nadprirodzeným vedením. Je to náš jediný zdroj jasnej pravdy o Bohu a o Jeho zámeroch. Je to tiež jediný zdroj viery a praxe pre Jeho cirkev.
2. Je len jeden večný Stvoriteľ – Vykupiteľ Boh. On je stvoriteľom všetkých vecí, viditeľných aj neviditeľných. Sám seba zjavil ako milujúceho a starostlivého, hoci je zároveň čestný a spravodlivý. Zjavil sa v troch odlišných osobách: ako Otec, Syn a Duch, ktorí sú v skutočnosti odlišní a zároveň vo svojej podstate tí istí.
3. Boh má aktívnu kontrolu nad svojím svetom. Existuje večný plán pre Jeho stvorenie, ktorý je nemenný a zároveň zameraný na jednotlivcov a dáva človeku slobodnú vôľu. Nič sa nedeje bez toho, aby o tom Boh vedel a dovolil to, no napriek tomu vytvára priestor pre individuálne rozhodnutia medzi anjelmi, aj medzi ľuďmi. Ježiš je Človek, ktorého si Otec vyvolil a všetci sú v ňom potencionálne vyvolení. Božie predzvedenie udalostí neobmedzuje ľudí na vopred určený, vopred napísaný scenár. Každý z nás je zodpovedný za svoje myšlienky a činy.
4. Ľudstvo, hoci stvorené na Boží obraz a slobodné od hriechu, sa rozhodlo vzbúriť proti Bohu. Hoci pri pokúšaní Adama a Evy zohral kľúčovú rolu nadprirodzený faktor, títo dvaja boli zodpovední za svoju zámernú sústredenosť na seba. Ich vzburá ovplyvnila celé ľudstvo a stvorenstvo. Všetci potrebujeme Božie milosrdenstvo a milosť kvôli nášmu spoločnému stavu v Adamovi, aj kvôli našej vzbure, pre ktorú sme sa rozhodli ako jednotlivci.
5. Boh zabezpečil prostriedky pre odpustenie a obnovenie padlého ľudstva. Ježiš Kristus, Boží jedinečný Syn, sa stal človekom, žil bezhriechny život a prostredníctvom svojej zástupnej smrti zaplatil odplatu za ľudský hriech. On je jedinou cestou k obnove a spoločenstvu s Bohom. Neexistuje iný prostriedok spasenia okrem viery v Jeho dokončené dielo.
6. Každý z nás musí osobne prijať Božiu ponuku odpustenia a obnovy v Ježišovi. To sa deje prostredníctvom dobrovoľnej dôvery v Božie sľuby cez Ježiša a zámerné odvrátenie sa od vedomého hriechu.
7. Každému z nás je úplne odpustené a sme celkom obnovení na základe našej viery v Krista a odpustenia hriechov. No dôkaz tohto nového vzťahu je viditeľný v zmenenom a meniacom sa živote. Božím cieľom pre ľudstvo nie je len jedného dňa nebo, ale Kristova podoba už teraz. Tí, ktorí sú naozaj vykúpení, hoci občas zhrešia, budú naďalej po celý svoj život pokračovať vo viere a v pokání.
8. Svätý Duch je „ten druhý Ježiš“. Je prítomný vo svete, aby viedol stratených ku Kristovi a rozvíjal Kristovu podobu v tých, čo sú spasení. Dary Ducha sú človeku dané pri spasení. Sú Ježišovým životom a službou, ktorá je rozdelená medzi Jeho telo – Cirkev. Dary, ktorými sú v podstate Ježišove postoje a motívy, potrebujú byť motivované ovocím Ducha. Duch je v našej dobe aktívny tak isto, ako bol v biblických časoch.
9. Otec urobil vzkrieseného Ježiša Krista Sudcom všetkých vecí. Vráti sa na Zem, aby súdil celé ľudstvo. Tí, ktorí uverili Ježišovi a ktorých mená sú napísané v Baránkovej knihe života, prijmú pri Jeho návrate svoje večné oslávené telá. Budú s Ním naveky. No tí, ktorí odmietli reagovať na Božiu pravdu, budú naveky odlúčení od radostí spoločenstva s trojjediným Bohom. Budú odsúdení spolu s Diablom a s jeho anjelmi.

Toto určite nie je úplné alebo dokonalé vyjadrenie, no dúfam, že vám to ukáže teologickú arómu môjho srdca. Mám rád výrok:

„V podstatnom – jednota, v okrajovom – sloboda, vo všetkom – láska.“